

I

2902

67

2004

July 29 02

625-42

Պ Ե Տ Մ Ո Ի Թ Ի Ի Ե
ԱՇ ԱՇՈՒՆՉ ԳՐՈՑ

ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆԱՑ :

Համառօտեալ դիւրիմաց ոճով
'ի լեզու աշխարհաբառ յուսումն
պարզամտաց և համբալիաց :

Ի Հ. Յովհաննէս Վարդէ Օհրա
դեան հոստանքնուապօլսեցաոյ :

Եւ տպագրեալ հրամանաւ Գերապա
տիւ Աբրահօր ՏՃ Ստեփաննոսի երկ
րորդի Ապոնց :

Ի Հայրապետաւ Տեառն Դաւթի Հայոց
Կաթաղիկոսի :

Յամի 1803. Եւ 'ի Թոճականու
Թէս հայոց ութժի :

Ի Վ. Ե. Ն. Ե. Տ. Ե

Ի Վանս սննն Ղազարու :

05745-5585

ԾՒՐՆՈՒՅՈՒՄՆ

Մ իսկ զանհի պատճառներն ինչպէս էր ա-
 նախնիք կըցոսցուանէ, ահմիս պատճառներն
 ներքին աւելի պիտի լինին ըլլալով ճարտարա-
 սա հասարակացելոց՝ նաև ինչպէս հարկաւոր ըլ-
 լալով, որովհետև քրիստոնէական հասարակ-
 րէն հիմք (ի՛ճ Ռէնէլն) և անաշունչ օր գիրքը օ-
 շարունցմէ պեանալով որ այսպիսի շահաւոր
 բանը ձեր ազգին ձե՛ջ կը պահի, պատրաստ-
 արձեւելինք որ պեղնի՛ն պեղը ընդարձակ առ-
 օր պատճառները ձեր սովորական գրքի լեզ-
 ւանով շարադրած պակէնք՝ ի լուսաւորումն
 ազգես : Սնայց եւոք առ ճարտարաւոր այն-
 պիսի գրաբան շարադրած ձե՛ծ գիրքի՛ն այն-
 չափ օգտակար չէր ընար ըլլալ ձեր ազգին
 հիմանաւ որպիսո՛ւնը նայելով, որ համարձակ
 գրաբանը հասկըցողը չէր և . ուսն չիչէն
 շարին հասկըցողնալ ուսչէնէ բռան անաշունչ
 չէն էր ի՛նչպէս կըրնա առնել : Այնոր համար
 գարշոսցինք համարձակ կերպով ազգաբախտա-
 առով ըրինք . որ գրաբան գիտցողնալ սար-
 կարօք չի՛ճնար, որ շար պեղ լոյս հոսար
 անաշունչը աւելի լաւ հասկընալու . ու չի
 գիտցողը՝ որ ի՛ճ ահմիսներն չեր լսեր անաշունչ
 չի պատճառներն էրը, ի՛ճ ձե՛նք ամեն նահապետ-
 անբռան գործիքը ձեր՝ ի ձերանց միան ը-
 ուծ էր՝ ասկէնց կարարեալը ի՛ճնա : Սնա

այնպէսին որ զայս պիտանայրու գրաբառ գրէ-
 րէն զընթացէր էր, առ ձեզն հարգալով ու հաս-
 նընալով, ինչոպանիս որ ըստ հարեւանքի կրնա
 շարին պեղը լեցունէր, ոչ ման հոգեւորի
 կողմանէն՝ որ բոլոր քրիստոնէական ճշմարտե-
 րաւորման անձանցին ըսածներուն վրա
 հասարակած է, հասկա նաև բնական և քա-
 ղաքանիսն ուսման դիէն, որ ան պարստաբնե-
 րով երեւոյց իբրացիկ իբրև սասորով, առ ան-
 ինչ ալ ուրիշ շարք Բան կիճանա :

Սակ աշխարհաբառ շարադրութիւն որ ըսինք,
 նայեցանք որ զայս հայերէն ըլլա՝ առանց
 այլապիտ Բառեր ձեզը խառնելու՝ պաճկե-
 ցին, ի՞նչ պարսկերէն, ի՞նչ Քուէնիերէն, (Ինչ-
 պէս որ հիմակու ժամանակըս ձեր յերոացան
 քղած ապիտ ինչ ապիտ հեթ որ Բնակերէնէ՝
 համաց համաց անոր լեզուէն առեր խառներ
 էր հայերէնին ձեզը,) որ ասով շարք արեւ
 է աշխարհաբառ լեզուին, առ անանկ ինչ-
 վեր է որ՝ ձեզ պեղային ձեկալին ըսածը դժուար
 ինչհասկընան : Այնոր համար ձեւք ջանացինք որ
 այսպէս ըլլալ, հասկա որչափ հարելի է ամէնքը
 հասկընան . ուստի ոճնալ ըստամուլցիտ հայ-
 երէնի կերպով Բանեցինք, որ Բան հայաս-
 րանցոյցալ առելի Տօր է, առ պարսկահայտալ
 ինչհասկընան . ման լե՛ւ՝ ուր պեղ որ խօսքը այս-
 պիտ աշխարհաբառէն ինչպանէր՝ ան պեղը
 գրաբառէն առած Բանեցոյցինք, առ պեղ
 պեղալ իմով ձեկնելով զայս պաճկերէնը դը-
 րինք . որ ասով կարգացողներուն ինչ ինչ
 գրաբառի ալ դոռառ Բացիկ :

Այս համարում ծանուցում ենք ընելէն ետեւ
 աւաւելորդ կը համարեն որ աւ փրփիւ օփփաւ
 հարոմէր Վրա երկան փոլասանք ընէ՛մ, ու
 յորդորեն որ առնէն հարդան . որո՛վ հեպեա
 կը յոասամ որ ման անոանը լսելով՝ ետեւէ իյ
 նան որ ունէնան, ու հարդաւով Յեոքէ շե
 թողուն, Տանասանդ պարզա՛միտները ու նո
 բաւարժ պշաքը, որ գլխասորաբար իրենց
 համար՝ ինչպէս ըսինք, շարատրը Վեյասա աւ
 փրփիւ . որո՛վ մեր փոքր աշխատանքն աւ պա
 րապ շէն հաներ, որ սերով յանձն առինք՝ է
 փաստս այ, եւ՝ ի յօփոսաւ սպփիւ :

Վ.Տ Գիրք Կճաշուհի ք և օգտակարք
 ՚ի վարդապետութի են՝ և ՚ի յանդիմա
 նութի, և յուղղութի, և ՚ի խրատ արդա
 րութե . զի կատարեալ իցէ մարդն ան
 յամ քործս բարութե հաստատեալ :
 Թ. Տե՛մ. Գ. 16 :

Հանդիս նախահարց՝ Տարգմանէ զար Թ,
 սերեալ յարամայ՝ որդաոց 'ի յոք ԴԻ,
 որոց և սնցեց՝ ուստմըն յար ԳԻ,
 'ի զհարս Իմաստեց՝ Վերջնոց և ԲԵ ԵԻ Ե

Պ Ե Տ Մ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

ԱՇԱՀՈՒՆՉ ԳՐՈՑ

Հ Ի Ն Կ Տ Ա Կ Ա Ր Ա Ն Ի Ն

Մ Ե Ս Ն Լ Ո Լ Գ Ի Ն

Պատմութի ծննդոց գրքին, ըստեղծմանէ աշխարհիս մինչև յովսեփայ մահը:

Գ Լ Ը

Սրէղծումը աշխարհիս եւ տալէ Տարդումն:

Սկսեալսն իմ էրբոր կամեցաւ աս աշխարհքս ստեղծել, սինտ առաջ հրամայեց որ ոչընչէն երկինքը ու երկիրս ըլլա՛ իր ամմէն մէջի բաներովը, անպատրաստ (քի խառնափնդոր, կի՞ Թասլախ): Եւ անոր ստեղծումը վեց օրվան մէջ ուզեց որ կատարէ՛ աս կարգով: Եւ ոջի օրը՝ լուսը ստեղծեց, Երկրորդ օրը՝ հաստատուիլը ըրաւ, որ երկինք ըսվեցաւ: Երրորդ օրը երկրիս գունտը որ բոլոր ջրով պատած

տած էր՝ ջուրը անկէց բաժնէց, ու
 րով ցամաքը՝ երկիր ըսվեցաւ, ու
 մէկ տեղ կեցած ջուրը՝ ծով. և աս-
 կէ՛ ի դատ՝ հողուն մէջը ամմէն բա-
 ներուն սերմը (յի [Թօխումը]) դնելով՝
 հրամայեց որ ամմէն կերպ խոտեր ու
 ծառեր բուսնին: Գործորդ օրը եր-
 կրնքի բոլոր աստղերը ստեղծեց. ու
 դրաւ որ արեւը ցորեկը լուսաւորէ,
 ու լուսընկան՝ գիշերը. և ասոնց պը-
 տըտելովը ըլլա՛ տարի, ամիս, ու օր:
 Հինգերորդ օրը հրամայեց որ ջրե-
 րէն ամմէն ցեղ ձկներ ու [Թաչուն-
 ներ (յի խուշեր)] ըլլան՝ մեծ ու սղտիկ,
 և ասոնք ամմէնքը աձին ու շատնան:
 Վեցերդ օրը հրամայեց որ երկրէն՝
 ի հողէն ամմէն ցեղ չորքոտանիներ
 ու անասուններ ըլլան: Աւ ան օրը
 աս ամմէն կենդանիները ստեղծե-
 լէն ետև ուղեց որ ասոնց մէկ տիրա-
 պետողմը դնէ. անոր համար հողէն
 առաւ շինեց աւջին մարդը՝ Ադամ,
 հասարակ անբան կենդանիներէն
 վեր՝ բանական հոգի տալով իրեն.
 որ առով՝ ըստ պատկերի և ըստ նմա-
 նուն անյըսվեցաւ մարդը: Ատքը ու-
 ղելով մօ՛ որ ադամա մէկ իրեն նման
 օգնականին ալ հետը տա, ադամ
 քնացած ատենը՝ անոր մէկ կողը ա-
 ռաւ՝ ու անկէց շինեց Աւան՝ կնիկ

մարդ:

ԳՎ : Բ .

Նախահարց Տեղիք ու պատիժը :

Մի ադամ ու եւս ստեղծելուն պէս իրենք դրախտը դրաւ, որ հոն բանին՝ ան տեղը պահեն : Մս դրախտը սաճըս մէկ աղվոր ու զո՛ւարձալի պարտէզ (յի պախձա) մընէր՝ ամմէն բարիքներով լցված զարգարած . ու ուրիշ գեղեցիկ և պտղատու ծառերէն՝ ի զատ՝ անոր մէջ տեղը երկու ծառալ կային, որ ասոնց մէկը կըսէին՝ ծառ կենաց, և մէկալը՝ ծառ գիտուէ բարւոյ և չարի : Հոն ամ ադամա ապրսպրրեց որ՝ բոլոր գըրախտին ծառերուն պտուղներէն կընաք ուտել, միան պտղուն գիտուէ թէ բարւոյ և չարի ծառէն չըլլա թէ ուտէք, գիտնաք որ անկէց ուտելն ուղպէս կըմեռնիք : Մայց խորամանկ սատանան օձու կերպարանք մաննելով՝ երեցու եւային ու խաբեց զինքը, ըսաւ որ չէ՛ թէ ան ծառէն ուտէքնէ կըմեռնիք դուք, հապա՛ գիտնալով ամ որ ան ծառին պտուղէն ուտելն ուղպէս՝ ձեր աչքը կը բացվի ու դուք ալ ամ կը լլաք՝ բարին ու չարը կըճաննաք, անոր համար ձեզի ապրսպրրեց ամ որ ան ծառին չի մօտենաք : Սւա երբոր առ

բանըս լսեց, ու մէկալ գիշնալ տես-
 նելով ան արդէրած պտուղին աղ-
 վորու թիւնը՝ դնաց ծառէն փրցուց
 ու կերաւ. ու անկէց իր էրկաննալ
 տրվաւ, որ անալ առաւ կերտաւ: Ու-
 տելնունսպէս իրաւի աջվընին բաց
 վեցաւ, անանկ որ՝ առաջ երկուքնալ
 մերկ (քի չըպլախ) էին, ու իրենց մեր-
 կուիր չէին տեսներ, ան ատենը մեր-
 կուինին իմացան, ու ամբնալով
 շուտմը թցէնուոյ տերեւով (քի ինձիրի
 էաբրախմներով) քոցեցին պարտրկե-
 ցին իրենց մերկուիր, ու երբոր ան
 դրախտը դալը իմացաննէ՝ փախան
 ծառերուն մէջը պահվրտեցան: Առ-
 քը անձ որ կանչեց՝ անգամ ուր էս:
 ադամալ սրատասխան տրվաւ ըսաց
 թէ՛ քու դրախտը դալը իմացաննէ՝
 վախճա, ու մերկ ըլլալուս համար
 գացի սրահվեցա: Ա՛ծալ ըսաւ, ո՞վ
 ըսաց քեզի որ՝ դուն մերկ ես. չըլ-
 լա թէ ան պտուղն որ քեզի ապրս-
 պրրեցի՝ որ չուտես, անկէց կերած
 ըլլաս: Ա՛դամալ պննեց, կնիկըս
 որ ինձի ընկեր տրվիրնէ, անիկա ինձի
 տրվաւ որ ուտեմ: Ա՛ծալ դարձաւ
 կնկանը հարցուց. հապա դուն ին-
 չու առ բանըդ ըրիր: անալ պննեց
 թէ՛ օձը իս խաբեց: Ա՛նատենը օձ-
 ուն դարձաւ ըսաց անձ. առ չարուէդ
 համար՝ բոլոր կենդանեաց մէջ անի.
 ծեալ

Ժեալ ըլլաս դուն . բերէքս'իվար
 փորուդ վրա քալեա, ու քու կերակու-
 ըրդ հողը ըլլա . քու մէջըդ ու ատ
 կնկանը մէջը ձեր զաւկընէրովը
 Թշնամուի ըլլա, որ ան քու ետեկտ
 իյնա գլուխըդ ջախջախելու, ու դու
 անոր գարշապարը (յմ էօքձէն) խած-
 նելու : Ատքը կնկաննալ ըսաւ . քու
 վիշտըդ ու տառապանքըդ շատնա,
 տղաբերքըդ տրտմու թք ու ցաւով
 ըլլա . կրկանըդ իշխանու թէ տակը
 ըլլաս, որ ինքը քու վրագ տիրապե-
 տէ : Անկէ ետե ադամայալ ըսաւ .
 դունալ որով հետե կնկանըդ մտիկ
 ըրիր՝ իմ արգելած պատուղէս կերար,
 ատ քու մեղքիդ համար՝ անիծեալ
 ըլլա երկիրը, ու փուշ և տատասկ
 քեզի բուսցունէ . որ երեւիդ քըր
 տինքովը հացըդ ուտես՝ ինչվան որ
 նորէն հող դառնաս ուսկից որ ըս-
 տեղծվեցար : Այսպէս որ եղաւ, անձ
 կաշի, լաթեր հագցուց ադամայ ու
 եւայի, ու դրախտէն դուրս ըրաւ : որ
 իրենքալ ան ատենէն սկսան բնա-
 կիլ աս Թըշվառուէ երկիրըս, ու զա-
 վակ բերելով՝ օրէ օր շատցան :

ԳԼ Գ.

Կայէնի ու Վեբելի պատճառները :

Վաճառու եւ այի առջինեկ զաւակը
 կայէն եղաւ, ու անկէց ետքը՝
 արեւը, կայէն երկրագործուի (յի է
 քինճիուի) կրնէր. ու իր եղբայրը ա
 բէլ ոչխարներ ունէր՝ ինքնալ հովի
 վուի (յի չօպանուի) կրնէր: Վսոնք
 երկուքնալ ուղեցի՝ իրենց ունեցած
 ներէն այ պատարագ (յի փեշկէշ) մա
 տուցանել. կայէն նայեցաւ որ իր
 երկրին բերքերուն անշահները տա
 բայց արեւ անոր ներհակը՝ իր ոչ
 խարներուն առջինեկները ու աղէկ
 ները զատեց այ տրվաւ: Վնոր հա
 մար անալ սիրեց արեւը՝ ու իր ըրած
 պտորը ընդ ունեցաւ, սե կայէնը ա
 տեց՝ իր տրվածէն երեսը դարձուց
 Վս բանիս համար խիտ տրտեցաւ
 կայէն ու երեսը կախեց: ետքը աւ
 տուծ մէալ յանդիմանուի լսեց թէ՛
 ինչու երեսը կախեր տրտմերես՝ ու
 կրնախանձիս եղբորը վրա. մեղքը
 քուկտ է, թո՛ղ դունալ աղէկները
 պտորը ընէիր: Ատե թէպէտ անաս
 ալ ըսաւ որ՝ կրներեմ քեզի ու անդ
 րանիկուէդ չեմ զրկեր. բայց այսու
 անի՛ կայէնի սրտին նախանձուն
 կրակը չի մարեցաւ. հասպա մէկ օր
 մը

մը խաբէլով արէլը՝ թէ զքօսանք երթ
 թանք՝ մինաւոր հետը առաւ մէկ ա-
 նասլատ (յի իզսիղ) տեղմը տարաւ,
 ու հոն վրան ելաւ սպաննեց զինքը :
 Ատքը երբոր ան հանդըպեցաւ կայ-
 ենի հարցուց թէ՛ ո՛ւր է քու արէլ
 եղբարրդ . կայենալ սուտ պիտի տը-
 վաւ թէ, ես ինչ գիտնամ, ես եղ-
 բօրըս պահապանն եմ մի : Ան ատե-
 նը անձալ ըսաւ իրեն . դուն առ ինչ
 ըրիր . եղբօրդ արունը գետնէն ինծի
 կը բողոքէ (յի տատֆիրեաթ) կը կան-
 ջէ . անոր համար՝ անիծեալ ըլլաս
 դուն ան գետնին վրա՝ որ քու ձեռ-
 քովդ եղբօրդ արունը խրմեց . ու
 քու աշխատանքիդ պտուղը անկէց
 չառնես . և բարբարական ըլլաս աս
 աշխարքիս վրա : Աւ անանկ՝ կայէն
 այ երեսէն ինկած, բոլոր իր կենա-
 ցը մէջ յուսահատած բարբարական
 կը պըտըտէր, ինչպան որ անգամ մը
 զամէք իր թօռը յանկարծ չի ձանչ-
 նալով ըսպաննեց զինքը : Ատքը՝
 աս կայենի ցեղնալ իրենց հօրըպէս
 անպաշտու թէ՛ պաղած, ինչպէս կը-
 սեն՝ կամաց կամաց կ'ապաշտու-
 թի սկսան մէջերնին մտցունել :
 Վայց ան՝ ադամանախահօրը ուրիշ
 զաւկներէն ՚ի զատ՝ անմեղ արելին
 տեղը բարի օրդ խմը տըվաւ սէթ ա-
 նունսով, որ խիստ սիրելի եղաւ այ .

ու ան սեթօյ բարի զաւկրները և
 թուները՝ որդիք ւնյ ըսվեցան : Ա-
 սոնց մէջէն ալ գլխաւորը՝ մէկմը ե-
 նովս նահապետը եղաւ , որ ւնծսպաշ-
 տուիր շատ ծաղկեցուց . մէկալը ե-
 նովք նահապետը , որ չի մեռած՝ մար-
 մնով երկինքը վերայաւ . ու մէկմալ՝
 մաթուսաղա ըսած , որ ամմէն մար-
 դէն աւելի ապրեցաւ աշխրբիս վրա՝
 նի ինը հարուր վաթսուներ ինը տարի :

Գ. Գ.

Մ. Ծ. Ծարդոց չարութիւնը ջրհեղեղով
 կը պարծէ :

Ստեղծմանէ աշխարբիս երկու հազար
 երկու հարուր տարիի չափ անց-
 նէ լէն ետքը , երբ որ ալ մարդիք շատ
 նալով լեցուցերէին բոլոր աշխարբս .
 անոնց մեղքը ու անօրէնութիւնալ այն-
 չափ շատցաւ որ՝ ալ չափը անցուց .
 անոր համար ւնծ սաստիկ սրգողե-
 լով վրանին ուղեց որ աշխարբէս ջրն-
 ջէ վերցունէ մարդիքը՝ բոլոր կեն-
 դանիներն ալ հետը՝ որ անոնց ծառայ-
 ունէ համար ստեղծերէր : Վայց աս
 բիւրաւ որ մարդիքներուն մէջէն մէկ
 մարդմը կար սեթա օրհնեալ ցեղէն
 Վոյ նահապետը , որ ինքը միան իր
 անմեղութիւնը ու կատարեալ արդա-
 րութիւնը ւնյ սիրելի եղերէր . ուստի

ասոր յայտնեց անձ որ բոլոր աշխարհն
 ջրհեղեղով պիտի պատժէ կորսնչ
 ցունէ, ու միան զինքը իր տղոցմովը
 պիտոր խաղըսէ. որ անկէ ետե իրեն
 ցեղէն ելլան աշխարհքս լեցունեն :
 Անոր համար հրամայեց անձնոյ նա
 հապետին որ մէկ մեծ տապանմը (յի
 կէմիիպէս շինուածքմը) շինէ, իրեք
 հարուր կանգուն երկանքը, յիսուն
 լանքը, ու երսուն՝ բարձրուիր. մէջը՝
 խորշ խորշ (յի պէօլմէնէրով) բաժ
 նած. և ասոր ներսը դուրսը բոլոր ձիւ
 թով (յի զիֆտով) աղէկմը ծեփէ, որ
 մէջը ջուր չանցնի : Այն ահապետը
 երբոր խաղըսէյաւ աս տապանը շի
 նելը՝ այ հրամանովը անոր մէջը մը
 տաւ ինքը իր կնիկովը ու իրեն իրեք
 տղոցմովը, որ էին՝ սեմ, քամ, յա
 բեթ, անոնքալ իրենց կնիկներով.
 ու աշխարհիս ցամաքի ամմէն կէն
 դանիներէն ու թաշուններէն երկու
 երկու արու և էգ, իսկ սուրբ կի՛
 ուտելու կենդանիներէն՝ եօթը եօ
 թը հին մտնելէն ետե՝ անալ դրսէն
 տապանին դուռը վրանին քօցեց : Ա
 ան ատենը սկսաւ ջրհեղեղը, որ քառ
 սուն որ քառսուն գիշեր անգաղար
 սաստիկ անձրևով ու ծովը բարձրա
 նալով՝ բոլոր աշխարհիս ցամաքը ջր
 րով ծածկըվեցաւ, անանկ որ նաե
 պինտ բարձր լեռներուն ծարէն տա
 նը

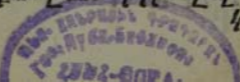
նը հինկ կանգ ունալ վեր ելաւ ջու-
 րը . որով տապանէն դուրս մնացած
 բոլոր կենդանի ստեղծածները
 խրխտրվեցան մեռան . ու միան նոյ
 նասհապետը իր հետը եղածներովը
 ողջ մնացին ան տապանին մէջը , որ
 ջրին երեսը ելեր կը պըտըտէր : Ատ-
 քը հարուր յիսուն օր որ անցաւ՝ ան-
 մէկ հովմը փչել տրվաւ , որ սկսաւ
 կամաց կամաց ան ջուրը աշխրբքիս է-
 րեսէն սրակսեցունել . ու ջուրնոր ին-
 ջաւ , տապաննալ ան ատենը հայաս-
 տանի կողմերը գտնըվելով՝ Ա՛րարատ
 կի՛ մասիս ըսած լեռան վրանստաւ :
 Ա՛նատենը նոյնասհապետը տապանին
 ոյզտի սրատու հանը (յի փէն ճիրէն) բա-
 ցաւ , ու երկրին ցամաքուիր փորձե-
 լու համար ագռաւմը (յի թառղամը)
 դուրս թող տրվաւ . երբոր տեսաւ որ
 ան ագռաւը ետ չի դարձաւ՝ ետեէն
 մէկ աղաւնի (յի կիւ վէրձին) մը թո-
 ղուց . բայց աս աղաւնիս ոտք դնե-
 լու տեղ չի գտնալով շուտմը դար-
 ձաւ : Ա՛սոր վրանոյ եօթն օր ալ սսա-
 սեց , ու նորէն թողուց աղաւնին . որ
 դնաց ու շացաւ՝ ու իրիկվան դէմ բե-
 րանը ձիթենիի (յի ղէթինի ծառի) կա-
 նանչ ձուղիկմը առած տապանը դար-
 ձաւ : Ա՛նկէ եօթն օրէն ետեւ նորէն
 մէկմալ թողուց աղաւնին . ու երբոր
 տեսաւ որ ալ ետ չի դարձաւ աղաւ-
 նին ,

նին , ու ինքնալ դուրս նայեցաւ տե-
սաւ որ ջուրը բոլորովին ցամաքեր է •
(ինչպէս անատենը լուման տարիմը
տասարանին մէջը կենալէն ետե •) այ
հրամանովը ինքնալ դուրս ցամաքը
ելաւ իր բոլոր ընտանիքովը , ու հե-
տը դուրս հանեց ան բովանդակ կեն-
դանիներն ու [Ժռչունները : և 'ի շը
նորհակալու թի այ ըրած բարերա-
րու թէցը՝ սեղանմը շինեց ու անոր
վրա ողջակէշ մատուց այն սուրբ
կենդանիներէն : Ա՛ծալ սիրով ըն-
դունեց անոր օյնորդը , ու որհնեց նոյ
իր աղաքներովը՝ որ նորէն աճին շատ
նան աշխարքիս վրա , ու բոլոր կեն-
դանիները իրենց տէրու [Թե՛ ներքեց
ձգեց , որ անոնցմէ կարող ըլլան մոր
թելու ու տելու : ու հետէնին ու խա
ու դաշինք ըրաւ որ մէյմալ երկիրս
անիծելով ջրհեղեղ չընէ • և աս բա-
նիս նշան՝ ծիրանի դօտին դրաւ եր-

կինքը ամոգերուէն մէջը :

Ա՛նկէ ետքը նոյնա հասարետը՝ ինչպէս
առաջ , նորէն երկրագործ ու թի ընե-
լով էգի տնկեց , անոր խաւողովը գի-
նի շինեց , ու անդ ինիւն քիչմը է վէլ-
կէկ փախցունելով՝ անանկ գինով-
ցաւ որ վրայի լաթերը հանած մերկ
բրուված սրառ կեցաւ : Ա՛սանկ խոյ-
տառակ կերպով սրառ կած տեսնա-
լով իր քամ ըլլած որդին՝ վազեց մէ-
կալ

5585 2067

կալ եղբարներուն՝ ծաղր ընելով
 սկսաւ սպատմել անոնց՝ իրենց հօրը
 խայտառակութիւն : Արմ ու յաբեթ
 եղբարներն ալ երբոր աս լսեցին՝ սաս-
 տիկ ամբոցան՝ սրգողեցան վրան, ու
 շուտմը լաթեր առին կունըկնին վրա
 անանկ ետետերթալով առանց տես-
 նելու դացին ծածկեցին իրենց հօրը :
 Անոր համար ետքը երբոր արթըն-
 ցաւ զգատտայաւնոյն ահապետը՝ ու
 բանը իմացաւնէ, անիծեց ան քամ
 տղան իր բոլոր զաւկըներովք. ու օրհ-
 նեց սեմը և յաբեթը : Ատու ջըրհե-
 ղեղին վրա իրեքհարուր յիսուուն տա-
 ըիալ ապրեցաւ նոյն ահապետը. ու
 ինըհարուր յիսուուն տարւիլան մեռաւ :

ԳՎ : Ե .

Բաբելոնի աշխարհիչ :

Այոն ահապետին տղոցմէն օրէ օր
 նորէն սկսան մարդիքը շատնալ .
 ու ասոնք ամմէնքը աշխարբիս մէկ
 կողմը բնակած մէկ լեզու կըխօսէին
 մէջերնին : Ատքը ալ անչափ շատնա-
 լէն խիստ դժվար բլլալով իրենց
 մէկ տեղ կենալը՝ մտածեցին որ մէկ-
 մէկէ բաժնրովին երթան աստիս ան-
 դին բնակին . ու անատենը ասոնց
 միտքը հպարտուէ ու յանդրդնուէ
 խորհուրդմը ինկաւ, որ առաջ բա-
 նի

նի որ մէկտեղ են նէ՝ մէկ աշտարակի
 (յի խուլի) ձևով քաղաքմբ շինեն ,
 անանկ մեծ ու բարձր որ անոր ծա-
 րը ինչպէս երկինքը հասնի . որ անով
 իրենց յաւիտենական անունմբ աշ-
 խարքիս վրա թողուն . ու մէկմալ
 ինչպէս որ կրսեն , անկէ ետքը ջրհե-
 ղեղէն ազատ ըլլան՝ թէ որ ան նո-
 ղէն ուղէ մարդիքը պատժել : Քայց
 աս գործքը խիստ անհաճոյ եղաւ այ ,
 ուստի աս կերպով ըս ուղեց խափա-
 նել . որ երբոր ան հազարաւոր մար-
 դիքը վրան թափած աս աշտարակը
 կը շինէին , յանկարծակի ասոնց գիտ-
 ցած լեզունին մոռցուց՝ ու խառնելով
 նոր լեզուներ խօսիլ տրվաւ իրենց .
 անանկ որ՝ մէկը մէկալին ըսածը չի
 հասկընա . և ասով աշտարակին շին-
 ուածքը խափանած մնաց . ու ան
 կերպ կերպ լեզուներով սկսան մար-
 դիքը խումբ խումբ բաժնրվիլ աշ-
 խարքիս չորս կողմը երթալ բնակիլ :
 Եւ աս պատճառովս ան աշտա-
 րակին տեղին անունը որ առաջ սե-
 նաար կըսվէր , անկէց ետե Քաբէլ
 Ֆիք բարբիլոն րովեցաւ , որ խառնա-
 կու թի կընշանակէ :

ԳՎ : Օ՛

Հայր աբրահամու հոլումը , ու երէն ուրիշ
Գործերը :

Աշտարակին բաժանու մէն ետե աշ
խարհիս մարդիքը ալ էվել ըստ շատ
նալով ու անձալաշտու էն նորէն կու ա
սրաշտուի դառնալով . անձ ասոնց մէ
ջէն իրեն հաւատարիմ ծառա ընտ
րեց հայր աբրահամը՝ սեմա նոյնա
հասկետին օրհնեալ տղին ցեղէն , որ
միջագետաց երկիրը՝ խառան ըսած
քաղաքը կը բնակէր իր հօրը հետ՝ որ
Թարա կըսուէր : Աստի անձ անկէց
կանչեց զինքը ու ըսաւ , առ քու եր
կիրէդ ու քու ազգիդ մէջէն ու հայ
րենական տրնէդ ելի՛ր , հոն եկոր
բնակէ՛ , ուր որ քեզի կը ցուցունեմ .
որ քեզ օրհնեմ աճեցունեմ , ու քեզ
անուանի ընեմ աշխարհիս . ու քեզ մով
օրհնուիս բոլոր աշխարհիս մարդիքը :
Աբրահամալ շուտմը հնազանդե
ցաւ նոյն , ելաւ հետը առաւ իր սառա
ըսած կնիկը , ու զովտը իր եղբորոր
դին , նոյն ցրցուցած ինպէս եկաւ քա
նանացեոց երկիրը բնակելու , որ պա
ղեստին ալ կըսուի : Հոս տեղըս նո
րէն անձ երեցաւ աբրահամու ու
ըսաց , քու զաւկիդ պիտոր տամ աս
երկիրնեքըս : աբրահամ ալ հոն իր
առ .

ասըի սեղանը շինեց՝ ի սլաութիւն՝ ւոյ,
 ու համարձակ սկսաւ ւած պաշտել:
 Ըն ատենները աս քանանացուց եր-
 կիրը սովմը (յի խըթլըխմը) ինկաւ,
 ու ան պատճառով արբա համ իր ար-
 նով տեղովը ելաւ անկէ եգիպտոս
 փախաւ: ու ետքը նորէն քանանաց-
 ւոց երկիրն որ դարձաւ՝ տեսնելով
 որ խիստ շատվոր կը լլան զովտա հետ
 մէկ տեղ բնակելով, և ձեռվընին ե-
 դած երկիրնալ քիչ ըլլալով չօգտեր
 իրենց անասունները արժելու: անոր
 համար ուղեց որ զովտը իր քովէն զա-
 տէ: ու ցուցուց իրեն որ առնէ իր բա-
 ները՝ երթա յորդանան գետին կող-
 մերը՝ բնակի՝ որ աղէկ պարարտ եր-
 կիր էր: ու հոն տեղվանքը կը լլար սո-
 գոմ ու գոմոր ըսած քաղաքները, որ
 անոր մարդիքը խիստ չար ու մեղա-
 ւոր էին:

Երբոր զովտ սոգոմ քաղաքը կը բնա-
 կէր՝ ան ատենները քովի եղած տէ,
 բուհներէն չորսը մէկ տեղ միաբա-
 նած՝ մէկ պատճառովմը սոգոմացոց
 ու գոմորացոց՝ ու անոնց հետ միա-
 բանած թգլրներուն վրա պատե-
 րազմ ելան, ու յաղթելով ասոնք՝
 գերի բռնեցին սոգոմացիքը: ու ան
 գերիներուն հետ զովտալ իր բոլոր
 ունեցածներովը քշեցին տարին: Ըն
 բանըս երբոր լսեց արբա համ, շուտ
 մը

մը կանչեց մէկ տեղ ժողովեց իր հա-
սատարի մ'կտրիճ՝ ծառաները՝ բոլո-
րը իրեք հարուր տասներու թը հոգի,
ու դրսէն ալ իրեք տանուտէրներ իր
հետը միաբանած՝ ան գերի բռնող
թիւրներուն վրան վազեց, ու իրենց
աղէկ ջարդ մը տալով՝ մնացածը փախ-
ցունելով, ղովտայ հետ ուրիշ բռ-
նրված գերիներն ալ ազատեց, ու
թալլած բաներնին ձեռվրնէն առաւ:
Վ. տանկ որ յաղ թու թի փառաւորա-
պէս դարձաւ արբահամ, սողոմաց
ւոց թագաւորը շնորհակալութեամբ
ջեր ելաւ դիմաւորեց ինքը, ու մե-
քիսեղեկ թիւրը սաղիմայ որ քհնյ
ալ էր ւն) իրեն հաց ու գինի հանեց
տրվաւ, ու նյ կողմանէ օրհնեց զին-
քը: Վ. բրահամալ անոր տասանորդ,
ք իր ունեցածներուն տասներորդ
բաժինը հանեց տրվաւ: Սողոմայ
թագաւորն ալ անատենը ուզեց ար-
բահամու պարգևել ան թիւրներուն
իրմէ թալլած բաները՝ գերիներէն՝ ի
զատ: Վ. այց արբահամ երդում ընե-
լով քաւ լիցի ըսաւ, ամենեին քու
բաներէդ բանմը չեմ առներ, որ ետ-
քը վրաս չի պարծենաս ու ըսես թէ՛
արբահամը ես հարըստցուցի մեծ-
ցուցի:

ԳՎ : Լ :

Լ՛ք բրահամոտ հեզո անձ ուխտո ու դաշխիք կընէ,
 ու իրեն իմացել զաստե կոտորու :

Երբ որ ան պատերազմէն դարձաւ
 աբրահամ, նորէն անձ իրեն երե-
 ցաւ, ու սիրտ տալով մխիթարեց որ
 ամենև ին բանէ մը չի վախնա, ինքը
 կեցեր է սրաշտպանելու : Լ՛ն ատենը
 աբրահամալ դարձաւ դանկտեցաւ
 այ իր ամուսնէր համար, որ ինչպէս ան
 ծերուէ ատենը ինքնալ զաւկի մը տէր
 չէ եղեր : Լ՛սոր՝ անձալ իրեն ցուցու-
 նելով երկնքի աստղերը՝ ըսաց թէ
 ինչպէս որ ասոնք համրանքի տակ չեն
 իյնար . այսպէս քու զաւակդ անթիւ
 անհամար պիտոր ըլլա : ու աս ըսածս
 հաստատելու համար անձ մէկ տե-
 սիլք մը ցուցուց աբրահամու, ու ա-
 նով յայտնեց թէ՛ իրմէ առաջ եկած
 ցեղը ատենով եգիպտացոց ձեռքէն
 պիտի տանջուիին . ու ետքը ան բոլոր
 այլազգիներուն երկիրները իրենց
 պիտոր տիրապետել տա :

Ի այց աս աբրահամու խոստացած
 բուն ժառանգ որդին ծնանելէն ա-
 ռաջ . սառա աբրահամու հարազատ
 ընկերը՝ (ինչպէս որ կըսեն՝ անձային
 յայտնուքը,) իր ազար ըսած աղա-
 խինը աբրահամու նու՛ր իրեց որ անկեց
 զա .

զաւակ ունենա : Ասոր եղաւ՝ ագար
 երբոր տեսաւ թէ ինքը ալ յղի է, հը-
 պարտացաւ ու ըսկաւ սառայի վրա
 ծուռ նայիլ՝ անիկա բանի տեղ չիսե-
 պել. անոր համար սառայալ աբրա-
 համու հրամանովը օրմը ագարը ծե-
 ծելով տնէն դուրս վաւրնտեց : Ագար-
 ալ անանկ տրտմամբ դու խը կախած
 ճամբան երթալնինի՝ հրեշտակմը
 հանդըպեցաւ դէմը, ու խրատ տա-
 լով յորդորեց զինքը որ տուն դառ-
 նա՝ ու իրեն տիկնոջը (յի խաթունին)
 հնազանդ ըլլա. ու ասալ ըսաց թէ
 քեզմէ տղամը պիտոր ըլլա իսմայէլ
 անուանով. և անոր զաւկները Իծ պի-
 տի աճեցունէ ու շատցունէ : Արբոր
 տուն դարձաւ ագար, ու ժամանակը
 հասաւ տղանոր բերաւ, աբրահամ
 հրեշտակին ըսած ինպէս անունը իս-
 մայէլ դրաւ :

Անկէ ետև մէկմալ երեցաւ Իծ աբ-
 րահամն՝ նորէն օրհնեց զինքը, ու
 ասորնչան՝ թէ շատ ազգերու նահա-
 պետ պիտոր ըլլա՝ անունը որ առաջ
 աբրամ կըսվէր, փոխեց՝ աբրաամ
 կի՛մ աբրահամ դրաւ. ու հետը ուխտ
 ու դաշինք ընելով՝ հրամայեց որ ինքը
 իր բոլոր մանչ զաւկներովը որդւոց
 որդի թլիատովի. որ ան՝ ուրիշ անհա-
 ւատ ազգերէն բաժնըվելու նչան ըլ-
 լա : Ատքը իր ընկերոջը սարային ա-
 Իծ նուն

Կուճննալ սարրա կժ սառա՝ կանչըլի
 ըսաց . ինչու որ սլիտի անալ որհնեմ,
 որ անկէց հարսզատ որդիւն ունե-
 նաս , ու անանկ շատցունեմ անոր
 զաւկները՝ որ թգրներ ըլլան իրենց
 ղէն : Արբոր աս բանըս շեց արա
 համ՝ երեսին վրա ինկաւ՝ ու սկսաւ
 խնտալ , և մտքին մէջը զարմանալով
 ըսել՝ թէ ինչպէս կարելի է որ ես ալ
 հարուր տարւլան ծերմը՝ նորէն զաւ-
 կի տէր ըլլամ , ու սառա իմ ընկերքս
 որ ինքնալ իննսուն տարւլան է՝ տըզա՛
 բերէ : հապա դարձաւ՝ տէր ըսաւ .
 Թող խամայէլըս ողջ մնա , առ ըսած
 բարիքներդ անոր ըրէ : Վ՛ճ ալ իրեն
 պին տըվաւ , չէ՛ ատանկ չէ՛ , հապա
 ինտոր ըսի նէ՛ սառա քեզի զաւակ
 սլիտի բերէ , որ ան ըլլա քու հարս
 զատ ժառանգըդ . բայց քու աղաչան
 քիդ համար իսմայէլնալ երեսէ չեմ
 ձգեր , անալ կորհնեմ՝ ու շատցունե-
 լով մեծ ազդ կրնեմ ինքնալ : Ասքը
 նոյ հրամայած ինպէս շուտմը արա
 համ՝ բոլոր իր տանը մարդիքը մէկ
 տեղ ժողվեց թլփատեց , ու ինքնալ
 թլփատվեցաւ՝ ան իրեն ծերու թէ
 ատենը :

ԳՎ : Բ :

Բ. Բրահմաճառ եւ զուլայայ կիւրասիւրուիչը , որ
ստորմայաւոց պատիժը :

Մսկէ ետեւ մէկ օրմը աբրահամ իր
տանը դրան առջևը կէս օրվան
դէմ նստած հանգչե ընինի՝ յանկարծ
տեսաւ որ անդիէն՝ ի դաս իրեք կըտ-
րիճ դէպի ինքը կուգան , (որ հրեշ-
տակներ էին մարդկային կերպարան-
քով ,) շուտմը ելաւ վաղեց՝ բարևե-
լով առջևնին դնաց ինկաւ , ու աղա-
չեց՝ սիրով առաւ իր տունը բերաւ ,
և ան ատենի սովորութեւ պէս՝ ջուր
բերաւ ոսկընին վըլաց , ու մէկ ծա-
ռիմը շուքի տակ հանգչեցուց նստե-
ցուց՝ առջևնին սեղան սլատրաստեց
դրաւ , ու ինքը ան յօժարութե հեցեր
կըծառայէր իրենց : Աերակուրնոր
խալըսեցան , անոնցմէ մէկը աբրա-
համու ըօաց թէ՛ դալ տարի աս ատեն
նորէն քու քովըդ գալու ըլլամնէ՛
պիտի տեսնեմ որ սառա քու ընկերդ
զաւակմը ունի : Սառա որ անդին դը-
րանը ետեւէն մտիկ կընէր , աս խօս-
քիս վրա սկսաւ ինքիրեն քթին տա-
կէն խնտալ , իբր թէ անկարելի բան
է ըսածը : ան ատենը հրեշտակնալ
յանդիմանեց անոր թերեհաւատու-
թիւր՝ որ այ կարողուէր վրա կըտարա-
կու-

կուսիւ Վատքը երբոր ալ ելանասոնք
 երթալու եղան՝ յայտնեցին արբա
 համու՝ թէ կերթանք որ սողում ու
 գոմոր քաղաքները կործանենք, ին
 չու որ մեղքերնին ալ ճափը անցու
 ցին : Երբահամ աս բանը լսելով
 սաստիկ ցաւեցաւ խղճաց վրանին .
 ուստի այ առջևը ինկաւ շատ աղա
 շանք պաղատանք ըրաւ որ իրենց մե
 ղացը թողուի տա՝ չի պատժէ կործա
 նէ ան քաղաքները : Աւասոր վրա այ
 հետ խոնարու թիւ երկան խօսելով
 բանը հոն հասաւ որ անձալ խօսք ար
 վաւ ըսաւ՝ թէ որ միան տասը արդար
 մարդ գտնելու ըլլա ան քաղա
 քներուն մէջը, անոնց խնայելով չեմ
 սլատժէր մէկալնոնքնալ : աս որ լսեց
 արբահամ ալ բանմը չըսաւ կեցաւ
 մնաց :

Վատքը աս հրեշտակներուն երկուքը
 իրիկվան գէմ երբոր եկան որ սո
 գում քաղաքը մտնեն, ղովտը տեանե
 լով ասոնք աղվոր կտրիճի կերպարան
 քով, ու մեղքնալով վրանին որ չըլ
 լա թէ անօրէն սողումացիքը ասոնց
 չարութիւնք բնեն, գնաց աղաչելով
 առաւ իր տունը բերաւ, ու սեղան
 դրած առջևնին մեծարեց իրենք :
 Սողումացիները որ իմացան թէ ա
 անսկ մարդիք եկերեն ղովտայ քովը,
 գիշերանց ելան եկան չորս գիէն տու

նր սրատեցին, ու ուղեցին որ զուլտ
 ան մարդիքը հանէ իրենց ձեռքը տա-
 աս բանիս զուլտ շատ դէմ կեցաւ,
 բայց ձար չեղաւ որ անոնք ետ կե-
 նան, անանկ որ զուլտը կրճեծէին ու
 տանը դուռը կրկոտրէին, [Թէ որ ան
 հրեշտակները զինքը ներս չիքաչէին՝
 ու դուռը վրանին քոցելով անտեղը
 ան բոլոր մարդիքը չի կուրացունէին
 նէ: Աս որ եղաւ՝ ան ատենը հրեշ-
 տակները բանը բացին զուլտայ՝ ըսին
 [Թէ՝ գիտնաս որ ամ մեզ խրկեց որ
 աս քաղաքս սրատե՛նք կործանե՛նք,
 ու քեզ խալըսենք. ուստի [Թէ որ՝ փե-
 ռա, տղաք, կի՛մուրիչ աղգական ունիս
 նէ՝ շուտով ասկէ հանէ: Ա զուլտալ
 ելաւ իր աղջիկներուն նշանածնե-
 րուն զուրուցեց աս բանըս. բայց ա-
 նոնք չի հաւատալով իրեն՝ ու ծաղր
 ընելով տեղերնէն չի շարժեցան: Աւս-
 տի առտրվանց կանուխ ելան հրեշ-
 տակները, ու արտորցունելով զուլ-
 տայ ու կրնկանը ու իր երկու աղջը
 կանը ձեռավրներնէն բռնած սողոմ
 քաղաքէն դուրս հանեցին, ապսպրե-
 ցին իրենց որ շուտ քալեն երթան՝
 չըլլա որ կանգ առնեն ետեւին դառ-
 նան նային: Արքոր ասանկ արտոր-
 նօք կերթային, զուլտ աղաչեց որ գո-
 նէ սեգոր քղբը երթան խալըսին հոն
 հանդէն. ու անանկ եղաւ որ ասոնք.

սեգոր հասանելու եղան, անձ սկսաւ
սոսկալի պատիժը սողումայ ու գոմն
րայ վրա թափել, կրակէ անձրև եր
կինքէն ինջեցուց, որ բոլոր ան քաղքը
ները իրենց դաշտերուլը երեց մրկեց
մոխիր գարձուց: Անատենը ղովտայ
կնիկը՝ ինչպէս եղաւ որ, գարձաւ ե-
տեը նայեցաւ, (ինչպէս կըսեն՝ հե-
տաքրքրու թմ կիճցաւակցելով՝ սողո-
մայուց ողորմելու իր տեսնալու,) ու
անտեղը պատժը վեցաւ՝ արձան աղի
կիճ աղէ քար կտրեցաւ:

Գ. 1. 10.

Լասհայ կը ծնանի, ու իսմայէլը չոճէն էր-
բաժնէ աբրահամ:

Այ ըսած ինչպէս՝ երբոր ատենը ե-
կաւ՝ սառա որ իննսուն տարւան
ծեր էր՝ աբրահամու մանչ զաւակմը
բերաւ. անալ անունը իսահակ դը-
րաւ, ու ինչպէս անձ հրամայելէր՝ ու-
թերորդ օրը թըլիաակեց զինքը: Այ-
քը երբոր ատենը հասաւ որ տղան
կաթէն կտրեցին, աբրահամ փառա-
ւոր կոչունք ուրախութի ըրաւ անոր
համար: Աւ տղան որ սկսաւ օրէ
օր մեծնալ առաջ գալ, սառա մէկ
կողմանէ օրչափ կուրախանար իր մէկ
հատիկ սիրելի զաւակին վրա. մէկալ
դիէն տեսնելով որ իամայէլ աղարայ

որդին իսահակը բանի տեղ չիտե-
պեր՝ ու վրան նախանձելով ինքը կու-
զէ որ աբրահամու ժառանգու թիր
յափշտակէ, խիստ կըցաւ էր ու կը
տանջուի էր, կըմտած էր որ մօրը հետ
անէն դուրս վըռընտէ անոնք: Աբ-
րահամ առջիբերանը խղճալով տղին
վրա՝ որ անալ իր զաւակն էր, աս բա-
նիս դէմ կեցաւ. բայց ետքը աստուծ-
մէ ալ որ լսեց թէ՛ սառայի ըսածը
մտիկ ըրէ՛ ինչու որ իսահակէն պի-
տոր ըլլա քու հարազատ ցեղըդ. ան
ատենը հնազանդեցաւ սառայի, ու
օրմը առտրվանց կանուխ ելաւ, քիչմը
հաց, ու տիկով (յի թուլումով) ջուր
ագարայ կունակը տրվաւ, ու իսմայէլ
տղան հետը՝ ճամբեց իրենք որ ելլէն
երթան: Ասոնքալ երբոր ելան դէպի
անասպասը կերթային՝ ճամբան մո-
լորեցան, ու աստին անդին իյնալով
ջրերնինալ հատաւ, ու տղան սկսաւ
սաստիկ ծարաւէն փրփրալ ու լալով
իսկիմսկալով ջուր ուզել. անանկ որ
մօրը ճարը հատաւ՝ տարաւ տղան մէկ
ծառիմը շուքին տակը ձգեց, ու ինք-
նալ քիչմը հեռու մէկ դին քաշվեցաւ
ինկաւ, որ աչաց առջևը չիտեսնա
տղին մեռնիլը: Անատենը անձ ողոր-
մեցաւ տղին, ու հոն տեղվանքը մէկ
աղբուրմը ցուցուց ագարա, որ դնաց
տիկը ջրով լեցուց՝ բերաւ տղին տը-
վաւ.

վաւ . ու անանկ ուժ առին , ելան փա-
ռան ըսած անապատը գացին բնա-
կեցան : որ ետքը ւն ըսածինպէս ան-
տեղը շատնալով մեծցաւ բռնեց աս
խամայելի ցեղը :

ԳՎ : Ժ .

Լ՛ծ կը հրամայէ աբրահամո՛ւ որ իսահայէ
իրեն ողջակէզ ընէ :

Դասհակ երբոր ալ մեծցաւ կտրիճ
եղաւ , ու աբրահամ բոլոր յոյսը
անոր վրա դրեր կըսիրէր . ւնձ աբրա-
համու կատարեալ հաւատքը և հնա-
զանդ ու թիւ փորձով յայտնելու հա-
մար՝ իրեն հրամայեց որ իսահակ առ-
նէ մէկ բարձր լեռմը տանի , ու հոն
տեղը մտրթէ ւնյ ողջակէզ ընէ : Լ՛ս
որ լսեց աբրահամ՝ շուտմը առտը
վանց կանուխ ելաւ էջը պատրաս-
տեց , ողջակիղին համար փատ ջարդ
դեց վրան բեռցուց , հետը երկու ծա-
ռայալառաւ ու իսահակալ մէկտեղ ,
անանկ ճամբա ելաւ եկաւ ան տեղը
հասաւ որ ւնձ իրեն ըսերէր : Այրորդ
որը ւնձ աբրահամու անկէց ցուցուց
տեղը՝ ուր որ աս ողջակէզըս պիտոր
ըլար . ուստի ծառաներուն ապսպը-
րեց որ իրենք իշուն հետ տեղերնին
կենան սպասեն՝ ինչվան որ ինքը տը-
ղին հետը անդին մէկ տեղմը երթան :

որ քիչ մը աղօթք ընեն, ու դառնան
 քովերնին: Ասանկ ըսելով՝ ան բե-
 րած փատերը իսահակայ կըռնակը
 տրվաւ. ու ինքը ձեռքը թուրը ու
 կրակը առած՝ սկսան մէկտեղ եր-
 թալ: Ճամբաներ թաշնինի՝ իսահակ
 զարմանալով հարցուց հօրը թէ հայր
 կրակը ու փատը ունինք, հապառդ-
 ջակէզ ընելու ոչխարը ո՞ւր է: Առ-
 րահամալ իրեն սլին տրվաւ թէ՛ որ
 գիւմ ի կրպատրաստէ իրեն ողջա-
 կէզ ընելու ոչխարը: Արբոր եկան
 հասան նոյն ցուցուցած տեղը, աբրա-
 համ հոն մէկ սեղան մը շինեց, վրան
 ան բերած փատերը դիզեց, ու իսա-
 հակը կապած անոր վրահանեց: ու
 թուրը վերցուցած ինսպէս որ ալ մօր-
 թէ տղան. ան վայրկեանը մէկէն
 հրեշտակ նոյն երկինքէն կանչեց իրեն՝
 աբրահամ աբրահամ՝ ձեռքդ քեզի
 քաշէ՛ տղին մի մտնեսար. հիմա ու-
 ղէկ գիտցա որ նմաւախ մարդ մնես
 դուն, որ նոյն հնազանդ ելու համար՝
 քու սիրելի զաւկիդ ալ չես խումշեր:
 Ասոր լսեց աբրահամ՝ մէկէն աչքը
 անդին դարձուց տեսաւ որ մէկ ոչ-
 խարմը եղջուրներէն (նոյն սուրբնե-
 րէն) կախվեր կեցերէր սաբեկա ըսած
 ծառէն՝ ի վար: ինքնալ իմացաւ բա-
 նը՝ ու գնաց անկէց առաւ բերաւ,
 ան ոչխարը ողջակէզ ըրաւ իսահա-
 կայ

կայ տեղը : Ատքը նորէն հրեշտակ
 ւնյ երկնքէն կանչեց ըսաւ , թէ ւնձ
 կըսէ որ իմ վրաս երդում կընեմ , որ
 քեզ ատըրած գործքիդ համար ճշ-
 մարտասպէս կօրհնեմ ու կօրհնեմ ,
 ուստի երկնքին աստղերուն՝ ու ծովու
 աւազի (յի խումի) ջափ կը բազմացու-
 նեմ կը շատցունեմ քու զաւակըդ ,
 անանկ որ իր թշնամիներուն քաղաք-
 ները երթա ինքը առնէ նստի . և բո-
 լոր աշխարքի մարդիքը քու զաւա-
 կովըդ օրհնելին : Աս էտքի ըսա-
 ծովըս ւնձ խոստացաւ արբահամու՝
 որ քս մեսիան իր զաւակէն պիտոր
 ըլլա . ինչպէս կը ցուցունէ պօղոս ա-
 ռաքեալը . գաղատ . Գ . 16 : Անկէ
 ետեւ ելաւ եկաւ արբահամ իսահա-
 կայ հետ իր ծառաներուն քովը , ու
 անանկ մեկտեղ տուն գարձան :

ԳՎ : ԺԼ :

Աբրահամ իշխարգէ Իսահակը .

Առա հարուր քսանը եօթը տարի
 ասրելէն էտքը երբոր մեռաւ ,
 արբահամ անոր սուգը կատարելէն
 ու թաղելէն ետեւ՝ ինքը ալ աւելի
 ծերացած , պատրաստութի տեսաւ
 որ իսահակ իր սիրելի որդին կարգէ :
 Աստի կանչեց եղիազար իր հաւա-
 տարիմ ծառան , որ բոլոր տանը կա-

ուսովարուիր անոր ձեռքն էր, ու երդ-
 վընցունելով ասլըսսլրեց իրեն՝ որ ել-
 լա միջագետաց երկիրը երթա, ան-
 կէց իրեն աղգականներէն մէկ կոյս
 աղջիկմը առնէ բերէ՝ որ իսահակայ
 հետ կարգէ: ու արգելեց որ՝ թէ աղ-
 ջիկը գալու չըլլանէ, իր մեռնելէն
 ետքը ամմենեկին չըլլա թէ իսահակ
 առնէ հոն կարգելու տանի: Աղիա
 զարալ ճամբուն պիտանաւորու թիր
 տեսաւ, տասը ուղտ առաւ հետը՝ գը-
 նաց. երբոր միջագետքը հասաւ՝ ի-
 ըրիկվան դէմ խառան ըսած քաղքէն
 գուրս մէկ հօրումը քով կանկ առաւ.
 ու այ խնդրեց որ ան քաղքին աղջիկ-
 ներնոր պիտոր գային ջուր առնելու,
 անատենը շուտով իր բանը յաջ-
 դէ: Ա ըսածինպէս ինքը աս բանիս
 ինչ նշան գրառնէ՝ անանկ կատարվե-
 ցաւ. որ եկաւ սափորով ջուր առնե-
 լու ու բեկա ըսած բաթուէլի աղ-
 ջիկը խիստ աղվոր՝ որ արբահամու
 եղբորը թոռն էր. եղիազար իրմէ
 խմելու ջուր ուզեց, անալ չէ թէ
 միայն իրեն՝ հասկա իր ուղտերունալ
 ջուր խըմցուցնէ, ան ատենը եղիա-
 զար իրեն հարցուց. ու երբոր իմա-
 ցաւ թէ ինքը ո՞վ է, ու բախուք փառք
 տալով այ՝ հետը բերած ոսկի օղե-
 րը անոր անկաճները դրաւ, ու ա-
 պարանջանները (քի պիլէզիկները)

Թե երբ անցուց : Ա՛ե բեկայալ շուտ
մը դարձաւ տուն վազեց , ու աս բա-
նըս իմացուց հօրը , և իր եղբօրը՝ որ
լաբան կրսվէր : Աբաբնալ եկաւ ա-
ռաւ եղիազարը տուն տարաւ . ու
աղջըկանը հարը մարը երբոր իմա-
ցան՝ թէ աբրահամ խրկերէ զինքը
որ իրենց աղջիկը իր տղին ընկեր առ-
նէ , աստուծմէ է ըսելով՝ աս բանիս
ամենեին դէմ չիկեցան , խօսք տը-
վին որ աղջիկնին տան : Աղիազար-
ալ ան ատենը նորէն ուրիշ օսկիէ ու
արծ՝ թէ ընծաներ հանեց տըվաւ ու
բեկայի ու իրեն մօրը ու եղբարնե-
րուն . և ան գիշերը հոն ուրախուք
անցունելէն ետե՛ առտըվանց կա-
նուխ ելաւ կաղաչէր որ շուտով զին-
քը թողուն որ ուե բեկան հետը առծ
ձամբա ելլէ երթա : Աղջըկան ծը-
նողքը ու եղբարները տասն օր ալ
կուզէին բռնել՝ հարսնիքի պատճա-
ռով . եղիազար կարտորար՝ չէր ուզէր
մնալ . ինչվան որ խօսքը ուե բեկայի
ձգեցին՝ իրեն հարցուցին . երբոր ան-
ալ ըսաց թէ շուտով հետը կերթամ ,
հասկա մտան օրհնենքներ կարդալով ,
իր ամմէն բաներովը ու նստիշտնե-
րով (յի՛ խալայէխներովը) եղիազարի
հետ ձամբա դրին : Արբոր եկան
հասան աբրահամու բնակած տեղը
մօտեցան՝ իրիկվան դէմ , ան ատենը
խա-

խաճակ դաշտը ելեր կրպտրտէր. ու
 դէպ'իստոնք որ կուգարկոր, ու բե-
 կա ինքը տեսած ինպէս՝ ուղտէն վար
 ինջաւ՝ եղիազարի հարցուց թէ ան
 մարդը ո՞վ է. ու իմանալունպէս որ
 խաճակն է՝ լաջակը վրան առաւ.
 անանկ մէկ մէկու հանդըպեցան:
 Ետքը աս բոլոր ձամբորդուէ բանը
 եղիազար տեղն'իտեղը խաճակայ
 պատմեց. անալ սիրով ու բեկան ի-
 ընն ընկեր առւ. ու անով մի թարվե-
 ցաւ իր մօրը սառային մահվանը վրա:
 Հայր արաճամ այսպիսի կերպով
 անձային օրհնուքը՝ խաճակ իր սիրա-
 կան որդին կարգեւէն ետեւ՝ խելմալ
 ապրեցաւ. ու ետքը մի թէ և ան-
 պաշտու թէ վախճանեցաւ հարուր
 եօթանասունը հինկ տարվան. որ ի-
 սաճակ ու իամայէլ տղաքը եկան
 պատուով թաղեցին իր դնած գե-
 բեղմանատեղը՝ սառային քովը:

Գ Լ : Ժ Բ .

Խաճակայ որդիքը՝ Եստա ու յակոբ :

Արաճամու վախճանեւէն ետեւ թէ
 պէտ անոր օրհնէնքը դարձուց ան-
 խաճակայ վրա. բայց քսան տարիի
 չափ առջի բերանը իրեն զաւակ չի
 տրվաւ. ինչվան որ շատ ան աղաչե-
 լէն ետքը երկու մանչ զաւակ մէկէն

(Կի էքիզ) յղացաւ ռեբեկա : Աւ աս
 երկու տղաքը դեռ փորումն մէջը մէկ
 մէկու հետ կռիւ՛ ընէ լուպէս շարժե-
 լով՝ շատ նեղութի կուտային մօրը .
 ուստի ինքնաւ չի դիմանալով՝ մի որ
 դիմեց, մեծ իրեն ըսաւ որ ան երկուքն
 ալ մէկ մէկ ազգի գլուխ պիտոր ըլ-
 լան, ու մէկը մէկալին դէմ պիտոր
 ելլէ, և մեծը պղտիկին պիտի ծառա
 ըլլա : Արքոր ատենը եկաւ, առջինը
 ծնաւ կարմիր մորթով ու բըրդոտ՝
 մազերով, ու անոր անունը եսաւ
 դրին . անոր ետեւէն մէկալը ամե-
 նեին առջինին ներհակ՝ լերկ առանց
 մազի, որ ձեռքով առջինին ոտքէն
 բռներէր . ասոր ալ անունը՝ յակոբ
 կանչեցին : Ասոնք որ մեծցան մարդ-
 եղան, եսաւ տնէն դուրս որսորդու-
 թէ (յի աւճիութէ) տրվաւ զինքը, ու
 յակոբ տունը կրկենար տանը բա-
 ները կը հոգար . անոր համար ռեբե-
 կան յակոբը աւելի կը սիրէր . ու ի
 սահակ եսաւը կը սիրէր՝ որ կերթար
 դաշտերը կենդանիներ կորսար՝ ու
 անկէց իրեն կերակուրներ կը շինէր
 կուտար : Այլ օրմը յակոբ ոսպէ ա-
 սուր շիներէր որ ուտէ . եսաւ դաշ-
 տէն եկած սաստիկ անօթի ասոր վրա
 հասաւ, աղաչեց որ անկէց իրենաւ
 տա : Յակոբ ալ ըսաց՝ թէ անով քու
 անդրանկուիդ՝ յի առջինե կուէդ իրա
 ըուն

է ունքը ինձի կրճատեսնէ՝ կուտամ:
 Ասաւ ալ իրեն ըսաւ, ես մէկ օրմը
 պիտի մեռնիմ՝ ինձի ինչ շահ ունի
 ան ոսկրանկուիր: Յակօք երդում
 ուղեց աս բանիս վրա. անալ երբօր
 երդվընցաւ, անատենը յակօքալ է
 սաւայ տըվաւ որ ուտէ:

ԳԼ: ԺԳ.

Յակօք Կօրը օրհնութիւն եղբօրմէն ինչը էր
 յախշտիէ,

Ասահակ երբօրալ ծերացաւ հա-
 րուր տարին անցաւ, աչվըները
 անանկ տկարացան որ դժվար կըտես-
 նէր: Աս մէկ օրմը կանչեց եսաւը՝
 ապրասպրեց որ երթա դաշտէն մէկ
 աղէկ բանմը որսա՝ ինչպէս առաջուց
 կընէր, ու բերէ իր սրտին ուղածին
 պէս լաւ կերակուրմը շինէ. որ ու-
 տեմ ըսաւ, ու մեռնելէս առաջ ա-
 ղօթք ընեմ վրադ՝ քեզի օրհնեսքըս
 տամ: Աեբեկա որ աս բանըս իմա-
 ցաւ, շուտմը գաղտուկ կանչեց յա-
 կօքը՝ անորալ սրատմեց, ու խրատ տը-
 վաւ որ եղբօրմէն առաջ ինքը վաղէ
 երթա դաշտէն երկու գիրուկ ուլ
 (քի քէջիի եաւրու) առնէ իրեն բերէ՝
 որ ան իսահակայ սիրած կերակուրը
 շինէ, ու յակօք տանի կերցունէ, որ
 ինքը առնէ ան օրհնութիւն: Յակօք

ալ մօրը ըսաւ թէ՛ ատ ինչպէս կըլ-
 լա որ՝ եսաւ եղբարս մազոտէ, ու իմ
 մարմինս լերկ • հասաւ թէ յանկարծ
 ինծի դպչելու ըլլա ու բանը իմանա
 նէ՛ ան ատենը ես խաբող ու ծաղր
 ընողմը կերևնամ հօրըս առջևը • ու
 անանկ՝ օրհնուէ տեղը անոր անէծ-
 քը վրաս կառնեմ : Վարնալ ըսաց,
 թող իմ վրաս ըլլա ատ անէծքը, մի
 ան թէ որդի՛ դու իմ ըսածս ըրէ՛ :
 Վնալ շուտմը գնաց բերաւ • ու ուե-
 քեկան ըսած ինչպէս առաւ ան ու լերը
 ինչպէս որ պէտք էր եփեց պատրաս-
 տեց • ետքը եսաւայ աղէկ պահեա-
 տէն լաթերը առաւ յակօբայ վրան
 հագցուց, ու ու լերուն մօրթին ա-
 նոր վիղը ու թևերը անցուց • անանկ՝
 շինած կերակուրը ձեռքը տրվաւ որ
 հօրը տանի : Արբոր տարաւ յակօբ,
 իսահակ զարմանալով հարցուց թէ
 դուն ո՞վ ես : Յակօբ ալ ըսաց, ես
 քու եսաւ անդրանիկ որդիդ եմ, ա-
 հա ըսածիդ պէս ըրի • էլի հայր իմ
 նստէ ու հրամանէ՛ կեր իմ ըրած օրօրս,
 որ իս օրհնես : Սահակալ ըսաւ,
 որդի՛ ատ ինչպէս շուտով գտար ան-
 ալ պիսն տրվաւ, նժ ասանկ յաջո-
 ղեց : Սահակ կըտարակուսէր վրան,
 ուստի ըսաւ որ՝ մօտ եկոր որ քեզ
 բռնեմ՝ ու անանկ ճանչնամ որ դու
 իմ եսաւ որդիս ես մի : անալ երբոր
 մօ

մօտեցաւ, իսահակ զինքը բռնեց ու
 ըսաւ, ձանրդ յակոբայ ձանն է, ու
 ձեռքդ եսաւայ ձեռքն է: Ատքը ա
 ուա ակորժեւոյ (քիչ տասոյ) կերաւ
 յակոբայ բերած կերակուրը, ու գի
 նիալ խմեց վրայէն. ետեւ զինքը պագ
 նե ընկնի երբոր յակոբայ վրայի լա
 թերէն անուշ հոտեր առաւ, ան ժա
 մանակը օրհնելով ըսաւ. իմ որդուս
 անուշահոտուիր աստուծմէ օրհնած
 դաշտի հոտերուն կրնմանի. անձ եր
 կինքէն եկած շաղով ու երկրիս պա
 րարտութիւն առատացունէ քու ցորե
 նրդ ու գինիդ. քեզի շատ ազգեր ծա
 ւայէն, ու իշխաններ երկրպագուի
 ընեն, եղբորդ տէր ըլլաս, ու քեզի
 երկրպագուի ընեն քու հօրըդ զաւկը
 ները. քեզ անիծողը անիծած ըլլա՛
 ու քեզ օրհնողը օրհնած ըլլա: Եւ
 կոբայ օրհնութիւնները առած իսահա
 կայ քովէն որ զատվեցաւ. ան ատե
 նը եսաւ ալ հասաւ՝ ու բանը չի գիտ
 ցած՝ ինքնալ իրեն ապսպրված կերաւ
 կուրը իսահակայ բերաւ: Իսահակ
 հարցուց իրեն թէ՛ դուն ո՞վ ես: ա
 նալ պինն տրվաւ թէ ես քու եսաւ ան
 դրանիկ որդիդ եմ: իսահակ զարմա
 նալով ըսաւ. հապա անձիկը որ քեզ
 մէ առաջ բերաւ, ու ես կերա՛ օրհնե
 ցի ինքը, ու օրհնել ըլլա: աս որ լեց
 եսաւ՝ կատղելով սկսաւ սրուալ ու ը
 սել

սեւ. հայր՝ իսալ օրհնէ : Վստառե՛նք
 քանք իմացաւ իսահակու ըսաւ . քու
 եղբարդ էր որ եկաւ քու օրհնուիդ ա
 ռաւ : Վսաւ ալ դարձաւ ըսաց . իրա
 ւի անոր անուեր յակորբ ըսվեցաւ , որ
 աս երկու հեղ կը լլա որ կը իտաբէ իս .
 մէկ հեղմը՝ իմ անդրանկուիս առաւ ,
 հիմայալ՝ իմ օրհնութիս կառնէ :
 Վտքը նորէն աղաչեց՝ գոնեա ըսաւ
 հայր մէկ օրհնութիւնալ ինծի հա՛
 մար չի պահեցիր մի : Վսահակալ
 պիսն տրվաւ թէ՛ որով հետեւ ան քու
 վրագ տէր ըրի՝ ու օրհնեցի զինքը .
 ալ քեզի ինչ ընեմ՝ նրդի : Վսաւ ալ
 ըսաւ . միան մէկ օրհնութիւն ունիս
 դուն . իսալ օրհնէ հայր : Վսահակ
 ալ չի գիմանալով եսաւայ ձեռքէն ,
 ետքը մէկ հարեանցի օրհնութիւնալ
 անոր վրա կարգաց , ու ձամբեց զին
 քը : Վայց աս բանիս համար անանկ
 ոխ պահեց եսաւ յակորբայ վրա՝ որ
 միտքը դրաւ՝ որ հօրը վախճանելէն
 ետեւ յակորբը մեռցունէ : ուստի ուե
 բեկանալ եսաւայ չար միտքը գիտնա
 լով յակորբայ խրատ տրվաւ՝ որ ան
 կէց բաժնրվի ելլա միջագետքը լա
 բանայ իր եղբօրը քովը երթա՝ ու հոն
 կենա ինչվան որ եսաւ աս բաները
 մոռնա ու ոխը անցնի . չըլլա թէ ը
 սաւ ձեզ երկուքտալ մէկէն մէկ օրը
 կորսընցունեմ : Վտքը ռեբեկա ա
 ռանց

ուանց բուն սլառճառը յայտնելու՝
 դնաց իսահակայ հետալ խօսք ան-
 ցուց որ յակոբը միջագետքը խրկէ ,
 որ անկէց իրենց ցեղէն երթա աղ-
 ջիկ առնէ . որով հետեւ երկուքնալ
 խիստ նեղացերէին ևսաւայ առած
 հարսերուն ձեռքէն՝ որ քանանայի
 էին :

ԳՎ : ԺԴ .

Յախճ Բլագետիք կերևա , ու հոն կըխար-
 4ԸԿ :

Յակոբ իսահակայ օրհնուիր նորէն
 առնելով՝ ճամբա ելաւ որ խա-
 ռան քաղաքը իր մօրենական տունը
 երթա : Աս ճամբորդուես մէջը օր-
 մը իրիկվան դէմ տեղմը որ հասաւ ,
 ան դիշերը հոն մնաց որ հանդի , ու
 ան տեղվանքէն մէկ քարմը առաւ ի-
 րեն բարձ ըրաւ ու քնացաւ : Մնուն
 մէջը տեսիլք տեսաւ որ մէկ սանդուխ
 (յի վերախլէն) մը առջևը տնկած կե-
 ցերէր՝ որ ծարր ինչվան երկինքը կը
 հասնէր , ու վրան հրեշտակները կե-
 լէին ու կինջնէին . ու անոր գլուխը
 տեսաւ որ ան կեցեր կրսէր իրեն . ևս
 եմ ան ան քու հօրըդ աբրահամու և
 ան իսահակայ , մի վախնար , աս եր-
 կիրըդ որ դուն սլառկերես՝ քեզի ու
 քու զաւկներուդ կուտամ . որ աւագի
 (յի

(յի խուճի) պէս շատւոր պիտի ըլլան ,
 ու աշխարքիս չորս դին տարածվին .
 ու քեզմով և քու զաւկովդ բոլոր աշ-
 խրքքիս մարդիքը պիտոր օրհնովին ,
 ու ես ալ միշտ քու հետդ եմ՝ քեզ ամ-
 մէն տեղ պահելու , և ձեռքէ չեմ
 թողուր՝ ինչպէս որ աս ըսածներըս
 կատարեմ : Ասոր վրա երբոր ար-
 թընցաւ յակօբ՝ սահմակելով ըսաց
 թէ՛՝ այ տեղ ու երկնքի դուռ է ե-
 ղեր աս , որ ես չեմ գիտցեր . ետե-
 շուտմը առարկանց ելլալունպէս՝ ան
 իրեն բարձ ըրած քարը՝ աս բանիս
 յիշատակի համար՝ ան տեղը կայ-
 նեցուց , ու եղով օձեց . և ան տեղին
 անունը բեթէլ՝ յի տունն այ՝ դրաւ .
 ու այ ուխտ ըրաւ որ՝ թէ իր բանը
 յաջողած դառնանէ՛ անտեղը իրեն
 տունն այ՝ յի ժամուպէս աղօթատե-
 ղի ընէ , և ամմէն այ իրեն տրվածէն՝
 հոն տասանորդ տա :

Ատքը անկէց ելաւ յակօբ , ու եր-
 բոր միջագետաց երկիրը գնաց հա-
 սաւ , հոն մէկ դաշտիմը մէջ տեօաւ
 որ մէկ մեծ հորմը կար , ու անոր չորս
 դին հովիւները իրենց ոչխարներովը
 կեցեր կրօպասէին , որ ամմէնքը դան
 մէկտեղին , ու ան հորուն վրայի քարը
 վերցունեն՝ ամմէն մարդ իրեն անա-
 սուններուն ջուր տա : Ասոնց քովը
 դնաց յակօբ , ու հարցուց իմացաւ որ
 իսա .

խառան քաղաքէն էն իրենք , ու լա
բան իրեն մօրը եղբարնալ ողջէ ը
սին , և անոր ուաքէ լրսած աղջիկնալ
ահա իր ոչխարներովը կուգակոր :
Արբոր յակոբ ուաքելը տեսաւ , ալ
չիկեցաւ՝ գնաց շուտմը ան հորուն
վրայի քարը ինքը մէկ դի առաւ , ու
սլինտ առաջ անոր ոչխարները խըմ
ցուց , և սաստիկ ուրախուէն սկսաւ
լալ , ու ճանցցուց զինքը թէ՛ ուեքե
կայի անոր հօրը քրոջը որդիս է : Եր
բոր աս իմացաւ ուաքէլ՝ շուտմը տուն
վաղեց հօրը ըսաւ : Աբբանալ ուրա
խուք եկաւ գրկեց պագաւ յակոբը՝
առաւ իր տունը տարաւ . և ամիսմը
ատեն քովը պահելէն ետե՛ յակոբայ
ըսաւ որ՝ չեմ ուզեր որ գուն ինձի ձրի
(յի ճապա) ծառայուի ընես , ըսէ ինչ
վարձք կուզես : Հակոբալ ըսաց թէ՛
եօթը տարի կը ծառայեմ քեզի , ու ա
նոր տեղը ինձի ուաքէլ աղջիկդ տաս :
Աբբանը անատենը խօսք տրվաւ
հաւնեցաւ ասոր . բայց եօթը տարին
լըմըննալէն ետե յակոբ որ ուղեց
իւր կնիկը , լաբան խաբեց զինքը ու
ուաքէլին տեղը լիա անուենով մէկ ու
րիչ մեծ աղջիկմալ ունէր՝ անիկա հա
նեց յակոբայ տրվաւ , իրեն անանկ
հասկըցունելով թէ՛ մեր երկիրը օ
րէնք կա որ՝ առաջ մեծը կըկարգեն՝
ու հասկա սղտիկը . ուստի ըսաւ՝
[Թ:]

Թէ որ առքէն ալ առնել կուզեսնէ ,
անոր համարալ նորէն եօթը տարի
ծառայուի ըրէ ինծի , որ անալ տամ :
Յակոբայ ալ ճարը հատնելով , (ինչ
չու որ սաստիկ սիրով կապվերէր առ
քէ ի հետը) անանկ եօթը տարիալ
նորէն ծառայեց լաբանայ՝ ու առ
քէն ալ առաւ :

ԳՎ : ԺԵ .

Յակոբ իւրեք երեքը դասնալու :

Լրբոր յակոբայ ծառայուէ տաւ
նըչորս տարին լումնցաւ . ու անձայ
ին օրհնուքը տասվերկու զաւկի տէր
որ եղաւ , լաբանէ հրաման ուղեց որ
ալ տնով տեղով իր երկիրը դառնա
երթա : Երբ անալ ըսաւ թէ՛ կրտես
նեմ որ այ՛ օրհնուիր քու հետըդ իմ
տունս բերիր , ուրեմն ինչ վարձք կու
զես որ քեզի տամ : յակոբ իրմէն աս
միան ուղեց՝ որ նորէն անոր ոչխար
ները ու ածերը առջինինսպէս ինքը
պահէ հողա , ու անոնցմէ բոլոր ձեր
մակները լաբանայ ըլլան , ու խա
տուտիկ (յի ալաճա) եղածները իրեն
վարձքը ըլլա : Երբ անիս խօսք տրվաւ
լաբան . ու այ՛ օրհնուքը յակոբայ
բաժինը կ'ըլլօք շատցաւ , և քիչմը ա
տենին մէջ անանկ հարուստցաւ ա
նասուններով ու ծառաներով , որ ըս
կը .

կրտու լաբան անոր վրա նախանձիլ
 ու ծուռ նայիլ, և անկէ ետե ալ չէր
 ուզէր որ յակօք քովէն զատվիերթա
 Տայց երբոր ատենը եկաւ՝ յակօք ւնյ
 հրամանովը լաբանէ գաղտուկ ժող
 վեց ժողվըտեց իր բոլոր ունեցած բա
 բիքը, ու կնիկները տղաքներովը մէկ
 տեղ առած՝ ճամբա ելաւ որ իր եր
 կիրը դառնա: Արեք օրէն ետե եր
 քոր իմացաւ լաբան՝ սաստիկ կատղե
 ցաւ վրան, ու ինքնալ իր մարդ իքնե
 րովը ետեէն վազեց եօթնօրվան ճամ
 բա՝ ու գնաց յակօբայ հասաւ գաղա
 ադու լեռներուն վրա. և միտքը չար
 էր, շատ զէն կուզէր յակօբայ հաս
 ցունել, թէ որ ւնձ իրեն չերենար ու
 զինքը չարգելէրնէ. անոր համար
 քիչմը աւելի պահաս յակօբայ զու
 րուցելէն ետե, յակօբալ իր անանկ
 գաղտուկ ելլալուն սրձաճները անոր
 առջևը դնելով, հաշտուի ըրին մէկ
 տեղ. ու մէջերնին ուխտ ու դաշինք
 դրին՝ որ մէյմալ ան կեցած տեղեր
 նէն իրարու սահմանը (ցի սինսօրը)
 չանցնին: Աւ լաբան այնպէս թո
 դուց՝ որ յակօք իր ճամբան առաջ
 երթա, ինքնալ իր տեղը դարձաւ
 գնաց:

ԳՎ: Ժ. Գ.

Յակոբայ ճամբորդոսէ մէջ ուրիշ հանդիպում
պատճառները:

Յակոբ լաբանայ ձեռքէն խալըսե-
լէն ետեւ, անձրրկերէր թէ եսա-
ւայ իր եղբորը ձեռքէն ալ ինչպէս
պիտի ազատի, որ ան տեղվանքը ճամ-
բուն վրա կրըար. ուստի մտածեց որ
իրմէ առաջ մարդիք խրկէ՝ որ երթան
իր կողմանէ քաղաքավարու թիւ բա-
րեւէն անիկա: Եւայց երբոր աս մար-
դիքըս ետ դարձան պատմեցին թէ՛
եսաւ չորս հարուր հողի հետք առած
եւէր գիմացէն կուգակոր, ան ատե-
նը յակոբ շատ վախ քաշեց, ու այն ա-
պաւ ինեւոյ՛ որ զինքը աս փորձանքէս
ալ խալըսէ՛ ինչպէս որ իրեն խոստա-
ցիր էր. բոլոր հետք եղածը երկու
բանակ (յի պէօլիւկ) բաժնեց՝ մէկ
մէկէ՛ ի զատ, որ թէ մէկը զարնըվի-
նէ՛ գոնէ մէկալը խալըսի. ու ամմէն
ունեցած անասուններէն խելմընալ
ընծա հանեց տըվաւ որ եսաւայ տա-
նին, որ ասոյ՛ սիրտը առնէ ու հետք
հաշտըվի: Եւ յսպէս որ բանը կար-
գաւորեց, ան գիշերը անձալ ցըցու-
նելու համար՝ թէ յակոբայ աղօթքը
լերէ՛ ու զինքը կը պահպանէ, յա-
կոբայ քոյ՛ մէկ հրեշտակմը խրկեց
մարդ.

մարդկային կերպարանքով, որ ինչ
 վան առաու հետը (կիւ լէշ բռնած,)
 ծեծկրովիլ ցրցուց. ու ետքը յակոբէն
 յաղթը ված՝ ալ կուզէր որ զինքը թո
 դուր ելլա երթա. յակոբ չի թողուց
 ինչվան որ ինքը չորհնեց. անալ յա
 կոբայ անունը փոխելով՝ Իսրայէլ
 դրաւ, որ կրնշանակէ՝ յաղթող ւոյ,
 կի՛ անձատես. որովհետեւ ըսաց՝ ւոյ
 դէմ գիմացարնէ՝ մարդիքներէն ալ
 ամենեկին պիտի չի վախնաս. Ենկէ
 ետքը առտրվանց երբ որ ելալ յակոբ
 տեսաւ որ եսաւ չորսհարուր մարդով
 գիմացը եկեր մօտեցերէ. կնիկները
 իրենց տողոցմովը ետ թողուց, ու ին
 քը մինակ քալեց գնաց եսաւայ առ
 ջերեօթը անգամ իյնալով երկրպա
 դուի ըբաւ բարեւեց. Ես որ տեսաւ
 եսաւ, բոլորովին սիրաւ կակըղցաւ,
 ու դեռ յակոբ իրեն չի մօտեցած,
 ինքը վաղեց յակոբը բռնեց գրկեց,
 ու անանկ լալով մէկտեղ պագտը վե
 ցան. Ետքը տեսնելով եսաւ յակո
 բայ ընտանիքը զաւկները՝ սիրով ու
 բախակից եղաւ իրեն. ու քաղաքաւ
 վարուքալ ընդունելով յակոբայ տը
 ված ընծաները, ուղեց որ յակոբայ
 ծառայու թի ընելով հետը մէկտեղ
 առնէ զինքը, ու անանկ ընկերուք
 տանի իրենց երկիրը. բայց յակոբ
 շնորհակալ ըլլալով չէմ ուզեր ըսաւ
 ք
 քէ.

քեզի ծանրութի տալ . մանաւանդ
 սէտք է ալ ըսաց՝ որ կամաց կամաց
 շարժիմ երթամ՝ աս մանրը տղոցը ,
 ու անասուններուն պիտի ձուովը : Այլ
 բոր տասնկէ տաւ իրմէ բաժնը վե-
 ցաւ՝ ելաւ տեղը դարձաւ , յակոբաւ
 ետեւէն քանանացոց երկիրը եկաւ
 հասաւ , ու հոն սիկիմացոց քղքին
 քով տեղմը գնեց առաւ՝ քիչմը ատեն
 հոն բնակեցաւ :

Մ.ս սիկիմացոց քղքը յակոբայ որ
 դիբը կերթային կուգայիննէ , մէկ օր
 մալ դինա ըսած իրեն մէկ հատիկ
 աղջիկը զբօսանքի (յի սէյիրի) համար
 ինքնալ գնաց աս քաղաքըս , ու հոն
 սիւքէմ անունով մէկմը՝ եմովրայ որ
 դին՝ որ ան տեղին իշխաննէր , աչք
 ձգեց աս դինայի վրա , ու պղծեց . և
 ետքը հօրը աղաչեց որ՝ երթա՛ խօսի
 դինան իրեն կնիկ առնէ : Ամովրաւ
 եկաւ յակոբայ քով աս բանիս վրա
 խօսք անցունելու . ու կը յորդորէր
 կրտսեր որ՝ ասկէ ետեւ մէկտեղ խնա-
 մութիալ ընենք՝ մէկ մէկու աղջիկ
 տանք առնենք . ու ալ ասկէց մէ եր-
 թաք ըսաւ , հոն կեցէք՝ առուտուր
 նիդ հոս ըրէք : Սիւքէմ ալ կրտսեր թէ՛
 միան թէ՛ աղջիկը տրվէք , ինչ օժիտ
 (յի ձէհէզ) որ կուզէքնէ կուտամ :
 Մ.սոնց ըսածին պինս տրվին յակոբայ
 տրղաքը (մանաւանդ շմաւուն ու ղևի ,

որ մէկ մօրէ հարազատ քուրերնին
 Ըլլալով գինան՝ աւելի սրտերնին է-
 րած էր ան խոյտառակուէր վրա .)
 ու խաբէութիւն ըսին թէ , ատ չըլլալու
 քանէ՛ որ մեր քուրը մէկ անթլիա-
 տիմը տանք . հապա ասանկ կըլլա՛
 որ ձեր բոլոր էրիկ մարդիքը թլիատ-
 վին՝ մեղիպէս ըլլան , ու անկէ ետե
 մէկ մէկու աղջիկ կուտանք կառ-
 նենք , ու մէյտեղ կըկենանք մէկ աղջ-
 կըլլանք : Խիստ հաւնեցան ասոր՝ է-
 մովը ու սիւքէմ , ուստի շուտմը գա-
 ցին միամտութեան քաղքի մարդիքնե-
 ռունալ խելլընին մտուցին , որ իրենց
 հետ բոլոր էրիկ մարդիքը թլիատ-
 վեցան : Արրորդ օրն որ եղաւ , որ աս
 թլիատածները աւելի ցաւու մէջ
 էին , ու կարողութիւն չունէին ոտք ելլե-
 լու . շմաւօն ու դեի յակոբայ քան
 չըսած՝ իրենց գլխուն թուր առած
 ձեւվընին՝ մտան քաղաքը , ու բոլոր
 ան էրիկ մարդիքը ջարդեցին՝ եմովը
 ու սիւքէմալ մէկտեղ . ու գինա քու-
 րերնին առին տուն բերին . ու բոլոր
 անոնց կնիկները՝ ու անասունները
 ամմէն բանովը կողոսպեցին իրենց
 առին : Այակոբ ասքանիս համար շատ
 սրդողեցաւ տղոցը վրա , որ վրէժխնդ-
 րուէ (ցի էօձ առնելուն) չափը ան-
 ցուցերէին , ու ինքնալ վախու մէջ էր
 որ աս սլատձառով ան երկրին մարդ
 դի

դիբը Թ շնամուր իր վրա հանել, Վ նոր
համար անձալ հրամայեց յապագայ որ
անկէց ելլէ բէթէլ երթա, ու հոն ի
պատիւ այ մէկ սեղանմը շինէ: աս
ան տեղն է՝ որ ինքը ետաւայ ձեռքէն
վախչելու ատենը ան գանդու խքին
տեսիլքը տեսաւ: Յապագալ առաջ
պատրաստուի տեսնալով սրբեց մար
քեց իր ընտանիքը կռապաշտական
բաներէն՝ որ խառանէ հետերնին ա
ռերէին. ու հոն հասածինպէս ան
ըսած սեղանը շինեց ի շնորհակալութի
նայ իրեն վրա ըրած բարերարութեցը,
ինչպէս առաջ ինքնալ ու խտ ըրերէր:
Եւ անտեղը մէյմալ երեցաւ անձ յա
կոբայ, ու նորէն ըսաւ որ՝ քու անունդ
իւլ ըսվի այսու հետե. ու որ հնեց զին
քը որ անի շատնա, ու խոստացաւ որ
ան երկիրները իրեն և իր զաւակնե
րուն տա՝ ինչպէս ըսերէր արքայա
մու՝ իսահակայ: Ետքը երբոր բե
թէլէն ելաւ յակոբ ու դէպ ի քեր
րոն կուգար իսահակայ իր հօրը քով,
ճամբուն վրա ապէլ բենիամինը ծը
նաւ, որ յակոբայ վերջին զաւակը ե
ղաւ. ու դժվարածին ըլլալով աղա
բերքէն մեռաւ ապէլ, ու հոն եփրա
Թայի ճամբուն վրա Թագվեցաւ. որ
ետքը ան տեղը բեթղէ հէմ ըսվեցաւ:
Վ նչափ ատենէն ետե ողջ առողջ այ
տրված հազար բարիքներով երբոր
եկաւ.

Եկաւ քեզրոն հասաւ յակոբ՝ ալ խիստ
 ծերացած գտաւ իր իսահակ հարը .
 որ քիչմընալ ապրելէն ետքը հարուր
 ութսուն տարւան վախճանեցաւ . ու
 իր երկու որդիքը յակոբ ու եսաւ թա,
 ղեցին զինքը :

ԳԼ : ԺԳ :

Յակոբայ մէկալ սղոցը նախանձուէր եւ գա,
 աւճանուէր յովսէֆ Գեղեցիին վրա :

Յակոբն ահապետը բոլոր տասվեր,
 կու մանչ զաւակ ունեցաւ , ու
 մէկ աղջիկմը . և ան սղոցը անուն
 ներըր ասոնք են . Բուբէն . շմաւոն .
 ղևի . յուգա . իսաքար . զաբուղոն .
 դան . նեփթաղիմ . գադ . ասեր .
 յովսէֆ . բենիամին . որ ասոնք ետքը
 ինչացոց տասվերկու ցեղին նահա,
 պետները եղան : Ըսոնց մէջէն յա,
 կոբ հարերնին՝ յովսէֆը որ ապէլի
 առջինեկն էր , մէկալներէն ուելի
 կըսիրէր իր անմեղուէր համար , ու
 մէյմալ որ որդի ծերուծէ էր . անոր
 համար իրեն ծաղկեայ սլատմուճան
 (ի՞ շիշէկլի կասա) մընալ շիներ էր .
 որ յովսէֆ հագնելով իր բնական
 գեղեցկուծէր վրա աւելի աղվոր
 ու շնորհալի կերենար : Ըս սլատ,
 ճառովըս մէկալ եղբարները խիստ
 կընախանձէին յովսէֆայ վրան . ու

տուտ ամբաստանութիւներով (Կր՝ շէք-
 վաներով իՔտիրապ) կը ջանային հօ-
 րերնուն առջև անոր անունը աւել-
 քայց յակոբ բունը գիտնալով անոնց
 մտիկ չէր ընէր, շղաւ որ երած մը տե-
 սաւ յովսէփ, ու ելաւ ուրիշներուն ալ
 արտմեց. իբր թէ մէկ գաշտիմը մէջ
 ինքք եղբարներուն հետ մէկտեղ ցո-
 րենի որայ (Կր՝ տէմէթ) կը կապէին .
 ու իր կապած որան ելաւ շիտակ կե-
 ցաւ, ու եղբարներուն կապածները
 երկրպագութի տալու պէս իրենին առ-
 ջևը կը ծըռէին : Մէկ ուրիշ երած
 մընալ տեսաւ որ՝ արևը ու լուսըն-
 կանու տասնըմէկ ասդ՝ իրեն երկրպա-
 գութի կընէին : Աս երածներըս լսե-
 լով իր եղբարքը, ու հասկընալով որ
 ասոնք ատենով յովսէփայ գալու մե-
 ծութիւր ու իշխանութիւր կը ցուցունեն,
 անոր համար սկսան էվել լոք վրաննա-
 խանձիլ ու սաստիկ ատել զինքը, ա-
 նանկ որ արունը կուղէին խըմե ըինչ
 պէս գործքովալ յայտնեցին իրենց
 անողորմութիւր, որ ասանկ եղաւ :
 Քիչմը ատենէն ետե՛ մէկ օրմը որ
 աս յակոբայ տըղաքը մէկ հեռու
 տեղմը իրենց ոչխարները արծելու
 գացած՝ հոն շատ ուշացերէին, յա-
 կոբայ սիրտնալ աս բանիս համար
 անհանգիստ ըլլալով, յովսէփը ա-
 սոնց ետեւէն խրկեց որ՝ երթա տես-
 նէ

նէ իր եղբարները նայի թէ ուր են՝
 ինչ կնեն հոր, ու գա իրեն զուրուցէ :
 Զօվսէփով հնազանդեցաւ հօրը, եւ
 լաւ գնաց աստիս անդին բնտրուտեց՝
 ետքը դովգայիմ ըսած դաշտը քտաւ
 իրենք : Ան տեղը երբոր եղբարները
 հեռւիւանց տեսան ասիկա որ դէպի
 իրենց կուգար հոր, մէկ մէկու ծաղը
 ընելով ըսկըսան ըսել՝ նայէ՛ նայէ՛ եւ
 ըսած տեսնողը կուգա կոր, ու շուտ
 մը մէջերնին խօսք դրին որ զինքը
 բռնեն ըսպաննեն, ու իր մարմինը
 անտեղիւնքի հորերուն մէկին մէջը
 նետէն, ետքը անանկ ձան հանեն որ
 մէկ գաղանմը (ք ձանավարմը) յով
 սէփը քըքտեր կերերէ : ալ ան ա
 տենը ըսին՝ տեսնենք թէ ինչ կըլլա
 իրին երածները : Աու բէն մեծ եղ
 բարնին ասբանիս դէմ կեցաւ՝ չէ ը
 սաւ, տղին արունը չի մտնենք, հա
 պա աստեղիւնքներըս մէկ պարապ
 հօրումը մէջ ձգենք որ ինքիւրեն եր
 թա կորսըլի : ապ ձամբովըս ուր բէն
 ուղեց որ տղան սպաննուէն խալըսէ՝
 ու ողջ իր հօրը ձեռքը հասցունէ :
 Ահեկա շնորհալ առ ըսածին հաւնե
 ցան . ու ստի յովսէփ քովերնին հասա
 ծինալէս՝ բռնեցին վրայէն հանեցին
 ծաղկեայ պատմութանը, ու տարին
 մէկ պարապ ցամաք հօրմը ձգեցին .
 ու եկան նստան հացերնին ու տելու :

Մնաստե՛նք մէյմքնալ դառնան նայ-
 ին որ՝ անդիւն իսմայէլացի վաճա-
 քահանաներ իրենց ուղտերով ու ապ-
 րանքով դէպ՛ի եգիպտոս կերթան,
 կոր: աս որ տեսաւ յուդա՝ միտքը ին-
 կաւ ու ըսաց թէ՛ մեզի ի՛նչ շահ կըլ-
 լա որ եղբարնիս սպաննենք. հաստա՛
 ձեռ: լինիս մեր եղբօրը արունը չի-
 թաթխած՝ եկէ՛ք աս իսմայէլացիներ
 րուն ծախենք որ երթա: Մէկալնոնց
 միտքնալ պառկեցաւ աս բանիս վրա,
 ու շուտմը դացին ան հօրէն յովսէփը
 հանեցին, բերին անանկ աս իսմայէ-
 լացիներուն քսան դահեկանով (կիփ
 խուռուշով) ծախեցին, որ անոնքալ
 հետերնին առին անմեզ յովսէփը ե-
 գիպտոս տարին: Ատքը առնք ի-
 րենց ըրած չարութը հօրերնուն առ-
 ջըք դոցելու համար՝ յովսէփայ ծաղ-
 կեայ պատմու ճանը առին՝ մէկ այժ-
 մը մօրթեցին անոր արունովը թաթ-
 խեցին, ու անանկ յակոբայ խրկեցին
 ըսին թէ՛ մե՛նք ատ լաթը գտանք՝
 նայէ՛ք ու տղիդ պատմու ճաննէ մի:
 Արքոր յակոբ ան տեսաւ՝ ու ճանց-
 ցաւ. սկսաւ լալով ու ողբալով ըսել-
 իմ տղիս է աս պատմու ճանը՝ չար դա-
 դանի հանգքպեցաւ իմ յովսէփ որ-
 դիս՝ որ զինքը բրզբտեց կերաւ: ու
 անանկ սաստիկ կսկիծէն իր վրայի
 լաթերը պատրուտեց ձգեց, սգաւ որի-

պէս քուրցմը (յի խարարմը) հադաւ .
 ու շատ ժամանակ ասանկ լալով սու-
 գը սրտէն չէր երթար , չէր մխիթար-
 վէր , հասոյա՛ թողուցէք կըսէր՝ որ ես
 ալ մեռնիմ իմ տղիս քովը երթամ :

ԳՎ : ԺԳ .

Յովսէփ եգիպտոս կը ծախվի , ու գրգար-
 րոսիք բանս կը հարնէ :

Յովսէփ տասնըեօթը կի՛ք տասնըու-
 թը տարւլան էր երբ որ իր եղբար-
 ները զինքը իսմայէ լացօց ծախեցին :
 անոնք ալ եգիպտոս որ տարին , հոն
 տեղը պետափրէս ըսած մէկ իշխա-
 նիմը , որ փարաւոն թիւրին դահճա-
 պետ (յի ճէլլատ պաշի կի՛ք սիլիհտար)
 էր , անոր ծախեցին . ու այ շնորհքը
 միշտ յովսէփայ վրան ըլլալով , իր խօ-
 հեմութը ու հաւատարմութը խիստ
 սիրելի եղաւ իրեն տիրոջը , անանկ
 որ՝ տանը ամմէն բանը ու կառավա-
 րուիը անոր ձեռքը հաւտացէր տը-
 վերէր . և անոր համար այ որ հնէնքնալ
 անոր տնէն անպակաս էր : Վայց յով-
 սէփ տեսքով աղլոր կտրիճմը ըլլա-
 լով իր տիրոջը կնիկը վրան սկսաւ
 աչք ձգել , ու շատ անգամ ետեէն
 ինկաւ որ հետը մեղանէ : Եւ Յովսէփ
 ալ քովէն հեռանալով սլինս կուտար
 իրեն թէ՛ դունալ գիտես որ իմ տէ՛

ըրս բոլոր իր ունեցածները իմ ձեռ-
 քրս տրվէր հաւտացեր է, ու քեզ մի-
 ան իրեն սրահներ է՝ որ իր կնիկն էս .
 հասպա ինտոր կարե լի է, որ էս անոր
 աս անհաւատարմութիւն ընեմ, ու ա-
 սով այ դէմ ալ մեղանչեմ . քաւ լի-
 ցի որ ատ չարութիւն ընեմ . Անիկը այ-
 սու ամիւն էտ չէր կենար՝ իր չար բաղ-
 ձանքը կուզէր որ առաջ տանի . ու ստի-
 մի կ'որմը որ յովսէփ հարկաւոր բանի
 համար տունը մինաւոր հետը մնաց-
 երէր . անատենը ասիկա սկսաւ էլ լի-
 ըֆ բռնաբարել (կիմ զօր ընել) յով-
 սէփայ, անանկ որ վրայի լաթը բրո-
 ներ կը քաշէր : յովսէփալ ճարը հա-
 տած՝ շուտմը լաթը (կիմ պինիչը) հա-
 նեց ձեռքը թողուց՝ ու այնպէս վա-
 ղեց անէն դուրս ելաւ : Ասանկ որ ը-
 րաւ յովսէփ՝ ալ ան ժամանակը վրան
 սրդողելով կատողեցաւ կնիկը, ու սո-
 ռալով սկսաւ կանչել տանը մարդի-
 քը՝ թէ եկէ՛ք տեսէ՛ք որ էրիկըս աս
 եքրայեցի մանչը բերաւ տունը՝ որ
 մեզ օտքի տակ առնէ՛ խայտառակ ը-
 նէ . ու սուտ պատմեց անոնց՝ թէ աս-
 նիկա քովըս եկաւ որ հետըս մեղան-
 չէ . ու երբոր էս ինքը քովէս վրոն-
 տելով կանչվա տեցի, շուտմը ան ալ
 արտորալ ի լաթը ձեռքըս թողուց՝
 փախաւ գնաց : Այտքը երբոր էրիկը
 տուն եկաւ՝ անորալ ասանկ պատմեց .

անալ հաւատալով իրեն՝ յովսէփը բըռնել տրվաւ բանտը դրաւ : Աւան բանտին մէջնալ յովսէփ իր անմեղութիւնը և առաքինութիւնը անչափ սիրելի եղաւ բանտապետին, որ կամաց կամաց բանտին տրահպանութիւնը ու վերակէցուիլ իրեն ձեռքը տրվաւ . ու

հոնալ ամ իր բանը կը յաջողէր :

Անտոնենները փարաւոն եղիպտացւոց Թագաւորը՝ մէկ յանցանքիմը (յիսուշիմը) համար իր տակառապետը (յիսաատհէֆեար սրաշին), ու մատակարարը (յի աշախալաշին) յովսէփը կէցած բանտը դրաւ : Այնքան օրէնս ետև ասոնք երկուքնալ մէկ գիշեր մը երած տեսան . ու առտրվանց երբոր յովսէփ քովերնին գնաց որ նայի իրենց պիտանաւորութիւն հոգա, տեսաւ որ երկուքնալ երեսնին կախած շիտթիւրէին : հարցուց իրենց ասոր պատճառը : Ասոնքալ պիսն տրվին թէ՛ երկուքալ մէյմէկ երած տեսանք, ու մարդ չունինք որ մեղի մեկնէ ըսէ թէ ինչ պիտոր ըլլա : Յովսէփ ալ ըսաց, աստուծով ես կրմեկնեմ, թէ որ տեսածնիդ պատմէք ինձի : հակառապետնալ առաջ սկսաւ սրտմեղ . երած ըս ըսաւ տեսա որ՝ առջերս մէկ որթիմը (յի ասամայի քիւթիւկի մը) կար, ու անոր վրա իրեք կանան ճուղ բոբսած էին, իրեքնալ վրանին

մէկմէկ կ'հուզ հասած խաւող ունէին,
 ու ես փարաւոնի գաւաթը ձեռքըս
 բռնած՝ անխաւողը կրփրցունէի՝ կը
 ճրդմէի գաւաթին մէջը, ու փարա
 ւոնի կուտայի սր խմէ: Յովսէփաւ
 ըսաց իրե՛ս, քու երած իդ մեկնուիլը
 աս է. ան իրեք ճուղը իրեք օր կը ցու
 ցունէ, որ իրեք օրէ՛ն ետեւ փարաւոն
 քեզ պիտի յիշէ, ու նորէ՛ն քեզ առջի
 պաշտօնըդ (իմ մանսուպըդ) պիտոր
 հանէ. որ քու սովորութե՛զ պէս գա
 ւաթը փարաւոնի ձեռքը տաս: միան
 թէ քեզի կաղաչեմ որ՝ ան ատենը իս
 յիշես փարաւոնի առջևը՝ ու աս բան
 տէ՛ս խալըսես, որ ես յանցանքմը չը
 բած՝ իս բանտը դրերե՛ն: Ատքը մա
 տակարարնալ տեսնալով, որ յովսէփ
 յաջող մեկնեց տակաւապետին ե
 բածը, ինքնալ իրենը պատմեց. ես
 ալ ըսաւ տեսա որ՝ իրեք բարակ ալու
 ըի աման գլխուս վրա դրած ունէի.
 ու պինտ վրայի ամանին մէջը որ փա
 րաւոնի աղնի՛ն կերակուրները կային
 թռչունները կուգային անկէց կու
 տէին: Վսոր մեկնուիննալ այսպէս
 տրվաւ յովսէփ. իրեք ամանները ը
 սաւ՝ իրեք օր կը ցուցունէ, որ իրեք
 օրէ՛ն ետեւ քու գլուխըդ փարաւոն
 պիտի կըտրէ, ու քեզ կախէ. և ան
 կէց թռչունները պիտոր դան մարմն
 նըդ ուտեն: Ատքոր իրեք օրը եղաւ՝

տամէն բան յովսեփայ ըսածինպէս
 կատարվեցաւ . փարաւոնն ան օրը իր
 ծննդեան տարեգործին սեղանըրաւ,
 ու ան ուրախու թէ մէջը աս երկուք
 սալ յիշեց . տակառասպետին նորէն
 իր սլաշտօնը տրվաւ , ու մատակա
 բարը կախել տրվաւ : Վայց տակա
 ռասպետը յովսեփայ ըսածը անատե
 նը մոռցաւ :

Գ. 1 : Ժ. Թ .

Յովսէփ փարաւոնի երածները ձենելով
 քանսէն կըխաւըսէ , ու իշխանութ կըհասնի :

Մակէց երկու տարիէն ետե փարա
 ւոնն թիւրը ասանկ երած տեսաւ
 որ՝ ինքը գետինն (ցո չային) քովը կե
 ցերէր , ու գետէն եօթը գէր աղվօր
 մատղաշ կովեր ելան՝ ան տեղվանքը
 կարծէին . ետքը անոնց ետեւէն նորէն
 եօթը կովալ ելան ան գետէն՝ խիստ
 աննորք քաշված վատուժ . և ասոնք
 ալ հոն արծե ընինի՝ գացին ան առջի
 եօթը աղէկ կովերը կերան : Մտոր
 վրա արթնցաւ փարաւոն՝ ու մէյմալ
 քնացաւ տեսաւ որ՝ մէկ ցորենի բու
 նէն եօթը լեցուն աղվօր ցորենի գը
 լուխներ բուսան . ու սնոր քովէն մէյ
 մալ նորէն եօթը ցորենի գլուխներ
 ելան՝ չոր ու ցամաք . ու աս ետքին
 ները՝ ան առջի աղէկները կըլլեցին .

Կրթոր առտու եղաւ՝ փարաւոնն աս
 երածներուս վրա սաստիկ շփոթ ված՝
 շուտմբ հրամայեց առջևը կանչել
 տրվաւ բոլոր եգիպտոսի կարդացող
 ները՝ որ անիրեն մեկնեն զուրուցեն
 ու անոնցմէ երբոր մարդմբ չիգտնը
 վեցաւ որ կարող ըլլար մեկնել, ան ա
 տենը յանկարծակի տակառապետին
 միտքը ինկաւ յովսէփը, ու սկսաւ փա
 րաւոնի պատմել թէ՛ ան ինչպէս ա
 տենով իրեն ու մատակարարին բան
 տին մէջը տեսած երածները աղէկ
 մեկներէր: Գարաւոնն ալ հրամայեց
 որ յովսէփը բանտէն հանեն իր քովը
 քերեն: Անանկ վրան գլուխը մաք
 րած՝ նոր լաթեր հագած փարաւոնի
 առջևը ելաւ յովսէփ, (որ անատենը
 ալ երսուն տարվան կտրիճէր եղեր,)
 ու տեղն իտեղը իրեն մեկնեց ան ե
 րածները. Ա՛ճ, ըսաւ՝ ինչ որ ետքը
 ատենով ընելուէնէ՛ ատ երածներո
 վը քեզի յայտնեց, որ երկուքնալ մէկ
 բանի վրա են. ան եօթը աղվոր մատ
 զաշ կովերը, ու եօթը լեցուն ցորե
 նի գլուխները՝ եօթը առատու թէ (յի
 պօլուխի) տարիներ կը ցուցունեն, և
 մէկալ եօթը քաշված կովերը՝ ու՛ցա
 մաք ցորենները՝ եօթը սովու (յի խըթ
 լըխի) տարիներ են, որ առջի առա
 ղուն ետեւէն պիտի գան: Աստի ը
 րաց՝ քեզի մէկ իմաստուն ու խելացի
 մարդ.

մարդմը գտիր՝ որ աս բանին վերա-
 կեցու դնես, որ ան եօթը առատուե-
 տարիններուն բարիքը ժողովէ՝ ետեկ
 եկած սովին ատենին պահէ, որ ժո-
 դովուրդը անօթութիւն չիջարդլիւ:
 Ըստ հաւնեցաւ փարաւոն աս յով-
 սեփայ տըլած մեկնուէր, ու միտքը
 աղէկ պառկեցաւ ըսածին. ուստի
 ինքնալ յովսեփայ դարձաւ ըսաւ որ՝
 քեզմէ ուրիշ ո՞վ կա աւելի խոհեմ և
 իմաստուն, որ ատնայ քեզի յայտնած
 բանը կատարէ. ոմտը համար եսալ
 հիմա քեզ իշխան ու վերակեցու կդը-
 նեմ իմ տանըս և իմ երկրիս վրա, որ
 բոլոր եգիպտացւոց ժողովուրդը քու
 բերանըդ նային, քեզի հնազանդինս,
 անանկ որ՝ ես միան ամբողջս (կի՞
 թախտովըս) քեզմէ վեր նստիմ: Աւ-
 ատանկ ըսելով իր մատէն հանեց թա-
 գաւորական մատնին յովսեփայ մա-
 տը դրաւ, ու իրեն իշխանական կա-
 պահացուց, ոսկիէ զինձիւ վիզը ձը-
 գեց, ու իր երկրորդ կառքը նստե-
 ցուցած՝ այնպէս փառաւորութիւն հը-
 րամայեց որ բոլոր քաղաքը սլըսըտ-
 ցունեն՝ առջևէն կանչելով՝ որ ամ-
 մէնը զինքը եգիպտոսի տէր ձանչ-
 նան: Ասկէ՛ ի զատ յովսեփայ ա-
 նուննալ փոխեց՝ եգիպտացի երէն՝ փը-
 տմթովստիանէ դրաւ, որ կրնչանակէ՝
 փրկիչ աշխարհի. ու ետքը մէկ մեծ

իշխանիմը աղջիկալ ասանէ թ անու-
նով յովսէփայ հարս տըլաւ, որ ան-
կէ երկու տղա եղաւ՝ մէկին անունը
մանասէ, ու մէկալինը եփրեմ: Այս-
պէս որ եղաւ, ան առատուէ տարի-
ները յովսէփ ելաւ բոլոր եգիպտաց-
ւոց երկիրները պտըտեցաւ՝ շատ ցո-
րեն գիշեց սլահեց, այնչափ որ՝ եր-
բոր ետեէն սովի տարիները եկանէ՝
անով չէ թէ միան բոլոր եգիպտա-
ցիները՝ հապանաւ ուրիշ մօտաւոր
երկիրներու մարդիքնալ կը շտացուց,
որ չորս գիէն եգիպտոս կը վազէին
կերակուր գտնելու: Այաւ ասով է-
վելոք շատ շահ ըրաւ յովսէփ փարա-
ւոնի և թագաւորական գանձին (յի-
խաղնէին.) ինչու որ՝ ալ սաստիկ սո-
վէն ժողովուրդը չի կրնալով հացի
ըստակ հասցունել, ինչ որ ունէին՝
գետին ըլլա՝ անասուն ըլլա, ու ետ-
քընաւ իրենց անձերնին՝ գերիիպէս
ըստըկի տեղ թագաւորին ծախեցին,
որ ցորեն առնեն ու անով ասլրին:

ՎԷԻ:

Յովսէփայ եղբարները սովոան պարստաւոլ
երեն կը գիտեն, ու յովսէփ անոնք կը գործէ:

Եգիպտոսի սովը քանանացւոց եր-
կիրնալ հասնելով, յակօբնահա-
պետը որ իր զաւակներովը հսն կեցեր
էր

էր, ինքնալ սկսաւ նեղուի քաշել .
 ու լսելով որ եգիպտոս քաղաքը ցո-
 րեն կը ծախալի, իրեն տասը տղաքը
 մէկէն եգիպտոս խրկեց, որ անկէց
 երթան ցորեն բերեն . ու պինտ պըղ-
 տի տղան բենիամինը՝ որ յովսէփայ
 մէկ մօրէ եղբարն էր, յակօք քովը
 պահեց հետերնին չի թողուց, որ չըլ-
 լա թէ երթա՝ ու անորալ փորձանք-
 մը հանտըպի : Արբոր ասոնք եկան
 յովսէփայ առջևը ելան երկրպագու-
 թի ըրին՝ որ իրմէ ցորէն ու զեօնի
 ճանցցան զինքը . բայց յովսէփ տես-
 նելու նսկէս շուտմը ճանցցաւ անոնք՝
 և միտքը եկաւ իր երածները . բայց
 առանց նշան տալու՝ օտար մարդու
 սէս սկսաւ խստուի (յի սերթ սերթ)
 հետերնին երթալ, դուք ըսաւ ու սկից
 կուգաք, կերևնա թէ դուք լրտես
 (յի չաշուտ) էք՝ որ եկերէք աս տեղ
 վանքըս նայիլ տեսնալ : Անոնքալ
 քաւ լիցի տէր ըսին՝ մենք քու ծա-
 օատ ենք՝ որ քանանացոց երկրէն
 եկանք ցորեն գնելու . մենք ամմէ-
 նըս մէկ մարդու զաւակ ենք, տաս-
 վերկու եղբար ենք, պինտ պղտիկը
 հօրերնուս քովն է, ու մէկալնալ կոր-
 սրված է : (Յովսէփալ սիրտը ամուր
 բռնելով՝ իրենց պինտ տըվաւ թէ, ա-
 հա ատ խօսկերնէդ կերևցունէք որ
 դուք լրտես էք . ուստի ես ձեր ըսալ
 ծին

Ժին ճշմարտուիր փորձելու համար՝
 ձեզ չեմ թողուր որ երթաք, ինչպէս
 որ ան ձեր ըսած պղտի եղբարնիդ,
 ալ առջերս չի գանէ: Ասանկ ըսե-
 լով՝ բռնեց ամսէնը բանտը դրաւ .
 ու իրեք օրէն ետե՛ր ցուցուց թէ վրա-
 նին խղճալով՝ բանտէն հանեց իրենք,
 անանկ հրաժայեց որ միան մէկերնին
 մնա ու մէկաչոնք երթան ցորեննին
 տանին . ու մէյմալ դատնալու որ ը-
 լան՝ ան պղտի եղբարնինալ առնէն
 հետ բերէն, չէնէ ըսաւ՝ գիտնաք որ
 ձեզ կը սպաննեմ: Անատենը տասը
 եղբարներնալ սկսան մէջերնին մէկ
 մէկու ըսել, իրան որ արժանապէս
 մե՛նք ասնեղուիր կը քաշէնք կոր մեք
 եղբորը ըրածնիս համար, երբ որ ան
 սողորմէ լին կաղաչէր մեզի որ խնայ-
 ենք իրեն, ու մե՛նք մտիկ չէինք ընել:
 Ռուբէնալ ըսաւ, ես ձեզի չէի ըսել
 որ տղին արունը մի՛ մտնէք, ու դուք
 ինձի մտիկ չըրիք . ահա հիմա անոր
 արունը մեզմէ՛ կուզվի կոր: Ասբա-
 ներըս կը խօսէին մէջերնին՝ ու չէին
 գիտեր որ յովսէփ կը հասկընա կի-
 մանա կոր . ինչու որ ինքը իր հայրե-
 նական եբրայեցւոց լեզուն անոնցմէ
 պահելով՝ միշտ թարգմանով (յի թէր-
 ճիմանով) կը զօրօցէր հետերնին .
 Յովսէփ երբ որ աս բաներըս լսեց՝ ալ
 սիրտը լեցվէլէն չիղխմացաւ, ու ա-
 նոնց

նոնց քովէն զատվեցաւ դնաց մինաւ
 ւոր լացաւ . ետքը նորէն քովերնին ե-
 կաւ հրամայեց որ անոնցմէ շմաւոն
 ըսածը բռնեն կապեն , որ հոն մնա-
 ինչպիսի մէկալնոնք դառնան . ու ին-
 քը ամաննին ցորենով լեցունել տը-
 վաւ , ու գաղտուկ ասլըսպրեց իր ծա-
 ւաներուն որ անոնց տըրված ցորենին
 դինը ըստակը ամմէնմէկունը իրենց
 ամանին մէջը դնեն՝ անանկ կապեն .
 անկէ՛ ի դատ ուրիշ ճամբու համար
 կերակուրալ տալով ճամբեց իրենք :
 Նոնքալ միամտութիւնց իշերուն
 վրա բեռցուցած ան ցորենը՝ երբոր ե-
 կան մէկ իջեանմը (յի խոնախմը) հա-
 սան , ու մէկերնին արձըկեց իր քուր-
 ցը (յի չուվալը) որ իշուն կերակուր
 տա , տեսաւ որ իր բերած ըստակը
 քուրցին բերանը դրած է՝ զարմա-
 ցաւ . ու ամմէնքը շփոթվեցան ա-
 սոր վրա , ու ըսին թէ՛ մաս նոյ բանն
 է : Ատքը երբոր հասան իրենց տա-
 նը՝ սկսան տեղն՝ իտեղը հորերնուն
 սլատմէ լ՛եզ իսլտոս իրենց գլխէն ան-
 ցածները . ու հոնալ ամմէնքը իրենց
 ցորենները պարպելու ատենը երբոր
 տեսան որ ամմէնմէկուն տարած ըս-
 տակը ծրարած իր քուրցին մէջը դը-
 րած էր , ան տեղը ամմէնուն սիրտը
 վախմը ինկաւ՝ չէին գիտեր ինչ ըսեն :
 Ն ժամանակը ծերունին յակոբալ

աս բաներըս լսելով ու տեսնելով,
 սկսաւ երած սրտով ան ընելու ըսել
 անոնց, իս զաւկներէս զըկեցիք, յով
 սէփը չիկա, շմաւոնը չիկա, ու հիմա
 բենիամինսալ կուղէք իսմէ առնել.
 աս ամմէն իողճուիները իմ վրաս մի
 կուգան: Ի՞նչ բէնը դարձաւ իրեն
 ըսաւ թէ՛ իմ երկու տղաս ըսպաննէ՛,
 թէ՛ որ բենիամինը քեզի չի դարձու
 նեմ բերեմ նէ, դուն միան թէ իմ
 ձեռքըս տաս: Ի՞նչ ըսաց յակոբ՝ չըլ
 լար՝ իմ որդիս ձեզի հետ դալու չէ՛,
 ասոր եղբարը մեռած է, ու աս միան
 մնացեր է ռաքելի բերած տղոցմէ,
 թէ՛ որ ասալ մէկ փորձանք իմը հան
 տրպիսէ, անատենը իմ ձերու իս ան
 միսի թար տրամուք գերեզմանը կղը
 նէք: Բանը ասանկ մընաց ինչվան
 որ հատցնելու եղան անբերած ցորեն
 նին. ետքը սոյն որ օրէ օր աւելի կո
 խեց, յակոբայ ճարը հատաւ՝ տղոցը
 ըսաւ որ նորէն երթան եգիպտոսէ
 ցորեն բերէն: Ի՞նչ դայալ դարձաւ
 իրեն ըսաց՝ գիտնաս որ ան տեղի իշ
 խանը մեր հետ ասանկ խօսք գրեր
 ըսերէ՛ որ մէյմալ իմ երեսս չէք տես
 ներ՝ ինչվան որ ձեր սղտի եղբարը
 հետերնիդ չիբերէք. ուստի թէ՛ որ
 անիկա հետերնիս չիտասնէ՛ մէնք
 չենք երթար: Գալորբալ ըսաւ, աս
 ինչ վայ բերիք վրաս. ինչո՞ւ անոր
 զու.

զուրուցէք որ դուք ուրիշ եղբարաւ
 ունիք : Մ'նոնքալ պիսն տրվին թէ՛
 հասպա ինչ ընէինք՝ որ մեզի մէկիկ
 մէկիկ մեր ազգը սկսաւ հարցնել ,
 ըսել թէ՛ հարերնիդ , ո՞ղջէ մի , ուրիշ
 եղբարալ ունիք մի . մե'նքալ ինչ ը-
 նենք զուրուցեցինք . ո՞վ գիտէր որ
 մեզի պիտոր ըսէր թէ՛ ան ձեր եղ-
 բարը բերէք : Ատքը նորէն յուդա
 մէջ մտաւ , ու ինքը երաշխաւոր (յի
 քէֆիլ) ըլլալով ճորով յակօբայ ձեռ-
 քէն տղան փրցուց որ հետը տանի :
 Անանկէ՛ ի զատ յակօբ ըսաց որ՝ աս-
 իրենց երկրի բերքերէն ընծայալ առ-
 նեն տանին ան իշխանին , ու ան ետ
 դարձած ցորենի քստակնալ հետեր-
 նին առնեն . և անանկ օրհնենք կար-
 դալով վրանին ճամբա դրաւ որ եր-
 թան :

ԳՎ : ԻՄ :

Յովսէփ եր եղբարները զիւճնալ քորթելէն
 ետև զիստը իւրայրնէ :

Արքոր ասոնք բենիամինը հետեր-
 նին առած եգիպտոս հասան ,
 յովսէփ հրամայեց իր տանը վերս-
 կեցուին (յի վէքիլ խարձին) որ առ-
 նէ անոնք իր տունը տանի , ու սեղան
 պատրաստէ՝ որ ետքը դա մէկտեղ
 հաց ուտեն : Բայց իրենք անատենը
 կար .

կարծիք երթալով թէ՛ ան ըստը կին
 համար տունը կըտանի՝ որ դատաս-
 տաննին կտրէ, ու ստի սկսան ան մար-
 դուն պատմել թէ՛ ինչպէս ան ըս-
 տակները իրենք առանց գիտնալու՝
 ամսէն մէկը իրենց ամանին մէջը
 դտան, ու հիմա ըսին անոր հետ նո-
 ղէն ըստակալ բերերենք որ նորէն
 ցորեն առնենք տանինք: Ա՛յրդ նալ
 մի թարեց իրենք ըսաւ թէ՛ առ այ-
 ղանն է որ ձեր ըստակը նորէն ձեզի
 դարձուց, ասոր վրա հող մընէք, ես
 առնելիք ըսաւ առերեմու անանկ տուն
 տարաւ հանգ չեցուց իրենք, ու շմա-
 լոն եղբարնինալ արձը կեց քովերնին
 բերաւ: Այտքը երբ որ յովսէփալ տուն
 եկաւ, սիրով ընդունելով իրենց բե-
 րած ընծաները, առաջ հարցուց ի-
 մացաւ հորերնուն որպիսու թիր, ու
 ըսաւ՝ աստուծ մէ օրհնած մարդ մընէ-
 ան. ետե բենիամենի վրան նայելով,
 (որ իր հարազատ եղբարն էր). հար-
 ցուց թէ՛ ան է մի ձեր ըսած պզտի
 եղբարը, անք բեզի ողորմի որդի՛ ը-
 սաւ: ու ան տեղը անանկ յովսէփայ
 սիրտը լեցվեցաւ աղիքը կտրտեցան,
 որ ալ արցունքը չիկրցաւ բռնել, ձը-
 ցեց իրենք ու մինաւոր տեղմը գնաց
 լացաւ: Այտե կերակուրին ատեննոր
 հասաւ՝ եկաւ ամսէնը մէկ տեղ կար-
 գով իր հետը հաց նստեցուց, ու ան
 սե-

սեղանին վրա աւելի սպասի՞ցուցուց
 բե՛նիամե՛նի : Վսանկ ուրախ սրտով
 ուտել խմելէն ետե՛ յովսէփ վերակէ-
 ցուին ապրօսպրեց որ իրենց ցորե՛նին
 ամանները աղէկմբ լեցունէ , ու նո-
 րէն իրենց տրված ցորե՛նին ըստակը
 ամմէն մէկուն քուրցին բերանը դը-
 նէ կապէ . նաև ասալ ըսաւ որ իրար-
 ծրթէ դաւաթը (կիթթաթը) բե՛նիա-
 մե՛նին ամանին մէջը անոր ըստըկին
 հետը դնէ : Վնալ անանկ որ ըրաւ ,
 ու առտրվանց կանուխ ամմէնքը ի-
 րենց բեռներովը ճամբեց՝ որ ելան
 դացին , քիւմբ անցնելէն ետքը՝ որ
 քաղքէն շառ չէին հեռացեր՝ յովսէփ
 ան վերակէցուն իրենց ետեւէն խոր-
 կեց՝ որ երթա բռնէ անոնք ու երես-
 նին տա՛ թէ դուք ատանկ չա՛ր մի կը-
 հատուցանէք ձեր բարերարին դէմ ,
 որ իմ տիրոջըս արծրթէ դաւաթը
 գողցաք : Վս բանըս երբոր լսեցին
 անոնք՝ ներքև վրա եղած՝ քաւ լիցի
 ըսին՝ մե՛նք այդպէս բան չենք ըրած
 ու չենք գիտեր . ի՛նչպէս կարելի է
 որ՝ մե՛նք արծաթ կիթ ոսկի գողնանք
 քու տիրոջմէդ , որ մեր ամանին մէ-
 ջը գտած ըստակնիսալ նորէն ձեզի
 դարձուցինք բերինք : Աւ աս գողու-
 թէս վրա ամե՛նեին կարծիք չունե-
 նալով՝ ասալ համարձակ իրեն ըսին
 թէ՛ մեր մէջը որուն քովէն որ ելլա-
ան

ան գաւաթը՝ սպաննեցէ՛ք զինքը. ու
մե՛նք ամմէ՛նքս գերի ըլլանք ան իշ-
խանին. ասանկ ըսելով շուտմը բեռ-
նեքնին վար ինջեցուցին արձըկեցին .
Ա երակեցունալ կարգով մէկիկ մէ-
կիկնայիլ բնտուէնինի՛ն ան գաւաթը
եկաւ բենիամե՛նին ամանին մէջէն
որ հանեց, անտեղը ամմէ՛նքը պաղե-
ցան մնացին՝ ու սաստիկ յուսահա-
տուէն վրայի լաթերնին սկսան պա-
տրուտել, ու անանկ գլուխնին կա-
խած հետը քաղաքը դարձան :

Լըբոր յովսեփայ առջևը ելան՝ ու ա-
նալ սկսաւ ըսել իրենց թէ՛ ատ ինչէ՛
ձեր ըրածը, յուզա գնաց ոտքը ին-
կաւ ու ըսաւ, մե՛նք ալ այնն չունինք
տալու, խօսքերնիս հատու՛ ինչ ը-
սենք որ խալըսինք, ի՛՞ճ մեղքերնիս
երեսնիս տրվաւ . ահա ամմէ՛նքս հը-
րամանոցդ գերին ենք : Յովսեփալ չէ՛
ատանկ չէ ըսաւ, հասրա որուն քո-
վէն որ գաւաթը ելաւ՝ ան պիտոր իմ
գերիս ըլլա . ու դուք ազատելիք ձեր
հօրը քով գացէ՛ք : Յուդայալ աս
խօսկիս վրա քիչմը սիրտ առաւ, ու
իրմէ թողուի ուզելով սկսաւ կար-
գով պատմեց թէ՛ ինչպէ՛ս իրենց հօ-
րը ծերուէ սիրական գաւակն է բե-
նիամինը, ու ինքը որչափ դժվարուի
քաշեր է՛ ինչվան որ տղան ան ծերին
ձեռքէն փրցուցեր բերեր է, որ ըսաւ՝
չէր

շէր թողուր կրակէջ թէ՛ աւքէլ կընի-
 կրս ինձի միան երկու զաւակ բերաւ .
 մէկը քովէս բաժնւրկեցաւ , ու դուք
 ըսիք թէ՛ դողանը զինքը բղձքտեց
 կերաւ , որ ինչպէս հիմա մէյմալ ա-
 նիկա չիտեսա . հիմա թէ՛ որ ասալ
 քովէս առնէք ու ճամբան հիւրնա-
 նա՛ իրեն փորձանքձը հանտրպելու
 ըլլա՛նէ՛ իս կրմեռցունէք , անոր հա-
 մար ըսաց յուդա՛ ես հօրքս առջևը
 աս տղին երաշխաւոր եղա . ուստի
 անոր տեղը ես գերի կըլլամ հրամա-
 նոցդ , որ ինքը աղատվի հօրը քով եր-
 թա . թէ՛ չէ՛ ինչ երեսով ես հօրքս
 առջևը պիտի ելլեմ . ու անոր կսկիծք
 տեսնեմ : Վ՛նատենը յովսէփալ չիկը-
 ցաւ համբերել ինքը զինքը բռնել .
 ուստի օտար մարդիքը քովէն դուրս
 հանել տրվաւ , ու միան իր տասնը
 մէկ եղբարցը հետ մնալով՝ մէկէն լա-
 լով կանչեց ըսաւ , ես յովսէփն եմ ,
 իրաւցունէ իմ հարցս ողջ է մի : Այդ-
 բարներնոր աս լսեցին՝ անտեղը կե-
 ցան մնացին՝ բերաննին չէր քացվէր .
 յովսէփ նորէն իրենք քովը մօտ կան-
 չեց ու ըսաց , ես յովսէփ ձեր եղբարն
 եմ . որ դուք իս ան վաճառականնե-
 րուն ծախեցիք՝ որ անոնքալ առին հոս
 եղիպտոս բերին . բայց մի վախնաք
 ան ձեր բրածին համար . անձ ասանկ
 կարգաւորեց որ ես առ ճամբովս հոս

գամ, իշխան ու տէր ըլլամ եգիպտոսի . ու աս սովիա ատենը ձեզ կերակրեմ, որ մեր ազգը աշխարքիս վրայէն չի հատնի . ու հիմա սովին երկրորդ տարին է, հինկ տարիալ կուզէ որ եօթը տարի ըլլաւ : Աւանանկ սիրով հետերնին գրկովէլէն պագ տրվելէն ետքը՝ ասըսպրեց որ շուտով երթան իր հօրը զուրուցեն, որ անձ յովսէփ իր որդին եգիպտացոց վրա իշխան է ըրեր . ու պատմեն իրեն փառքը ու մեծ ուիր, և ըսեն որ չուշանա՝ ինքնալ իր տնով տեղովը ելլէ եգիպտոս գա, որ զինքը աս սովուս ատենը կերակրեմ : Աս յովսէփայ եղբարներուն յայտնըվիլը փարաւոն թագրնալ որ իմացաւ շատ ուրախացաւ . ու ինքնալ յովսէփայ ասըսպրեց որ՝ անոնց սայլեր (ցր առասպաներ), ու ուրիշ ճամբու սլաշարներ տա, որ երթան հարերնին իր ամմէն տնով տեղովը եգիպտոս քերեն, յովսէփալ անանկ ըսածինսպէս անոնց պիտանաւորութիւր աղէկմը հոգալով, ու միսթալըլով ճամբա դրաւ իրենց՝ որ քանանացոց երկիրը գացին :

ԳՎ : ԻԲ .

Յակոբ եր պատկենբովը եգիպտացոյ երկերը
կերևա՝ ուս Կոն կը լախաճանի :

Յակոբայ տասնըմէկ որդիքը մէկէն
երբոր ուրախուք եկան իրեն ըսին
թէ՛ յովսէփ տղադ ողջ է՝ ու ինքն
է եգիպտոսի իշխանը . յակոբ սաստիկ
շփոթվեցաւ պաղեցաւ մընաց . առջի
բերանը չի հաւտաց , ինչպէս որ տեղն
իտեղը նորէն պատմեցին , ու ցուցուցին
սայլերը և ուրիշ ճամբու պատրաստու
իները , որ զինքը տանելու համար
յովսէփ անդիէն խորկերէր : Ինչ
ժամանակը յակոբայ սիրտնալ վառվեցաւ
ու ըսաց , ասկէց աւելի ալ ի՛նչ մեծ
բարիք կրնամ ունենալ որ գիտնամ
թէ իմ յովսէփը ա ողջ է . անանկ է
նէ սիրով կերթամ որ չի մեռած՝
տեսնեմ զինքը : ուստի ամ մէն
բաները պատրաստեց , տղաքներովը
ու թուներովը բոլորը եօթանասուներ
հինկ հողի ճամբա ելաւ : Բայց
ասերթալուս վրա յակոբ քիչ մը
տարակուսանքի մէջ էր , (ինչու որ՝
ան իրեն կեցած քանանացոց երկիրը
մծ միշտ խոստացերէր որ իրենց աղդին
տա , ու հոն մնան շատնան ,) ուստի
երբոր եկաւ ջրհոր երդման ըսած
տեղը հասաւ , մի ուխտ ըրաւ

զո՛հ մատուց որ զինքը լուսաւորէ :
 Եւ ծալ ան գիշերը երեցաւ իրեն , ու
 ըսաց որ չի վախնա եգիպտոս երթալ
 լու , որ յովսէփ մահվան ատենը իր
 աչվըները գոցէ . և խոստացաւ որ հոն
 իր ազգը աճեցունէ , շատցունէ , ու ետ
 քը նորէն իրենք եգիպտոսէն պիտի
 հանէ : Եւ սկի աւելի սիրտ առաւ յա
 կոբ , ու ճամբան առաջ երթալով՝ եր
 բոր եգիպտոսի մօտ գետեմ ըսած եր
 կիրը հասաւ , ան տեղը յովսէփալ
 դէմը եկաւ . ու հարբ տեսաւ յուն
 սիս՝ գնաց լալով վիզը պըղբակեցաւ .
 հարնալ զինքը գրկելով ըսաւ , այ
 սուհե տե մեռնիմ երթամ որգի՛ որ
 քեզ մէյմալ ողջ տեսա : Եւ արք յով
 սէփ սորվեցուց իր հօրը ու եղբարնե
 բուն՝ թէ փարաւոնի ինչ պիտոր ըսեն ,
 որ իրենք եգիպտացիներէն զատ՝ ան
 գետեմ երկիրը բնակին , որ իրենց
 խիստ յարմար տեղ էր . ու հետը
 առաւ յակոբ հարբ՝ հինկ հոգիալ
 եղբարներէն մէյտեղ փարաւոնի առ
 ջըը հանեց : Փարաւոնալ շատ ուրա
 խացաւ վրանին , ու սիրով յակոբ ծե
 բունիին որպիսու թիր հարցունէ լին
 ետե՛ երբոր խնացաւ որ անոր տղոցը
 արվեստը հովիւնուիէ , յովսէփայ ու
 զածինայէս իրեն աղբապրեց որ՝ գե
 սեմ երկիրը տա իրենց՝ հոն բնակին ,
 (որ եգիպտացոց երկրին աւելի սլա

րարտ կողմն է .) ու նաև թագաւորա-
 կան ոչխարներուն վրայալ անոնցմէ
 վերակեցու դնէ : Յովսէփալ անանկ
 ըրաւ՝ գեսեմ երկիրը անոնք դրաւ :
 ու ան սովուն մնացած հինկ տարին
 ալ՝ իր հօրը տունը ինքը հոգաց կե-
 րակրեց՝ որ սլակասութիւնը չիքաշեցին :
 Եւ տեղըս յակոբ նահապետը տաս-
 նընթիւ տարիալ ապրելէն ետքը՝ եր-
 քորալ խիստ ծերացաւ մեռնելու մօ-
 տեցաւ , յովսէփը քովը կանչեց՝ ու
 երգվընցնելով ապրսալրեց որ ղինքը
 հոն չիթաղէ , հասաւ առնէ քանա-
 նացոց երկիրը տանի իրեն հայրենա-
 կան գերեզմանը դնէ : Եւնկէ ետև
 յովսէփ իր երկու տղաքը՝ մանասէ
 ու եփրեմ յակոբայ քովը բերաւ՝ որ իր
 վերջին օրհնութիւն տա իրենց : յակոբ
 ալ եփրեմը մանասէէն առաջ դնելով
 օրհնեց , ու յովսէփայ սիրուն՝ առաւ
 անոնք իրեն բուն որդւոցը կարգին
 մէջը դրաւ . որ հետերնին մէյտեղ
 հաւասար բաժին առնեն իր ժառան-
 գուէն , ու իրենքալ անոնցոյէս խորայ-
 էլացոց նահապետ ըլլան : Ատքը տաս-
 վերկու տղաքնալ մէկէն առջևը կան-
 չեց յակոբ , ու մէկիկ մէկիկ իրենց
 ամմէն մէկին ցեղին վրա մարգարէու-
 թիներ ընելով , և իր վերջի հայրա-
 կան օրհնութիւն տալով վախճանեցաւ
 հարուր քառսունընթիւ տարվան :

ԳՎ ԻԳ.

Յովսէփ էր հարը ի ընտաղէ, ու եղբարնէրուն
 Բողոսի պաշէն էրէն ինքնալ ի ընտախճանի :

Յալոբ երբոր վախճանեցաւ, յովսէփ
 եղիպտոսաց սովորու թէրը պէս,
 (որ պատուէլու համար մեծա մեծ
 մարդիքներուն կընէին,) զըմա սել
 տըվաւ իր հօրը մարմինը. ու եօ
 թանասուն օր անոր սուգը կատարե
 լէն ետե՛ փարաւոն թիբրին հրամա
 նովը՝ իր բոլոր եղբարնէրովը ու մար
 դիքներովը, եղիպտոսի իշխաննէրէն
 ալ հետերնին՝ կառքերով ու ձիաւոր
 ներով՝ փառաւոր հանգէսով առաւ
 քանանացոց երկիրը տարաւ, ու ի
 ընց հայրենական գերեզմանը թա
 ղեց, ինչպէս որ յալոբ իրեն կտակ
 րերէր : Աս փառաւոր թաղումս որ
 ըմբնցան, ու ամմէնքը նորէն եղիպ
 տոս տըներնին դարձան, ան ատենը
 յովսէփայ եղբարները վախնալով որ՝
 յովսէփ ան անցած գացած բանե
 թուն համար վրանին ռիս պահելով
 հօրը մեռնէլէն ետե իրենցմէ վրէժը
 (յի էօճը) առնէ. եկան յովսէփայ ը
 սին թէ՛ հարերնիս մեռնէլէն առաջ
 մեզի ապըսպրեց որ՝ իր կողմանէ հրա
 մանոցդ ըսենք, որ բեզի գէմ ըրած
 մեզքերնուս թողու թի տաս. ուստի

մե՛քսալ որ անձառայքն է՛նք , կրխնդ-
 բե՛ք որ մեր չարութիւններուն շնոր-
 հեւ : ու անանկ գացին յովսէփայ ոտ-
 քը ինկան՝ ահա մե՛ք ամմէ՛նըս քու
 ծառատ է՛նք ըսին : Վ՛նատենը յովսէ-
 փայ սիրտնալ լեցվեցաւ՝ ու սկսաւ
 լալ . ու մխիթարելով ըսաւ իրե՛նց , մի
 վախնաք ետալ անձառան եմ . իրաւի
 որ դուք ինձի չար ընել ուղեցիք , բայց
 անձ ան չարը՝ ի բարին դարձուց , ինչ
 պէ՛ս դուքալ տեսաք , որ անհամար
 մարդիք կերակրեցի . ու սաի մի վախ-
 նաք՝ այսու հետեւ ալ ձեզ կը հողամ
 ինչպէ՛ս որ մինչև հիմա բրի ու անանկ
 սրտերնին առնելով ձամբեց իրե՛նք ,
 որ հոն խաղաղութիւն հանդիստ Եպրե-
 ցան ինչպէ՛ս ետքը : Վայց յովսէփ հա-
 ըրոր տասր տարին որ հասաւ , ու ալ
 վախձանելու մտ էր , մնացած եզ-
 քա՛նները քովը կանչեց՝ ինքնալ աս
 կրտակըս ըրաւ անոնց , որ երբոր անձ
 ինչ ըսցինեքը՝ (ինչպէ՛ս ըսեցի ,) եղիտ
 տոսէ հանէ՛՝ ու արրահամու իսահա-
 կայ և յահոբայ խոտացած երկիրը
 տանինէ , ան ժամանակը իր ոսկոր-
 ներնալ հեռերնին մէյտեղ առնեն
 ի յովսէփ հոն տանին .

Մ Լ Ս Ն Ե Ր Կ Ր Ո Ր Գ

Պատմութի ելից և թուոց գրքերուն,
իկէլացոց հանդուպածները եգիպտոս, ու
անապատին ճամբան :

Գ Լ Լ :

Իսրայէլացոց հաւածումը և նեղումը եգիպ-
տոսոց ճեռքէն :

Յովսէփ նահապետին մեռնելէն
ետե՛ւ վաթսուն տարիի չափաւ
հանգիստ ու խաղաղ անցունելով իս-
րայէլացիները, որէ որ անչափ աճե-
ցան ու շատցան, որ իրենց բնակած
գետեմ երկիրը մարդով լեցվէցաւ :
Իայց ետե՛ւ ետե եգիպտացոց նոր
Թագաւորներ նստելով մէկնաւ ե-
ղաւ, որ ինքնաւ փարաւոն կրամբ, ու
ասիկա աղէկմը չիգիտնալով և բա-
նի տեղ չի գնելով յովսէփայ՝ եգիպ-
տացւոց ըրած բարիքները, երբոր
տեսաւ որ իսրայէլացիք այսպէս էլ վե-
լօք կը շատնան ու կ'ուժովնան կոր՝
վախցաւ թէ ասոնք մէկ օրմը իրենց
թշնամիներուն հետ մէկ եղած՝ ի-
րենց զէն կը հասցունեն : ուստի խոր-
հօրդ ըրաւ որ իկէլացոց շինվածքներ
շինել տալով ծանրը պարաքեր վրա

նին հեծցուցած՝ զիրենք՝ նեղէ ու չար
 չարէ, որ ասով անչափ չի շատնան ու
 չուժովնան: Աւ թէ՛նդ տ անանկ խիստ
 ու անտանելի չարչարանքով խորայէ-
 լացիքը իրեք քաղաք շինեցին, ցո՛ փի-
 դովն, Աամեսէ, ու ուն՝ ըսած. բայց
 փարաւոն իր միտքը դրածին չի հա-
 սաւ. ինչուոր՝ որքան եգիպտացիքը
 իրենք կըտանջէին՝ անոնք ւոյ օրհնու-
 թքը անչափ աւելի կըշատնային ու
 կըզօրանային: Ա՛նոր համար ուրիշ
 բանիալ ձեռք զարկաւ փարաւոն. եր-
 կու վարսլետ դահեկներ կային որ խ-
 ըայէլացոց դահեկու թի կընէին, ա-
 սոնց գաղտուկ հրամայեց որ՝ երբոր
 իէլացոց տղա առնելու ըլլան՝ մանչ
 ծնածները շուտմը խըխտեն, ու աղ-
 ջիկները միանողջ թողուն: Աահեկ-
 ները՝ ւոյ ահը սրբտերնին ըլլալով չի
 կատարեցին թգրին աս հրամանը,
 անոր համար ւո՛ծալ օրհնեց իրենք որ
 ըսկսան հարուստնալ, ու երբոր թա-
 գաւորը քովը կանչեյ՝ վրանին սրգո-
 ղեցաւ: անոնքալ ասանկ պին տըվին
 թէ՛ ինչ ընենք, եբրայեցոց կնիկները
 եգիպտացոցպէս չեն, հասլա դահե-
 կը քովերնին չի հասած՝ տղան կըբե-
 րեն: Փարաւոն թգրը երբոր տեսաւ
 որ աս ճամբովս ալ իր ուզածը չե-
 ղաւ, անկէ ետե յայտնի հրաման հա-
 նեց որ բոլոր խորայէլացոց կմեբրայե-

ցոց մանչ ծնած տղաքը գետը ձգէն
որ խըխտըվին , ու միան աղջիկները
խալըսին :

Գ Լ Ը Բ .

Վարաանի աղջիկը՝ Տովսէսը գետէն կըխա-
լըսէ՝ ու իրեն որդեգիր կընէ :

Լս ա տե՛նները՝ ղե ի ի թոռանը՝ ամ-
րամ ըսած մարդու մը եբրայեցոց
աղգէն՝ մանչ զաւակ մը եղաւ : ու ա-
որ տեսան ծնողքը որ աղվոր տղեկ-
մընէ՝ մեղքընցան գետը ձգել , ինչ-
պէս որ թգլորահան հրամանն էր :
Վայց իրեք ամիս գաղտուկ պահելէն
ետե՛՛ վախնալով որ յանկարծ բանը
գուրս ելլա՛՛ ու իրենք պատժըվին ,
մէկ պրտուէ , ի՞նչ խսիրէ հուսած սըն-
տուկ մը առին կպրածիւ թով (ի՞նչ զի՞՛-
տով) ծեփեցին , ու տղան մէջը դը-
րած գոցած՝ անանկ գետին քովի կող-
մը ձգեցին . ու տղին քուրը քովէն
չիզատվեցաւ՝ որ տեսնէ թէ ինչ կըլ-
լաւ : Ըն ժամանակնալ փարաւոն թա-
գաւորին աղջիկը իր նած իշաներովը
(ի՞նչ խալայեխներովը) անդին գետին
քովերը ելեր ժուռկուգար , ինքնալ
երբոր տեսաւ աս սնտուկը՝ շուտմը
խրկեց հանել տըվաւ , ու երբոր բա-
ցաւ տեսաւ որ մէջը մէկ տղեկ մը կար
որ կուլար , խիտտ գու թը շարժեցաւ

վրան, կռահ գնաց որ ասե բրայեցոց,
 մէ ըջուր Տղին քուրը անատենը քո
 վը մօտեցաւ, կուզէս ըսաւ որ մէկ
 եբրայեցի կաթարվող կնիկմը կան-
 չեմ որ ատիկա առնէ պահէ անալ՝ հա
 ըսաւ: աղջիկնայ գնաց տղին մարը
 բերաւ: ու փարաւ ծնի աղջիկնայ ա-
 նոր ձեռքը տրվաւ տղան, որ իր ծախ
 քովը (քի խարձովը) պահէ մեծցունէ
 տրդան: **Մ**արնայ սիրով առաւ. ու
 մեծցունէ լէն ետեւ նորէն տարաւ փա-
 ըսաւ ծնի աղջրկան ձեռքը տրվաւ:
Ընայ, ինչպէս կըսեն՝ ուրիշ զաւակ
 չունենալով աստղան առաւ իրեն որ-
 գեգիր (քի օղու լուխ) շինեց, ու ա-
 նունը **Մ**ովսէս դրաւ, որ կընշանա-
 կէ՝ ջրէ հանած: և անկէ ետքը գը-
 ըսաւ որ եգիպտացոց ուսումները ու
 փմաստութիները սորվի:

Գ Լ Գ

Մովսէս ստացաւ իր քանակը՝ ու մարտնացոց
 երկեւ Թեւեւեւ, և Տղենիին կըսէր
 Կեան ելը:

Մովսէս երբոր մեծցաւ քառսուն
 տարվան մարդ եղաւ, անձային
 շնորքով զօրանալով (Թագուց ձգեց
 անհաւատ Թագուհին որդեգրու-
 թիը և Թգրական տունը տեղը, ու
 գնաց իր իսրայելացոց ազգին հետ
 կե:

կեցաւ : Վսկէց եաւ մէկ հեղմը մով
 սէս տեսաւ որ եգ իպտացի մարդմը
 մէկ եբրայեցիմը բռնէր կըծեծէր ու
 կըչարչարէր կոր . աս բանիս չիգիմա
 ցաւ մովսէս՝ աստիս անդին նայեցաւ
 որ մարդ չիտեսնէ , շուտմը վրան վա
 ղեց սպաննեց ան եգ իպտացին՝ ու ան
 տեղը աւազին մէջը [Թաղեց : Այտքը
 անոր մէկալ օրը նորէն տեսաւ որ՝ եր
 կու եբրայեցի մէկմէկու հետ կռիւ
 կընէին մովսէսալ մէջ մտաւ որ հաշ
 տեցունէ անոնք , մարդ իք ըսաւ՝ դուք
 մէյտեղ եղբար էք՝ ինչու մէկզմէկ
 կուզէք զրկել անատէնը զրկօղը մով
 սէսի երեսը վազեց ու ըսաւ , քեզ ով
 մեր վրա իշխան կի՞ գատաւ որ գրաւ .
 իսալ ըսպաննէլ մի կուզես՝ ինչպէս
 որ երեկ ան եգ իպտացին ըսպաննե
 ցիր : Վս որ լսեց մովսէս՝ զարմացաւ
 մնաց՝ [Թէ ինչպէս բանը յայտնըվեց
 է . ու ետքը իմանալով որ փարաւօ
 նի անկաճնալ հասեր է , ու անոր
 համար զինքը կըփրնտուէ որ բռնէ
 մեռցունէ . ինքնալ ելաւ եգ իպտոսէ
 փախաւ մադիանացոց երկիրը գնաց՝
 որ կարմիր ծովուն մէկալ գին կըլ
 լար՝ սինա լեռանը մօտ : Վալ հոն
 մընաց , կարգըվեցաւ՝ սեպիօվրա ը
 սաճ մադիանացոց իշխանին կի՞ քա
 հանայապետին աղջիկը աւաւ , որ
 անկէց իրեն երկու օրդի եղաւ՝ գեր .

սամու եղիազար . և քառսուն տարիի չափ ասանկ անիրոջը քով կեցած՝ որ հռաքուէլ կմ յովթոր կլսւիւր՝ անոր ոչխարները կարծէր : Անատենները թէպէտ եգիպտոս՝ անըսած փարաւան թագաւորը մեռաւ , բայց ետեւէն ուրիշ փարաւունմը տեղը նստաւ՝ որ իէլացոց հալածանքը աւելի սաստկացուց , հոգինին բերաննին բերաւ , անանկ որ՝ ալ ճարերնին հատած անվան ընելով այ սկսան դիմել , որ յիշէ իրեն նահապետաց արհաւիրումը իսահակայ ու յակոբայ ըրած խոստմունքները , ու խալսէ անծանրը գերուէն : Ա՛ճալ լսելով անոնց հառաչանքը՝ ողորմեցաւ , մովսէսի ձեռքովը ուղեց իրենք ազատել և աս կերպովըս անոր երևեցաւ՝ ու հետը խօսեցաւ :

Այդ օրմը մովսէս երբոր ոչխարները առաւ արծելու տարաւ , ու ելաւ առաջ դնաց ինչպան քորեք լեռը , անտեղը յանկարծ դիմացը նայի որ՝ մէկ մորենիմը (յի մորմենիի ծառմը) կրակ կտրած կրվառէր , ու շէր երէր հատնէր : Ա՛յնպէս որ քիչմալ առաջ դնաց մօտեցաւ՝ որ աս զարմանալի հրաշքս աղէկմը տեսնէ . անատենը մորենիէն այսօրիսի ձան եկաւ իրեն , մովսէս մովսէս՝ հոս մի դար մօտենար , կօշիկներըդ օտքէդ հանէ , ինչու որ՝ կաշնամ

նա՛ծ տեղըդ՝ Ծք գետին է՛ , մովսէ՛սալ
 զարհուրած՝ չէր կրնար վրան նայիլ :
 Սէտքը ըսաւ , ես եմ ի՛նձ արբահա՛
 մու իսահակայ և յակոբայ , տեսա
 իմ ժողովրդոցըս չարչարանքը , ու լը
 սեցի անոնց հառաչանքը եգիպտոս
 ցոց ձեռքէն , անոր համար եկա որ
 իրենք եգիպտոսէ խալըսեմ , ու ան
 նահապետներուն խոստացած երկի
 ըրս տանիմ իրենք , որ անանկ աղէկ
 է՝ որ կաթ ու մեղր կը բխէ . ու ստի
 եկոր քեզ փարաւոն թագաւորին քո
 վը խրկեմ՝ որ դուն եգիպտոսէ հա
 նես իմ ժողովուրդըս : Սովսէ՛սալ
 պինն տրվաւ , ի՛նք՝ ես սվ եմ որ փա
 րաւոնի առջևը ելլամ , ու իսրայէլա
 ցիները եգիպտոսէ հանեմ : Վ՛ճալ
 ըսաւ , ես քու հետըդ կըլլամ որ քեզի
 օգնեմ : Սովսէ՛ս նորէն դարձաւ հար
 ցուց ի՛նչ . հասրա թէ՛ ես երթամ իս
 րայէլացոց ըսեմ որ՝ ձեր նահապետ
 ներուն ի՛նձը իս ձեզի խրկեց , ու ա
 նոնքալ հարցունելու ըլլան թէ՛ ա
 նոր անունը ի՛նչ է . ես ի՛նչ ըսեմ :
 Վ՛ճալ իրեն պինն տրվաւ , Սէ՛մ
 որ էն , իմ յաւիտենական անունըս ան
 է . ու ստի ասանկ ըսէ անոնց , Սր է
 նը՝ որ ձեր նահապետներուն ի՛նձն է՝
 իս ձեզի խրկեց . ու ասանկ գնա՛ բա
 նը հասկըցու իրենց : ու անոնց խօսկի
 տէր մարդիքներէն հետըդ ան մէյ .

տեղ փարաւոնի առջևը ելի՛ր ու լսէ՛ .
 մեր օր անձը մեզ կրկանէ՛ որ իրեք
 օրվան հետու ճամբա գէպի՛ անա-
 պատը երթանք , որ իրեն զոհ մատու-
 ցանենք : գիտեմ ըսաւ անձ որ ան ձեզ
 պիտի չի թողու , ինչպիսի որ չարաչար
 պատժեմ բոլոր եգիպտացիները՝ ա-
 նանկսր՝ ետքը ակամա թողու որ ան
 կէց ելլաք : Մովսէսի սիրտը ասով-
 ալ չի հանդէցաւ՝ նորէն հարցուց .
 հասա ըսաւ ինչպոցիները չի հաւտան
 թէ անձ ինձի աս բաներըս յայտներ
 է , ես անատենը ինչ պիտոր ընեմ :
 Ա՛ճալ ըսաց իրեն . հիմա՛ ատ ձեռ-
 քրդ բռնած գաւազանդ (յի տէյնէ-
 կրդ) գետինը ձրդէ : անալ ձգելուն
 պէս՝ տեսաւ որ գաւազանը օձմը դար-
 ձաւ . ու մովսէս որ վախնալով սկսաւ
 քովէն փախչիլ , անձ հրամայեց որ
 պոչէն բռնէ վերցունէ . ու անանկ
 ձեռքը որ առաւ՝ նորէն գաւազան
 եղաւ : Այտե մէյմալ իրեն հրամայեց
 անձ որ ձեռքը ծոցը խօթէ , մովսէս-
 ալ անանկ ըրաւ , ու ետքը հանեց
 տեսաւ որ ան ձեռքը բոլոր բորո-
 տած էր . անձ նորէն ծոցը գիւր ը-
 սաւ . ու դնելունպէս՝ բորը վրայէն
 գնաց : թէ որ ըսաւ անձ ատ երկու
 հրաշքներնալ առջևնին ընես , ու չի
 հաւտան , աս ալ ըրէ . գետէն ջուր
 առ ու գետինը լեցուր , որ ան ջուրը
 տես .

տեւնան որ արուն կրդ արնա : Մով
 սէս ետ կեցաւ աս գործքիս մէջ չու
 ղեց որ մտնէ : կաղաչեմ տր ըսաւ ես
 մէկ խօսող մարդմբ չեմ , առ բանը
 չեմ կրնար սրտարեր : Բ՛ճալ ըսաւ
 իրեն , ես քու բերանդ կրբանամ ու
 տուն կուտամ որ պէտք եղածը զու
 ըուցես : Մովսէս նորէն ըսաւ , տր
 կաղաչեմ որ իս թողուս ու մէկ ուրիշ
 զօրաւոր մարդմբ դնես առ բանիդ
 վրա : Մնատենը ալ վրան սրդողեցաւ
 ւնձ՝ ու ըսաւ . ահա քեզի ահարոնը
 քու եղբարրդ , անոր բերանը խօսք
 կա . երբօր երթանն , անիկա ուրա
 խուք առջևըդ կելէ քեզ կրնդ ունի
 իմ ըսածներըս դուն անոր բերանը
 դիր , ինքը քու դիէտ ըսէ թղիք սրը
 ու առ դաւաղանդալ հետրդ առ որ
 անով աս հրաշքներըս ընես :

ԳՎ : Դ .

Մովսէս եփիպոսս կրդատնա . որ իկէացիք
 եփիպոսոցոյ Յեռփէն խաւըսէ :

Մովսէս ալ այ հնազանդելով եր
 բոր անկէց տուն դարձաւ անի
 բոջը կեցիք բարով ըրաւ , ու իր կնի
 կր տղաքը հետը՝ ան իր դաւաղան
 նալ ձեռքը առած ճամբա ելաւ ե
 դիպոսս դնաց : Բ՛ճ հոն նորէն երև
 ցաւ իրեն՝ ու հրամայեց որ երթա ան
 հը

Տրաշքները փարաւոնի առջևը ընէ՛ ու
 ըսէ՛ թէ՛ ւնձ կըսէ որիմ խորայէլացի
 ժողովուրդս անդրանիկ որդիս թո
 դու՛ որ դան իս պաշտեն, հասյա թէ
 չէ՛ ես իրեն անգրանիկ որդին կըս
 պաննեմու անգին ահարոնիալ երե
 ցաւ ւնձ՝ հրամայեց որ ելլէ՛ մովսէ
 սի դիմաց երթա : Աստի անանկ եր
 կու եղար մէկ զմէկ տեսնելով ու
 սլադտըվելով, ան ւնջ նշան տըված
 Տրաշքները ընելով առաջ խորայէլա
 ցոց հաւտացուցին՝ թէ ւնձ իրենց ա
 դաչանքը լսելով կուզէ իրենք եգիպ
 տացոց ձեռքէն խալըսել : ու ետքը
 երկուքնալ մէկտեղ փարաւոնի առ
 ջևը ելան ու ըսին, իհլացոց ւնձ
 ւնձը կըսէ որ՝ թոդտաս իր ժողովուր
 դը որ երթան անապատը իրեն տօ
 նախմբուիր ընեն : Փարաւոնալը
 սաւ թէ՛ ո՛վ է ատ՛ որ ես անոր խօս
 քը մըռեմ ու իհլացիքը թողում. ես
 ատ ւնձը չեմ ճանչնար՝ ու իհլացիք
 նալ չեմ թողուր որ երթան : Ասե
 ասոր վրա աւելի սրդողելով փարա
 ւոն՝ երկուքնալ քովէն վրո՛րնտեց՝ թէ
 դուք ժողովուրդը գլխէ կըհանէք որ
 բաներնէն կըմընան. ու անկէց ետև
 հրամայեց որ իհլացոց նեղուիր ու
 չարչարանքը կըվեցունեն՝ չարաչար
 աշխատցունեն իրենք ան շինվածքնե
 րուն վրա. ինչու որ՝ պարանպ են ըսաւ՝
բան

բան ու գործ չունին , անոր համար
այսպիսի փուճ բաներու ետեւէ ե՛ն
ինկեր : Վի՛լլացիքնալ երբոր իմացան
թէ աս հալածանքիս աւելի գրգռու
վելուն պատճառը մովսէս ու ահա
րոն եղան , երած սրտով երեսնին վա
զեցին ըսին թէ՛ ահա դուք թուրը
փարաւոնին ձեռքը կուտաք որ մեզ
ամմէնրս ջարդէ , ու մեզ այսպէս
ատելի ըրիք եզխպտացոց առջևը .
ի՛նձ ձեր դատաստանը ընէ : Մովսէս
ալ դարձաւ աս բանըս գանկտեցաւ
այ առջևը . բայց ի՛նձ նորէն սիրտ
տրվաւ իրեն , որ երթա իր կողմանէ
բանը աղէկմը հասկըցունէ ի՛նձացոց .
ու ահարոնի հետ նորէն փարաւոնի
երթան զուրուցեն որ ի՛նձացիները
թողու , չէ՛նէ ըսաւ՝ անանկ սոսկալի
պատիժներ կուտամ իրենց , որ ան
ատենը ուզէ չուզէ իմ զօրուքս իմ
ժողովուրդս անկէց կըհանեմ : ու
ասալ ասըսպրեց որ եթէ փարաւոն
հրաշք տեսնելուզէնէ՛ անգաւազա
նին օձ դառնալու հրաշքը ընեն անոր
առջևը : Վնոնքալ փարաւոնի առ
ջևը ելան , ու աս բաներըս ըսելէն
ետեւ՝ ահարոն մովսէսի գաւազանը
առաւ ու գետինը ձգելունպէս՝ մէկ
մեծ օձմը դարձաւ անգաւազանը :
անատենը փարաւոնալ աս բանըս կա
խարդուի կարծելով ինքնալ իր կա
խարդ-

օր մնալէն ետքը , փարաւ մն տե՛մնաւ
 լով որ իր կախարդներնալ ուրիշ տե-
 ղաց ջուր բերին , ու իրենքալ անանկ
 արուն դարցուցին . աս հրաշքով ըս-
 չի շարժեցաւ որ ինչացիները թողու :
 Թ . Վսոր համար երկրորդ հարունա-
 ծը եկաւ . որ երբոր ասարոն մովսէսի
 գաւազանը երկնցուց դէպ'ի եղիպ-
 աոսի ջրերուն ու լիճերուն վրա ,
 անչափ գորտ (յի խուրպաղի) բխեց
 ելաւ անոնցմէ՝ ու բոլոր եգիպտա-
 ցոց արները լեցվեցան , ու բոլոր ա-
 նոնց պառկելու մահիճներուն վրա ,
 թանիրներուն ու կերակուրներուն
 վրա կրկնխտային ան գորտերը : Վս-
 ցուցանքըս թէպէտ եգիպտացոց կա-
 խարդներնալ ըրին՝ գեանէն գորտ
 հանեցին . բայց այսու ամիճ փարա-
 ւոն կանչեց աղաչեց մովսէսի ու ա-
 հարսնի , որ աղօթք ընեն այ՝ աս պա-
 տիճըս վերցունեն , ու ինքնալ իրօք
 տրվաւ որ ինչացիները թողու : Վսվ-
 սէս ալ փարաւսնի ցուցունելով թէ
 ինքը կախարդաւ թի՛ք չընէր աս բանե-
 րըս , իրեն թողուց որ աս պատիճիս
 դադրելու ատենը ինքը ըսէ : փարա-
 ւոնալ վաղը թող ըլլա բաւաւ ու մով-
 սէս աղօթք ընելունպէս , անանկ ե-
 դաւ՝ մէկալ օրը մէկէն սատկեցան
 ան գորտերը , որ բոլոր երկիրը հա-
 տեցուցին :

7. Երբ որ աս հարուճածէս խալըսե-
 ցաւ, ու տըված խօսքէն ետ դարձաւ
 փարաւոն, անձ ետեկէն երրորդ հար-
 ուճածը տըվաւ, հրամայեց մովսէսի՝
 որ աս հարոն դաւազանսուլը գետնի հո-
 ղը զարնէ: Ենանկ որ ըրաւ՝ բոլոր
 եգիպտոսի մարդիքը ու անասուննե-
 ըր մուսուլ (յի սիվրիսինէ կուլ) ծած-
 կըվէցան: Փարաւոնի կախարդներն
 ալ աս բանըս ընել ուզեցին՝ ինչ-
 պէս մէկալ երկու առջինը ըրին, որ
 խախք ընեն մովսէսու աս հարոն. բայց
 չիկըրցան ընել, ու դարձան փարա-
 ւոնի ըսին թէ՛ այ՛ ձեռքը կա առ բա-
 նիդ մէջը, ու անուլալ փարաւոնի սիր-
 տը չի կակուղցաւ, որ ինչացինեըը
 Թողու:

8. Աստի չորրորդ հարուճածը եղաւ
 շանաճանձ ըսած կենդանին՝ որ լեց-
 վեցաւ բոլոր եգիպտացոց երկիրը,
 ու կըճէլով շատ մարդ ու անասուն
 մեռուց. ու հոն մօտիկ գետեմ եր-
 կիրը՝ որ ինչացինեըը կը կենացին՝ ան-
 միշտ ազատ սլահեց աս սլատու հաս-
 ներէս: Փարաւոն աս շանաճանձէն
 չի դիմանալով՝ մովսէս ու աս հարոնը
 կանչեց՝ ըսաւ որ դնացիք ձեր աստու-
 ծուն զո՛հ ըրէք իմ երկրիս մէջը: Եւ
 սէսալ ըսաց թէ՛ առ ըլլալու բան չէ,
 որ մենք եգիպտացոց առջևը ան
 կենդանինեըը զո՛հ ընենք, որ անոնք
 մօր.

մորթելը պղծութի կը համարին, ու մեզ կը քարկործեն. հապա պէտք է որ իրեք օրվան ճամբա հեռու անապատը երթանք՝ հոն զոհ ընենք: Քարաւոնալ ըսաց թէ դացե՛ք՝ միան թէ շատ չի հեռանաք. ու ինծի համարալ աղօթք ըրէք: Մոլսէսալ քովէն ելաւ ու աղօթք ընելուն պէս՝ բոլորովին շանաճանճը գնաց փարատեցաւ իրենց վրայէն:

Ե. Քայց փարաւոնի սիրտը նորէն խստացաւ, ու խօսքին վրա չի կեցաւ, ու ստիճ շուտմը հինկէրդ հարու՛ածը մոլսէսի ձեռքովը խըրկեց անոնց անասուններուն վրա, որ եզխատացոց կենդանիներէն՝ անհամար ձիեր, էշեր, ուղտեր, կովեր, ու ոչխարներ ջարդեց: ու երբ որ իմացաւ փարաւոն թէ ինչացոց կենդանիներուն ամենեին զէնմը չէ՛ եղեր, աւելի դժուրը գալով պինտ կեցաւ ինչացիները չի թողուց:

Զ. Մոր համար ի՞նչ նորէն հրամայեց մոլսէսի ու ահարոնի, որ փարաւոնի առջևը ելեն, ու ախով տաք մոխիր առած դէպի՛ ի երկինքը ցանեն: Այրբոր անանկ ըրաւ մոլսէս՝ վեցերորդ հարու՛ածը եղաւ, որ մարդիքներուն ու մնացած անասուններուն վրա անանկ խօցեր (յ՛մ եարաներ) ու բշտած ուռեցքներ ելան, որ չէին կրնար դիմաւ

մանալ : Մ^ս խոցերըս փարաւոնի կա-
խարդներուն վրայալ եղաւ . ու ա-
նով իրենքալ սաստիկ ջարջարվելով
չիկրցան մովսէսի դիմացը ելլել , որ
կախարդութիւնք իրենքալ աս բանը փոր-
ձէին :

Է. Մ^ճ տեսնելով որ աս սրատիժովա-
ալ փարաւոնի սիրտը չի կակուղցաւ ,
նորէն մովսէսը իրեն խրկեց , որ ըսէ
Թէ՛ գիտնան որ վաղվան օրը անանկ
սաստիկ կարկուտ պիտի վրանիդ Թա-
փեմ , որ եգիպտոս քանի եղած է նէ՛
անանկ բան տեսած չէ՛ : ու մովսէս
աս բանս որ դուրուցեց՝ ետեէն ա-
նալ ըսաւ որ՝ ո՞վոր դուրս տեղը մար-
դիք կի՛ կենդանիներ ունի նէ՛ ներս
առնէ , որ աս կարկուտըս իրենք չի
մեռցունէ : Այլ ասանկ ըսածինպէս՝
մէկալ օրը երբոր ատենը եկաւ , ու
այ հրամանովը մովսէս ձեռքը դէպ՛ի
երկինքը վերցուց՝ սկսաւ սոսկալի
կարկուտը՝ գոռալով ու կայծակնե-
րով այնպէս խոշոր ու սաստիկ ինջ-
նալ , որ բոլոր կանանչները ու ծա-
ռերը ջարդեց մոխիր դարձուց , ու
նով որ մովսէսի խրատը չիմրուեց դաշ-
տերը Թողուց իրեն մարդիքը ու ա-
նասունները՝ անոնք ամմէնը սպան-
նեց կարկուտը : Մ^ս պատուհասէս
փարաւոն սոսկալով Թէպէտ շուտմը
քովը կանչել տրվաւ մովսէս ու ահա
րոնը ,

ըծնը , ու մեզա գոչելով՝ իրենց աղա-
 չեց որ՝ այ աղօթք ընեն որ դագրի ,
 ու ինչպեցիները ալ թող կուտամ ը-
 սաւ . բայց ետքը անոնց արօթքովը
 աս պատիժըս որ դագրեցաւ , ինքն
 ալ խօսքէն ետ դարձաւ՝ թող չխաղ-
 վաւ :

Ճ. Աւտի նորէն այ հրամանովը մով
 սէս ու ահարոն փարաւոնի գացին ը-
 սին թէ , եբրայեցոյ անձը կըսէ թէ՛
 աս ինչ աներեսու ինչ քու ըրածըդ՝ որ
 իսմէ չես ամբնար , ու իմ թողովուր
 դըս չես թողուր՝ որ իս գան պաշտեն .
 չէ՛ նէ գիտնաս որ՝ վաղը աս ատեն բո-
 լոր քու երկրիդ վրա անանկ սաստիկ
 մորեխ (յ՛ր չէքիրկէ) պիտի բերեմ , որ
 ոչ ձեր հարը ու ոչ անոնց պապերը
 տեսերեն , որ թէ կարկուտէն բան
 մընալ մընացերէնէ՛ն՝ ան ուտէ սրբէ :
 Ասանկ ըսին փարաւոնի՝ ու ձգեցին
 ելան քովէն : Այց աս բանս որ լսե-
 ցին փարաւոնի քովը եղած եգիպտա-
 ցիները , սկսան գանկտելով իրեն ը-
 սել՝ թէ ալ ինչպե՛ս երբ մենք աս պա-
 տուհասներըս պիտի քաշենք , թող
 տուր ատ մարդիքը որ երթան իրենց
 անձը պաշտեն . չէս տեսնար որ եգիպ-
 տոս ալ բոլորովին կըկորսըվիկոր ա-
 տոնց սլատաւոնովը : Ան ատենը եր-
 կուքնալ նորէն քովը դարձուցին , ու
 փարաւոն իրենց ըսաւ որ՝ ձեզի հրա-
 ման

ման կուտամ որ երթաք ձեր անձը
 պաշտէք . բայց կուղեմ գիտնալ թէ
 մի ով պիտոր երթա . Մովսէսալ
 պիտն տրվաւ թէ՛ մենք ամմէնքըս ծեր
 ու տղա , մանչ ու աղջիկ , մեր կովե
 ըովը ու ոչխարներովը . որ մեր այ տօ
 նախամուտիը կատարենք : Վուք բա
 ըով երթաք ըսաւ փարաւոն , ձեզ կը
 թողում , բայց ատ ձեր ամմէն բա
 ներնալ հետ տանիլը՝ կերեցունէ թէ
 սրտերնիդ չարուի կա . ատանկ չէ՛ ,
 հասա միան էրիկ մարդիքը երթան՝
 ինչպէս որ առաջ դուք եկաք իսմէ
 խնդրեցիք : ու այսպէս ըսելով փա
 րաւոնի առջևէն վըռընտեցին իրենք :
 Մովսէսալ երբոր դուրս ելաւ՝ ան
 ատենը այ հրամանովը ձեռքը դէպ՛ի
 երկինքը երկնցունէլունպէս՝ հարա
 ւային կողմէն մէկ սասաիկ հովմը ե
 լաւ , ու մէկ օրմը և գիշերմը փչելով
 անչափ մորեխ բերաւ որ՝ բոլորովին
 եգիպտացոց երկիրը ծածկեց , ու կե
 ըաւ չորցուց ինչ որ կարկուտէն մնա
 ցերէր : Վս սպատու հասիս համարալ
 թէ՛նք փարաւոն մովսէսը քովը կան
 չեց մեղա ըսաւ , աղաչեց որ աղօթք
 ընէ՛ վերցունէ . մովսէսալ այ աղա
 չելով մէկալ դիէն հովմը հանեց՝ որ
 ան բոլոր մորեխը տարաւ կարմիր ծռ
 վը թափեց . բայց այսու անիւն իէլա
 ցիքը չի թողուց :

Թ. Մնոր համար շատ ջանցաւ որ՝
 ետևէ իննեւրդ հարուածը եկաւ, որ
 երբոր մովսէս նորէն այ հրամանովը
 ձեռքը դէպի երկինքը երկնցուց՝ մէկ
 անանկ սոսկալի թանձր մու թուխաւ.
 ւարմը պատեց բոլոր եգիպտացոց եր-
 կիրը՝ որ իրեք օր ամենեկին մարդ ըղ-
 մարդ չէր կրնար տեսներ. ու ինչպէս
 կըսեն՝ ճրագ վառելով ալ բան չէր
 երևար՝ օդուն սաստիկ թանձրուէն,
 ուստի ան իրեք օրը ամիջն մարդ պառ-
 կած տեղը մընաց՝ չէլաւ: ու միան
 ինչլացոց բնակած գետեմ երկիրը աս
 պատիժէս ազատ մնաց, ինչպէս բո-
 լոր մէկալ պատիժներէնալ: Մամու-
 թուն ատենը փարաւոն ճարմը գտաւ
 որ նորէն մովսէս ու ահարոնը քովը
 կանչեց, ու ալ հրաման տրվաւ իրենց
 որ երթան, միան թէ կովերնին ու
 ոչխարնին թողուն՝ հետ չիտանին:
 Մովսէսալ իրեն պիտի տրվաւ թէ՛
 մենք չէ թէ միան մեր բոլոր կենդաւ
 նիները կըտանինք՝ և անոնցմէ մէկ
 ռսկորմընալ չենք թողուր. հասպա
 գունալ պէտք է որ մեզի ողջակէզը
 նեյու բան տաս. որ տեսնենք թէ ա-
 տոնց մէջէն որը ամ կուզէ որ իրեն
 ողջակէզ ընենք: Մնատենը փարաւո-
 նի սիրտը նորէն խստացաւ, որ սրդո-
 ղելով մովսէսի ըսաւ. դնա՛ քովէս կո-
 ջիր, մէյնալ առջևըս չերևաս, հա-

պա թէ չէ՝ քեզ կրտսպաննեմ: Մովսէսալ անոր՝ ըսած իդպէս կըլլա՛ ըսաւ, մէկմընալ քու առջևըդ չեմ երևար: ու քովէն ելաւ: Այսպէս որ եղաւ, ինձ մովսէսի ըսաւ որ՝ մէկ հարուճածմընալ մնաց եդ իստացոց տալու, ան ատենը փարաւոն ալ ձեզ թող կուտա որ ասկէ ելլէք:

ԳՎ: Թ:

Տասներորդ եգիպտացոց հարուճածը, ու Էէլացոց եգիպտոսէ ելլելը:

Ինձ տասներորդ մեծ հարուճածը չըրած՝ օրերով առաջ մովսէսի ապրսպրեց որ երթա գաղտուկ ինչացոց հասկըցունէ որ իրենց բարեկամ ու գրացի եգիպտացիներէն ոսկիէ ու արծրթէ բաներ, ու ուրիշալ կնկան սուղ հագուստներ՝ զարդարանքներ փոխ ուղեն քովերնին պահեն, որ եգիպտոսէ ելլելու ատենը՝ առնեն մէյտեղ հետերնին տանին: (Ասով կամեցաւ ինձ վճարել կմ փոխարինել ողորմելի իսրայէլացոց չարաչար աշխատանքը, որ անչափ տարի եգիպտացիները չարաչարելով իրենց ծառայեցուցին: Ատքը նորէն մովսէսի ձեռքովը հրամայեց որ ինչացիները ամմէն տան գլուխ մէկ մէկ ոչխար առնեն պատրաստ պահեն, որ աս

ուշխարհս արու (յի էրբէկ) պիտոր ըլ-
 լա՛ որ մէկ տարվան. ու անիկա իրենց
 նիսան ամսուն տասնըչորսին իրիկվան
 դէմ ամմէն մարդ իր տունը մորթէ .
 ու առանց ջարդելու անանկ ամբողջ
 խորված (յի քէդասպ ըրած) ան գիշե-
 ըը սեղան գնեն, ու արտորնօք ձամբ
 բորդիպէս՝ հօշիկնին հադած մէյմէկ
 գաւազան ալ ձեռվընին բռնած՝ ա-
 նանկ բաղարջով (յի խամուրսու զով)
 ու եղէգով (յի լեղի սալաթայով) ու-
 տեն : Լ աս բանըս՝ (որ իրենց լեզւովը
 Պասքա ըսվեցաւ, ու հայերէն՝ Օ ա-
 տիկ [Թարգմանվեցաւ) ըսաւ որ անկէ-
 ետև ալ միշտ իէլացոց օրէնք ըլլա,
 որ որդոց որդի ամմէն տարի ան օրը
 ընեն : Ասև ուրիշ օրէնքներ ալ տա-
 լէն՝ ի զատ՝ ան ատենը զգուշուէ հա-
 մար ասալ ապրսպրեց որ՝ ան մորթած
 ուշխարին արունէն տունէն ամմէնը ի-
 ըրենց տանը դռան վերի շեմին վրա
 քսեն, որ եգիպտացիները պատժող
 հրեշտակը ան արունին նշանը տես-
 նելով իրենք [Թողու չի պատժէ :
 Այրբօր եկաւ ան ըսած օրը՝ որ ալ
 իէլացիք Թյ հրամայածինպէս զատիկ-
 նին պատրաստէր կուտէին կոր յան-
 կարծ կէս գիշերուն սկսաւ տասնե-
 բորդ հարուածը, որ բոլոր եգիպ-
 տացոց անդրանիկները (յի առջինեկ
 տղաքը) մեծ ու սղտիկ՝ փարաւ ընի

տղէն ինչպէս ետքի աղքատին տղան
 ինկան մեռան, ու նաև անբան կէն,
 դանին երուննալ անդրանիկները . ա-
 նանկ որ՝ անգիշերը եգիպտոս տուն չի
 մնաց որ մէջը մեռել չըլլա : Ասակէց
 շատ իրարանցում և դոռում գոչում
 եղաւ բոլոր եգիպտոսի մէջը, որ փա-
 րաւոն ալ շփոթ վերլով ելաւ գիշերանց
 բուրդ ու փասպուճ՝ կանչել տրվաւ
 մովսէսու ահարոնը, ելէք գացէք բ-
 սաւ ասակէց ձեր ամմէն բաներովը՝
 ինչպէս որ կուղէիքնէ . ու բոլոր եգիպ-
 տացիներն ալ ետենին ինկած կար-
 տորցնէին որ՝ շուտով ելլեն երթան .
 կըվախնային թէ՛ չըլլա որ մեռնելուն
 կարգը մնացածներուն գա : Աստի
 ինչացիներն ալ այնպէս արտորնօք
 պատառը բերաննին ճամբա ելան,
 որ թրած ալուրնին ալ չի խմորած (յի
 մայան չի հասած)՝ լաթի մէջ փաթ-
 տած անանկ կռնակնին զարկին կեր-
 թային . ու իրենց մէկալ բաներուն
 հետ ան եգիպտացիներէն փոխ ա-
 ռած ոսկիէ ու արծթէ բաներնալ
 մէյտեղ առին տարին : Ինչացիները
 երբոր եգիպտոսէ ելան՝ միան անոնց
 կրիկ մարդիքը վեցհարուր հազար
 էին՝ մանտր տղոցմէ ու կնիկներէն՝ ի
 զատ . թողունք ուրիշ ազգէ ալ շատ
 մարդիք որ հետերնին խառնըված
 մէկտեղ ելան : Աւ ինչացոց այսպիսի
 մեծ

մեծ բանակին (կժ՝ օւտուին) առջևէն
 ճամբա ցուցունող տրվաւ ւնձ՝ բարձ-
 րը օգուն (յի հաւային) մէջը կեցած ,
 ցորեկը մէկ սեանսպէս՝ յի տիրէ կիսպէս)
 ամսմը , ու գիշերը՝ կրակէ լուսաւոր
 սիւնմը , որ գիշեր ու ցորեկ ասոնք դէս
 'ի ուր որ կը շարժէին՝ ինչլացոց բա-
 'նակնալ անոնց ետևէն կերթար :

Գ | : Լ :

Ինչացի՜ էարժիք ծովէն կանցնին , ու փարս-
 աոն իր զօրքովը հոն կը կտրուի :

Սէկ բանի օրէն ետև՝ երբ որ ինչլա-
 ցոց բանակը՝ ւնձային կարգաւոր-
 րուքը կարմիր ծովուն քովերը հասեր
 էր , անատենը անդին փարաւոնի ու
 եգիպտացոց միտքը փոխվեցաւ , վախ-
 րսին՝ մենք ինչու ասոնք թող տրվինք
 որ երթան , որ մեզի աղէկ կը ծառայ-
 էին : ուստի շուտմը պատրաստել տը-
 վաւ փարաւոնի բոլոր զօրքը երկու-
 հարուր յիստուն հազարի չափ՝ ու վեց
 հարուրալ պատերազմական կառքեր
 իրենց ձիերով ու ամմէն ղէնքերովը ,
 ու ելաւ գնաց դէս 'ի կարմիր ծովը
 իսրայէլացոց վրաս : Երբ որ հեռուանց
 տեսան ինչլացիքը աս սոսկալի եգիպ-
 տացոց բանակը , սաստիկ վախեր-
 նէն իրար անցած սկսան ազաղակել
 'ոյ , ու մոխսի դէմ դանկտիլ թէ՛

Եգիպտոս դերեզման մի կըսպահսէր ,
 որ մեզ աս անապատ տեղըս հանեցիր
 որ սպաննես . մե՛նք հոն քեզի չէ՛նք
 ըսեր որ՝ Թո՛ղ տուր մեզի մե՛նք Եգիպ-
 տացիներուն կըծառայե՛նք . շատ լաւ
 էր որ անոնց ծառայուէ՛ ներքեւ ըլլայ-
 ինք , քան Թէ աս անապատ տեղըս
 մեռնինք : Սո՛ւսէս իրենց սիրտ կու-
 տար որ չիվախնան . հի՛մա կըսէր՝ կը-
 տեսնէք սր ի՛նչպէս պիտի մեզ ազա-
 տէ՛սն՝ , ինքը մեր տեղը անոնց հետ
 պատերազմ կընէ . աս ետքի անգամն
 է՝ որ մէյմընալ Եգիպտացիները պիտի
 չի տեսնէք : Ատքը երբոր ալ սկսան
 Եգիպտացիները մօտենալ , ու իրի-
 կուննալ վրա հասնելու էր , մոլսէս
 անց հրամանովը Ժողովուրդը առաջ
 քըշեց ծովուն քովը տարաւ . ու իրեն
 գաւազանը ծովուն զարնելունպէս՝
 շուտմը ծովը ան տեղէն պատռեցաւ
 երկուք բաժնրվեցաւ . ու երկու դիէն
 պարիսպի (ցո՛ հիտարի) պէս ան ջուրը
 գիզված՝ մէջ տեղը լան ու արձակ չոր
 ճամբա եղաւ . որ ինչլացոց բանակը
 ան ճամբան մտած՝ առանց Թրջելու
 բոլոր գիշերը քալեցին ու ծովուն մէ-
 կալ գին անցան : Ատքը Եգիպտա-
 ցիքնալ անոնց ետեւէն ան ծովու բաց-
 ված ճամբան մտնելով , երբոր բոլոր
 բանակինն ցամաքէն կտրեցաւ՝ ու
 ամմէնքը ալ ծովուն մէջն էին , և ան-
 դիէն

դիէն բոլոր ինչացիներն ալ ծովէն
 կտորըված՝ ցամաքը ելեր էին, ան ա-
 տենը անձ եղիպտացոց սիրտը մէկ
 վախմբ ձգեց թէ մենք աս մութ գի-
 շերը ինչ տեղ կը բալենք կոր, ու սաս-
 տիկ շփոթ վեւոյճոն մէջը կասկեցան
 մնացին, ոչ առաջ կրնային երթալ
 ու ոչ ետ դառնալ: Աս որ եղաւ՝ ալ
 առտըվան գէմ անձ հրամայեց մով-
 սէսի, որ դառնա ձեռքը ծովուն վրա
 երկնցունէ. ու անանկ ըրածինսկէս՝
 ան երկու դի բաժնրված բոլոր ծո-
 վուն ջուրը քովէ քով եկաւ, ու ան-
 տեղը բովանդակ եղիպտացոց բա-
 նակը փարաւոնի հետ՝ անանկ ծած-
 կեց՝ որ մարգմբ չիխալըսեցաւ: Աս
 մեծ հրաշքըս որ տեսան ինչացինե-
 րը՝ այ ահը սրտերնին մէջը աւելի
 հաստատուեցաւ, ու աղէկ իմացան
 թէ մովսէս մարգարէն մեծ ծառայ
 այ է: Անտենը երիկ մարգիքը ու
 կնիկ մարգիքը զատ զատ երկու դաս
 եղած, մէկուն դասադլուխը՝ մով-
 սէս, ու մէկալինը՝ մովսէսի քուրը
 մարիամըսած, սկսան ուրախութի
 գոհունի տալ այ, ու նրվագարանով
 (ցի չալղըյով) սլար բռնած երգել-
 ան օրհնութիւր որ կըսէ՝ ( ) րհնեցոքաթ
 Կիք զի Ժամօթ է Ժամաստրեալ. ևն:

ԳՎ : Բ .

Լ՝ Կապարը ԾԺ ԻԷԼացոց ջրին պահասուհիը
 կը հոգա , ու Տանանան Իրենց կերակուր
 կուտան :

Ի՞նչ լացոց քանակը կարմիր ծովէն որ
 ելաւ՝ դէպ՛ի սուր ըսած անասա-
 ան որ գնաց , հոն իրեք օր ճամբա ը-
 նելով՝ ալ խմելու ջրերնին պակսե-
 ցաւ . ու ան անասատը ջուր չէին
 գտներ , ետքը երբոր մեռա ըսած
 տեղմը հասան , ու հոնալ եղած ջու-
 րը տեսան որ անանկ լեղի է՝ որ չէր
 խմվէր , սկսաւ Ժողովուրդը մտխոյ
 դէմ արտորնջալ՝ Թէ ինչ պատոր խը-
 մենք , Ե՛րբ խմեալ ան ատենը նոյ որ
 դիմեց , Ինձ իրեն մէկ կերպմը փատ
 ցըցուց՝ որ անիկա ջրին մէջը դնե-
 լով կանու շնար , ու անանկ խմելով
 Ժարաւնին անցուցին , և ասով խրա-
 տեց Ինձ Ժողովուրդը , որ՝ Թէ իրեն
 տրված պատու իրանքները պահեն-
 նէ՝ իրենք ամմէն փորձանքներէն կը
 պահպանէ , ու կը հոգա : Լ՝ նկէ ելան
 ինչ լացիքը եղիմ ըսած տեղը եկան .
 որ հոն տասվերկու անուշ ջրի աղ-
 բուր կար , ու եօթանասուն արմա-
 շենի (յի խուրմայի ծառ) . ան տեղ-
 նալ քիչմը ատեն կենալէն ետքը , նո-
 րէն ճամբա ելան դային դէպ՛ի սին

անապատը . ու անատենը երբորալ
 ու տելիքնին սկսաւ պակսիլ , ամմէ-
 նը միաբան տրտնջալով մովսէսի ու
 ահարոնի վրա՝ կրսէին . երանի թէ
 եգիպտոս ան նյխրկած պատուհաս-
 ներովը մէնքալ մեռած ըլլայինք .
 երբոր մտին պտուկներուն քովը նըս-
 տած՝ կուշտ մեր հացը կուտէինք ,
 քան թէ որ մեզ աս անապատ տե-
 ղըս հանեցիք բերիք՝ որ ամմէնըս սո-
 վէ ըսպաննէք : Սովսէս ու ահարոն
 ալ իրենց ըսին թէ՛ ինչ կրնէք , ատ-
 ձեր տրտունջը մեզի չէ՛ հապա նյ վը-
 բա կերթա՛ որ ինքը ձեզ եգիպտոսէ
 հաներ է : ու ետեւ նյ դիէն իրենց
 խօսք տրվին՝ որ ան իրիկունը ու տե-
 լու միս գտնան , ու մէկալ առտրվանց
 հացալ ունենան : և աս մովսէսի խօս-
 քը նձ իէլայոց հաւտացունելու
 համար՝ ան իրենց առաջնորդող սիւն
 ամպոյ ըսածը աւելի լուսաւոր ու
 փառաւոր երեցուց անատենը : Այտ-
 քը ըսածինպէս՝ իրիկվան դէմ ան-
 հուն անհամար լորամարդի (յ՞ պըլ-
 տրձին) եկաւ ինջաւ իրենց բանակին
 վրա . ու մէկալ օրը առտրվանց կա-
 նուխ ելլեն տեսնեն որ բանակին չորս
 դին գետնին երեսը գինձի (յ՞ քիշ-
 նիշիպէս) մանտրտիկ կըր ձերմակ
 բանմը ինջեր է . ու զարմալով սկսան
 մէյմէկու հարցունել երբայեցերէն՝

Ման հոս , որ ըսել է թէ՛ աս ինչ է .
 ու ասով անոր անունը մանանա մնաց .
 Մովսէսալ ըսաւ թէ՛ ասա աս է հա-
 ցը որ Խժ ձեզի կուտա որ ուտէք : ու
 ետքը Խժ ինն անոնց ապրստորեց մով-
 սէս՝ որ ամէն առտու ելլեն՝ իրենց
 մէկ օրվան պէտք եղածին չափ ժող-
 վեն , որ ան օրը ուտեն՝ մէկալ օրվան
 չի ժողուն . ու ուրբաթ օրերը երկու
 չափ ժողվեն , որ շաբաթ օրվանալ
 բաւական ըլլա : Ինչու որ՝ շաբաթուն
 մէջը միան վեց օր կիջնար աս մանա-
 նաս՝ շաբաթ օրերը չէր ՚ի դար . ու
 թէ՛ առտրվանց ուշանային՝ կանուխ
 չի ժողվէիննէ , արևը վրան ծագա-
 ծինպէս կը հալէր բան չէր մընար .
 ու թէ՛ շաբաթ օրէն՝ ՚ի դատ ուրիշ օր-
 վան համը պահէիննէ՝ կաւրէր կորդ-
 նտտէր : Աւ աս անանկ բանմընէր՝
 որ առաջ կը ծեծէին ալուրիպէս կը-
 նէին , ետքը շաղվելով հացիխմորի-
 պէս կը շինէին , ու այնպէս կեփէին
 կուտէին . որ շատ անուշ ու համով
 բան կը լար , և մարդը աղէկ կը կշե-
 տացունէր : անանկ որ՝ աս մանանայ-
 ովըս ապրեցան բոլոր ինչացիքը ան
 քառսուն տարի ճամբորդուե ատեն-
 նին , ինչվան որ տեղերնին հասան :
 Ատքը ասալ հրամայեց Խժ ինչացոյ՝
 որ ան մանանայէն մէկ ամանով մը
 առնեն զատ սրահեն . որ Խժային բա-
 րէ

ըրբարուէր յաւիտենական յիշատակ
մնա իրենց ազգին մէջը, որով անա-
պատը իրենք կերակրեց անձ : ու ան
ամանով մանանան ետև տասպանա-

կին մէջը դրվեցաւ սլահվեցաւ :

Բ. սին ըսած անասպատէն երբոր է-
լան ռափիդիմ ըսած տեղը եկան՝
հոնալ խմելու ջուր չի գտան. ուստի
նորէն սկսաւ ժողովուրդը տըրտըն-
ջալ ու բամպասել մովսէսի դէմ. ինչ-
չու ըսին մեզ եգիպտոսէ հանեցիր
աս անասպատ տեղըս բերիր՝ որ մեզ
ամմէնըս ծարվէն ջարդես : և աս բա-
նիս համար քիչ մնաց որ մովսէսը քար-
կործէին : Մովսէսալ գանկտելով
այ դիմեց՝ որ ասոր ճարը տեսնէ .
անստէնը անձալ հրամայեց որ՝ մէկ
քանի հոգիմը անոնց ծերերէն հե-
տը առած երթա դիմացը քորեք լե-
ռը, ու հոն իր գաւազանովը ապա-
ռաժ քարին զարնէ, որ անկէց բխած
ջուրը ժողովուրդը խըմէ : Մովսէս-
ալ անանկ ըրաւ, ու ան տեղին ա-
նունը՝ փորձութի դրաւ. ինչու որ
իւլայիները ասով ան փորձել ու-
ղեցին :

ԳՎ : Թ .

Մ. Տաղեհացիները իւրարու վէն Եւրպիներէն .
 (Յոնոր հոգա Տովսէսը Բարեւելա :

Մ. ս տեղւանքըս ամաղեկացի ըսած
 աղղը պինտ առջինը եղան որ իս-
 րայէլացոց դէմ կեցան , ու հետեր-
 նին ուղեցին պատերազմ ընելը Մ. ուլ-
 սէսալ զօրապետ դրաւ յեսու որդին
 նաւեայ ե փրեմայ ցեղէն , ու իրեն հը-
 րամայեց որ ժողովրդոց մէջէն կըտ-
 ըիճ ու ժ ուլ մարդ իք ընտրէ հետը առ-
 նէ , ամաղեկացոց դէմ ելլէ պատե-
 րազմի : ու անատենը ինքը դաւաղա-
 նը ձեռքը՝ ահարոնի ու ուլի հետ լէ-
 ոան վրա ելաւ , որ անկէց պատե-
 րազմը տեսնէ , ու աղօթք ընէ վրա-
 նին : Մ. ն պատերազմին ատենը մուլ-
 սէս թաւերը վեր բռնած աղօթք որ
 կընէր՝ Եւրպիները կը յաղթէին , ու
 երբոր հոգնեւէն մուլսէսի թաւերը
 վար կինջնար՝ ամաղեկացիները վրա
 կեւլէին : Մ. ս որ տեսան ահարոն ու
 ուլը՝ առին մուլսէսը մէկ քարիմը վրա
 հանդիստ նստեցուցին , ու մէկը աս
 դիէն՝ մէկալը անդիէն թաւերուններ-
 քը մտան վեր բռնեցին . ու անանկ
 ինչվան իրիկուն մուլսէս բազկատա-
 րած աղօթք ընելով , յեսու բողոր ա-
 մաղեկացիները տակ առաւ ջարդեց :

Լստ .

Ատքը մովսէսի հրամայեց անձ որ աս
 յաղթուէս յիշատակարանը գրէ՝ ու
 յետուայ տա, և ըսէ որ անձ բոլորո-
 վին ամաղեկացոց յիշատակը աշխար-
 քէս պիտի վերցունէ: Մովսէսալ ՚ի
 շնորհակալուի աս յաղթու թէս հոն
 ան մէկ սեղանմը շինեց, ու անունը
 դրաւ՝ Տը ապաւէն իմ:

Ըս ատեններըս յոթոր մովսէսի ա-
 ները անտեղ վանքները մօտ բնա-
 կած ըլլալով ինքնալ հետը առած
 մովսէսի կնիկը ու երկու տըղաքը՝ (որ
 ինչպէս կըսեն նորէն մովսէս եգիպ-
 տոսէ հոն խըրկերէր,) ելաւ եկաւ
 որ մովսէսը բարեւէ, ու իրենց՝ եգիպ-
 տացոց ձեռքէն ազատութիւն համար
 ուրախակից ըլլաւ: Մովսէսալ շատ
 սիրով ու մեծարանքով ընդունեց իր
 աները, ու առաւ տեղն իտեղը անոր
 պատմեց փարաւոնի ձեռքէն իրենց
 գլխէն անցածները, ու ան ինչացոց
 բրած բարիքը և նախախնամութիւն
 որ յաթորալ լսելով փառք ու դոհուի
 կուտար ան: Ատքը անոր մէկալ օրը
 յոթոր տեսնելով որ առտը վանց ինչ-
 վան իրիկուն ժողովուրդը մովսէսի
 գլուխը թափերեն, ու մովսէս միս
 մինաւոր անոնց ամմէն մէկուն դա-
 տաստանը (յի շէրահաթը) կըարեւու
 ու իրաւունքը ցուցունելու կըտան
 ջըվի կոր, սա բանիս չի հաւանեցաւ

յոթոր, ու մովսէսի ըսաւ, առ աղէկ
 չես քնե՞ր, որ դու նալ՝ ժողովուրդն ալ
 հետըդ մէյտեղ չափէ՞ դու ըս կը տան
 ջլովիք. առ մինաւ որ ընելու բան չէ՞ :
 Ատե իրեն աս խրատս տըվաւ որ՝ ան
 բոլոր ժղիքդին մէջէն ինքը՝ խելա
 ցի, արդար, անձավախ ու խոնար մար
 դիք ընտրէ, և ասոնք իրեն ներքեւը
 դատաւորներ դնէ, հաղար մարդու
 վրա՝ մէկը, հարուրին՝ մէկ ուրիշմը,
 յիստունին՝ ուրիշմը, տասնինալ մէկ
 մը. որ մանրը բաներուն դատաստա
 նը անոնք տեսնեն. ու մեծ բանմը որ
 հանդըղինէ՞ իրեն բերեն՝ որ ինքը
 կտրէ իրաւունքը : Աս յոթորայ տը
 ված խրրոտս՝ մովսէս իբրև աստուծ
 մէ իրեն յայտնըված՝ սիրով մը ռեց :
 ու ըսած ինպէս ընելով՝ ալ շատ աշ
 խատանք չէր քաշեր անչափ ժողո
 վուրդը կառավարելու :

Գ Լ Ժ .

ԼՃ սինա լեւը պատմաբանեաց պատմել
 բանքները իտպա Թէլադոյ :

ԼԷ լացիները ռաբիդ իմէն ելան՝ ու
 սինա լեւան տակը եկան հասան
 նէ՞ լման իրեք ամիս եղաւ եզիպտո
 սէ ելլելնէն : ու հոն լեւանը դիմա
 ցը երբոր այ հրամանովք բանակնին
 դրին կանկառին, մովսէս մինաւ որ
 սի

սինա լեռան գլուխը ելաւ, ու ան-
 անոր առջև զնե լույ իրեն ըրած բա-
 ըրարուին երբ ինչացոց ազգին, հը-
 րամայեց որ երթա իրենց ըսէ թէ՛
 ինքը ան հետերնին ուխտու դաշինք
 կուզէ դնել, որ եքրայեցոց ազգը
 ուրիշ ազգերուն մէջէն ընտրած ի-
 ընն մէկ հատիկ սիրելի ժողովուրդ
 ընէ: Սուսէսալ լեռնէն ինջաւ՝ աս
 բաներըս բոլոր ժողովոց առջև զը-
 ռաւ: Ենանքալ ամմէնը մէկ բերան
 հաւնեցան ու խօսք տրվին թէ՛ ինչ
 որ ան մեզի կը հրամայէ՛ն, կը հնա-
 զանդինք անանկ կընենք: Սուսէս-
 նորէն լեռը ելաւ որ աս ժողովուր-
 դին պինքը այ տանի. ու անատենը
 ան մուսէսի ըսաւ թէ՛ ինչպէս աս օ-
 ըրս հետըդ առանձին կըխօսէի, հիմա
 ամպերու մէջէն պիտի քու հետըդ
 յայտնի զուրուցեմ, որ բոլոր ժողո-
 վուրդնալ իրենց անկաճալք լսեն, ու
 այսուհետե կատարե՞լ հաւտան քե-
 ղի: Ատքը հրամայեց որ նորէն եր-
 թա անոնց ապրսպրէ՛ որ լաթերնին
 վը լանան սրբը լին մաքրը վին, ու այս
 պիտի պատրաստուք իրեն օրէնքնե-
 ըր առնեն՝ որ անկէց երեք օրէն ետե
 պիտի տա. ու աս ալ ըսաւ որ՝ լեռա-
 նը չորս դին սահման (յի սինսո) դնեն,
 որ չըլլա թէ մարդ կի՞ ուրիշ կենդա-
 նի անկէց աստին անցնի, որ ան տեղը

չարաչար չիմեանի : Աս բոլոր բաները ս մովսէս ինչլացոյ գալէն ըսելէն ետեւ , երբորդ օրն որ եղաւ՝ առտը վանց կանուխ ելաւ տեսաւ ժղիքդը՝ որ սինա լեռան գլուխը ամպերով ծածկած սոսկալիկայծակներով կերի կրմըխա , ու գոռալով զարհուրելի փողերու ձաներ անկէց կուգա : Արբոր անանկ լեռան չորսդին ժողովուրդն որ սարսափած կեցեր էր՝ անատենը սկսաւ լսծ ահաւոր ձանով ան ամպերուն մէջէն իր տասնաբանեայ պատուհիրանքները ըսել , աս
 հարգ սվըս :

Թ. Ա՛ս եմ քու լոր լսծըդ , որ քեզ եգիպտացոյ ծառայու թէ աղատեցի : Իսմէ ալ ուրիշ լսծներ չունենան : ամենեկին մէկ կերպարանքովմը չըլլա՞ որ քեզի կուռք շինես՝ կի՞ երկինքը տեսածներուդ նմանուիով , կի՞ երկրի վրա եղածներուն , կի՞ ջրի մէջ գտնրվածներուն . ու չըլլա՞ թէ ասոնց երկրպագուի ընես , ասոնք պաշտես . թէ չէ՞ գիտնան որ ես քու լոր լսծդ՝ անանկ նախածոտ լսծ եմ , որ իս ատող հարերուն մեղաց պատիժը՝ կը հատուցանեմ իրենց որդոցը ինչվան իրեք ու չորս պորտը . ու իս սիրողներուն և իմ պատուհիրանքները ս պահողներուն կողորմիմ՝ ինչվան անոնց հազար պորտը :

բ. Վրու ինր աստուծուդ անունը՝ բերան առած պարապ տեղ մի՛ բանեցուներ . գիտնաս որ ի՞նչ ան մարդը անմեղ չիտեպէր, որ իր անունը ան

հարկի տեղվանք կը բանեցունէ :

դ. Յիշէ՛ որ սք պահես շաբաթ օրը : Սեց օրվան մէջ բանէ՛, ինչ գործք ունիսնէ բրէ, եօթնէ՛րդ օրը շաբաթ՝ քու ինր աստուծուդ նըվիրած է . ան օրը ամենեկին բան մի՛ բանիր, ո՛չ դուն, ո՛չ քու տղադ, ո՛չ քու աղջկիդդ, ո՛չ ծառագ, և ո՛չ աղախներդ . ո՛չ էջըդ, ո՛չ եզըդ, և ո՛չ ուրիշ անասուններդ . նաև ո՛չ քեզի հետ կեցող օտար մարդիքը : Արովհետև վեց օրը բրաւ ինր ի՛նչ երկինքը ու երկիրըս ու ծովը՝ և ամէն բաները որ անոնց մէջ են, ու եօթներորդ օրը հանդէցաւ . անոր համար ինքը օրհնեց աս օրըս ու սրբացուց :

դ. Սատի՛ տներ քու հօրրդ ու քու մօրրդ, որ քեզի աղէկ ըլլա . ու շատ ասարիս ան բարի երկրին վրա՛ որ քու ինր ի՛նչըդ պիտի քեզի տա :

ե. Սպաննու թի մի՛ ըներ :

զ. Շնու թի մի՛ ըներ :

է. Վողու թի մի՛ ըներ :

ը. Սուտ վկայու թի մի՛ ըներ քու ընկերիդ վրա :

թ. թ. Սի ցանկար (յի աչք տնկեր) ուրիշի սանը, կի՛ անոր արտին (յի թառ

(Թառաւային)։ Վի՛ցանկար ուրիշի կըն-
կանը , ոչ անոր ծառային , ոչ աղա-
խինին , ոչ եղանը , ոչ իշուն , ու ո՛չ
ալ ինչ որ ուրիշը ունի՛նէ :

Մնատենը ժղի՛բղը որ աս անձային
սոսկալի տեսիլքըս տեսաւ ու ահա
դին ձաներն որ լսեց՝ սաստիկ զար-
հուրեւով ետ քաշված աղաչեցին
մովսէսի՛ որ անկէ ետքը ինքը երթա
այ՛հետ մինաւոր խօսի , ու գա իրենց
հասկըցունէ՛ այ՛ հրամանները . որ
չըլա թէ ըսին՝ մէյմալ որ ասանկ
հանտըսի՛նէ՛ վախերնուս մեռնինք :
Սովսէսալ իրենց սիրտ տըվաւ մխի-
թարեց : ու երբոր նորէն անձ ինքը
կանչեց , սինա լեռը ելաւ , ու ամ-
սով ծածկըված՝ հոն այ՛հետ կեցաւ
քառսուն որ քառսուն գիշեր : Աւ ան
ատենին մէջը ալ ուրիշ շատ օրէնք
ներ և անձպաշտուէ ծէսեր անձ սոր-
վըցուց մովսէսի՛ որ ինչ լացոց տա . ու
ետքը ան տասնաբանեայ պատու՛ի
բանքներնալ երկու քարի վրա գրած՝
անձ իրեն տըվաւ որ նորէն իսրայի-
լացոց տանի :

ԳՎ : ԺԲ .

Ինչացի՛ք անձ իլեռդան՝ հորի կը պաշտեն :

Մն քառսուն օրվան մէջը ինչ լացի-
ները տեսնելով որ ուշացաւ՝ ու չե-
րեար

րեւար կոր մովսէս , ասոր վրա դժար
 նին եկաւ՝ գացին ահարոնի վրա թա-
 փեցան ըսին թէ՛ դուն մեզի անձներ
 շինէ՛ որ անոնք առաջնորդուին ընեն
 մեզ տանին . ան մովսէսը որ մեզ ե-
 գիպտոսէ հանեց՝ չենք գիտեր իրեն
 ինչ հանդըպեցաւ որ չերեւար : Վ՛հա-
 ըոնալ հրամայեց որ երթան իրենց
 կնիկներուն ու զաւկներուն ոսկի օղե-
 րը անկաճներնէն հանեն իրեն բե-
 րեն : ու առաւ ահարոն անոնք հա-
 լեց , անով մէկ ոսկիէ հորթմը թա-
 փեց : Արբոր աս տեսան ինչացիքը՝
 խիտ ուրախացան , ու (ինչպէս կը-
 սեն՝) հրաշք սեպելով աս բանըս որ
 եգիպտացոց պաշտած անկերպարան-
 քը ելաւ . անոր համար սկսան ըսել
 թէ՛ աս է մեր անձը որ մեզ եգիպտո-
 սէն հանեց : Աւ ահարոնալ դրաւ՝ ա-
 նոր առջև սեղան շինել տրիւաւ . ու
 ամմէնուն ծանուցումըրաւ որ վաղը
 գան անոր տօնախմբուիլ կատարեն ,
 որ անանկ մէկալ օրը եկան , զո՛հ մա-
 տուցին անոր առջև . ու ամմէնքը ու-
 րախուք նստան կերան խմեցին , ու
 ելան սկսան խաղալ պար ցաթկել
 ան հորթուն առջև : Վ՛ սկսապաշ-
 տուին որ ինչացիք հոս կընէին , ան-
 ատենք ան սինա լեռան վրա մովսէ-
 սի իմացուց . և վրանին սաստիկ օրը
 դողելով կուզէր որ բոլորովին ջար-
 դէ

դէ ջնջէ անսնք , ու մովսէսը պահէ
մեծ ազգ ընէ : Աայց մովսէս մէջ մը-
տաւ , ու հաղար աղաչանքով պաղա-
տանքով ճորով դադրեցուց ինչ բար-
կուիր : Ատքը երբոր մովսէս ան ինչ
գրած տասնաբանեայ պատուհիրան-
քը ձեռքը բռնած ինջաւ լեռնէն ու
կուգար կոր՝ յետուալիր հետը , հե-
ռըվանց ժողովրդոց կանչվաւտելու
ձանմը լսեց անիկա , ու ինքը բանը
չիղ խոնալով մովսէսի ըսաւ . բանա-
կէն պատերազմ ընելու ձան կուգա-
կոր : Մովսէսալ ըսաց . աս՝ յաղթու-
թի ընողներու կիմ յաղթըվողներու
ձան չէ , հապա ես թըմրած գինով-
ներու ձան կը լսեմ : Ատե մովսէսալ
բանալին որ մօտեցաւ , և ան հոր-
թը ու առջևը սյար բռնողներն որ
տեսաւնէ՝ սաստիկ բարկուէններքև
վրա ըլլալով՝ ան իր ձեռքի տասնա-
բանեայ պատուհիրանքին քարերը ան
տեղը գետինը զարկաւ ջարդեց , ա-
նարժան են ըսելով աս փոփօխամիտ
ժողովուրդըս այսպիսի անձային սք-
որինաց : Աւ ետքը դնաց կործանեց
ան ոսկի հորթը , ու կրակը դրած
անանկ խարտոցով մանրեց , ու ան
մանրուքը ջրին մէջը դրաւ թերեհա-
ւաա ժողովրդոցը խըմցուց , որ իմա-
նան թէ ան ինտոր ոչինչ բան է , որ
իրենք ինչ տեղ դրած կը պաշտէին :
Աւա

Վ, աւե ահարոնի վրայալ սաստիկ սրբ,
 դողելով երեսը վար տրվաւ՝ որ աս
 կռատաշտուէս ինքնալ սրատճառ է
 եղեր՝ դէմ չէ կեցեր : Վտքը աս կեր
 պով ուղեց մովսէս որ նյ բարկուիր
 ինչացոց վրայէն վերցունէ . ինքը մէկ
 դի բանակին դուռը կեցաւ՝ ու ժող
 ղովրդոց ըսաւ թէ՛ սով որ նյ դիէն է
 նէ՛ քովրս գա : Վ, ս որ լսեցին զւեայ
 ցեղին մարդիքը՝ բոլորը քովը ժող
 վրովեցան , ու մովսէսալ նյ կողմանէ
 իրենց հրամայեց սր թուրերնին առ
 նեն՝ բանակը մըտնան , ու չինային՝
 ոչ ազգական ոչ բարեկամ , առանց
 խնայելու ըսպաննէն ան կռատաշ
 տուի ընտղները : Աւանանկ իրեք հա
 ղարի չափ մարդ ջարդըվեցաւ . և
 զւտացիները աս նք վրէժխնդրու
 թերս համար մասնաւորապէս նյ
 սիրելի եղան՝ ու իր օրհնուիր առին ,
 որ ետքը ինչացոց քահանայուիր՝ և
 իրենց ցեղին տրվաւ :

Վնկէ ետե նորէն մէջ մտաւ մով
 սէս , ու շատ աղաչանքով նյ սիրտը
 առաւ , որ աս ապերախուէս համար
 ջընջել վերցունէլ կուզէր ինչացոց
 ժողիգը . ու անանկ եղաւ որ՝ անճ հրա
 մայեց իրեն որ առ ջինսինապէս՝ նորէն
 երկու քար շինէ ու սինա լեռը գա :
 Մովսէսալ շինեց՝ առաւ տարաւ . ու
 հոն մէյմալ նյ հետքսուսուէս օր քսու

տուն գիշեր կեցաւ, որ անձան առջի տրված օրէնքները նորէն յիշելով, անատենը մովսէսի դրել տրվաւ անոնց վրա տասնաբանեայ պատուիրանքը : Աւերբոր աս պատուիրանքներըս առած եկաւ մովսէս իշխացոց երեցաւ, մովսէսի երեսը անանկ փառաւ որ ճառագայթով կրվառվէր՝ որ ժողովուրդը վախէն քովը չէին կրննար մօտենալ. անոր համար՝ ալ անկէ ետքը մովսէս սովորուի ըրաւ՝ որ ժողովուրդին հետ զուրուցելու որ կրլար՝ երեսը մէկ քողքովմը կրծած կէր . ու երբոր կերթար անհետ խօսելու՝ քողքը երեսէն կրվերցունէր :

ԳՎ : ԺԲ .

Խորանին ու ասպանակին շինելը, և ուրիշ անձաշարուէ ծէսերը :

Մովսէս երկրորդ անգամը տասը պատուիրանաց քարերը բերելէն ետեւ՝ մէյտեղ ժողովեց բոլոր ժողովուրդը, ու յորդորեց որ անքառսուն օրվան ան իրեն յայտնրված անձաշարուէ բաներուն ձեռք զարնեն՝ կատարեն : Անոնքալ սիրով խօսք տրվին ընելու . ու սկսան ընծա տալ ան իրենց աղէկ աղէկ հագուաները ու զարդարանքները, նաև ոսկիէ ու արծրթի ամանները, ազնիւ քարեր,

ու ալ ուրիշ այսպիսի սուղ բաներ :
 Մտոնք առաւ մովսէս՝ այ հրամանո-
 վը կանչեց բեսէլիէլ ըսած մէկմը
 յուգայի ցեղէն , ու եղիաբ դանայ
 ցեղէն՝ իրենց յանձնեց . որ երկուք-
 նալ (այսպիսի բարակ արհեստներէն
 հասկընալէն՝ իղատ՝ հողւով սքովալ
 լուսաւորված)՝ մովսէսի տուն տալովը
 առաջ՝ խորան վկայուէ ըսածը շինե-
 ցին , որ մէկ սղտիկ ժամմը կ'ի աղօ-
 թարանմընէր , վրանի (յմ չատրուի)
 ունէս շինած . ու ճամբան երթալնինի՝
 ուր որ ինչացիք բանակնին կը դնէին՝
 անոր մէջ տեղը աս խորան վկայու-
 թէր կրկայնեցնէին կը յարմարցու-
 նէին : Ատքը տապանակ կտակա-
 րանաց ըսածը շինեցին , (որ ան խո-
 րանին մէջը կը պահվէր .) ու աս մէկ
 սնտուկմընէր անփուտ (կ'ի ապանօղ)
 փատէ՝ ներսէն դրսէն ոսկիէ թիթե-
 ղով (յմ թէնէքէով) պատած . ու վը-
 րայի խուփը (կ'ի խափախը) բոլոր
 մէկ կտոր թափած ու ոսկիէ՝ որ ասի-
 կայալ քառուի կը սվէր : Աստոր վրա
 երկու ոսկիէ թափած քերօքէ հրեշ-
 տակ դըրած էր , մէկը աստիէն մէ-
 կալը անդիէն , որ թեւերնին (յմ խա-
 նատնին) բացած կը ծածկէին տա-
 պանակը : ու անոր մէջը կը պահվէր
 տասնաբանեայ պատու իրանաց դը-
 րած քարերը . մէկ ոսկիէ սափորով

(յի տե՛ստիովմը) մանանան . ու ետքը
նաև ահարոնի գաւաղանը որ հրաշ-
քով կանանչցաւ . աս իրեք բանըս
Վ. սկէ՛ ի զատ՝ վկայուէ խորանին մէ-
ջը երկու սեղանալ շինվեցաւ օսկիով
պատած . ասոնց մէկը կըսվէր՝ սեղան
առաջադրուէ , որ միշտ տասվերկու
բաղարջ հաց վրան կը դրվէր . և մէ-
կալը՝ սեղան ինկոց , ուր նոյ ընծայ-
ված բաները կը դրվէին : ու խորանին
դրսիդին գաւիթը՝ ուրիշ սեղանմալ
վրան ողջակէ՛զ զո՛հ ընելու համար ,
զո՛հին ամմէն գործիքներովը : Վաև
մէկ մեծ օսկիէ թափած աշտանակ
(յի ճրագ կալ կի՛ շամտանմընալ՝) բա-
րակ բանվածքներով զարդարած , որ
վերի դին եօթը ձեղ կը բաժնրվէր ,
ու ամմէն մէկին ծարը մէկմէկ կան-
թեղ . որ բոլոր դիշերը ան վկայուէ
խորանին մէջը պիտի վառէր : Վաև
երբոր բոլոր ղևեայցեղը՝ (որ ղև տա-
ցի ըսվեցան,) նծ իր ծառայուէ համար
որ առաւ , ու անոնց մէջէն մովսէսի
եղբայրը ահարոնը՝ իր գաւկըններովը
որդոց որդի քհնյ ու քհնյապետ սահ-
մանեց որ ըլան . անոնց նծ պաշտուէ
ատենի հազուստներնալ շինվեցան :
ու աս բոլոր ըսածներըս՝ մովսէս որ
եղով օժեց որ նոյ նու՛ իրվեցան : Վը
կայուէ խորանը երբոր ասանկ իր ամ-
մէն պիտանու որու էր՝ որ լըմընցաւ ,
է
ան

անատենը նախ ամսույ ծածկեց անիկա . ու բոլոր գիշերները մէկ ճառագայթով լոյսմը կերևար անոր վրան : Նամբա բրած ատեննին որ խորանը կը ժողվէին՝ ան ամսը անյայտ կը լար . ու տեղէ տեղ ուր որ բանակ կը դնէին՝ խորանը կը հաստատէին , նորէն ան ամսը կուգար խորանը կը պատէր , ու միշտ գիշերը ան լուսը վրան կերևնար :

ԳՎ : ԺԳ .

Եւ իհարկաւ աս աբիուար , եւ ուրիշ յանցանորները կը պարծըվին :

Եւ ուրիշ օրէնքներէն՝ իզատ աս ալ հրամայերէր՝ որ քահանաները գիշեր ու ցորեկ կրակը միշտ վառ պահեն սպիտակիզաց սեղանին վրա . որ ան սք կրակէն բանեցունեն բուր վառին մէջը՝ երբ որ խորանը խնկար կելպէ տքը լա : Եւ անգամմը հանտը պէցաւ որ՝ նաբադ կիմ նադաբ ու աբիուդ՝ ահարոնի մեծ որդիքը (որ իրենքալ քահանայ էին ,) ան հոգ ու բիրենց բուր վառներուն մէջը գըրսէն ուրիշ կրակ գրած՝ անանկ խորանը խունկ կը ծխէիննէ՝ յանկարծ սեղանէն կրակմը ելաւ՝ ու հոն խորանին մէջը երեց մեռցուց իրենք : Եւ որ տեսան՝ ամմէնըր ցաւեցան ու զար

ԳՎ : ԺԿ .

Ինչպէ՛ր կը պարբերե՛ն ջանս աս դէ՛ժ , ու կը պար-
ժե՛վին :

Ինչպէ՛ցոց բանակը մէկ տարիի չափ
սինա լեռան տակը կենսալէն ետե՛-
կերթոր ելաւ անկէ՛ց իրեք օր ճամբա
ըրաւ դէպ՛ի փառանու անապատը ,
անատենը ժողովուրդը սկսաւ տըր-
տընջալ ւնյ դէմ՝ թէ աս ի՛նչ չարչա-
րանք է մեր քաջածը : Ընոր համար
սրգողեցաւ ւնձ՝ սոսկալի կրակմը ձը-
գեց վրանին՝ որ էրեց լափեց բանա-
կին մէկ կողմը ուրոր ան տրտնջողնե-
րը կը լլային . անանկ որ՝ մովսէսի ա-
ղօթքովը ճորով դագրեցաւ աս պա-
տիժըս . ու ան պատճառով ան տեղին
անունը՝ հրայրեայ (ք եանդըն)՝ ըս-
վեցաւ : Ըսկէ ետքը հասարակ վա-
րի ժողովուրդին մէկ փափաքմը է-
կաւ միս ուտելու . ու անոնց հետ
մէկ եղած մէկալներնալ՝ անանկնըս-
տէր լալով կըսէին . ա՛խ թէ մեզի
միս տային որ ուտէինք . դեռ մըտ-
վընէս չելար ան ձկները՝ որ եգիպ-
տոս ձրի կուտէինք , ուր է ան սէխը
ու ձմերուկը , ու պրասը , սոխն ու
սխտորը , որ անթեցերենք՝ ու մա-
նանայէն՝ ի զատ աչլընիս ալ ուրիշ
բան չիտեսնար :

նրս լսելով՝ տակն ու վրա եղու, ու սկսաւ գանկտելով ինչ ըսել, թէ ես մինաւոր կարողուի չունիմ ասչափ ժողովուրդը հողալ ու կառավարել. ես ասոնց ուսկից պիտոր միս տամ, որ չորս դիս առեր կուլան ու կըսեն թէ մեզի ուտելու միս տուր. աս բանրս ես մինաւոր գլուխ չեմ կրնար տանիլ. հասպա թէ չէ՝ ինձի մեծ շը նորհք կընէիր որ իս մեռցունէիր՝ քան որ աս թշվառ ու ինեքը տեսնամ:

Մնատենը անձալ եօթանասուն հոգի հասուն մարդիք ընտրել տրվաւ ժողովոց մէջէն, ու մովսէսի շնորքէն՝ անոնցալ տալով օգնական դըրաւ իրեն, որ հետը մէլտեղ ժողովուրդին պիտանաւորուիր հողան:

Ետքը բարկուք հրամայեց որ՝ ան ժողովուրդը պատրաստըվի որ վաղվան օրէն սկսած միս ուտէ. չէ թէ մէկ քանի օրմը, հասպա մէկ ամիամը ատեն, ինչվան որ ըսաւ՝ ալ յափրտնալիէն (քի պրիսմիշ ըլլալէն) քիթերնէն դուրս գաւ Մ. ս ըսածիս վրա մովսէսալ զարմանալով ըսաւ ինչ, աս ժողովուրդիս մէջը միան կտրիճները վեց հարուր հազար հոգի են, ինչպէս պիտոր ըլլա՝ որ ասոնց ամիամը միս բաւէ. որչափ կով ու ոչխար պիտի մորթըվին, կմ թէ բոլոր ծովու ձրկները հոս մի պիտի բերըվին: Մ. ծաւ
ի.

իրենն պիտն տըվաւ թէ՛ հիմա կիմա-
 նաս նոյ կարողուիր, որ ան ինչպէս
 պիտի ըլլաւ: Անատենը ծովու գիւն
 մէկ սաստիկ հովիւր ելաւ, ու գէպ'ի
 ինչլացոց բանակը անչափ լորամարդի
 (յի պըլտըճին) բերաւ ձգեց, որ բո-
 լոր բանակը լիցունելէն ետեւ, բա-
 նակին չորս գին օրով ճամբա՝ երկու
 կանկուն բարձրը գետինը գիզված
 կեցաւ, անանկ որ՝ երկու օր մէկ գի-
 շեր ժողովուրդը վրան թափեցան,
 ժողվէլէն չէին կըշտանար, որ մէջեր
 նին պինտ քիչ ժողվողը՝ տասը քոս
 (կՄ 400 հօխայի չափ) բան գիզեց.
 անոր համար շատնալ ապըխտեցին
 ու անանկ պահեցին: Այց շատ չան-
 ցաւ՝ ու աս միսըս գեռ ժողովրդոց
 բերանն էր, ուտելով չէին հատու-
 ցած, որ նձ իր բարկուիր թափեց
 ան ճըշկոհացող որկրամոլներուն վը-
 րա. որ չարաչար ըսպաննեց իրենք:
 Աւ աս պատճառովըս ալ ան տեղը
 ըսվեցաւ՝ գերեզմանք ցանկուէ. ին-
 չու որ հոն թաղվեցան ան մըսին ցան-
 կացողները:

Գ՛Լ: ԺԿ.

Ահարոն ու Տարիամ կըպարծըվին:

Անկէց որ ելաւ ինչլացոց բանակը
 ասերովթեկաւ, մարիամ մովսէսի

քու ըր. (ինչպէս կրսե՛ն) մովսէսի կըն-
կանը հետ կովըտեցաւ . ինչու որ՝ աս
կնիկը տեսնալով որ մովսէս իր էրի-
կը անանկ այ սիրելի եղաւ առաջ ե-
լաւ , իրեն քիթնալ մեծցաւ , ու ա-
նով կը պարծենար : Աստի աս բա-
նիս չի գիտանալով մարիամ՝ որ մէկ ե-
թովդացի կի՛մադիանացի կնիկմը ա-
սանկ գլուխ վերցունէ հպարտանա ,
իր ահարոն եղբօրը հետ մէկ եղած ,
սկսան մովսէսի դէմ՝ վար զարնելով
ըսել թէ՛ միթէ՛ անձ միան մովսէսի՛
հետ կըխօսի , հասա՛ մեզի հետալ
խօսեր զուրուցեր է : Ա՛ովսէսալ բնու-
թիւ խիստ հեզ (ցի մաղլըմ) ու ա-
նուշ մարդ ըլլալով՝ ամենեին անոր
վրա չի սրդողեցաւ , դէմ չի զուրու-
ցեց : Այց անձ իրեն տէր ելաւ՝ ու
սաստիկ բարկացաւ վրանին . հրա-
մայեց որ երկուքնալ խորանը գան :
ու հոն տեղը դռանը առջևը ամպին
մէջէն խօսեցաւ յանդիմանեց իրենք ,
ու ըսաւ . ասանկ գիտնաք որ՝ ուրիշ
մարդարէ՛ներու հետ խօսելու որ կըլ-
լամ՝ տեսիլքով անոնց երածին մէջը
կերեւամ՝ այնպէս հետերնին կըխօ-
սիմ . բայց մովսէսի հետ՝ որ իմ տա-
նրս հաւատարիմ ծառան է՝ անանկ
չեմ ըներ , հասա յայտնի բերնէ բե-
րան կըզուրուցեմ . ուր մնաց որ ինքը
իմ անձային փառքս ալ տեսեր է , ա-
նան

նանկէնէ դուք ինչպէս չի վախցաք որ
 աս իմ մովսէս ծառաս քամահրեցիք :
 Այրքոր երկուքնալ ասանկ չեխ կե-
 րած ւնյ առջևէն ելան որ երթան ,
 շուտմը պատիժը առաջ մարիամու
 վրա եկաւ , որ բոլոր մարմինը բոր
 դուրս տրվաւ՝ ձունիպէս վրան ձեք
 ձերմակ կտրեցաւ : Ան որ տեսաւ ա-
 հարոն՝ դնաց մեղա ըսաւ մովսէսի ,
 ու իրմէ թողուի խնդրելով աղաչեց
 որ ան պատիժը վրաներնէն վերցու-
 նէ : Սովսէս ալ անոնց համար ւնյ ա-
 ղօթք որ ըրաւ . ան ատենը ւնճ հրա-
 մայեց որ մարիամը եօթը որ բանա-
 կէն զատվի դուրս ելլէ կենա՝ ինչպան
 որ բորոտուէն բժշկուվի , ու անանկ
 նորէն բանակը դառնա :

ԳԼ ԺԳ .

Սովսէս Լրբեաներ իշխրիէ աւետայ երկե-
 ռը . ու եկեացիս նորէն իշխարժը լին :

Այրքոր իսրայէլացոց բանակը կա-
 դէս բառնեայ եկաւ հասաւ , (որ
 փառանու անապատին մէջն էր ,)
 մովսէս իրենց ծանուցում ըրաւ թէ՛
 ալ աւետայ երկիրը մօտեցան մտնե-
 լաւ՝ որ ւնճ խօստացեր էր որ իրենց
 տա . բայց ժողովուրդը վախճաւ՝ սիրտ
 չըրաւ որ ալ առաջ երթա , ու աղա-
 չեցին մովսէսի՝ որ առաջ մէկ բանի

Հոգիմբ խրկէ ան երկիրները որ տե ս
 նեն (Թէ ինտորէ : Վ) ուխտէ սալ ան Հրա
 մանն առաւ , ու անանկ տասվերկու
 իէլացոց ցեղէն մէյակէկ մարդ ընտ
 րէյ որ երթան , ու իրենց ապրսպրէյ
 որ աղէկմբ նային տեսնեն ան երկիր
 ներուն որախաուիր ու մարդիրը . նաե
 ան տեղի բուսած պտուղներէն ալ
 հետերնին առնեն բերեն : Վարնան
 ատեններն էր երբոր աս տասվերկու
 լրտեսները ճամբա ելան գացին . ու
 հոն քառսուն որ ուշանլէն ետե՛ դար
 ձան եկան իէլացոց բանակը , ու ի
 րենց ցուցունելու համար՝ անկէց փրը
 ցուցած հետերնին բերերէին պատ
 թէական նուռեր ու թուզեր , և մէկ
 խաւողի կուզմբ , որ անչափ մեծ ու
 ծանր էր , որ մէջէն փատմբ անցու
 ցած անանկ երկու հոգի կը վերցու
 նէին : Վ սպտուղներըս ցուցունելով
 սկսան պատմել մովսէսի ու ահարո
 նի՛ բոլոր ժողովրդոց առջևը (Թէ՛ ի
 րաւի՛ ան երկիրները պարարտ ու բա
 րեբեր տեղվանք են՝ որ այսպիսի պը
 տուղ կուտան . բայց շատ զօրաւոր ու
 ուժով են անոնց մարդիրը . քաղաք
 նին խոշոր ու պարիսպներով սրատած
 ամուրցուցած : Վողովուրդը աս բա
 ներս որ լսեցին՝ սրտերնին տաստիկ
 վախ ինկաւ , ու մէջերնին մէկ շը
 շընկոցմբ մտաւ , որ սկսան մովսէսի
 դէմ

դէմ մըումը աւելի արդէք յուդայի
 ցեղէն՝ որ ան տասվերկու քէն մէկն էր՝
 ինքը մէկալներուն ներհակ՝ ժողովը
 դոցը սիրտ կուտար թէ մի վախնաք
 կերթանք տակ կառնենք անոնք ։ մէ-
 կալ տասը հոգին նորէն դէմ կը դը-
 նէին , ու ժողովը դոց սիրտը աւելի
 վախ կը ձգէին . ան մեր տեսած տեղը
 կըսէին՝ մարդածախ (յի մարդ կերող
 կիմ մարդ զայ ընող) երկիր մընէ . ա-
 նոր մարդիքը խոշոր մէյմէկ հսկայ
 էն , անանկ որ՝ անոնց քովը մեք մա-
 րախ (յի պղտի չէքիրկէ) կը մաննէինք ։
 Անոր համար ժողովը դոց մէջը շատ
 մեծցաւ խռովութիւն , ու բոլոր ան
 գիշերը իրար անցած կու լային ու կը-
 ճըջգոհային մովսէսի ու ահարոնի
 դէմ . շատ աղէկ էր կըսէին՝ որ մեք
 եգիպտոս մեռած ըլլայինք՝ կիմ աս
 անաստատ տեղըս մեռնէինք , քան թէ
 մեզ ան հոն տանի՝ որ պտրզմով ջար-
 դը վինք՝ ու մեր կնիկները ու տղաք
 նիս թալլը վին ։ Ատքը ելան ասանկ
 չըլլար ըսին՝ մեք եգիպտոս կը դառ-
 նանք . ու սկսան խորհուրդ ընել որ
 մէջերնին մէկը առաջնորդ դնեն՝ որ
 ելլեն դառնան ։ Անատենը մովսէս
 ու ահարոն ժողովը դոց առջևը երես-
 նին վրա գետինը ինկան , ու կաղա-
 չէին որ աս բանը չընեն . անոնց հետ
 նաև յետու որդի նաւեայ ու քաղէք

որդի յեփոնեայ, (որ ան տասալիերկու
 լըտեսներէն էին,) իրենքալասոր վրա
 սաստիկ ցաւելով լաթերնին սլառ
 ուած կը յորդորէին ժողովուրդը՝ որ
 տմենեին չլվախնան հող չունենան,
 միան թէ ան հետերնին ըլլա, ան կը
 սլատերազմի կըսէին՝ իրենց տեղը ։
 Վայց ժողովուրդը մտիկ չըրաւ՝ հա
 պա կատղած սկսան վրանին վաղել,
 ու հոն տեղը ան չորսնալ կը քարկոր
 ծէին, թէ որ ան ժամանակը յանկար
 ծակի անջ փառքը՝ վկայուէ խորանին
 վրա չերենար, որ ամմէնքը յայտնի
 տեսան. ու կանչեց մովսէսը ու ըսաւ՝
 աս քանի՞ մէկէ որ ատ ժողովուրդը
 իսկըսրդողցունէ. ասչափ հրաշքներ
 ըրի ատոնց աչաց առջևը՝ ու դեռ ին
 ծի չէն հաւտար. թող տուր կըսեմ
 ինծի՝ որ ըսպաննեմ կորսընցունեմ
 ատոնք, ու քեզ քու ազգովըդ ատոնց
 մէ մեծցունեմ ու շատցունեմ ։ Սով
 սէսալ շուտմը սկսաւ նորէն աղաչել
 ան, որ իր երկայնամտութիւնը աս անգա
 մալ իր ժողովուրդը մեղաց թողուի
 տա, որ չըլլա թէ եգիպտացոց և ու
 ըիչ անհաւատ ազգերուն բերանը
 իյնա ան, ու ըսեն թէ՛ ինչացոց ան
 անչափ քաներ ընելէն ետե, չի կըր
 ցաւ իրեն խոստացած երկիրը տանիլ
 իր ժողովուրդը, անոր համար տա
 ըաւ անասպատին մէջը ձգեց մեռցուց

անոնք և այսպիսի բաներ զուրուցե-
լով մովսէս՝ ճորով քիչմը այ սիրտը
առաւ՝ որ բոլորովին չի ջնջէ իրենք՝
Բայց այսու ամիւ երգում ընելով
ըսաւ ամ՝ Թէ ան եգիպտոսէ և լող
մարդիքը՝ քսան տարիէն վեր մէկը ան
աւետեաց երկիրը պիտի չի մտնէ՝
ինչպէս որ իրենք ուղեցին, յետուէն
ու քաղեալն՝ ի զատ. հասպամմէնքը
ան անասպատի ճամբան ոսկորնին
պիտոր Թողուն։ Աստի անկէց ետե
հրամայեց ամ որ ճամբանին դարձ
ձունէն նորէն դէպ՝ ի կարմիր ծովը
երթան, ու անասպատներուն մէջը
աստիս անդին մոլորած պըտըտին,
ինչլան որ քառսուն տարին լրման
կատարի, ու ետքը աւետեաց երկի-
րը հասնին, փխնկ ան քառսուն օրվան
որ լրտեսները հոն ուշացան։ Աս այ
սպառնչիքը ու պատիժներն որ ինչլա-
ցիքը լեցին, մտքերնին դարձաւ՝ ըս-
կսան ցաւիլ ու զղջալ ըրածներնուն
վրա։ ու մէկալ օրը առտըվանց կա-
նուխ ելան մովսէսի եկան ըսին Թէ՝
մենք այ դէմ ըրած Թերեհաւատուե
մեղ քերնիս կուղենք սրբել. ուստի
հիմա դիմացի լեռան գլուխը կեւ
լէնք՝ ու անկէց սրտերազմելով ալ
առաջ կերթանք։ Սովսէս տեղէն չի
շարժեցաւ, ու իրենց ալ ըսաւ Թէ՝ մը-
նէք աս բանը, ամ հետերնիդ չէ՝

ձեր թշնամիները ձեզ տակ կառնեն
կրկոտրեն: Ասոնք մտիկ չըրին՝ իրենք
իրենց գլխուն ելան գացին. ու մով-
սէսի ըսածինպէս ամաղէկացիքը և
քանանացիքը գէմերնին ելան՝ ու
խելմբ կոտորվեցան ասոնցմէ, մնա-
ցածները խախք եղած՝ փախան բա-
նակը դարձան:

Աս ինչլացոց սլատիժէս ետքը՝ որ եռ-
սունըութը տարիի չափալ երկընցաւ
իրենց ճամբորդութիւն. ան ան ատեն-
ները մովսէսի ձեռքով ուրիշ ալ շատ
խտրական ծէսեր ու դատաստանա-
կան օրէնքներ ինչլացոց տրվաւ, որ
Յ և տացոց ու Նրկորդ օրինաց՝ գրը-
քերուն մէջը տեղն՝ իտեղը դրած են,
և ան ժամանակներն ալ՝ ինչպէս կը-
սեն, հանտըսեցաւ կորխա սլատիժը,
որ հիմա պիտի սլատմենք:

ԳԼ: ԺԷ.

Կորի, դա՛նան՝ ու մէկուն՝ ինչպարժը՛ն.
ու տհարոնին գաաղանը ինձաղի:

Կորիս ղևեայ ցեղէն՝ ահարոնի հօր
եղբորը որդին, որ քէնյունէ կը-
բաղձար, ու դաթան և արիրոն (որ
ուրբենի ցեղէն մեծ մարդիք էին,)
աս իրեքըս մէկ եղած, ու ուրիշ եր-
կուհարուր յիսուն հոգիալ ինչլացոց
խօսքի տէր մարդիքներէն հետեր-
նին

նին առած՝ մովսէսի ու ահարոնի
 դէմ գլուխ քաշեցին, յանդգնութիւն
 վրանին ելան ըսին թէ, աս բաւա-
 կան է որ ինչացոց ժողովուրդը սուրբ
 է, ու իրենց ամբը մէջերնին ունին,
 ալ ձեզի ինչ՝ որ յափըշտակերէք ան
 ժողովուրդը, ու տակերնիդ առեր
 կիշխէք վրանին: Անատենը մովսէս
 անոնց առջևը երեսին վրա ինկաւ,
 ու պին սըվաւ թէ՛ ամ որնոր ուզեց-
 նէ՛ ան ընտրեց իրեն առաւ, ու չու-
 ղածները թողուց: ուստի՛ (կորխայ
 ըսաւ) աս բանիս վրա մէկալ ցեղե-
 րուն մարդոցը պիտի դժարնին գար,
 չէ թէ ղևեայ ցեղին, որով ամբ քեզ
 ալ քու զաւկներովըդ իրեն առեր մօ-
 տեցուցեր է. ու աս բաւական չէ՛ քա-
 հանայալ կուղես որ ըլլաս: Ատքը
 մովսէս աս նշանաւ դրաւ կորխայ,
 որ վաղը իր մարդիքներովը ամմէնը
 բուրվառնին ձեռավընին առած խո-
 ըանը գան, որ հոն ամ իր կամքը
 յայտնէ: ու ետև մարդ խըրկեց որ
 գաթան ու աքիրոնալ իրեն գան: Ա-
 նոնք ալ պին սըվին թէ՛ չենք՛ իգար,
 աս հերիք չէ ըսին՝ որ մեզ ան սյա-
 տոճական եգիպտացոց երկրէն հա-
 նեցիր՝ որ կաթ ու մեղր կը բրխէր, ու
 աս անապատ տեղըս բերիր որ ամմէն
 քըս ըսպաննես, նայէ՛ սըվոր ըսին՝ որ
 իշխանալ է ղեր ու հետերնիս սաւ-

տեղով (իմ սէրթ) ալ կը դուրուցէ. թէ որ ըսին մեր աչվըներն ալ փորեա հանես նէս նէ՛ մենք քու սաքըդ չենք ի դար :
 Սովսէս առ բանս որ լսեց՝ սասաիկ ներքև վրա եղաւ . ու դարձաւ ինչ ըսաւ, ինչ որ աս ապերախտներուն աղօթքը մի ընդունիր . ես առնոցմէ ամենեւին բան մը չե՛մ ուզեր առեր, ու մէկուն զրկանք մը չե՛մ ըրած, որ վրաս ասանկ կըխօսին : Առարվանց մովսէսի ըսածին պէս կորխը իրեն երկու հարուրյիսուն հետևողներով բուրվառնին ձեռվընին՝ մէջը խունկ դրած խորանին դուռն որ եկան, ու մովսէս ահարոնի հետ իրեն բուրվառնալ ձեռքը հոն կեցեր էին նէ, յանկարծակի ան տեղը ինչ փառքը ամպով երևցաւ բոլոր ժողովրդոցը, ու ինձ բարկութիւն հրամայեց մովսէսի ու ահարոնի՝ որ մէկդի կենան ան ժողովուրդին մէջէն, որ ինքը ան բոլորը մէկէն ջարդէ կորսունցընէ : Ան ժամանակը շուտ մը երկուքն ալ երեսնին վրա ինկան ինչ առջևը՝ ու աղաչելով ըսին . ինձ ինձ հողւոց և իմ մարմնոց, մէկ մարդու մը մեղաց համար բոլոր ժողովրդին վրա մի պիտի դա քու բարկութիւնդ : Այսքը ինձ նորէն մովսէսի հրամայեց որ՝ ժողովուրդը աս իրեք ասորստամբներուն քովէն զատվին հեռու կենան . ու մովսէս ալ աս բարկութիւնը

նրա ժողովրդոց ապրսպրեց՝ ու ըսաց ,
 Թէ՛ որ ատոնք ուրիշ մարդոցպէս մեռ-
 նիննէ՛ , նշան ըլլա որ անձ իս ձեր վրա
 չէ խորկեր . հասլա Թէ կարգէ դուրս
 ցուցնքով ողջ ողջ գետինը անցնելու
 որ ըլլան , գիտնաք որ ատ մարդիքը
 անձ սաստիկ սրգողցուցերեն : Արքոր
 աս բանըս կրսէր՝ մէկմալ յանկարծ ա-
 կի գոռալով գետինը ճրխքըվեցաւ
 բացվեցաւ , ու կորխը , դաթանը , և
 արիւրոնը ողջ ողջ իրենց տնով տեղո-
 վը անձ բաներով մէջը առաւ՝ ծածկը
 վեցան անյայտ եղան : ու անկէց ժո-
 ղովուրդը սոսկալով անանկ մէկ զմէկ
 անցան շփոթվեցան՝ որ կարծես Թէ
 բոլոր խորայէլացոց բանակը գետինը
 կանցնի կոր : Ասոնց ետեւէն ան եր-
 կու հարուր յիսսուն հոգին ալ , որ
 գլուխ քաշեր անդին խորանին առ-
 ջւը խունկ կրմատուցանէին՝ անոնց
 վրայալ կրակինջաւ՝ էրեց մոխիր դար-
 ձուց իրենք : Ահ հրամայեց անձ որ ան
 էրած մարդիքներուն ձեռքի պղինձէ
 բուրվառները մէյտեղ բերեն հալեն ,
 ու տափկըցուցած ողջակէղի սեղա-
 նին վրան անցունեն , որ յաւիտենա-
 կան յիշատակ ըլլա անձային պատու-
 հասին , որ մէյմընալ ահարոնի դաւկը-
 ներէն դուրս՝ ուրիշ օտար ցեղէ կո՛
 ազգէ մարդ՝ այ առջւը խունկ չի
 ծրխէ :

Ըստ սոսկալի պատուհասները որ եղան, շուտմը անոր մէկալ օրը ժողովուրդը նորէն սկսաւ մումնալ մովսէսի ու ահարոնի դէմ, ու վրանին վազելով կրսէին թէ՛ դուք պատճառ եղաք որ երեկ անչափ հոգի ջարդը վեցան: Ընոնքալ ձեռվրնէն խալըսեցան խորանն որ փախան՝ ամսը ինչաւ ծածկեց իրենք: ան ժամանակը անձալ սաստիկ բարկանալով նորէն աս երկուքին հրամայեց որ ինչացոց ժողովուրդին մէջէն զատվին ելլեն, որ ալ մէկէն անոնք ջնջէ: Իրենք ալ երբոր այ առջև ինկան աղաչելու որ թողուի տա իրենց, անատենը ժողովուրդին մէջը ջարդը ալ ըսկսերէր. ուստի մովսէս շուտմը ահարոնի ըսաւ՝ որ բուրվառը առնէ երթա մէջերնին մտնա՝ ու անանկ անոնց մեղքը քաւելով դադրեցունէ այ պատուհասը, բայց ահարոն ինչպան որ գնաց դադրեցուցնէ՝ տասնը չորս հազար եօթը հարուր հոգի ալ մեռած էին:

Իտե ան աս ինչացոց տրտունջները բոլորովին վերցունելու համար՝ ահարոնի քահանայու թիը նոր հրաշքովմը ուզեց հաստատել Սևտի հրամայեց որ իսրայէլացոց տասնվերկուցեղնալ զատ զատ մէկ մէկ դաւազան առնեն, ամմէն մէկ ցեղը իրեն գա.

և ազանին վրա իր ցեղին անուանը գրէ,
 ու ահարոնի գաւազանին վրայալ
 զատ իր անուանը գրվի, և բոլորը մէջ
 տեղ վկայուէ խորանը դնեն. ետքը
 ասոնց մէջէն որուն գաւազանն որ
 ծաղկինէ՝ նշան ըլլա որ ան անիկա
 իրենք քննուէ համար զատեր առեր
 է: Ենանկ ըրին՝ վկայուէ խորանին
 մէջ տապանակին առջևը դրին աս
 գաւազանները. ու մէկալ օրը մով
 սէս ու ահարոն խորանը մասն տե
 սան որ՝ անոնց մէջը միան ահարոնի
 գաւազանը կանանցեր ծեր ծաղկեր
 է, ու վրան ընկուղ (ի՞մ ճէվիզի պը
 տուղալ) բուսեր է: ասոնք դուրս
 հանեց մովսէս որ բոլոր ժիւղնալ
 տեսան ան հրաշքը: Ետքը ան հրա
 մայեց որ ան ահարոնի հրաշալի գա
 ւազանը առնեն տապանակին մէջը
 դնեն՝ որ մէկալ բաներուն հետ պահ
 վի, յիշատակ ըլլա ինչացոց ան հնա
 զանդուէր, որ մէյմալ չի տրանջան՝
 ու չիջարդըվին մեռնին:

Բայց ինչացիքը աս մէկ մէկու ետև
 վրանին եկած պատիժնե ըէս ալ զար
 հուրած՝ ու խիստ սրտերնին կոտրած՝
 եկան մովսէսի ըսին թէ՛ մէնք ալ օրէ
 օր կըջարդըվինք կըհատնինք կըկոր
 սըվինք. ով որ վկայուէ խորանը կը
 մօտիկնանէ՝ կըմեռնի կոր, ասոր մէկ
 ճարմը տէս, մեղի ըսի՛ ինչ ընենք:

Մովսէսաւ ինչ հրամանովք իրենքն որ
 րէն կարգաւորեց, որ խորանին մէջի
 սկտք եղածը՝ միան ահարոն իր տղոց
 մով ընէ. ու զև տացիները ինչ ծառայ
 ունէ մէջ ինչ գործք իրենց գրածէ՛նէ՛
 ան ընէն, անկէց աւելի բանի ձեռք
 չիղարնեն. ու մէկալ մնացած բոլոր
 ժողովուրդը խորանին հետ ամե
 նև ին բան չուեննան, գրսէն միան մէ
 կալնոնց ծառայեն :

ԳՎ : ԺԲ .

Ինչպոյ ճամբորդունէ վերջի քարին հան
 դըպածները :

Ետ տարիներէն ետև երբոր իս
 րայէլացիք նորէն սին անապա
 տը եկան՝ ու կադէս ըսած տեղը բա
 նակնին գրին, հոն մարիամ մովսէսի
 ու ահարոնի քուրը մեռաւ՝ ու ան տե
 ղը թաղվեցաւ : Ինչպոյ աս տեղըս ժո
 ղովուրդը նորէն ջրի պակասու թի որ
 քաշեց, սկսան տրտընջալով նորէն
 մովսէս ահարոն ասի առնել, թէ աս
 ինչ է որ մեզ աս անապատըս բերե
 ր՝ որ ծարվէն ջարդէք, երանի թէ
 մենքալ ան ինչ տրված պատիժներո
 վը մեր եղբարներուն հետը մեռած
 ըլլայինք, ու աս նեղութիւները չի քա
 շէինք : Մովսէս ու ահարոնալ խո
 րանը գացին ինչ գիմեցին, ինծալ
 մով

մովսէսի հրամայեց որ գաւաղանք
առնէ, ու ահարոնի հետ բոլոր ժո-
ղովուրդն ալ մէյտեղ երթան ան դի-
մացի լեռը, ու հոն ապառաժ քարէն
ջուր հանեն՝ որ ժողովուրդը խըմէ :
Սովսէսալ անանկ՝ գնաց ելաւ ան
ապառաժին վրտ, ու տարակուսած՝
խելքը չիկտրելով որ անկէ ջուր ել-
լէ ան թերեհաւատներուն, աս քա-
րէս ըսաւ՝ ձեզի ջուր մի պիտի հա-
նենք. և աս բանըս ըսելունպէս ձեռ-
քը երկու հեղ որ քարին զարկաւ՝
սկսաւ անկէց առատ ջուր բխել, որ
ժողովուրդը իրենց անասուններովը
խըմեցին : Վայց աս բանիս մէջը ան-
բարկացաւ մովսէսի ու ահարոնի, որ
ինչպէս կրսեն՝ իրենք աս գործքըս
ընելնինի այ ըսածին վրա տարակու-
սուիմը ցուցունելով չար օրինակ տը-
վին ժողովրդոցը : Վնոր համար եր-
կուքինալ աս պատիժըս տրվաւ ան-
որ աւետեաց երկիրը չի մտնեն : և
ան պատճառովը աս ջրիս անունը՝
ջուր բամբասանաց կի՛ հակառակու-
թե՛ ըսվեցաւ :

Այտքը երբոր կադէսէ ելան ինչ լացիք՝
հովը լեռան տակը եկան, (որ ալ ի-
րենց եգիպտոսէ ելելուն քառսուն
տարին մտան.) ան մովսէսի իմա-
ցուց թէ ահարոնի ալ ատենը հո-
սաւ՝ որ իրեն ան թերեհաւատուէր
պա

պատիժ՝ աւետեաց երկիրը չի տե-
սած՝ մեռնի, ու ինչպէս պիտոր ընե-
րնէ՝ մովսէսի ասարսպրեց : Մովսէս
ալ նոյ ըսած ինչպէս առաւ ահարոնը
ան հովր ըսած լեռը տարաւ, ու հոն
քէ՛յսպէտական զգեստները վրայէն
հանեց՝ անոր եղիազար տղին հագվը-
ցուց, որ հօրը տեղը ինքը քէ՛յսպտ
ըլլա : ու ան լեռանը վրա մեռաւ ա-
հարոն հարուր քսանվիրէք տարվան .
ու հոն թաղվեցաւ : ինչլացիքալ եռ-
սուն օր անոր մահունը սուգը կա-
տարեցին :

Հովր լեռնէն որ ելան սելմոնա եկան,
ժողովուրդը ալ աս ճամբու նեղուի-
ներէն ձանձրացած՝ նորէն սկսան նոյ
դէմ ճգոհալ, ու մովսէսի ըսել թէ
մեղ եդիպտոսէ ինչո՞ւ հանեցիր, ու
անօթի ծարաւ մեղ աս անապատնե-
րուս մէջը կըջարդես, որ ալ գանե-
րենք ան անշահ մանանայէն՝ որ հա-
ցի տեղ կուտենք : Ա՛՛՛՛՛՛՛ ծալ աս մեղա-
ցրս պատիժ՝ չար թիւնաւոր (յի դէ-
հիրլի) օձեր վրանին խրկեց՝ որ շատ
մարդ զարկին սպաննեցին, ինչվան
որ խելվրնին գլուխնին եկաւ՝ մովսէ-
սի դիմեցին որ նոյ աղօթք ընէ աս պա-
տուհասըս վերցունէ : Մովսէսալ նոյ
հրամանովը մէկ պղինձէ օձմը շինեց՝
ձողի (յի սրուրխի) վրա բարձրը կայ-
նեցուց . որ ան օձերէն զարնըվողնե-

ըր աս սղիինձէ օձը նայելով կը բժշկելովէին . ու ասանկ ընելով դադրեցաւ աս պատիժը :

Գ. Ե. Ժ. Թ.

Բարաստառ պատմութիւն :

Ինչ լացիները ճամբանին առաջ երթալով երբ որ հասան ամորհացոց երկիրը , ու իրենց չի դըստած խաղաղութեան կէտ անցնել կուզէին . սեհոն ամորհացոց թիւրը դէմերնին ելաւ չէր թողուր որ անցնին . ուստի աւսոնքալ հետերնին պտորդմ ընելով իրենք տակ առին ու տիրապետեցին ամորհացոց երկիրը : Ենկէց ետեւ եկան բասան , ու հոնալ յաղթելով անոնց ովք ըսած թագաւորը՝ որ անալ գէմ կը գնէր . առին անոր երկիրնալ : Ես ինչ լացոց յաղթու թիւներն որ լսեց բաղակ մովաբացոց թիւրը վախցաւ որ իր երկիրնալ առնեն . անոր համար խորհուրդ ըրաւ՝ քովը կանչել ուզեց բաղաամորդի բէովրա ըսած մէկ մարդարեմը , որ ինչ լացիները անիծէ , որ չըլլա թէ իր վրան ելլեն՝ ինքնալ յաղթը վի : ու երբ որ խրկած մարդիքը եկան ըսին բաղաամու . անալ այ հարցուց : Ի՞նչ արգիլեց որ չէր թա : Բաղակ թիւրը ետեւէն մէյմալ խրկեց իր իշխանները

աւելի ընծաներով, որ չէ՛ չքսէ դա՛
 ու իրեն խնդիրքը կատարէ: Մաղա
 ամալ առջի բերանը ան բերած ըն
 ծաներուն երեսը չինայեցաւ. ու թէ
 որ ըսաւ՝ բոլոր իր տանը արծաթն
 ու ոսկին բաղակ ինծիալ տա՛ ես ւնյ
 խօսքէն դուրս չե՛մ ելլեր. անոր տուն
 տրվածէն աւելի սլակաս բան չե՛մ
 ըսեր: Ատքը ան գիշերը քովը բըռ
 նեց ան մարդիքը՝ որ ւնյ մէյմալ նո
 թէն հարցունէ, ու անանկ իրենց սխն
 տա: Ա՛ծալ երևեցաւ բաղաամու՛
 ու իրեն թող տրվաւ որ ելլէ հե
 տերնին երթա, միան թէ ըսածէն
 դուրս չելլէ՛ անէծք շիկարդա ինչա
 ցոց վրա: Մայց առտրվանց որ ելաւ
 բաղաամ իր էջը հեծաւ ու անոնց
 ետևէն կերթար. ւնձ՝ (գիտնալով որ
 բաղաամու սիրտը ըստրկին վրա դը
 նաց, ու միտքը փոխվեցաւ՝ որ երթա
 թիբին կամքը ընէ.) բարկացաւ վը
 րան, գիմացէն հրեշտակմը խրկեց
 ձեռքը թուր բռնած վերցուցած՝ որ
 ճամբուն վրա կեցած բալաամը ար
 գիլէ որ առաջ չերթա: Այն որ աս
 հրեշտակը անանկ գիմացը ելած տե
 սաւ, (որ բաղաամ չէր տեսներ,) վա
 խէն սկսաւ ճամբէն դուրս մէկ գի
 երթալ. բաղաամալ բանը չի գիտ
 նալով գաւաղանովը զարկաւ էջը որ
 շիտակ քալէ: քիւմը որ առաջ գացին՝
 էջը

էշը մէյմալ առջևը տեսաւ ան հրեշ-
 տակը , ու նորէն ուզելով որ մէկ դի-
 քաշվի՝ ան տեղը էգիին պատին քո-
 վէն անանկ քսվելով գնաց՝ որ բաղաա-
 մու ոտքը ճմլեց ցաւցուց . ան ալ սրը-
 դողելով նորէն իշուն զարկաւ որ ա-
 ղէկ քալէ : Ատքը գնաց հրեշտակը
 մէկ նեղ ճամբումը վրա կեցաւ , որ
 քովէն ամենեին անցնելու տեղ չի-
 կար . հոն առջևնոր հասաւ էշը՝ ալ
 ճարը հատաւ ան տեղը գետինը նրս-
 տաւ : Անատենը բաղաամ որ ալ չա-
 րաչար կրծեծէր էշը , ամ յանկար-
 ծակի իշուն բերանը բացաւ , որ դար-
 ձաւ մարդուօրէս բաղաամու ըսաւ .
 ես քեզի ինչ ըրի որ աս իրեք անգամ
 կը լա որ իս կրծեծես : Աաղաամալ
 ըսաւ , անոր համար որ իս ծաղը կը
 նեսկոր , անանկ որ ձեռքրս մէկ դա-
 նակմը ունենայինէ հիմա քեզ անով
 կը զարնէի ալ : Անալ նորէն իրեն ը-
 տաւ . ես ան քու էշըդ չեմ որ պըղտը
 կուցմէ ՚ի վեր ինչվան հիմա վրաս կը
 հեծնէիր , ու երբ ծուլացա , քեզի
 ասանկ բան ըրի : Աաղաամալ երբոր
 խօսքը բերանը անոր պիսն կուտար՝
 թէ չէ . յանկարծ ամ աչքը բացաւ
 որ ինքնալ տեսաւ ան ահաւոր հրեշ-
 տակը , ու շուտմը վար ինջաւ երկր-
 պագուի ըրաւ իրեն : Հրեշտակնալ
 չէխեց զինքը որ անանկ անգ թու թի
ան

անբան անասունը կրծե՛ծէր , որ ես
 ըսաւ՝ քու դէմըդ ելէր էի քեզ բռնե-
 լու արդիլէլու՝ որ ծուռ ճամբա կեր-
 թայիր . որան՝ թէ՛ որ առջեկէս չի
 փախչըտէր՝ քեզ պիտոր ըսպաննէի՝
 ու անմեղ անասունը թող տայի որ
 երթար : Վաղաամալ մեղա՛ ըսաւ՝
 թէ՛ որ կամենասնէ ետ կըդառնամ :
 Հրեշտակը նորէն թող տրվաւ որ եր-
 թա , միան թէ՛ ըսաւ՝ ինչ որ քեզի ան-
 տուն տալու ըլլանէ՛ , ան զուրուցես :
 Արբոր գնաց հասաւ բաղամա՛ , բա-
 ղակ թիւորը իրեն առջեր ելաւ , ու
 շատ մեծարանքով առաւ տարաւ ի-
 թեն փառաւոր սեղան ըրաւ՝ բոլոր
 իշխաններովը . ու ետքը մէկ բարձրը
 տեղմը հանեց ինքը , որ անկէց իս-
 ըայէլացոց բանակը աղէկմը տես-
 նալով՝ անէ՛ծք կարդա վրանին : Վա-
 ղաամալ կախարդական բաներ ա-
 պրապրեց թագաւորին՝ որ անատենը
 ընելով՝ իրեն ճարմը ըլլա աստուծ մէ-
 հրաման առնելու որ անի՛ծէ անոնք :
 Վաղակ թիւրնալ աս ամէն բանե-
 ըր ըրաւ , բայց չէ թէ՛ միան ուղածին
 չի հասաւ , հասաւ անոր՝ ներհակը՝ ա-
 նի՛ծելու տեղը անձ բաղամա՛նու բե-
 ըանը դրաւ որ իէլացոց վրա որհնէնք
 կարդա , ու անոնց ընելու յաղ թուի-
 ները զուրուցէ . նաև իէլացոց ազ-
 դէն գալու մեսիային վրա փառաւ որ

մարդարէութիւններ ընէ : անոր համար
բաղաամու վրան սրդողելով ըսաւ ,
քեզ իմ թշնամիներս անիծելու կան-
չեցի , ու դուն անոնց օրհնենք տա-
լէն չես դադրիր . ինծի ալ պէտքը
չես՝ ուսկից եկարնէ դարձիր տեղըդ
գնա՛ . ես միտքըս դրերէի որ քեզ ալ
էվելօք պարգևներով մեծարեմ . ու
կրտեսնամ որ անձ քեզ աս բարիքնե-
րէն զրկեց : Նաղաամալ պիտի տը-
վաւ թէ՛ քեզի չըսի որ տունըդ լեցուն
ոսկի ու արծաթալ ինծի տալու ըլ-
լաս նէ՛՝ այ իմ բերանըս դրածէն ա-
ւելի կիմ պակաս բան չեմ կրնար դու-
րուցել :

Իրաւցունէ թէպէտ բաղաամ չար
մարդ մընէր , ու ինչպէս կերեալ նաև
կախարդ ալ էր , որ ասով անարժան
էր մարդարէութե . բայց անձ իր մե-
ծագործութիւնը ցուցունելու համար չի-
զարչեցաւ իր ճբ պատդամը այսպի-
սի մարդու բերանը դնել . ինչպէս
անոր տալու խրատը ու յանդիմանու
թիւնալարժանապէս իր անբան իշուն
բերանը դրաւ . որ երկուքնալ իրենց
բերնովը ըսածը չէին հասկընար .
Նոր համար բաղաամ ան մարդա-
րէութիւները խօսելէն ետե , բաղակ
թիւնորին ճամբա ցուցուց որ ինչ-
պէս ինչլացիները մեզաց մէջ ձգէ ,
որ անով աստուծմէ պատժւիին ու

Չարդըվին : Անանկ եղաւ . մովա-
բացոց ու մադիանացոց երկիրը ինչա-
ցիները բանակին որ դրին , սկսան
անոնց աղջիկներուն հետ պոռնկուի
ընել . ու անոնքալ իրենք գլխէ հա-
նեցին՝ որ հետերնին երթան կուռ-
քերու զոհած կերակուրներ ուտեն ,
ու բէլիեգուլը ըսած կուռքերնին
սլաշտեն :

Ըս պիտճուովըս անձալ ինչացոց վրա
սաստիկ բարկացաւ , ու հրամայեց
մովսէսի՝ որ մարդ մարդու չի խնայէ՝
բոլոր աս կուռպաշտուի ընողները թը-
րէ անցունեն . որ անանկ՝ քսանը չորս
հազար հոգի ինկան : Եւ աս Չարդիս
ատենը փենեհէս ահարոնի թուր՝
եղիազարի որդին՝ այ կողմանէ կե-
ցած մասնաւոր վրէժխնդրուի ցու-
ցունելով , ան նորէն հաստատեց որ
քահանայութիւն ինչվան ետքը որ-
դոց որդի իրենց աղգին մնա : Այց
աս բաներըս ըլլալէն ետեւ ան ինչա-
ցոց հրամայեց որ ան մադիանացոց
վրան ելան ու առանց խնայելու Չար-
դեն անոնք . որ ասանկ խաբելով մե-
ղաց տէր ըրին ինչացիները : Ան
սիտգմին մէջը բաղաամալ անոնց հետ
ըսպաննրվեցաւ . ու թշնամիներէն
շատ կողոպուտ ձեռք ձգեցին ինչա-
ցիները . որ մէջերնին ամմէնուն ար-
դարուք բաժնեց մովսէս . ու ինչ
վան

վան ան տեղը յորդանանի քով առաձե-
 րկիրն երը՝ մովսէս նոյ հրամանովը՝
 ռուբենի, գադայ՝ ու մանասէի կէս
 ցեղին տրվաւ ։

ԳՎ ։ Ի .

Սովսէս կը վախճանի, ու յետոյ անոր քե-
 շը կանցնի ։

Մի որովհետեւ մովսէսի արգիւլեր էր՝
 որ ինչլացիները ինքը չիտանի ա-
 ճետեաց երկիրը, ու հսն չիկոխէ . ա-
 նոր համար ինչլացոց բանակը երբոր
 յորդանան գետին քովերը հասաւ,
 որ քանանացոց կի՞ աւետեաց երկրին
 սահմանը (քի սինսուն) էր. մովսէսի հը-
 ռամայեց որ՝ յետու որդին նաւեայ՝
 (որ իր աշակերտն էր) իր տեղը ինչլա-
 ցոց վրա գլուխ կի՞ առաջնորդ գնէ .
 ու ինքը մեռնելու պատրաստուիլը
 տեսնէ ։ Սովսէսալ ինչլացոց ամիէն
 բանը կարգի գնելէն ետեւ՝ յետուն
 կանչեց, և ամիէնուն առջևը նոյ հը-
 ռամանը իրեն յայտնեց, ու սիրտ տը-
 վաւ որ զօրանա, չի վախնա թշնամի-
 ներէն, քաջութեանի հասցունէ ժո-
 դովուրդը՝ նոյ խոստացած երկիրնե-
 րը ։ Սակէ՛ ի զատ շատ խրատներ ու
 յորդորանքներ ըրաւ մովսէս ինչլա-
 ցոց՝ որ նոյ տրված օրէնքները ու պատ-
 ու՛ իրանքները աղէկ պահեն, որ թո-

Ըրը հինկ գրքի մէջ գրած իրենց
 Թողուց : Այլ ան վերջի ատենը մէկ
 օրհնութիւնն ալ շինեց այ, որ կըս-
 կսի՝ Այեցարուս երկնս. ու սորվոցուց
 ինչացոց որ ըսեն, և անով շնորհա-
 կալ ըլլան անձային անբաւ երախ-
 տեացը՝ որ իրենց վրա ցուցուցերէ,
 ու սխտոր ցուցունէ՝ թէ որ հաւա-
 տարմութիւնն այ ծառայեն : Անկէ ետե-
 յակոբն ահապետինսպէս մարգարէա-
 կան հոգւով ամմէն ինչացոց ցեղե-
 րուն վրա զատ զատ օրհնեմքներ կար-
 դալով, այ հրամանովը աբարիմ կի-
 նաբաւ ըսած լեռանը գլուխը ելաւ .
 որ անկէց բարձրէն ան իրեն ցուցուց
 բոլոր ինչացոց տալու երկիրները .
 ու հոն տեղը առանձին վախճանեցաւ
 ու թաղվեցաւ, անանկ որ ամենեւին
 մարդ չի գիտցաւ իր գերեզմանը՝ թէ
 ան լեռանը որ կողմը թաղված է :
 Սովսէս մարգարէն վախճանեցաւ
 նէ թէսկտ հարուր քսան տարվան
 էր, բայց ինչպէս ետքի ատենը՝ ծե-
 րուն նշան վրան չէր երևար, հասա-
 անանկ ժիր ու կայտառ էր՝ որ երեսը
 կը ընձմտուքմը չի կար, ու աչքները
 առողջ աղէկ կը տեսնային : Ասե աս
 սք մարգարէիսպէս՝ ինչպէս անձա-
 շունչը կը գրէ՝ ուրիշ մարգարէմը չէ
 եղած, որ ան գիմարէմ տեսնա, հե-
 տը բերնէ բերան խօսի, ու անչափ
 մե

մեծամեծ սքանչելիք գործէ : Մէլա-
ցոց ժողովուրդն ալ եռսուէն օր մովսէ-
սի վախճանելուն սուգը կատարեց .
ու ետեկէն յետու որդիսն աւետայ մով-
սէսին տեղը առաջնորդ և գլուխ
ճանչցաւ , որ ան տարաւ մտցուց ի-
րենք աւետեաց երկիրը . որ ետեւի
մասին մէջը պիտի պատմենք :

ՅԵՒԵՂՈՒԵՆՆԵՆ

Յոբ երանելիին պատմութիւն :

Եւամանակին կարգը անանկ կը բե-
րէ , որ աս տեղըս՝ մովսէս մար-
դարէին վախճանելէն ետեւ դնենք
յոբ երանելիին մասնաւոր պատմու-
թիւնը , որ ինչպէս յունաց ու մեր անձա-
շունչը կըսէ՝ ինքնալ աբրահամն ա-
հապետէն առաջ եկած՝ ետաւայցե-
ղէն հինկեթո՞ղ կըսեպօլի , ինտոր մով-
սէսալ անանկ կուգա՞ յակօբ նահա-
պետին ցեղէն . որ այնպէս յոբ երա-
նելին ու մովսէս մարդարէն՝ երկու
եղբոր թոռան զաւկընէր կը լլան :

Մս յոբ երանելիս՝ որ յոբաբալ կըս-
վէր , եգովմայեցոց երկիրը աւսիդ ը-
սած գաւառը կը լլար . և ինքը իշխա-
նիմբպէս էր , ու իր ազգին մէջը ու-
նևորներէն մէկն էր . որ եօթը հա-

զար ոչխար ունէր, իրեքհազար ուղտ
 հինկ հարուր չուխտ եղ, ու հինկ
 հարուր մատակ էշ. նաև ասոնցմէ՛ի
 զատ ուրիշալ աշխարքիս բարիքնե-
 րու տէրէր: բայց աս ամմէն բանե-
 րէն աւելի հարուստ էր առաքինուք
 անմեղուք, և կատարե՛լ անձպաշտու-
 թք: Ա՛ճ իրեն տասը զաւակ տրվեր
 էր, ետձը մանչ՝ իրեքը աղջիկ. ու
 յոբայ աչքը միշտ ասոնց վրա էր՝ որ
 չըլլա թէ աստուծմէ հեռընան՝ չար
 ճամբա երթան. անոր համար երբոր
 անոնք մէյտեղ կուգային որ ուտեն
 խրմեն ուրախուի ընեն, շուտմը յոբ
 անոնց ամմէն մէկին համար մէյմէկ
 զոհ կըմատուցանէր անց, որ թէ մեղք
 մը ըրերեննէ՛ անձ իրենց թողուի տա
 Ա՛սանկ անձավախ, արդար, ու սիրե-
 լի անց ըլլալով յոբ, չար սատանան
 միշտ բարւոյն հակառակ՝ շատ կընա-
 խանծէր վրան, ու ետեւէ էր որ ինքը
 փորձուէ մեղաց մէջ ձգելով՝ անց ա-
 չացը հանէ: Այլ աս բանըս այսպիսի
 առակով կըպատմէ անձաշունչը:
 Ա՛նկ օրմը հրեշտակները անցառջևը
 կեցած որ ինքը կըպաշտէին. սատա-
 նանալ աշխարքիս վրա պըտրտելէն ե-
 տե՛ ինքնալ հոն եկաւ. անձ դարձաւ
 ըսաց իրեն, կըտեսնան սատանա իմ
 յոբ ծառաս, որ աշխարքիս վրա տ-
 նորպէս սք, արդար՝ անձապաշտ՝ ու
ան

անմեղ մարդ չիկա : Սատանանալ
 այ պիտի տրվաւ թէ՛ ինչ, ձրի (յի ճա-
 պա) մի յոք անկրպաշտէ կոր . դուն
 ձեռքդ վրան դրրեր՝ ամմէն գիէն
 պահպաներես՝ ու օրհնելով հարըստ
 ցուցերես ինքը, անոր համար ստանկ
 անմեղ է . թող քիչմը դրպի՛ր իրեն
 բաներուն, ան ժամանակը կըտես
 նես որ ինչպէս բրածը սրտանց չէ՛
 կեղծաւորուի է : Մնատենը անալ
 ըսաց սատանայի . ահա քու ձեռքդ
 կուտամ անոր բոլոր ունեցածները,
 որ ինչ կուղեսնէ ընես, միան թէ իրեն
 անձին մի մօտենար : Սատանանալ է
 լաւ գնաց՝ որ յոքը փորձէ . ու ստանկ
 եղաւ : Տեսնաս որ՝ մէկ օրմը յորայ
 զաւկները, (ինչպէս որ սովորուի ը-
 ըրեր էին) երբոր մէյտեղ ժողված ի-
 ըրենց մեծ եղբորը քով կուտէին կը
 խմէին, յանկարծ մէկ մարդմը եկաւ
 յոքայ պատմեց որ՝ քու եղներըդ եր-
 բոր դետին կըհերկէին, ու անոնց
 քովը էշերտալ որ կարծէին, մէկէն
 դերեվարներ (յի թիւրիւտիւներ) վը-
 ըա հասան՝ բոլորը քաշեցին տարին,
 ու պահպաններնալ ըսպաննեցին .
 անոնցմէ ես մինակ իալըսեցա եկա
 որ քեզի ըսեմ : Մն որ աս բանը յո-
 քայ կըպատմէր, անատենը մէկ ու-
 ըիշ մարդմալ վրա հասաւ, ու անալ
 սկսաւ զուրուցել թէ՛ երկինքէն կը

բակ ինչաւ քու ոչխարներուդ վրա՝
 էրեց մոխիր դարձուց ան ամմէնը ի-
 րենց հովիւներովը, անոնցմէ ես մի-
 նակ փախա խալըսեցա ու եկա որ քե-
 Վի սլատմեմ: Այրբոր աս կըսէր՝ ու-
 թիշմընալ ետեւէն եկաւ, սկսաւ ըսել
 իրեք խումբ աստատակաւ որներ (իմ
 ձէլալիներ) վրանիս եկան ու ղտերըդ
 առին տարին՝ ու վրայի եղած պահա-
 պանները ջարդեցին, որ ես միան փա-
 խա ազատեցա՝ ու եկա որ քեզի սլատ-
 մեմ: Ասալ իր խօսքը չի լըմընցած՝
 մէկ ուրիշ մարդմընալ եկաւ ետեւէն
 ու ըսաց. երբոր տըղաքըդ ու աղջիկ-
 ներըդ իրենց մեծ եղբօրը քով կու-
 տէին կը խըմէին՝ յանկարծակի մէկ
 փոթորիկմը (իմ խայմը) ելաւ՝ տունը
 զաւկընէրուդ վրա կործանեց ամմէն-
 քը մեռցուց իսմէ՛ ի զատ, որ ես մի-
 նակ խալըսեցա ու եկա որ քեզի սլատ-
 մեմ: Այրբոր աս ետքինըս ալ ըսեց
 յոբ, անատենը ելաւ վրայի հագած
 լաթը պատուեց ու գլխուն մազը կըտ-
 ըեց, (որ աս բաներըս ան ժամանակի
 սգոյ նշանն էր,) ու գետինը փրուվե-
 ցաւ երկրպագուի ըրաւ օոյ, ըսաց.
 ես իմ մօրըս փորէն մերկ եկա, ու նո-
 թէն մերկ պիտի դառնամ. աս բա-
 ներըս ինձի անձ տըվաւ, ու հիմա ին-
 քը ետ առաւ. ինչպէս որ անձ կամե-
 ցաւ նէ՛ անանկ եղաւ. օոյ անունը

օրհնեալ ըլլա : Այսպիսի սիրով յոբ
 երանելին համբերելով աս փորձանք-
 ներուս , ամենևին չի դիմ չի ճրջո-
 հաց : Սատանան աս բաները ընելէն
 ետև երբոր նորէն ինչ առջևը ելաւ .
 Ինչ իրեն հարցուց , հիմա ըսաւ փոր-
 ձելով իմացա՞ր մի իմ յոբ ծառաս , որ
 ինչպէս ըսինէ աշխրբին վրա անոր նը-
 մանը ճշմարիտ արդար ու ինչ ապաշտ
 մարդ չիկա . որ ատ փորձանքներն ալ
 գլուխը գալով ինքը իր անմեղութե
 մէջը մնաց : Սատանան ալ ինչ պիտի
 տրլաւ որ՝ ատ մեծ բանմը չի՞ որ մէ-
 կը իր վրայի կաշին պահելու համար՝
 անոր տեղը իրեն ունեցածներուն
 կաշին տա . մարդ ամմէն բանը կու-
 տա կը կորսունցունէ՞ որ միան թէ իր
 անձը խալըսէ . անանկ չըլլար ըսաւ ,
 հասա քիչմը դըսլիր իրեն ոսկորնե-
 րուն ու մըսին . անատենը տեսնես
 թէ ինտոր երեսըդ կը վազէ ու քեզ
 կանիծէ : Ա՞ծալ ան ժամանակը սա-
 տանային ըսաւ . ահա բոլորովին յո-
 բը բու ձեռքը կուտամ , որ ինչոր ու-
 զեսնէ ընես . միան թէ հոգին չի հա-
 նես՝ չի մեռցունես ինքը : Այրբոր աս
 հրամանըս առաւ սատանան , շուտ-
 մը գնաց անանկ հիւանդութիմը ձգեց
 յոբա վրան՝ որ ոտքէն ինչվան գլու-
 խը ողջ տեղմը չիմընաց , բոլոր մար-
 մինը խոցերով լցված (յի եարա՛ փերէ)

եղած) գարշելի թարախները վրայէն
կըվազէր . ու անանկ իրեն մարդիք
ներունալ զըզվելի ըլլալով՝ քաղքէն
դուրս հանած աղբիւսը (յի չէօվիւ-
կին մէջը) ձգած էր . որ հոն օրերով
նստած՝ խեցիով (յի թուլլայի կտոր-
վանքով) ան օրդնօտ թարախները
մարմնուն վրայէն կը քերէր : Այց
այսչափ անտանելի տառապանաց ու
թշուճառուէ մէջը՝ երանելին յոք ա-
մենեւին չի ճշկոհաց ու իր համբե-
րուիը չի կորսընցուց , հասլա միշտ
փառք կուտար նոյ . Աւ ասոր դէմ ,
յոքայ կնիկը երկանը ասխըղձուի
ները տեսնելով՝ ալ ձանձրացած , սա-
տանային տրգմամբը երբոր ըսաւ ի-
րեն , թէ ինչվան էրք ատ տառապան
քը պիտի քաշես , պարապ տեղը կը
յուսաս որ ատկէց խալըսիս , ու ես
ալ քու պիտձուովըդ տնէ տուն բար-
բարական եմ եղեր , մէկէն նոյ դէմ
անկէժքմը կադա , որ հոգիտ առնէ շու-
տով ազատիս : Յոք ալ վրան սըրդո-
ղած ծուռ ծուռ նայեցաւ՝ ու ասանկ
իրեն պիտն տըվաւ . իրաւցունէ որ ը-
սաց՝ մէկ խենթ կընկանմըպէս բան
զուրուցեցիր . մենք որ նոյ ձեռքէն աս-
չապէ՛ բարիքներ առինք , հիմա աս չա-
րիքներուս պիտի չի համբերէնք մի :
Ատքը աս յոքայ վրան եկած բոլոր
փորձանքները լսելով , իրեն տես է .
կան

կան իրեք հոգի անոր բարեկամնե-
րէն, (ասոնք եղոմայեցոց երկրին իշ-
խաներէն էին՝ որ Թագաւորալ կրս-
վէին,) մէկը եղիփազ Թեմնացի . մէ-
կալը՝ բաղդատ սաւքեցի, երդը՝ սով-
փար մինեցի . ու ետև մէկմալ վրա
եկաւ՝ եղիուս բուղայի : Ասոնք առ-
ջի բերանը յոք երանելին անխղճու-
թե մէջը տեսնելով չի կրցան ինքը
ճանչնալ . ու ետքնոր իմացան՝ սկսան
լալով վայ տալ իրենց, վրայի լաթեր-
նին պատրուտեցին, գլուխնին հող-
ցանեցին, ու խելմը ատեն բերաննին
կապված՝ յոբայ առջևը իրենքալ
գետինը նստան, ու անանկ պաղած
վրան կրնայէին . ինչվան որ յոք բե-
րանը բացաւ, ու իր գլուխը եկած-
ները սկսաւ իրենց ըսել : Աայց աս
բաներըս զըրուցելնինի՝ խօսքը գանկ
տելուպէս որ ձգեց, անատենը անոնք
ըսածը ծուռ իմանալով՝ ու ճշգոհան-
քի կերպ առնելով, ինքը միտթա-
րելուն տեղը՝ սկսան չեխելով իրեն
խրատ տալ, Թէ քու ըրած մեղքե-
բուդ համար ամքեզի աս պատիժ-
ներըս խրկեց : Յոք ալ անոնց դէմ
իր անմեղուիը ցուցունելով՝ կըսէր
որ ամբարդներունալ վիշտնեղուի
կուտա, որ իրենց համբերուիը փոր-
ձէ, ու վարձքերնին էվելցունէ : ա-
նոնքալ մէկ բերան ասոր դէմ կէնա-

լով իրենց՝ կարծիքը կուզէին հաստա-
տել թէ՛ անմեղ մարդուն պա-
տիժ չի խրկեր : Այլ աս բաներուս
վրա շատ երկան կերպ կերպ սխա-
ճառներով՝ մէյմէյու հետ տաքցած
հակաճառուի ընելէն ետեւ, անմա-
պին մէջէն խօսեցաւ հետերնին, ու
յոբա ըսածները՝ ճշմարիտ է ըսաւ .
և անոր բարեկամները չէխեց, որ
ծուռ բան հաստատելով՝ յոբա գէմ-
անանկ սիրտ ծակելու խօսքեր ըսին :
Անոր համար ետքը իրենց հրամայեց
որ եօթը հորթ ու եօթը ոչխար բե-
րեն յոբա տան, որ իրենց համար զոհ
ընէ, աղօթք ընէ՝ որ ան իրենց ըրած
մեղացը թողուի ըլլա :

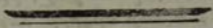
Յոբ երանելին աս փորձութիւններուս
քաջասրտութիւն համբերելէն ետեւ,
նորէն անմեղ իր առջի առողջութիւն դար-
ձուց, ու առջի ունեցած բարիքնե-
րուն երկու անչափը իրեն տրվաւ .
ու նորէն ալ եօթը մանչ զաւակ ու է-
րեք աղջիկ ունեցաւ . հարուր եօթա-
նասուն տարի ալ ապրեցաւ : և բոլորը
երկու հարուր քառասունը ու թը տա-
րի աշխարհիս վրա կենալէն ետեւ բա-
րի մահուամբ վախճանեցաւ :

Մ Ա Ս Ն Ե Ր Ր Ո Ր Դ

Պատմութիւն յեսոճայ և դատաւորաց
դրբերուն . ինչացոց աւետեաց երկիրը
մտնել տիրապետելը , ու իրենց դատա-
ւորներուն ատենը հանդըպածները :

Գ Լ : Ա .

Յետո՞ւ հատա՞լսորդէ Ինչացոց՝ որ յորդանան
Գեորը հանցնին :

Մ ուսէս մարդարէին վախճանե-
լէն ետքը , յետու որդին նաւ-
եայ Կայ հրամանովը զօրանալով ա-
սլըսպրեց ինչացոց որ սլատրաստըվին
յորդանան դետը անցնելու . որ ալ
սկսին քանանացիքը ջարդել՝ անոնց
երկիրները տիրապետել : և աս բա-
նիս համար՝ առաջ երկու կտրիճ լըբ .
տես (յի չաշուտ) խրկեց երիքով քա-
նանացոց մայրաքաղաքը , որ ան տե-
ղերուն որպիսուիը երթան իմանան :
Աս լրտեսներն որ գացին՝ հոն աւ-
խաբ ըսած մէկ կնկանմը տունը ին-
ջան . իրիքովի թագաւորնալ իմանա-
լով որ ասանկ լրտեսուի ընելու եկեր
են՝ ետևնին մարդիք խրկեց որ եր-
թան աւխաբին տնէն բռնեն իրենք :
Եայց աւխաբը տարաւ գաղտուկ
տեղ .

տեղմը պահեց անոնք, ու եկողնե-
րուն խաբեց ըսաւ թէ՛ ատանկ մար-
դիք իրիկունը ինծի եկան՝ ու առ տը-
վանց կանուխ ելան չեմ գիտեր ուր
գացին, նայեցէք որ ետեւին հաս-
նիք: ու ինքը անոնք ճամբելէն ետեւ՝
դնաց լրտեսներուն քով, գիտեմ ը-
սաւ՝ որ ան մեր երկիրը ձեր ձեռքը
պիտոր տա. ինչու որ՝ ձեր ահը տի-
րեր է աս մեր մարդոց վրա, լսելով
ձեր կարմիր ծովէն հրաշքով անցնել-
նիդ, ու ամորհացոց թագաւորնե-
րուն տրված ջարդերնիդ՝ ձեր այօգ-
նականուքը. որ եսալ կըսեմ թէ՛ ան է
ճշմարիտ անձը. անոր համար կաղա-
չեմ որ՝ երդուիմ ընէք խօսք տաք ին-
ծի, որ ինչպէս ես ձեզի աս բարի-
քըս ըրի՝ ձեզ պահեցի, դուքալ ինծի
ու իմ տանըս խնայէք ողորմիք՝ երբոր
աս քաղաքըս մտնելու ըլլաք: Վնոնք
ալ խօսք տրվին երդվընցան, միան
թէ ըսին՝ անատենը հարըդ մարըդ
եղբարներըդ քու տունըդ ժողվես,
ու նշանով ձանչնըվելու համար՝ տա-
նըդ պատու հանը մէկ կարմիր չովան-
մը կապես, որ ան տեսնալով՝ քեզի չի
դըսչին: Վսանկ մէջերնին խօսք դը-
նելէն ետեւ՝ կնիկը իրենք տանը պա-
տու հանէն՝ (որ քաղքին պարըսպին
վրա կըլլար) չովանով վար ինջեցուց,
ու անանկ գաղտուկ ելան գացին:

Երտեսները երբոր դարձան պատ-
 մեցին թէ ինչպէս Կժ անոնց սիրտը
 վախ ձգեր է, յետու աւելի սիրտ ա-
 ռաւ ինչլացոց բանակը առաջ բերաւ
 ինչվան յորդանան գետին քովը . ու
 ժողովրդոց խմացուց որ՝ հրաշքով ան
 յորդանան գետէն անդին պիտոր
 անցնին . և ինչպէս որ պիտի ընէին՝
 տեղն՝ իտեղը իրենց ապրսպրեց : Աւ-
 տի իրեք օրէն ետեւ՝ Կժ հրամանովը
 քահանաները առջեւն տապանակը
 ուխտին կրօնակնին առած՝ երբոր
 եկան ալ ոտվընին յորդանանի ջրին
 դպցունելու եղան, յանկարծակի ան
 տեղէն յորդանան գետը երկու քճրդ-
 քրովեցաւ . վերէն եկած ջրերը կե-
 ցան մէկմէկու վրա դիզվեցան, ու
 վարի եղածը անցաւ ծովը գնաց . և
 ան տեղը ցամաք ճամբա որ մընաց,
 քհնյները տապանակովը մէջ տեղը
 գացին կեցան ինչվան որ բոլոր ինչլա-
 ցոց բանակը ամենեին առանց թըր-
 ջե լու մէջէն անցաւ մէկալ դին դը-
 նաց : Անատենը որ տապանակը դեռ
 յորդանանու մէջն էր՝ Կժ հրամայեց
 յետուայոր՝ ամմէն ցեղէն մէյմէկ հո-
 գի՝ մէկ մէկ քար առնեն վերցունեն
 յորդանանի մէջէն, ու անանկ տա-
 վերկու քար՝ տանին իրենց առջի բա-
 նակ դրած տեղը տնկեն . որ աս հը-
 րաշքիս յաւիտենական յիշատակը

ըլլաւ նաև ասկէ՛ի զատ ուրիշ տաս-
 վերկու քարալ տնկէց յեսու յորդա-
 նանի մէջը՝ տապանակին կեցած տե-
 ղը : Ա՛մէնէն ետև երբոր տապա-
 նակնալ ելաւ մէջէն , ան ժամանա-
 կը նորէն ջուրը եկաւ առջինինպէս
 սկսաւ վազել : Յորդանանէն ելե-
 լէն ետքը՝ յեսու ԿՅ Տրամանովը գայ-
 լախազէ (ԿՅ չախամախի քարէ) դանակ
 շինեց , ու անով բոլոր անապատը ծը-
 նած՝ իէլացոց երիկ մարդիքը թըլ-
 փատեց , որ չէին թըլփատված : և աս
 պի՛տձուովրս ան առջի բանակ դրած
 տեղին անունը՝ գաղգաղա ըսվեցաւ :
 Ա՛ս տեղըս՝ ա՛լ երկինքէն մանանա
 ինջնալը դադրեցաւ , ու ցորենէ հաց
 սկսան ու տել . որ առջի զատիկնինալ
 հոս ընելով՝ ցորենէ շինած բաղարջ
 կերան :

Գ՛՛՛՛ : Բ .

Երիտու՛ ու գայի ըսած Կալչընէրոան ու
 ուսմէ :

Երիբով քաղքին մարդիքը որ խիստ
 վախցերէին իէլացոցմէն , երբոր
 իմացան թէ յորդանան գետը անցան՝
 ու իրենց մօտեցան , քաղքին դռները
 դոցած՝ անանկ ներսը կեցեր էին :
 Բայց Կամեցաւ որ նո՛ր կերպով-
 մը իէլացիք աս քի՛քըս առնեն : հրա-
 մայեց

մայեց յեսո՛ւայ որ՝ վեց օր մէյմէկու
 ետեւէ մէկ անգամ խորայէլացոյ զօր-
 քը ելլէ՛ քահանաներնալ մէկտեղ
 տապանակը ուխտին հետերնին ա-
 ռած, ժողովուրդը առանց ցանցուն
 հանելու՝ եօթը քահանայ միան փո-
 ղեր չալելով անանկ թափօրիպէս ե-
 ռիքովի պարըսպին չորս դին պըտը
 տին. ու եօթնէրդ օրը եօթը հեղ աս
 պըտուտըս ընեն, ու վերջին անգա-
 մը փողերը չալելունպէս բոլոր ժողո-
 վուրդը մէկէն ըսկսին կանչվըռտել:
 Աս որ ասանկ ըրին իէլացիքը, ան
 ատենը երիքովի պարիսպները մէկէն
 չորս դիէն բոլոր կօրծանեցան դետի-
 նը ինկան. ու այ հրամայած ինպէս
 վազեցին մէջը մտան: և ինչպէս որ
 այ ուխտ ըրեր էր յեսու որ բանմը
 չապրի չի խալըսի, առանց խնայելու
 բոլոր բովանդակ մարդ ու անասուն
 ինչ որ կարնէ՛ ջարդեցին թրէ անցու-
 ցին, ու քաղքին կրակ տըվին մոխիր
 դարձուցին: Աւ մէջէն միան աւխա-
 քը իր մարդիքներովը՝ ինչպէս խօսք
 տըվերէիննէ՛ խալըսեցին. որ եկաւ
 ինքնալ իէլացոյ հետ մէկ եղաւ, ու
 ետքը յուդայի ցեղէն սաղմոն ըսած
 մէկումը հետ կարգըվեցաւ, (որ քնի
 աղգահա՛րին մէջը կը յիշվի): Ատքը
 յեսու հերիք չի սեպելով ասանկ չա-
 ըաչար հիմնայատակ ըլլալը, անէծ-
 քալ

Քալ կարդաց ան մարդուն վրա՝ թէ որ երիքով քաղաքը նորէն շինէ . ա նանկ որ ըսաւ՝ առջինեկ զաւկովը ա նոր հիմը դնէ , ու պինտ ետքինովը պարըսպին դուռը շինէ : (Կի ան մար դուն բոլոր զաւկրները մէկմէկու ետեւէ մեռնին : ու ըսածինսէս հինգ հարուր տարիէն ետեւ՝ թագաւորաց ատենը կատարվեցաւ , երբոր ազան կի՛ աքիէլ ըսած բեթելացի մէկմը՝ նորէն որ երիքովը շինեց :)

Երիքով կործանելէն ետեւ՝ յեսու ու զեց գայի ըսած քաղքին վրա երթալ . ու լրտեսներէն իմանալով որ աս ա նանկ ուժովմը չէ , իրեք հազարի չափ մարդ խրկեց որ երթան անալ առնեն : Վայց բանը չի յաջողեցաւ . անոնցմէ յաղթըվեցան ինչլացիք , ու եռսուներ վեց հոգիալ ջարդըված փախան դար ձան բանակը : Վս բանիս վրա յեսու խիստ շփոթեցաւ , ու սաստիկ տըրտ մուծէն վրայի լաթերը պատուեց , գանկտելովոյ առջևը ինկաւ , ու չէր դիտէր ինչ ընէ , որ ժողի՛դին սիրտ նալ անով կոտորեցաւ : Վճալ ան ա տենը պինտ տըվաւ թէ՛ անոր համար աս եղաւ որ ինչլացիք մեղաց մէջ են . որ երիքովի կործանելու ատենը՝ ա նորն զոված արդիլած բաներէն գող ցեր՝ պահեր են . ուստի թէ որ կու ղէք ըսաւ՝ որ աս սպառի՛ծէս խալըսիք ,

ու ես ձեզի ձեռք բռնելով թշնամի
 ներք յաղթէք, վիճակ ձգեցէք՝ աստ
 մարդը գըտէք, ու ինքը իր ամմէն
 բաներով էրեցէք, որ ասով նգովքը
 մէջերնէդ վերցըվիս՝ յետու ալ անանկ
 ըրաւ՝ տասվերկու ցեղին մէջը կար-
 գով վիճակ ձգեց. ու սինտ ետքը վի-
 ճակը աքար ըսած յուշայի ցեղէն
 մէկ ղինու՞ որիմը վրա որ ելաւ, յետու
 ասիկա առջևը կանչեց՝ հարցուց իմա-
 ցուտներէն՝ որ այ խորանին համար
 մէկ դի գրերէին՝ անկէց մէկ աղվոր
 բանած վերարկումը, երկու հարուր
 արծաթէ երկդրամեան (կի՛ խուռուշ)
 ու մէկ շեղումը (յի՛ սիւսիւքէմը) յիս-
 տուն ոսկիի՝ առեր էր, ու տեղնալ
 ըսաւ ուր որ սլահէր էր: Են ատենը
 մարդ խրկեց յետու, որ գացին բա-
 ները առին, ու ան աքարը իր զաւկը
 ներովը՝ անասուններովը՝ և բոլոր տը-
 նով տեղովը մէկ ձորմը (յի՛ չոր տէ-
 րէիմը մէջ) տարին: ու հոն բոլոր ժո-
 ղովուրդը վրան թափեցան քարկոծե-
 ցին ասոնք. և ան մէկալ բաներուն
 կրակ տըվին էրեցին, ու վրանին ալ
 խոշոր քարերով ծածկած մէկ սղտի
 շեղումը շինեցին, որ յաւիտենական յի-
 շատակ մընա աս սլատու հասիս: ա-
 նոր համար ան տեղին անուննալ՝ ե-

մակ կի՛ ձոր աքովրա ըսվեցաւ:
 Ետքը

Ետքը նա՛ յեսու՛նայ հրամայեց որ բո-
 լոր զօրքով ելլէ՛ նորէն գայի քաղքին
 վրա երթա՛ ու երիքովիսէս անալ
 հիմնայատակ ընէ : Յեսուալ գիշե-
 րանց եռսուն հազար զօրք տարաւ
 քաղքին ետեւները պահվըտցուց , ու
 ինքը առտրվանց քիւմը զօրքով քաղ-
 քին առջևը ելաւ երևցաւ : Կայիի
 մարդ իքնորասոնք դիմացնին տեսան՝
 ամմէնքը թգրնալ մէյտեղ քաղքէն
 դուրս ելան որ իէլացոց հետ պատե-
 րազմ ընեն : յեսու սուտ վախ ցուցու-
 նելով ետ ետ քաշեց զօրքը՝ ինչվան
 անոնք աղէկմը իրենց քաղքէն հեռա-
 ցան : Ան ատենը յեսու ան պահվը-
 տածներուն նշան տալունսէս՝ ամ-
 մէնը տեղերնէն ելան քղքը մտան ,
 մէջը մնացած մարդիքը ջարդեցին՝ ու
 քաղքին կրակ տրվին : ետե իրենք
 աստիէն ու մէկալ բանակը ան գիէն
 ան քաղքէն դուրս ելած թշնամիներ
 ըր մէջերնին առին , առանց խնայե-
 լու բոլորը ջարդեցին . որ ամմէնը
 տասվերիու հազար հոգի էին՝ երիկ
 մարդ կնիկ մարդ՝ որ գայիի մէջը
 կը բնակէին : Աւ իրենց թագաւորը
 ողջ բռնած , յեսու՛ երկճղի (ցր եր-
 կու բաժնած չաթալ) փայտի վրա
 կախել տրվաւ որ ինչվան իրիկուն կա-
 խած կեցաւ , ետքը ինջեցուցին մէկ
 փոսմը ձգեցին՝ վրան քարեր դիզե-
 ցին ,

ցին, որ աս յաղթուէս յիշատակը լլաւ
 Լ'ս երկու քաղաքները առնելէն
 ետե՛ յետու նաւեան ինչացոց ժողո-
 վուրդը առաւ դեբաղ ու գարիզին
 ըսած լեռները տարաւ՝ որ մէկմէկու
 մօտ էին. հոն քարերով նոյ սեղանմբ
 շինեց՝ վրան դո՛հ ըրաւ, ու նծային
 պատու իրանքներուն խօսքերը անոր
 վրա նորէն գրելով՝ դաս առ դաս ան
 երկու լեռնէն, ան օրհնութիւնները ու
 անկէճքները կարդալ տրվաւ. որ մով-
 սէս երկրորդ օրինաց գրքին մէջը
 գրէր՝ ինչացոց ասըսայրեր էր, որ եր-
 բոր աւետեաց երկիրը մտնելու ըլ-
 լաննէ՛, աս բանը ընեն:

Գ. Լ. Գ.

Ղաֆաառնացոց խաբէբայոս-Լի՛ն, ու հանա-
 նացոց հինգ Լի՛րներուն ջարդելիւն:

Ինչացոց այսպիսի յաղթութիւնները ու
 առաջ գալը երբոր լսեցին անկող-
 մերու քանանացոց ազգերը՝ սրտերնին
 սաստիկ վախ ինկաւ, ու մէյտեղ է-
 կան խօսք գրին որ անոնց դէմ ելլեն:
 Լայց ասոնցմէ գաբաւոնացի ըսած
 ները՝ աղէկ հասկընալով որ ուժով
 ինչացոց դէմ բան չէն կրնար տես-
 ներ, մտածեցին որ խաբելով բարե-
 կամուի ընեն հետերնին, ու անանկ
 իրենք խալըսին անոնց ձեռքէն: Ս. Կ.
 տի

տի հին պատրուտած ճամբորդի լա-
 թեր առին հագան վրանին, ու կտրը
 տած մաշած կօշիկներ ոտքերնին, ու
 գինիի կարկտած տիկեր՝ ու քուրցեր
 կրունակնին զարկած՝ մէջը չորցած
 որդնոտած հացի կտորվանք՝ իբր ճամ-
 բու պիտանաւորուէ համար. ասանկ
 եկան յեսունայ առջևը ելան՝ այնպէս
 ցուցունելով թէ՛ հեռաւոր աշխարքէ
 դեսպան խրրկրված եկերեն. ու ըսին
 թէ՛ մեր կառավարները լսելով իէլա-
 ցոց մեծ անունը՝ մեզ խրկեցին որ
 հետերնիդ. ու խտու դաշինք ընենք :
 Յեսու ալ աս բանիս վրա այ չի հար-
 ցուցած՝ հաւտաց ըսածներնուն, ու
 խօսք տրվաւ որ հետերնին միշտ բա-
 րեկամու թի պահէ. իէլացոց իշխան-
 ներնալ երգումով աս դաշինքը հաս-
 տատեցին : Արեք օրէն ետև երբոր
 իմացաւ ժողովուրդը՝ որ աս դաբաւո-
 նացիները հոն քովերնին մտ բանա-
 նացոց աղգերէն են եղեր՝ տրանջացին
 իրենց իշխաններուն դէմ որ ասանկ
 խաբվեցան, ուստի սրգողելով ուղե-
 ցին դաբաւոնացիները ջարդել : Բայց
 իշխանները անոնք բռնեցին չի թո-
 դուցին, որ այ անուննը վրա ըրած
 երգումնին դէմ չի գործեն, ու պատ-
 ժւրվին : Անոր համար յեսու ետքը
 կանչեց իրենք՝ ու աս խաբեբայուէս
 համար սաստիկ բարկանալով վրա-
 նին,

նին, իրենց պարտք դրաւ՝ որ գերիի-
պէս միշտ և հանապաղ ինչլացոց աղ-
գին ու այ խորանին փատ կոտորող՝ ու
ջուր կրող ըլլան: անոնքալ սիրով
ընդունեցան:

Ազոնի բեղէկ երուսաղէմայ Թֆւրը
երբոր լսեց Թէ գաբաւոնացիները
իրենցմէ զատված գացին իսրայէլա-
ցոց տակը զիրենք ձգեցին, զարմա-
ցաւ: ու սիրտը աւելի վախ ինկաւ
ինչլացիներէն, ինչու որ՝ գաբաւոնա-
ցիները մէջերնին զօրաւորներէն էին
ու ասանկ բան ըրին: ուստի ուրիշ
չորս քանանացոց Թֆրներալ կանչեց
իր հետը միաբանեց. անանկ հինկ
Թֆւր մէկտեղ գաբաւոնացոց վրան
պատերազմ բացին: Աբաւոնայի-
ներնալ ինչլացոց գիմեցին, որ իրենց
տէր կենան ազատեն անոնց ձեռքէն:
Անատենը յետու այ հրամանովը քաջ
զօրքեր հետը առած՝ գիշերանց ճամ-
բա ելաւ, ու լուսնալու տտենը յան-
կարծակի մէկէն գաբաւոն քաղքին
քովերը ասոնց վրա վազեց. ու չարա-
չար կոտորելով իրենք, երբոր ալ փախ-
չողներուն ետեէն ինկաւ՝ անժամա-
նակը սնծալ վերէն օգնեց ինչլացոց,
որ խոշոր քարերու պէս կարկուտ ան
Թչնամիներուն վրան Թափեց. անանկ
որ՝ ասով մեռնողները աւելի եղան
բան Թէ Թրով ջարդը վածները:

Եւ յսպիսի յաջողութիւն լացոց պատե-
 րազմբ ան օրը առաջ կերթար յետու
 վախնաւով որ չըլլա թէ բոլոր թշնա-
 միները չի ջարդըված՝ գիշերը վրա
 հասնի՝ ու ձեռքերնէն ազատին , այ
 խնդրեց որ քիչմը արևը ու լուսընկան
 տեղերնին կայնին : Ինչ ալ ինչպէս
 կըսէ ինչաշունչը , իր խնդիրքը կա-
 տարեց , որ մէկ օրվան ատենի չափ
 արևն ու լուսընկան ուր որ հասե-
 թէին նէ՝ հրաշքով տեղերնին կանկ
 առնել տըվաւ , որով ան մէկ ցորեկ-
 վան օրը երկուք եղաւ . ինչվան ինչ լա-
 ցիքը ան բոլոր թշնամիները ջարդե-
 ցին հատցուցին , ու անոնց երկիրնե-
 ըր տիրապետելէն ետե՛ ելան գաղ-
 դաղա իրենց բանակը դարձան : Եւ այ-
 աս պատերազմիս ատենը իմանալով
 յետու որ ան հինկ թգրները փախեր
 մակեդոն ըսած տեղը մէկ այրի (քի
 մաղարայիմը) մէջ մտեր պահվերէն ,
 հրամայեց որ ան այրին բերանը քա-
 րերով գոցեն՝ ինչվան որ պատերազ-
 մը խալլաին : Եւ տքը բանալ տըվաւ
 ան հինկնալ հանեց պառկըցուց , ու
 ինչ լացոց զօրագ լուխներուն ըսաւ որ՝
 ելլէն ոտքով անոնց վզերուն վրան կո-
 խեն : ու անով սիրտ առնեն չվախ-
 նան անոնցմէ , որ ինչ բոլոր ինչ լացոց
 թշնամիներուն ասանկ պիտոր ընէ :
 Եւ տքը ըսպաննել տըվաւ , ու ինչվան
 իրէ .

իրիկուն մարմինն կախելէն ետև՝
 վար առին նորէն այրին մէջը ձգե-
 ցին՝ խոշոր քարերով այրը գոցեցին :

ԳՎ : Դ :

Ետև Բուր աւերեաց երկերը փերայեպե-
 լէն ետև՝ ան Էելացոյ կը բաժնէ : ու ետքը
 կը մեռնի :

Ես հինկ քանանացոյ թագրներուն
 ջարդնոր եղաւ և երկիրնին ինչլա-
 ցոյ ձեռքը որ անցաւ . անդիկէն հիւ-
 սիսային կողմէն՝ յարին ըսած սուրա
 թագաւորը՝ որ ինքնալ մեծերէն էր ,
 չորս դին մարդ խրկեց մէկալ մնա-
 ցած քանանացոյ թագաւորներուն՝
 ամորհացոյ , քետացոյ , փերեզացոյ ,
 յերուսացոյ , խեւացոյ . ու տրոդեց
 ոտք հանեց անոնքալ , որ ամմէնը մէ-
 կէն անհամար զօրք թափեն , անանկ
 իրենց երկրէն ջնջեն վերջընէն ինչլա-
 ցիները : Այրբոր այսպիսի մեծ պատ-
 ըստու թիւ ասոնք ժողվեցան եկան
 մառոն ըսած ջրին քովը , աւաղիպէս
 շատվոր , իրենց ձիերովը ու պատե-
 րազմական կառքերով . ան յորդորեց
 սիրտ տրվաւ յետուա՝ որ ամե՛նեին չի-
 վախնա . հապա վաղը ըսաւ աս առնն
 ան ամմէնը ձեր ձեռքը պիտի տամ ,
 որ իրենք տակ առնէք՝ իրենց ձիերուն
 ջըղերը ջարդէք ու կառքերը երէք :

Յեսուալ անանկ քաջու թք ելաւ իր
 զօրքովը՝ լեռան գիէն յանկարծակի
 ասոնց վրա ինջաւ, ու ւնյ ըսած ինպէս
 չարաչար կոտորեց իրենք. ետքը փախ-
 չողներուն ետեւէնալ ինկաւ անչափ
 ջարդեց՝ որ մարդ չի խալըսեցաւ. ու
 զնաց անոնց երկիրներնալ՝ իրենց
 քիչքներովը առաւ: Ասանկ յաղթե-
 լով ան ամմէն դէմ կեցող թգրնե-
 րը ու ազգերը, հինկ վեց տարւման
 մէջ բոլոր քանանացոց երկիրը տա-
 կերնին առին իսրայէլացիք ուտիրա-
 պետեցին. անանկ որ՝ ան երկիրները
 ալ քանի եկող թագաւորմը չի մնաց,
 հապա մէկ քանի այլազգի տէրուի-
 ներ ու նախարարու իններ թողուց ւնծ
 ինչացոց զգաստուէ ու զգուշուէ հա-
 մար, որ սարապ կէնալով չի թու-
 նան. ու պէտք եղած ատենը անոնց
 ձեռքովը պատժէ խրատէ իրենք՝ որ

խելլընին գլուխնին ժողվէն:

Մնկէ ետե ւնծ հրամայեց յեսուա որ
 ան յորդանան գետէն աստին առած
 երկիրները՝ մէկալ իննուկէս ինչացոց
 ցեղերուն բաժնէ. որ երկու ցեղ ու
 կէսը յորդանանէն անդին արդէն
 մովսէսի ատենը առերէին իրենց բա-
 ժինը: **Յ**եսուալ եղիազար քչոյա-
 պետին ու ինչացոց ցեղապետներուն
 հետ մէյտեղ եկած՝ մովսէսի սահմա-
 նած կարգինպէս ամմէն մէկ ցեղին

տեղ,

տեղ վանքը զատ զատ որոշեցին ցրցու-
ցին: Աւել տացոց ցեղը, որովհետեւ
ւնձ ըսերէր որ մասնաւոր տեղ չունե-
նան, անաշ առին աս բոլոր ինչ լացոց ցե-
ղերուն երկիրներուն մէջը ցրովեցին՝
քառսունը ութը քիչք արվին իրենց,
ու անոնցմէ վեցը քաղաք ապաստանի
ըրին, որ հոն ահամա մարդ մեռցու-
նողը վախչէրնէ՝ կրխաչոտէր՝ շէին
բռներ, ինչպէս որ ւնձ ապրստըրեր
մովսէսի: Ասկէ՛ի զատ քաղէ բայալ,
որ ան մովսէսի խրկած տասվերկու
լրտեաներէն մէկն էր, իր բարի վկայ-
ուէր վարձ (ինչպէս մովսէսի ձեռքով
ւնձ իրեն խոստացերէր), մասնաւոր
տեղ արվին: Այլ յետուալ այ հրամա-
նովը իրեն զատ տեղ առաւ իր եփ-
րեմի ցեղին երկրին լեռանմը վրա՝
Թամնաթսարա ըսած: անտեղը քա-
ղաք շինեց՝ ու ալ ինչվան ետքը ինք-
նալ հոն կրբնակէր: Աս տեղերուն
բաժանմունքներուն վրա՛ն ատենը
Թէպէտ ինչ լացոց ցեղերուն մէջը շատ
վիճեր եղան, բայց յետու խաղաղե-
ցուց իրենք՝ ու ամմէնքը որչափ կա-
րելի էր գոհ ըրաւ: Այտքը երբոր ամ-
մէն մարդ ալ սկսան իրենց տեղվան-
քը շինել որ բնակին, վկայուԹէ խո-
րաննալ՝ տապանակովը ու իր ամմէն
բաներովը գաղգաղայէն վերուցին՝
սեւով ըսած քիչքը տարին, որ եփրե-

մի ցեղին երկրին մէջը կը լլար : Ան
անկէալ թէպէտ ետև ինչլացիք առին
տեղէ տեղ տարին , բայց իր հաս-
տատ տեղը հոն եղաւ ինչպէս սա-
մուէլ մարդարէին ատենը :

Այսու կերպով յետև աս ամէն ցե-
ղերը օրհնելով իրենց տեղը ճամբե-
լէն ետև , մէկ բանմը հանդըպեցաւ
որ ինչլացոց մէջը շատ շփոթուի ձգեց :
Ան երկու ցեղու կէսը ինչպէս ըսինք ,
որ յորդանան գետէն անդին իրենց
քաժինը առին . երբոր ալ տեղերնին
դարձան՝ հոն յորդանան գետին քովը
մէկ մեծ սեղանիպէս շինվածքմը շի-
նեցին : Անկալ տասը ցեղը աստիէն
որ ասբանը իմացան՝ ծուռ միտք գա-
ցին վրանին , իբր թէ իրենցմէ զատ
ված՝ նոր հաւատք կուղեն հաստա-
տել . անոր համար մէյտեղ եկան խոր-
հուրդ ըրին որ անոնց վրա պիտրզմ
ելեն : Բայց նորէն բանը աղէկմը
իմանալու համար՝ փենէհէս քահա-
նան՝ ուրիշ խօսքի տէր մարդիքնե-
րու հետ մէյտեղ անոնց խրկեցին . որ
գնաց յանդիմանեց իրենք թէ առ-
պէս բան ընելով՝ կերևցունէք որ՝
դուք մէկալ ինչլացոց ցեղերէն զատ
ված՝ անձպաշտուի թողուցեր կու-
պաշտուի կըսկըսիքկոր ընել . որով
բոլոր ազգին վրա նոյ բարկուիը կը-
շարժէք՝ որ նորէն մեզ ամմէնըս պատ-
ժէ ,

Ժէ, ինչպէս ատեն ատեն հանտըպե-
 ցաւ: Անոնք ալ դարձան ուխտն տրվին
 թէ՛ բաւ լիցի որ մենք ատ պատճա-
 ռով շինած ըլլանք՝ որ զատ ան պաշ-
 տենք՝ ու վրան զոհ մատուցանենք.
 ինչպէս աս բանիս մեր ան անձնալ
 վկայէ. հայրա ասոր համար շինեցինք
 որ՝ մեր մէջը ու ձեր մէջը՝ որ մեր
 եղբարն էք՝ միաբանու թէ յիշատակ
 մը ըլլա ասիկա՝ մեր ետեւէ եկող ար-
 զաքներուն: Փենէ հէսի սիրտնալ աս
 լսելով հանգ չեցաւ՝ հաւնեցաւ անոնց
 ըրածը, ու անանկ եկան հասկըցու-
 ցին մէկալնոնց. ու անոնք ալ փառք
 տրվին անձ որ աս մեղքէս ազատ են
 եղեր: Անոր համար յետուալ ան սե-
 ղանին անունը դրաւ՝ վկայութի կի՞
 յիշատակ՝ որ ան ցեղերնալ մէկալ-
 նոնց հետ մէկ ան կը պաշտեն:
 Աս ամմէն բաներէն ետե յետու եր-
 բոր ալ ծերացաւ, բոլոր ինչլացոց մե-
 ծերը քովը կանչեց. ու անոնց առջևը
 դնելով ան ըրած անհամար բարե-
 բարութիւնները, բարի խրատներով յոր-
 դորեց իրենք, որ չըլլա թէ ան իրենց
 քովը մնացած կռատաշտ ազգերուն
 նայելով կամաց կամաց թու ընան ան-
 պաշտութիւն թողուն՝ անոնց կռոքե-
 րուն ետեւէն երթան. որ ան ատենը
 անձալ վրանին բարկանալով իրենք
 երեսէ ձգէ, ու նորէն երթան անոնց

տակը գերի ըլլան՝ ու չարչարվին հո
 գինին ելլէ : Այլ ասոր վրա ինչացոց
 բերնէն երդումով հաստատ խօսք ա
 ռաւ՝ որ յաւիտեանս յաւիտենից ի
 րենց տր ամբ պաշտեն , անկէց ուրիշ
 ալ ամ չի ճանչնան : ու աս բանիս
 յիշատակ՝ խորանին քովը մէկ մեծ
 քարմը տընկեց , որ որդոց որդի աս
 նորէն այ հետ ըրած ու խտուդաշին
 քը յիշեն : Անկէ ետքը բարի ծերու
 թք հարուր տասը տարվան մեռաւ
 յետո նաւեան՝ իր թամնաթսարա
 ըսած քաղաքը , ու հոն իրեն քարէ
 շինած դանակը հետը մէյտեղ դրած
 անանկ թաղվեցաւ : Աստուայ Ե
 տեւնալ շատ ջանցաւ որ եղիազար
 քհնյապետնալ մեռաւ , ու անոր
 տեղը անցաւ փենէհէս իրեն որդին :

Գ Լ : Ե .

Աստուայ երես ինչացոց որդիստեղ՝ դասա
 ւորաց տրենը :

Աստուայ մեռնելէն ետե՛ւ առջի
 տարիները քանի որ ան հին ծե
 բերէն մնացած կային՝ ինչացիք ամ
 պաշտուիր չի թողուցին . բայց եր
 քոր անոնքալ մեռան հատան՝ կամաց
 կամաց ժղվիլը իրենց քովը մնացած
 այլազգիներուն հետ բարեկամութի
 ընելով՝ հետերնին խառնըվեցան , ու

անսոց պէս սկսան կռաօղաշտուի ընել : Եւ ծալ ան ժմկները հրեշտակ մը խրկեց , որ եկաւ մեղքերնին երեսնին տըվաւ խրատեց իրենք . որ թէ չի դառնաննէ ըսաւ՝ անձ պատիժնին կուտա : Եւ լացիքալ աս լսելով անատենը զղջում ցուցուցին լացին : ու այսու անմի՛ իրենց բռնած շար ճամբէն որ ետ չիկեցան , անձալ վրանին բարկանալով շատ անգամ թողուց որ երթան գերի ըլլան ան այլազգիներուն , որ անոնց տակը տանջուի : Եւ լսելով լսելով լսելով վրանին գա : Եւ անկ երբոր կըզգաստանային՝ նորէն այ կըդիմէին , անձալ իրենց ողորմելով՝ մէյմէկ ու թով մարդ կը հանէր մէջերնէն , որ ան թշնամիներուն ձեռքէն խալըսեն , ու պէտք եղած ատենը իրենք կառավարեն . որ ասոնք դատաւոր կըսուին :

Եւ այց ասկէց առաջ երբոր այլազգիներուն ձեռքէն չարչարված ինչլացիքը այն ինկան՝ ու առաջնորդ մը խընդրեցին , ան յուգայի ցեղը ցուցուց , որ անալ շմառոնի ցեղը հետը առած փերեղացիներուն գէմը ելան , ու տասը հազար հողի ջարդելով՝ անոնց թագաւորը ադոնիբեզէկ ըսած բռնեցին , ու ձեռվըներուն ոտվընէրուն ծարերը կտրեցին : Եւ նքնալ անատենը դարձաւ ըսաւ թէ՛ իմ ըրա

Տիս սրատիժը աստուծմէ գրտա,
 որ եսալ եօթանասուն թիւերն որ
 բռնեցի, անոնց ձեռվըներուն ու ոտ
 վըներուն ծարերը կտրած՝ սեղանիս
 ներքեւ կըդնէի՝ որ շանպէս վար ին
 կած փշրանքներըս բերնով առնեն ու
 տեն: Եւ իւրայիք ասանկ քիչմը քաջու ի
 ներ ընէլէն ետե՛ նորէն իմ սրաշտու
 թիւ թուլցան, ու կռապաշտներուն
 հետ խառնըվեցան, մէջերնին աղջիկ
 տըվին առին, ու անոնց բահաղը
 սած կռոքնալ սրաշտեցին: անոր հա
 մար իմ սրդողեցաւ վրանին, ու քու
 սարսաթեմ ասորոց թիւերին ձեռքը
 տըվաւ իրենք, որ ութը տարի անոր
 տակը չարաչար ծառայելէն ետե՛
 ինէվընին վրանին եկաւ ու նորէն իյ
 գիմեցին: Եւ ծալ անատենը իրենց
 առաջնորդ տըվաւ դոթոնիէլ քա
 ղեբայ պզտի եղբարը, (կիմ ինչպէս
 կըսեն՝ եղբօրը որդիս) որ քաջու թիւ
 ելաւ յաղթեց անիկա, ու ինչլացիքը
 ազատեց անսր ձեռքէն: որ քառսուն
 տարի ազատ ինքնագլուխ մնացին:
 Եւ թոնիէլի մեռնելէն ետե նորէն
 ինչլացիքը սկսան մեղանչել՝ իմ թու
 ղուլ: ուստի իմ իրենք նորէն մատ
 նեց եգղոմ ըսած մովաբացոց թա
 գաւորին ձեռքը: որ վրանին ելաւ
 տիրապետեց, ու տասներու թը տա
 ըի տակը առած կըչարչարէր իրենք:

ինչ

ինչպէս որ ալ չի սխալանալ ինչ ինչ կան
 որ իրենք անոր ձեռքէն խալըսէ : Ան
 ժամանակը անձալ իրենց ողորմեցաւ
 աւովդ ըսած մէկմը բենիամեհնի ցե-
 ղէն իրենց առաջնորդ ցուցուց, որ ա-
 նանկ քաջ մարդմընէր որ՝ երկու
 ձեռքնալ հաւասար կը բանեցունէր :
 Պէտք եղաւ որ աս աւովդը ինչպիսի
 ընծան կ'մտուրքը՝ եզղամ թագաւո-
 ըին տանի . անատենը ինքնալ մէկ
 թիզմը երկան երկսայրի (ք երկու
 բերնէ) դանակմը՝ աջ մէջքը վերար-
 կուին ներքեւէն առաւ սրահեց, ու
 այնանկ ելաւ եզղամի քովը եկաւ . ու
 ընծաները տալէն ետքը՝ իր հետի
 մարդիքը քովէն դուրս ձամբեց, ու
 եզղամի ըսաւ որ՝ քեզի հետ գաղ-
 տուկ խօսքմը ունիմ : եզղամնալ քո-
 վի մարդիքը դուրս հանել տրվաւ՝ որ
 մտիկ ընէ : Այրբոր երկուքը մինա-
 ւոր մնացին, աւովդ նորէն ըսաւ ի-
 ընէ՝ թագաւոր ես անկողմանէ եկած
 քեզի բանմը սիտի ղուրուցեմ : եզ-
 ղամալ՝ որ խիստ գէր մարդմընէր,
 նստած տեղէն ելաւ քովնոր մօտեցաւ
 անատենը աւովդ շուամը ձախ ձեռ-
 քովը իր աջ մէջքէն դանակը քաշեց
 ու եզղամի կուշտը այնանկ ու ժովմը
 խսթեց որ՝ դանակին կ'օթնալ ձեռ-
 քէն սրկրդեցաւ հետը ներս մտաւ,
 ու գիրուցը վրան եկաւ բռնեց՝ որ

ալ չիկրցաւ դանակը դուրս հանել .
 ու անանկ արտօրնօք մարդ չիտեսած
 դուրս ելաւ դուռը վրայէն գոցեց ,
 պատուհանէն դուրս ցաթկեց փա-
 խաւ գնաց : Սա գաւորին ծառանե-
 րը անդին դուրսը կեցած , կարծե-
 լով թէ ինքը ներսը հարկի համար
 կուշանա կոր՝ խելմը ըսպասելէն ե-
 տե , բանլիք բերին՝ դուռը բացին
 տեսան որ եգղմը մեռած գետինը
 փրովեր էր : Արբոր իրենք առ բանիս
 վրա շիթած իրար անցերէին , ա-
 ւուլդ անատենը գնաց շուտով իելա-
 ցիքը ժողվեց՝ ու ասոնց վրա եկաւ
 տասը հազար հոգի մէկ օրվան մէջը
 ջարդեց , ու անանկ իելացիները մն-
 վարացոց գերուէն խալըսեց . որ ու թ-
 սուն տարիի չափ ազատ մնացին . ու
 ինչվան մեռաւնէ՝ աւուլդ անոնց դա-
 տաւորուի կնէր : Ատեէն մէկ քաջ
 մարդմը ելաւ սամեգար ըսած որդի
 անաթա , որ աս ալ շատ օգնուի ըրաւ
 իելացոց , անանկ որ՝ մէկ հեղմը գե-
 տին հերկելու հարորովը (յի սապա-
 նով) վեց հարուր այլազգի մեռուց ,
 ու անոնց անասուններէն՝ կով , ոչ-
 խար , հորթ , շատ բան կողոպտեց
 աստին առաւ :

ԳՎ : Օ :

Վե՛հորայի , Բարակայ , սիսարայի , ու յայն
Լի՛ պատմութիւն :

Սամեգարի մեռնելէն ետեւ՝ ինչլացիք նորէն ճամբանին փոխելով ինձ որ բարկացուցին , իրենք մատնեց յարին ըսած քանանացոց թագաւորին ձեռքը , որ քսան տարի տակը առած չարչարեց : Աստե՛ններըս իսրայէլացոց մէջը մէկ բարեպաշտ մարգարէ կնիկմը կար դէքորա անունով եփրեմի երկիրը նստած , որ ինչլացիք մէջերնին վէճմը ունենայիննէ՛ անոր կերթային ան կըտեսնար իրենց դատաստանը : Ասիկա քովը կանչեց բարակ ըսած մէկ մարդմը նեփթաղեմի ցեղէն , ու իրեն ըսաւ թէ՛ ինձ քեզի կըհրամայէ որ թափոր լեռը երթաս , ու նեփթաղեմի՛ զաբուղոնի ցեղերէն տասը հազար հոգի ժողովես առնես երթաս կիսոնի հեղեղատը (ք չայը) , սիսարա ըսած յարին թագաւորին զօրապետին դէմ . որ հոն անոր բոլոր զօրքը քու ձեռքըդ մատնեմ : Արակ վախցաւ սիրտ չըբաւինքը մինաւոր աս բանըս տեսնելու , ու դարձաւ դէքորայի՛ ըսաւ , թէ որ դունալ հետըս կուգասնէ՛ կերթամ , որ ինձի ատենովը իմացունես թէ

անձ էրբ բանքս կը յաջողէ . չէ՛նէ՛
 չէ՛մ երթար : Ա՛նքորայալ օրին տը
 վաւ թէ՛ կուգամ, բայց գիտնան որ
 անատենը յաղթուիր քու կը գ չը
 լար : ու անանկ մէյտեղ ելան տասը
 հաղար մարդ ժողովեցին թափոր լե
 սը գացին : Ա՛ս էրբոր իմացաւ սի
 սարա զօրապետը՝ բոլոր իր զօրքերը
 առաւ՝ ինը հարուր պատերազմական
 երկրթէ՛ կառքերով եկաւ կիսոնի հե
 ղեղատը , պատրաստը ված կեցաւ
 իէլացոց գէմ : Ա՛րբոր ատենը եկաւ
 ու գերորայի ըսած ինպէ՛ս բարակը
 թափոր լեռնէն ինջաւ՝ որ թշնամիներ
 ըուն գէմը պատերազմ սկսի՝ ան ժա
 մանակը անձ անանկ վախմը ձգեց սի
 սարայի սիրտը , ու շփոթ ված մէկ ի
 ըրար անցումը թշնամիներուն բա
 նակին մէջը՝ որ փախչող փախչողի
 եղան , ու բարակը իր զօրքովը ետե
 նին ինկած ամմէնքը ջարդեց սրբեց :
 Մասարանալ անխուսիւ թէ՛ մէջը շու
 տով փախչիլ ուզելով իր կառքէն
 գուրս ցաթկեց , ու ոտքով վազեց
 գէպ՝ ի կիներցոց կողմը գնաց : (Ա՛ս
 կիներցի ըսածը պղտիկ ազգամընէին որ
 եկեր վրանով անտեղ վանքը կը բնա
 կէին . ու ինչպէ՛ս կըսեն՝ մովսէսի
 կնկանը գիէն իէլացոց խնամի ըլլա
 լով հետերնին բարեկամ էին . բայց
 այլազգիներուն հետալ աւրբ ված
 չէ .

չէին :) Ան ատենը յայել ըսած քա-
 ռերի կինեցիին կնիկը . իրեն գէ՛մը
 հանտըսեցաւ , ու մեծարելով կան-
 չեց իր վրանը տարաւ սիսարան՝ որ
 հանգչի , ու անանկ յոգնած տաքցած
 խմելու ջուր որ ուզեց , յայելը ջրին
 տեղը կաթ տրվաւ որ գէն չընէ , ու
 ներսը անոր ուզածինսկէս գաղտուկ
 տեղմը պառկըցուց՝ վրան ծածկեց որ
 մարդ գալու ըլլանէ չխմանա թէ հոն
 փախեր է : Արեւանց յայելը ասանկ
 բարեկամուի ցըցուց սիսարայի , բայց
 իր սիրտը ինչացոց հետ մէկ ըլլալով ,
 երբոր նորէն քովը դարձաւ տեսաւ
 որ ալ սրտկած խորունկ քուն եղեր
 է , անատենը վրանին ցիցը (քի չատը
 ոին խազը խը) առաւ՝ անով գետինը
 գամեց սիսարայի դլուխը , ու անանկ
 մեռցուց ինքը : Ատքը երբոր բարա-
 կը վրա հասաւ՝ որ սիսարայի ետեէ
 ինկէր կըփնտուէր , յայել առջևը ե-
 լաւ ու ըսաւ՝ եկոր որ քու փնտուած
 մարդըդ տեսնես . ու անալ ներսդը
 նաց տեսաւ սիսարան անանկ ինկած
 մեռած : Աս կերպովուս ամ ինչացիքը
 խալըսեց քանանացոց յաբին թագա-
 ւորին ձեռքէն . որ անկէ ետքը քառ-
 սուն տարի աղատ հանգիստ մնացին :
 Վեբորայալ բարակա հետ՝ այսպիսի
 հրաշքի յաղթուէս վրա փառք տալով
 նայ՝ շնորհկլուէ գովատանքմը ըրին :
 Վ. :

մարդ մը, որ խորայէլացիքը ազատեմ
 Հրեշտակնալ պիսն տըվաւ թէ՛ ւծ
 հետըդ որ ըլլա՛ բոլոր մադ իամացի-
 ները մէկ մարդ ու մը պէս կը ջարդես
 Մնատենը գեղէննալ ասոր ճշմար-
 տուէր համար՝ որ ինքը աստուծ մէ-
 խրկած է, իրմէ մէկ նշանմը ու զեց,
 ու աղաչեց հրեշտակին որ հոն կենա՛
 ինչպան ինքը երթա իրեն համար
 սեղան պատրաստէ բերէ. ու քնաց
 գեղէնն շուտմը մէկ ուլմը խաշեց՝
 ու բաղարջ հաց շինեց, առաւ ա-
 սնոք հրեշտակին որ բերաւ, հրեշ-
 տակը ըսաւ որ առջևը քարին վրա
 դընէ ան բաները, ու ինքը ձեռքի
 գաւազանովը ան մսին ու բաղարջին
 դըսած ինչպէս՝ կրակմը ելաւ ան քա-
 րէն էրեց լափեց կերակուրները. ու
 ինքը հրեշտակնալ աներևոյթ եղաւ
 ան տեղէն: Վեղէնն աս բանս որ
 տեսաւ՝ ահռեցաւ, ու ալ հաւտաց որ
 հրեշտակ այ է եղեր. և ան տեղը այ
 մէկ սեղանմը շինեց: Մն գիշերը ւծ
 իրեն հրամայեց որ՝ երթա՛ բահազ
 կուռքին սեղանը քակէ կործանէ,
 անոր քովը եղած կռասպաշտական
 ծառերը կտրէ. և ան կտրած փա-
 տերովը իր հօրը երկու եզը առնէ՝
 մէկը ողջակէզ ընէ ան նոր շինած սե-
 ղանին վրա: Վեղէննալ ցորեկը վախ-
 ցաւ աս բանըս ընելու. ու ստի մէկ

գիշերմը դադարուկ ելաւ տասը հողի
իր հօրը ծառաներէն հեար առաւ
գնաց անանկ ան ւոյ հրամայածը կա-
տարեց : Առտըվանց երբոր ելան սս
բաներըս տեսան քաղքին մարդիքը
ու փնտռեցին իմացան որ գեղէնն ը-
րեր է , սրդողելով անոր հօրը վրան
եկան , ու իրմէ կուղէին որ տըղան
հանէ ձեռվընին տա որ սպաննեն :
Հարնալ ասով խալըսեց գեղէնը ,
որ անոնց քսաւ թէ՛ ձերինչ վրանիդ
պէտք է , բահաղը թէ՛ որ ւժ է նէ՛
թող ինքը իր սեղանը կործանողնե-
րուն վրէժը առնէ (կի՛ հախէն գա) ,
մեռցունէ : Եւ աս պատճառովըս հա-
րը գեղէննի անունը յերոբոաղ՝ դը-
րաւ , իբրթէ բահաղ կուռքը յաղ-
թեց :

Ասկէ ետքը երբոր իմացաւ գեղէնն
որ մադիամացիքը ու ամաղէկացիք
մէյտեղ նորէն ինչացոց վրա կուգան
կոր , ինքը աստուծմէ ուժ առած՝
կանչեց ժողվեց ինչացիները՝ ասերի ,
չաբուղոնի ու նեփթաղէմի ցեղերէն
որ անոնց դէմ ելէ : Վայց նորէն
դիտնալու համար՝ թէ իրաւ ւժ ինքը
ինչացոց առաջնորդ ընտրեր է՝ որ
մադիամացոց ձեռքէն իրենք խալը-
սէ , ւոյ աս նշանըս ուզեց , որ մէկ
գղաթմը (քի փէօստէքիմը) գիշերը
դուրս տեղ փռած թողու , ու բոլոր
գէ .

գետինը չոր ցամաք մնա, ու ան դը
 զաթին վրա միան անձրև գա: Կճալ
 գեղէոնին խնդիրքը կատարեց, որ
 երբոր առտը վանց ելաւ ան գզաթը
 քամեցնէ՝ վազած ջուրը կոնքմը (յթ
 լէյէնմը) լեցուց: Աս հերիք չէ, ե
 տեէն մէյմալ օյ խնդրեց որ՝ ասոր
 ներհակը՝ ան գզաթը չոր մնա, ու
 բոլոր գետինը թըջըվի: Արբոր աս
 երկու հրաշքըս տեսաւ գեղէոն, ե
 անոր վրա աւելի սիրտ առած բոլոր
 զորքը հետը առաւ որալ թչամինե
 բուն գէմ երթա, անատենը Կճ գար
 ձաւ գեղէոնի ըսաւ որ՝ ատ զորքըդ
 շատ են, ես ատչափովըդ մադիամա
 ցիքը ձեր ձեռքը չեմ՝ իտար, որ չել
 լեն ինչացիքը ըսեն թէ՝ մենք մեր
 ուժովը անոնք յաղթեցինք. հասցա
 իրենց ըսէ որ մէջերնին վախիտանե
 ըր ետ դառնան: ու աս խօսքիս վրա
 քսանվերկու հազար հողի ելան ետ
 դարձան, որ միան տասը հազար մնա
 ցին: Ատքը ասոնց համարալ Կճ ը
 սաւ թէ շատ են, ու գեղէոնի հրա
 մայեց որ անոնք առնէ մէկ ջրիմը
 քով տանի, որ ծարվերէին. ու խը
 մե լնինի՝ նայի անոնցմէ որը ջուրը ա
 փը առած մէջէն շանպէս լափէնէ,
 անիկա մէկ դի կայնեցունէ, ու ո՛վ
 որ ծնկան վրա ինկած խըմէնէ՝ անալ
 մէկալ գին զատէ: Անանկ որ ըրաւ

միան

միան իրեք հարուր հոգի եղան որ շան
 սէս լափելով խըմեցին . ու բոլոր մէ-
 կաները ծնկան վրա ինկած ջուրեր
 նին խըմեցին : անատենը ան ըսաւ
 գեղէննի թէ՛ ան իրեք հարուրովը
 ինչ լացիք պիտի մադ իամացոց ձեռքէն
 ազատեմ . մէկալ բոլոր մնացածը ի-
 րենց տունը ձամբէ որ երթանս) , տքը
 ան իրեն նորէն սիրտ տալու համար՝
 հրամայեց որ ինքը մինաւոր իր փա-
 րա ըսած մանչը հետը առած՝ գիշե-
 րանց դաղտուկ թշնամիներուն քա-
 նակը երթա , որ լսէ թէ անոնք մէ-
 ջերնին ինչ կը զուրուցեն : Վեղէնն
 ան ըսած ինսպէս գնաց՝ ու մտիկ ըրաւ
 որ զինձ որին մէկը մէկալին կը պատ-
 մէր թէ՛ երած մը տեսա որ՝ մէկ գա-
 րիէ շինած նկանակմը (յի սոմունմը)
 անդիէն կը տորվէ լով եկաւ գէսլի
 մեզ , ու զարկաւ կործանեց բոլոր
 մադ իամացոց բանակը : մէկալն ալ ա-
 նոր ըսաւ թէ՛ ատ գեղէննի յովասի
 տղին թուրը պիտոր ըլլա , կերեա
 որ ան մեզ անոր ձեռքը տըվեր է :
 Ասոր լսեց գեղէնն՝ այ շնորհակալ
 ըլլալով շուտմը իր բանակը դար-
 ձաւ , ու ըսաւ՝ ալ ելէք երթանք ,
 ան մադ իամացիները մեր ձեռքը տը-
 վաւ . ու ան իրեք հարուր հոգին իրեք
 դաս բաժնելով անոնց գէնքի տեղ
 ամմէնուն մէկ մէկ ձեռվրնին եղջու-
 րէ

բէ փող (յի սու յսուզէ շինած զուռնաւ
մը) ու մէկալ ձեռ վընին մէյմէկ վա-
ռած ճրագ սափորի (յի տէստիի) մէջ
դրած որ չերեա . ու իրենց ապրսալը-
րեց որ ինքը ինչ որ ընէ նէ՛ ամմէնք
նալ անանկ ընեն : Աստի կէս գիշեր
վան մօտ ելան ասոնք յանկարծակի
թշնամիներուն բանակը գացին , ու
ըսած ինպէս մէկէն փողերնին չալե-
լով սափորնին կոտորտեցին ճրագնե-
րը դուրս երեցան , ու ամմէնը մէկ
բերան սկսան կանչալուտել Ասոր քն
ե գէդէնի : Աս բանովրս ան մագիա
մացոց բանակին մէջը մէկ սոսկու մ-
մը ձգեց , որ ան տեղը իրար անցնե-
լով ան մու թ գիշեր ատեն մէկը զմէ-
կալը իրենց թշնամիներէն կարծելով
անինա առ ջլենին եկածը կը ջորդէին ,
անանկ որ՝ հարուր քսան հազար հո-
գի իրենցմէ հոն կոտորվեցան : Ա-
տասնը հինկ հազարալ որ աստիս ան
դին սկսան փախչիլ , անոնց համար
ալ մարդ խրկեց գեդէոն մէկալ իս-
րայէլացոց , որ ելան դեմերնին առին
ու անոնքալ ջարդեցին . ու իրենց եր-
կու իշխաններունալ մէկը զորէք ու
մէկալը զէք ըսած՝ գլուխնին կտրե-
ցին գեդէոնի բերին : Ատքը գեդէո-
նալ ուրիշ երկու իշխաններ բռնեց՝
զէբէէ ու սաղմանա ըսած , ասոնք
ալ ինքը իր ձեռքովը մորթեց :

Ղեկեղծոն երբ որ աս քաջուհիս ըրաւ լը
 մընցաւ, անատենը ինչլացիք իրեն ե
 կան ըսին թէ՛ ասկէ ետե քեզի կը
 վայլէ որ դուն ու ետեկէդ քու տղաքըդ
 մեզի առաջնորդ իշխան ըլլաս՝ որ մեզ
 մագիստրոսոց ձեռքէն ազատեցիր :
 Անալ քաւ լիցի ըսաւ՝ ձեր իշխանը
 անկէ ես միան ըսաւ՝ աս մէկ բանըս
 ձեզմէ կրկնողրեմ, որ թշնամիներուն
 կողոպուտներէն մարդ գլուխ հանէք
 ինծի մէյմէկ օղ տաք : (սյնճուն որ ան
 կոտորվածներուն մէջը շատ խամայէ
 լացին երալ կային, որ ասկիկէ օղ կրողը
 նէին :) Անոնք ալ սիրով հանեցին տը
 վին : որ ասանկ ընելով՝ բոլորը մէյ
 տեղ գեղեղոն շատ բան ձեռք ձեց,
 ան մագիստրոսոց իշխաններուն ոս
 կիկէ զարդարանքներէն՝ իզատ : Ատ
 քը ինքնալ առաւ անով աւելորդա
 պաշտական բաներ շինեց իր եփրա
 ըսած քաղաքը . որ ան ետքը մեղաց
 սյնճու եղաւ իրեն՝ ու իր զաւկներուն
 ու բոլոր մէկալ ինչլացոյցալ : Թե
 պէտինքը իր անպաշտունալ ձեռքէ
 շիթողուց, ու հետը ինչլացիքալ այ
 ծառայելով քառսուն տարի՝ քանի որ
 գեղեղոն ողջ էր՝ նէ՛ ազատ մընացին
 մագիստրոսոց, և ուրիշ այլազգիներ
 րուն ձեռքէն :

Եկած՝ արիմեւելքայ թագաւոր դնէ-
 լուն հանդէսը որ կընէին . ան ատե-
 նը գնաց յովաթամ ասոնց զիմացը
 գարիզին ըսած լեռանը վրա , ու հե-
 ուրվանց կանչելով ըսաւ իրենց . մտիկ
 ըրէք սիկիմացիք՝ ինչ որ սխտի ձեզի
 ըսեմ : Սառերը ուղեցին որ իրենց
 մէկ թգրմը դնեն , ու գացին ձիթե-
 նիին . (յի զէթինի ծառին) ըսին թէ՝
 մեզի թգւր եղիր , անալ իրենց պիսն
 տըվաւ թէ՝ Ես ինտոր թողում իմ
 պարտը եղրս , որ անով ամ ու մար-
 դիք իս կըմեծարեն , ու գամ՝ ձեզի
 սէս ծառերուն իշխան ըլլամ : Ետքը
 գացին թղենիին (յի ինձիրի ծառին)
 ինկան՝ որ ան գա իրենց վրա թգրէ .
 ան ալ ըսաւ թէ՝ ինչպէս թողում
 իմ անուշ պտուղըս , ու երթամ փա-
 տերուն իշխան ըլլամ : Վս ալ որ չե-
 դաւ՝ գացին որթին (յի ասմային) .
 որթնալ պիսն տըվաւ թէ՝ Ես ինտոր
 կըլլա որ իմ գինիս թողում որ ան ու
 մարդիքներուն ուրախու թին է , ու
 գամ ձեզիպէս փատերուն իշխան ըլ-
 լամ : Վս ալ որ չէ՝ ըսաւ . ան ատե՛նը
 ելան զըփնիկին (յի գարա չալըին) ը-
 սին թէ՝ դուն եկո՛ մեր վրա թագաւո-
 րէ : զըփնիկնալ ուրախացաւ՝ ու ը-
 սաց իրենց՝ թէ որ իրաւ իս ձեր վրա
 թգր կըդնէքնէ՝ Եկէք իմ շուքիս տա-
 կը պարտըկվեցէք , չէնէ՛ զըփնիկէն

կրակ կելլէ՛ ու ձեզիպէ՛ս եղևնափայտ-
 ները (յի չամի ծառերը) կերէ՛ կուտէ՛ :
 Մս առակիս ետեէն ըսաւ յովաթամ-
 նայեցէ՛ք, ատարդարուի էր մի՛ որ գե-
 դէոնի ձեր բարերարին ատանկ հա-
 տուցու մըրիք, որ անոր եսթանասուն
 զաւակը մէկէն ջարդել ուզեցիք, ու
 արիմե լէքը անոր ազախինին որդին՝
 ձեզի թփը դրիք . եթէ աս բանըս շի-
 տակ է՛ նէ՛ բարով կրվայլէք մէկ ըզ-
 մէկ . հասկա թէ չէ՛ պիտի կրակ ելլէ՛
 ան արիմե լէքէն որ ձեզ էրէ ու լափէ .
 կի՛ թէ՛ ձեզմէ ելած կրակը անիկա՛
 կուտէ : { Յովաթամ ասանկ ըսելով
 ելաւ փախաւ գնաց՝ երեսը ծածկեց :
 Մայց իր ըսածը ճըշմարիտ ելաւ . որ
 արիմե լէք իրեք տարիի չափ անկար-
 գուք իէլացոց տիրապետելէն ետքը ,
 ալ չիղիմացան սիկիմացիները անոր
 բռնակալուէր , ուստի մէկ գաաղ
 ըսած իշխանիմը հետ մէկ եղած իր-
 մէ գլուխ քաշեցին , ու էտեէ էին որ
 զինքը բռնեն մեռցունեն : Մբիմե-
 լէքալ իր զօրքովը սիկիմացոց վրան
 գնաց , ու ջարդելով իրենք՝ բերդին
 կրակ տրվաւ հազար հոգիի չափալ
 հոն էրեց : Մնկեց ելաւ թէքէս ը-
 սած քաղքին վրա գնաց, որ ասոնքալ
 իրմէ գլուխ քաշերէին . ան քաղքին
 մէջ տեղը մէկ ամուր բերդ մը կար ,
 քաղքին մեծամեծները խելմը անոր

մէջը

մէջը մտան սրահվեցան : Այդքող ա-
 բխմե լէք ասոր տակը դնաց մօտեցաւ
 որ բերդին դռանը կրակ տա , ան ա-
 տենը վերէն մէկ կնիկմը երկանի (յի
 տէյիւմէնի) քարի կտորմը ձգեց վրան
 որ եկաւ արբիմե լէքա դ լսուն գաղա-
 թը ջարդու բուրդ ըրաւ . անալ շուտ
 մը կանչեց իր կապարճակիրը (յի սի-
 լիհտարը) ու ըսաւ որ հանէ թուրը
 ինքը ըսպաննէ , որ չըսվի թէ մէկ
 կնիկմը մեռուցերէ ինքը . ու անանկ
 անտեղը չարաչար մեռաւ արբիմե լէք ,
 աստուծ մէ առնելով իր անողորմուէ
 և չարուէ սլատիժը սիկիմացոց հետ ,
 ինչպէս որ առակով իրենք անիծե-
 րը յովաթամ :

ԳՎ : Թ .

Հեգնայէի պարմուէր :

Արբիմե լէքայ ետե ինչ լացոց դատա-
 ւոր եղաւ թուղա մէկմը իսաքա-
 ըի ցեղէն , որ քսանվիրէք տարի նըս-
 տաւ . անոր ետեէն յայիր դաղայա-
 դացին , որ եռսունվերկու որդի ու-
 նէր , ու ասանք եռսունվերկու աւա-
 նակ հեծած անանկ կերթային . ու
 ամմէն մէկը մէյմէկ քաղաք ունէին ,
 որ՝ աւանք յայիրա ըսվեցան : Հայիր
 քսանվերկու տարի դատաւորուի ընէ
 լէն ետքն որ մեռաւ , ինչ լացիք նորէն
 է
 կաւ

կուսպաչտուէ ետևէ ինկան որ սկսան
 ասորոց , մովաբացոց , ու ամնացոց
 կուռքերը պաշտել . անոր համար ան-
 տլ սրդողեցաւ իրենք երեսէ ձգեց ,
 թող տրվաւ որ տասնըութ տարի
 ան աղգերը աստին անդին իրենց եր-
 կիրները դանձ տակնու վրա ընեն : Ան-
 կէ ետև երբոր ալ ամնացիք բանա-
 կով առաջ եկան գաղայադու մօտիկ
 ցան , որ անկէց ալ երթան կարդով
 բոլոր իէլացոց երկիրները աղէկմը
 տիրեն . ան ատենը իէլացիք ալ խել-
 վընին գլուխնին ժողովեցին , ու ան
 կուռքերը մէջերնէն վերցուցին , մե-
 ղա՛ ըսին՝ այ դիմեցին : Աս ամնաց-
 ցոց դէմ գաղայադու մեծերը ասանկ
 խօսք գրին մէջերնին , թէ ո՛վ որ ա-
 ռաջ իյնա պատերազմ ելլէ , անիկա
 իրենց իշխան նրստեցունեն : Բայց
 ետքը տեսնելով որ մարդ սիրտ չընկեր
 կոր աս բանիս , մտմտային որ յեփ-
 թայէն կանչեն բերեն՝ անիկա աս պա-
 տերազմիս ճարը հողա : Աս յեփ-
 թայէ ըսածըս մէկ ուժով քաջ գա-
 ղայադացի մարդ մընէր , ու անկէց ի-
 րեն եղբարները հայրենական ժա-
 ռագունէն զրկելով՝ տնէն դուրս վը-
 ռնատեր էին , դուն մեր հօրը խորթ
 դաւակնես ըսելով . ու ինքնալ գացեր
 մէկ ուրիշ տեղմը քաչվեր՝ բովը սրի-
 կա մարդիք ժողված անանկ քաջութ
 թ I ինք

ինքնագլուխ կրկենար : Աստի եր
բոր ասոնք իրեն եկան աղաչելու որ
ելլէ՛ դա՛ ինքը աս պատերազմըս ա
ռաջ տանի , յեփթայէն առջի բերանը
ծանրէն քաշեց , երեսնին տրվաւ դա
ղայագացոց իրեն դէմ բրած անի
բաւուիր : Ատքը անոնցմէ երդումով
խօսք առած՝ որ եթէ անձ յաջողէ
պատերազմը յաղթէնէ՛ ինքը իրենց
վրա իշխան ըլլա . անանկ ելաւ հե
տերնին եկաւ մասեփա ըսած տեղը ,
ուր որ ինչացիքը մէյտեղ ժողվեր
էին . ու մէկէն դեսպան խրկեց ամ
նացոց թիւրին՝ թէ դուն ինչու իմ
երկիրս եկեր պատերազմ կրնես : Ա
նալ իրեն պիտն տրվաւ թէ՛ աս տեղ
վանքըս իմ երկիրներս էին , որ ինչա
ցիք եղ իստոսէ ելան եկան տիրապե
տեցին : Յեփթայէնալ նորէն իրեն
խրկեց ըսաւ թէ՛ ան ատենը երբոր
աս տեղի մարդիքը մեզի չուզեցին
ճամբատալ՝ հետերնիս պատերազմ
բացին , մենքալ անոնք յաղթելով մեր
նյ օգնուքը՝ պատերազմական իրա
ւունքով աս երկիրները մեզի առինք ,
որ իրեքհարուր տարի կըլլա ձեռվը
նիս է . ու դուն հիմա ելեր կուզես
որ մեր ձեռքէն յափշտակես . ատքու
ըրած անիրաւուեղ դատաստանը անձ
ինքը տեսնէ : Ատքը երբոր տեսաւ
յեփթայէն որ անձ իր խօսքին վրա կե
ցեր՝

ցեր՝ կուզէկոր առաջ գալ . ան սե-
տենը ինքնալ տստուծմէ շարժած
շուտմը ելաւ նորէն զօրք ժողովեց . ու
գէմը սրատերազմեր թալու ժմկը՝ ան
ասանկ ուխտ ըրաւ որ՝ ան ամոնսւ
ցիքը յաղթելէն ետե խաղաղու չ իր
տունը դառնալու ըլլանէ, ով որ պինտ
առաջ տանը դռնէն դուրս ելլէ իրեն
դիմացը գալու, անիկա ան ողջակէ գ
ընէ : Ա՛ս ուխտըս ըրած դնաց յեփ
թայի՝ ան օգնու չը թշնամիները ա
ղէկմը կոտորեց, քան քաղաքալ ձեռ
վրնէն ետ առաւ . ու մնացածները
փախցունելով ցիրուցան ըրաւ : Ետքը
մասեփա քիքը իր տուննոր կրդառ
նար՝ տեանա որ իր մէկ հատիկ սիրա
կան կոյս աղջիկը պար բռնած ուրիշ
աղջիկներու հետ՝ ուրախու չ թրմ
քուկ զարնելով դիմացը ելաւ : Ա՛ն
ատենը յեփթայէնալ տակնու վրա ե
զաւ, ու սաստիկ տրտմութէն վրայի
լաթը պատուեց՝ վայ ինծի ըսաւ իմ
աղջիկըս՝ ինչ ձուն բերիր գլուխս .
որ ես չի գիտնալով՝ քեզի համար ան
ուխտ եմ ըրեք . ուխտսքէս չեմ կրնար
ետ դառնար : Ա՛ղջիկնալ քաջասրբ
տու չ վրա տրվաւ թէ՛ ինծի համար
ինչ որ ուխտերեսնէ՝ պէտք է որ կա
տարես, որ անով անքեզի աս յաղ
թուխ տրվաւ . միան թէ ըսաւ՝ աս
կը խնդրեմ որ երկու ամիս ինծի ա

տէն տաս , որ աս իմ ընկերներուս
 հետ լեռները երթամ պրտրտիմ , ու
 իմ կուսուիս լամ ողբամ : { } Եփթայ
 էնալ ըսածինպէս անանկ թող տը
 վաւ , ու երկու ամսէն ետեւ որ դար
 ձաւ՝ կատարեց իր նոյ ըրած ուխտը :
 { } Եւ ան ատենէն սովորուի մտաւ ինչլա
 ցոց մէջը՝ որ ամսէն տարի չորս որ
 աղջիկ աղաքը մէյտեղ եկած յեփ
 թայէի աղջիկանը վրա ողբ կընէին :
 { } Ենկէ ետքը եփրեմի ցեղը յեփթայ
 էին վրան նախանձելով՝ յորդանան
 դետը անցան իրեն եկան սրդողելով
 ըսին թէ՛ ինչու մեզ մարդու տեղ չի
 գրիր ու հետըդ պատերազմ չի կան
 չեցիր . Եւ աս բանիս համար վախ կու
 ապին իրեն թէ՛ տունըդ տեղըդ
 վրադ կերենք : { } Եփթայէնալ պինս
 տրվաւ որ՝ ես ձեզ կանչեցի . ու տե
 սա որ մարդ չեկաւ նէ , ես իս վտան
 գի մէջ դրի , ու նձ ալ բանըս աջ
 ղեց : { } Ետքը երբոր յեփթայէ տեսաւ
 որ անոնք նորէն հանդարտ չեն կե
 նար՝ բան կըգրգռեն կոր , գաղայա
 դացոց սիրաւ ծակելու խօսքեր կըսեն՝
 շուտմը վրանին զօրք հանեց ետեւէ ե
 կողները ջարդեց , ու փախչողները
 որ յորդանանի մէկ նեղուցէմը պի
 տոր անցնէին իրենց տեղը երթալու՝
 բռնել կուտար ասոնք , ու իրենք փոր
 ձելու համար թէ եփրեմի ցեղէն են
 մի՛

մի իրենց ըսել կուտար աս էքրայե
ցոց բառը՝ շեպուլէն, որ կընշանակէ՝
Հասկ կիմցորենի գլուխ . ու ովոր շե
տակ չէր կրնար ըսեր, հասպա (ինչպիսի
կըսեն) սիպուլէն կըսեր, ան էփրե
մի մարդոցը նշանը կըլլար՝ անիկոս կը
մեռցունէին . ու ասովսլ բոլոր քառ
սունվերկու հազար հոգի կոտորվեցան
անոնցմէ աս պատերազմիս մէջը :
Քեփթայէ ասանկ վէց տարի դատա
ւորուի ընելէն ետքնոր մեռաւ, է
տեէն դմուր եղաւ եօեբոն բեթղե
հէմացին, որ վաթսուն զաւակ ունէր՝
եռսունը մանչ, եռսունը աղջիկ . և
աս ամիէննալ ինքը իր ձեռքովը կար
գեց . ու եօթը տարի իւլացոց դա
տաւորուի բրաւ : Անոր ետեէն նըս
տաւ էլ ին զաբուղոնացի՝ տասը տա
րի : Ատքը աբգոն փարաթոնացի եփ
րեմի ցեղէն, որ քառսուն տղաք
ունէր, անոնցմէսլ եռսուն եղած՝
բոլորը մէկէն եօթանասուն աւանակ
կըհեծնէին . ու ասալ ութը տարի
դատաւորուի բրաւ, ու մեռաւ :

Գ . Լ . Ժ .

Սահխոնի պարմուխը :

Սերի ըսած դատաւորներէն ետե
՝ իւլացիք ամպաշտուէ թու ընա
լով՝ ու քառսուն տարիի չափ անտէր

մնալով նորէն այլազգիներուն տակը
 ինկան : Վնատենները ինչլացոց մէջը
 դանայ ցեղէն մէկմը կար մանովէ ա-
 նսնով , որ ասոր կնիկը ամուլէր տը-
 ղա չէր բերէր : Վէկ օրմը հրեշտակ
 այ՛ մարդու կերպարանքով սո կնկա-
 նը երեցաւ , ու իրեն ըսաւ թէ՛ դուն
 ազա պիտի բերես , որ ան ուխտաւոր
 ին՛ այ՛ նո՛ւ իրեալ պիտոր ըլլա . անոր
 համար պիտի զգուշանաս որ բերա-
 նըդ դինի կի՛ օղի (ին՛ ըռախի) և ու-
 բիշ պիղծ կերակուրներ չի գնես՝ ու
 երբոր ազան ըլլա՛ ամենեկին անոր
 գլխու մաղերուն պիտի չի դըբջումի
 չի կըտըրվի . ան պիտոր ինչլացիները
 այլազգիներուն ձեռքէն աղատէ :
 Վանովէ որ աս բանըս չէր դիտէր՝
 երբոր իր ընկերոջմէն լըսեց , ազա
 չեց այ՛ որ ան թք մարդը մէյմընալ
 խրկէ իրենց՝ որ նորէն աղէկմը իմա-
 նան թէ՛ ինչ պիտոր ընեն աս տըղիս :
 Վ՛ճալ ան հրեշտակը նորէն կնկանը
 երեցուց , որ շուամբ վաղեց էրիկը
 կանչեց անոր քովը բերաւ . հրեշտակ
 նալ ինչ որ առաջ կնկանը ըսեր էր՝
 ան բաները նորէն ապրսպրեց : Ետև
 մանովէ իրեն կերակուր բերած , այ
 զոհ ընէ ընինի , հրեշտակը ան կրակին
 քոցովը դէպ՛ ի երկինքը ելաւ անցայտ
 եղաւ : ու էրիկ կնիկ աս հրաշքս որ
 տեսան՝ սաստիկ վախցան , ու իմա-
 ցան

ցան որ հրեշտակն իջէ եղեր ան իրենց
 երևցողը : Ատե ատենն որ հասաւ
 կնիկը մանչ տղամը բերաւ , որ անու
 նը սամիսոն գրին . ու ինչ որ հնու իր
 միշտ անոր վրան ըլլալով մեծցաւնէ
 խիստ ուժով մարդմը եղաւ . ու իր
 ծնողացը հետ մէյտեղ դանա ցեղին
 մէջը կրկենար՝ սարաա ու եսթա
 ու ըսած քաղքներուն մէջ տեղը :
 Սամիսոն մէկ անգամմը ինչնախախ
 նամուրը թամնաթա ըսած այլաղգի
 ներուն քաղաքը գնաց , ու հոն մէկ
 այլաղգի աղջկանմը հետը սիրտը
 կասովեցաւ , եկաւ իր ծնողացը ըսաւ
 որ ան աղջիկը իրեն առնեն : ծնողքն
 ալ չի գիտնալով որ աս բանըս աւ
 տուծ մէն է (որ ան սրտառով սամիսոն
 այլաղգիներուն մէջը մտնալով . ա
 նոնց ըրած անխրաւու թիներուն հա
 տուցումը տա ,) առջի բերանը իրեն
 դէմ կեցան , կըսէին թէ քու ազգէդ
 աղջիկ մի կըսակսի՝ որ երթաս այլ
 աղգիմը առնես : Ետքը երբոր տե
 սան որ ճար չըլլար՝ իրենքալ սամիսո
 նի հետ մէյտեղ ելան թամնաթա եր
 թալու որ աղջիկը առնեն : Նամբան
 որ կերթային՝ սամիսոն գլուխը քա
 շեց մինաւ որ դէպի էգիներուն մէ
 ջէն երթալնինի՝ յանկարծակի մէկ
 առիւծի (իմ ասլանի) ձագմը իրեն
 գիմացը վազեց . սամիսոնալ ձեռքը

դէնքմը չունէր , անանկ այ ուժ ալ
 ուսած՝ ասիկա բունեց ու բերանը բացաւ
 երկուք ճըղքեց մեռցուց . ու նորէն
 դարձաւ եկաւ ծնողայր քովը՝ բան
 մը չըտաւ իրենց , որ անանկ եկան աղ
 ջրկանը հետ խօսքը կապեցին : Քիչ
 մը ատենէն ետե նորէն որ Թամնա
 Թա դառնալու եղաւ սամփսոն՝ որ
 ալ հարսնիքը ընեն , գնաց ան մեռու
 ցած առիւծը նայելու , ու տեսնա որ
 մեղուներ մէջը մեղրը շիներեն , ինք
 նալ առաւ ճամբան սկսաւ ուտելով
 երթալ , հօրը մօրնալ տրվաւ որ ու
 տեն : Արքոր ալ հարսնիքը սկսան
 ընել , որ եօթը օր կըքըշէր , վախժան
 իրմէն՝ անոր համար հետը եռսուն
 կտրիճ մարդիք գրին որ ասոնց հետ
 ընկերուի ընէ ուրախանա : Ան ու
 ըրախուէ ատենը սամփսոն մէկ հա
 նելու կ'մը (քի պիլմէ ճէմը) ըսաւ ա
 սոնց , որ ան եօթնօրվան մէջը գիտ
 նալու որ ըլաննէ՝ իրենց եռսուն կտոր
 (կիճ Թօի) բարակ կտաւ տա՝ ու եռ
 սունալ հագնելու լաթեր . հապա որ
 չի կրնան գիտնալ , անոնք աս բանե
 րըս իրեն տան : Ե հանելու կը ան էր .
 կերողէն կերակոր ելաւ , ու ուժովէն ա
 նուշ ելաւ : Ասոր վրա իրեք օր տանջը
 վեցան ան կտրիճները , ու տեսան որ
 չեն կրնար մեկներ՝ եկան գաղտուկ
 սամփսոնի հարսին ինկան , որ էրիկը
 լաւ

խաբելով բերնէն առնէ իրենց զու-
րուցէ, շէնէ ըսին՝ դիտնաս որ քեզ
քու տընով տեղովոյ կերենք, որ մեզ
աղքատցունելու համար հոս կանչե-
ցիր: Անիկնալ սամիսոնի աղաչելով
ըսով անչափ բան ըրաւ որ եօթներ-
որդ օրը ալ ճարչեղսւ բերնէն առաւ,
ու գնաց զուրուցեց անոնց. որ անոն-
քալ ելան սամիսոնի ասանկ ըսին.
Ս'եղբէն ալ անուշ էնչիս, առիծէն ուծով
ն'չիս: Ընատենը սամիսոն անոնց
խաբեբայուիր իմացաւ, ու ինքնալ
առաւելով իրենց սինն տըվաւ՝ Եւ որ
ըսաւ ի՛՛մ երէնջ ըս (քի կէնճ ի՛՛նձ-ի՛՛ն) նեղը
է՛ լըծէէ՛՛ ի՛՛մ հանելուի՛՛ն շէէ՛՛ գոնէր: ու
սրդողելով շուտմը ելաւ ասկազոն
քաղաքը գնաց, այ օգնուքը հոն եռ-
սուն այլազգի սպաննեց, ու անոնց
վրայի լաթերը բերաւ ասոնց տըվաւ.
Ետքը կնիկնալ հոն տեղը ձգեց՝ ինքը
սրդողած իր հօրը տունը դարձաւ:
Ետև ատենով սամիսոնի բարկուին
որ անցաւ, մէկ ու լմը հետը սարգև
առած՝ նորէն ուզեց որ կնկանը քով
երթա. ու երբոր եկաւ տեսաւ որ ա-
ները իր կընիկը առեր ուրիշիմը հետ
կարգեր է. աս բանըս սրտաճառ ա-
ռաւ սամիսոն՝ որ այլազգիներէն ա-
ղէկմը սխը հանէ. ու ստի գնաց իրեք-
հարուր ազունէս (քի թիլքի) բունեց,
(որ ան երկիրները շատ կար կըսեն.)

ասոնք երկու երկու պոչերնին մէյմէ
 կու կապեց , ու մէջ տեղը մէկմէկ
 ջահ կի՛մ ճրագ դրաւ կապեց , ու ա-
 նանկ այլազգիներուն ցորենի արտե-
 ըր թող տրվաւ . որ գացին կրակ ձը-
 գելով երեցին մոխիր դարձուցին ա-
 նոնց բոլոր ցորենները էգիները ու
 ձիթենիները , որ բանալը չիմնաց : Աս-
 սոնց տէրերը որ իմացան թէ աս բա-
 նըս սամիսոն է ըրեր , ու պատճառը
 իր աները եղեր է՝ որ կնիկը հաներ
 ուրիշի է արվեր , եկան անոր տանը
 կրակ տվին , սր իր աղջիկնալ հետը
 տնով տեղով երեցաւ : Այց աս բա-
 ներըս սամիսոն հերիք չիտեպելով
 նորէն ուրիշ շատ այլազգիներալ ըս-
 սյաննեց . ու ետքը գնաց յուգայի ցե-
 ղին մէջս՝ ետեմ ըսած մէկ այրմը՝
 հոն կրկենար : Այլազգիներնոր աս
 լեցին զօրք ժողվեցին ու անանկ բա-
 նակով յուգայի ցեղին վրան գացին ,
 ու անոնցմէ ուղեցին որ սամիսոնը
 կապած իրենց ձեռքը տան : Հու-
 գայի մարդիքնալ վախցան՝ իրեք հա-
 ղար հօդի մէկէն ելան սամիսոնի ե-
 կան , ըսին թէ աս ինչ է քու ըրածդ ,
 չես գիտեր որ մենք այլազգիներուն
 տերու թե ներքեն ենք . ու ասի հիմա
 եկանք որ քեզ կապենք ձեռվոնին
 տանք : Սամիսոնալ առաջ երգվին
 ցուց իրենք՝ որ չի բռնեն ըսպաննեն :

ու անանկ թող տրվաւ որ իրեք նոր
 հաստամուր չըվաններով կապեն ին-
 քը՝ որ այլազգիներուն տան խալը-
 սին : Արբոր սամփսոն ասանկ կա-
 պած այլազգիներուն բանակին ե-
 կաւ մտեցաւ , ու անոնքալ սկսան
 ուրախուիլ կանչվըռտել՝ ու վրան վա-
 զեցին որ բռնեն , անտեղը այ զօրու-
 թիր սամփսոնին հասաւ , որ մէկէն
 թօթվեց կտրրտեց ան չըվանները ,
 ու հոն գետինը մէկ իշու ծնոտմը (յթ
 չէնեկի ոսկորմը) գտաւ , ան ձեռքը ,
 առած վազեց այլազգիներուն վրան ,
 ու անով հաղար հոգի մեռցուց : Աս
 աշխատանքէս ետե սաստիկ ծարվե-
 ցաւ սամփսոն՝ ու այ ջուր խնդրեց
 անձալ ան ծնօտէն ջուր քխեցուց . որ
 խմեց՝ ու անով ուժ առաւ : Ատքը ե-
 լաւ սամփսոն գազա ըսած այլազգի-
 ներուն քաղաքը գնաց . ան որ իմա-
 ցան իր թշնամիները՝ եկան ան գիշե-
 ըր քաղքին դռները առին , որ առ-
 տուն ելլեն ինքը բռնեն մեռցունեն :
 Աայց սամփսոն կէս գիշերանց ելաւ ,
 ու քաղքին դռները իր շեմերովը
 կղպաքներովը վրըցուց կռնակը զար-
 կաւ տարաւ լեռան գլուխը հանեց
 ձգեց , ու անանկ ձեռքերնէն խալը-
 սեցաւ :

Աս բաները օրլալէն ետե՝ այլազգի-
 ներուն իշխանները տեսան որ սամփ-

տոն իրենց երկիրը մէկ դալիլա ըսած
կրնկանմը քով շատ անգամ կուգա ,
անոր հետ խօսք կապեցին՝ որ եթէ
սամփսոնը խաբելով բերնէն առնէ
խմանա որ՝ անոր ուժը ինչ բանով կը
կապվինէ , մարդ գլուխ իրեն հաղար
ու հարուր արծաթի (կի՛ խուռուշ)
տան . ուստի սկսաւ կնիկը անուշ ա-
նուշ խօսքերով սամփսոնի ետեւէն իյ-
նալ որ աս բանըս ըսէ իրեն : Սամփ-
սոնալ առջի բերանը ըսաւ , թէ որ
եօթը նոր ջիլով (յի՛ քիրիշով) իս կա-
պեննէ՝ ուժըս վրայէս կըփախչի , ու-
րիշ մարդ իքներուպէս կըլլամ : Կնիկ
նալ անանկ կապեց ինքը ան ջիլերու
վը . ու ետքը փորձելու համար ետեւէն
մէյմը կանչեց , սամփսոն՝ այլազգիներ
ըր եկան հիմա վրատ կըհասնին (ու
անատենը անոնք դադարուկ պահվը-
տերիին , որ եթէ ըսածը իրաւ ըլլա-
նէ՝ վրան վազեն բռնեն) : Սամփսոն
աս ձանրս ըսած ինպէս՝ մէկէն ցաթ-
կեց թօթվեց կտրեց ան ջիլերը՝ ու
տեսաւ որ մարդ չիկար , ինքնալ ծաղ-
րաբանուի (յի՛ շախա) կարծեց , անոր
համար նորէն որ աղաչեց կնիկը որ
իրաւը ըսէ , սամփսոնալ ըսաւ թէ
անանկ չէ՝ հապա թէ որ եօթը նոր
ամուր չըվաններով կապվելու որ ըլ-
լամ նէ՝ անատենը ուժըս կըթա-
փի՝ ու կըբռնելվամ : Ասալ փորձեց
կը

կնիկը, ու տեսաւ որ անովալ չեղաւ, նորէն աղաչեց թախանձեց որ շիտակը ըսէ: Սամիսոն մէյժընալ ծաղրաբանուք ըսաւ՝ թէ որ գլխէս եօթը մազ բռնես ծարերը դերձանի հետ կապես ու անոնք սլատը գամեսնէ՝ ու ժըս կերթա: Կնիկը աս բանսալ ըրաւ. ու տեսաւ որ անանկ զինքը կրխաբէկոր, ալ սրտանց սկսաւ սամիսոնի ետեէն իյնալ շողոքորթել, ու անչափ բան ըրաւ որ սամիսոնի ճարը հատաւ չի կրցաւ դիմանալ, ալ բերնէն փախցուց ըսաւ թէ՛ գիտնաս որ ես իմ մօրըս փորէն անոնք իրաժեմ, որ իմ գլուխըս պիտի ածըլի (քի ուստուռա) չիղըպչի, ու թէ որ մազըս կտրըվելու ըլլանէ՛ ու ժըս վրայէս կրփախչի՛ եսալ ուրիշ մարդիքներունպէս կըլլամ: Անատենը ալ հաւտաց կնիկը՝ որ իրաւ է զուրուցածը. ուստի շուտմը այլազգիներուն իշխանները գաղտուկ տունը կանչեց, որ անոնքալ իրեն տալու ըստակնին մէյտեղ առին եկան. ու ինքը սամիսոնը խարխըբելով ծընկանը վրա գիրկը առաւ քնացուց. ու ան քընուն մէջը գլխուն մազերը ածըլել տալունպէս՝ սկսաւ սամիսոն թուլնալ ու թմրիլ: Անքնեւէն ետեերքոր կանչեց՝ սամիսոն այլազգիները վրատ հասերեն, սամիսոն արթըն

[Թընցաւ՝ ուզեց մէկէն ելլել ցաթ-
 կէլ, բայց տեսաւ որ ան ան զօրութիւն
 վրան չիկա՝ հոն մնաց: ուստի վրան
 եկան այլապէսները զինքը ալ բռնե-
 ցին ու աչվըները փորեցին հանեցին,
 երկաթներով կապած գաղա քաղա-
 քը տարին, ու հոն գերիիպէս ջա-
 ղացքը (յի աւելիւրմէնը) դրին՝ որ եր-
 Թա բանի աղա: Վիչմը ատենէն
 ետքը որ ալ սամիսոնի մազերը սկը-
 սերէին երկննալ, ու անով առջի ու ժ-
 նալ վրան գալուպէս էր. այլազգի-
 ներուն իշխանները իրենց դագոնը
 սած կուռքին մեծ տօնախմբութիւն
 րին՝ կեր ու խումով ուրախուի, որ
 իրենց [Թնամին սամիսոնը ձեռվընին
 տրվերէ: Աւ երբոր աս ուրախութիւն
 կընէին իրենց կնիկներով տղաքնե-
 րով անհամար բաղմուծի մէկ մեծ
 պալատիմը մէջ՝ վերը վարը լեցուն. ու
 զեցին որ սամիսոննալ հոն բերել
 տան, ու առջևնին անանկ կուր կուր
 խաղա՝ ծաղը ըլլա, որ սրտերնին վը-
 րան աւելի պաղը շարկի: Սամիսոն
 ալ ասանկ խաղալէն ետե՛ գնաց ան
 պալատին երկու սիւներուն (յի [Թէ-
 մէլ տիրէ կներուն) քովը՝ որ ան բոլոր
 շինվածքը անոնց վրա հաստատված
 կեցեր էր, ու գէպի ան կանչելովը
 սաւ. Ինր Ինր զօրութեց՝ յիշի իս, ու աս
 մէկ հեղսալ ինծի ու ժ տուր, որ այ-
 րազ-

լազդիներէն իմ երկու աչացրս սիրը
 հանեմ: Ասաղօթքը ըրաւ՝ ու երկու
 ձեռքովը ան երկու սիւները բռնեց,
 ես ալ աս այլազդիներուս հետ մեռ-
 նիմ՝ ըսելով՝ անանկ ուժով քաշեց
 թօթիւնը, որ հոնտեղը մէկէն քայ-
 քայեցաւ հիմնայատակ եղաւ ան բո-
 լոր շինվածքը, ու իրեն հետ մէյտեղ
 բովանդակ մէջի եղած այլազդիներ
 ըր մեռցուց. որ մեծ ու պզտիկ իրեք
 հազար հոգի էին. ու ասով՝ սամի-
 սոն մեռնելովը աւելի մարդ ըստան-
 նեց՝ քան ողջուէր ատենը: Ատքը ի-
 ընն ազգականները եկան մարմինը
 անկէց վերուցին, իրենց երկիրը իր հօ-
 ըր գերեզմանը տարին թաղեցին. որ
 քսան տարի ինչացոց քաշած նեղուէ-
 նին թեթեւցուց, ու անով դատաւոր-
 ներուն կարգը սեպվեցաւ:

ԳԼ: ԺԸ:

Մի քայի պատմութիւն, ու բեմեմեմի ցեղին
 Զարեմիւն:

Պատաւ որաց գրքին մէջը սամիստ-
 նէն ետե ուրիշ երկու պատմու-
 թիւնը կըստատմելի, որ կերեւա թե-
 յեառայ մեռնելէն ետքը շատ ջան-
 ցաւ որ անոնք պատահեցան:

Ընջինը. որ միքա ըսած մէկ մարդ-
 մը եփրեմի ցեղէն աւելորդապաշ-
 տու

տուր արծրութե կուռքիպէս բանմը
 շինեց իր տունը դրաւ , ու ղևտացի
 մը գտաւ քովը բունեց որ իրեն քա-
 հանայուի կրնէր : Անատեննալ դա-
 նա ցեղը , տեղերնին իրենց նեղվածք
 գալով , հինկ հոգի լրտես խրկերէին
 որ երթան պըտըտին ուրիշ բնակե-
 լուալ տեղ գտնան ։ ասոնք ճամբան
 երթալնին ան միքայի տանը ղևտա-
 ցիին հանդըպեցան . ու անոր ձեռ-
 քով այ հարցուցին՝ իմացան իրենց
 բանին յաջողուի : Արքոր գացին
 բաներնին տեսան , ու ալ վեց հա-
 ռուր հոգի մէկ եղած՝ ելան որ եր-
 թան լայիսա ըսած քաղաքը այլադ
 գիներուն ձեռքէն առնեն հոն բնա-
 կին , նորէն եկան՝ ան ղևտացին իր
 աւելորդապաշտական բաներովը մի-
 քայի տրնէն վերուցին յափշտակե-
 ցին՝ ու հետերնին առին ան լայիսա
 քաղաքը տարին , որ հոն իրենց ա-
 ճանձին քհնյութի ընէ . ու քաղքին
 անուննալ փոխեցին , Վան՝ դրին : Այլ
 անատենէն աս աւելորդապաշտուիը
 ան տեղը մնաց ինչպան յերոբովամ
 իէլացոց թագաւորին ժամանակը ,
 որ անալ իր շինած երկու ոսկի հոր-
 թերուն մէկը հոս տնկեց , ինչպէս իը
 տեղը պիտի պատմենք :

Արկորդ՝ բենիամենի ցեղին ջարդը
 կը պատմըվի , որ մէկ ղևտացի կնկան
 մը

մը պատճառով եղաւ : Արքոր դա-
 քաա ըսած բենիամեհի քաղքին ան-
 շահ մարդիքը սս կնիկը խայտառա-
 կուք մեռուցին , երիկը առաւ անոր
 մեռելը տասվերկու կտոր ըրաւ , ու
 ինչացոց ամիէն ցեղերուն անկէց մէյ-
 մէկ կտորը խրկեց՝ որ երթան տես-
 նան , ու ասոր դատաստանը ընեն :
 Ինչացիքալ աս անորէնուէր վրա սոս-
 կալով , մէյտեղ եկան խորհուրդ ը-
 րին , ու մարդիք խրկեցին բենիամին
 ցոց՝ որ ան չարուիւր ընողները երթան
 բռնեն մեռցունեն : Բայց բենիա-
 մինցիք տէր կեցան ան չարագործնե-
 րուն , ու սկսան առնց դէմ պատե-
 րազմի պատրաստութի տեսնել , որ
 քսանըհինկ հազար եօթըհարուր
 քաջ պատերազմող մարդիքալ հանե-
 ցին : Ասոր վրա բանը տաքցաւ , ու ս-
 տի աստիէսալ ինչացոց բոլոր ցեղե-
 րը մէկ եղած իրենքալ չորսհարուր
 հազար զօրք ժողվեցին , ու այ հար-
 ցուցին հրաման առին անանկ բե-
 նիամինցոց վրա ելան : Առջի զարնը
 վելուն մէջը՝ քսանվերկու հազար իս-
 ռայեչացիներէն ջարդ ըվեցան . անոր
 վրա թէպէտ սրտերնին կտարեցաւ ,
 բայց նորէն այ հարցուցին , ու ա-
 նանկ մէյմալ որ զարնըվեցան , և ու-
 թը հազար հոգ իալ կորսնցուցիննէ .
 անատենը ալ սպք պահելով ու զոհ
 մա .

մատուցանելով, տարակուսեցան՝ այ
 աղաչեցին որ իրենց յայտնէ թէ ինչ
 բնէն, նորէն ելլան՝ թէ դադրին մի։
 Վ՛ճալ փենէ, հէս քէնյասլետին բեր,
 նովը հրամայեց որ չիվախնան ելլեն։
 որ վաղը անոնք բոլոր իրենց ձեռ,
 քը պիտի տա ըսաւ։ Աւանանկ եղաւ,
 մէկալ օրը քսանը հինգ հազար ու հա
 բուր հոգի բենիամինէն ջարդեցին,
 ու դաբաս մայրաքղբը՝ և բոլոր իրենց
 մէկալ քաղաքներնալ մտան առանց
 ինտյելու ամմէնը կոտրեցին կնիկ՝
 տղա՝ իրենց անասուններովը, որ բան
 չիխալըսեցաւ անոնց մէջը, ու շին
 ու՛ած քներունալ կրակ տրովին մոխիր
 դարձուցին, անանկ որ բոլոր բենիա
 մենի ցեղէն միան վեց հարուր կտրի՛ձ՝
 ճորով չորդ լուխ մէկ սնառիկ տեղ
 մը փախան ինկան, որ վէ՛մ ուեմոնայ
 կըսվէր։ Այտքը ասչափովալ չիկըջ
 տացան իէլացիքը, հասա ալ գլուխ
 նին տարցած՝ ուղելով որ ան ցեղը բո
 լորովին աշխրբէս վերնա, մէկ եղան
 այ առջևը երդումով ուխտ ըրին որ
 ան մնացած վեց հարուր հոգիին ի
 բենց մէ մարդ աղջիկ չիտա։ Վ՛սանկ
 որ չափը անցուցին իէլացիք. եաքէն
 խելվընին վրանին եկաւ, ու սկսան
 զղջալ ան ըրած երգումին վրա. ու
 անոր ճարը այսպէս մոմտացին որ՝
 յաբիս գաղայադին մարդիքը ջար
 դէն

դէն՝ իրենց կոյս աղջիկնեքէն՝ իզատ,
 ու անոնք աս բենիամեների մնացած
 կտրիճներուն տան, որ անով անցե-
 ղը մնա չիկորսովի. ինչու որ՝ բոլոր
 ինչացոց մէջը միան յարիսցիները
 գլուխ քաշեր՝ չէին եկեր ան սրտե-
 րաղմբ, որ մէջերնին երգումով հաս-
 տատված էր որ՝ ամմէնը գանձ յտե-
 երբոր տեսան որ յարիսէ միան չորս
 հարուր աղջիկ ելաւ, որ բաւական
 չէր ըլլար ան բենիամեների կտրիճնե-
 րուն. մնացած երկու հարուրնալ տե-
 լով քաղքէն ուրիշ ձամբով հանեցին
 անոնց տրվին. ու ասով բենիամեների
 ցեղը նորէն ստքի վրա կայնեցուցին.

ԳՎ. ԺԲ.

Հարաւայ պարմաւելը :

Ինչացոց դատաւորներուն ատենը՝
 ու ինչպէս կերևա՝ սկիզբները աս
 հռութայ քանը եղաւ. որ ամձաշուն
 չը դատաւորաց ետեէն մասնաւոր
 գիրքով կը պատմէ, որ դաւիթ մար-
 գարէին պապերը կարգով բերէ,
 մանաւանդ թէ՛ յօի քնի մեսիային
 ցեղը ըստ մարմնայ, որով իրեն ազդաւ
 համարին մէջը հռութնաւ կը յիշ-
 աւետարանիչը :

Ինչացոց երկիրը մէկ ստատիկ սովմը
 ինկաւ, ու ան պատճառով ելիմեւէք

ըսած մէկ մարդմը յուդայի ցեղէն
 որ բեթղէհէմ կը կենար՝ առաւ իր
 նոռմին կնիկը ու երկու տղաքը մո-
 վաբացոց երկիրը գնաց որ հոն նստի
 ապրի : Եւ այնչառ աս մարդըս
 մեռաւ , ու ետքը ան երկու տղաք-
 նալ հոն կարգը վեցան մոխաբացի
 այլազգի հարսեր առին , մէկին ա-
 նուէր որիա , ու մէկալինը հռութ :
 հասը տարիէն ետե աս երկու տղաք-
 նալ որ մեռան առանց զաւկի , նոռ-
 մին մարերնին լսելով թէ ինչացոց
 երկիրը ալ շըտկը վերէ , ու զեց որ աս
 հարսերը իրենց տներնին ճամբէ , ու
 ինքը գլուխը քաշէ իր երկիրը դառ-
 նա : Ասոնց մէկը ինչոր էնէ գնաց .
 քայց հռութը ճար չեղաւ իր կեսու-
 րէն չիղատվեցաւ . ու ըսաւ որ իս
 քեղմէն միան մահը պիտի բաժնէ .
 դուն ուր որ երթաս՝ ես ալ հետդ
 եմ . քու ազգըդ իմ ազգս է , ու քու
 անձըդ իմ անձս ալ է : Այսպէս որ ե-
 ղաւ , նոռմին հռութը հետը առաւ
 բեթղէհէմ դարձաւ . ու հոն ելիմե-
 լէրի ազգականմը կար բոոս ըսած ,
 ասիկա նոռմինին վրա ձեռք դրաւ՝ ի-
 րենց տեղ տրվաւ որ բնակին : Ան
 ատենը որ արտերը ցորեն կը բաղէին՝
 հռութ նոռմինի ըսաւ որ երթա ինք-
 նալ արտերը բանի , որ անով իրենց
 աղքատուիլ անցունեն ապրին . ու

գնաց ան բռնսի արար ցորենն կտրել
 լու : Տոտս երբոր իմացաւ որուն
 հարսը ըլլալը, վրան մասնաւոր հոգ
 ցուցուց, իր աղջիկներուն հետ դը
 բաւ որ կերակուրը մէյտեղ ուտէ,
 ու բանվորներուն ապրսպրեց որ ին
 քը աղէկ նային . ու ցորենի հասկե
 բուն մնացածը թողուն որ կուզէնէ
 ժողովէ տուն տանի : Հունձէն երբոր
 տուն դարձաւ հռու թ, ու բոտսի ի
 բեն ըրած պատիւնոր պատմեց կե
 սերոջը . անալ շատ խնտաց վրան, ու
 հռու թի ճամբա ցուցուց որ բոտսի
 հետը կարգըվի, ու ասանկ կրվայլէ
 ըսաւ, ինչու որ՝ ան ելիմե լէքի ազ
 գական է : Աւտի բոտս երբոր հռու
 թի միտքը իմացաւ՝ չէ չըսաւ . բայց
 որով հետե իրմէ աւելի մօտ ելիմե
 լէքի ուրիշ ազգականմընալ կար՝ որ
 առաջ անոր կիյնար որ հռու թը առ
 նելու, բանը ասանկ ձգեց՝ որ կար
 գով ըլլաւ : Վաղքին ծերերը մէյ
 տեղ բերաւ՝ ու անոնց առջևը ան մէ
 կալ ազգականին ըսաւ որ նոտմինը
 ելիմե լէքի որբեարին իր երկնէն մը
 նացած գետիններուն մէկ կտորը ծա
 խել կուզէ, առաջ քեզի կիյնա որ
 առնես, չէնէ եռ կառնեմ : Ետե աս
 ալ ըսաւ՝ գիտնաս որ՝ ան տեղը առ
 նողը՝ իրեն հարսը հռու թնալ պիտի
 առնէ, որ անկէց ան մեռնողին ժա
 րանդ .

ունից թողու : Եւ որ լսեց ան մէ-
 կալք՝ ետ կեցաւ , դուն առ ըսաւ :
 Եւնատենք բոսս վրկա բռնելով ան
 ծերերը ու բոլոր հոն գըտնելով թո-
 դովուրդը՝ հառ թը իրեն հարազատ
 կնիկ առաւ , որ ամմէնքը օրհնենք
 կարդացին վրանին : ու ամալ օրհնե-
 լով շատ ջանցաւ որդիմը տրվաւ ի
 ընց , որ անուեր ուլուդ դրին , ու
 անկէց եղաւ յեսսէն դաւիթ մար-
 գարէին հարը :

Գ. Լ. Ժ. Կ.

Եւնատի աղօթքով սամուէլը ինծնանի՝ ու
 այ ինչը լիւր լի :

Էղի երբոր ինչացոց քհնյայետունի
 կընէր , որ ետքը դատաւորուի
 ալ սկսաւ ընել . անատենք եղկանա
 անուերով մէկ ղետացիմը կար արի-
 մաթեմ քաղաքը . որ երկու կնիկ ու-
 նէր , մէկին անուեր աննա , ու մէկա-
 լինը՝ փեննանա : Եւնան ամուլ էր
 տղա չէր բերէր , ու փեննանան զաւ-
 կներ ունէր . ու տի աննա միշտ սրբա-
 ցաւ էր աս բանիս համար : Աղկա-
 նան սովորուի ունէր , որ տարին հեղ-
 մը կնիկները ու տղաքը հետը մէյ-
 տեղ առած ուխտ կերթար տելով
 քղքը՝ տասրանակին այ : Այն ան-
 գամմալ էր բոր ասանկ ուխտ գացին ,
 եղ .

Եղկանանն նոյ զոհ ընելէն Ետև սե-
 ղան որ նուտաւ՝ փեննանայի ու անոր
 տղոցը բաժինները մէյտեղ տրվաւ .
 ու աննայիալ զատ մէկ բաժինմը որ
 տրվաւ ,աննան անանկ մինաւ որ նրս-
 տած ու տէ ընինի ,նորէն միտքը ինկաւ
 աս իր ամըռ իր , ու ախ վախ ընելով
 կը հաւէր կը մաշվէր . Թէ նոյն եղկանն
 աւելի սէր ունենալով աննային վրա ,
 սիրտ կուտար իրեն ու կը սէր Թէ՛ մի
 վախնար ես քանի որ կամ նէ քեզի
 տասը զաւկի տեղ եմ . բայց ճար չէր
 ըլլար որ աննան աս բանըս մոռնա :
 Աւտի երբ որ սեղանը խալըսեցաւ՝
 աննան մինաւ որ ելաւ գնաց նոյ տա .
 ճարին դռանը առջևը ինկաւ , ու սըր-
 տանց լալով սկսաւ տղաչել պաղա-
 տել նոյ , որ իրեն ողորմի մէկ զաւակ-
 մը տա , ու ուխտ ըրաւ որ անիկա ինք-
 նալ նոյ նըվ իրէ : Աստղօթքըս ընելն
 ինի աննայի բերանը չէր շարժէր ,
 հասպա սրտանց կը սէր ու կը հաւա-
 չէր , անոր համար հեղի քհնյպետը
 որ հոն նստած էր՝ բանը չի գիտնա-
 լով , երբ որ տեսաւ որ աննա շատ եր-
 կընցուց հոն անանկ կենալը , կար-
 ծիք գնաց Թէ գիտովցեր է . ու տղան
 խրկեց որ երթա չախէ վըռնտէ ան-
 նա տեղէն : Աննայալ խոնարուք ա-
 նոր պինս տրվաւ Թէ՛ քաւ լիցի ես գի-
 նով չեմ . հասպա տրտմուք ըրցված
 կը

կնիկմբնեմ, որ այ առջև եկերեմ
 իմ սրտիս ցաւը կրբանամ: Հեղիաւ
 անատենը իրեն ըսաւ, անանկ է նե
 խաղաղութեան երթաս, անքո խնդիր
 քրդ լըսէ: Ասով խիստ միտթարութե
 ցաւ սննա. և երբոր անկէց իրենց
 տունը արիմաթեմ դարձան, աննա
 յղացաւ մանչ զաւակմը բերաւ, ու
 անոր անունը՝ սամուէլ դրին, որ ը
 սել է՝ աստուծմէ խնդրոված: Անկէ
 ետև աննանաւ էրկանը հետ սելով
 չիղնաց՝ ինչպէս որ տղան քիչմը մեծ
 ցաւ ու կաթէն կտրեց. անատենը
 առաւ ընծաներով սելով բերաւ, ու
 հարը զոհ մատուցանելով անանկ այ
 նրվիրեցին: ու աննան տղան հեղի
 քհնյալետին ձեռքը տալնինի ըսաւ,
 տէր իմ՝ ես ան կնիկն եմ, որ ատե
 նով քո աչքիդ առջևը այ աղաչեցի
 աս տղիս համար, ու ան իմ խնդիր
 քրս կատարեց. հիմա եսաւ ինչպէս
 որ այ ու խտ ըրինէ, ասիկա իրեն միտ
 կուտամ կընրվիրեմ: Ատքը աննա
 ան մարդարեւական շնորհակալութե
 օրհնութիւն ընելով այ, որ կըսկըսի՝
 Հաստատեցաւ սիրտ իմ՝ ի քր. հոն թո
 զուց սամուէլը. ու ինքը հեղիի օրհ
 նենքը առած՝ երկանը հետ տուն
 դարձաւ: Ա՛ճաւ օրհնեց ինքը, ու
 սամուէլի տեղը, նորէն ուրիշ իրեք
 մանչ ու իրեք աղջիկ զաւակ արվաւ
 թ

իրենն . Քայց ինքը ամմէն տարի որ
սեւով կերթար՝ սամուէլը չէր մոռ-
նար , միշտ իրեն լաթ կը շինէր կը տա-
նէր : Սամուէլը անանկ պըղտը կուց
սկսաւ նոյ տանը ծառայուիլը ընել ,
ու որէ որ անմեղու թք մեծնալով՝ չէ
թէ միան նոյ՝ հապա ժողովրդոց ալ
աչքը կը մանար՝ որ կը սիրէին զինքը :

ԳՎ : ԺԴ .

Հեղի էր Գառնէրովը իւրապէս լի բահանայ-
ունէն ինչնա , ու Գեղը սամուէլ իւրապէս :

Հեղի քննյապէտը երկու որդի ու-
նէր , մէկուն անուոր ուրիշի կըս-
վէր , ու մէկալինը՝ փենէ՛հէս : ասոնք
երկուքնալ իրենց հօրը ներքե ինչա-
ցոց քննյուի կընէին՝ նոյ տապանակին
առջևը՝ անոնց զոհերը մատուցանե-
լու , և ուրիշ անձաշտու թէ ծէսերը
կատարելու . բայց իրենց չար ու գայ-
թակղական գործքերով ժողովրդին
սիրտը կերէին , ու ստի անձալ խիստ
սրդողերէր վրանին : Հեղիալ թէ
պէտ ասոնց անկարգ ու ինները միշտ կը
լըսէր գիտէր , բայց ինչպէս պէտք
էնէ աս բաներուս դեղ չէր գնէր՝
չէր պատժէր իրենք . հապա անհո-
գուք մէկ թուլ խրատովմը կանցու-
նէր . որդիք կըսէր՝ ձեր վրա աղէկ
չէմ լսէր , ինչու ատանկ կընէք , ինչ :

ու անսնքալ իրենց գիտցածէն չէին
անցնէր : Անոր համար անհ հեղին
վրայալ սաստիկ բարկանալով՝ մէկ
հրեշտակմբ խրկեց, որ եկաւ չարա-
չար յանդիմանեց ինքը աս իր տղոցը
ըրածներուն համար . ու իրեն աս
տրվաւ թէ քննյապետութիւնդ պիտի
քու տնէդ ջնջեմ վերցունեմ, ու ու-
րիշ իմ հաւատարիմ ծառայիս տամ .
որովհետեւ ըսաւ դուն ապերախտ ե-
ղար իմ շնորհքիս . և աս բանիս նշանը
ան պիտոր ըլլա՛ որ ուինի ու փենէ-
հէսը մէկ օրվան մէջ պիտի իյնան
մեռնին :

Ատքը ան աս բանըս սամուէլիալ
յայտնեց . որ երբոր ինքը տղակուց
տաճարը կը պառկէր, մէկ գիշերմբ
յանկարծակի անկաճը ձանմբ եկաւ՝
որ ինքը կը կանչէր՝ սամուէլ սամուէլ .
անալ գիտնալով թէ հեղին անդիւն
զինքը կը կանչէ, ելաւ վաղեց քովը
գնաց՝ ասա՛ եկա ըսաւ ինչ կը հրամ-
մես : Հեղիալ ըսաւ, ես քեզ չի կան-
չեցի որդի, գնա՛ տեղըդ պառկէ՛ :
Ասանկ իրեք հեղ որ եղաւ՝ ու սա-
մուէլը վաղեց քովը եկաւ . անատե-
նը հեղի կուս հնաց թէ՛ անձ տա-
պանակէն ինքը կը կանչէ կոր, ուստի
երբորդ անգամին սամուէլի խորատ
տրվաւ, որ մէյմալ կանչելու ըլլանէ,
ինքնալ ըսէ՛ ան ինչ կը հրամանես քու
ճա-

Ծառայիդ : Սամուէլալ հնազանդե-
լով գնաց, ու երբոր չորրորդ հե-
ղը կանչուիլեւուն անանկ ըսաւ՝ ան-
ատենը ամ իրենալ բանը բացաւ,
ու դուրուցեց թէ՛ ինտոր սաստիկ
բարկացերէ հեղիին վրա՝ իրեն տղո-
ցը պատճառովը, որ իրենք չի յան-
դիմաներ ճամբա բերեր. անոր հա-
մար ըսաց՝ ճար չիկա պիտոր զիրենք
չարաչար պատժեմ քչիյսկտու թիր
ձեռվրնէն առնեմ : Արբոր առտու
եղաւ, սամուէլ վախէն չէր ուզեր այ
խօսածները հեղիին պատմել. բայց
համք անչափ ետեէն ինկաւ՝ որ ճո-
րով բերնէն առաւ : ու երբոր լսեց,
կամք ամն օրհնեալ եղիցի ըսաւ. ու
անովալ չիզցաստացաւ. նմանապէս
տղաքնալ իրենց բրածէն ետ չէին կե-
նար : Իսոյց ամ անատենէն սկսաւ
ալ սամուէլի հետ ընտանուի ընել
իր կամքը անոր յայտնել. որ ասով
օրէ օր սամուէլի անունը բոլոր ինչա-
ցոց մէջ հաչակվեցաւ, թէ այսիրելի
ու հաւատարիմ մարդարէ է ինքը :
Ատե ամ աս հեղիին պատիժնոր տա-
լու եղաւ. թող տըլաւ որ այլազգի-
ները ինչացոց վրա պարզմ ելեն. ու
երբոր առջի զարնըվեւուն ինչացիք
տեսան որ իրենք յաղ թըլեցան՝ չորս
հազար հոգի կորսընցուցին, ու զեցին
որ տատանակը այ բանակը բերեն՝ որ

անով ի՞նչ իրենց՝ օգնուի՞ն հասնի : Այս
 սելովէն տասպանակը որ վերցուցին
 բանակը բերին՝ ուինի ու փենէհէս
 ալ հետը . անատենը այլազգիները
 ինչլացոց ժողովրդին ձանէն իմանա
 լով տասպանակին գալը . սրտերնին
 սաստիկ վախ ինկաւ . վայ է ըսին մե
 զի , ալ բաներնիս բուսաւ , ինչու որ՝
 ան ինչլացոց ի՞նչը մէջերնին եկաւ՝ որ
 ինչվան հիմա բոլոր իրենց թշնամի
 ները ջարդեր կորսընցուցեր է : Աւս
 տի մէկմէկու սիրտ տալով անանկ
 յուսահատու թի՛ք որ սկսան ինչլացոց
 վրան վազել . ի՞նչ այնպէս կարգաւո
 րեց՝ որ եռսունհաղար հողի ինչլացի
 ներէն կոտորեցին՝ ուինի ու փենէհէս
 ալ մէյտեղ . ու մնացածը ցիրուցան
 փախուցին , և ի՞նչ տասպանակնալ գե
 ըի առին իրենց ազովտոս քի՛քը տա
 ըին : Այս որ եղաւ՝ շուտմը մէկ մարդ
 մը լաթերը պատռտած գլուխը հող
 ցանած վազեց սելով քի՛քը՝ որ աս
 խրդձուիններըս պատմէ . ու անատե
 նը հեղիալ ծերացած իննըսսունըու
 թը տարվան՝ որ աչքին լուսնալ կոր
 սընցուցեր էր , տանը դրանը առջևը
 աթոռով նստէր կըսպասէր , ու սիր
 տը կեփէր տասպանակին վրա : Այրբոր
 աս մարդէս լսեց որ՝ պատերազմին
 բանը ձախորդ գացեր է , իր երկու
 տղաքնալ մեռեր են , ու տասպանակը

այ անընդհատ է . ան տեղը հեղի սաս-
տիկ ցաւէն՝ աթոռէն կընըկին վրա
գետինը ինկաւ՝ ու մէջքը կուտրեցաւ
մեռաւ : Բնկէ ետե փենէ հէսի կը-
նիկնաւ , որ ան օրերը տղաբերքի մատ
էր , անալ իր պարոնտատին ու եր
կանը մեռնիլը մէկէն լսելով՝ ցաւը
բռնեց ու տղաբերքին ատենը խեղ-
ճաբար մեռաւ :

Գ | : Ժ | Ե .

Բնազգիները քաղաքնակին պարստաւի
դարձելէն՝ ու նորէն Բեւաջոյ իւրաքանչեւ

Բնազգիները որ տապանակը գե-
րի բռնեցին ազովտոս տարին , ա-
նիկա իրենց դագոն ըսած կուռքին
տաճարը դրին . ու երբոր մէկալ օրը
առտըվանց կանուխ ելան տաճարը
գացին՝ տեսնան որ դագոն կուռքը
տապանակին առջևը երեսին վրա
գետինը փռված էր . ու անկէց վե-
րուցին նորէն իր տեղը կայնեցուցին .
Բայց անոր մէկալ առտուն մէյմալ
գան գտնան որ՝ դագոն նորէն գե-
տինը կործանած՝ ողնայարը (քի կէօլ-
տէ քիւթիւ իւն) միան ողջ մնացեր
է , ու գլուխը երկու սովընները տա-
ճարին մէջ տեղը ինկեր ջախջախեր
է , ու երկու թւերը գռանը շեմին վը-
րա կեցեր է : Բնկէ՛ի զատ՝ ան ուրիշ

պատիժ ալ խրկեց այլազգիներուն
 վրա, որ նստուկ տեղերնին խոց կեւ-
 լար՝ սաստիկ կը տանջուէին, ու անով
 ալ շատ մարդ կը մեռնէին: Ասե ի-
 րենց արտերը անհամար մըկներ կը
 վըխտային ու բոլոր վարուցաննին
 կուտէին հաւրէին: Աս պատուհաս-
 ներնոր ազովտացիքը տեսան, կար-
 ծիք երթալով որ տապանակին պատ-
 ճառովը կըլլա, խորհուրդ ըրին մե-
 կալ այլազգի իշխաններուն հետը,
 ու նորէն վորձելու համար՝ անկէց
 վերուցին գէթ ըսած քիչը տարին.
 քայց հոնալ տեսան որ ան պատու-
 հասները կըլլան, ու երբոր անկէց
 ալ ուղեցին որ ասկաղոն տանին,
 ասկաղոնցիները ասոր գէմ կեցան,
 մեք բոլորս ջարդըվիլ չէնք ուղեք
 ըսին: Աւտի ասանկեօթը ամիս տա-
 պանակը այլազգիներուն քովը կե-
 նալէն ետե՛ալ մտմտացին որ նորէն
 ինչացոց ճամբեն՝ խաղըսին աս պա-
 տուհասներէս. ու ասոր վրա իրենց
 քուրմերը խորհուրդ տըվին որ պա-
 րապ չիխաւրեն, հապա այլազգիներ-
 րուն հինկ իշխաններուն համրանք-
 վը՝ հինկ հատ ոսկիէ նստուկ տեղի
 պատկերք շինեն, ու հինկալ ոսկիէ
 մըկներ, և ասոնք տապանակին նը-
 վիրեն տան, որ ան պատիժները վրա-
 ներնէն վերնա: Ատքը աս ալ ապրու-

սրբեցին որ՝ մէյմալ աղէկմը փորձե-
 լու համար, որ իմանան թէ սս պա-
 տիժներըս անկէ՛ց է՝ թէ չէ, տապա-
 նակը ան ըսած ոսկիէ բաներովը առ-
 նեն մէկ նոր սայլի (յի առապայիմը)
 վրա դնեն, ու երկու մատղաշ կովեր
 որ առջինեկ հորթերնին բերերեն,
 ան սայլին լծեն, ու հորթերնին քո-
 վերնէն բաժնեն տունը սրահեն, ա-
 նանկ ճամբա դնեն անոնք որ երթան.
 Եթէ տեսնան որ սս կովերը շտակ
 գէյ՛ի ինչլացոց երկիրը կերթաննէ,
 գիտնան որ ան պատիժները տապա-
 նակին սրճուովը եղած է: Անոնք
 ալ անանկ որ ըրին, ու ետեւէն գա-
 ցին նայելու. տեսան որ կովերը ա-
 ռանց մէկ դին մէկալ դին ծռելու՝
 շիփշիտակ գացին գէյ՛ի բեթսամիւս
 ըսած ինչլացոց երկիրը, որ անատենք
 ցորեն կը հնձէին անոնք: Աւ յովսեա
 բեթսամիւսացիին արտը որ մտան.
 ինչլացիները իմացան ինտալով տա-
 պանակին վրան վաղեցին առին սայ-
 լէն վերուցին. ու սայլը ջարդեցին
 վառեցին, անոր կրակովը ան երկու
 կովերը եկան ղևտացիները ողջ՝ կէղ
 ըրին տապանակին առջև: Ասայց
 ինչլացոց ուրախուիը մեծ տրամա-
 վերջացաւ, որ յիստուն հազար ու
 եօթանասուն հոգի անատենք այ
 պատժըլեցան մեռան: ինչու որ, կը-

սեն թէ, երբոր տասրանակը ասանկ
 հոն հասաւ. ինչացիք մեծ ու պզտիկ
 վրան թափեցան, ու առանց անոր
 պատիւը պահելու սկսան տասրանա-
 կին դպչիլ հետաքրքրուք մէջը խառ-
 նեցին նայեցան. որ աս բանըս իրենց
 սաստիկ արդիւրէր իմ: Աստի բեթ
 սամիւսցիքը ալ տասրանակէն սոսկա-
 լով դողալով կարիաթարիմցոց աղա-
 շեցին որ իրենց քաղաքը առնեն տա-
 նին. ու անանկ կարիաթարիմը տա-
 ըին, որ հոն շատ տարի կեցաւ ամբ-
 նադաբ քչիյին տունը:

Հեղի քահանայապետէն ետե ինչ
 սէս ըսինք՝ սամուէլ մարդարէն որ
 սկսաւ ինչացիքը կառավարել, իր
 առջի հոգը աս եղաւ՝ որ բոլոր կուռ-
 քերը ու կռասպշտական բաները մէ-
 ջերնէն վերցուց մաքրեց, ու իմպաշ-
 տուիր նորոգեց, մանաւանդ տասրա-
 նակը դառնալէն ետքը: Աւ աս ա-
 տեններըս մէկ հեզմը սամուէլ բո-
 լոր ինչսցիները մէյտեղ մասեփաթ
 ըսած տեղը ժողված՝ իրենց քարոզ
 որ կուտար՝ ու նյ աղօթք որ կընէին,
 ան ժամանակը այլազգիները յան-
 կարծակի ուղեցին վրանին պատե-
 ըազմելէլ. ան որ իմացան ինչացի-
 ները՝ սրտերնին դող ինկաւ, ու սա-
 մուէլի դիմեցին որ նյ աղօթք ընէ՝
 ձեռքերնէն խալըսին: Սամուէլ ալ
 մէկ

մէկ գառնուկմբ առաւ նայ ողջակէզ
որ ըրաւ . նձ երկինքէն անանկ սոս-
կալի գոռալու ձանմբ հանեց , որ բռ-
լոր այլազգիները իրար անցած սկը-
սան փախչիլ , ու իէլացիները ետենին
ինկած ջարդեցին իրենք , ու իրենց
քաղաքներնալ նորէն անոնց ձեռ-
քէն առին : և ասով այնպիսի վախ ին-
կաւ այլազգիներուն սիրտը , որ սա-
մուէլի օրը մէյմալ իէլացոց վրա պա-
տերազմչի բացին : Ալ ինքը սամուէլ
մարգարէն սովորու թի ըրեր էր , որ
տարին հեղմը կեւէր իէլացոց քա-
ղաքները կը պըտըտէր՝ անոնց պիտա-
նաւորու թիը կը հոգար գատաստան-
նին կը տեսնէր , ու մէկալ մնացած
ժամանակը արիմա թեմ իրեն տու-
նը կը նըստէր :

Մ Լ Ս Ն Չ Ո Ր Ր Ո Ր Գ

Պատմութիւն թագաւորուէց և մնացորդաց գրքերուն . իէլացոց թագաւորնէրուն ատենը եղածը մինչև իրենց դերութիւր :

Գ Լ Լ :

Իսրայէլացիք իրենց Ռաֆաւոր հուշէն դնել . թաւ սառուղի իշխորէ առջին Ռաֆաւոր Իսրայէլացոց :

Լրջորալ ծերացաւ սամուէլ, կառավարուէ բեռք իր վրայէն քիչմը թեթեցունեւու համար՝ իրեն երկու որդիքը յովէլ ու աբիա ըսած՝ դատաւոր դրաւ իսրայէլացոց վրա : Լսոնք իրենց հօրը բարեպաշտուէ ու արդարուէ ճամբէն դուրս ելան , որ կաշառքներով և ուրիշ անիրաւու թիներով ժողուրդը կը չարչարէին : Լսոր համար ալ չի դիմանալով , ամ մէնքը եկան սամուէլի ինկան՝ ու միաբերան ըսին թէ՛ մեզի մէկ թագաւորմը դիր , որ ուրիշ աշխարքի ազդերունակէս մենքալ մեր թագաւորէն կառավարվինք : Աւասով ժողովուրդը չուզէլմը ցուցունեւով անմիջապէս ասաուծմէ կառավարվլը՝ իր պաշ .

պաշտօնակից ձեռքով, (ինչպէս ինչպիսի
ան ատենը եղած էր .) սամուէլ որ
աս բանը ընց՝ խիստ վշտացաւ ու
զանկտեցաւ նոյն հետ : Եւ ալ հրա-
մայեց որ անոնց ուղածը կատարէ ,
միան թէ՛ առաջ իրենց առջևը դնել
Թագաւորներուն իրաւունքը, որ ինչ-
պէս սովորուի է՝ Ժողովրդոց վրա բեռ
կրլան , ու իրենք գերիխպէս կրբա-
նեցունեն : Եւ այց աս բաներովս ալ
խորայէլացոց աչքնոր չի վախցաւ ,
և իրենց խօսքին վրա հաստատ կե-
ցերէին , ան ատենը նախ նորէն հրա-
մայեց սամուէլի որ սաւուղը խորայէ-
լացոց Թագաւոր օծէ : ու ասանկ
եղաւ : Եւ նիսիամինի ցեղէն մէկ մարդ-
մը կար՝ կիս անունով . ասիկա մէկ
կտրիւժ տղամը ունէր խիստ շնորհա-
լի պատուական , ու բարձրը հասա-
կով (քի պոյլու պօսլու) , անանկ որ
ինքը մէկ հատիկմընէր բոլոր իէլա-
ցոց մէջը , որ սաւուղ կրսվէր : Պա-
տահեցաւ որ աս կիսը իր էշերը կոր-
սընցուց , ու ինքնալ ան սաւուղը մէկ
ծառայիմը հետը դրաւ ետեւէն խրկեց
որ ան էշերը փրնտուտեն , անոնք ալ
աս բանիս համար ելան շատ տեղ-
վանք պըտըտեցան . ետքը երբոր չի
դտան ու յուսահատած պիտոր ալ
ետ դառնայիննէ՛ յանկարծ ծառային
միտքը եկաւ սամուէլ մարդարէն՝ որ

Հոնտեղվանքը կը գտնուիլէր, ու ըսաւ
 որ երթան իրեն հարցունէն ան կոր
 սրված էշերուն համար: Նայց օրով
 առաջ ան յայտներէր սամուէլի թէ՛
 վաղը աս առտեն քեզի բենիամինի երկ
 րէն սաւուղը պիտոր խրկեմ, որ ա
 նիկա թփւոր օժես իմ ժողովրդոցը ս
 վրա. ուստի երբոր ինքը տեսաւ սա
 մուէլ՝ ճանչցաւ որ սաւուղն է. ու անոր
 սիրտը հանգչեցնելէն ըսելէն ետե՛
 թէ իր հօրը էշերը գտնուած են,
 բռնեց զինքը ուրախուիմ հետը առաւ
 սեղան տարաւ. ու հոն պատիւ ըրաւ՝
 ամմենէն վեր նստեցուց սաւուղը,
 ու աղէկ պատառներն ալ իրեն առջևը
 դնել տրվաւ: Սեղաննոր լամբնցան՝
 չի թողուց որ երթա, ան գիշերը հոն
 բռնեց. ու աւտրվանց ելաւ գըլու
 խը եղ լեցուց՝ ըսաւ թէ անքեզ թա
 գաւոր օժեց իր ժողովրդոցը վրա,
 որ թշնամիներուն ձեռքէն իրենք ա
 զատես: Ատե ալ իր հօրը տուննոր
 ճամբելու եղաւ, աս թփւր ըլլալուն
 ճամարտուէր նշանի համար մէկ քա
 նի բանմը մարգարէացաւ սամուէլ,
 որ ան երթալնինի ճամբան իրեն պիտի
 հանտըպիին. ու հետը խօսք դրաւ
 որ ետքը գաղգաղա քաղաքը երթա
 իրեն սպասէ. որ եօթը օրէն ետե
 ինքնալ հոն կուգա, ու ինչ որ պիտոր
 ընելնէ՛ ան կօղմանէ՛ հոն տեղը իրեն

պիտի յայտնէ : Անամիսն նշաննել ըստ
 սաւուղի վրա կատարվէլէն ետքը ,
 ինչպէս խօսք կատարէրնէ , քնաց սա-
 մուէլ՝ ու բոլոր ժողովուրդը մասե-
 փաթ ժողովեց , որ հոն իրենց թա-
 գաւոր ընտրէ : Այսպէս ըրաւ՝ ա-
 ռաջ տասվերկու խորայէլացոց ցեղե-
 րուն վրա վիճակ ձգել տրվաւ , ու
 երբոր բենիամեանի ցեղին վրա ելաւ
 վիճակը , ան ատենը սամուէլ անայ-
 ին յայտնուք սաւուղը պահվրտած
 տեղէն բռնեց բերաւ ժողովրդոց մէ-
 ջը կայնեցույ՝ ու ըսաւ , ահա՛ ան մար-
 դը որ անձ ձեզի թագաւոր դրաւ :
 Վճողովուրդնալ ուրախուք մէկ բե-
 րան կանչեցին՝ կեցցէ՛ տրտայ : և ալ անայ-
 ին տրորմամբը սաւուղի քովը սկսան
 ժողովրդիլ ու ժով ու բանի եկող մար-
 դիքները , որ անանկ ինչացոց նոր թա-
 գաւորուի կայնեցաւ :

Գ Լ Բ .

Սաւուղ Ած յաղթուի՛ն ընելէն ետե՛ն ու
 բէն Ռաֆաւոր իօծվի :

Աս բաներէս մէկ ամսէն ետքը՝ նա
 աս ամնացոց թագաւորը ելաւ
 խորայէլացոց երկրին մէկ կողմը յա-
 բիս ըսած գաղայագացոց վրա . ա-
 նոնքալ դէմ կենալու ու ժ չունենա-
 լով իրեն խրկեցին ըսին թէ՛ մէջեր-
 նիս

նիս ու խտուդ աշինք դնենք՝ ու անանկ
 քու ներքեդ ըլլանք : Մնալ ասանկ
 սրտասխան տրվաւ թէ՛ մէջերնիս
 դաշինքը աս ըլլա՛ որ ամմէն մէկեր
 նիդ ձեր աջ կողմի (ցի սաղ գիի) աջ
 քերնիդ հանէք : Յաբիսցիքը աս որ
 լսեցին՝ իրենց եօթը որ ատեն ուղե
 ցին , ու աստին անդին խորայէլացոց
 երկիրը իմացուցին աս բանը : Աւու
 ղալ որ լսեց ան անիրաւ բանը՝ վառ
 վեցաւ անձային զօրուք , ու սաստիկ
 սրդողելով՝ առաւ իր երկու եզը կտոր
 կտոր բրաւ , ան կտորվանքը չորս դին
 խորայէլացոց երկիրը խրկեց ըսելու
 թէ՛ ո՛վ որ սաւուղի ու սամուէլի հեռ
 չի գար՝ ասանկ կտոր կտոր կընեն ան
 նոր եզները : Մս բանովըս անանկ
 սոսկումնը ձգեց ժողովրդոց սիրտը ,
 որ ամմէնք ոտք ելան եկան սաւուղի
 քով բոլորը վեցհարուր եօթանա
 սուն հազար հողի . ու ասոնք սաւուղ
 իրեք բանակ բրած անանկ ան ամննա
 ցոց վրան վազեց , ու աղէկ ջարդմը
 տալով մնացածը ցիրուցան փախուց
 կորսնցուց յաբիսցիքը ազատեց : Աւ
 ասով սաւուղ շատ սիրելի եղաւ ժո
 ղովրդոցը , ու սրբտերնին տաքցաւ
 վրան , անչափ որ՝ ոտք ելան բռնեւ
 մեռցունել կուղէին ան մարդիքը ,
 որ սաւուղը բանի տեղ չի սեպելով՝
 զլուխքաշեր իրեն տուրք չէին ի տար

ու սամուէլ արդէլեց խաղաղցուց
ամմէնքը : Ատքը սամուէլ առաւ թո-
լոր ինչացիքը դադդադա ատրաւ . ու
հոն շնորհակալուէ զոհ մատուցանե-
լով այ , նորէն սաւուղը թագաւոր օ-
ծեց . ու անտեղը ամմէնուն առջևը
սամուէլ իր ինչվան ան ատէնը ար-
դարկառավարուէ վկայու իր՝ Ժողովը
դոց բերնէն առնելով , և այ իրենց
վրա ըրած բարեբարու ինէրը՝ առջև-
նին դնելով , խրատեց ու յորդորեց որ
իրենց թագաւորին հետ միաբան աւ-
տուծ մէ վախնան , անոր պատուի
բանքները պահեն : Մայց աս բանիս
նշան թէ մեծ անիրաւու ի ըրին այ՝
որ թագաւոր ուղեցին , աղօթք ըրաւ
սամուէլ՝ ու շուտմը երկինքը սկսաւ
սասաիկ գոռալով անձրև թափել
անչափ որ՝ Ժողովուրդը սոսկալով մե-
ղա՛ ըսին , ազալեցին սամուէլի , որ ան
այ պատու հասը դադրեցունէ :

Գ. Բ. Գ .

Սառու խորէն այլադիւնէրը իշյաղնէ , ու
անհնապանդոռնէը համար այ տէրէն ինչնա :
Հոգնախան իր բաշտալէը մտնելէն հաղապի :

Սէկ տարիէն ետև ինչացոց պա-
տերազմ հանտըպեցաւ փղը շտա-
ցոց հետ . աս բանիս համար ամմէն-
քը մէկտեղ դադդադա Ժողովեցան .

ու սամուէլ լալ եօթնօրէն ետքը հոն
 գտնուիլու խօսք տրվերէր՝ որ գա
 մայ զոհ մատուցանէ, ու ժողովրդոցը
 սիրտ տա պատերազմ ելլալու: որ
 ամմէնքը սոսկացերէին՝ լսելով որ
 իրենց թշնամիները սաստիկ ուժով
 եռսուն հազար կառքով վեցհազար
 ձիաւորով ու ալ անհամար զօրքերով
 վրանին կուգանկոր: Այրքոր եօթը
 օրը եղաւ՝ ու տեսաւ սաւուղ որ չի
 հասաւ սամուէլը, ու ժողովուրդն ալ
 տրտնջալով կը ցրվէինկոր, ինքը ձեռք
 զարկաւ զոհ մատուցանելու, որ ալ
 չըսպասէ թշնամիներուն գէմը ելլէ:
 Օրհնոր լըմըննալու եղաւ՝ ան ա
 տենը հասաւ սամուէլ, ու խիստ
 սրգողելով սաւուղի անհամբերուէր
 և յանդըգնուէր վրա՝ ըսաց թէ Խժ
 քեզ ատ բանիդ համար երեսէ ձգեց,
 անանկ որ՝ քու թագաւորուիդ քեզմէ
 քու տղիդ պիտի չանայնի: ու այնպէս
 թողուց ելաւ գնաց: Աս լսելով զօր
 քը՝ աւելի սրտերնին կոտրեցաւ, ու
 սաւուղի հետ միան վեցհարիւր հոգի
 մնացած՝ անանկ սկսան թշնամիներ
 ուն գէմ երթալ:

Ան ատենը յովնաթան սաւուղի որ
 դին մարդու բանմը չըսած՝ միան իր
 կապարձակիրը (քի սիլիհտարը) հե
 տը առած թշնամիներուն բանակը
 մօտեցաւ, ու գնաց մէկ լեռանմը
 նե.

նեղուցի բերան կեցաւ, անոնցմէ դէ-
 մը եկածը մէկմէկու ետեւէ քսան հո-
 գիի չափ մեռցուցւեալ ասով անանկ
 վսխամբ ու շփոթութիւնը ձգեց թշնա-
 միներուն մէջը, որ կարծելով թէ
 ետեւին կեցած է իսրայէլացոց մեծ
 բանակը՝ սկսան ցիր ու ցան ըլլալ
 փախչիլ: Արբոր աս հեռւիանց տե-
 սաւ սաւուղ, ու բանը իմացաւ թէ
 ինչպէս եղէրէ, ինքնաւ սիրտ առաւ,
 (մանաւանդ երբոր ժողովուրդնաւ աս
 բանը իմանալով նորէն տասը հազար
 մարդու չափ իր քովը ժողվեցաւ)
 ուստի ուժով ետեւին ինկաւ աղէկմը
 ջարդեց՝ ու մնացածը փախցուց: Աս
 մեծ յաղթութեւնըս մէջը զարմանաւ
 լին ան էր, որ իսրայէլացոց կողմէն՝
 բոլոր այնչափ հոգիէն միան երկու-
 քը՝ սաւուղ ու յովնաթան գեղարդ
 ու թուրունէին, ինչուոր՝ այլազգիքը
 իսրայէլացոց վրա տիրապետած ա-
 տեննին այսպիսի պատերազմական
 զենքերը արգելէրէին անոնց, նաև եր-
 կաթագործները անոնցմէ վերցուցե-
 րէին. որ իսրայէլացիքը իրենց երկրա-
 գործուէ խօփը՝ մանգաղը ու գե-
 րանդին սրելու համար՝ այլազգիներ
 բուն երկիրը կերթային, ու հոն շե-
 նել կուտային:

Բայց աս փառաւոր յաղթութեւնը ու
 բախուիլը մէկէն կտրեց մէկ տրտմաւ

ըի դ իսրո՛ւ ած քո՛ւր . պի՛տ ճան որ՛ սաւու զ
 ան այլազգ ինե՛րուն վրա վաղե՛լուն ա
 տենը անխոհե՛մու թք՛ . այ երդու՛մով
 ուխտ ըրաւ՝ որ ան օրը ինչվան բոլոր
 թշնամիները չի կորսրվիննէ՛ . ինչվան
 իրիկուն ծոմ կենան՝ մարդ բերանը
 բան չի դընէ : Յո՛վնա թան չէր դ ի
 տեր աս իր հօրը երդու՛մը , ուստի
 մեղուներուն փեթակներուն քովէն
 անցնի ինի՛նի՛ խիտ անօթի ըլլալով
 ձեռքի գաւազանը երկնցուց անկէց
 մեղքը առաւ կերաւ , ու անով աչքը
 բացվեցաւ՝ ու ժը վրան եկաւ : Այրբօր
 իրիկուն եղաւ՝ զօրքը ալ սաստիկ յագ
 նած ու անօթեցած , թշնամիներէն
 ինչոր ձեռվընին ինկեր էր՝ ոչխար ,
 հորթ , անհամբերուք գետինը սկը
 սան մորթել , ու օրինաց դէմ արուն
 թաթախուտել : Ա՛սիկա որ իմացաւ
 սաւու զ՝ մնացածը իր առջևը բերել
 տրվաւ՝ ու մէկ քարի մը վրա մորթած՝
 անանկ միսը սրունէն մաքրած իրե՛նց
 տրվաւ որ ուտեն : Այտքը ան գիշերն
 ալ սաւու զ նորէն ուղեւոր որ թշնա
 միներուն վրա երթաւ , քահանային
 ձեռքովը հարցուց այ . երբօր տեսաւ
 որ ն՛ծ պատասխան չի տրվաւ , գիտ
 ցաւ որ մէկ մեղքովը պատահած է ,
 անոր համար հրամայեց որ ամմէնուն
 վրա վիճակ ձգվի , ու թէ որ ըսաւ՝
 յո՛վնա թան տղիս վրայս վիճակը ել
 ւէ .

լէնէ՛ շէմ խնայեր մեռցունեւ կուտամ : Ա իճակը որ ձգեցին , ու յովնաթանու վրա ելաւ . սաւուղ իրեն հարցուց թէ ի՞նչ բերեա , անալ ըսաւ թէ կտորմը մեղրը ուտելու համար ես պիտոր մեռնիմ մի . սաւուղ ալ երդում ըրաւ թէ անակ է՛ պիտի ասոր մեռնիս : Անատենը ելաւ ժողովուրդը ասոր դէմ կեցաւ , քաւ լիցի ըսին ինչպէս սպաննըվի ան մարդը , որ սլատձառ եղաւ իսրայէլացոց ազատուէր . ու անանկ ժողովուրդը աս մեղքս վրանին առած՝ այ աղօթք ընելով յովնաթանը մեռնեւ լէն խաղտեցին :

Գ Լ Գ .

Սաւուղ ամաղեկացոց խնայելով , բռնորովին այ ալ էն իեւա :

Ամաղեկացոց մեղացը չափն որ լըցվեցաւ , այ հրամանովը սամուէլ գնաց սաւուղի ըսաւ որ՝ սլատերաղմեւէ ամաղեկացոց վրա , ու չի խընայէ բոլորը ջարդէ՛ երիկ մարդ՝ կընիկ մարդ , ինչվան մանրը տղաքնալ , ու անոնց անասուններնալ : Սաւուղ ալ զօրք ժողվեց չորս հարուր եռսուն հազարի չափ , ու ելաւ կտարեց ամաղեկացիքը : Այց այ հրամանը լըման չիկատարեց , ինչու որ ողջ բունեց սլա

սրահեց ադ ագ. ըսած անոնց թագա-
 ւորը, ու իրենց կենդանիներուն և
 ուրիշ բաներուն աղէկներնալ մեղ-
 քընցաւ սրահեց: Անոր համար սաւ-
 տիկ բարկացաւ ինձ, ու աս բաները
 սամուէլի պատմելով հետը գանկը
 տեցաւ ու ըսաց թէ՛ զղջացերեմ որ
 սաւուղ թագաւոր դրի, որ ասանկ
 իմ խօսքըս չիմըռեց: Սամուէլալ ան
 դիշերը անանկ տրտմած՝ ինչ առջևը
 ինկաւ. ու առտուն գնաց անատենը
 վրա հասաւ՝ որ սաւուղ ամաղէկա-
 ցոյ առած կողոպուտները ինչ զոհ
 կրմատուցանէր. երբոր սաւուղ սա-
 մուէլը տեսաւ, առջևը վաղեց ու ը-
 սաւ. ահա՛ ինչ հրամանը ինչպէս ըսե-
 թէրնէ կատարեցի: Ան ժամանակը
 սամուէլ ալ իրեն հարցուց, հասա
 ինչ է ըսաւ ան ոչխարներուն ու կո-
 վերուն ձանը որ ես կըլսեմ կոր. ան
 ալ պիտի տրվաւ թէ՛ ատոնք ամաղէ-
 կացոցմէ բերածս է, որ աղէկները
 ժողովուրդը ու զեց պահել որ ինչ զոհ
 րնեն: Սամուէլալ ինձային նախան-
 ձով վառեղ՝ հան տեղը չարաչար յան-
 դիմանեց ինքը, ինչ ըսաւ աւելի հա-
 ճոյ է հնազանդուիլ, քան թէ զոհ
 մատուցանելը. անոր համար ինչպէս
 որ դուն ինձ բանի տեղ չի սեպեցիր,
 ինձալ քեզ երեսէ կըձգէ ու թագա-
 ւորութիւն ձեռքէդ կառնէ: Աս բա-
 նէս

նէս սաւուղի սիրտը գողաց՝ մեզա՛
 ըսաւ՝ Թողուի տունը ինձի, ու եկոր
 մէյտեղ այ աղօթք ընենք որ մեզքս
 Թողու: Սամուէլ ալ մտիկ չըրաւ,
 ու երբոր երեսը դարձուց որ երթա,
 ետեւէն վազեց սաւուղ, ու անոր վե-
 րարկուն բռնել քաշելն ինի որ չի Թո-
 ղու որ երթա, կտորմը պատուեցաւ
 ձեռքը մնաց. ասոր վրա դարձաւ սա-
 մուէլ ու նորէն իրէն ըսաւ՝ Թէ ասոր
 պատուեց ու քեզմէ առաւ անձ քու
 Թագաւորութիւղ, որ քեզմէ աղէկ
 մարդումը ձեռքը տա. ու աս այ ը-
 սած բանը ետ չի դառնար: Ատրը
 սամուէլ՝ ալ տեսաւ որ սաւուղի ձեռ-
 քէն չիխալըսիր՝ դարձաւ հետը եկաւ
 որ այ աղօթք ընէ. ու ուզեց որ ա-
 գագ Թագաւորը իր առջևը բերեն:
 անալ երբոր գողալով առջևը ելաւ-
 նէ՛ անատենը Թուրմը առաւ սամու-
 էլ ու իր ձեռքովը հոն տեղը մեռցուց
 զինքը, ասանկ ըսելով Թէ՛ ինչպէս
 քու Թուրդ անչափ կնիկները իրենց
 տղոցմէ զրկերէ, այսպէսալ հիմա
 քու մարդը քեզմէ զրկւի: Անկէ
 ետե՛ ալ սամուէլի սիրտը կտորած՝
 Թողուց ելաւ արիմաթեմ իր տունը
 գնաց, ու անանկ քաշված նստեցաւ,
 մէյմընալ սաւուղի հետ չի տեսնուի-
 ցաւ:

ԳՎԵՆ

Վաստիւնը Լազարոսը կօծէի :

Ը որ այսպէս սաւուղը երեսէն ճը
 գեց՝ անկէ ետքը սամուէլ մար
 գարէն միսի թարեւոյ՛ հրամայեց իրեն
 որ ելլէ՛ բեթղէհէմ երթա, ու հոն
 յեսսէին տղոցը մէկը, որ ինքը իրեն
 կը յայտնէ՝ անիկա թգլոր օծէ սա
 ւուղի տեղը : Սամուէլ ալ բեթղէ
 հէմ որ գնաց, աս բանըս սաւուղէն
 գտղտուկ ըլլալու համար՝ որ իրեն
 զէնմը չընէ, այ հրամանովը՝ ասանկ
 ձան հանեց թէ՛ զոհ ընելու համար
 բեթղէհէմ եկերէ : Աստի երբոր
 հոն ան զոհին եկաւ յեսսէ ըսած
 մարդը յուգայի ցեղէն՝ իր տղաքնե
 բովը, սամուէլ ուղեց որ յեսսէն ա
 նոնք մէկիկ մէկիկ իր առջևը բերէ
 օր տեսնէ : Աւսինտ առաջ տեսնե
 լով եղիարը յեսսէին մեծ տղան, սա
 մուէլ կարծեց թէ՛ ան ըլլա այ ընտ
 բաժը, բայց ան ըսաւ իրեն, ատոր
 երեսը ու հասակին մեծ ուիր մի նայ
 իր, իմ ընտրածըս ատ չէ՛ : մարդը
 մարդուն երեսը նայելով անանկ գա
 տաստանը կընէ, բայց ան մարդուն
 երեսը չի նայիր, հապա սիրտը կը
 նայի : Ասոր ետեւէն յեսսէն բերաւ
 ամինադար ըսածը, անալ չեղաւ .
 ան

անկէ ետքը մէկալ մնացածները բո-
 լոր եօթնալ կարգաւ առջևը ելան :
 Ա երբոր տեսաւ սամուէլ որ անոնց-
 մէ մէկնալ նոյ ուզածը չէ՛, յետսէի հար-
 ցուց թէ՛՝ ատչանի է մի տղաքնէրդ .
 անալ ըսաց , մէկ սղտիկմընալ կա որ
 ոչխար կարածէ , որ դաւիթ կըսվի .
 սամուէլը կանչել բերել տրվաւ ա-
 նիկայալ՝ ու տեսաւ որ մէկ շիկուկ
 շնորհալի տղամընէր աս դաւիթ ը-
 սածը , ու նոյ հրամանովը անտեղը
 սամուէլ անոր գլխուն վրա եղը լէ-
 ցուց թագաւոր օծեց ինքը : ու ան ա-
 տէնէն՝ ալ նոյ հողին սաւուղէն ելաւ
 հեռացաւ , ու դաւ թին վրան եկաւ :
 Ա սանկ որ՝ նոյ երեսէն ինկաւ սաւուղ ,
 ալ դե մտաւ իրեն , որ ատեն ատեն
 անով խիստ կըտանջուիէր . ու ասնե-
 ղու թին քիչմը թեթեցունելու հա-
 մար՝ մէկ քնար (նոյ սանթուռ) չալող-
 մը փրնտուէն ինի՛ դաւիթը դտան ,
 սաւուղի քովը բերին . որ երբոր ա-
 նոր ցաւը ու խենթուիը կըբռնէր,
 նէ՛՝ դաւիթ անուշիկ չալելով կըգաղ-
 բեցընէր , ու կըհանգչեցնէր ինքը :
 Ատե անանկ սիրելի եղաւ դաւիթ
 սաւուղի՛ որ առաւ իրեն կասարճա-
 կիր ալ ըրաւ :

ԳՎ : Թ .

Դաս-ի-ն գորշ-ա-մ-ը եւս պո-ն-ն-է , ու ան-ով-ի-ս
 Լ-ը ալ-ա-շ-ք-ի-ն-է-ր-ը եւս ա-շ-ք-ը-լ-ի-ն :

Մ յլազգիները նորէն ուժ-ա-մ-ն-ա-լ-ով
 ի-ն-չ-ա-ց-ո-ց վրա պատերազմ-բ-ա-ց-ին ,
 սաւուղնալ-ի-ր զօրքով-ը գնաց անոնց
 դիմացն-ին բանակը դրաւ կեցաւ :
Մ յլազգիներուն բանակը մէկ հըս-
 կա մարդ-մ-ը կար գող-ի-ա-թ անունով ,
 որ վեց կանգուն ու մէկ թիզ-մ-ը եր-
 կան էր՝ (իբր երկու մարդու հասու
 կէն երկան) , ու վրայի ունեցած զէն-
 քերնալ անանկ խոշոր ու ահաւոր
 է-ին՝ գլուխը պըղն-ծ-է սաղաւարտ դը-
 րած , ու բոլոր մարմինը երկը-թ-է դը-
 րահով (յի դըռխով) պատած . վահա-
 նը (յի խալխանը) վրան առած , և
 ձեռքը իրեն մեծուէ չափ մէկ ծանր
 տէգ-մ-ը (յի մզրախմը) բըռնած . (ա-
 նանկ որ՝ կըսվի թէ բոլոր վրայի զէն-
 քերուն ծանրու-ի-ր իբր հարուր քսան
 հօխայէն աւելի էր) : **Մ** սիկա ամմէն
 իժիբ իրենց բանակէն դուրս կու-
 գար . ու գէսվ ի ի-ն-չ-ա-ց-ո-ց բանակը քա-
 մահրե-լ-ով կը կանչէր թէ՛ գուք-ն-ով էք
 որ մեր դիմացը ելէրէք . գոնէ ըսաւ՝
 սասանկ ընենք որ պարապ տեղը չի
 ջարդը-լ-ի-ք . ձեզմէն մէկ-մ-ը ընտրե-
 ցէք որ դիմացս ելլէ , էս ու ան մի-
 նակ

նուկ ծեծկրովինք . թէ որ ան իս յաղ-
 թեւու սպաննեւու ըլլա՛ մենք ձեր
 ներքեւ ըլլանք , հապա թէ ես ինքը
 յաղթեմ նէ , դուք մերներքեւ ըլլ-
 լաք , ու ասով պատերազմը դադրի :
 Սաւուղ և բոլոր ինչլացիքը աս սոս-
 կալի հըսկաս ան իրեն զնքերովը
 տեսնելով՝ ու անոր ըսածը լսելով
 սարսափած կեցերէին քառսուն օր ,
 ու չէին գիտեր ինչ ընեն : թէպէտ
 խոստացաւ սաւուղ թէ՛ ո՛վ որ սիրօտ
 ընէ , անոր դէմը ելլէ սպաննէ նէ ,
 իր աղջիկը անոր կուտա , ու ինքը իր
 աղգովը ազատ կըդրէ . բայց մարդ-
 չի գտնուկեցաւ որ աս բանիս սիրտ
 ընէր : Ան օրերը հանդըսեցաւ որ՝
 յեսսէն իր պզտի դաւիթ տղան իւ-
 ըսյէլացոց բանակը խրկեց , որ երթա
 հոն իրեն իրեք եղբարներուն հաց տա-
 նի , ու տեսնէ թէ ինչպէս են : Աս-
 ւիթ որ եկաւ աս գողիաթին բանը
 իմացաւ տեսաւ նէ՛ խիստ տաքցաւ
 վրան , որ մէկ անհաւատ այլազգի-
 մը նոյ բանակը ասանկ քամահրէ :
 ու սկսաւ ինքը՝ բանակին մէջը աս-
 տին անդին ձան հանեց թէ՛ ինչ կու-
 տան ինձի , ես աստուծով անոր դէ-
 մը կելլեմ ու կը յաղթեմ : Այդիաբ
 իր մեծ եղբարը աս որ լսեց՝ չեխեց
 ինքը , թէ՛ անդին օչխարները երե-
 սին վրա ձգեր՝ ինչ հոս եկեր հետա-
 ժն

քրքրու թի կրնես, ու մեծ մեծ կը-
ղուրուցես:

Եւ տքր սաւուղի անկաճը հասաւ աս
բանըս, ու երբոր առջևը կանչել տը-
վաւ. դաւիթալ ըսաւ իրեն թէ՛ ա-
մենեւին մի վախնար, ես կերթամ
ան կը յաղթեմ: Սաւուղալ ըսաւ.
վախնամ թէ՛ չի կրնաս, ինչու որ դուն
տղամընես, ու անիկա պղտրկուցմէ
տատերազմի մէջ մեծցած մարդ է:
Դաւիթ ասոր պինս տըվաւ թէ՛, ես
քու ծառատ իմ հօրըս ոչխարները
արածեւնինի՛ երբոր առիւծ կի՛ արջ
վրա կուգար կը յափշտակէր, ես ե-
տեւէն կը վազէի ու բերնէն կը փրը-
ցունէի կառնէի, ու թէ՛ որ վրաս ել-
լերնէ՛, անոր վիզէն կը ռռնէի կըս-
պաննէի. յուսամ որ ասանկալ անձ
աս այլադդիին ձեռքէն իս խալըսէ,
ու ան անհաւատին բերնէն իկլա-
ցոց տըված նախատանքը վերցու-
նեմ: Սաւուղի խելքնալ պառկեցաւ
ան ատենը աս բանիս վրա. ուստի
հրամայեց որ իր պտրղմական երկը-
թէ՛ հագուստները դաւիթին հագ-
ցունեն, ու իր ղէնքերը անոր տան՝ որ
անանկ գողիաթին գէմը ելլէ: Բայց
դաւիթ սորված չըլլալով այսպիսի
ծանր հագուստներու ու ղէնքերու՝
մէկդի թողուց անոնք, ու իր ցուպը
(յի տէյէնէկը) մէկ ձեռքը առած, ու

Ահալ ձեռքը պարսաթիկը (յի սա
 փանը) , ու հինգ քարալ առաւ իր
 մախաղին (յի չանթային) մէջը դը-
 րաւ , անանկ ելաւ դողիաթին առ-
 ջւը : Գողիաթն որ տեսաւ զինքը
 ասանկ մէկ շիկուկ ու փափուկ տղա-
 մը՝ առանց պատերազմական զէնքի
 իր դէմը ելած , պահ ըսաւ՝ ես շուն
 եմ մի՛ որ ցուպով ու քարով վրաս կու-
 գասկոր : դաւիթալ իրեն պիտի տրվաւ
 թէ , շունէն ալ դէշ ես . անալ ըսաց՝
 եկոր եկոր մօտեցիր քովըս՝ որ քու մի-
 սրդ թռչուններուն ու դազաններուն
 տամ որ ուտեն : Գաւիթալ ըսաց ,
 դուն քու զէնքերովդ իմ դիմացըս
 ելերես , քայց ես նոյ զօրուէց անու-
 նովը քու վրագ կուգամ . ու յուսամ
 ան որ քեզ իմ ձեռքըս կուտա որ ըս-
 պաննեմ , ու գլուխըդ վրայդ վեր-
 ցունեմ . և քու ու քեզի հետ եզած
 բոլոր այլազգիներուն մարմինը աս-
 օրըս թռչուններուն ու դազաննե-
 րուն տամ որ ուտեն , և ասով բոլոր
 աշխարքս դիմնա որ՝ ինչացոց մէջն
 է՝ ճշմարիտ անձը , որ առանց թուրի
 ու զէնքի երբոր ինքը կրկամենանէ՝
 յաղթուի ընեւ կուտա : Աս որ ըսաւ
 դաւիթ՝ ու ալ քիչմը մօտեցան մէկ
 մէկու , շուտմը քարմը հանեց պար-
 սաթիկը դրաւ՝ դէպի վրան ու թով
 քաշածին պէս , քարը գնաց դողիա-

Թին ճակատին մէջը մտաւ , ու հոն
տեղը մէկէն երեսն 'ի վար գետինը
փռւեցաւ . ան ժամանակը շուտմը
վաղեց վրան ցաթկեց դաւիթ , ու ա-
նոր թուրը մէջքէն հանեց անով իր
գլուխը կտրեց իրցուց վրայէն : Այ-
լազգիները աս տեսածինպէս սկսան
ցիրուցան ըլլալ փախչիլ , ու ինչացի-
քը ետեւնին իյնելով խելմը ջարդե-
ցին անոնցմէ , ու բոլոր բանակը կո-
խեցին առին : Ատքը դաւիթ երբոր
գողիաթի գլուխը անոր թուրովը
առած սաւուղի առջև ելաւ՝ սաւուղ
ղարմանալով վրան 'իրեն հարցուց թէ
դուն որուն տղան ես : Անալ պա-
տասխան տրվաւ որ՝ քու ծառայիդ որ
յեսաէ բեթղէհէմցի կըսվի : Ան-
ատենը յովնաթան սաւուղի տրղան
դաւիթին աս մեծ քաջուիր տեսնու-
լով ու իրեն ասանկ շնորհալի զրուց-
վածքը , անանկ սիրտը հետը կապ-
վեցաւ , որ իր վրայի զինվորական հա-
գուստը ու զէնքերը հանեց անոր տը-
վաւ , ու հետը խօսք կապեց աղբրգիր
եղաւ : Սաւուղալ անկէց ետև չի թող-
ղուց՝ որ դաւիթ իր հօրը տունը դառ-
նա , հապա իր քովը առաւ :

ԳՎ : Լ :

Սաւուռի նախանձուհիը դասնի լրա :

Դաւիթ ասքաջուհիս ընեւէն ետեւ ,
 երբորալ սաւուռի հետ սլատե-
 ըազմէն կըդառնային , անատենը ժո-
 ղովուրդը քաղաքներէն չնահաւորե-
 լով սկսան դիմացնին ելլել , ու խըն-
 տու մով առջևնին ինկած , կնիկներ
 նալ սյար բռնելով ծնծղաներ չալե-
 լով՝ անանկ ուրախութե կերդէին ու
 կըսէին , սաւուռ հաղար ջարդեց ,
 ու դաւիթ՝ տասը հաղար : Ասոր
 վրա սկսաւ խիստ նախանձիլ սաւուռ ,
 ու ըսաւ՝ նայէ դաւիթի տասը հաղար
 տրվին , ու ինծի միան հաղար . ալ
 ինչ կըստակսի դաւիթի , միան իմ թա-
 գաւորուհիս՝ որ անալ առնէ : Աւան
 օրէն ետեւ սկսաւ ծուռ ծուռ նայիլ
 դաւիթի վրա , անանկ որ մէկ օրմը իր
 սովորական դիւահարութիւնը բռնած՝
 երբոր առջևը քնար կըսալէր դաւիթ ,
 յանկարծ գեղարդը անոր վրա շտ-
 կեց նետեց , ու հոնտեղը կըստան-
 նէր , թէ որ դաւիթը չի թրմնէր ան-
 կեց փախչելնէ : Ատքը աս ճամ-
 բաս դտաւ սաւուռ դաւիթը մեռ-
 ցունեւու : Ինչպէս որ առաջ ըսինք՝
 սաւուռը իր խօսք տրված ինպէս՝ մե-
 րովք ըսած իր մեծ աղջիկը դաւ-

Թի պիտոր տար , գողիաթը ըստան-
 նելուն համար . բայց անկէ ետև մոռ-
 անցունելով աս բանըս՝ հանեց ուրիշի
 հետ կարգեց անիկա . ետքը իմանա-
 լով որ իր մէկալ մեղքող ըսած աղ-
 ջիկը դաւ թի վրա աչք ձգեր էր , մը-
 տածեց սաւուղ որ անով դաւիթը ո-
 թոգայթի մէջ ձգէ որ մեռնի , ուս-
 տի խրկեց դաւ թի ըսաւ թէ՛ քեզմէ
 ուրիշ բան չե՛մ ուզեր որ մեղքող աղ-
 ջիկս քեզի տամ՝ ինծի փեսա ըլլաս ,
 հաստ ինծի երթաս հարուր այլաղ-
 դի մեռցունես : ու անով կը յուսար
 սաւուղ որ այլաղգիներուն ձեռքը
 իյնա մեռնի : Աս բանէս թէպէտ
 առջի բերանը խոնարհութիւն ետ կե-
 ցաւ դաւիթ , ըսելով թէ ես արժա-
 նի չե՛մ թիւորի փեսա ըլլու . բայց
 ետքը դնաց քաջութիւն սաւուղի ուզա-
 ծը կատարեց , ու ողջ առողջ դար-
 ձաւ , մեղքողը իրեն կին առաւ :
 Ղառ թի անանկ օրէ օր անձային շնոր-
 քովը որչափ առաջ կերթար , ու իր
 խոհեմութիւնը և ըրած քաջութիւնովը
 սիրելի կըլլար ժողովրդոցը , այնչափ
 սաւուղի նախանձութիւն անոր վրա
 կէմէ ընար , որ ալ յայտնի սկսաւ ե-
 տևէն իյնալ որ ինքը սպաննէ : Անչ-
 պէս մէկ օրմը նորէն իր գիւհ հարու-
 թիւր բռնած՝ երբոր առջևը քնար կը-
 չալէր դաւիթ , ան մէկալ հեղուն

պէս մէյմալ գեղարդովու վեց որ զար
 նէ մեռցունէ : Ղաւիթալ առջևէն
 փախաւ իր տունն որ գնաց , սաւուղ
 ետևէն մարդիք խրկեց որ երթան
 գիշերանց տանը դուռը առնեն՝ որ
 առտըլանց դուրս ելած ինպէս բռն
 նեն ըստաննեն : Սեղքողը իմացաւ
 աս բանս՝ ու ան գիշերը դադտուկ
 սրտու հանէն վար ինջեցուց գաւի
 թը՝ որ երթա ազատի . ու իրէն փախ
 չելու ատեն տալու համար՝ մէկ խա
 մածիկմը (կմխուխլամը) շինեց դաւ
 թի սպառկած տեղը դրաւ՝ վրան ծած
 կեց , ու առտըլանց սաւուղէն խրը
 կած մարդիքնոր կեան՝ ցուցուց ըսաւ
 թէ՛ հիւճանդ է չի կրցնար դար : Սա
 ւուղալ նորէն հրամայեց որ թնղ մա
 հիճովը առնեն բերեն . ու ետքը եր
 բոր իմացաւ աս խաբէբայուիը , ու
 լսեց որ գաւիթ ելեր սամուէլի քով
 փախերէ , անոր ետևէնալ թէ՛ պէտ
 իրէք հեղ մարդիք խրկեց , ու ետքը
 ճարը հատած՝ ինքնալ ելաւ գնաց ,
 բայց ան հոնալ գաւիթը խալըսեց :

Գ Վ Ն Ը :

Ղաւիթ սաստուղի յեռսէն քախարտիան
 կը դուրսի :

Սաւուղ որչափ որ թշնամի էր դաւ
 թի՝ անոր ներհակը յովնաթան
 L 4 իր

իր որդին՝ սրտանց սաստիկ բարեկամուհի ունէր դաւ թի հետ , ու կըջանար որ հօրը սրտէն ալ նախանձ ուիր ու թշնամու թիր հանէ : Վայց ետքը երբ որ տեսաւ որ ճար չիկա աս բանիս , գաղտուկ մէյտեղ խօսք դրած՝ դաւ թի գտաւ , ու լալով հետը պագտը վէլով իրեն ըսաւ որ գլուխը քաշէ երթա՛ ալ չէրեն սասաւ ուղի առջևը : Ուստի դաւ թի ալ չուշացաւ . ու աւանակ առանց պատրաստուէ որ ճամբաւ ելաւ , շուտմը դնաց աքիմէլէք քէ՛յ յապեալին հանդըպեցաւ , ու աւոր ասանկ ցուցուց թէ՛ թագաւորական բանիմը համար ինքը՝ ծածուկ տեղմը խրկըված է , ու հինկ օրհնաց հացերէն ուղեց առաւ անկէց , որ իբէն ու հետը եղած մարդիքներուն ճամբու պաշար ըլլա , ու գողիաթի թուրը որ նոյնը վիրված՝ հոն կըպահվէր՝ անալ վրան առաւ , ու այնպէս ելաւ այլ զգիներուն ելիկիրը դնաց՝ անքուս ըսած՝ դէ թացոյ թիւրին քովը : Վայց անտեղը երբ որ բանը իմացվեցաւ թէ՛ աս ան դաւ թին է որ իէլացոց մէջէն իրենց դէմ ան յաղթութիները ըրերէ , անկէց դաւ թի սիրտը շատ վախ ինկաւ , ուստի սկսաւ անոնց առջևը անանկ ցուցունել ինքը թէ խէնթմընէ , (կի՛թ թու թու ըրիսը) . որ անով թագաւորը քովէն վը .

վըտ ընտեց, ու ինքնալ առ ի թ գտաւ
անկէց ելլէլու աղատութիւն : Ատօքը
դնաց ինչ լացոց սահմանին մօտ մուտ
բացոց երկիրը, ու իր քովը եկան իր
հարը մարը եղբարները, նաև ուրիշ
ինչ լացոց երկրէն փախստական մար
դիք կամաց կամաց հօն ժողովեցան
դաւթի հետ մէկ եղան՝ բոլորը չորս
հարուր հողի չափ, որ ասոնց դա
ւթի գլուխ եղաւ՝ ու իրենց զօրապե
տութի կրնէր :

Աս բաներս որ լսեց սաւուղ, ու իմա
յաւ որ աքիմէլէք քհնյայետը դաւթի
տէրու իէրրեր, անիկա առջևը կան
չեց՝ բոլոր իրեն ներքևը եղած քհնայ
ներու իր եք հարուր հինգ հողի . ու
վրանին սրդողելով հօն տեղը իր ա
չաց առջևը քհնյական զգեստովն ին
ամ մէնքը ջարդել տրվաւ՝ դովեկ ա
սորիին ձեռքովը, որ ինքը եկեր աս
բանըս մատներէր սաւուղի : Ատօքը
ասովալ սաւուղի սիրտը չի սլաղը շ
տրկեցաւ՝ խրկեց նոմբա ըսած քահա
նաներուն քաղաքը թրէ անցունել
տրվաւ՝ բոլոր բովանգակ թէ մարդ
թէ անասուն կենդանի, անանկ որ
միան աքիմէլէքի մէկ տըղան աքիաւ
թար ըսած՝ խալըսեցաւ փախաւ
դաւթի քովը գնաց, որ դաւթալ
սիրով ընդունեց ինքը քովը առաւ :
Անկէ ետև ալ սկսաւ սաւուղ զօր

քով դաւ թի ետեւէն իյնալ՝ որ դըտա-
 ծինայէս ստաննէ ինքը . դաւ թալ
 իր հետը եղածներովը ելաւ աստին
 անդին բարբարական կըղըտըտէր ,
 ու անձ ամմէն վըտանդներէն ինքը կը
 խալըսէր : Այլ երկու հեղալ այն-
 պէս յաջողէց անձ՝ որ սաւուղը դաւ-
 թի ձեռքը ինկաւ , ու թէ որ անոր
 զէնմը ուղերնէ՝ կրնար ընել , ինչպէս
 իր հետի մարդիքնալ շատ վրա տըվին
 անատենը՝ որ սաւուղը ստաննէ ու
 խալըսի ձեռքէն . բայց դաւ թի ան-
 մեղ ու երախտագէտ ըլլալով , քան
 ընցի ըսաւ որ ես աստուծմէ օծած
 մարդուն վրա ձեռք երկնցունեմ , անձ
 թող ինքը խրատէ : Ան ատենները
 սամուէլ մարգարէն ալ խիստ ծերա-
 ցած վախճանեցաւ :

ԳՎ : Թ .

Նախադի ու աբեգեայի պարմոնիլ :

Նաւ թի երբոր փախստականուելը
 ատենը հետը վեց հարուր մար-
 դով կարմեղոս լեռը կը լլար , հոն մէկ
 հարուստ մարդմը կարնաբաղ անու-
 նով չար ու ազահմը . որ կնիկմը ու-
 նէր արիգեա ըսած՝ խիստ իմաստուն
 ու գեղեցիկ , ու ինքը հազարաւոր
 օխարներու և այծերու տէր էր : Ան-
 սոր հետ դաւ թի բարեկամուք կեր-
 թար ,

Թար, ու գողերէն կը պահպանէր աւ
 նոր բաները, և չէր Թողուր իր մար
 դոցը որ նաբաղի զէնմը հասցունեն :
 Աստի երբոր ոչխարներուն խուզե
 լու օրերը եկանէ, (որ ուրախուի
 կէր ու խուժով սուլորուի էր որ կընէ
 ին,) դաւիթ տասը հոգի խրկեց նա
 բաղի, որ երթան իրեն գիւն քաղա
 քաւարու ք շատ բարեւ ընեն, ու ըսեն
 որ՝ յիշէ ան իր ըրած պահպանուիլը,
 ու ինչպէս որ յարմար տեսնէ՝ իրենք
 ալ ան ուրախութէն չի զրկէ, իրենց
 ալ բաժինմը հանէ : Աբաղ որ սա
 բանըս լսեց, սրգողելով անոնց վրա
 ըսաւ, ո՞վ է ատ դաւիթը՝ մէկ իր տի
 րոջմէն փախստական ծառամը, որ
 ես իմ մարդիքներուս բերնէն հացս
 կտրեմ, ու իմ չի ճանչցած մարդիք
 ներուն տամ : Այրբոր դարձան ան
 նաբաղի տըված պիներ դաւիթի որ
 ըսին, դաւիթը կրակ կտրեցաւ վրան,
 ու շուտմը չորս հարուր հոգի թրեր
 նին մէջ քերնին կասպած՝ հետը առաւ
 ճամբա ելաւ, որ երթա նաբաղը իր
 բոլոր բաներովը ջարդ բուրդ ընէ ձգէ
 հոն տեղը : Մայց ան ատենը աս նա
 բաղի ըրած կոպտուիլը աբիգեա կըն
 կանը դժարն եկաւ չի հաւնեցաւ : ու
 սիրտը վկայելով վախնալով թէ աս
 բանիս վրա մէկ բոժմը կելլէ, ինք
 նալ շուտմը իր երկնէն դաղտուկ գը
 Լ 6 նաց

նաց երկու հարուր հաց ճարեց , երկու
 աման դինի , հինգ եփած ոչխար ,
 ու ուրիշ ալ ուտելիքներ . ասոնցմով
 ելաւ գնաց դաւիթը դիմաւորեց : ու
 խոնարհուի իմաստունն և անուշխօս
 քերով դաւիթի սիրտը այնպէս ինջեց
 ուցոր՝ անալ ընդունելով բերած ըն-
 ծաները՝ ճամբէն ետ դարձաւ իր տե-
 դը գնաց : Աբիգեանալ երբոր տուն
 դարձաւ տեսաւ որ էրիկը գինովցած
 ուրախուէ մէջէ , բան չտաւ իրեն
 ան իրիկունը . ու առտրվանց ելաւ
 տեղն՝ ի տեղը որ սլատմեց իրեն՝ թէ
 զորայիսի փորձանքէ խալըսերեն , նա
 քաղ վախէն ու սաստիկ սրտագողէն
 յանկարծակիի եկաւ հիւճնոցաւ ,
 ու տասը օրէն ետքը մեռաւ : Արբոր
 լսեց դաւիթ որ նաքաղը մեռաւ ,
 փառք տրվաւ նոյ որ արդարուք նա
 քաղի դատաստանը կըտրեց , ու խոր-
 կեց արբեան բերել տրվաւ իրեն
 կին առաւ : Անկէ ետեւ նորէն սա-
 լուղի ձեռքէն փախչելով դաւիթ՝ ի
 րեն վեց հարուր մարդովը՝ ելաւ գնաց
 այլազգիներուն երկիրը ան անքուս
 ըսաց գեթացոց թագաւորին քովը ,
 բայց աս անգամըս խիստ սիրելի ե-
 դաւ դաւիթ անքուս թագաւորին ,
 անանկ որ՝ սիկելակ քաղաքը դաւիթի
 պարգև տրվաւ՝ որ իր մարդիքներովը
 հոն կընստէր , ու անկէց կելար ա-
 տեն

տեն ատեն ուրիշ այլազգիներու վրա՝
որ անքուսի թշնամի էին, անոնցմէ
գերի կրթունէր կողոպուտներ կառ-
նէր, որ ասովալ գաւ թի անունը շատ
կըմեծնար :

Գ. Լ. Ժ .

Սառուշի Տահը, ու գաւթի անոր վրա ըրած
Բարի հարուցումը :

Սա ատեններըս այլազգիները մէկ
եղան զօրքերնին մէյտեղ ժողովե-
ցին . ու սաստիկ ու ժով ինչլացոց վրա
պատերազմ բացին : Սառուշալ բո-
լոր ինչլացիքը ժողովեց՝ դնաց գեղբվե-
րսած լեռանը քովը անոնց դէմ բա-
նակը դրաւ : բայց երբոր տեսաւ այ-
լազգիներուն բանակը ահաւոր պատ-
րաստուք՝ սիրտը վախ ինկաւ . ու ստի-
նայ գիմեց հարցուց թէ ինչպէս պի-
տոր ըլլա աս պատերազմիս վերջը ,
կի՞ ո՞վ պիտի յաղթէ : Վճալ ամե-
նեին իրեն պատասխան չի տրվաւ ,
նչ տեսիլքով՝ նչ մարգարէի ձեռքով ,
ու ստի ինքը ելաւ լաթերը փոխեց ու
անանկ գաղտուկ դիշերանց մէկ վը-
հուկ (քն պիւ յիւ ձիւ) կընկանմը քով
դնաց , որ իրեն ցուցունէ սամուէլ
մարգարէն, որ երկու տարիով առաջ
մեռած էր : Աւ կնիկնալ քիւմը դ ժ վա-
րուի ցուցունելէն ետքը՝ երեցուց ի-
րեն

րեն սամուէլ մարգարէն, որ սրդողէ
 լով ըսած սաւուղի, ինչո՞ւ իս աշխատ
 ցուցիր տեղէս շարժեցիր, ինչ էկեր
 կը հարցունես ինձի, որ անձ քեզ է
 րեսէ, ձգերէ, ու քու թադաւորուիդ
 քու ձեռքէդ քաշեր առեր՝ դաւթի
 պիտոր տա, որովհետեւ դուն անհոն
 դանդուի չըրիր. ու քեզ հետդ եղած
 ինչ լացիներովքդ այլադդիներուն ձեռ
 քը պիտի մասնէ, անանկ որ վաղը
 դուն տղոցդ հետ պիտի մեռնիս: Աս
 որ լեց սաւուղ՝ սարսափեցաւ ու հոն
 գետինը ինկաւ, ետքը ելաւ գիշե
 րանց դարձաւ իր բանակը գնաց:
 Այրքոր ատենը եկաւ պատերազմը
 սկսան, ինչ լացիքը յաղթը վեցան, ու
 ջարդը վեցան, անոնց մէջը սաւուղի
 իրեք տղաքնալ զարնը վեցան ինկան.
 ու սաւուղալ տեսնելով՝ որ ինքնալ
 նետով չարաչար զարնը վեցաւ, յու
 սահատած ըսաւ իրեն կապարձակի
 ին որ թուրը հանէ իրեն խօթէ մեռ
 ցունէ, որ չըլլա թէ այլադդիներուն
 ձեռքովը մեռած ըլլա: Ապարձա
 կիրն որ ետքաչ վեցաւ չուղեց աս բանս
 ընէլ: ան ատենը սաւուղ առաւ իր
 թուրը՝ ու փորուն կռթնցունելով
 վրան ինկաւ՝ անանկ մեռաւ: Ատքը
 իր կապարձակինալ աս տեսնալով
 չիդիմացաւ՝ ինքնալ իր թրին վրա ին
 կաւ ինքը զինքը մեռուց: Ասանկ որ
 է

եղաւ՝ այլազգիները մեծ խնտու մով
 եկան սաւուղի դուխը վրայէն կտրե-
 ցին, ու քաղքէ քաղաք իրենց կուռ-
 քերուն տաճարները շնորհակալութեամբ
 տանելով ստորոցունեւում բերին դա-
 դոնի տաճարը դրին՝ իր ղէնքնալ հե-
 տը մէյտեղ, ու նախատանքով՝ իրեն-
 և իր տղոցը մարմինները բեթսան
 քաղքին սարիսպէն վար կախեցին,
 Ետքը գիշերանց գաղտուկ յարիս գա-
 ղայադացոց կտրիճները եկան ան-
 կէց գողցան ան մարմինները, յարիս
 քաղաքը բերին թաղեցին. ու քաղա-
 քացիներնալ եօթը օր մեռելի սուդ-
 կատարեցին վրանին, որ իրենքալ բե-
 նիամենի ցեղէն էին:

Իսայց դաւիթ աս բաներուս վրա ու-
 րախանալու տեղը, որ իրեն թշնամին
 մեռաւ կորսրվեցաւ, էվելըք սրտանց
 ցաւ ցուցուց ու լացաւ, անանկ որ մէկ
 ողորմուկ ողբմբնալ ըսաւ սաւուղի
 ու յովնաթանի վրա, ու յաբիսցոց
 երախտադիտուիը խիստ գովելով օ-
 րհնեց: Մանաւանդ աս ետքի գործ-
 քովըս ալ յայտնի ցուցուց իրեն բա-
 րի սիրտը սաւուղի վրա. որ աս պա-
 տերաղմէս երկու օր ետև՝ մէկ ամաղե-
 կացիմը եկաւ բուրդու բապուճ սիկե-
 լակ դաւ թի քովը՝ իբր թէ ինչացոց
 բանակէն խալըսած կուգա: Եւաւ թի
 հարցուց իրեն թէ ինչպիսի եղաւ ինչա-

ցոց բանը, ով ով ինկաւ, սաւուղ ու
 յովնաթան ինչ եղան, անիկայալ սրա
 տասխան տրվաւ թէ գեղըվէ լեռն
 էի եսալ. ու հոն տեսա որ սաւուղ
 իր նիզակին (յի մզրախին) վրա կըռ-
 թընած զինքը մեռցունել կուղէր.
 Երբ որ դարձաւ իս տեսաւնէ, կան-
 ջեց աղաչեց որ վրան ելլամ կոխեմ որ
 շուտով մեռնի, ես ալ այնպէս ըրի.
 ու մեռնելէն ետքը՝ ահա՛ անոր գլխու
 թագաւորական թագը ու թելի ա-
 պարանջանները առի հրամանոցդ բե-
 րի: Վս որ լսեց դաւիթ՝ սաստիկ տրտ-
 մու թիւ վրայի լաթը պատուեց. ան
 որ տեսան իր քովի մարդիքնալ՝ ա-
 նանկ ըրին, ու ինչպէս իրիկուն սուղ-
 կեցան լացին ու ծով պահեցին: Այտ-
 քը նորէն ան մարդը առջևը կանջեց
 դաւիթ ու ըսաց, հասա դուն ինչպէս
 չի վախցար աստուծոյ՝ օծածին ձեռք
 գըպցուցիր ու ըստաննեցիր: Աստի
 հրամայեց իրէն մարդիքներէն մէ-
 կուն՝ որ հոն իր առջևը ըստաննէ ան
 ամաղեկացին, ու ըսաց՝ արունըդ
 քու գլուխդ ըլլա, որ քու բերնովըդ
 բռնըվեցար: Վս ինչ լացոց դէմ պա-
 տերազմին մէջը անքուս գեթացոց
 թագաւորնալ գտնըվէ լով, թէպէտ
 առջի բերանը դաւիթալ իր մարդիք-
 ներովը հետը առաւ, բայց անձային
 կարգաւորութիւնը՝ ետքը թագաւորին

իշխանները ասոր դէմ կեցան չուղեցին որ մէջ մանէ : Աստի երբոր ասանկ դաւիթ ետ դառնալու եղաւ , գատեանէ որ՝ իր սիկեւակ քիչքը ամայ ղեկացիները մտեր կրակ տըվերեն , ու իրենց բոլոր կնիկները ու տղաքները ամմէն բաներովը կողոպտեր քաշեր տարերեն : Շատ նեղուի քաշեց գաւիթ աս բանիս համար՝ իր հետի եղած մարդիքներէն . ինչպիսի որ աստուծմէ հրաման առած՝ ան թշնամիներուն ետեւէն հասաւ , ու աղէկմը ջարդելով անոնք ու փախցունելով , ան գերի ինկածները բոլոր իրենց յափշտակած կողոպուտներովը էվել լոք ձեռվընէն առաւ՝ անանկ քաջութեա դարձուց :

Գ Լ : Ժ Ը .

Աստուդի որունը կըմարի , ու դաւիթ Ռաֆաւորունիը առաջ կէրէնա :

Աստուդի մեռնելէն ետքը՝ դաւիթ այ հրամանովը իր ամմէն մարդիքներովը ու կնիկներովը՝ այլադղիներուն երկրէն սիկեւակ քաղքէն ելաւ , ու իէլացոց երկիրը դարձաւ , յուդային ցեղին քերբոն ըսած քաղաքը եկաւ բնակեցաւ : Հոն պիտա առաջ եկան յուդային ցեղին մեծաւ մեծները զինքը թաղաւոր օժեցին ,

որ

որ այսպէս եօթը տարի ու կէս թա-
 դաւորեց դաւ ի թ միայն յու գայի վը-
 րա : Պիճան որ՝ արեւնէր խօսքիտէր
 մարդ՝ իէլացոց զօրասկտը , սաւուղ
 մեռնելէն ետե՛ւ անոր յեբուսթէ ը-
 սած տղան առաւ իէլացոց տասնըմէկ
 ցէղին վրա՝ հօրը տեղը թիւր դրաւ . ու
 անանկ միշտ կրուի՛ր ու պատերազմը
 պակաս չէր ըլլար անոնց՝ ու դաւթի
 մարդիքներուն մէջը . թէպէտ դաւ-
 թի բանը օրէօր այլաջողու իր առաջ
 կերթար , ու անգիկններունը ետ կը
 մընար : Այսքը արեւնէր մէկ պատ-
 ճառովմը յեբուսթէի հետ որ արը-
 վեցաւ , ալ ետեւէ էր որ անիկա թա-
 դաւորուէն ձգէ ու բոլոր իէլացիքը
 դաւթի դարձունէ : բայց աս բանըս
 եփելու ատենը՝ յովար դաւ թի զօրա-
 սկտը որ առաջուց արեւնէրի սխ պա-
 հեր էր՝ իր ասայէլ ըսած եղբարքը
 պաննելուն համար , արեւնէրը խա-
 բեքայու ի կանչել տրվաւ , ու մէկէն
 զարկաւ մեռուց : Վսոր վրայալ շատ
 ցաւեցաւ՝ սուգ մտաւ դաւ ի թ , ու
 մարմինը պատվով թաղել տրվաւ ,
 և յովարա սաստիկ սրգողելով՝ ա-
 նէժք կարդաց վրան :

Վսկէ ետեւ շատ ջանցաւ որ յեբուս-
 թէն մէկ օրմը քնուն մէջը՝ իրեն եր-
 կու զօրասկտները դաղտուկ գացին
 մորթեցին , ու գլուխը առին դաւ-
 թի

Թի ընծա բերին՝ իբր իրեն աչքի լուս
 ընելով: Մայց դաւ ի թ իրենց շնոր
 հակալ ըլլալուն տեղը. ինչպէս մէ
 հալսաւ ուղի մեռնելուն աւետիս բե
 րողին ըրաւ, ասոնց վրայալ սաստիկ
 բարկացաւ, որ անմեղ մարդը անանկ
 անողորմութի ըսպաններեն, ու շուտ
 մը հրամայեց որ ան երկու հոգինալ
 հոնտեղը բռնեն մեռցունեն, ու ձեռ
 վընին ոտվընին կտրեն՝ տանին կա
 խեն, ու ան բերած յերուսթէի գը
 լուխը մեծարանքով գերեզմանը թա
 ղեն: Մ. ս բաներով լոս դաւ ի թ ինչ
 ցոց աւելի աչքը մտաւ. անոր հա
 մարալ տեսնալով անոնք որ սաւու
 ղի ազգէն ուրիշ թագաւորուէ յար
 մար մարդ չիմընաց՝ մէկ մե մի իբոս
 տէէն՝ ի զատ, որ յովնաթանի որդին
 էր, ան ալ սլզտի տղամը՝ ու ոտվընե
 րը կաղ անդամալուծ, (որ ետքը դա
 ւ ի թ իր հօրը սիրուն ինքը քովը առա
 իր սեղանէն կրկերցունէր.) ինչլացոց
 տասնըմէկ ցեղերուն մեծամեծները
 ելան քերրոն քաղաքը դաւ թի քով
 եկան, ու հետը մէյտեղ ուխտ ու
 դաշինք ընելով նորէն ինքը թագա
 ւոր սժեցին բոլոր ինչլացոց տասվեր
 կու ցեղին վրա:

Մաւ ի թ երբոր բոլոր ինչլացոց վրա
 տերութիւր առաւ, ու անով աւելի ու
 թովցաւ, ալ ուղեց որ երթաւ առաջ
 Ե.

երուսաղէմը առնէ իր լեռանը վրայի
ամրոցովը (քի խալէովը), որ սիոն կըս-
վէր. որ անստե՛նը անհաւատ յեքու-
սացոյց ձեռքն էր: Այրքոր ասոր վը-
րա գնաց պաշարեց, [Թշնամիները
ներսէն ծաղը ընելով՝ դաւ [Թի ասանկ
պատասխան խաւրեցին [Թէ՛ գուն
հոս չէ՛ս մտներ, պատճառն որ՝ կու-
րերը ու կաղերը քեզի գէմէլեր՝ կը-
սեն [Թէ՛ դաւիթը հոս պիտի չիմըա-
նէ: (ինչպէս ոմանք կըմեկնեն՝ որ աս
ըսել էր [Թէ, պարապ տեղը ետեւէ
միյնար, ինչու որ՝ անանկ անառիկ
է բերդերնիս՝ որ միան մեր կուրերը
ու կաղերը գնենք անիկա պահելու
նէ՛ մարդ չի կրնար անոր սւժ հաս-
ցուներ առնէր): Ասոյց աս խօսքը դա-
ւիթ անոնց վրա դարձուց, իր զօրա-
պետներուն խոստացաւ որ՝ ո՛վ որ բեր-
դին վրա վազէ առնէ՛ ու ան կուրերը
ու կաղերը ջարդէ անկէց վերցունէ
նէ՛ անիկա իմ զօրապետըս ըլլա: Աւ-
յովաքը եղաւ՝ որ գնաց քաջու [Թք
անոր վրան վազեց առաւ՝ անանկ ը-
րաւ. ու ասով իր զօրապետու [Թիր
նորէն հաստատուեցաւ: Աւաւի [Թաւ
հոն իրեն նորէն քաղաք շինեց, ու ա-
նոր մէջը իր փառաւոր [Թագաւորա-
կան պալատը ազնիւ փայտերով, որ
իրեն խրկեց քիրամ տիւրոսի [Թագա-

ւորը:

Ատ

Ատքը այլազգի փղշտացիները եւ-
 բոր իմացան որ դաւիթ ասանկ օրէ-
 օր կը մեծնա կուժ ունա կոր, վախնա
 լով թէ օրմը յանկարծ վրանին ելլէ .
 իրենք առանց իմացունելու՝ մէկէն
 ինչացոց երկիրը թափեցան, ու բեթ-
 ղէհէմի և եղէմի մէջ տեղը բանակ-
 նին դրին : Կաւիթ ալ այն հարցուց՝
 այնպէս ասոնց վրա որ եկաւ, ան ատե-
 նը մէկ հեղմը տաքուն սաստիկ ծար-
 վեցաւ դաւիթ, ու անանկ ինքիրեն
 զուրուցեց՝ հայ թէ ըսաւ մէկը ինձի
 բեթղէհէմի դրան քովի հորէն ջուրմը
 բերէր որ խմէի ծարաւս անցնէր : Ա-
 որ լսեցին իրեք հօգի իր քաջ զինվոր-
 ներէն շուտմը վազեցին գացին ան
 թշնամիներուն բանակը ճրդքեցին
 մէջը մտան, ու մէկ ամանովմը ան
 ջրէն քաշեցին առին դաւիթի բերին :
 Կաւիթ որ աս բանըս տեսաւ՝ սիր-
 ար լեցվեցաւ, բաւ լիցի ըսաւ՝ որ աս
 մարդիքներուն արունը ես խմեմ, որ
 իրենց կեանքը մեռնելու վտանգի
 մէջ դրած՝ բերին ինձի . ու չիխըմեց՝
 այն ջրովիրեց ան ջուրը : Ատե ան
 թշնամիներուն վրա քաշելով յաղ-
 թեց . ու անանկ չարաչար փախցուց,
 որ իրենց ուրիշ բաներուն հետ կուռ-
 բերնինալ հոն թողուցին գացին :

ԳՎ : ԺԲ .

Դաստի՛ն՝ այ տապանակը հըվերցունէ երու
սաղէ՛մ հըրանի :

Մնկէ՛ց ետքը անձային օգնուքը ու
ըիշ յաղթու թիներալ ըրաւ դա
ւիթ այլադդ իներուն գէ՛մ . ու ամմէ՛ն
կողմանէ, իր բանը յաջող երթալով,
ուզեց որ ՚ի շնորհակալուի՛ն այ բարե
բարուէցը՝ այ տապանակը կարիա
թարիմէն վերցունէ՛, իր նոր շինած
էղէ՛մ քաղաքը բերէ հանգչեցունէ :
Աստի բոլոր ինչացոց մեծամեծները
և ղևատացիները մէյտեղ ժողվեց . ա
նանկ եօթանասուն հազար մարդով
կարիաթարիմ գացին , ամինադաբի
տնէն վերուցին մէկ նոր սայլիմը վրա
դրին , ու ուրախուք առջևէն կերպ
կերպ ծընծղաներ չալելով , և այ գո
վասանքներ կարդալով . ու ինքը
դաւիթալ անոնց հետը պար ցաթ
կելով՝ անանկ ճամբա ելեր կըբե
րէին : Արբոր հասան քելն ըսած
մէկ տեղմը , սոյլին կուլերուն մէկը
անկարգ քալելով ծռեց տապանակը,
անատենը ողա ղևատացին ամինադա
բի տղան՝ որ տապանակին քովէն
կերթար, (ինչպէս կըսեն՝ վախնալով
որ չըլլա թէ կործանի,) ձեռքը որ եր
կընցուց բռնեց տապանակը , ան տե

զը յանկարծ անկի ինքը պատժեց անձ ,
 որ գետինը փռվեցաւ մեռաւ : (Վս
 պատիժըս անձ իրեն տրվաւ կըսէն :
 կամ որ՝ թէպէտ ողան զլետացի էր՝
 բայց քահանայ չէր , որ անոնց միայն
 կիյնար անմիջապէս ծառայել տա
 պանակին . և կամ որ՝ օրինաց գէմ
 ուսերնին վրա չէին վերցուցած տա
 պանակը , հասլա սայլի վրա դրեր
 էին :) (Վս որ համար ասոր վրա ամ
 մէնքը զարհուրեցան , ու դաւիթալ
 վախցաւ անկէ ետե տապանակը թա
 դաւորական քաղաքը իր տունը տա
 նէ լու . ուստի մտածեց որ ան տեղ
 վանքը մտ՝ արեգ դար գեթացի ըսած
 զլետացիին տունը տանին գնեն . ինչ
 վան տեսնա ինչպէս կըլլա բանը :
 Իրեք ամսէն ետե երբոր լեց խմա
 ցաւ դաւիթ՝ որ տապանակին : պատ
 ճառովը օրհնեց անձ արեգ դարի տու
 նը տեղը՝ որ ամմէն բարիքներով ու
 յաջողութիւն լեցվեցաւ , ինքնալ սիրտ
 առաւ , ու նորէն ուղեց որ ալ անկէց
 վերցունէ առնէ եղէմ տանի , և հոն
 անոր համար շինած մէկ խորանխմբ
 մէջ գնէ : (Ստի առջինէն աւելի
 պատրաստութիւն ու հանդիսաւորութիւն
 կարդացմունքներով և ծնծղաներով
 գնաց անկէց առաւ տապանակը , ու
 անկէ ետե ալ զլետացիներուն և քա
 հանաներուն ուսը դրած վերցուցած

անանկ աւելի մեծարանքով երուսա
ղէմ բերաւ :

Ս տապանակը բերելու հանդիսու
թէս ատենը դաւ իժաւ որ ուրախու
թիք տապանակին առջևը կը չալէր ու
պար բռնելով որ կըխաղար , ան որ
վերէն սրտուհանէն տեսաւ մեղ
քող սաւուղի աղջիկը՝ իրեն անշը
նորք բանմը երեցաւ դաւ թի ըրա
ծը . ուստի երբոր հանդէսը լըմըն
ցաւ , դաւ իժ տուն դարձաւնէ՝ ծաղր
ընելով առջևը ելաւ մեղքող ու ը
սաց . ասորինչպէս փառաւ որ կերևար
իւլացոց թագաւորը՝ որ անանկ սօթ
տրված իր ծառաներուն ու աղախին
ներուն առջևը , մէկ կաքաւ չի (կի՞
չէնկի իմը) պէս կը խաղար ու կը ցաթ
կէր : Ղաւ իժաւ իրեն սրտասխան
տրվաւ , անանկ է ըսաւ՝ Ի՞նչ առջևը
կըխաղամ , որ մէկդի ձգեց քու հա
րըդ և եղբարներըդ , ու իս առաջ
նորդ ընտրեց գրաւ իրեն իւլացոց ժո
ղովրդոցը վրա . իրաւ է կըխաղամ ու
պար կը ցաթ կեմ Ի՞նչ առջևը , որ ա
սանկ քու առջևդ բանմը չեմ երե
նար , ու աղախիններուս առջևը ինչ
պէս ըսիրնէ՝ կը փառաւ որ վիմ : Վճ
աւ (ինչպէս կը ցուցունէ՝ Իմ աշունչը՝)
աս բանիս սրտիժ , մեղքողի ամե
նեին զաւակ չի տրվաւ :

Ղաւ իժ երբոր տապանակը Եղէմ
ժիւ
բէ

ընդունա՛նք ու անոր համար շինած խո-
րանին մէջը որ դրաւ , ետքը սկսաւ
խղճմտանքը զարնել թէ՛ ինչպէս
կըլլա որ ես լան ու արձակ փառաւոր
պալատի մէջ ընակիմ , ու նոյ տապա-
նակը ան պղտի խորանին մէջ անանկ
կենա : անոր համար կանչեց խոր-
հուրդ ըրաւ նաթան մարդարէին
հետ , որ ձեռք զարնէ : նոյ մէկ իրեն
արժանաւոր մեծ փառաւոր տաճար
մը շինէ : Տայց նոյն նաթան մարդա-
րէն նորէն իրեն խրկեց ըսաւ որ՝ դուն
ինձի տաճար մի շիներ . հապա քեզի
մէկ որդիմը պիտոր տամ որ քու մեռ-
նելէտ ետե՛ ան տեղըդ նստի , ու սո-
պատիւը անոր պիտի ընեմ , որ իմ
տաճարըս ինքը շինէ :

ԳՎ : ԺԳ .

Գաւիտի ուրիշ յաղթուածիները , ու իր ձեռ-
նիցը եւ ապաշխարութիւն :

Սկիւ ետքը ալ ուրիշ շատ յաղթու-
ածիներ ըրաւ դաւիթ այլազգի
թագորներուն վրա , ու անոնց ձեռ-
քէն շատ տեղվանք առաւ . և իրենք
որ ինչպոցմէ հարկ կառնէին , ա-
նոնք տակը առաւ՝ իրեն հարկատու
ըրաւ , ինչպէս եղովմայեցիքը , մո-
վաբացիքը , ամննացիքը , ու ասորի-
քը . և ասով է վելօք ոսկի՛ արծաթ՛

պղինճ դիզեց դաւիթ, որ ետքը տա-
 ճարը շինելու ատենը պէտք եղաւ :
 Վիչմը ժամանակ խաղաղանալէն
 ետև՝ նորէն պատերազմ բացաւ դա-
 ւիթ ամոնացոց վրա : Ասոր պատ-
 ճառը ան եղաւ որ, նաստ ըսած ա-
 նոնց թագաւորը դաւիթի հետ խիստ
 բարեկամ ըլլալով, երբոր ինքը ին-
 կաւ մեռաւ՝ դաւիթ անոր անոն ը-
 սած աղին (որ հօրը ետևէն նըստաւ,)
 երկու դեսպան խրկեց, որ քաղաքա-
 վարութիւն իր կողմանէ երթան հօրը
 մահունը ցաւակից ըլլան ու մխի-
 թարեն : Վայց անոն իրեն իշխան
 ներուն ծուռ խօսքը մտիկ ընելով,
 (որ կըսէին թէ դաւիթ ատմարդի-
 քը քու երկիրներըդ լրտեսուի ընե-
 լու խաւրերէ,) բռնեց ան դեսպան-
 ները խայտառակելու համար մորուք-
 նին անըլել տրվաւ, վրայի լաթեր
 նին մէջքէն ի վար կտրած, անանկ
 նախատանքով վաւրնտեց քովէն . որ
 անոնքալ եկան երիքով կեցան ինչ-
 վան որ մորուքնին նորէն երկըննա :
 Աս բանս որ լսեց դաւիթ՝ կրակ կըտ-
 րեցաւ, ու ուզեց որ պատերազմով
 անոնց ըրած նախատանքին հատու-
 ցումը տա . ուստի յովաբ զօրապետը
 իր քաջ զօրքերովը ան ամոնացոց
 դէմ խրկեց, որ իրենքալ առաջուց
 աս պատերազմիս վրա կռահ երթա-
 լով

ըով՝ աստիկն անդիկն շատ զօրք իրենց
 օգնու թի առերէին : Յովաբ՝ զօրքին
 կէսը արեսաս զօրասլետին տրվաւ ,
 ու կէսը ինքը առած՝ ասոնց դէմ ե-
 լան , ու քաջութեւն թօթը հարուր պա-
 տերազմական կառքեր , ու քառսուն
 հազար ձիաւոր ան պատերազմին մէ-
 ջը կոտրեցին , ու փախած ասրած-
 ները իրենց տակը առին՝ դաւ թի հար-
 կատու ըրին : Ատքը ամոնացիները
 աս ջարդովս չի կշտացած՝ նորէն որ
 ուղեցին պատերազմ ելլել . դաւ թի
 մէյմալ խրկեց յովաբը , որ ելաւ ա-
 դէկմը ջարդեց իրենք , ու առաջ քա-
 լեց ինչլան իրենց ռաբաթ ըսած
 թագաւորական քաղաքը որ հասաւ
 պաշարեց՝ և առնելու մօտ էր , խրը
 կեց կանչեց դաւ թի՝ որ գա իր ա-
 նունովը առնլովի : Անանկ քաղաք-
 նոր առին՝ չարաչար տանջանքով ըս-
 պաննեցին մէջի մարդիքը , ու շատ
 կողոպուտ վերցուցին անկէց , որ ա-
 սոնց մէջը թագաւորական թագը
 կմ ամսհոլանին խիստ փառաւոր
 բան էր՝ տաղանդմը ոսկի ծանրութի
 ունէր , (որ ինչպէս կրսեն՝ իբր տաս-
 նը հինկ հօխա կուղար ,) օղնի՛ քարե-
 ըով զարգարած , որ անկէ ետե անի-
 կա դաւ թի ինքը առաւ բանեցուց :
 Աս պատերազմիս ատենները դաւ թի
 եղէմ իր տունը հանգիստ որ նստած

էր, մէկ օրմը իրիկվան դէմ թագաւ
 ւորական պալատին երդիքին վրա
 ժուռգալնինի՝ յանկարծ տեսաւ որ
 տնդին մէկ աղվոր կնիկմը աւաղա-
 նին քովը կը վլացղիկոր. դաւիթ վառ-
 վեցաւ անոր ցանկու թքը, ու երբ որ
 իմացաւ թէ՛ ան բերսաբէն է ուրիա
 քետացիին կնիկը, որ իր զօրատէտնե-
 րէն մէկնէր, աս կնիկը քովը կան-
 չել տըվաւ: Աւ անոր հետ մեղքը
 կատարելէն ետե՛ երբ որ իմացաւ որ
 կնիկը յղի է, ան խայտառակու թիւր
 ասանկ ուղեց որ դոցէ. շուտմը խաւ-
 րեց յովաբի քովէն ուրիա քետացին
 եղէմ իրեն բերել տըվաւ, իբր թէ
 անկէց պիտոզմին որ պիտուիը տեղն՝ ի
 տեղը իմանա: Ատքը երբ որ ուրիան
 եկաւ դաւ թի առջևը ելաւ, դաւիթ
 պատերազմին բաները իրեն հարցու-
 նելէն ետե ըսաց՝ որ երթա իր տու-
 նը վլացղի սրբըվի քիչմը հանդ չի:
 Աայց ուրիան իր տունը չի գընաց,
 հապա հոն դաւ թի պալատը ծառա-
 ներուն քովը մնաց պառկեցաւ: Աս-
 ւի թն որ աս իմացաւ, կանչեց նորէն
 իրեն ըսաւ որ՝ ճամբէ եկած ես դը-
 նա՛ տունդ հանդ չէ: ան ալ պինն տը-
 վաւ թէ, տապանակը նայ ու բոլոր
 ժղվուրդը անդին վրաններուն ներ-
 քև են, ու յովաբ իմ տէրըս, ու քու
 մէկալ ծառաներըդ բաց տեղը կե-
 ցեր

ցերէն , ինչպէս կըլլա որ ես իմ տու
նըս երթամ ուտեմ խմեմ ու կնկա
նըս հետ սլառկիմ , քաւ լիցի որ ես
ատ բանդ ընեմ : Անոր մէկալ օրնալ
դաւիթ եղէմ բռնեց ուրիան , ու իր
քովը աղէկմը հերցունելէն խմցու
նելէն ետե , տեսաւ որ ան գիշերն
ալ ճար չեղաւ ուրիան իր տունը սլա
կելու չի գնաց , անատենը դաւիթ
առջի գործած մեղքը մէկ ուրիշ ա
ւելի մեծ մեղքովմը գոցել ուզեց :
Ուստի ալ առտըվանց որ ելաւ ուրիան
ճամբելու՝ յովաբի մէկ գաղտուկ
թուղթմը գրեց՝ իրէն ձեռքը տըվաւ
որ տանի , ու անոր մէջը կըհրամայ
էր որ՝ ուրիան առնէ սլատերազմին
վտանգաւոր կողմը դնէ՝ ու ինքը մի
նաւոր թողուն որ զարնըվի մեռնի :
Հովաբալ ըսածինպէս խեղճ ուրի
ան անանկ անիրաւու թիւ սպաննելէն
ետքը՝ երբոր դաւիթ խրկեց իմա
ցուց . դաւիթ կեղծաւորուք՝ առջի
բերանը սաստիկ սրդողել ցուցուց
յովաբի անխոհեմութիւնը վրա՝ որ ա
ռաջ վազեր իրէնք վտանգի մէջ ձը
գերէն . բայց ետքը դարձուց բանը՝
թիւ յովաբի ըսէք որ սիրար չի կտա
րի , սլատերազմին բանը ասանկ է ,
թուրը երբեմն աստիէն կըկտրէ , եր
բեմն անդիէն . դուն մի յուսահա
տիր ըսաց՝ նայէ որ քաղաքը առնես :

Բերսաբէնալ երբոր իմացաւ որ ուրիա իր երիկը մեռերէ՛ սաստիկ սուգ մտաւ . ու սուգը անցնելէն ետեւ դաւիթ ինքը քովը առաւ , ու իրեն կը նիկ ըրաւ :

Բայց աս բաներուս համար խիստ բարկացաւ Իմ դաւթի վրա , ու ստիան շնու թէ զաւակը աշխարք դա՛նլուն պէս՝ խրկեց նաթան մարգարէն որ գնաց դաւթի առջևը ելաւ , ու աս առակովս իրեն ըրած մեղքերը և անօրէնութիւնները երեսը տըվաւ : Մէկ քաղաքիմը մէջ ըսաւ՝ մէկ հարուստ մարդմը՝ ու մէկ աղքատմընալ կար , հարուստը շատ ոչխարներու ու կովերու տէր էր . իսկ ան աղքատը ալ ուրիշ բան չունէր՝ հասցա մինակ մէկ գառնուկմը՝ որ իր բոլոր ունեցածովը գնէրէր , ու անոր վրա դողալով կը պաշէր , անանկ որ՝ իր զաւակացը հետ մեծցուցեր էր , ու իր բերնի հացը և ջուրը կը կերցունէր , ու իր ծոցը կը պառկեցունէր : Այլաւ որ մէկ ճամբորդմը եկաւ ինջաւ ան հարուստին քովը . ու ասիկա ագահութիւնն անորն ցած ոչխարներուն ու կովերուն չի խըմըշէլով՝ գնաց քաշեց առաւ ան խեղճ աղքատին մէկ հատիկ գառնուկը , ու մորթեց իրեն եկած հիւրին (քի միսաֆիրին) առջևը անիկա կերակուր ըրաւ : Աս որ լսեց դաւիթ

անանկ սրդողեցաւ կրակ կտրեցաւ՝
որ նաթան խօսքը չիլը մընցած՝ ինքը
ցաթ կէց ըսաւ թէ, անձ վկա որ՝ մեռ-
նելու արժանի է ատ բանը ընողը,
ու եօթը հեղ պէտք է որ տուժէ վը
ճարէ՛ ան գառնուկին տիրոջը : Ան-
ատենը նաթանալ դարձաւ համար-
ձակուք երեսը զարկաւ . դուն էս ը-
սաւ ան մարդը՝ որ ատ բանը ըրիր .
տոր անը ինչի քեզի կըսէ որ՝ էս քեզ
թագաւոր օժեցի բոլոր ինչացոց վրա,
ու քու տիրոջդ տեղը նստեցուցի . և
քեզի այսչափ բարիքներ ընելէս ե-
տե՛ դուն իմ օրէնքս կոխես, ուրիա
քետացիին կնիկը յափշտակես . ու
աս հերիք չէ՛ ինքնալ հաւատարիմ
ու անմեղ մարդը անգթուք այլադ
դիներուն ձեռքը մատնես ըսպան
նես : Աւտի ըսաց՝ չի կարծես թէ ա-
սոր պատիժը պիտի չիքաշես, հասլա
ասանկ դիտնաս որ՝ թուրը յաւիտ-
եան պիտի քու տընէդ չիպակսի . ու
քու կընիկներտալ թողում որ ուրի-
շը խայտառակէ : դուն աս մեղքերըս
գաղտուկ ուղեցիր ընել, էս յայտնի
սմմէնուն աչաց առջև պիտի ընեմ
աս ըսածներըս : Աւաթիթ այ կողմա-
նէ աս յանդիմանու թիները որ լսեց՝
շուտմը ըրածին վրա դղջաց, ու խո-
նարհուք մեղա՛ տն ըսաւ : Աթան-
ալ իրեն պիտի տըվաւ թէ՛ անձ մեղա-

ցրդ թողունի կուտա՝ որ դուն չիմեռ
 նիս , բայց մեղացրդ պատիժ՝ ան քու
 շնուք ծնած սրդիդ մեռնի : ու ըսա
 ծինպէս եղաւ , շատ չանցաւ հիվընտ
 ցաւ մեռաւ տըղան : Ատքը այ օրհ
 նու թքը դաւ թի հարազատ կնիկ ե
 ղաւ բերսաբէն , և անկէց ծնաւ սո
 ղոմննը , ու Թժ նաթան մարդարէին
 ձեռքովը յեղեղի կանչել տըվաւ ա
 նոր անունը , որ սիրելի այ ըսել է :
 Այնպէտ ինչպէս ըսինք՝ աս ըրած
 մեղքերուն կատարեալ թողու թիւր
 առաւ դաւիթ՝ ճշմարիտ զղջումով
 մեղա որ դուչեց ու ապաշխարեց , բայց
 մեղացը պատիժները մնաց որ քաշէ ,
 ինչպէս կըտեսնենք աս ետեւի գըլ
 խուն մէջը :

ԳՎ : ԺՂ .

Լ՛. Բիսպոսի յեռնն դաւիթի քաշած նե
 ղուիները՝ երեն մեղացը պատիժ :

Դաւիթ իր մաաքա ըսած կընի
 կէն երկու զաւակ ունեցաւ , մէ
 կը մանչ՝ որ արիսողում կըսվէր , ու
 մէկալը աղջիկ՝ թամար ըսած : Լ՛. ս
 արիսողումըս մէկ անլման գեղեցկու
 թիմը ունէր , որ բոլոր իէլացոց մէ
 ջը անօրպէս չիկար աղվոր՝ ու լեցուն
 գեղեցիկ մազերով , ու իրեն թամար
 քրոջնալ աղվորուիլը իրմէ վար չէր
 մնար .

մնար . անոր համար երբոր ամոն դաւ-
 թի անդրանիկ որդին աչք զարկաւ ա-
 սոր ու սղծեց . արիսողոման պատճա-
 ռովը սաստիկ ոխ պահեց ամոնի վրա ,
 որ կուղէր անիկա ըսպաննել : Աստի-
 իրեք տարիէն ետեւ եղէմէ դուրս իր
 գեղը մէկ սեղանմը ըբաւ , ու իր բո-
 լոր եղբարները հոն կանչեց՝ ամոնալ
 հետերնին : Արբոր կերան խըմե-
 ցին՝ ամոնիալ գլուխնոր տարցաւ , ա-
 րիսողոմ իր ծառաներուն ձեռքովը
 անտեղը ամոնը ըսպաննեց . ան սլատ-
 ճառով ամմէնքը ցիրուցան եղան , ու
 ինքը արիսողոմալ ելաւ գեսուր ըսած
 այլաղգիներուն երկիրը փախաւ : Ա-
 սոր վրա շատ սրտագող քաշեց դա-
 ւիթ , ու սաստիկ բարկացերէր արիսո-
 ղոմի վրա . բայց իրեք տարիէն ետեւ
 յովաբ զօրապետը մէջ մտաւ , ու
 վարպետ ճամբովմը դաւթէն հրա-
 ման առաւ՝ որ երթաւ արիսողոմը
 եղէմ գարձունէ բերէ . անանկ որ՝
 գա իր տունը նստի՝ սլալատը չերթա
 դաւ թի առջևը չերևա :

Արիսողոմ երկու ամիս անանկ կե-
 նալէն ետեւ՝ ըբաւ չըբաւ նորէն յովա-
 բի ձեռքովը գնաց հօրը հետ հաշտը-
 վեցաւ . ու անկէ ետքը ալ կամաց կա-
 մաց սկսաւ իր հօրը կենացը ու թա-
 գաւորուէր որոգայթ լարել , որ ա-
 նիկա վար ձգէ՝ ու ինքը տեղը նստի :

Աստի պինտ առաջ նայեցաւ որ ժողովրդոց սիրտը վաստըկի : ամմէն որ ձիով ծառաները առջևէն կանուխ կելլէր դուռը կերթար, ու ո՛վ որ կը հանդըպէր՝ որ կուգար իր վիճը դատաստանը թագաւորին առջևը տեսնելու կտրելու, աբխոզոմ ասոր դէմը կելլար՝ սիրով իրեն կը հարցունէր, ուսկից եկերեւի՞նչ բան ունիս : ու անոր դանկատը լըսելով սրտցաւ կըլլար իրեն, ախոս կըսէր որ թագաւորը մէկ մարդմը չէ գրեր որ աս բաներս հոգա . ո՛ւր էր որ ես ձեզի դատաւոր ըլլայի, ու ամմէնուն պիտանաւորուիր տեսնելի : ու թէ որ մէկը կուգար իրեն ծռելու բարեւելու, շուտմը կը բռնէր կը սպազնէր անիկա :

Նորս տարիիչափ այսպիսի կեղծաւորութիւն իսաբեբայութիւն ժողովուրդին սիրտը իրեն քաշելէն ետեւ, հորմէն սուտ հրաման ուզեց որ քեբրոն քաղաքը երթա իր ուխտը կատարէ, որ փախըստահանուէ ատենը՝ այ ըրելէր կըսէր : Այրբոր ասանկ աբխոզոմ երկու հարուր հոգի բանի եկող մարդիքներէն հետը առած քեբրոն գնաց, հան իր թագաւորուէ բանը դուրս հանեց . ու ան որ լսեցին՝ գրեթէ բոլոր ինչացոց ժողովրդը հետը մէկ եղան, դաւիթը թողուցին՝ ինքը թագաւոր ձանչցան : և ասոնց

Տետ աբխտոփէլ ըսած դաւ թի խորհրդ
 դակիցը՝ որ շատգէտ մարդմընէր ,
 ինքնալ դաւթէն բաժնըված՝ աբխ-
 սողոմի քովը գնաց , որ իրեն խոր-
 ուրդ տա ճամբացուցունէ . որ ալ է-
 լեր դէս՝ի երուսաղէմ դաւթի վրա
 կըքալէր :

Ըս բաներս որ լսեց իմացաւ դաւիթ՝
 չորս դին ջուր կտրեցաւ , ու աղէկ
 հասկընալով որ աս ւնյ բաննէ՝ ճար չի-
 կա դէմ կենալու , զինքը ւնյ ձեռքը
 յանձնելով իր քովը գըտնըված քիչ-
 մը զօրքը հետը առած ինքնալ էղէմէ
 ելաւ որ փախչի՝ երթա երեսը պահէ :
 Աւ ան ատենը սագովկ քհնյապետը
 բոլոր քհնաները մէյտեղ տասպանա-
 կը վերուցին որ հետը առնեն երթան .
 դաւիթ ետ դարձունել տըվաւ , թէ
 որ ըսաւ՝ ւնձ իս արժանի ըրերէնէ՝
 նորէն կըդառնամ իր փառքը կըտես-
 նամ . չէնէ՝ ահա իր ձեռքն եմ , ինքը
 ինչպէս կըկամինէ անանկ ընէ : Ատ-
 քը սագովկայ ասըսպրեց որ՝ ինքը ու-
 իր տղաքը հոն կենան , որ աբխտոլոմի
 ընելիքները դաղտուկ իրեն խրկեն ի
 մացունենն : և ասոնցմէ՝ի դատ՝ իր քու-
 սի արաքացի ըսած բարեկամինալ ա-
 սըսպրեց՝ որ աբխտոլոմի քովը երթա ,
 ու հետը բարեկամուի ցուցունելով
 աբխտոփէլին տըված խորուրդը փձա-
 ցունէ , և ինչոր աբխտոլոմ պիտոր ը-
 նէ

նէնէ՛ իմանա՛ , ու իրեն իմացունէ՛ :
 Ղաւիթ բանը ասանկ կարգի դնե-
 լէն ետե՛ լալով ու բոպիկ օտքով եր-
 ֆոր ճամբա ելաւ կերթար , մէյմալան
 դիէն իրեն դէմը ելաւ սեմէի ըսած
 մէկ մարդմը՝ սաւուղի աղգականնե-
 լէն , որ հազար նախատինք տալով
 դաւթի , վրան քարեր կրնետէր , ու
 քամահրելով կըսէր . ելի՛ր կորի՛ր ա-
 ըրնտէր անօրէն մարդ , հի՛մա քու
 գլուխդ բերաւ թափեց ան սաւուղի
 տանը արունը . դուն անոր թագա-
 ւորուի՛ր քաշեցիր առի՛ր , անոր հա-
 մար անձալ քու ձեռքէդ առաւ՝ ու
 աբխողոմ տղիդ տրվաւ . և ուրիշին
 ըրածըդ քու գլուխըդ դարձուց : Վ՛ն
 ատենը արեւսա զօրապետը յովաբի
 եղբարը՝ ալ չիդ իմացաւ ասոր , դար-
 ձաւ դաւթի ըսաւ , աս ի՞նչ է՝ որ մէկ
 սատկած շունմը ասանկ կը հայհոյէ
 իմ տէր թագաւորըս . ես՝ ալ չեմ
 համբերեր , հի՛մա կերթամ ես անոր
 վրայէն գլուխը կառնեմ : Ղաւիթ
 ալ իրեն սրդողելով , ձեզի ի՞նչ ըսաւ՝
 Թո՛ղ տրվէք որ ընէ , ան անանկ կու-
 ղէ՛ որ անիկա դաւիթը անիծէ ու
 հայհոյէ , ո՛վ կրնա իրեն դէմ բան ը-
 սեր . ահա իմ որդիս որ իսմէ եղած
 է՝ իմ ետեւէս ինկէր իս մեռցունել
 կուզէ , հապա ի՞նչ պիտոր ընէ սաւու-
 ղի աղգականը : Աստի մի գպչիք՝
 Թո՛

Թողուցէ՛ք ըսաւ՝ որ իս ասանկ անի
 ծէ . կարելի է որ անձ տեսնելով աս
 իմ քաշած տառապանքս՝ ինձի անոր
 տեղը բարիք հատուցանէ : Ասելի՛թ
 տասանկ ըսելով խոնարհու թիւ իրեն
 մարդիքներովը կը քաշէր կերթար .
 ու սեմէինալ ետենին չէր զատվեր ան
 նախատանքները կը զուրուցէր՝ ու վը
 ըրանին հող ու քար կընէտէր . ինչվան
 որ ալ ամմէնքը հողնած մէկ տեղմը
 եկան ինկան՝ որ հանգչին :

Աս ատենները աբխոզումալ մէկալ
 դիէն եկաւ եղէմ մտաւ տիրապետեց՝
 ու պինտ առաջ աբխոփէլի խորհը
 դովը՝ դաւթի հոն տունը թողուցած
 կնիկները խայտառակեց : Ատքը ա
 քխտոփէլ իրեն ըսաւ թէ՛ ատեն չի
 կորսընցունենք , հապա տասվերկու
 հաղար հողի ինձի հերիք է , որ շուտ
 մը դաւթի ետեէն երթամ՝ քանի որ
 անոր զօրքը հողնած է . ու ինքը միան
 մեռցունեմ , հետի եղածները քու
 կողմը դարձունեմ : Աս խորհուրդս
 որ շատ գէշ էր դաւթի համար , ան
 իր ողորմութիւնը այսպէս խափանեց՝ որ
 աբխոզում աս բանըս քուսի արաքա
 ցիինալ՝ (որ դաւթի հետ ինչպէս ը
 սինք՝ գաղտուկ սրտանց բարեկամ
 էր ,) ու զեց որ հարցունէ : Առսինալ
 ըսաց թէ՛ աս հեղուս աբխտոփէլ ա
 ղէկ խորհուրդ չխորվաւ : ու ալ ինքը
 ըս .

սկսաւ արխողոմի աչքը վախցունել
 թէ՛ վտանգաւոր բան է ատանկ մէ-
 կէն վրանին վաղելը, դուն գիտես
 ըսաւ՝ որ քու հարըդ ու իր հետը ե-
 դածները ինտոր ուժով չար մարդիք
 են . հասկա խոհեմու թի պէտք է որ
 առաջ զօրքըդ շատցունես՝ ու անանկ
 վրանին ելլես, որ անոնք բոլորը մէ-
 կէն կըլլես : Վուսի ասով ուզեց որ
 արխողոմ ուշանա ետ մընա, որ դա-
 լի թ փախչելու պատրաստուի տես-
 նալու ատեն ունենա . անոր համար
 շուտմը գաղտուկ խրկեց բանը դաւ-
 թի անկաճը հասուց : Աս խորուը
 դիս՝ ան կուրացուց, որ խիստ հաւ-
 նեցաւ արխողոմ . բայց արխողոմի
 ասով յայտնի տեսնալով արխողոմի
 կործանումը՝ ինքը գլուխը քաշեց ե-
 լաւ իր տունը գնաց, ու յուսահա-
 տուէն զինքը կախեց խըխտեց :

ԳՎ : ԺԵ .

Արխողոմ կըսպաննըլի, ու դասի մը նորէն
 եր Կեզը կըբարանա :

Արխողոմ որ ասանկ ուշացաւ՝ դա-
 լի թ անդին ժմկ գտաւ որ յոր-
 դանան գետը անցնի . ու նորէն զօրք
 ժողվեց, անիկա իրեք բանակ բաժ-
 նեց, ու վրանին զօրապետ դրաւ յո-
 վաքը, արեստան, ու ե թ թի գե թ ա-
 ցին .

ցին . և ինքնալ ուզեց որ հետերնին
 մէյտեղ ելլէ , բայց զօրապետները չի
 թողուցին : Ատքը աս զօրապետներն
 որ ալ ճամբա դրաւ երթալու , սիր
 տը չիդիմացաւ անոնց ասլըսսլրեց որ
 աբխոզոմին խնայեն չիմեռցունեն :
 Արքոր աբխոզոմալ իր զօրքովը ե
 կաւ , (որ վրանին զօրապետ դըրերէր
 մէկ քաջ մարդմը ամեսայի ըսած , որ
 անալ դաւ թի ազգական էր ,) ու յոր
 դանան անցաւ սկսաւ դաւ թի զօրա
 ցը հետ պատերազմիլ՝ մէկէն քսան
 հազար իրմէն ջարդըվեցան : Ետքը
 ցիրուցան եղած եփրեմի ըսած անտա
 ռին մէջնոր ինկան՝ հոնալ թրով մե
 ռածներէն աւելի մարդ փճացաւ կո
 րաւ : Աբխոզոմալ իր ջորին հե
 ծած ան անտառին մէջէն փախչիլնի
 նի՝ դլխուն մազերը մէկ կաղնիիմը
 ծառին ճեղերուն պըլըվեցաւ , ու
 ջորին տակէն ելաւ՝ ինքը անանկ կախ
 վեցաւ մնաց : Աս բանըս մէկ զինվոր
 մը տեսաւ՝ շուտմը եկաւ յովաբայ
 պատմեց , ան ալ իրեն ըսաւ թէ ինչու
 չսպաննեցիր , որ ես քեզի հիմա յիս
 սուն սիկղ արծաթ ու մէկ թուրմը
 կուտայի : Օ ինվորնալ իրեն պին
 տըվաւ թէ՛ հազար ալ տայիրնէ ես
 իմ թագաւորիս տղին վրա իմ ձեռ
 քըս չի երկնցուներ , որ մեր առջևը
 ձեզի ասլըսսլրեց որ աբխոզոմի խը
 նայ .

նայէք : Մեն ատենը յովաբալ ըսաւ ,
 հիմա կըտեսնես թէ ես ինչպէս կը
 մեռցունեմ . ու գնաց իրեքնետ զար
 կաւ աբխոզումի . ու անովալ որ չի
 մեռաւ՝ տասը հոգի յովաբի մարդի
 քը վրան հասան , հոն տեղը զարնե
 լով մեռցուցին , ու մէկ խորունկ փո
 սիմը մէջ ձգեցին անոր մարմինը :
 Ատքը յովաբ փող չալելով դադրե
 ցունել տրվաւ պատերազմը . ու եր
 կու հոգի մէկմէկու ետեւէ՝ մէկը ա
 քիմասս ըսած , մէկալը քուսի՝ վա
 ղեցին եկան որ դաւ թի աւետիս տան :
 'Վաւիթ երբոր հարցուց՝ անոնցմէ
 իմացաւ որ աբխոզումը մեռած է ,
 վրան սաստիկ տրտմեցաւ . ու մինա
 ւոր տեղմը քաշված , սկսաւ լալ ող
 քալ ու ըսել , որդեանկ իմ աբխոզում ,
 աբխոզում որդեանկ իմ , երանի՛ թէ
 ես քու տեղըդ մեռած ըլլայի՝ աբխ
 սոզում որդեանկ իմ : Ատե յովաբը որ
 զօրքերովը դարձաւ , ու իմացաւ որ
 դաւիթ աբխոզումի վրա ասանկ լաց
 ու ողբ կընէկոր , քովը գնաց՝ ու իրեն
 ծանրը խօսքեր զուրուցելով , առաւ
 ինքը դուռը բերաւ , որ ան պատե
 րազմէն յաղթող դարձած զօրքը սի
 րով ընդունի : Վայց ասով և առջի
 ըրած յանդգնական գործքերովը՝ յո
 վաբ անանկ դաւ թի աչքէն ինկաւ
 որ , ան ամեսայի ըսած աբխոզումի զօ
 րա .

րասպետին խրկեց դաւ ի թ խօսք տը
 վաւ թէ՛ քեզ յովաբի տեղը ինձ ի զօ
 րասպետ կընեմ : Աւ աս բանըս յովա
 բաւ լսելով մէկ օրմը կեղծաւորութ
 ամեօսային բարեւէնիննի՛ դանաւը փո
 րը խօթեց մեռցուց , ինչպէս ատե
 նով աբե՛նների սաւուղի զօրասպետին
 աւ ըրերէր : Արբոր բանը ասանկ
 դարձաւ , ու քոչոր իէլացոց ցեղերն
 աւ դաւ թի առջևը դացին՝ որ զինքը
 մեծարանքով առնեն յորդանան գե
 տէն աստիս անցունեն՝ նորէն Եղէ՛մ
 իր աթոռը բերեն նստեցունեն , ան
 ատենը սեմէինաւ հազար հողի բե
 նիամենի ցեղէն հետը առած՝ ինք
 նաւ արտորաց դաւ թի առջևը ելաւ
 իրեն պատիւ ընելու , ու դնաց ոտքը
 ինկաւ՝ մեղա՛ ըսաւ ան իրեն ըրածնե
 րուն համար : Ան որ տեսաւ աբես
 սա զօրասպետը , ինչ ըսաւ՝ պիտոր սե
 մէին չի մեռնի՛ մի , որ նոյ օծեալը հայ
 հոյեց : Աւաւ թալ անիկա չեխելով ,
 դարձաւ երգում ըրաւ սեմէինն թէ՛
 մի՛ վախնար քեզ չեմ մեռցուներ : Աւ
 տե մեմի իբոս թէ՛ յովաթանի որ
 դինաւ խոնարութի՛ւ եկաւ դաւ թէն
 թողուի խնդրեց , ու պատճառը ը
 սաւ թէ՛ ինչու ինքնաւ դաւ թի փախ
 չելու ատենը հետը չէ՛ գտնուիկր . ու
 բանը հասկըցուց որ՝ իր սիրա ըսած
 ծառան՝ սուտ դացեր իրմէ՛ դաւ թի
ան

անցեր է, ու անով բոլոր սաւուղի ժա-
ռանգու թիւ իր վրա դարձուցեր է :
Դաւիթալ աս բանըս իմանալով՝ ի-
րեն հրամայեց որ՝ ան ժառանգու
թիւ մէջերնին սիբայի հետ կիսվա-
կէս բաժնեն :

Դաւիթ որ փառաւորապէս եկաւ
նորէն եէմնստաւ , ան ատենը մէկ
մարդմը բենիամեանի ցեղէն սաբէէ
անուհով՝ գլուխ քաշեց դաւթի դէմ,
ու յուգայէ՝ ի շատ մէկալ իէլացոց ցե-
ղերէնալ շատ մարդիք իրեն ետեէն
գացին : Յովաբ ու աբեսսան իրենց
զօրքերովը անոր ետեէն որ ինկան ,
անիկա դնացաբէլ ըսած քիչքը մտաւ
գոցվեցաւ . ասոնքալ վրան գացին ու
քաղաքը պաշարելով՝ պարիսպներնոր
սկսան կործանել , վերէն պարիսպէն
մէկ խելացի կնիկմը կանչեց յովաբը ,
ու ինքը մէջ մտաւ իր քաղքի մարդիք-
ներուն խօսք անցուց՝ որ սաբէի գլու-
խը կտրեցին վերէն պարիսպէն վար
յովաբայ առջևը ձգեցին , որ անանկ
պատերազմը վերջացաւ : Վսկէ ետե
իրէք տարիի չափ մէկ սովմը ինկաւ
իւլացոց երկիրը դաւիթալ հարցուց
այ , ու իմացաւ որ սաւուղի պատճա-
ռովնէ , որ դաբաւոնացիները՝ (իւլա-
ցոց յեսուայ ատենի ըրած երդումին
դէմ ,) սաւուղը ջարդերէր . ուստի
դաբաւոնացիները կանչեց դաւիթ

ու հարցուց թէ ի՞նչ հատուցում կու-
զեն որ սաւուղի ընեն : Դ՛նոնքալ եզ
թը հոգի ուղեցին սաւուղի մնացած
աղաքներէն կի՛թ թոռներէն , որ կա-
խեն մեռցունեն : Դաւիթալ առաւ
սաւուղէ երկու մնացած խորթ տղա-
քը , ու մերովբ աղջ ըկանը հինգ տղա-
քը՝ ձեռվընին տըվաւ , որ անանկ
մեռցունելով , աս սովըս դագրեցաւ :

Գ. Լ : Ժ. Գ .

Ի՛նչպիսի՜ Տակասրածաճով էլ պատժւէն :

Իսորայէլացոց վրա անձ բարկանալով
իրենց մեղացը համար , դաւթի
թոյլտըվաւ որ հպարտութիւն անոնց
ամմէնուն համրանքը գիտնալ ուղէ ,
երբոր ալ ամմէն դիէն հանգըստա-
ցած բոլոր ինչպացոց վրա խտղաղութե-
նստէր կը տիրապետէր : ուստի յովաբ
զօրապետին հրամայեց՝ որ երթա՛ծ ա-
րէ՛ ի՛ծար սըտըտի , ու բոլոր ժողովոց
համրանքը իրեն բերէ : Ե՛ւ յովաբ աս
բանիս դէմ կեցաւ , տէր իմ ըսաւ ի՞նչ
սէտք է համրել , անձ տա որ եղածին
վրայ հարուր անչափալ էլ վէլնանս : Դայց
այտու անիւ՛ դաւիթ մտիկ չըբաւ , ու
ասոր վրա սաստիկ վառված՝ խօսքը որ
ուղեց քալեցունել . ան ատենը յովա-
բալ ելաւ ինը ամսէն էլ վէլ սըտըտե-
ցաւ՝ ու ժողովոց համրանքը բերաւ ,

վրա, որ օղը կեցած սուրը ձեռքը աս
 պատիժս կուտար ժողովրդոցը, խո-
 նարհուք աղաչելով ըսաւ, տէր Ես-
 հայի՛նքս մեզանչեցի, աս բոլոր չարիք-
 ներուս պատճառ Էս եմ, ատ ոչխար-
 ները ինչ մեղք ունին. ուստի ատոնք
 թող տուր՝ ու իս, և իմ տունըս պատ-
 ժէ: Ան ժմիլը անձալ դու թ շարժե-
 ցաւ՝ դադրեցուց պատիժը, և նորէն
 գագ մարգարէին ձեռքովը դաւ թի
 հրամայեց որ չուշանոս՝ ան կալին մէ-
 ջը շուտմը սեղան շինէ՝ ու այ զոհ մա-
 տուցանէ, որ անով անձ հաշտեցունէ:
 Կաւ թալ վաղեց դնաց, ու ըստակ
 տրվաւ ան կալին տեղը՝ իրեն եզներո-
 վը և սայլերովը ոռնայէն գնեց. հոն
 սեղան շինեց՝ ու եզները այ որջա-
 կէզ բրաւ. որ ասով ան մահուան պա-
 տիժը դադրեցուց անձ: Աւ ան տե-
 զըս կըսեն թէ ան է, որ ետքը սողո-
 մոնի տաճարը շինվեցաւ:

ԳՎ: ԺԿ:

Դատիկ իր երեւէն սողոմոնը Թագաւոր կը
 դընէ՝ ու ինչը կը վախճանի:

Արքոր դաւ թալ ծերացաւ, ադ ո-
 նիա՝ որ անոր մնացած աղոցը մէ-
 ջը մեծն էր, հարը չի մեռած ուզեց
 որ թագաւորուէ պտրստուի տեսնէ՝
 որ հօրը ետեւէն ինքը նստի. ու յովաբ
 զո-

զորապէ տնալարիաթարքէնյալե տին
 հետ իրեն դիէն աս բանըս կընայէին
 որ առաջ տանին , (չիդիտնալու զար
 նելով դաւթի ըսածք՝ որ ատենով
 խօսք տրվէրէր որ՝ սողումնը բերսա
 բէի որդին իր ետեւէն (Թճւր նստի :)
 Ա՛յկ որմը ադոնիան աս իրեն բա
 րեկամներուն , և ուրիշ իշխաններուն՝
 Էդէմէ դուրս մէկ տեղմը մեծ սեղան
 որ ըրաւ , ան ատենը նաթան մար
 դարէն ալ գնաց աս բանը հասկըցուց
 բերսաբէին , ու ապրսպրեց որ երթա
 դաւթի միտքը ձգէ իր սողումն տղին
 վրա ըրած խոստմունքը . դուն դնա՛
 ըսաւ , որ ետքը եսալ վրա կըհաս
 նիմ՝ ու ըսածներդ կըհաստատեմ :
 Վերսաբէնալ դնաց դաւթի առջևը
 երկրպագութի ըրաւ ու ըսաց . տէ՛ր
 հրամանքդ ինձի երդում ընելով
 խօսքտրվիր որ՝ սողումն տղա ետեւէդ
 թագաւոր նստեցունես , ու հիմա ա
 դոնիան առանց քու դիտնալուդ թա
 դաւորուի կընէ . բոլոր իէլայիները
 քու բերանդ կընային՝ որ չիմեռած
 իրենց թագաւորը ցուցունես . չէնէ
 ըսաւ՝ ետեւէդ ադոնիան կելէ ու իս
 ալ սողումնի հետ թրէ կանցունէ :
 Վ՛ս որ բերսաբէն կըզուրուցէր՝ անժա
 մանտկը նաթան մարդարէն ալ վրա
 եկաւ՝ ու ինքնալ դաւթի հարցունե
 լով սկսաւ ըսել . տէ՛ր թագաւոր հրա
 ման

մամբըրդ ըսերես որ ազոնիան ետեկդ
 Թագաւոր նստի, ինչու որ՝ ասոր դա-
 ցեր մէկ փառաւոր սեղանմը ըրեր է,
 ու բոլոր Թագաւորի տղաքը, և զօ-
 րապետները հոն կանչեր է, արիա-
 Թար քհնանալ մէյտեղ. ու ամմէնքը
 կերած խմած՝ կեցցէ արտա ադոնիա կը-
 սեն. միան իո ու սագովկ քհնան, ու
 բանեա որդի յովիդեա զօրապետը,
 ու սողոմոն տղադ Թողուց չի կանչեց:
 Ան ատենը դաւիթ բերսաբէն քովը
 կանչեց՝ ու նորէն իրեն երգվոննալով
 ըսաւ Թէ՛ իմ ետեկս սողոմոն որդիս
 սխտի նստի: ու շուտմը հրամայեց որ
 սագովկ քահանան, նաթան մարգա-
 րէն, ու բանեան՝ առնեն սողոմոնը
 իր Թագաւորական ջորին հեծցու-
 նեն, ու գեհոն ըսած տեղը տանին,
 հոն Թագաւոր օժեն բոլոր իկլացոց
 վրա: Այրբոր անանկ ըրին, ու փող
 չալելով չորս գին իմացվեցաւ որ սո-
 ղոմոն Թագաւոր օժվեր է, ու բոլոր
 Ժողովուրդը պար բռնելով ուրախու-
 Թք՝ կեցցէ արտայ սողոմոն կրկանչէին,
 անգին ազոնիայի հետը եղած բարե-
 կամները ամմէնքը սարսափած վա-
 խերնուեն ելան փախան ցիրուցան ե-
 ղան. ու ազոնիանալ իր յանցանքը
 գիտնալով՝ ինքնալ վազեց այ խորանը
 ապաւինեցաւ, ու անկէց դուրս չե-
 լաւ՝ ինչվան որ սողոմոն իրեն խօսք չի-

տրվաւ՝ ու չըսաւ՝ թէ որ հանդարտ
կէնասա՝ քեզ չեմ մեռցունէր, ու անանկ
ելաւ իր տունը դնաց :

Վաւիթ օրէ օր ալ մեռնելու որ մօ-
տեցաւ, կանչեց սողումներ՝ իրեն բա-
րի խրատներ տրվաւ որ այս պատուի
բանքները աղէկ պահէ, ու մովսէսի
օրինաց ըսածինպէս արդար դատաս-
տան ընէ, որ անալ իր թագաւորու-
թիւն օրհնէ : Ետքը ասալ ապրսպրեց
որ յիշէ յովարի ըրած անիրաւ մար-
դասպանութիւնները, ու արդարու թք ի-
րեն գիտցածինպէս անոնց հատու-
ցումը ընէ՝ զինքը մեռցունէ. ասանկ
ալ սեմէ ին բանը հողա, անոր ըրած-
ները իրեն չի թողու՝ անալ մեռցու-
նէ : Վսկէ՝ ի դատ՝ այ տաճար շինելու
վրա իրեն ապրսպրեց յորդորեց, ամ-
մէն բաներուն օրինակնալ ցուցուց
տրվաւ թէ՛ ինչպէս պիտի ընէ, նաև
այսպիսի մեծ գործքիս համար իր ա-
ռաջուց պատրաստած ոսկին արծա-
թը և ուրիշ նիւթերը սողումնի ձեռ-
քը յանձնելով ու սիրտ տալով և օրհ-
նելով ինքը, բարի ծերու թք եօթա-
նասուն տարվան վախճանեցաւ, բո-
լորը քառսուն տարի թագաւորու թի
ընելէն ետև. ու իր Էղէմ քաղաքը
թաղվեցաւ :

Վաւիթ՝ մանկուէն ըսկսած անչափ
սիրելի եղաւ այ որ՝ իրեն թքւորուէ՛
թք

ի զատ մարգարէական շնորհքալ տը
վաւ ամ, որով շարագրեց ան սքանչ
լի սաղմոսները յօրհնութիւն և ի փա
ռաբանութիւնս . որ միշտ և հանասպազ
աղօթագիրք եղաւ ամ ամասպաշտ
ժողովրդոց : Աւատնք հերիք չէ,
նաև երգումով իրեն խոստացաւ ամ
որ մե սխային մարմնաւ որ ծնունդ ը իր
աղգէն ըլլա, ինչպէս որ կը ցուցունեն
աւետարանիչները :

ԳՎ : ԺԲ .

Սողոմոնի Ռաբա-որու-թիւր :

Սողոմոն տասվերկու տարվան էր եր
բոր թագաւ որ օժվեցաւ . ու քիչ
մը ատեն հօրը հետ կենալէն ետև
երբոր սկսաւ ինքնագլուխ թագա
ւորութիւնել, անատենը ազոնիա իր
մեծ եղբարը նորէն թագաւորութե
կտակէ իյնալով, դնաց բերօաքէի ա
ղաչեց որ՝ երթա սողոմոնի իր տղին
խօսք անցունէ՝ որ աբիսակ սոմնացի
ըսած կոյս աղջիկը, (որ դաւիթ ծե
րուն ատենը քովը աւերէր,) իրեն
կնիկ առնէ : Այրբոր բելասաքէն միամը
տուք աս բանը բացաւ սողոմոնի՝ ու
աբիսակը ուզելու եղաւ, սողոմոն
ազոնիայի վրա՝ տասաիկ բարկանա
լով իրեն պին տրվաւ թէ՛ ինչո՞ւ ա
բիսակ սոմնացին կըսես, հապա իմ
ժգ. N [Ժա

Թիքրուին ըսէ՛ որ ադոնիայի տամ, որ
ինքը իամէ մեծալ է, ու աբիաթար
ու յովաբ զօրապետը խօսքիտէր մար-
դիք՝ իրեն գինեն։ Աստի շուտմը
վրան վճիռը կտրեց սողոմոն, ու բա-
նեա որդի յովիգեայ ըսած զօրապե-
տը խրկեց որ երթա ադոնիան ըս-
պաննէ։ ու աբիաթարնալ քհնյա-
պետութի ձգեց՝ իր անաթովթ գե-
ղը աքսորեց, անոր տեղը սադովկը
դրաւ։ Յովաբ աս բաներս որ լեց,
ինքնալ իր վրա վախնալով՝ վազեց ան
խորանը մտաւ ապաւինեցաւ՝ որ չի
բռնեն մեռցունեն, սողոմոն անոր-
ալ բանեա որդի յովիգեան խրկեց ը-
սաւ որ անկէց ելլէ։ անալ որ չուզեց
ելլել, անատենը սողոմոն բանեային
հրամայեց որ երթա հոն տեղը յու-
վաբը սպաննէ։ ու անոր տեղը բա-
նեան զօրապետ ըրաւ բոլոր ինչլացոց
վրա։ Ատքը սեմէինալ առջևը կան-
չեց սողոմոն, ու իրեն վրա աս սլարտ-
քըս դրաւ որ՝ գա էղէմ բնակի, հա-
պա թէ անկէց դուրս ելլելու ըլլա-
նէ՝ ըսպաննըվի։ Արեք տարիի չափ
անանկ կեցաւ սեմէին. ետև հեղմը
սրատահեցաւ որ իր ծառաները իս-
րայէլացոց երկրէն փախան գէթ գա-
ցին. սեմէիալ անոնց ետևէն որ գը-
նաց՝ բռնեց էղէմ բերաւ, անատե-
նը սողոմոն քովը կանչեց ինքը ու ի-
րեն

բենան հնազանդութիւնը և առջիւրս
 անօրէնութիւնները երեսը տալով՝ հրա-
 մայեց բանեային որ անալ սպաննէ :
 Սողոմոնի թիւորութիւնը երբոր հաս-
 տատեցաւ, պիտա առաջ իշխաննե-
 ըն ու բազմութի ժողովրդոց հետը ա-
 ռած ելաւ գաբաւոն ըսած տեղը գը-
 նաց, (որ հոն էր մովսէսի շինած վը-
 կայուն խորանը.) որ այն խաւ ընէ :
 ու ան տեղը հազար ողջակէզ մա-
 տուց այ : Վճալ ան գիշերը քնուն
 մէջը սողոմոնի երեցաւ՝ ու ըսաց թէ
 ինչ որ կուզեսնէ խնդրէ իսմէ : սո-
 ղոմոնալ շնորհակալ ըլլալով այ իր
 հորը և իր վրա ցրցուցած բարիքնե-
 ըուն համար, որ անանկ պըղտըկուց
 զինքը թիւր ընտրեց դրաւ անհա-
 մար իէլացոց ժողովրդոց վրա . ու իշ-
 ըսաւ՝ բան չեմ ուզեր, միան ինձի
 իմաստութի տաս որ՝ ասչափ ժողո-
 վուրդըս կառավարեմ, ու արդարուք
 անոնց դատաստանը տեսնեմ : Վս սո-
 ղոմոնի ըրած խնդիրքը անանկ հա-
 նեցաւ անձ, որ ըսաւ իրեն . որովհե-
 տե դուն ոչ երկան կեանք, ոչ հա-
 ըրստութի, ոչ թշնամիներուդ վրա
 յաղթութի, հապա միան իմաստութի
 իսմէ խնդրեցիր . անոր համար քեզի
 անչափ իմաստութի կուտամ, որ քեզ-
 մէ առաջ այնպիսի իմաստուն մարդ
 աշխարք եկած չըլլա, ու քեզմէ և

տեալ պիտի չիգա և ասկէ՛ր զատ՝
 ան որ դուն իսմէ չի խնդրեցիր՝ քեզի
 այնպիսի հարբստուի տամ որ՝ քու օ-
 րերուդ թագաւորներուն մէջը քե-
 ղիսկէս հարուստ մարդ չի գտնուիւ-
 ու թէ՛ որ իմ պատուի րանքներըս ա-
 ղէկ պահես, ու քու հօրըդ դաւթի
 շիտակ ճամբէն դուրս չելլես՝ նէ՛ քե-
 ղի երկան կեանքալ տեսցունել կու-
 տամ ։ Առտուն որ ելաւ եղէ՛մ քիչքը
 դարձաւ սողոման, հոնալ նորէն այ
 ողջակէզ ընելէն ետե, շուտմը յայտ-
 նըվեցաւ իր իմաստուիը պինտ առջի
 դատաստանովը՝ որ ասանկ եղաւ ։
 Արկու աշխարհի կնիկ՝ սողոմանի առ-
 ջըը դատաստան ելան, ասոնցմէ մէ-
 կը կըսէր թէ՛ էս ու աս կնիկը մէկ
 տուն կըկենայինք՝ ու մեզմէ՛ր զատ
 ուրիշ մարդ չիկար ան տանը մէջը .
 էս տղա բերի, ու իրեք օրէն ետե աս
 կնիկնալ իր տղան բերաւ ։ Աղաւ որ՝
 մէկ գիշերմը ասիկա իր տղին վրա
 ինկած պառկելնինի՛ տղան մեռուցե-
 լէ, ու իմ քնուս մէջը եկեր գաղտուկ
 իմ ողջ տղաս գրկէս առեր տարեր՝
 իր հետ պառկեցուցեր է . ու իր մե-
 ռած տղան իմ քովըս գրեր է ։ առտը
 վան դէ՛մ ելլեմ ըսի կաթտամ տղիս,
 տեսնամ տղան որ մեռած է . ետքը
 աղէկմը որ լուսցաւ, նայիմ որ ան
 իմ բերած տղաս չէ ։ Ահկալ կնիկ
 նալ

նալ անոր դէմը ելեր կըսէր թէ՛ ա
 տանկ չէ, հասոյա մեռածը քո՛ւ տղատ
 է, ու ողջը իմս է: ու ասանկ մէյմէ
 կու դէմ կեցեր կռիւ՛ կրնէին: Սո
 ղոման ասոր ուրիշ ճար չի գտնելով,
 մայրական սիրովը ուղեց իմանալ աս
 բանիս ճշմարտութիւնը. ուստի հրա
 մայեց որ թուրմը բերեն՝ ան ողջ տը
 դան երկու կտոր ընեն, կէսը մէկուն՝
 ու կէսը մէկալին տան: Աս որ լսեց
 ան ողջ տղին մարը՝ սիրտը չի գիմա
 ցաւ իր հարազատ դաւկին վրա, ու
 տղաչեց որ միան թէ չի մեռցունեն,
 թող ողջ անոր տան: մէկալ կնիկը
 նորէն չէ՛ կըսէր, ո՛չ ինձի ըլլա ո՛չ ա
 նոր՝ թող կարբլի: Սողոմոնալ բանը
 իմացաւ, ու հրամայեց որ տղան ան
 մեռցունել չուզողին տան, որ ա
 սով իր անոր հարազատ մարը ըլլա
 լը ցուցուց: Աս սողոմոնի բրած խե
 լացի դատաստանը որ ինչլացոց ժո
 ղովուրդը լսեց, ամմէնքը իր իմաս
 տութե՛ վրա զարմացան մնացին. ու
 խելովնին կտրելով թէ՛ այ բանն է,
 սկսան սողոմոնը մեծ սեպել, իրմէն
 պատկառիլ վախնալ:

ԳԼ ԺԹ .

Մոզոնն սաճարը ու իր պաշարը կը շինէ :
 Սաբա Ռաֆուհին իրեն սէս կուգա :

Ինչպէս որ ըսինք՝ գաւթի սրտին
 բաղձանքը՝ որ կուզէր այ մէկ ի-
 րեն վայել փառաւոր տաճարմը շի-
 նել, ան սողումնի յաջողութի տրվաւ
 որ անիկա գործքով կատարէ : Աստի
 ինքը ամմէն գիւնն իտաղաղ ու հան-
 գիտ ըլլալով, և անով հարրատութի
 նալ օրէ օր է վէ ընալով, իր թագաւոր
 բութէ չոյր տարին մեծամեծ պատ-
 րաստութիք ձեռք զարկաւ որ աս տա-
 ճարը շինէ : անանկ որ՝ ու թսուհա-
 զար հոգի դրաւ՝ որ լեռնեթէն անոր
 շինվածքին պէտք եղած քարերը կը տ-
 րեն, ու ուրիշ եօթանասուն հազար
 հոգիալ՝ որ ասնք կրեն բերեն . և
 աս բանվորներու սալ վրակեցու՝ երեք
 հազար հինգ հարուր հոգի կային,
 թողունք ուրիշ վարպետ արվեստա-
 ւորները . որ քիրամ տիւրոսի թագա-
 ւորը, ու փարաւոն եգիպտացոց թա-
 գաւորը՝ սողումնի հետ քարեկամ
 ըլլալով իրեն խրկեցին, Վս կերպո-
 վըս տաճարը եօթը տարիին մէջը
 շինվեցաւ . ու անանկ փառաւոր բան
 եղաւ՝ որ աշխարհիս վրա անոր նմա-
 նը չիպատմը լի, թէ հարրատութի
 գիւնն,

դիէն, որ բոլոր մէջը ազնիւ՝ փատե-
 թով շինած՝ ու սրժաթով ոսկիով ծե-
 փած էր, և թէ՛ վարպետաբան զար-
 դարանքներուն կողմանէ, իր ամմէն
 սխտանաւորութիւնը: Արբոր ասանկ
 տաճարը լրմննցաւ, ու նոյ տասրանակ-
 նալ մեծ հանդիսաւորութիւն բերաւ
 ան տաճարին մէջը իր տեղը դրաւ,
 տասնըչորս օր բոլոր ինչ լացիքը մէջ
 տեղ ժողոված՝ մեծ տօնախմբուի կա-
 տարեց. և ան տեւնը քսանվերկու
 հազար կով՝ ու հարուր քսան հազար
 ոչխար զոհ մատուց նոյ: Այւ ան օրհ-
 նելու ու նոյ նրվիրելու տեւնը՝ ինքը
 սողմնալ ամմե՛նուն առջևը թևե-
 թը վեր տարածած սկսաւ նոյ աղօթք
 ընել, շնորհակալ ըլլալով իր բարե-
 բարութեցը՝ որ արժանի ըրաւ ինքը որ
 ան տաճարը շինէ՝ ի փառս նոյ. ու
 խնդրեց որ ինչ աղօթք և խնդրը
 ու՛ածք ժողովորդը ան տեղը ընէ՛նէ,
 անձ լսէ՛ ու աղաչանքնին կատարէ:
 Ասանկ երկան աղօթք ընելէն ետե՛
 անձալ յայտնի հրաշքով ցրցուց որ՝
 աս տաճարըս իրեն ընդունելի եղաւ,
 անտուենը մէկ լուտաւոր ամսվը ե-
 կաւ բոլոր տաճարին մէջը լեցնեցաւ,
 ու երկինքէն կրակ ինջաւ ան ըրած
 ողջակէզները ու զոհերը էրեց լա-
 փեց. ու ան որ տեսաւ ժողովորդը՝ սու-
 կալով երեսնին վրա ինկան փառք

կուտային այ : Այսքը ան գիշերը ան
 մէյմալ երեցու սողոմննի , ու ըսաւ
 թէ՛ քու բրած աղօթքներըդ մտիկը
 բի , ու աս տաճարիս համար ինչ որ
 խնդրեցիր՛նէ կրկատարեմ . անիկա
 իմ տունըս կըսեպեմ , միան թէ իմ
 տըված օրէնքներըս և պատու իրանք
 ներըս պահես . ու դաւիթ հօրըդ
 պէս հաւատարմութիւն իմ ծառայես .
 որ անատենը որդւոց որդի քու թա
 դաւորականն աթուրդ կը հաստա
 տեմ . հասպա թէ դուն կի՛ք քու որդի
 բըդ կի՛ք ժողովուրդը դառնաք՝ կու
 սըք պաշտելու որ ըլլաք , ձեղ կըջն
 ջեմ կըվերցունեմ աս երկիրներէս ,
 ու ստ տաճարը երեսէ կըձգեմ՝ կը
 թողում որ երթա կործանի :

Տաճարը լմբննալէն ետև սողոմնն
 սկաւ իր թագաւորական պալատը
 շինել , անանկ հարուստ՝ մեծաշէն ու
 փառաւոր՝ որ տեսնողին աչքը կառ
 ներ , բովանդակ մէջի բանեցուցած
 փատերը ու տախտակները սուղ ու
 աղնիւ՝ լիբանան լեռանը մայր ըսած
 ծառերէն կըտրուված էր . անոր հա
 մար , ինչպէս որ կըսեն՝ դոան անպատին
 լիբանանու ըսվեցաւ ան պալատը : Այւ
 ասոր մէջը ամմէնէն փառաւոր բանը
 իր թագաւորական աթուր (կի՛ք թախտն)
 էր , որ փղոսկրէ (ցո՛ Ֆիլտիշիէ) էր ,
 ասկի զարդեր անոր վրա հողցուցած ,
 վեց

վէց աստիճանով վեր կելլով, ու
ամէն մէկ աստիճանին վրա երկու
դիմնալ մէյմէկ առիւծի կերպարանք
շինած էր : Ասկէ՛ի զատ՝ մէկ առան-
ձին խիստ փառաւոր սլաւամբնալ
սողոմոն շինեց փարաւոն Թադառ-
րին աղջրկանը համար , որ իրեն կը
նիկ էր առեր : Եւ աս բոլոր շինվածք-
ներըս քսան տարվան մէջը խալոսե-
ցաւ : Այսքը ծովու վրա՛նաւերալ շե-
նել արվաւ սողոմոն՝ ու սովիւր ըսած
երկիրը խրկեց . որ իրեք տարին հեղ-
մը անկէց շատ սսկի ու ազնիւ քարեր
և ուրիշ հազար բարիք կը բերէին սո-
ղոմոնի : Այսպիսի կերպով սողոմոն
իր մեծ իմաստութեան՝ ի զատ հարբու-
տութե կողմանէալ մէկ հատիկ ե-
ղաւ , անանկ որ՝ չորս դին աշխարհըս
իր անունը ելաւ . ու ան պատճառով
շատ մեծ ամեծ մարդիք անոր տե-
սուն կրկարօտէին :

Ասոնցմէ մէկը որ սաբա ըսած աշ-
խարհին Թադառ հին էր , իր զօրքերու
վը՛ ու ուղտերով ընծաներ վրան բեռ-
ցուցած երուսաղէմ եկաւ՝ որ սողո-
մոնը տեսնէ , ու անոր իմաստութիւնը
փորձէ նայի Թէ լսածները իրան է մի :
Աւստի երբ որ սողոմոնի առջևը ելաւ ,
ու իր միտքը դրած բաները հարցուց ,
անկէց տեղն՝ իտեղը ամէնուն իմաս-
տութիւն պատասխանը առաւ : Ետե-

անոր պալատին փառաւոր շինվածք
ները, ու իր սեղանին կերակուրները
և հարուրաւոր ծառաներուն կարգն
ու կանոնը, ու տաճարը ըրած զոհե-
րը. աս ամենն բաներն որ տեսաւ
խելքը [Թաւաւ արմընցաւ մնաց, ու
դարձաւ սողոմանի ըսաւ. Այս հեռը
վանց լսելով քու իմաստուիդ ու մե-
ծուիդ՝ հաւտալըս չէր՝ իդար. բայց
հիմա իմ աչքով ըս որ տեսա, աս կը
սեմ որ՝ ան լսածներըս կէսնալ չէ՛ ե-
ղեր աս է վել լօք տեսածներուս. երա-
նի ըսաւ անոնց որ միշտ քու հետդ
են, ու քեզի կրճառայեն, և քու ի
մաստուիդ կը լսեն: օրհնեալ է Խր
Խճը, որ ինչացիները սիրելուն՝ քե-
զիպէս մարդ վրանին [Թագաւոր դը-
րերէ՝ որ արդարուք կառավարես ի
րենք: Այտքը ան հետը բերած սլար
գլեները ընծայեց սողոմանի, հարուր
քսան տաղանդ ոսկի, (որ մէկ մի լոն
մը խարախուրու շէն աւելի կընէր կը-
սեն), ու պատուական քարեր (յի ճէ
փահիրներ), ու կերպ կերպ անուշա-
հոտ ազնիւ խունկեր (յի պուհուր
ներ): Մողոմանալ աս ընծաները ա-
ռաւ, ու ինքնալ անոր տեղը ինչ որ
ուղեցնէ տրվաւ իրեն. ու անանկ ե-
լաւ [Թագուհին սաքա իր երկիրը

դարձաւ:

ԳՎ : Ի :

Սողոմոնի Տեղը՝ ու Տակը :

Սողոմոն տարիքն որ առաւ՝ կամաց
 կամաց նոյ սիրուն պաղեցաւ, ու
 մարմնական ցանկութե տրվաւ զինքը -
 անանկ որ՝ փարաւոնի աղջկէն՝ ի զատ
 չափէն աւելի ուրիշալ շատ կնիկներ
 առաւ այլազգի կռապաշտներէն . որ
 առ ամօ օրինաց մէջը ինչլացոց արդե-
 շերէր : Ատքը առ անհաւատ կնիկնե-
 րուն կամքը կատարելու համար՝ չէ՛
 թէ միան անոնց կուռքերուն տա-
 ճարներ շինեց, հասպինքնալ սկտա-
 ան սուտ ամօները պաշտելիքն կնիկ-
 ներուն հետը առջևնին զոհ մատու-
 ցանել : Ի՞նչ որ համար ամալ սատիկ
 բարկացաւ սողոմոնի, ու ըրած ա-
 պերախտուիք՝ երեսը զարնելով, (որ
 իրմէն այսչափ բարիք առած մէկ-
 դի ձգեց՝ զնաց սուտ կուռքերուն ե-
 տեկն ինկաւ,) իրեն ըսաւ որ՝ ահա
 քու մեղացրդ պատիժ՝ ձեռքեդ կը
 պատուեմ կառնեմ քու թագաւորու-
 թիդ՝ ու քու ծառայիդ ձեռքը կու-
 տամ : Ի՞նչ այցաս բանըս, իմ հաւատաշ-
 րիմ դաւիթ ծառայիս սիրուն համար
 քեզի խնայելով, քու օրըդ չե՛մ ըներ,
 և բոլորովին թագաւորութիւն քու
 ազգեդ չե՛մ առնէր, հասլա մէկ դաւ

ւազանմը կի՛ցեղմը կը թողու մքեղի :
 Ատքը ան ինչպէս որ ըսաւ՝ ընե լիքը
 պատրաստեց , որ սողումն աչքը չի
 դոյած՝ երկու հոգի այլադդ ինեբէն
 մէկը ադեր ըսած , ու մէկալը ու
 սոն , իրեն դէմ դուխ քաշեցին , ու
 թշնամու թի կընեին իսրայէլացոց
 հետ :

Մտնցմէ ՚ի զատ՝ մէյմընալ յերոբո
 վամ որդի նաբատայ ըսած՝ իէլացոց
 մէջէն եփրեմի ցեղէն՝ որ սողումնի
 ծառայուէ մէջն էր , ան աքիա սիւ
 նացի մարգարէն ասոր խրկեց՝ որ նոր
 լաթմը վրան առած եկաւ յերոբո
 վամի բոլը , ու ան լաթը պատուեց
 տասվերկու կրտոր ըրաւ : Ատե անոր
 տասը կտորը յերոբովամի ձեռքը
 արվաւ ըսաց թէ՛ ան պիտի այսպէս
 սողումնի թագաւորու թիը պատուէ ,
 ու անկէց տասը ցեղին տերու իր հա
 նէ քեզի պիտոր տա , ու միան երկու
 ցեղը անոր տղին պիտի թողու , որ
 երթաւ Էղէմ թագաւորու ի ընէ : ան
 ալ դաւ թի սիրուն համար . ու աս բա
 նիս պատճառն որ՝ սողումն տակերախ
 տու թ ան մէկ զի ձգեց՝ ու գնաց գա
 շելի կուռքերուն ետեւէն ինկաւ : Աւ
 դունալ ըսաւ՝ թէ որ ան պատուի
 րանքները պահես ինչպէս իմ դաւ թ
 ծառաս ըրաւ , քու վրա ձեռք կըդը
 նեմ , որ սրգւոց որդի թագաւորու
 թիը

Թէ՛ր քու անկէ՛ղ չիպակո՛սի : Ե՛ւ քան՛ըս
 երբոր սողումննի անկամ՛ը հաստաւ ,
 ուզեց որ յերոբովամբ բռնե՛ մեռցու
 նէ . անալ շուամբ փախաւ եգիպտացոց
 Թագաւորին քովը գնաց , ու
 անկէց չի դարձաւ՝ ինչվան որ սողո-
 մնն մեռաւ . որ բոլոր քառսուէն տա-
 ըի Թադաւորուի քշեց :

Ը առ վգնիտներ կրսեն որ սողումնն
 ետքերը խելքը վրան ժողվեց ու ը-
 րած մեղքերը ապաշխարեց , և ան-
 ատենը ան Սողովող ըսած գիրքը
 գրեց աշխարքիս ունայնու Թէ՛ր վրա ,
 որ ասանկ կրսկըսի , Խնայնուի ունայ-
 նուից ամ ինչ ընդ ունայն է : Եւ այց որով-
 հետև ամաշուունչը իր մեղքերը պատ-
 մե լէն ետև՝ անոր դարձին վրա յայտ-
 նի քանմը չի յիշեր , անոր համար ինչ-
 վան ան օրըս տարակուսանքի տակ
 կրսեպվի անոր փրկուիը կի՛ դատա-
 պարտուիը , Թէ՛ պէտ և իր դրածնե-
 րը ամաշուունչի կարգին մէջն է :

ԳՎ : ԻԸ .

Ի՛նչացոց ԲագաւորուիԷ երկուս իւրեւծ
 նը՛ն :

Սողումննի մեռնե լէն ետև երբոր ող-
 բովամ՝ (իրեն՝ ինչպիս կրսեն՝
 մէկ հատիկ մանչ զաւակը) սիկիմ
 քաղաքը գնաց՝ որ բոլոր ինչացիքը
 հսն

Հոն ժողոված յերոբովամալ Հետեր
 նին՝ զինքը Թագաւոր դնեն . առաջ
 աս ժողովուրդը միաբան ասանկ խըն
 դիրք ըրին ռոբովամի , քիչէր ըսին՝
 մեզ Թեթեցուր ան հօրըդ դրած
 ծանրք տուրքերէն , որ քեզ Թագաւոր
 ճանչնանք ու քեզի ծառայենք : Սո
 բովամալ իրեք օրէն ետե եկէք ըսաւ ,
 որ ատոր պատասխանը ձեզի տամ : ու
 ինքը առաջ սողոմնի խորհրդատու
 ծերերուն հարցուց աս բանըս . ա
 նոնք ալ մէկ բերան իրեն խորուրդ
 արվին օր՝ անոնց ուղածը ընէ , ու առ
 ջի բերանը հետերնին անուշուք վար
 վի սրտերնին վաստըկի , որ ետքը իր
 ուղածինպէս անոնք կառավարէ :
 Սայց ռոբովամ , աս ծերերուն տը
 ված խեղացի խորուրդը հերիք չիսե
 պեց , նօրէն կանչեց խորուրդ հար
 ցուց իրեն բարեկամ արզոցը (կի՛ ի
 րեն սրջտաշ ճահիլներուն) . անոնք
 ալ տուն արվին՝ որ ատանկ պատաս
 խան տա ժողովրդոցը . գիտնա՛ք ըսէ՛
 որ իմ պինտ պղտի մատըս՝ հօրըս մէջ
 քէն հասաէ . հարըս ձեր վրա ծանրը
 բեռ դրաւ , ես ան բեռանը վրա՛նո
 րէն պիտի էլիւցունեմ . հարըս ձեզ
 գաւազանով կըծե՛ծէր , ես ձեզ քու
 քով (կի՛ փշոտ Թօփուղով) պիտի ծե
 ծեմ : Սոբովամալ այ Թոյլարվուէն
 կուբացած՝ ծերերուն խորուրդը մէկ
դի

դի թողուց, ու աս անխելք խորուր
 դիս հաւնեցաւ, ուստի խօսք դրան
 ծինալէս երրորդ օրն որ անանկ պա-
 տասխան տրվաւ, ան ատենը ինչա-
 ցոց ժողովուրդնալ գլուխ քաշեց ու-
 զինքը թո՛ւթվելով ըսին՝ մենք այսու-
 հետե մասն բաժին չունինք դաւթի
 տանը հետ, դուն նայէ՛ որ քու ցեղիդ
 վրա թագաւորուի ընեա : Աւ ասանկ
 երեսնին դարձուցին՝ տասը ցեղը մէկ
 եղած դացին որ իրենց թիւր դնեն
 ան յերօքովամը որդին նաբատայ, որ
 անձ ցըցուցերէր աբիա մարգարէին
 ձեռքովը : Ատքը ոտքովամ ասոնք
 խողաղեցունելու համար ետենին
 մէկ իշխանամը խրկեց ադոնիրամ ը-
 սած, բայց ճար չեղաւ, անանկ որ
 ան ալ բռնեցին քարկոծելով մեռցու-
 ցին : Անկէց ոտքովամալ վախճաւ՝
 ելաւ էդէմ փախաւ, ետքը երբոր նո-
 րէն հարուր ութսուն հազար մարդ
 ժողվեց իր տակը եղած յուդայի ու
 բենիամենի ցեղէն՝ որ մէկալ ինչա-
 ցոց վրա պատերազմելէ իրեն հնա-
 զանդեցունէ, անձ սամէ անունով մէկ
 մարգարէմը իրեն խրկեց, որ ըսէ թէ
 աս բաժանումըս այ կամքովը եղած
 է, պարաս պեղը պատերազմ չընէ :
 Աւ անանկ վերջացաւ բանը, որ ոտ-
 քովամ միան յուդայի ու բենիամենի
 ցեղովը մնաց, ու յերօքովամ որդին
նա

Նաքատայ՝ զատ Թագաւորութի սկսաւ
 ընել մէկալ ինչլացոց տասը ցեղերուն
 վրա : Այսպէս որ ինչլացոց մէկ տե-
 րութիւն երկուք բաժնւրվեցաւ , երկու-
 քինալ ետեւէ ետեւ մէկ ատենի մէջ
 զատ զատ Թագաւորնէր նստան : Աւ-
 տի մեծքալ ասոնք մէյտեղ չի խառ-
 նելու համար՝ հիմա առաջ ինչլացոց
 տասը ցեղի Թագաւորնէրուն վրա կը
 պատմենք . ու ետքը յուզայի Թա-
 գաւորնէրուն պատմութիւն կը դնենք :

ԳՎ : ԻԲ .

Յերոբոամի Ինչլացոց Բագաւորին մեղքը ,
 և երէն շար յաջորդները :

Յերոբոամ ուղեւորով որ իր տէրու
 Թիւր հաստատ պահէ , ու վախ
 նալով Թէ չըլլա որ ինչլացիք անպաշ-
 տուէ համար՝ յուզայի երկիրը Եղէմ
 տաճարը երթալով , կամաց կամաց ի-
 րեն ձեռքէն ելլեն՝ ու անոնց տէրու
 Թէ ներքեւ մտնեն . անոր համար իր
 Թագաւորութեւ երկու գլխաւ որ տե-
 ղերուն մէջը , մէկը դան՝ մէկալը բե-
 Թել ըսած քաղաքները՝ երկու տա-
 ճար շինել տրվաւ . ու ան երկուքին
 մէջնալ մէյմէկ ոսկիէ Թափած հորթ
 դրաւ : Այլ արգիլեց իրեն ժողովրդո-
 ցը՝ որ մէյմալ Եղէմ չերթան , հարպա-
 պս տաճարնէրուն մէկը երթան՝ հոն
 ի

Իրենց զօհը այ մատուցանեն ։ ու ի
 րենց ըսաւ որ՝ ասոնք ան անձներն են ,
 որ ինչպիսիքը եղիպտոսի գերութեն ա
 զատեցին ։ Ասկէ՛ ի դատ լեռներուն
 պլուխը ուրիշ ուխտատեղիներալ սահ
 մանեց , ու իր ուղածինպէս զլետացի
 ներէն դուրս ուրիշ քահանաներալ
 դրաւ ։ ու այսպիսի բաներով ինչպ
 ցոց մոռցուց ճշմարիտ անձը , որ ալ
 սկսան յայտնի հռապաշտութիւնել ։ և
 անոր համարալ գրեթէ միշտ այս
 տուհասը վրաներնէն սկսեալ լի
 ըլլար ։ Աս յերոբովամ Թագաւորը
 պինտ առաջ երբոր բեթել սեղանին
 վրա ելած՝ ան իր դրած հուռքին
 առջևը ինքը իր ձեռքովը հանդիսա
 ւոր զօհը կը մատուցանէր , անդ ինն
 յուրայի երկրէն մէկ մարգարէմը
 անձ խրկեց , որ հոն եկաւ ու ան զօ
 հին ատենը կանչեց ըսաւ՝ սեղան սե
 ղան , ան կըսէ որ՝ դաւթի յեղէն
 մէկմը պիտոր ըլլա յովսիա անունով ,
 որ պիտի քու վրատ զօհ ընէ աս քու
 մէրը , որ հիմա վրատ զօհ կը մատու
 ցանեն ։ (Աս բանըս հարուրաւոր
 տարիներէն ետքը կատարվեցաւ՝ եր
 բոր յովսիա ան քու բներուն ոսկորնէ
 ըր գերեզմաններէն հանեց , ու ան
 սեղանին մնացած քարերուն վրա է
 ըց ։) Աս խօսքիս նշան որ ճշմարիտ
 կըսեմ՝ ըսաւ , հիմա ատ սեղանը
 եր

Երկուք ճրդքըվի, ու վրայի եղածը
 թափի: Յերոբովամ ասոր վրա սաս-
 տիկ բարկացած՝ երբոր ձեռքը եր-
 կընցուց ու ըսաւ թէ՛՝ բռնեցէք ատ-
 մարդը, ան տեղը ձեռքը չորցաւ մը-
 նաց, ու առջևի սեղանը մարդարէին
 ըսած ինպէս երկու կտոր եղաւ: Վն-
 առենը յերոբովամ աղաչեց ան մար-
 գարէին, ու անոր աղօթքովը բժշկը-
 վեցաւ: Բայց անանկալ խելքը դու-
 լոր չի՛ժողվեց ու չի թողուց աս կռա-
 պաշտուն մեղքը, որ անհամար ժո-
 ղովրդոցալ մեղաց պի՛ժու եղաւ: Աւս-
 տի անձ սաստիկ բարկացաւ վրան, ու
 պատժեց իր արխա ըսած որդին: որ
 երբոր անանկ ծանրը հիւլընացաւ,
 յերոբովամ իր կնիկանը ըսաւ որ լա-
 թերը փոխէ՛, որ մարդ ինքը չի՛ձանչնա,
 ու հետը ընծաներ առած ելլէ՛ սելով
 երթա ան աքիա մարդարէին՝ (որ ա-
 տենով իր թագաւորունը համար մար-
 գարէացերէր,) ու տղին բժշկուէր
 համար հարցունէ իրեն: Անիկնալ
 երբոր ասանկ եկաւ մարդարէին տու-
 նը մտաւ, թէ՛ պէտ անիկա ծերունէն
 աչքը չէր տեսներ, բայց շուտմը անձ
 յայտնեց իրեն: որ անունը տալով
 քովը կանչեց կնիկը, ու այ կողմանէ
 յերոբովամի ըրած ասերախտուիը
 ու կաատաշտուիը երեսը զարնելով
 ըսաւ որ՝ անոր համար անձալ ինքը ի՛ր

տրնով տեղովը և իր զաւակներովը պիտի
 տի ջնջէ վերցունէ՝ Թագաւորու թիւր
 ձեռնակնէն առնէ . ու հիմա դուն ը
 սաւ տունըդ դաննալուդ պէս՝ ան ա
 բիա ձեր աղան պիտոր մեռնի : ու ա
 նանկ մարգարէին ըսածինպէս բանը
 կատարվեցաւ :

Յերոբոամ ինչպիսի ետքը այսպիսի
 շարուք քսանվերկու տարի Թագաւոր
 ու թիւր թրշեց . ու մեռնէ լէն ետե Թէ
 պէտ իրէն նաբատ ըսած որդին տե
 դը անցաւ, (որ ինքնալ հօրը կուտպաշ
 տուն ճամբան բռնեց,) թայց երկու
 տարիէն աւելի չի Թագաւորեց : ին
 չու որ՝ բաասարսած զօրապետը իրմէ
 դ լուխ քաշեց, ու նաբատի վրա պա
 տերաղմ ելարով ըսպաննեց՝ Թագա
 ւորու իր ինքը առաւ . որ աբիա մար
 գարէին ըսածինպէս՝ բոլոր յերոբո
 մամի տունը Թրէ անցուց :

Ս քսասարսածնալ մէկ աղէկ մարդ
 մը լէր, ինքնալ կուտպաշտու իր ձեռ
 քէ չի Թողուց . անոր համար ան յէ ու
 մարգարէին բերնով յանդիմանեց
 զինքը, ու սպառնացաւ որ յերոբոմ
 միտէս իրէն ցեղնալ պիտի ոչնչա
 նա : Ան անանկ ըսածինպէս կատա
 րեցաւ . քսանվերեք տարի Թագաւոր
 րէ լէն ետքը երբոր մեռաւ, ու իր որ
 դին էլ ըսածը սկսաւ Թագաւորել,
 և գեռ չէր լրմնցած Թագաւորու թե
 երկ

Երկրորդ տարին, իր զօրասպետներուն
մէկը զամբրի անունով երբոր աս է-
լա Թագաւորը կերուխումի մէջ էր՝
մտաւ սպաննեց, ու ինքը յափշտակե-
լով Թագաւորուիը՝ մեռցուց ջնջեց
բոլոր բաաստոյի ցեղին մարդիքը :
Մ. յսպիսի անօրէն արունտէր մար-
դուս ձեռքնալ քիչ քիչ Եօթը օր միան
մնաց տէրուիը . ինչու որ՝ ամբի ըսած
մեկալ զօրասպետը անդին իր ներքեի
մարդիքը Թագաւոր դրին, ու ինք-
նալ շատ զօրքով ասոր վրա եկաւ Թեր-
սա Թագաւորական քաղաքը : զամբրի
երբոր տեսաւ Թէ քաղաքը կառնրվի-
կոր՝ ու ինքը իր Թշնամիին ձեռքը սկե-
տի իյնա, իր սալատին կրակ տըվաւ՝
ու անանկ ինքնալ մէջը իր բաներովը
էրեցաւ : Մ. ս որ եղաւ՝ նօրէն ժողո-
վուրդը երկուք բաժնրվեցան, կէս-
մը ամբիի հետ եղան . ու մէկալ կէ-
սը ելան մէկ ուրիշ մարդմը Թամիի
ըսած՝ կուզէին որ Թագաւոր դնեն :
բայց վերջը յաղթեց ամբի՝ ու ինքը
Թագաւոր մնաց, Թերսա քիչքը Թո-
ղուց՝ գնաց իրեն ուրիշ Թիւրական
քաղաք շինեց սամարիա անունով :
Մ. սիկայալ տասվերկու տարի յերո-
բովամիայիս կռապաշտութե Թագա-
ւորելէն ետքը որ մեռաւ, ետեկն
Թագաւոր նստաւ իրեն որդին՝ որ ա-
քայաբ կըսվէր :

Դ. Լ. Ի. Գ.

Եւ շէտ Տարգարէն առայաբի շարուիւ իւրան
որ Տանէ՝ ու իւրոյարժէ :

Եւ քայաբ թագաւորին կռապաշտու
թիւր ու անօրէնութիւն անցուց իւր
մէ առաջնատող իսրայէլացոց թագաւ
ւորներուն ըրածը . պատճառն որ
եղաբէլ ըսած իր կնիկը բուն այլ
ազգի թագաւորի ազգիկ ըլլալով , ա
նա զինքը կը յորդորէր այսպիսի չա
րագործութիւները առաջ տանելու :
Եւ նոր համար ան ալ սաստիկ բարկաւ
նալով վրանին՝ եղիա մարգարէն խըր
կեց որ աքայաբի ըսէ թէ՛ ինչացոց
երկիրը տարիներով պիտի չորու թիւ
պատժէ , անանկ որ ամենեւին անձ
ըն պիտի չիգա : եղիայի ըսածին պէս
որ եղաւ՝ ան պատճառովը սաստիկ
սովմը ինկաւ ինչացոց երկիրը :
Եւ նա տեսնել ան հրամայեց եղիա մար
գարէին որ անասպատ տեղմը՝ քոռաթ
ըսած ջրին քովը երթա բնակի : ու
հոն ագաւանները (ցն խառղաները)
առտու իրիկուն իրեն հայ ու միս կե
րակուր կը բերէին : Եւ տքը ատենով
երբ որ ան ջուրնալ ցամքեցաւ , նո
րէն ան հրամայեց որ անկէց ելլէ
երթա սարեփթա ըսած սիդոնացոց
քիւքը , որ հոն իրեն մէկ որբեւարի կը
նիկ

նիկմը կերակուր տա : Աստի ան սո-
 վուն ատենը՝ աս ըսած կնկանը քով
 ապրեցաւ եղիա այլազգիներուն եր-
 կիրը . որ անոր քիչմը ալուրը ու եղը
 հրաշքով անանկ աճեցուց՝ որ որչափ
 կուտէ, իննէ անկէ, ց չէր պակսէր : Աս-
 կէ իզատ մէ կ ուրիշ հրաշք մալ ըրաւ,
 որ ան որբւարի կնկան տղան (որ պա-
 տահամաք ինկաւ մեռաւ,) եղիա ա-
 ղօթքով ողջնցուց անիկա : Այց աս
 ատեններս սքայաք ու եղաքէլ
 սաստիկ սովէն կատղած՝ եղիա մար-
 գարէն կրփրնտուէին որ ըսպաննէն,
 ինչպէս թէ անոր խօսքովը աս պա-
 տուհասրս եկած կրսեպէին : զինքն որ
 չիգտան՝ իրենց կատողութիւր մէկալ
 անձապաշտ մարգարէներուն վրա թա-
 փեցին, ձեռվընին ինկածը կըմեռ-
 ցունէին : Սովին իրեք տարին որ ե-
 ղաւ, ան նորէն եղիայի հրամայեց
 որ երթա արայաքի երևնա : անալ
 երբոր գնաց առջևը ելաւ, արայաք
 արդողելով ըսաւ իրեն, դուն իելա-
 ցոց խոովիչն էս մի : եղիայալ առանց
 վախնալու սինն տրվաւ, քան շիցի էս
 չեմ խոովեր իսրայէլացիները, հա-
 պադուն ըսաւ՝ ու քու հօրդ տունն
 է, որ թողուցիք ան անը՝ ու բահող
 ըսած կուռքերուն ետեկէն գացիք :
 Այսքը ասանկ խօսք դրաւ արայաքի
 հետ, որ ան բոլոր կուռքերուն քուր-
 մե :

մերը ու թըհարուր յիստուն հողի մէջ
 տեղ գան ժող վին, երկու եղ կմ կով
 բերեն, ասոնց մէկը որն որ կուզեն
 իրենք առնեն կտրրտեն՝ ու չոր փա
 տերու վրա դնեն, ու անոր վրան ի
 բենք իրենց կուռքերը կանչեն, ու
 մէկալ մնացած եղը ինքը առնէ, և
 ինքը եղիայալ իր արածը կանչէ իրե
 նին վրա. անատենը որուն վրան որ կը
 բակ ինջնի էրէնէ, անոր ամենէ ճըշ
 մարիտ ամ : Աս բանիս բողոր ժողո
 վուրդնալ հաւնեցան . ու ըսածին
 սէս քուրմերը սինտ առաջ իրենց ե
 ղը չոր փատերուն վրան դրին, և առ
 տրվանց սկսան ինչվան օհարակ ա
 նոր քով կը պրտրտէին ու կը կանչէին
 բահաղ չամբ, ու ձանձուն չիկար,
 եղիայալ անատենը իրենք ծաղը ընե
 լով կը սէր, ամուր կանչեցէք որ ար
 թըննա լսէ՝ չըլա թէ քնացած է ձեր
 բահաղ ամբ : Աս ասանկ ինչվան ի
 իկուն պարապ տեղը կանչէ լէն ետ
 քը, անոնց մէկը ի կեցէք ըսաւ եղիա .
 ու ինքը սկսաւ պատրաստել իր զոհը
 մէկ խորունկ սեղանիմը մէջ . չոր
 փատեր շարեց, անոր վրա կտրրտած
 դրաւ եղը . ու վրան տասվերկու սա
 փոր ջուր լեցունել տրվաւ, անանկ
 որ՝ ան փատերն ու միտը կը լողային ան
 ջրին մէջը . ու երբոր ատենը հասաւ,
 գէպ ի երկինքը կանչեց եղիա ու ը

սառ , Ինք Ինժ արբահամու խահակայ
 և ինչի , սա կրակովս դիտցնւր քեզ
 որ դուն ես ճշմարիտ Ինժը ինչացոց ,
 ու թէ՛ քու հրամանովդ ես սա քանս
 ըրի : Վ. օ որ ըսաց եղիս՝ անտեղը
 շուտմը երկինքէն կրակ ինջաւ , ու
 երեց լափեց անողջակէզը փատերո-
 վը ու ջրովը : բոլոր ժողովուրդնալ
 սա հրաշքս որ տեսան՝ ամէնքը երե-
 սի վրա ինկան ու ըսին թէ՛ իրաւ ի
 սա է՝ ճշմարիտ Ինք Ինժը : Վ. նատենը
 եղիսյալ հրամայեց ժողովուրդին որ
 բռնեն ան բահաղի քուրմերը որ չի
 փախչին , ու ամէնքը ջարդեց : Այտե
 եղիս աղօթքալ ըրաւ Ինք որ անձրե-
 տա , և անձրեին նշանը մարդ կար-
 ծիք չիգնացած ինքը միան դիտնալ
 լով աքայաբ թագաւորին ըսաւ որ՝
 շուտով տուն գնա՛ կերակուրդ կէր՝
 անձրեը քեզ չիբռնած : ու անանկ
 եղաւ՝ որ ճորով աքայաբը տուն հա-
 սաւ ան սաստիկ անձրեէն ճամբան
 չիբռնելեցաւ : Վ. օ եղիսյի ըրածնե-
 ըր երբոր լեց եզաբէլ , մանաւանդ
 ան քուրմերուն ջարդը , վրան անանկ
 սաստիկ սրդողեցաւ որ՝ երդու մընե-
 լով իր կուռքերուն վրա՝ եղիսյի խոր
 կեց ըսաւ որ՝ վաղվան օրը իրեն անանկ
 պիտոր ընեմ՝ ինչ որ ինքը ան քուր-
 մերուն ըրաւ : Այդիս ան ժամանա-
 կը վախոյաւ երեսը ծածկեց , ու ելաւ

դէպի յուրայի երկիրը անաստաբար
 փախար : Ճամբան շատ նեղութի
 քաշելով անօթի ծարար, հրեշտակ մի
 իրեն կերակուր քերար . որ անով ուժ
 առած՝ քառսուն օր քառսուն դիշեր՝
 քորեք մը լեռը գնաց հասար : ու
 հոն մէկ քարայրի (ցի մաղարայիսր)
 մէջ կեցած՝ մի հետ կըխօսէր կը
 դանկտէր ասիէլացոց կառաքչտուէր
 համար : Ատքը անալ իրեն սիրա
 տալով հրամայեց որ՝ չխվախնա նո
 թէն իէլացոց երկիրը դառնա . ու եր
 թա ազայէլ ըսած մէյմը ասորոց թա
 գաւոր օժէ , ու յէոզ զօրապետնալ
 իէլացոց թիւր շինէ . ու եղիսէնալ առ
 նէ իրեն տեղը մարդարէ գնէ . որ
 ասանցմով աքայաք ու եղարէլ իրենց
 չարուէր պատիժնին գտնեն : Ազի
 ալալ մի ըսած ինպէս եկաւ՝ պինտ ա
 ռաջ եղիսէն կանչեց իրեն աշակերտ
 րրաւ , ու ետքը անոր ձեռքովը ան
 մէկալ երկու քնալ թիւր օժ վեցան :

ԳԼ : ԻԳ .

Բայաբէ ուրիշ գործերը , ու եր լառա
 րախնա ձե :

Արդի ադերայ ըսած ասորոց թա
 գաւորը՝ ուրիշ այլազգի թագա
 ւորներու հետ մէկ եղած՝ իէլացոց
 վրա պատերազմ ելաւ , եկաւ սամա
 ժի

ըիա Թադաւորական քաղաքը սյա
 շարեց, ու աքայաբի դեսպան խրկեց՝
 ըսաւ որ, քու ունեցած արծաթնէրդ
 ոսկինէրդ՝ կնիկներըդ ու զաւկնէ
 ըրդ բոլորը իմս են: Ա՛քայաբաւ վա
 խէն իրեն սխն տրվաւ թէ՛ անանկ
 է՛ բոլոր ունեցածըս հրամանոցդ է:
 Ա՛սորոց թիւրը նորէն իրեն խրկեց
 ըսաւ թէ՛ այնպէս է նէ՛ վաղը իմ
 մարդիքըս կըխրկեմ որ բոլոր առոնք
 քովէդ ժողվեն առնեն ինձի բերեն:
 Ա՛քայաբ ասոր վրա խորուրդ որ կան
 չեց ինչացոց ծերերը, ու անոնքաւ
 դէմ կեցան ըսին թէ՛ ատ ըլլալու բան
 չէ՛. անատենը ասորինէրը ալ սկսան
 սրտերազմի սրտորաստուի տեսնել:
 Ա՛ն ժամանակը մէկ մարդ արեւը ե
 կաւ նոյ կողմանէ աքայաբի ըսաւ որ՝
 չիւխննա պինտ առաջ ինքը վրանին
 քալէ. ու տեսնէ որ ինչպէս նձ ա
 նոնք իրեն ձեռքը պիտի մատնէ: Ա
 ըսած ինպէս որ յանկարծակի ինչու
 ցիք վրանին ելան՝ անոնցմէ խելմը
 ջարդելէն ետե՛ պիրուցան ըրին իրենք
 իրենց Թադաւորներով, ու շատ կո
 ղոսուտ ձեռք ձգեցին: Ա՛տքը ասո
 ըինէրը մըտվընին ասանկ դնելով
 թէ՛ ինչացոց նձը լեռներու նձ է՛ ա
 նոր համար անոնց բանը յաջող գը
 նաց՝ ըսելով, անոր մէկալ տարինն ո
 ըն սրտերազմ բացին հետերնին

յափեկ ըսած դուր գաշտին վրա :
 Վայց անտեղնալ անձնորէն ան մար-
 դարէն արայարի խրկեց ըսաւ որ ին-
 քը չի թէ միան լեռներու՝ հասլա
 դաշտերուալ անձեռ ամսայիսի յաղ-
 թուի արվաւ իւրացոց՝ որ մէկ օրվան
 մէջը ան ասորիներէն հարուր հաղար
 հողի կոտրեցին, ու ողջ մընայած
 ները իրենց քաղաքն որ փախան՝ ա-
 նոնց վրայալ քաղքին պարիսպը փը-
 լաւ՝ ու քսանըեթը հաղարալ հօն
 մեռան : Վնատենը ասորոց թագա-
 ւորնալ մէկ դաղտուկ տեղմը փա-
 խրատական եղած, իրեն իշխանները
 խոնարուի վրանին քուրձ հագած ու
 գլուխնին չրվան փաթտած՝ (որ աս
 յաղթըվելու նշան էր,) եկան արայա-
 ըի աղաչեցին, որ թողուի տա թա-
 դաւորին իրեն բան չընէ : Վքայա-
 բալ թողուի տալէն ետե կանչեց մե-
 ծարեց անոնց թագաւորը, իր քովը
 հանեց կառքը նստեցուց, ու հեանալ
 տխտ ու դաշինք ընելով՝ անանկ բա-
 բեկամուր թողուց որ երթա : Վայց
 ան ասըրածիս փոս սրգողելով՝ արայ-
 արի մարդարէմը խրկեց, որ եկաւ
 մէկ առաւիտիմը երեսը զարկաւ իրեն
 ծուռ բռնած ճամբան. ու ըսաւ որ
 ան մահադարտ մարդը չի մեռցու-
 նելուդ ու ազատելուդ համար՝ քու
 կեանքդ անոր տեղը պիտի տան, ու

քու ժ զիջողըդ անոր ժ զիջողին տեղը
 պիտոր ջարդըվի : ինչպէս որ քիչմը ե-
 տե ըսած ինչպէս կատարվեցաւ :
 Վսկէ ետքը աքայաբ ու եզաբէլ օրէ
 օր իրենց անօրէնութիւնք և չարութիւնք և
 վեցուսեւումբ աս ալ վրան դրին : Վա-
 բովթ ըսած մէկ մարդմը կար՝ որ է-
 գիմը ունէր աքայաբի պալատին քո-
 վը . ասոր էգիին աչք ձգեց աքայաբ
 որ առնէ իրեն պարտէզին հետ խառ-
 նէ ու մեծցունէ : Վաբովթ օտք կո-
 խերէր շէր ուզեր տալ : կրսէր թէ
 իմ հայրենական ժառանգութիւնս ձեռ-
 քէս շէմ հաներ : Վնատենը աս բա-
 նիս ճարը եզաբէլ իր վրան առաւ
 որ հոգա , ուստի սուտ վրկաներով
 զրպարտութի (յի իֆտիրա) ընել տը-
 վաւ նաբովթի վրա՝ ու քարկոծելով
 սպաննել տրվաւ անմեղ մարդը . ու
 անանկ յափշտակեց աքայաբ նա-
 բովթի էգին : Վայց աս անօրէնութե-
 համար ան խրկեց եղիս մարգարէն՝
 որ աքայաբի ըսէ թէ՝ ուր որ ան ան-
 մեղ նաբովթին արունը շները ու խո-
 զերը լափեցին նէ՝ անտեղը քու արու-
 նըդ պիտի անանկ լափեն , ու եզրոյ-
 էլ քաղքին պատին տակը եզաբէլի
 մարմիննալ շները պիտի ուտեն . և
 անկէ ետքը նաև աքայաբի ցեղնալ
 բոլոր պիտի ջնջէ ան , ինչպէս իրմէ
 առջի նստած չար թագաւորներուն

ըրաւ : Աւ ան ըսածինսկէս շատ չան-
ցաւ որ աս սլատիժները սասանկ կա-
տարվեցաւ : Իրեք տարիէն ետե-
անձ [Թոյլ տրվաւ որ աքայաք միքիա
մարդարէին ըսածը մէկ դի ձգէ , ու
իրեն սուտ մարդարէնէրուն խօսքովը
նորէն սլատերաղմ բանա ասորինե-
րուն վրա՝ որ ռամաթ գաղայադու
ըսած քաղաքը անոնց ձեռքէն առնէ :
Աւ ան սլատերաղմին մէջը աքայաք
չարաչար վիրաւորված որ մեռաւ , ի-
րեն նստած կառքնալ որ արունվը լա-
կերէր՝ սամարիա քաղաքը ան նա-
բով [Թիէգիին տեղը բերած վրանալ-
նինի՝ շները վրան թափեցան արու-
նը կըլըղէին : Ատքը եզաբէլի սլա-
տիժնալ վրան հասաւ , ինչպէս տե-
ղովը սլատի զուրուցէնք :

ԳՎ : ԻՆ :

Ստուգեալի պարտիժը . եւ եղիա Տարգարէին
երկէնսը վերանալը :

Աքայաք քսանվերկու տարի [Թա-
գաւորելէն ու չարաչար մեռնե-
լէն ետքը՝ [Թագաւոր նստաւ իրեն
ոքողիա ըսած տղան , որ ինքնալ իր
հօրը ու մօրը չար ձամբէն գուրս չե-
լաւ . և երկու տարիէն աւելի չի [Թա-
գաւորած՝ ասանկ մեռաւ : Այլ օրմը
յանկարծակի ասիկա տանը սլատու-

Հանէն վար ինկաւ շարաչար հիվընա-
 ցաւ, անոր համար շուտմը մարդիք
 խրկեց ակկարոն քղբը՝ որ հոն ճան-
 ճիկ ըսած կուռքին հարցունեն իր
 հիվընոտուէր համար՝ թէ պիտի բժշ-
 կըվի՞մի, ինչպէս պիտոր ըլլաւ: Ան
 Բակը այ հրամանովը եղիա մարդա-
 րէն աս մարդիքներուն դիմացը հան-
 տըպեցաւ, ու յանդիմանելով ըսաւ
 իրենց. ամօ՞թ ձեզի՞ իբր թէ ինչա-
 ցոց մէջէն ամ պակտերէ՞ որ դուք
 ակկարոն կերթաք որ ճանճիկ կուռ-
 քին հարցունէք, չէ՞ ատանկ չէ՞ ը-
 սաւ, հաստ ասանկ կը հրամայէ ամ,
 որ որոզիա թագաւորը պատկած տե-
 ղէն մէյմալ պիտոր չելէ, հոն պառ-
 կած տեղը պիտի մեռնի: Արքոր աս
 բանըս լտեց որոզիա թագաւորը՝ ու
 իմացաւ որ եղիա թեզըացին է աս
 ըսողը, ետեւէն յիստուն զինվոր խրկեց
 իրենց զօրապետովը՝ որ բռնեն իրեն
 բերեն: գնաց յիստապետը եղիան
 գտաւ՝ ու ըսաց, ո՞վ մարդ այ, թա-
 գաւորը կը հրամայէ որ ելլես իրեն
 դաս. եղիայալ ըսաց, թէ որ ես մարդ
 այ եմ նէ, հիմա երկինքէն կրակ իջնա
 ու քեզ էրէ լափէ քու յիստունովըդ:
 ու անանկ եղաւ՝ ըսած ինչպէս հոն տե-
 ղը կրակը ինչաւ իրենք էրեց: ետե-
 վէն նորէն ուրիշ յիստունալ խրկեց
 թագաւորը, ու անանց վրայալ առ-

Յիններուն փորձանքը եկաւ : Անկէց
 ետքը մէկ յիսնասպետմալ խրկեց իր
 յիսուսովը . որ ասիկա իրմէ առջին-
 ներուն օրինակը տեսնելով՝ եկաւ խո-
 նարու թիւ եղիայի առջևը չօքելով ա-
 դաչեց որ իրեն խնայէ՝ այնպիսի պա-
 տիժ չխտա : Անատենը եղիա այճը
 բամանովը ելաւ հետը՝ թագաւորին
 գնաց , ու համարձակ երեսն՝ ի վեր
 յանդիմանեց իրեն կռապաշտուիը ,
 ետքը ըսաւ թէ դուն պիտոր մեռնիս
 ու շատ չանցաւ մեռաւ որոզիան :

Ատեհն ինքը որդի չունենալով , իր
 յովրամ ըսած եղբարը թիւը նըս-
 տաւ՝ տասլերկու տարի : ասիկա թէ-
 պէտ իր հօրը ու մօրը չար ճամբէն
 քիչմը դուրս էր , բայց յերոբովամի
 մեղքէն ազատ չեղաւ , ան երկու
 հորթեր պաշտելը չիթողուց :

Ասոր օրը կամեցաւ ամ՝ որ եղիա մար-
 գարէն ողջ ողջ աշխարքէս վերցունէ ,
 ու յայտնեց եղիայի . անալ կուզէր
 աս բանըս գաղտուկ պահել , որ մարդ
 չիմանա : Աայց եղիաէ իր սիրելի ա-
 շակերտը կռահ երթալով աս բանիս ,
 ուր որ եղիան կերթար կռանձնաւ
 նար՝ անալ քովէն չէր զատուր : Այտ-
 քը եղիայալ ճար չունենալով որ ան-
 կէց բաժնրվի , եղիաէն իր հետը ա-
 ռաւ՝ ու հրաշքով յորդանան գետը
 սրատուց , մէջէն քալելով մէկալ դին

որ անցան, ալ յայտնեց եղիսէի թէ
 էս պիտի աշխարհքէս վերնամ երթամ,
 ուստի ինչ որ ըսաւ՝ կուղեանէ խընդ-
 րէ՛ ի՞՞՞՞՞ն՝ որ տամ քեզի : Աղիսէալ
 ըսաւ թէ՛ քու հրկին հոգիդ իմ վրաս
 ըլլա՛, ի՞նչ մարգարէ՛ու թիրք և հրաշա-
 ք որ ծուիր. կի՛ կրկին (ի՞նչ երկու խաթ)
 զօրուիդ : Աղիայալ պիտի տրվաւ թէ՛
 դժվար բանէ ու զածըդ . բայց այսու-
 իմիւ թէ՛ որ երկինքը ելլելու տես-
 նեանէ՛ թող անանկ ըլլա՛ : Արքոր ա-
 բաները մէկմէկու հետ խօսելով կեր-
 թային, մէյմնալ տեսնան որ հրեղէն
 կառքեր կրակ կտրած ձիերով եկան
 երեւոյ երկուքին մէջը մտան, ու ե-
 ղիա մարգարէն առին յափշտակեցին
 դէպ ՚ի վեր երկինքը կրտանէին : Աս
 որ տեսաւ եղիսէն՝ սկսաւ ետեւէն
 կանչել՝ հայր իմ հայր իմ, ուր կը թո-
 ղուս կերթաս՝ որ ինչացոց կառքն
 ու կառավարնալ դուն էիր : Անանկ
 տրամու թի՛ք եղիսէն վրայի լաթերը
 պատուեց, ու եղիայի վերարկուն ձեռ-
 քը առած՝ (որ եղիան վերէն իր վրան
 ձգերէր, նշան թէ՛ ու զած խնդիրքը
 կրկատարէ) եկաւ անիկա յորդանան
 դեռին վրա զարնելով մէջէն երկուք
 բաժնեց ջուրը, ու նորէն աստիս
 անցաւ :

ԳԼԽԹ.

Եղիսէ Տարգարէին հրաշագործութիւները :

Երբոր եղիսայէն դարձաւ՝ երիքով
 քաղաքը եկաւ եղիսէին , քաղքին
 մարդիքը իրեն գիմեցին՝ ու կըզանկ-
 տէին իրենց երկրին անբերուէր (Կ
 խռաճուէր) համար , որ լեղի ու ան-
 շահ ջրերէն առաջ կուգար . եղիսէ-
 ալ քնաց ան ջրերուն բխած տեղը
 աղ ձգեց , որ ասով երիքովի ջրերը ա-
 նուշցան , ու երկիրը ստղարբեր եղաւ :
 Եսկէց ետեւ երբոր երիքովէ ելէր բէ-
 թէլ կերթար եղիսէ . ճամբան ման-
 րը տղաքներ իրեն առջևը ելան՝ ու
 ինքը ծաղըր ընելով կըսէին՝ էլ կըն-
 տակ էլ կնտակ , (Կ տազ գլուխ) . ե-
 ղիսէնալ անոնք անիծելունպէս՝ ան-
 տեղը մօտ անտառէն (Կ օռմանէն)
 երկու արջ փրթան վրանին՝ ու սյա-
 տառ սյատառ ըրին ան տղաքները ,
 որ քառսունվերկու հոգի էին :
 Կէկ օրմընալ բարեպաշտ որբևարի
 կնիկմը եկաւ եղիսէին առջևը ին-
 կաւ , ու լալով իր խղճուիը կըպատ-
 մէր թէ՛ անչափ աղքատուէ մէջ ին-
 կեր է որ՝ իրեն սարտքնտէրը եկեր
 երկու զաւակնալ քաշել տանիլ կու-
 ղէկոր իր սարտքին տեղը : Եղիսէալ
 իրեն հարցուց թէ՛ տունըդ բանմը չի
 օ 5
 մնաց

մնաց մի . կնիկնալ ըսաւ որ՝ ալ ամե-
 նելին բանմը չի կա՝ որ միան ամանով
 քիչմը եղ մնաց : Աղիսէ հրամայեց
 իրեն որ երթա իր գրացիներէն փոխ՝
 սլարապ ամաններ ուզէ որչափոր կըր-
 նա . ու տղոցմովը իր տունը մտած՝
 ան քիչմը եղով ան ամանները լեցու-
 նէ : Անաց անանկ ըրաւ կնիկը , որ
 հրաշքով ան քիչմը եղը շատ աման-
 ներ լեցուց , անանկ որ՝ անոնցմէ ա-
 ռելիալ ամաններ գտնըվերնէ՝ անոնք
 ալ կըրլեցվէին : Ատքը ան եղը ծա-
 խեւով իր սլարտքէն խալըսեցաւ :
 Ատենով եղիսէի բան սէտք եղաւ որ
 շատ անգամ սոմնա ըսած քաղաքը
 կերթար . ու հոն մէկ բարեւոյաշտ ա-
 մուլ կընիկմը իր երկանը հրամանո-
 վը սիրով ու սլատով իր տունը կըն-
 դունէր մարգարէն : Աղիսէ ասոր բա-
 ըի սրտին հատուցումը ուզելով որ ը-
 նէ , աստուծմէ խնդրեց որ անոր զա-
 ռակմը եղաւ . ու աս տղաս մեծնալէն
 ետքը՝ յանկարծ որ ինկաւ մեռաւ , ե-
 ղիսէն աղօթքով ողջնցուցանիկա , ու
 կենդանի մօրը ձեռքը տըվաւ :
 Ասե ասոնցմէ՝ ի զատ ուրիշ հրաշա-
 քործու իններալ ըրաւ եղիսէ մարգա-
 րէն . որ գլխաւորներէն մէկը եղաւ
 նէ եմանի բժշկուիր : Աս նէեման ը-
 սածըս ասորոց թագաւորին զօրա-
 սլեան կը , որ շատոնցմէ բորտու թէ
 ասի .

ախտով կրտանջըվէր : ասիկա լսե-
 լով որ ինչլացոց երկիրը մէկ հրաշա-
 քործ մարդարէմը կա՝ իր թագաւոր
 ըին հրամանով ու թղթովը հետը շատ
 ըստակէ ուրիշ պարգևներ առած՝ ե-
 կաւ ինչլացոց յովրամ թագաւորին
 առջևը ելաւ, ու թուխտը իրեն տը-
 վաւ, որ մէջը գրած էր թէ՛ ահա իմ
 նէեման ծառաս քեզի կըխրկեմ, որ
 բորոտու թէն բժշկես ինքը : Այրբոր
 աս տեսաւ ինչլացոց թագաւորը՝ սիր-
 տը դող ելաւ վախցաւ թէ՛ աս մէկ
 վարպետուհիմնէ որ իրեն վրա ասո-
 րոց թագաւորը առիթ կըփնտուէ՝ որ
 պատերազմ բանա, ուստի ըսաց թէ՛
 ես անձ եմ մի՛ որ մարդ սպաննեմ կիմ
 բժշկեմ : Ատքը աս բանըս բերնէ
 բերան անցնելով եղիսէի անկաճը որ
 ինկաւ, խրկեց թագաւորին ըսաւ
 թէ, ինչ կըվախնաս, թող քովըս դա-
 նէեման, ու ինքնալ գիտնա որ ինչլա-
 ցոց մէջը մարդարէ մարդ կա : Անէ-
 մանալ իր ձիերովը ու կառքերովը
 երբոր եկաւ եղիսէի դրան առջևը -
 եղիսէն շերեցաւ իրեն, հապա ուրի-
 շի բերնով հրամայեց ըսաւ որ՝ երթա
 յորդանան գետը, ու հոն եօթը ան-
 դամ մտնա վլացվի՛ որ բժշկըվի : Աս
 որ լսեց նէեման՝ բարկանալով ըսաց -
 ես կըկարծէի թէ աս մարդըս պիտոր
 ելլէ ձեռքը վրաս դնէ, ու իր այ կար-

դայմունքներ ընելով իս բժշկէ : մեր
 դամասկոսի գետերը ինչպցոց ջրեր
 րէն աղէկ շէն մի ըսաւ՝ որ ես հոն չեր
 թամ վըլացվիմ ու բրժշկըվիմ : Այր
 բոր նէեմանն ասանկ սրդողած թոթ
 վեց եղիսէն՝ ու կու զէր որ ալ ետ դառ
 նա երթա , իր ծառաները նորէն մէջ
 մտան յորդորեցին ինքը , թէ մարգա
 րէին ըսածը թէ թե բանմընէ՝ թող
 փորձելու համար ընէ : Ան ատենը
 նէեմանալ յորդանան գետը գնաց .
 ու եղիսէի ապրսպրած ինսպէս հոն եզ
 թը հեղ որ վըլացվեցաւ՝ այնպէս կա
 տարեալ բժշկըվեցաւ որ՝ վըլալի միսը
 մէկ մատղաշ սղիմը մարմին դարձաւ :
 Աս հրաշքս որ եղաւ , ելաւ նորէն ե
 ղիսէին քովը դարձաւ , ու շնորհակա
 լուք փառք տալով նոյ , կրօնը որ՝ հի
 մա կը հաւատամ թէ աշխարքիս վըա
 ալ ուրիշ նոյ չի կա՝ ինչպցոց երկրէն
 ՚ի զատ : ու իր բժշկուէր համար ե
 րախտադիտուի ցուցունելով , ան հե
 տը բերած ընծաներէն եղիսէի տա
 լու որ եղաւ . եղիսէն ամենևն ին բան
 մը չուղեց առնել : Ան ատենը նէե
 մանալ կատարեալ դառնալով նոյն
 պաշտ ըլլալով բարի հաւատքով եղի
 սէէն ինդրեց որ՝ երկու ջորիի բեռ
 հող վերցունէ ան ինչպցոց երկրէն
 առնէ հետը իր երկիրը տանի , որ ա
 նոր վըա՝ իբր թէ նք երկրի վըա կե
 ցած՝

ցած՝ ճշմարիտ այ իր աղօթքը ու բա-
 րեպաշտութիւնը ընէ : Վայց մէկ զարմա-
 նալի դիտւածմալ պատահեցաւ աս-
 նէեմանի կեցիք բարով ընելու եր-
 թալու ատենը : Վղիսէն մէկ փոքրա-
 ւորմը ունէր դեկզի անունով , ասոր
 դժվարը եկաւ թէ՛ ինչո՞ւ եղիսէ նէե-
 մանէն բանմը չառաւ՝ որ մարդը սի-
 բով հաներ կուտար կոր . ուստի ինքը
 ետեւէն վաղեց քնաց հասաւ նէեմանի,
 ու իրեն սուտ ըսաւ թէ՛ վարդ ապետ
 իս քեզի խրկեց որ՝ բերած ընծանէ
 ըէդ մէկ տաղանդմը արծաթ , ու եր-
 կու ձեռք հագնելու լաթ տաս . որ
 երկու աղքատ մարդիքներու պիտի
 տամ , որ խիստ կարօտուէ մէջ են :
 Վէեմանալ սիրով յօժարու թէ՛ իրեք
 տաղանդ արծաթ հանեց երկու պար-
 կի (կի՛ չու վալի) մէջ լեցընել տրվաւ՝
 և ան հագուստներնալ , ու իր երկու
 ծառաներուն կանակը տրվաւ քեէ
 զիին հեար ճամբեց : Իրիկվան դէմ
 մթով մարդ չիտեսած՝ գեէզին աս բա-
 ները տունը առաւ խոթեց , ու ետքը
 ատեննոր եղաւ՝ կեղծաւորութիւն
 չըսած երբոր եղիսէին առջիւր ելաւ
 որ իր ծառայութիւնը ընէ . եղիսէն դար-
 ձաւ հարցուց իրեն թէ՛ ուսկից կու-
 դասկոր . անալ ըսաւ , ծառագ հաս-
 էի՝ տեղմը չեմ գացեր : Վն ատենը
 եղիսէ սրգողելով երեսը տրվաւ ու

ըսաց , գիտես թէ իմ հողիս հոն չէր
մի՞ երբոր նկեման արծաթները ու
հագուստները հաներ քեզի կուտար .
որ դուն անոնցմով երկիրներ ու էգի-
ներ ու կենդանիներ առնես , մեծ-
նաս ծառաներու տէր ըլլաս . անոր
համար կըսեմ որ նկեմանի բոլրը քու
վըրադ ու քու զաւակներուդ վրա
անցնի : Աւ ըսածինսպէս շուտմը ձու-
նիսպէս դեկզիին վրա բոլրը դուրս
տըվաւ :

Մտիկէ ետքը ասորոց թագաւորը նո-
րէն ու ղեց պատերազմ բանալ ինչացոց
հետ . ու կընայէր որ դադտուկ վար-
պետ ճամբաներով ինչացոց վրան ել-
լէ յաղթէ : բայց քանի անգամ որ կը-
նէր՝ չէր յաջողէր , ինչու որ՝ եղիսէ
մարգարէն կիմանար ու ինչացոց թա-
գաւորին կը յայտնէր . որ անալ ըզ-
գաստ կենալով փուճ կըլլար թշնա-
միին բռնած ճամբան : Մտ քանիս
վրա ասորոց թագաւորը կըզարմա-
նար . ու երբոր ետևէ ինկաւ իմացաւ
որ եղիսէ մարգարէն է պատճառը ,
վրան զօրքեր խրկեց՝ որ երթան դով-
թայիմ քաղաքէն բռնեն իրեն բերեն :
Այրբոր եկան քաղաքը պաշարեցին
աս զօրքերըս , եղիսէի փոքրաւորը ա-
հով գողով վազեց իրեն քովը՝ ըսաւ ,
տէր՝ մեր բանը ինչպէս կըլլա : Այդիսէ
ալ պատասխան տըվաւ թէ՛ մի վախ-
նար ,

նոր, մեր հետի եղածները աւելի շատ
 են քան թէ անոնց հետը : ու աս ըսե-
 լով խնդրեց այ որ տղին աչքը բանա-
 որ տեսնէ : ու անալ հրաշքով տեսաւ
 որ իրենց դիէն բոլոր լեռը ձիաւոր
 զօրքերով ու հրեղէն կառքերով պա-
 տած էր : Ատքը եղիսէ նորէն աղա-
 շեց այ՛ որ աս թշնամիներուն զօրքը
 կուրացունէ : ու անանկ գնաց անոնց
 մէջը մտաւ , ու իրենց ըսաւ որ հե-
 տըս եկէք ձեզ ան մարդարէին քովը
 տանիմ . անանկ առջևնին ինկած բե-
 րաւ սամարիա քաղաքը՝ ու հոն աչվը-
 նին բացաւ , նային որ սամարիա ը-
 սած թագաւորական քաղաքին մէջ
 բռնւիլած են : Ահլացոց թագաւորը
 աս բանս որ տեսաւ՝ հարցուց եղիսէի
 թէ ասոնք ջարդեմ սպաննեմ մի : Ա-
 դիսէալ իրէն ըսաւ , թէ անոնք որ
 քու թրովըդ չես բռնած , իրաւունք
 չունիս մեռցունելու . հասպա կերցու-
 իմցու իրէնք , ու իրենց տիրոջը քովը
 ճամբէ , անալ այնպէս ըրաւ :

Ատե շատ չանցաւ որ ասորոց թա-
 գաւորը նորէն եկաւ պաշարեց սամա-
 րիա քաղաքը , ու այնպէս նեղը ձգեց՝
 որ սաստիկ սովէն ծնողքը տղաքնին
 կրմորթէին կուտէին : Աս բանիս
 համար յովրամ թագաւորնալ եղի-
 սէի վրա խիստ շփոթված ու կաա-
 ղած , իբր թէ ինքը այնչափ հրաշա-
 քործ

դործ մարդ է՝ ու աղօթքով ասնե-
 ղուէս ճարը չի հողարկոր,) երդում
 ըրաւ որ անոր գըլուխը կառնեմ : Ս-
 ասանկ սպառնալիքով երբոր մարդ
 խրրկեց՝ ետքը ինքնալ ետեւէն գնաց
 եղիսէի առջևը ելաւ, ու յուսահա-
 տած կըխօսէր աս բաներուս վրա . ե-
 ղիսէ մէկէն իրեն պիտի տրվաւ թէ՛
 անձ ասանկ կըսէ որ՝ վաղվան օրը աս
 ատենըս այնպէս առատութի պիտոր
 ըլլա, որ մէկ գրիւ (ցի քիլէ) բարակ
 ալուրը՝ մէկ սիկղ (իբր կէս խուռուշ)
 պիտի ընէ : Սպառաւորին իշխանե-
 թուն մէկը ան թմկը դարձաւ իրեն ը-
 սաց, երկինքէն անձրեխակէս մի պիտի
 դա՛ որ ատ ըսած ըդ ըլլա : եղիսէալ
 իրեն պիտի տրվաւ որ՝ աս բանս դուն
 աչքովըդ պիտոր տեսնես՝ ու անկէց
 չուտես : ու բանը այսպէս կատար-
 վեցաւ : Սամարիայի քաղաքէն դուրս
 չորս բորոտ մարդիք կըկենային, ա-
 սոնքալ անօթուէն սաստիկ տանջը-
 ված՝ ու յուսահատված՝ ան առտուն
 կանուխ մութուն ելան ասորոց բա-
 նակը գային՝ որ գոնէ հոն բանմը ձեռք
 ձգեն ու տեն : ու բանակին մէջը վեր-
 վար պտրտելով տեսան որ մարդ մար-
 դաձան չիկա : Սո՛մա՛ն որ՝ անձ ան-
 գիշերը մէկ վախմը ձգերէր անոնց
 մէջը՝ ձիերու ու զօրքերու ահաւոր
 ձաներով . որ անոնքալ գիտնալով թէ՛

ինչպե՞սիք ուրիշ թագաւորներու հետ
 մէկ եղած վրանին կը հասնին կար .
 վախերնէն ամմէն բաներնին հոն թող
 ղած բուրդ ու բապուճ փախերէին .
 իւստի աս բորտները երբոր ասանկ
 ամմէն բարիքով լեցուն գտան բա-
 նակը . անտեղը նստան աղէկմը կէ-
 րան խրմեցին, ու արծաթով ոսկիով
 ալ լցված, եկան սամարիա քաղքին
 սոհասպաններուն աւետիս տրվին՝
 զուրուցեցին . թագաւորն ալ որ լսեց՝
 առջի բերանը կարծեց թէ թշնամի-
 ները խաբէրայուք ետ քաշված ըլ-
 լան . բայց ետեւ երբոր մարդիք խոր-
 կեց ու նշաններէն խմացաւ որ՝ թշնա-
 միները անանկ լեղապատառ փախե-
 րեն՝ որ ճամբուն վրայալ լաթերնին
 ու ուրիշ բաներնին թողուցերեն .
 անկէց ետեւ ալ բոլոր քաղաքը ելան
 թշնամիներուն բանակին վրա վազե-
 ցին, ու ժողվող ժողվողի անանկ լեց-
 վեցան անոնց բարիքներովը, որ եղի-
 սէի ըսածինսով, ս ցորենը ու գարին
 ոչինչ գընով կը ծախվէր . Նաև աս
 շփոթուն մէջը ան վերի ըսած թե-
 րեհաւատ իշխանն ալ, որ քաղաքին
 դուռը թագաւորը վերակեցու գրեթե
 կը՝ որ ժողովըրդոց աղմուկը կար-
 գաւորէ . անտեղը ան քաղմունք ելու-
 ղին մանողին ոտքին տակը ինկաւ մե-
 ռաւ, ինչպէս որ եղիսէ մարդարէ ա-
 ցե .

ցերեթ : Աստուծոյ մէջ իղատ ուրիշ հրաշք
 ներալ ըրաւ եղիսէ մարգարէն , ինչ
 վան իր վախճանն լէն ետքնալ : Արեւ
 բոր յովաս թաղաւորին օրերը մե
 ուս ու թաղիլեցաւ . անկէց մէկ տա
 ղիէն ետեւ մէկ մեռելմը որ գերեզ
 մանները թաղելու տարերէին . աս
 թաղողներուն վրա աւաղակներ հա
 սան , անոնքալ վախերնուն շուտմը
 մեռելը հոն եղիսէ ի գերեզմանը ձգե
 լունսպէս՝ մեռելը օղջընցաւ օտքի վը
 րա ելաւ կայնեցաւ :

ԳՎ : ԻՎ :

Հէնա ախայաբի ցեղը հընջէ էնքը հընափա
 աորէ , եւ տնոր էպեհն նապած Իէլացոց Ռա
 փաաորները :

Վորէն ասորոց հետ սլատերազմ որ
 բացին իէլացիք , ու յովրամ թա
 դաւորը աս սլատերազմին մէջը վիրա
 ւորված երբոր եզրայէլ ըսած քաղա
 քը բերին՝ որ հոն իրեն սլտ ընեն .
 անատենը նոյ հրամանովը եղիսէն իր
 աշակերտներուն մէկը հռամով թ դա
 ղայադ խրկեց , որ հոն յէու ըսած իշ
 խանը իէլոցոց վրա թաղաւոր օծէ ,
 որ աքայաբի տանը վրա շատոնցմէ նոյ
 սպառնացած սլատիժը՝ կատարէ : Հէ
 ունալ թաղաւոր եղած ինսպէս՝ զօրքե
 ըը ժողվեց շուտմը ելաւ եզրայէլ

քաղաքը յովրամ Թադաւորին վրա
 գնաց : յովրամ որ փախել է կուղէր ,
 յէռն ետեւէն հասաւ՝ նետով զինքը
 հոնտեղը սպաննեց . ու անոր մարմի
 նը նաբովթի էգին՝ (որ անտեղվան
 քը կը լլար) ձգել տրվաւ . որ ասով
 եղիա մարգարէին խօսքը կատարվե-
 ցաւ : Ատքը դարձաւ յէռն՝ եզրայէլ
 քաղաքն որ պիտի մտնէր , տեսաւ որ
 եղաբէլ հաղված կապված ալվընե-
 րը ծարիր (իր սիւրմէ) քաշած՝ աղ-
 վորցած՝ անանկ իր պալատին պատու-
 հանը կեցեր իրեն խօսք կրնետէր ,
 բարի եկար կրսէր՝ զամբրի տիրաս-
 պան , իբր Թէ յէռնալ զամբրիինպէս
 իր տէրը սպաննեց , ու անոր Թագաւ-
 ւորու իր ինքը յափշտակեց , ինչպէս
 որ վերը պատմեցինք : Եւ յէռնալ հրա-
 մայեց եղաբեւի քովը եղած երկու
 ներքիններուն՝ որ բռնեն զինքը ան-
 կեց վար ձգեն : ու ձգածնինպէս՝ ա-
 նանկ կտոր կտոր ջախջախեցաւ ու
 ձիերու օտքի տակ ինկած կորսրվե-
 ցաւ եղաբէլը , որ ետքը Թագելու
 համար ճորով գլխուն գազաթը ու
 ձեռաց Թաթերը միանգրտան . ինչ-
 պէս աս պատիժսալ քսեբէր անձ ե-
 ղիա մարգարէին բերնովը : Անկէ
 ետքը յէռն բռնեց ջարդել տրվաւ ա-
 քայաբի մնացած մէկալ եօթանաւ
 սուն որդիքը . նաև ճամբովմը խա-
 բեց

բէց բոլոր բաճաղ կուռքին քուրմե-
 րը մէկտեղ ժողովել տրվաւ իր տաճա-
 րին մէջը, ու բռնեց ամմէնքը թրէ-
 անցուց, ու բաճաղի արձանը էրեց,
 տաճարը կործանեց, ու ստից ճամբա
 շինեց: Այս յէու թագաւորին ըրած
 նախանձայուզու թէր վարձք տրվաւ
 Իժ՝ որ չորս պորտ իրեն զաւկէն թա-
 գաւոր նստին: Այսպէս յէու այսպի-
 սի գովելի բան ըրաւ, որ աքայաբի
 կուսողաշտ ցեղը բոլորովին աշխարհէս
 ցնջեց վերուց, բայց ինքնաւ յերոբո-
 վամի որդւոյ նաբատայ մեղքէն ետ
 չիկեցաւ՝ անոր դրած հորթերը պաշ-
 տելը չի վերուց: անոր համար Իժ ալ
 իրեն պատիժ՝ նորէն ասորոց ազայէլ
 թագաւորը իւրացոց վրա հանեց՝ որ
 իրենցմէ շատ տեղվանք առաւ ու չար-
 չարեց իրենք:

Այսու քսանըու թը տարի թագաւորե-
 լին ետքը որ մեռաւ՝ ետեւէն նստաւ
 իրեն յովաքաղ ըսած որդին, տաս-
 նըեօ թը տարի, որ ինքնաւ ան յերո-
 բովամի կուսողաշտուիը չի վերցուց-
 և ան պատճառովը Իժ ալ իւրացինե-
 րը երեսէ ձգեց, որ ու թերնին դը-
 նաց՝ ու ասորիները իրենց երկիրնե-
 րը եկան տիրապետեցին:

Այտեւէն թէրուիը առաւ իրեն որդին
 յովասը: Այս ատենը եղ իսէ մարդ ա-
 րէն որ հրվրնացեր ալ մեռնելու մօտ
 էր,

էր, քովը դնաց յովաս թագաւորը,
 ու սկսաւ վրան լալ ու ըսել թէ՛ դուն
 որ մեռնիսնէ ինչացոց բանը քնչ պի-
 տոր ըլլաւ Աղիսէնաւ իշխն հրամայեց
 որ՝ աղեղը (յի օխեայր) ձեռքը առնէ,
 ու իր ձեռքը անոր ձեռքին վրան դը-
 րած՝ ըսաւ որ պատուհանէն դուրս
 դէպի ասորոց երկիրը շտկէ նետէ,
 որ աս նշան ըլլա ասորիները կտորե-
 լու: (Թագաւորնալ ասանկ իրէք հեղ
 նետէլէն ետե կանկ որ առաւ, ան-
 ատենը եղիսէն ցաւեցաւ՝ վախ ափ-
 սոս ըսաւ, որ միան իրէք անգամ պի-
 տի ասորիները ջարդես. չէնէ՛ հինկ
 կմ վեց հեղ նետած որը լայիր՝ բոլո-
 բովին կըջնջէիր անոնք: Աւ անանկ
 եղիսէի ըսածինպէս յովաս իրէք ան-
 գամ յաղթուի ընելով ասորոց վրա՝
 իր հօրը ատենը ինչացոց կորսընցու-
 ցած քաղքըները նորէն ետ առաւ:
 Ատքը ամասիա ըսած յուգայի ցե-
 ղին թագաւորնալ, որ հպարտու թք
 իր վրա պատերազմ բացաւ, անալ
 յաղթեց՝ պատերազմին մէջը բռնեց,
 ու ինչվան եղէմ դնաց առաւ, ու ան-
 կեց շատ կողոպուտ վերուց սամարիա
 բերաւ: Ասիկայալ տասվերկու տա-
 ըի թագաւորէլէն ետե որ մեռաւ՝
 տեղը իր տղան նստաւ յերոքովամ
 երկրորդ ըսած, որ քառսունը մէկ
 տարի թագաւորուի քչեց: Անոր է-
 տեւէն

տեւէն իրեն որդին նստաւ զաքարիա
անուանով . ու ասիկա յէօւ թագաւո-
րին պեղին պինս ետքինը եղաւ , որ
միան վեց ամիս թագւորուի ըրաւ :

Աւ աս չորսնալ առջի յերօրովամի
կռասպաշտու թէ ճամբան գացին , ա-
նոր համար նոյ պատիժնալ վրանէն
պակաս չեղաւ . ինչվան որ ան ետքի
նին՝ նոյ զաքարիայի վրան ելաւ սեղ-
ղում ըսած մէկմը՝ ու սարաննեց սնի-
կա , ինքը թագաւոր նստաւ անոր
տեղը մէկ ամսումը չափի Այտե սեղ-
ղումի վրայալ ելաւ մէկ աւելի զօրա-
ւոր մարդմը մանայեմ անուանով , ու
սեղղումը սարաննեց ինքը թագաւո-
րուիը առաւ . ու ասիկա թերսա իտ-
րայեւ լացոց քաղքներուն մէկը որ ի-
րեն դէմ կեցաւ , երբոր վրան գնաց
առաւ նէ՝ շատ անողորմու իններ ըրաւ
անտեղը : Ատքը ծանրը տուրքեր ձը-
գեց ժողովուրդին վրա , ու առաւ
փուա ըսած ասորեստանի թագաւո-
րին տրվաւ՝ որ ձեռքէն խալըսի վր-
րայէն երթա , և իրեն կրօնակ կենա :
Ասալ տասը տարի կռասպաշտու
թք թագաւորելէն ետև մեռաւ նէ՝
իր տղան անցաւ տեղը , փակէէ ը-
սած . ու անոր ալ թագաւորութ տա-
սը տարին որ եղաւ՝ իրեն իշխաննե-
րուն մէկը՝ որ փակէէ որդի ռովմե-
լայ կրսվէր , ուրիշ զւթով մարդիք
նէ .

ներու հետ խօսք դրած՝ ելաւ մեռ-
 ցուց թագաւորը, ու ինքը յափշտա-
 կեց տէրու իր և ու ասալ իրմէ առջին-
 ներէն վար չիմընաց կռատաշտուէ և
 ուրիշ անօրէնու ի ներու կողմանէ,
 ուստի ասոր օրերը եկաւ թագաւոր
 փաղասար ասորեւստանի մեծ թագա-
 ւորը, ու ինչլացոց շատ տեղվանքը ա-
 ռաւ տիրապետեց, ու անոնցմէ շատ
 գերի բռնեց ասորեւստան տարաւ և
 Ատքը փակէի թագաւորուէր քսան-
 երդ տարին՝ իր վրան մէկ ուրիշը ե-
 կաւ ուխտէ, որդի ելայի ըսած, ու ան
 սպաննեց՝ ինքը յափշտակեց տէրու
 թիր. որ աս՝ ինչլացոց թիւրներուն
 վերջինը եղաւ և Վնչու որ՝ աս ուխտէ
 թագաւորը ինքը հարկատու ըլլա-
 լով ասորեւստանի թագաւորին, խօսք
 դրաւ եղիպտացոց թիւրին հետ
 որ իրէն օգնէ՝ ու անոր տակէն ելլէ և
 Վնոր համար ուխտէի թագաւորու թե-
 եօթներորդ տարին՝ եկաւ սաղմա-
 նասար ասորեւստանի թագաւորը, ու
 իրեք տարի սամարիա քաղաքը պա-
 շարեւէն ետքը՝ մտաւ առաւ. ու բո-
 լոր ինչլացոց տասը ցեղին երկիրներ-
 նալ տիրապետելով, ուխտէ թագաւ-
 ւորը շղթաներով կապած ան ինչլա-
 ցոց հետ ասորեւստան գերի տարաւ և
 Աւ անոնց տեղը՝ ասորեւստանէն և ու-
 ըրիշ երկիրներէն աստիկէն անդիկէն
 մար.

մարդիք ժողոված բերաւ սամարիայի
 կողմերը ընակեցուց . որ ասոնք ետ-
 քը մէկ զատ ազդիմըպէս եղած Սա-
 մարացիք ըսվեցան : Առջի բերանն
 որ աս կռապաշտ մարդիքը եկան , ան-
 իրենց սլատիժ խրկեց՝ որ առիւծներ
 վրանին կուգային՝ շատ մարդ կըմեռ-
 ցունէին : իրենքալ ասորդան թագա-
 ւորին հասկըցուցին աս բանըս՝ թե-
 ան երկրին աստուծուն օրէնքը չի-
 գիտնալով կըպատժըվինկոր : Ան-
 ատենը թագաւորնալ ինչացոց բըռ-
 նած դերի տարած քահանաներէն
 մէկը խրկեց իրենց , որ եկաւ բեթէլ
 քաղաքը նստաւ , ու մովսիսական
 օրէնքները անոնց կըսորվը ցունէր :
 Սամարացիներնալ ան ընդունեցան ,
 բայց իրենց ունեցած կուռքերնալ
 ձեռքէ չի թողուցին , անանկ որ՝ աս-
 տուծմէալ կըվախնային , ու իրենց
 կռապաշտուննալ կընէին :

Այսպիսի կերպով վերջացաւ ինչա-
 ցոց տասը ցեղին թագաւորուիը . որ
 երկու հարիւր յիստուն տարիի շափ-
 դիմացաւ առջի յերոբովամէն սկը-
 սած՝ ինչվան աս ետքինըս յովսէէ , որ
 տասնըվիներորդ թագաւոր եղաւ :
 Աս բոլոր ինչացոց թագաւորները
 մէկ քան զմէկ չարանալով՝ ու կռա-
 պաշտուէ տալով իրենք՝ ներքևի ե-
 ղած ժողովուրդնալ իրենց գէշ օրի-
 ժիտնալ

նախօվը գլխէ հանեցին . այնքան որ՝
 ալ մեղքերնուն չափը լռցվէ լով, ան-
 ալ ձեռվընէն առաւ թագաւորուի-
 նին . ու երեսէ ձգեց թողուց, որ ինչ
 պէս ըսինք՝ երթան գերի ծառա ըլ-
 լան ան թագաւորներուն և ազգե-
 բուն, որ անոնց կուսպաշտու թերե-
 տեէն ինկեր չէին դատվէր . ու ամե-
 նեին չէին մըռեր այնչափ սբ մար-
 գարէից խրատներուն . որ մէկմէկու
 ետեւէ ան իրենց կրխորկէր՝ որ քա-
 ռողեն : Այլ թէպէտ յուզայի ցեղին
 մէջնալ պակաս չեղաւ կուսպաշտու
 թիր, ու չար թագաւորները . բայց
 բարիներալ գրանըվեցան՝ որ ան-
 պաշտուիր ձեռքէ չի թողուցին . ու
 անով քիմը տեւի քչեց իրենց տե-
 բուիր . ինչպէս ալ հիմա պիտի գառ-
 նանք անոնց վրա պատմենք :

ԳՎ : ԼԲ :

Յազայի ցեղին Ռաֆաւորները՝ հոբովանէ
 ըսելսած ինչլան յովրամ :

Ինչլացոց տասը ցեղն որ բաժնըվե-
 ցան՝ ինչպէս վերը պատմեցինք ,
 միայն յուզայի ու բենիամենի ցեղին
 վրա թագաւոր մնաց ուրովամ սո-
 ղումանի որդին, որ քառսունը մէկ
 տարվան մարդ էր :

ան. Եսիկա՝ առջի իրեք տարին ան-
 ժէ Բ պաշ-

սլաշտուք աղէկ անցուց. բայց անկէջ
 ետքը իր հօրը չար օրինակին հետեւե-
 լով՝ ճամբան փոխեց, անանկ որ՝ այ-
 տաճարը մէկդի թողած՝ կուռքերու
 տեղիւնք շինեց լեռներուն ու ան-
 տառներուն մէջը, որ ասով իրեն տա-
 կը եղած յուդայի ժողովնալ գլխէ-
 հանեց: Ասոր համար շատ բարկա-
 ցաւ Իսկ, ու իր թագաւորութեւն հին-
 կերորդ տարին՝ թող տրվաւ որ սուտա-
 կիմ եգիպտացոց թգրը անհամար
 զօրքով եկաւ յուդայի երկիրը մտա-
 ինչգան եղէմ հասաւ, ու բոլոր տա-
 ճարին և թագաւորական սլաւափն
 ոսկեղէն ու արծրթեղէն բաները
 ժողովեց առաւ. ու վրանինալ ծանրը
 սուրքեր դրաւ. Ասոր վրա բիւժը
 խեղճնին գլուխնին ժողովեցին՝ ոտք
 վամ ու իր մեծամեծքը. յայտնի աես-
 նալով Իսկային բարկուիլ, որ իրենց
 առջևը դրաւ տամիաս մարդարէն:
 ու ասով Իսկալ դադրեցուց սլաւիթ-
 նին որ թշնամին իրենք թողուցելաւ
 իր տեղը գնաց: Աայց այսու Իսկ
 ոտքովամ նորէն իր առջի չար ճամ-
 բան դարձաւ բռնեց ինչլան իր մա-
 հը, որ տասնը եթը տարի թգրեւէն
 ետե մեռաւ ու երուսաղէմ քա-
 ղաքը թաղվեցաւ:

Թ. Աբիաս կմարիու՝ ոտքովամիքը
 սանը ու թը որդոց մէջ հօրը աւելե-
 սի

սիրելի զաւակը՝ իր ետեւէն Թագաւորեց . որ ասոր շարու թիննալ կուս պաշտուէ դիւն՝ իր հօրմէն շատ վար չէր մնար : Այլ որովհետեւ միշտ թըշնամու թի կի՛ ներհակուիմը կար յու դայի, ու իսրայիլի սոսոր ցեղին մէջը՝ ան գորովամի ատենին բաժնուիլու պատճառովը, նորէն մէկ մե՛նձ պատերազմը բացկեցաւ աս աբիայի ու յերոբովամի ինչացոց Թագաւորին մէջը : Աբիայի դիւն յուգայի զօրքը չորսհարուր հազար էին . ու յերոբովամի դիւն ինչացոց զօրքը՝ ու թը հարուր հազար : Այլքոր պատերազմ սկսելու եղան՝ աբիաս անատենը անձ պաշտուէ կողմը բռնելով՝ ելաւ կանչելով ինչացոց յորդորանքմը բրաւ՝ որ նորէն դան գաւ թի Թագաւորուէ ներքեր դառնան, ու ճշմարիտ անձ պաշտեն իրեն տաճարին մէջը : Այլ ասալ բտաւ՝ իրաւ որ հիմա գուք մեզմէ շատվորէք, բայց ձեր օգնականը յերոբովամի շինած հօր թէ սուտ անները ըլլալով, ու մեր հետը՝ մեր ճշմարիտ անձը, ինչպէս ձեր բանը սիտի աջողի, որ ասով ան դէմ ելեր կըսատերազմիք : Աս բանս որ կըսէր աբիան՝ յերոբովամի անդիւն իր բանակը անանկ կար գաւորեց որ՝ ինչացիք ետեւէն գուցին յուգայի զօրքը մէջերնին առին :

Մնտեհնը աբխանալ իր զօրքովը սաստիկ նեղը ինկած՝ սկսան նյ աղաղակել օգնու թի խնդրել . ու անանկ շարաչար մէկ մէկու հետ պատերազմելով, քահանաներնալ նյ աղօթք ընելով փողերն որ կը շտէին . նմ օգնու թի հասաւ յու դայի բանակին , որ անտեղը հինկհարուր հազար հողի խորայէ լացիներէն կոտորեցին . (որ մէկ զարնըվելով՝ դեռ այսպիսի մեծ ջարդ աշխարքիս մէջը լըսված չէ ,) ու մնացած իրեքհարուր հազարին ետեկէն ինկած փախուցին ցիրուցան ըրին , ու առաջ դացին շատ տեղվանք առին իէլացոց երկիրներէն :
 Ը աս բանըս ըրաւ՝ որ ցուցունէ իր ամենակարող զօրու թիր՝ բայց ասով ալ չիշահվեցաւ աբխայի սիրտը՝ որ կռապաշտու թիր թողու ու նյ դառնա . անոր համար նմալ արժանի չի տեսաւ որ ինքը իրեք տարիէն աւելի թագաւորէ :

Գ. Մսա աբխայի որդին իր ետեկէն թագաւոր նստաւ : Մռջի բերանը շատ գովելի ու բարեպաշտական գործքեր ըրաւ ասիկա . ջանաց որ կռապաշտու թիր բոլորովին վերցունէ իր տէրուէն , այնքան որ չի խնայեց իր մաաքարսած մօրնալ , որ կռապաշտու թէ մէջ հաստատ կեցերէր՝ ինքը թագուհիուէ վար ձգեց : Մսա իր հօրմէն

մէն աւելի զօրքը շատցուց, որ միայն
 յուդայիցեղէն իրեքհարուր հազար
 ունէր, ու բենիամեանիցեղէն՝ երկու
 հարուր վաթսուն հազար, բոլորը
 քաջ սպատերազմող զինվորներ: ( ) ա-
 րեհ եթովպացոց թագաւորը ասայի
 վրան եկաւ հազար հազարով՝ (ք մի-
 լիօնմը զօրքով,) ու իրեք հարուր սպ-
 տերազմական կառքերով, ասայալ
 այ օգնուիլ խնդրելով անոր գէմը ե-
 լաւ, ու մէկէն սաստիկ ջարդմը տա-
 լով աւրեց ցիրուցան ըրաւ անոնք,
 և ուրիշ շատ կողոսպուտներէն՝ իզատ
 եօթըհարուր կով ու ութը հազար
 ուխար անոնցմէ ձեռք ձգեց. որ աս
 յաղթուես համար՝ ի շնորհակալուի
 այ՝ բերաւ անոնք տաճարը զո՛հ մա-
 տուց: Ատքը ազարիա մարգարէին
 խրատովը ժողովուրդը մէյտեղ ժող-
 վեց. ու նորէն ուխտ ու դաշինք ը-
 րաւ այ հետ, որ բոլորովին կռապաշ-
 տական բաները իր տէրուէն մաքրե-
 վերցունէ, ու միան այ ծառայեն: Ա-
 ս բարի բաները ընելէն ետե՛ւ ա-
 սան իր թագաւորութե՛ն ետքի տարի-
 ները կամայ կամաց փոխվեցաւ, ու
 նորէն սկսաւ ծուռ ճամբա երթալ:
 Մէյմը՝ որ իր մէջը՝ ու բաասա ըսած
 ինչացոյց թգլրին մէջ սպատերազմ որ
 բացվեցաւ: ասան այ չիդիմեց՝ ինչ-
 պէս առջի անգամը, հասաւ մարդ-

կային ճամբա բանեցունելով ոսկի
արծաթ ժողովեց, նաև այ տաճարէն
ալ բան առաւ, ասորոց թագաւորին
խրկեց՝ որ իրեն կրճնակ կենա սղ-
նէ : և այսպիսի իրեն թերահաւա-
տու թէր համար անանխա մարդարէն
երբոր զինքը կըխրատէր, ասա վրան
որդողեցաւ բունեց մարդարէն բան
սը դնել տրվաւ, ու աս բանիս ժո-
ղովուրդոց մէջէն դէմ խօսողները՝
ըսպաննել տրվաւ : Այրկորդ՝ երբոր
ասա իր ծերուէ ատենը մէկ սաստիկ
ոտքի ցաւովմը ինկաւ սլառ կեցաւ,
ինքը փխկ այդ խմելու՝ բժիշկներուն
ինկաւ անոնց վրա իր յոյսը դրաւ :
որ անոնքալ իրեն ճարմը չիկրնալով
ընէ լ մեռաւ իրեն թագաւորու թէր
քառսունը մէկ տարին : ու շատ փա-
ռաւորուք զինքը թագեցին :

Դ. Յովսափատ ասային բարեպաշտ
որդին՝ ետեէն թագաւորեց, որ իր
հօրմէն շատ աւելի հոգ ու ջանք ցու-
ցուց անպաշտուէ և արդարուն վրա :
ուստի իշխաններ՝ զէտացի քահանայ
ներու հետ՝ իր ներքեւ եղած բոլոր
քաղաքները և գեղերը խրկեց, որ
անձային օրէնքները աղէկմը սորվը-
ցունեն ժողովոցոցը : Անոր համար
անձալ օրհնեց իրեն թագաւորուիր,
որ իր օրերը յուդայի երկրին ամէն
բանը յաջող կերթար : անանկ օր՝

տասնըմէկ հարուր վաթսուէն հաղար
 (ք մէկ միլիոնմը ու հարուր վաթ-
 սուէն հաղար) պատերազմօլ զօրքի
 տէր եղաւ . ու իր բերդերը և քաղ-
 քրնէրը ամուրցուց , որ ասով իրեն
 սահմանակից այլազգի տէրուինէրը
 իրմէ կրվախնային և տուրք կուտայ-
 ին . որ անով շատ մեծցաւ ու հա-
 լուստցաւ : Վս եղև պատճառն որ
 արայաբ ինչացոց (թագաւորնալ ա-
 սորոց դէմ պատերազմ ունենալով
 յովսափատ (թադար ինն աղալեց որ
 իրեն հետ ելլէ . անալ չէ չըսաց ,
 միան թէ ուղեց որ մարգարէ իմը ձեռ-
 քով մյ կամքը իմանա : Վքայաբ աս
 բանիս վրա իր սուտ մարգարէնէ
 բուն անելի հաւատալով որ յաջողուի
 կրսէին , քան թէ միքիա ճշմարիտ
 մարգարէին՝ որ ձախորդ գուշակուի
 կրնէր ան պատերազմին . այնչափ
 յորդորեց յովսափատը՝ որ իր հետ
 պատերազմ հանեց : Վայց աս պա-
 տերազմի մէջը երբ որ յաղթուլեցան՝
 ու չարաչար մեռաւ արայաբ . յով-
 սափատալ ձորով իր անձը խաղըսեց
 երուսաղէմ դարձաւ . և ասոր հա-
 մար ծանրը յանդիմանուի լսեց յէ-
 ու մարգարէէն՝ թէ դուն ինչու մյ
 ատելի մարդուն հետ բարեկամուի
 կրնես՝ ու անոր լոսքը կրմուէա , իրա-
 շի ըսաւ՝ աս բանիս պատիժը կըդա-
 նի :

նէյիր, եթէ անձ քու առջի բարեգոր-
 ծուհներուդ համար չիխնայէր քեղիս
 Յովսափատաւ ասոր վրա զղջալով
 նորէն հոգ տարաւ որ իր տէրու թեր
 մէջ անսպաշտութիւն զարդարվի, ու
 անձային օրէնքները աղէկ պահվին :
 Ասկէ ետքը ամոնացիք ու մովաբա-
 ցիք և ուրիշ այլազգիներաւ մէկ ե-
 ղած յովսափատի վրա պատերազմ
 բացին . յովսափատաւ աղսթքով ու
 պաքով անօգնականութիւն խընդրեց
 ելաւ անոնց դէմ . ու պատերազմը
 չըսկտած, անձ թշնամիներուն բանա-
 կին մէջ անանկ մէկ վախմը ու շիո-
 թուհմը ձգեց՝ որ գրեթէ բոլոր մէկ
 զմէկ ջարդելով հատուցին . ու այն-
 շափ բարիք թողուցին հոնտեղը, որ
 ճորով իրեք օրվան մէջը կրեցին ա-
 ուին երուսաղէմ բերին : Աւ ասանկ
 քսանըհինգ տարի յովսափատ խա-
 ղաղուք թագաւորելէն ետքը մե-
 ոաւ : Յովսափատ՝ ինչպէս ըսինք,
 թէպէտ այսպիսի բարի թագաւոր
 եղաւ, բայց վերի ըսածէն ետեւ աս
 պակասուէս մէջնաւ ինկաւ, որ որո-
 զիայի աքայաբի տղին հետաւ բարե-
 կամուէ՛ ի զատ խընամիուն ըրաւ,
 անոր քուրը եղաբէլի աղջիկը իր տը-
 ղին կնիկ առաւ : Անոր համար աս-
 տուծմէ աս պատիժըս եկաւ վրան,
 որ երբոր որոզիայի հետ մէյտեղ ըն-
 կէ .

կերուք նաւեր խրկերէին որ երթան
սովիւերէն ոսկի բերեն, նաւերնին
ճամբան կոտորտեցան :

Է. Յովրամ յովսափատի անդրանիկ
տղան, որ իր հօրը ատենէն թագա-
ւորութե բաներու մէջ էր. երբորա-
նոր մեռնելէն ետեւալ ինքնագլուխ
որ ըսկսաւ թագաւորել, իրեն մե-
կալ վեց եղբարները, որ իրենց հօր-
մէն աստին անդին քաղաքներու վրա
իշխան դրված էին, բռնեց մեռցուց-
ու իրեն գողողիա ըսած կնկանը չար
խորատովը, որ աքայաթի ու եզաթե-
լի աղջիկն էր, թողուց իր հօրը բա-
րեպաշտութե ճամբան, ու նորէն կը
ռապաշտուի մտցուց յուդայի երկի-
րը՝ իսրայէլացոցս : Նոր համար
անձային պատիժնալ ետեւէն շատ չու-
շացաւ վրան հասաւ, որ իրեն ներ-
քեր եղած հարկատու ազգերը իր
մէն գլուխ քաշեցին, ու ուրիշներուն
հետ մէկ եղած եկան իր երկիրը մտան
կողոպտեցին յափշտակեցին . և իր
կնիկները ու զաւակները բոլոր՝ որը
ըսպաննեցին, որը գերի բռնեցին
տարին . անանկ որ՝ միան պինտ պրդ-
տի որդին ռքողիա ըսածը մնաց իր մօ-
րը հետ : Ատքը ինքը յովրամալ չա-
րաչար հիվընացաւ փորհարուք (քի-
խալով.) քիչմը ատենին մէջ ինկաւ
մեռաւ որ քառսուն տարվան կըտ-

րիճ' էր . ու բոլորը ու թը տարի թա
գաւորու թի ըրաւ :

ԳՎ : ԻԹ .

Յոգայի յեղին Լաֆաւորները որոշեայե
սկսած ինչլան ախալ :

Պ . Սքողիա քսանվերկու տարվան
էր' երբոր հարը մեռաւ . ու ա
նոր տեղը ինքը թագաւոր նստաւ :
Մսիկայալ բոլորովին աքայաբի ցե
ղին կռապաշտու ինները' ու ինչլացոց
երկիրը գործըված անօրէնու ինները
յուզայի տէրուէ մէջը մտցուց' իրեն
գողողիա մօրը խրատովը : Մ'նոր հա
մար մէկ տարիէն աւելի չի թագաւո
րած' առտուծ մէ առաւ իր արժանա
ւոր սլատիժը . որ ինչլացոց յովրամ
թագաւորին քովը գանըվելով' որ ա
նոր հիվանդ տես գացեր էր , հէտը
մէյտեղ սպանվեցաւ յէու թագաւո
րէն , երբոր միջ հրամանովը ելաւ բո
լոր աքայաբի ցեղը թրէ անցուց : Գող
ողիայալ երբոր տեսաւ որ գողիան
մեռաւ , ինքնալ շուտմը ջարդեւ տը
վաւ բոլոր թագաւորու թէ մնացած
ժառանգները . ու ինքը նստաւ բռն
նեց յուզայի թագաւորու իր : Մ'ն ա
տենը յովսաբե թողողիայի քուրը ու
րիչ մօրմէն եղած , որ յովիադա քա
հանայապետին կնիկն էր , գաղտուկ
ա

առաւ պահէց որոզիայի զաւակնե-
րուն մէջէն սինատ պղտիկը յովաս ը-
սած՝ որ մէկ տարւան տղա էր . ու յձ-
վիադաքահանայապետին ձեռքը տը-
վաւ , որ գողողիայէն գողտուկ՝ առ-
նէ քովը տաճարը պահէ :

է . Այտքը աս յովասը երբոր ալ մեծ-
ցաւ եօթը տարւան եղաւ՝ յովիադա-
քահանայապետը ձեռաց տակէն իմա-
յուց բոլոր թագաւորուն մէջը խօս-
քի տէր մարդիքներուն՝ ու զօրապետ-
ներուն , ու մէկ շաբաթ տօնախմբու-
թեօրմը ասոնք ամմէնը մէկտեղ կան-
չեց տաճարը բերաւ , ու հոնտեղը ա-
նոնց առջևը յովասը՝ գլուխը թագը
դրած թագաւոր օժեց , որ ամիկնք-
նալ ուրախաւ թք ծամի զարնելով ու
ցնծու մով ընդունեցան՝ կեցե արայը
սին . Աողողիա որ բանը չէր գիտեր՝
աս ժողովրդոց իրարանցումն որ լսեց ,
ինքնալ իր մարդիքներովը վաղեց տա-
ճարը գնաց , ու երբոր տեսաւ թա-
գաւորը աթոռը նստած՝ ու քովը իշ-
խանները և բոլոր ժղիւղը խնտու-
մով որ փողեր շալելով օրհնենք կը
կարդային , կատղեցաւ՝ վրայի լա-
թերը պատուեց ու ըսաւ՝ աս ինչ դա-
ւաճանուի է ձեր ըրածը : Անատենը
ժղիւղը ան տեղը ուղեցին որ բունն
սպաննէն ղինքը . բայց յովիադա չի
թողուց , ըսաւ որ տաճարէն դուրս

Հանեն , անանկ մեռցունեն գողո
 դիան՝ իր խորհրդակիցներնալ հետը
 մէյտեղ : Անկէ ետև յովհադա քա
 հանայապետը նոր Թագաւորին ու
 իշխաններուն ուխտ ու դաշինք ընել
 տրվաւ , որ կռապաշտական քաները
 մէջերնէն վերցունեն , ու անձային օ
 բէնքները աղէկ պահեն : անորհամար
 շուտմը գացին կործանեցին բահաղ
 կուռքին տաճարը՝ որ գողոզիան շի
 նել տրվերէր , ու բոլոր յուդայի եր
 կիրը կուռքերէն և կռապաշտական
 քաներէն սրբեցին մաքրեցին : ետքը
 այ տաճարը նորոգելուալ ձեռք զար
 կաւ յովաս՝ ու անալ պէտք եղածին
 պէս շինեց կարգի դրաւ : Ասանկ ան
 պաշտութե ու արդարութե աղէկ կեր
 Թար յովաս Թագաւորը՝ քանի որ յ
 վհադա քահանայապետը ողջ էր՝ ու
 անոր խրատներովք կրկառավարվէր :
 բայց երբոր յովհադան մեռաւ , կա
 մաց կամաց իրեն իշխաններուն ծուռ
 խորհուրդներուն մտիկ ընելով , ինք
 նալ ան Թողուց՝ ու սկսաւ կռապաշ
 տութի ընել : Այլ աս քանիս վրա Թէ
 պէտշատ խրրատվեցաւ մարգարէնե
 րէն , բայց շահմը չեղաւ : հասպա ա
 զարիանալ յովհադայի որդին որ աս
 տուծմէ խրկած անալ որ իրեն խրատ
 տալու եղաւ , Թէ այնպէս ընելով
 քանըդ չի յաջողիր . յովաս անանկ

սրդողեցաւ վրան , որ անոր հօրը ի-
րեն վրա ըրած երախտիքը բոլորովին
մոռնալով , տաճարին սրահին մէջը ա-
նիկայալ քարկոծել տրվաւ մեռցուց .
որ անմեղ մարդնալ մեռնելու ատե-
նը ըսաւ , անձ տեսնէ՞ , ու քու դատանդ
ընէ : Վնոր համար ասոր մէկալ տա-
րին թող տրվաւ անձ որ ասորիները
քիչմը զօրքով յովասի վրա եկան , ու
իրեն շատվոր զօրքը ջարդելով , թա-
գաւորական գանձը կողոպտեցին ա-
ռին՝ անանկ ելան տեղերնին դար-
ձան : Ատքը ինքը յովասնալ որ ասոր
համար սիրտը կոտրած հիվընացած
պառկեր էր , ան ատենը քանիմը հոգի
իրեն ծառաներէն մէկ եղած ան ան-
մեղ ազարիա մարդարէին մահուա-
նը ոխը հանելու համար , դացին
ինքը իր մահիճին մէջը մորթեցին .
որ քառասուն տարի թագաւորուի
ըրաւ :

Ը . Վմասիաս յովասի որդին քսանը
հինկ տարվան էր՝ երբոր հօրը ետեւէն
թագաւոր նստաւ . ու ան իր հարը
մեռցունողները բռնեց ըսպաննեց .
Վսիկաալ առջի բերանը բարետալ-
տուի ցուցուց . ու ուղեց որ եղովայե-
ցիները որ յովրամ թագաւորին ատե-
նէն գլուխ քաշեր էին՝ նորէն իր տա-
կը առնէ . ու իրեն իրեքհարուր հա-
ղար զօրքը բաւական չիտեպելով իս-
րայէ .

բայէ լացոց մէ ալ հարուր հազար զօրք՝
 հարուր տաղանդ արծաթ վարձք տը
 վաւ բռնեց , որ չորս հարուր հազա
 րով անոնց վրա երթաւ : Արբոր ա
 սանկ սրատրաստը վեր էր , իրեն մէկ
 մարդ արէ մը եկաւ նոյ կողմանէ ըսաւ
 որ , թէ որ կուզես յաղթուի ընել ան
 ինչ լացոց զօրքը ետ ճամբէ , որ անձ հե
 տերնին չէ : Ա՛ մասխանալ պիտն տը
 վաւ թէ՛ հատրս ան ըստակըս սրարան
 մի երթաւ : Ա՛ արդարէն ալ մի վախ
 նար ըսաւ , անձ անոր տեղը քեզի ա
 շէ լի շատը կուտա : Ա՛ նատենը ամա
 սիա թագաւորն ալ հնազանդեցաւ ,
 ու ան ինչ լացիները թողուց՝ միան իր
 զօրքովը եղումայեցիներուն վրա որ
 դնաց , անոնց տասը հազարը ջար
 դեց , ու տասը հազարն ալ գերի բռն
 նած չարաչար տանջանքով ըստան
 նեց : Այս աս յաղթու թիրս իրեն
 գէշ դուռ մը բացաւ , որ եղումայեցոց
 կուռքերը առաւ եղէ մ բերաւ , ու
 թողուց անձ սկսաւ անոնք պաշտել :
 Ա երբոր ան մարդարէն խրկեց որ
 եկաւ ինքը խրատեց՝ թէ դուն ինչ
 պէս ան անոնքը կը պաշտես՝ որ իրեն
 թողովուրդը քու ձեռքէդ չի կրցան
 խալտել , ու ասոր համար պատիժ ըդ
 պիտի աստուծ մէն գտնաս : ամասիա
 սրդ ողելով քովէն վրա ընտեց անիկա
 ու ըսաւ՝ թէ որ մէյմալ զուրուցես սնէ՝

քեզ կըմտեացունեմ . Այտքը ասանկ
 պատիժը վրան եկաւ որ՝ ամասիա
 հպարտացած ու իր ուժին վրա ասլա
 շինած՝ յովասի ինչացոց [Թագաւորին
 դէմ պատերազմ բացաւ . ու ան պա
 տերազմին մէջը անանկ չարաչար յաղ
 թըվեցաւ որ՝ ինքնալ բռնորդեցաւ .
 ու ինչացիքը ինչպիսի եղէմ եկան ա
 սին , ու պարիսպները փլցուցին , և
 բոլոր ոսկին արծաթը [Թալեցին տա
 ըին : Անկէ ետե ամասիայի զօրքը
 իրմէ գլուխ քաշեցին , ինքնալ որ վախ
 ցաւ երեսը ծածկեց լաքիս քաղաքը
 փախաւ , ետեէն գացին հոն սպան
 նեցին զինքը , ու ետքը անկէց մարմինը
 քերին եղէմ [Թաղեցին որ բոլոր քսա
 նըվինը տարի [Թագաւորեց :

[Թ . Այլիս կի՛մ աղարիս ամասիայի որ
 դին տասնըվեց տարվան էր երբոր
 [Թագաւոր դրին իր հօրը ետեէն : Աս
 ալ առջի տարիները քարեպաշտուք
 ու անձ պաշտու [Թի՛ կըկատաւարէր իր
 տէրու իր՝ անոր համար բանը կաջո
 դէր , ու յաղ [Թուինէր կընէր այլազգի
 [Թագաւորներուն դէմ . ու իր երկիր
 նալ շատ շինուինէր ըրաւ , և զինալ
 բանիս բաները անանկ ծաղկեցուց ,
 ու քաղքներուն պարիսպները նորո
 գեց ամուրցուց որ՝ չորս գիւն ուրիշ
 տէրու [Թինէրը իրմէ կըվախնային :
 Այոյց ասանկ երջանկուք [Թագաւոր
 րե .

րեւելն ետքը՝ կամաց կամաց սիրտը
այնչափ մեծցաւ հոյարտացաւ որ՝ ու
ղեց քէնյական բաներուալ խառնը-
վիլը՝ նոր համար մէկ օրմը երբոր այ
տաճարը մտած բուրվառը ձեռքը սե-
ղանին վրա ելած քէնայիտէս՝ խունկ
կրծխէր՝ դիմացը ելաւ ազարիա քա-
հանայապետը ուրիշ քահանաներո-
վը՝ ու յանդիմանելով ըսաւ թէ՛ ատ-
քու բանըդ չէ, հասոյա ահարոնի ցե-
ղին քահանաներուն միան տրված է՝ որ
այ առջևը խունկ մատուցանեն, ուս-
տի նայէ՛ չըլլա թէ ատով այ հաճոյ
բան ընելու տեղը՝ զինքը բարկացու-
նես։ Աղիայալ քէնյպետին դէմ սաս-
տիկ սրդողէնինի՝ յանկարծակի այ
սրատիժը վրան հասաւ, որ հոնտեղը
չարաչար մարմինը բորոտեցաւ. ինք-
նալ շուտմը ձգեց ելաւ անկէց, ու
անկէ ետեւ իր տունը քաշվեցաւ բո-
րոտած նստաւ ինչվան իր մահը, որ
յիստունվերկու տարի թագաւորեց
և ան ատենէն իր յովաթամ ըսած որ
դին դրաւ՝ որ ժողովուրդը կառա-
վարէ։

Ժ. Յովաթամ քսանըհինգ տարվան
էր երբոր հօրը մեռնելն ետեւ ալ
ինքնագլուխ սկսաւ թագաւորուի ը-
նել. ու տասնըվեց տարի անձայաշտու-
թիւ և խաղաղութիւ կառավարեց իր
տէրուիը. ու շատ շինուիններ ըրաւ իր
երկ

Երկրին մէջը : Ատրը մէկ պատճառ
 ուովմը հետը պատերազմ որ բացին
 ամոնացիները, յաղթեց՝ ու իրեն հար-
 կատու ըրաւ անոնք, որ տարին հա-
 ըուր տաղանդ արծաթ, տասը հա-
 զար քոս ցորեն, ու տասը հազար քոս
 դարի կը բերէր իրեն ամոնացոց թա-
 դաւ որը : Յուդայի տէրուէ վրա կու-
 ղէր ելլել փակէէ ինչացոց թագա-
 ւորը՝ Ռասոն ասորոց թագաւորին
 հետ. բայց դեռ պատերազմը չըսկը-
 սած՝ մեռաւ յովաթամ ու Էղէմ
 թագվեցաւ :

ԺԹ . Աքաղ յովաթամի որդին իր հօ-
 ըր ետեէն թագաւորուին որ առաւ,
 նոյ պատուհասէն չի վախնալով որ
 թողովորոց մեղացը համար՝ ինչպէս
 ըսինք՝ ալ գալու վրա էր. (ու թո-
 ղովուրդնալ անոր հոտը առնելով
 ահու դողի մէջ էր, որ անատենը ե-
 սայի մարգարէն իրենք միսի թարեւու
 համար՝ իրենց ետքի ազատուիր ու
 ան թշնամիներուն կործանումը մար-
 գարէացաւ) : Ինքը չարու թիւնորէն
 կռապաշտուի մը տցուց իրեն տէրուէ
 մէջը՝ ինչացոց թագաւորներուն օրի-
 նակը նայելով. ու անչափ չարացաւ
 որ՝ ուրիշ այլազգի կռապաշտներուն
 պէս ինչվան իր տղաքը կուռքերուն
 առջևը կէրէր զոհ կընէր : Աստի ան-
 ալ վրան սաստիկ բարկանալով թող-
 տը

տրվաւ որ՝ առաջ մէջմը եկաւ ռասոն
 ասորոց թագաւորը . որ ազգէկմը ի
 բենք ջարդե լէն ետե՛ խէլմնաւ գե
 ըի բունեց դամասկոս տարաւ : Վնոր
 ետեէն եկաւ փակէէն որդի ռովմե
 լայ ինչացոց թագաւորը , ու ինքնաւ
 անանկ ջարդմը տրվաւ՝ որ մէկ օրվան
 մէջը հարուրքսան հազար հոգի կոտ
 ըրվեցան յուգայի գ ինն . ու իրեք հա
 ղուր հազարաւ իրենց կնիկներով տը
 դաքնեքով ինչացիները աննցմէ գե
 ըի բունեցին , ու ուրիշ կողմուտնե
 բուն հետը առին օամարիա տարին :
 թէպէտ ետքը ուղեդ մարդարեին
 խրատը մըռեւով խղճացին վրանին ,
 ու իրենց պիտանաւ որուիը հոգացին
 անանկ ետ դարձուցին ան ողորմե լի
 գերիները : Վայց այսու ամի՛ երբոր
 արագ իրեն բունամ չար ճամբէն ետ
 որ չիկեցաւ , անձ նորէն ռասոն ասո
 ըոց թագաւորը , ուրիշ այլազգիներ
 բուն հետը անոր վրան հանեց , որ ե
 կան իր երկիրներէն շատ տեղվանք
 առին : Վնատենը արագաւ ճարը հա
 տամ՝ իր գանձը ու տաճարին գանձը
 թողվեց թագ դաթ փաղասար բսամ ա
 սորեստանի թագաւորին խրկեց , որ
 գտ ինքը աննց ձեռքէն խալլակ : ու
 անանկաւ ճար չեղաւ , ինչու որ՝ թագ
 դաթ փաղասարը ան մէկաւ թագա
 ւորները յազմե լէն ետե՛ նորէն ինք
 նաւ

նալ արագին վրան եկաւ , ու իրեն ե
 իր իշխաններուն բոլոր մնացած ըս
 տակը քաշեց առաւ . ու իրեն հար
 կատու ըրաւ : Վ՛րջազ աս թշվառու
 թիներսալ տեսնելով խելքը գլուխը
 չիժողվեց , հապա իրեն կռարաշտու
 թեր մէջ հաստատ կեցած՝ մոլորած
 կրսէր թէ՛ ասորեստանի անճները ա
 ւելի զօրաւոր են եղեր՝ որ իս յալթե
 ցին . անոր համար եսալ այսու հետե
 ան անճները կրարաշտեմ ու անոնց զոհ
 կընեմ , որ ինձիսալ օգնուի հասնին :
 ու դամասկոսի կուռքերուն սեղանին
 օրինակն որ տեսեր էր՝ անորպէս եղէ
 մի նոյ տաճարին մէջը շինել տրվաւ ,
 ու անոր վրա ինքնալ զոհ կըմատու
 ցանէր : ետքը ան տաճարին դռները
 նալ գոցել տրվաւ : Վ՛րջալիս անորէ
 նուր տասնըվեց տարի թագաւորուի
 ըրաւ արագ՝ ու անանկ մեռաւ :

Գ՛Լ : Լ :

Այլէկէա Ռաֆաւորի ն պարմաւէր , ու իր
 երեսէն նստած յադայի ցեղին Ռաֆաւորնե
 ըլ՝ Ինչէան վերջ :

Ժ՛ք . Վ՛րջազի ետեէն եղեկիս անոր
 որդին թագաւորու թիր ա
 ռաւ՝ որ քրսանըհինկ տարվան էր :
 Վ՛սորպէս բարեպաշտ ու անձալխ
 թագաւոր չեղաւ բոլոր յուգայի ցե
 ղին

ղին թագաւորներուն մէջ . որ նստե-
 լունսդէս՝ իր հօրմէն ու առջի թագա-
 ւորներէն մտած բոլոր կուռքերը ու
 կռապաշտական բաները ջնջեց վեր-
 ցուց , ու այ տաճարին գուռը նորէն
 բացաւ՝ առջինինսդէս մաքրեց զար-
 դարեց տաճարը , և քահանաները ու
 ղևտացիները իրենց կարգին կանո-
 նին մէջ դրաւ , որ անպակաս զոհերը
 ու պատարագները ըլլան՝ ինչպէս որ
 դաւ ի թ ու սողումն սահմաններէին . ու
 անձային տօները իրենց ատենովը կա-
 տարւին : Այս ան իր նստած առջի տա-
 ղին՝ չորս դին բոլոր ինչացոց երկիրը
 թողնուի մարդիք խաւրեց , ու յորդո-
 ղէլով մէկալ ինչացոց ցեղերէնալ
 շատ մարդ ժողովեց եղէմ բերաւ . ու
 անանկ փառաւոր զատկի տօնախմբու-
 թիմը ըրաւ , որ սողումն ի ատենէն՝ ի
 վեր այնպիսի անպաշտուն հանդէս
 տաճարին մէջը եղած չէր . որ երկու
 հազար կով ու տասներեօթը հազար
 ոչխար այ զոհ ըրին : Աւ տասնը չորս
 օր աս տօնախմբութիւնը քչելէն ետեւ
 ժողովուրդը իրենց տեղնոր դարձան ,
 անոնքալ կուռքերնին վերցուցին , ու
 ըսկրսան անձ պաշտել : Այսոր համար
 անձալ եղեկիտ թագաւորը սիրեց և
 իր բանը յաջողեց , որ իր հօրը ժմկէն
 կորսնցուցած տեղվանքը նորէն այ-
 լաղգիներուն ձեռքէն ետ առաւ :

Եւորը ասորեստանի Թագաւորին
տուրքնալ՝ որ իր հօրը ատենէն գը
րած էր, չուզէց վճարել. և աս պատ
ճառովըս կարծիք ունենալով թէ ա
նիկա իրեն վրա գա, իր բերդերը ա
զէկմբ ամուրցուց:

Մասնկ որըրաւ եղեկիա՝ իր Թագա
ւորուն տասնըտրս տարին սենեքե
րիմ ասորեստանի Թագաւորը սաս
տիկ ուժով եզեկիայի վրա պատե
րազմելաւ. ու ետեւէ ետե քաղաք
ները առնելով առաջ որ եկաւ, ու լա
քիա ըսած քաղաքը հասաւ, ալ եզե
կիա վախցաւ թէ Եղէմալ կուգա
կառնէ. անոր համար շատ տաղանդ
արծաթ ու ոսկի ճարեց իրեն խրկեց՝
որ հետը հաշտուի վրայէն երթաւ.
Քայց սենեքերիմ անովալ հերիք չը
սելով հպարտութիւն խրկեց ռափսակ ը
սած իր մեծ զորապետը՝ որ եզեկիայի
ըսէ թէ՛ ճար չիգա պէտք է որ քաղա
քիդ դռները ինձի բանաս, որ առանց
մէկումբ զէն հասցունելու գամ խա
ղաղութիւն մտնեմ: Ռափսակալ եկաւ
ու բոլոր ժողովըրդոց առջևը կան
չելով ըսաց թէ՛ եզեկիայի բերանը
նայելով ձեր այ վրա յոյս չունենաք՝
որ ձեզ իմ ձեռքէս խալըսէ: Մեր է՝
ինձի կրցանմի դէմ կենալ այնչափ
երկիրներուն անձները, որ ես իմ ու
ժովըս յաղթեցի ներքևս առի. որ ա
սան

տանկալ ձեր անձը եղէմը իմ ձեռքիս
 ազատէ : Աս հայհոյական բաներս
 որ լսեց եզեկիս՝ սոսկալով վրայի լա-
 թերը պատուեց , ու մէկ քուրձմը հա-
 գաւ՝ անտանկ խոնարուք ելաւ այ տա-
 ճարը գնաց՝ որ աղաչէ ու պաղատի
 որ՝ ասոր ճարը ինքն հողա իր անհուն
 ողորմութիւն . ու նաև մարդիք խրկեց
 էսայի մարգարէին՝ ըսաւ թէ հիմա է
 նեղութիւն ու տառապանաց օրը , որ քու
 աղօթից կը կարօտինք՝ որ ան աս առա-
 տակայ հայհոյական խօսքերը լսէ՝ ու
 մեզի ողորմի : Ասայի մարգարէնաւ
 նորէն խրկեց ան մարդիքը եզեկիսայի
 որ իրեն ըսեն թէ՝ սիրտը ամուր բռնէ,
 չի վախնա՝ ան կեցեր է , որ սենեքե-
 թիմ ոչ եղէ մ մտնէ՝ ու ոչ պաշարէ , հա-
 պա խախք խայտառակ եղած է տ պի-
 տոր դառնա ու սկից որ եկաւնէ : Աւ
 անտանկ մարգարէին ըսած ինպէս ե-
 դաւ , որ անոր ետեի գիշերը ան մէկ
 հրեշտակմը խրկեց սենեքերիսի բա-
 նակը՝ ու հոնտեղը հարուր ու թառ-
 նը հինկ հաղար հողի մէկէն սպան-
 նեց գեղինը փռեց : Անեքերիմ աւտը
 վանց որ ելաւ աս բանքս տեսու՝ ինք-
 նաւ բուրդ բապուճ մնացածներովը
 փախաւ նինովէ իր երկիրը գնաց , ու հոն-
 ալ շատ ջանցաւ՝ որ իր երկու որդիքը
 մէկ պատճառովմը զինքը սպաննե-
 ցին , ու իրենք հայապտան փախան :

Այտքը աս աստիկ նեզու թէս՝ եզե
 կիայի մէկ ծանրը հիվանաու թիմը է
 կաւ, անանկ որ՝ եսայի մարդարէն
 էրքոր քովը գնաց տեսնել լու, իրենք
 սաւ թէ՛ կըտակըդ ըրէ՛ դու կըմեռ
 նիս չէս խալըսիր: Ազեկիանալ ան
 աստենք լալով մյ դիմեց որ իրեն ոգոր
 մի, անձալ նորէն քովը խաւրեց եսայի
 մարդարէն՝ որ իրեն ըսաւ. քու ա
 ղ թքրդ լսեցի, ուստի քեզի անանկ
 կատարեալ բժշկուի կուտամ, որ աս
 կէց իրեք օրէն կարօղ ըլլաս ոտքի
 վրա ելլել՝ ու մյ տաճարը երթալ:
 Ասե ասկէ՛ ի դատ խոստացաւ իրեն՝
 թէ տասնը հինգ տարիալ պիտի ապ
 րի, և սենեքերիմի ձեռքէն բոլորովին
 պիտոր խալըսի ինքը՝ ու եզէ՛մ քաղա
 քը: Ետքը աս ըսածներուս ճշմար
 տուեր՝ եսայի մարդարէն նշանալ տը
 վաւ իրեն, որ աքաղու ըսած արևի
 ժամացուցին շուքը հրաշքով տասը
 աստիճան ետ շարժի: Ազեկիայալ
 անանկ ըսածինպէս կատարեալ որ
 սղջընցաւ՝ ի նոր հակալու թի մյ ան
 օրհնուիը շինեց որ՝ կըսկսի Այս ասացի
 ՚ի վերանալ՝ նաստենք բարի լացոց թա
 գաւ որնալ որ եզեկիայի հետ բարե
 կամ էր, անոր՝ հրաշքով եղած բժշ
 կուիը լսելով, ինքնալ դեպաննե
 ըով իրեն աչքիլուսի թուղթ խրկեց,
 ու ընծաներալ հետը: Ազեկիա ալ

չատ' սիրով ընդունեց անոր դէս
 պանները, ու պարծենալով առջևնին
 բացվեցաւ բոլոր իր ունեցած մեծ ու
 թիւ և հարբստութիւն ցուցուց իրենց ը
 Վայց սա բանըս ամ չի հաւնեցաւ,
 ուստի իրեն խրկեց Եսայի մարգարէն՝
 որ ան կողմանէ յանդիմանեց զինքը,
 ու ըսաւ թէ՛ մէկ օրմը ատ բոլոր ցու
 ցուցած բաներըդ բաբիլոն պիտոր
 երթաւ, ու քու տղաքներըդ և թոռ
 ներդալ բաբիլացոց թագաւորին
 քով պիտի ծառա ըլլան: Այլեկիայ
 ալ ասչափիս շնորհակալ եղաւ ան,
 որ իր օրը պիտի չըլլա ան թշուառու
 թիները: Այսպիսի բարեպաշտութիւն
 քսանըվին տարի թիւորեւէն ետքը՝
 մեծաւ եզեկիս, ու եղէ՛մ քաղաքը
 փառաւորասէս թաղվեցաւ:

ԺԳ. Այլեկիայի ետեւէն թագաւոր
 նատաւ մանասէ իր որդին, որ տաս
 վերկու տարւան տղա էր, ու վար
 քը ամենեւին չէր նմանէր հօրը բա
 բեպաշտութե: Անոր համար տէրու
 թիւր առածինսպէս՝ փոխեց իր հօրը
 դրած ճամբան, նորէն կռապաշտութի
 դարձուց ժողովուրդը. ու անանկ ը
 բաւ որ՝ ալ կուռք չիմընաց այլազգի
 ներուն մէջը որ չառնէ ու պաշտել
 չիտա ժողովուրդոցը: նաև ան տա
 ճարին մէջը կուռք տնկեց՝ տաճարք
 պղծեց կռատուն շինեց. ու իր տղոց
 ԺԷ.

մէնաւ ան կուռքելուն զոհ կըմատու
 ցանէր ուրիշ կուռքաշտներուն պէս .
 ու ասկէ՛ իզատ կախարդութիւնը և
 այսպիսի ուրիշ չար բաներու տրուե-
 րէր զինքը : Ասալ հերիք չէ, իրեն
 քարոզողները ու խրատ տրվողները՝
 որ ետ կենա այսպիսի անօրէնութիւն՝
 կըրուներ կսպաննելու որ անանկ շատ
 անմեղ մարդու արուն մտաւ . ասոնց-
 մէ մէ կնաւ կըսեն թէ՛ եսայի մարդա-
 րէն եղաւ, որ զինքը խրատելուն հա-
 մար՝ բռնեց մանասէ, ու փառէ սղո-
 ցով մէջքէն կըտրել արվաւ՝ չարա-
 չար սպաննեց . Աս մանասէին անօ-
 րէնութիւնը, որ անցուց բոլոր իրմէ
 առջի եղած յուգայի և խրայելի չար
 թագաւորներուն ըրածը, այնչափ
 սրդողցուց անձ, որ ալ կատարել վճիռ
 կտրեց ըսաւ թէ՛ ինչպէս ինչացոց
 թագաւորութիւնը բոլորովին ջնջեցի
 վերցուցի, ասանկ յուգայիննաւ պի-
 աի ջնջեմ : Վայց նորէն իր անհուն
 ողորմութիւն ասպախարուն օրինակմը
 տալով բոլոր աշխարքիս, ինչայեց մա-
 նասէի, ուստի թող տրվաւ որ ատ-
 րեստանի թիւրը գաւ եղէ՛մ առնէ, ու
 մանասէն երկթէ շղթաներով կասրծ
 բարիլոն տանի, և հոն բանտին մէ-
 ջը ան իրեն շնորհք տրվաւ որ ճանչ-
 նա իր ըրածները՝ ու մեղագոյն ան,
 և ապաշխարելով՝ ինչպէս կաւանդէն

ան աղօթքը ընէ, որ կըսկըսի Տէ՛ռ
 նակալ ան աբրահամա: Ա՛սանկ որ սըր
 տանց դարձ եկաւ մանասէ՛ն, անալ
 իրէն ողորմեցաւ, որ ան գերութի՛ն
 ազատեց, նորէն իր թագաւորութիւն
 դարձուց: ու անկէ ետեւ ան առջևը
 խոնարհած՝ եկաւ վերցուց բոլոր իր
 դրած կուռքերը, ու հրամայեց որ
 ինչպէս առաջ անապաշտութիւնը և
 անանկ բարեպաշտութիւնը ապրելով իր
 մընացած ատենը, մեռաւ յիսունը

հինկ տարի թիւրեւէն ետքը:

Ժ՛ք. Ա՛մն մանասէ՛ի որդին քսան
 վերկու տարվան թագաւորեց իր հօ-
 րը ետեւէն, ասիկա իր հօրը առջի չար
 ճամբուն հետեւեցաւ, նորէն կուռ-
 պաշտութիւն մտցուց, ու անոր ապաշխա-
 րութիւն չինայեցաւ՝ բարի օրինակ չա-
 ռաւ: Ա՛նոր համար անալ ինքը պատ-
 ժեց. որ թագաւորութիւնը տասվեր-
 կու տարին՝ իր ծառաները տանը
 մէջ զինքը բռնեցին սպաննեցին՝ որ
 ուրիշմը թիւր նստեցունեն:

Ժ՛հ. Ա՛յտքը ժողովուրդը մէկ եկած
 ան թագաւորին սպաննողները մեռ-
 ցուցին, ու յովսիա ըսած անոր որ-
 դին (որ ու թը տարվան անմեղ տը-
 դամընէր,) թագաւոր նստեցուցին:
 Ա՛ս յովսիաս խիստ բարեպաշտը և
 լով բոլոր իր հօրը դրած կուռքերը
 անկէց առաջալ մնացած կուռպաշ-

տական բաները ուղեց որ վերցվի մտք-
 րովի յու դայի երկրէն . նաև բոլոր
 ինչացոց երկրէն ձեռքը հասած տեղ
 վանքը բոլոր կուռքերը ու անոնց սե-
 ղանները կործանեց . ինչպէս յերո-
 թովամի ինչացոց Թագաւորին՝ մար-
 գարէն ըսերէր իրեք հարուր վաթ-
 առն տարիի չափ առաջ : Մնկէ ետ-
 քը երբոր ձեռք զարկաւ որ այ տա-
 ճարը նորոգէ ու զարդարէ , տաճա-
 րին մէջը քահանաները խառնել
 շտկելնինի՝ օրինաց գիրքմը գտան հը-
 նուց՝ ինչպէս կըսեն՝ մովսէս մարգա-
 րէին ձեռքովը գրած . ասիկա երբոր
 տարին Թագաւորին առջևը կարդա-
 ցին , ու հոն հասան՝ որ անձային օ-
 րէնքները չիպահողներուն պատիժ-
 ները կրգրէր , Թագւորը սաստիկ կըս-
 կիծէն վրայի լաթերը պատուեց՝ միտ-
 քը բերելով Թէ՛ իր հարը ու իրեն
 պապերը ինչէր ըրեր են այ դէմ . ո-
 ղով ան անչափ սրդողցուցերեն : Աւս-
 տի շուտմը մարդիք խրկեց որ երթան
 մէկ մարգարէիմը հարցունեն Թէ՛ ին-
 տոր պիտոր ըլլաաս իրենց բանը : Մ-
 նոնքալ երբոր գացին ոգդան ըսած
 մրդրէ ու հիին . անիկայալ այ դիէն
 ըսաւ Թէ բոլոր ան գրքին մէջի գրած
 պատիժները պիտի գան . բայց Թա-
 գաւորին ան կողորմի իր բարեպաշ-
 տու Թէր համար , որ ինչվան իր մահը

խաղաղութիւնս պարի, որ ան գալու վայել
 րը չիտեսնէ: Յովսիա թագաւորը
 աս ըսածինպէս՝ բոլոր իշխանները
 իր քովը ժողովեց. ու անանկ միաբան
 ժողովուրդն ալ մէկտեղ գացին տա
 ճարը, ու հոն ան գրքին բաները առ
 ջլենին կարդալէն ետե՛ ու խտ ու գա
 շինք բրաւ՝ որ ան կէ ետե՛ նոյ պատ
 ո՛ւն իրանքները բոլոր սրտով պահէն՝
 ու կուռքերուն բաները մէջերնէն
 վերցունեն, և նոյ միայն հաւատար
 մութիւն ծառայեն: Ասանկ պատու
 րանապահութիւն շտկովեցաւ բոլոր ժո
 ղովուրդը՝ թագաւորին բարի օրինա
 կը միշտ առջլենին ունենալով: Ասե
 ասկէ՛ ի դատ յովսիա մէկ փառաւոր
 զատիկմնալ ըրաւ բուն մովսիսական
 օրինաց ըսածինպէս. անանկ որ՛ նմա
 նը մէկ թագաւորմը չէր ըրած, որ
 եռսուն հազար ոչխար ու այծ, ու ի
 րեք հազար կով զոհեցան ատենը: և
 նոյ տասանակը պատուով առաւ տա
 ճարին մէջը իր տեղը դրաւ: Ասամ
 մէն բարիքները յովսիա ընէլէն ետ
 քը՝ իր թագաւորութե եռսունը մէկ
 տարին կամեցաւ նմ որ ալ աշխարհ
 քէս վերցունէ զինքը, որ ժողովրդոց
 վրա գալու պատիժները չիտեսնէ՝
 ինչպէս շատ անգամ սպառնացերէր.
 անոր համար թոյլ տրվաւ իրեն որ
 պատերազմ բանա նեքաւով ըսած
 է.

եգիպտացոց թագաւորին դէմ . որ
ասորեստանի վրա պատերազմ ելե-
րէր . և ան պատերազմին մէջը յով-
սիաս մէկ նետովմը զարնըվեցաւ՝ ա-
նանկ որ ինչպէս է դէմ բերին նէ՛ մե-
ռաւ , ու մահուանը վրա սաստիկ
սուգ ըրաւ ժողովուրդը , և փառա-
ւորապէս տարին թաղեցին իր գերեզ-
մանը ու երեմիա մարգարէնալ վրան
ողբմը շինեց :

ԺԳ. Գ յովսիայի ետեւէն ժղլորդը անոր
տղոցը մէկը յովաքազ ըսած քսան
վիրեք տարւան՝ թագաւոր դրին ի-
րենց վրա . որ իրեն հօրը բարեպաշ-
տուիը թողուց , ու անկէ առջի չար
թագաւորներուն հետեւեցաւ : Անոր
համար անձալ իրեն թագաւորուիը
կարճըցուց , որ իրեք ամսէն ետքը
երբօր նեքաւով եգիպտացոց թա-
գաւորը ասորոց պատերազմէն դար-
ձաւ , եղէմ եկաւ՝ յովաքազը աթո-
ռէն վերցուց , ու շղթաներով կապած
եգիպտոս տարաւ , որ հոն մեռաւ :
Եւ անոր տեղը թագաւոր դրաւ ա-
նոր մեծ եղբայրը քսանը հինկ տար-
վան եղիակիմ ըսած . ու ինքը փոխեց
անոր անունը յովակիմ դրաւ , ու
վրան ծանրը տուրքեր կապելով որ
տարիէ տարի վճարէ իրեն՝ անանկ
թողուց ելաւ դնաց :

ԺԷ. Ա ս եղիակիմ կիմ յովակիմ ըսած

ասլ յովսիայի իր հօրը նրման չեւաւ .
 հասլա մէկալ եղբօրմէնալ չար ու ա
 նօրէն ճամբա բռնեց . և թէպէտ
 շատ անգամ կըխրատէր զինքը երե
 միա մարդարէն , բայց շահմը չէր ը
 ներ : Սուտի չորս տարիէն ետե եկաւ
 նաբուգոդոնոսոր բաբիլացոց թա
 գաւորը առաւ Եղէմ , ու շղթաներով
 կապած բաբիլոն տարաւ յովակիմ
 թագաւորը . և քիչմը ատեն սլահե
 լէն ետքը վրան ծանրը տուրք դրաւ
 ու անանկ թող տըվաւ : Յովակիմալ
 քիչմը ժամանակ աս տուրքս վճարե
 լէն ետքը գլուխ քաշեց ասլրստամբե
 ցաւ նաբուգոդոնոսորէն . անոր հա
 մար նորէն եկան բաբիլացիքը ու
 քաղդէացիքը , ու երկան ատեն հե
 տը սլատերաղմընելով , Եղէմ առին
 մտան կողոպտեցին , ու ինքնալ տաս
 նըմէկ տարի թագաւորեւէն ետե
 չարաչար սպաննեցին :

ԺԸ. Ատեւէն թագաւորնօտաւ իրեն
 որդին յեքոնիա՝ որ յովակիմալ կըս
 վէր , տասնըութը տարվան : ասոր
 չարութենալ իր հօրմէն վար չէր մնար .
 ուստի շատ չանցաւ իրեք ամսէն ետ
 քը նորէն եկաւ նաբուգոդոնոսոր
 սլաչարեց առաւ երուսաղէմ , ու բո
 լոր քաղքին և տաճարին ոսկին ու
 արծաթը կողոպտելով , թագաւոր
 նալ իր բոլոր սլաւատի մարդիքնե

բովը ու իշխաններովը և ուրիշ հա-
զարաւոր գերիներով՝ Եղէմը պար-
սէց բաբելոն տարաւ, ու հոն մնա-
ցածներուն վրա Թագաւոր Թողուց
իր իշխանու թէ՛ ներքեւը՝ սեղեկիաւ
սած յալսիա Թագաւորին պատի տը-
ղան՝ քսանըմէկ տարվան:

Ժ Թ. V. ս սեղեկիայի չարութիւնը ու
անօրէնութիւնները անցուց իր եղբար-
ներուն ըրածները, անանկ որ՝ իր չար
օրինակովը բոլոր տակը մնացած Ժ ո-
ղովուրդն աւրեց, որ կաւապաշտ
ներէն վար չէին մնար. և ամենեւին
մարգարէից քարոզութիւնները չէին մը-
ռեր, հասլա ծաղրաւ կրնէին: V. նոր
համար Թոյլ տրվաւ ան՝ որ նորէն ի-
րենց երգումին դէմ՝ գլուխ քաշեն
նաբու գողոնսոր Թագաւորէն. որ
անոր ձեռքովը ալ բոլոր բովանդակ
ջնջէ վերցունէ, աս յուգայի ցեղի մը
նացած տէրու թիւը, ինչպէս իելլացոց
տասը ցեղինը առաջ ըրեր էր: V. ս որ
եղաւ, նաբու գողոնսորաւ մտմտաց
որ բոլորովին հրէից տէրու իր վերցու-
նէ, ուստի անհամար զօրքով նորէն
հրէաստան եկաւ, ու առաջ եգիպ-
տացիքը յաղթելով որ հրէից օգնա-
կան եկեր էին, ետքը գնաց Եղէմի
վրա, ու երկու տարի չարաչար պա-
շարեւէն ետե՛ սաստիկ ու ժովմը վրա
տալով պարսպին մէկ կողմէն փլցուց

մտաւ քաղաքը ։ Մնատենը գիշե-
 րանց քաղաքի մարդիքը փախչող փախ-
 չողի , սեղեկիա թագաւորնալ մէջն
 դուրս սրկրդ վեցաւ ելաւ որ փախչի .
 քաղաքէացիքը ճանչցան՝ ու ետեւէն ին-
 կան բռնեցին՝ նաբուգոգոնոսորի
 առջևը տարին . նաբուգոգոնոսորալ
 իրենանհաւատարմուիը երեսը զար-
 նելոյ՛ հոն բերել տրվաւ իրեն տղա-
 քը ու իր խորհրդակից իշխանները՝
 ու աչացը առջևը անոնք սպաննել
 տրվաւ ։ Ետքը իրեն երկու աչքնալ
 հաննել տրվաւ , ու անանկ շղթանե-
 լով կապած բաբիլոն տարաւ ։ Ատե-
 նաբուգարդան դահճասկետ ըսած իր
 քովի իշխաններէն մէկը Եղէմ խըը-
 կեց , որ եկաւ այ տաճարը ու թագա-
 ւորին պալատը թալլեց՝ ամմէն բա-
 նը վերցուց , ու կրակ տրվաւ էրեց .
 և քաղաքին պարիսպները հիմնայա-
 տակ վլցուց , ու բոլոր մեծամեծքը
 և ունեւոր մարդիքը բռնեց բաբիլոն
 գերի տարաւ . անանկ որ՝ միան աղքա-
 ները ու բանի չեկող անշահ մարդի-
 քը և երկրագործները հոն մնացին ։
 Աւսա մնացած Ժողովրդին վրա նա-
 բուգոգոնոսոր՝ հրէից ազգէն մէկ
 իշխանմը դրաւ գոգոգիա ըսած որդի
 աքիկամայ , որ մասեփա կրնատէր ։
 Մսիկա քիչմը ատեն խաղաղութեա
 աւվարեց , ինչվան որ մէկ ուրիշմը

յուզայի թիւրահան ցեղէն խամայ-
 էլ ըսած որդի նաթանիայ՝ դնաց խա-
 բեքայու թիւն գողողիան իրեն հե-
 տը միաբանած հրէաներով ըսպա-
 նեց, ու ետքը երբոր անկէց թալլած
 բաներովը ելեր կրփախչէր. յովնա-
 թան ըսած մէկմը որդի կարէի՝ զօր-
 քով ետեէն ինկաւ, որ անալ բանե-
 ըր թողած ճորով գլուխը փրցուցաւ
 մոնացոց թագաւորին քով գնաց, որ
 իրեն խրատովը գողողիայի սպան-
 նու թիր ըրերէր: Ատքը աս յովնա-
 թան ըսած ըս՝ որ ան մնացած հրէա-
 ները քովը ժողված ինքը անոնց իշ-
 խանուի կրնէր, իրեն սիրտնալ վախ
 մտաւ թէ քաղղէացիք նորէն իր վը-
 ըայալ գան. ու ասոր համար թէ-
 պէտ հարցուց երեմիա մարգարէին,
 և անկէցալ ան հրամանովը լսեց, որ
 ըսաւ թէ չի վախնատեղէ չիշարժի.
 բայց այսու ամիւ խօսքը չիմրուեց՝
 բոլոր ժողովուրդը մէյտեղ առաւ ե-
 գիսպտոս փախաւ. որ ետքը հոն իրենց
 պատիժնին տրվաւ ամ:

Վ. յսպէս բոլորովին վերջացաւ յու-
 ղայի թագաւորութիւնալ, ինչպէս շատ
 անգամ սպառնացերէր ամ՝ իրենց
 մեղքերը ու անօրէնու թիւները՝ մար-
 գարէներուն (և մանաւանդ երեմիա
 մարգարէին) բերնովը երեսնին ստա-
 լով, ու ըսելով թէ որ չի դառնաննէ

իրենք բոլորովին պիտի կործանէ, ու
 այլազգիներուն ձեռքը գերուէ պի-
 տոր մատնէ, ինտոր եղաւ: Անկէց
 Եօթանասուն տարիէն ետեւ թէպէտ
 նորէն ողորմեցաւ անձ՝ որ իրենց եր-
 կիրը դառնան. բայց միշտ օւրիշի
 տէրուէ ներքեւը եղան, և մէյմընալ
 ան իրենց առջի ինքնագլուխ ազա-
 տուիը ձեռք չի ձգեցին. ինչպէս որ
 կարգով իր տեղովը պիտի պատմենք:
 Հիմա պատշաճ կերեւա որ՝ մասնաւոր
 անձանց վերաբերեալ պատմութիւնե-
 րը դնենք՝ որ ինչպոց և յուզայի թա-
 գաւորուէ, կի՞՞ր ետքը՝ գերութեւ ա-
 տենը եղեր են:

ՄԼՍՆ ՏԻՆԳԵՐՈՐԴ

Պատմութիւն մասնաւոր անձանց, որ
ինչացոց գերութե ատենները կամ ա-
ռաջ եղեր են:

ԳԼԵ

Պարտաւրի Տօբիւայ:

Տորիժ ինչացի էր նեփթաղեմի
ցեղէն՝ թէղշուէ ըսած քաղա-
քէն, ինչացոց տասը ցեղին կուսպաշ-
տուէ ատենը: որ ինքը միշտ անձպաշ-
տուք ու բարեպաշտութիւն ապրելով
անյերոքութեամբ դրած հորթերը չէր
պաշտեր. հասկա մովսիսական օրի-
նաց հետեւելով, ամէն անձային տօ-
նախմբուէ օրերը կեւքեր յուդայի եր-
կիրը կանցնէր՝ եղէմ տաճարը կեր-
թար, ու հոն իր ուխտը և աղօթքը
կրկատարէր: Արքոր ինչացոց տասը
ցեղը գերի տարաւ սաղմանասար ա-
սորեստանի թագաւորը, տօբիթալ
հետերնին բռնըվեցաւ նինյէ գնաց.
ու հոն ալ իր աննա ըսած կնկանը
հետ մէկ հատիկ տօբիա տղեկովը ան
կուսպաշտներուն մէջը իր բարեպաշ-
տութիւնը չի թողուց. ու իրեն ազգին
գերիներուն շատ օգնութի կը հասնէր:

Ընոր համար անձալ զինքը օրհնեց՝
 որ սաղմանասար թագաւորին սիրե-
 լի եղաւ . այնչափ որ՝ իրեն վաճառա-
 կան (ԿՊ վէքիլխարձ) ըրաւ , ու տո-
 բիթի աղատուի տրվաւ՝ որ ուր ուզե-
 նէ երթա քալէ : Սաղմանասարին ե-
 տուէն երբոր սենեքերիմ թագաւոր
 եղաւ , ու եզեկիային պատերազմէն՝
 (ինչպէս վերը ըսինք ,) յաղթուած
 դարձանէ , ինչացոց հետ սաստիկ
 թշնամուք կը վարվէր , ու շատ մար-
 դիք կըսպաննէր : Տօբիթալ գիշե-
 բանց գաղտուկ կերթար ան մեռել-
 ները կը թաղէր : աս բանիս համար
 ուզեց թագաւորը որ տօբիթնալ ըս-
 պաննէ . անալ դնաց պահվեցաւ .
 ուստի իր բոլոր ունեցածները թա-
 գաւորական դիէն յափշտակեցին :
 Արբոր ըստանվեցաւ սենեքերիմ , տո-
 բիթալ իր տունը դարձաւ , և իր առ-
 ջի բարեպաշտական գործքերը ձեռ-
 քէ չի թողուց : Ինչպէս մէկ օրմընալ
 իր ազգականներուն հետ փառաւոր
 սեղան պատրաստած՝ կերակուր պի-
 տի ուտէրնէ , խրկեց իր տօբիա օր
 դին , որ երթա պըարտի՝ ինչացոց
 ազգէն աղքատ ու կարօտմար գըտնէ-
 նէ , բէրէ իրենց հետ նստեցընէ . գը-
 նաց տղան ու շուտմը դարձաւ պատ-
 մեց հօրը՝ թէ ինչացոցմէ մէկմը ըս-
 պաննած փողոցը ձգած է : Ըս օր
Լսեց

լսեց տոբիթ թողուց առջևի կերու
կուրը, ու շուտմը գնաց վերցուց մե-
ռելը տուն բերաւ՝ գաղտուկ պահեց,
ու գիշերանց ելաւ թաղեց. և ան գի-
շերը մովսիսական օրինաց ըսածին
պէս՝ պիղծ սեպվելով՝ տունը չի մտաւ
պառկելու, հատա գուրսը պատին
տակը հոգնած կունըկին վրա ինկաւ ։
ու հոն աչքը բաց քնանալնինի վե-
րէն ճնճուկներն որ կըծրտէին, ան
ծիրտը տաք տաք տոբիթի աչացը
մէջ երթալով կուրցաւ աչվոները,
անանկ որ՝ ալ ճար չեղաւ բացվելու ։
Բայց տոբիթ ասնեղուիսալ, որ եղ-
բայրսիրուէ պատճառով հանդըպե-
ցաւ իրեն, զարմանալի համբերու ի
կըքաշէր, ու փառք կուտար նյ. մա-
նաանդ որ՝ անկէց ետեւ աղքատուին
ալ կօխեց վրան, որ ալ միան կընկա-
նը ձեռքը կընայէր, որ մանած մանե-
լով խղճաբար կըպահէր իր տունը ։
Եւ թշվառուէս մէջը տոբիթ կար-
ծելով թէ ալ ինքը պիտի մեռնի եր-
թա, քովը կանչեց իր մէկ հաստիկ տո-
բիա որդին, ու անոր բարի բարի
խրատներ կըտակ ընելով, ըսաց՝ թէ
ես ատենով տասը քանքար՝ (ըսենք՝
քէսէ) ըստակ տրվելեմ գաբայելի՝
որ մարաց երկիրը կըլլա ։ ու հանեց
իրեն տըվաւ անոր ձեռագիրը, որ
երթա առնէ բերէ՞ ան ըստակը ։ Եւ

Ճամբորդութեան ընկեր գրտնելու հա-
մար տօբիա տնէն դուրս ելածինպէս՝
շուտմը առջևը տեսաւ մէկմը ճամ-
բորդի կերպարանքով, որ ան հա-
փայէլ հրեշտակն էր, որ ամ խրկե-
րէր իրեն. ասիկա առաւ բերաւ իր
հօրը քովը: Տօբիթալ հրեշտակին
ըսածինպէս՝ կարծելով թէ ինքը ա-
նանիայի իր բարեկամին որդին է,
ուրախութեւ իր որդին յանձնեց ա-
նոր՝ որ մարաց երկիրը տանի, ու հե-
տը խօսք դրաւ որ իրեն օրը դրամմը
վարձք տա, ու իր կերակուրը: Եւ աս
գործքըս կատարելէն ու առողջութեւ
դառնալէն ետքը՝ խօսք տրվաւ ուրիշ
բան ալ իրեն տալու: ու օրհնելով
իրենք ճամբա դրաւ:

Արբոր ասոնք եկան հասան եփրատ
դէտը, ու տօբիա գնաց դէտին քովը
որ քիչմը վըլացվի հանգչի, յանկար-
ծակի անդիէն և՛կ մեծ ձուկմը վրան
վաղեց. անատենը հաափայէլ հրեշ-
տակը ըսաւ իրեն՝ մի վախնար բռնէ
դուրս քաշէ. անալ ցամաքը քաշեց.
ու հրեշտակին տրված խրտաինպէս՝
անոր սիրտը, լերդը, ու լեղին մէկ
դի գըրաւ պահեց, ու ձուկը եփեցին
կերան: Անկէց ետքը երբոր ալ եկ-
բատան ըսած մարաց երկիրը հասան.
հրեշտակը դարձաւ տօբիայի ըսաց
թէ՛ երթանք աս գիշերըս հաս հաւ.

գուէլի տունը կենանք , որ օտար
 մարդ չէ՝ քու ազգականդ է . ու աս՝
 մէկ հատիկ օտաւ աղջիկ մը ունի , խե-
 լօք ու խմածուէն . քեզի կը վայելէ որ
 դուն առնես անիկա , կուզեսնէ ես
 հօրը հետ կը խօսիմ՝ ու քանը կը շի-
 նեմ : Տօբիայալ իրեն ըսաւ՝ ես կը
 վախնամ , լսերեմ որ եօթը հողի ան
 աղջիկը առնելու եղերեն , ու եօթ-
 նալ հարսնիքին առջի գիշերը՝ մէկ
 դէմը կա , որ եկեր մեռուցեր է ի-
 բնք . ես հօրս ու մօրս մէկ հատիկն
 եմ , թէ որ ինձի ալ անանկ պատա-
 հինէ՝ մեղք է իմ ծնողացս : Հրեշ-
 տակը նորէն սիրտ արվաւ տղին որ չի
 վախնա , ու սորվըցուց իրեն՝ թէ ինչ
 պէս աս փորձանքէս պիտի խալըսի .
 ասը սպրեց որ առջի գիշերը հետք
 քիչ մը կրակ առնէ , ու ան ձկան սիր-
 ար ու լերդը անոր վրա դնէ ծխէ . և
 հարսին հետ մէկ տեղ աղօթք ընեն
 աղաչեն այ . ու ան հօտէն ըսաւ՝ ան
 դէր կը փախչի կը կորսըվի , ու այ օրհ-
 նուք մէկ տեղ կը ծերանաք , զաւկը
 ներու տէր կը լաք , որ քեզի միայն
 պահերէր ի՞նչ աս աղջիկըս : Ատրը
 եկը ատան հաագուէլի տունը որ դա-
 ցին , հաափայէլ Հրեշտակը ինչպէս որ
 ըսերէր , մէջ մտաւ խօսեցաւ աղջը
 կանը հօրը մօրը հետ : Ա՛նոնք ալ
 շատ ուրախացան ասոր վրա որ աղջիկ
նին

նին տորիայի պիտի տան՝ ոչ իրենց
 ազգահիան էր : Այրբոր ալ սկսան
 հարսնիքը ընել . և ան գիշերը տորիա
 հրեշտակին ապրսպրածինպէս ընել
 լով՝ բանը որ յաջող գնաց . ամմէնքը
 փառք տալով նոյ՝ տասնըչորս օր ալ
 երկնցուցին հարսնիքին ու բախուիլ :
 Ան օրերնալ գնաց հրեշտակը ու ըս-
 տակնալ (ինչու համար որ ճամբա
 ելեր եկերէին ,) գաբայէ լի քովէն ա-
 ռաւ բերաւ , ու անանկ տորիայի հետ
 հարսը մէկ տեղ առած իր ըզակնե-
 րով բաներովը ելան դառնալու նին
 վէ : դալու : որ տորիթալ իրեն կնկանը
 հետ աչվընին ճամբան կըստասէին ,
 սրտերնին կը հալէր կը մաշէր՝ թէ այս-
 չափ ուշանալով չըլլա թէ տղին փոր-
 ձանքմը հանդըսած ըլլա :

Այրբոր ալ նինվէ քաղաքը մօտիկցան ,
 հրեշտակը տորիայի հետ առաջ ան-
 ցան՝ ու տուն եկան , և անատենը
 շուտմը տորիա հրեշտակին ըսածին
 պէս ան պահած ձկան լեղին իր հօրը
 աչքը քրտեց , ու անով բժշկելուցաւ
 տորիթ՝ աչվըները բացվեցան . ու
 տէ՛սնելունպէս՝ ու բախուիլ իր սիրե-
 լի զաւկին վիղը պըլլով լով փառք
 կուտար նոյ . մանաւանդ երբոր կըլը-
 սէր տորիայի՝ թէ ան ճամբորդուեց
 ատենը ինչպէս ողորմեցաւ նո՛ւ որ
 ամմէն բանը աղէկ յաջողեցաւ , ու
 ին

ինքը իր ազգէն հարս բերաւ իր տու-
նը : անոր համար եօթն օր ալ տորիթ
նորէն հարսնիքի ուրախուի ըրաւ :
Ատքը տորիթ իր տղին հետ խորուրդ-
ըրաւ որ՝ ան բերած ըստրկին կէսը
աս ճամբա ցուցունող կտրիճին վարձք
տան . որ իրենց այսպիսի ծառայուի-
ներ ըրաւ , հարսը բժշկեց , ըստակը
գնաց հաւատարմութեամբ առաւ բերաւ ,
ու իրեն կուրցած աչկաները բացվե-
լու՝ պատճառ եղաւ : Աստի երբոր
անիկա առջևնին կանչեցին՝ ու ան
բերած ըստրկին կէսը իրեն վարձք
տալու եղան , ան ատենը հրեշտակը
ալ յայտնեց անոնց թէ՛ ինքը հաւտարմ-
էլ հրեշտակնէ : Աս որ լսեցին՝ սրտեր
նին վախ ինկաւ ու խիտ շփոթվե-
ցան : անալ ըսաց իրենց , մի վախնաք ,
հասցա փնութ տրվեք մի , որ ձեր ը-
րած ողորմութիւնները և ուրիշ բարե-
գործութիւնները տեսնելով իս խրկեց
որ ձեզի օգնեմ . և հիմա ալ ատենը
հասաւ որ՝ նորէն իս խրկողին քովը
գառնամ . ու անանկ՝ ալ անոնց աչա-
քը առջևէն աներեւոյթ եղաւ հրեշ-
տակը : Ան ատենը տորիթ փառք
տալով մի օրհնութիւն շարադրեց . որ
անոր մէջը շնորհակալ կը լլա մի ը-
րած բարերարու եյր վրա , ու կրմար
գարեանայ թէ՛ իմ լացիքը ան դերու-
թէն պիտի գառնան , ու եղէմ նորէն
պի

սխտի շինվի : Անկէ ետքը բարի ծե-
րու թիւ ասարեցաւ տորիթ ինչվան որ
հարուր յիստուն տարվան եղաւ , ու
մահունն ատենը զարմանալի խրատ
ներ կտակ ընելով իր տորիա տղին՝
հողին աւանդեց : Տորիայալ հօրը ա-
սարսարած ինսպէս՝ զինքը , ու իր աննա-
մարը նինսկէ քաղաքը թաղելէն ետե՛
իւր սառա կնիկովը ելաւ եկբատան ա-
ներոջը քովը գնաց : հօնալ աներն ու
զոնքանը ինքը թաղեց . ու անոնց ու-
նեյածնալ ինքը ժառանգեց : ու իր
հօրը խրատներովը միշտ բարեպաշ-
տու թիւ ասարելով , ինքնալ անձային
օրհնուիւր ծերացած՝ հարուր քսանը
եթը տարվան վախճանեցաւ :

Գ . Լ . Բ .

Պատմութիւն (Զոգիւնայ) :

Սաքու գողոնոսորասորեստանի թ ա
գաւորը՝ արիաքսադ ըսած մա-
րաց մեծ թագաւորն որ յաղթեց , ա-
նով ալ աւելի սիրտ առած անանկ
քիթը մեծցաւ հպարտացաւ որ , ալ
կուղէր բոլոր աշխարքիս տիրել , ու
ամմէնէն ոյսպէս պաշտըլիլ : Աստի
ընտրեց իր զօրապետներուն մէջէն
մէկը աւելի քաջ ու զօրաւոր՝ հողե-
փեռնէս անունով . և անոր ձեռքը
հարուր քսան հազար հետեակ (իմ
եա

եայան) զօրք տրվաւ , ու այնչափաւ
 ձիաւոր , որ ինչպան ուր որ հասնինս :
 երթա իր իշխանութե ներքեւը առնէ .
 ու դէմ կեցողին չի խնայէ , ջարդէ
 աւրէ ու ոչընչացընէ : Հողեփեռնէս
 այսպիսի մեծ պատրաստութիւն ելաւ
 նինչիւն , ու առջեւ հանդրուած տե-
 րութիւները ու ազգերը , անողորմա-
 բար կոտորելով և թալլելով ու իր տա-
 կըր առնելով՝ եկաւ հասաւ հրէաստաւ
 նի քովը , ու հոն բանակը դրաւ կանկ
 առաւ ամսուսը չափ՝ որ զօրացը ու-
 տելիք պատրաստէ : Հրէայքը երբոր
 աս իմացան՝ ու տեսան որ ալ կարգը
 իրենց հասաւ , մեծ վախի մէջ ինկան .
 մանաւանդ անալ կը լըսէին թէ ամ-
 մէն տեղաց կուսքերը ու շնծները
 հողեփեռնէս կը վերցունէր , ու նա-
 բուղոգոնոսորը պաշտել կուտար .
 անոր համար բոլոր սրտով պաքով ու
 աղօթքով այդ իմեցին , որ իր տաճա-
 րը իրենց ազգովը խալըսէ աս բռնա-
 ւորիս ձեռքէն : ու իրենքալ ձեռվո-
 նին եկածին չափ իրենց սահմանին
 բերդերը զօրք դրին ամուրցուցին :
 Վետիղվա բսած հրէից քաղաքմը
 կար՝ թշնամիներուն դրած բանակին
 առջեւ , որ հրէաստանի դրօանայէս
 էր . աս ալ աղէկմը ամուրցուցած
 դէմ կեցերէր :

Հողեփեռնէս երբոր աս բանը իմա-
 ցաւ՝

ցաւ՝ կրակ կտրեցաւ , քովը կանչեց
 ժողովեց ան տեղացի իշխանները ,
 ու զարմանալով հարցուց պատճառը
 թէ՛ աս ինչլայի ըսած սղտի ազդմը՝
 իրենց ինչ բանին վրա յուսալով սիրտ
 կընեն կոր ինձի դէմ կենալու : Վս
 ատենը աքիոր ըսած ամսնացոց գըլ-
 խաւոր իշխանը , սկսաւ զուրուցել
 թէ՛ ակեն աս հրեայները , և ինչպէս
 զօրաւոր անձ ունին , որ քանիոր անոր
 տըլած օրէնքները կը պահեննէ , մարդ
 անոնց չի կըրնար յող թեր : անոր հա-
 մար հիմա հետերնին իյնալու ժամաւ
 նակը չի ըսաց , որ աղէկ կերթան ի
 րենց աստուծուն հետ . ըսպասենք
 որ մեղանչեն՝ ու աւրելին հետը , ան
 ատենը բանմը կը հողանք . չըլա թէ
 հիմա վրանին ելլենքնէ՛ խախք ըլ-
 լանք : Վս որ լսեց հողեփեռնէ՛ս՝ սաս-
 տիկ սրգողեցաւ աքիորի վրա , թէ
 ինչու անանկ բանմը չի սեպելով նա-
 բու գողոնասորի ու ժը՝ յանդ գնու թի
 դէմ խօսեցաւ : Սուտի ասոր պատիժ՝
 հրամայեց որ ոտքը ձեռքը կապած
 տանին աքիորը բետիղվայի բերդին
 տակը ձգեն , որ երբոր ըսաւ գամ
 քաղաքը մտնեմնէ , գնեն ալ անոնց
 հետ քու պատիժը կատարեալ գըտ-
 նես : Վս անկ որ ըրին . ինչացոց պա-
 հապանները ան տեսնելունսպէս՝ բեր-
 դէն ելան վրան վաղեցին , ու աքիորը
 բե-

բետիղվա բերին : ան ալ հոնտեղը
 ամմէնուն առջևը պատմեց թէ ինչ
 պառճառով հողեփեռնէս իրեն ա-
 սանկ ըրաւ , ու ինչպէս կըսպարաս-
 տըվի կոր դալու իրենք ջարդելու :
 Դողովուրդը աս լսելով ահաեցան ,
 ու սկսան պաղատիլ ինչ որ նայի անոր
 հպարտութիւնը , ու իրենց սղորմի : Մա-
 նաւանդ անկէց ետքը երբոր տեսան
 որ հողեփեռնէս բոլոր անհուն զօր-
 քով ալ եկաւ չորս դին բերդը պա-
 շարեց՝ ու քիչքին ջուրը կտրեց : Առ-
 սունը չորս օր որ աս պաշարումը քը-
 շեց , ալ ծարաւէն ճարերնին հատած ,
 քաղքին իշխանները կըմտմտային որ՝
 թէ հինկ օրէնալ ինձ իրենց չիողորմի
 աղատէնէ , ալ քիչը բանան թշնա-
 միին ձեռքը տան :

Եւ բետիղվա քաղքիս մէջը մէկ ու-
 նևոր օր բևարի կնիկմը կար շմառո-
 նի ցեղէն՝ յուգիթ ըսած , խիստ աղ-
 վոր տեսքով , և անանկ զարմանալի
 պարկեշտ , ինձախիս , ու առաքինի
 որ իր մանասէ ըսած երկանը մեռնե-
 լէն ետքը ալ չուղեց կարգըվիլ , հա-
 պա առանձնացած իր տունը կընս-
 տէր , ու պաքով աղօթքով այնպէս
 սրբութիւն կապրէր : Յուգիթ երբոր
 լսեց իմացաւ աս բաներըս , (ինչպէս
 կըսեն) աստուծմէ լուսաւորված ,
 իր քովը կանչեց քաղքին իշխանները

ու յանդիմանեց իրենք ան թերեհա-
 ւատական բանին վրա՝ որ հինկ օ-
 րէն թէ որ անձ մեզի չողորմինէ՝ քա-
 ղաքը թշնամիին ձեռքը տանք : Այտ-
 քը ալ ուրիշ խրատներով ու օրինակ-
 ներով յորդորելով անոնք՝ որ աստուծ-
 մէ յօյսերնին չի կըտրեն , ըսաւ ի-
 րենց թէ՛ միայն դուք աղօթից մի
 դադարիք , աս հինկ օրվանըս մէջ կը
 յուսամ որ անձ իմ ձեռքովըս ձեզի
 բարի ելքմը տա . ու դուք իմ ետեւէս
 միյնաք իմանալու՝ թէ ես ինչ պիտոր
 ընեմ : Անանկ դնաց յուդիթ իր ա-
 ղօթք ընելու տեղը , ու վրան քուրձ-
 մը հագած , և գլուխը մոխիր ցա-
 նած՝ ապաշխարուէ նշան , ինկաւ ան-
 աջաւ , ու սաստիկ աղաչանքով պա-
 ղատանքով խնդրեց անձ որ ողորմի իր
 ժողովրդոցը , և կարողուի տա , որ
 ինչպէս իրեն լոյս տրվերէ ընելու-
 նէ՛ յաջողուի կատարէ : Ատքը ե-
 լաւ վրացվեցաւ սրբըվեցաւ , մաղե-
 րը հուսեց շտկեց , ու ինչ փառաւոր
 հադուստներ ունէրնէ առաւ գլխէն
 ինչվան ոտքը դարդարվեցաւ . ու այն-
 պէս հազված կասլված՝ հետը ա-
 ուած իր մէկ աղախինը , ու անոր ձեռ-
 քը տրվաւ իր կերակուրին ամանը ա-
 նանկ քաղքէն դուրս ելան :

Արքոր քիչմը առաջ գացին , շուտմը
 վրանին հասան հողեփեռնէսի զին-
 վոր

վորները, ու զարմանալով թէ ինչ
բան ունի այնպիսի կնիկ հոն տեղ-
վանքը, իրեն հարցուցին թէ ո՞վ է,
ու առին հողեփեռնէսի առջևը տա-
րին: Անալերբոր տեսաւ խելքը դը-
նաց, ու սիրտը կապիւցաւ անոր
աղվորութիւնը վրա. հարցուց իրեն թէ
ո՞վ ես՝ ու սկից կուգաս: յուդի թալ
խելացի կերպով անուշ շարժմունք
ներով, (որ անոր սիրտը ալ աւելի ի-
րեն քաշէ ու զինքը խաբէ,) անոր պա-
տասխան տրվաւ թէ, տէր իմ՝ տե-
սա որ անձ բարկացերէ մեր ազգին,
ու այ երեսէ ինկած թշնամիներուն
ձեռքը պիտի շարաչար մատնելի մեր
ազգը, անոր համար ես փախաւ եկա
քու քովդ աղախին ըլլալու: Աւ
գիտնաս որ՝ ես անձապաշտ եմ, ուստի
կըխնդրեմ՝ որ ինձի հրաման տաս,
որ մարդ չիգպչի՝ գիշերները մինաւ որ
բանակէն դուրս ելլեմ, ու իմ ա-
ղ թքս առանձին կատարեմ, ու դառ-
նամ. որ ես անանկ իմ աստուծմէս
ատենը իմանալով՝ առանց մէկմը քու
զօրքէդ կոտորվելու, քեզ առնեմ ե-
րուսաղէմի մէջը տանիմ: Հողեփեռ-
նէս աս բաներըս լսելով՝ սիրտը ա-
ւելի կապիւցաւ ու տաքցաւ յուդի
թի վրան, և անոր բոլոր ըսածնե-
րուն հաւտալով՝ հրամայեց որ ներ-
քը իր քովը առնեն բերեն զինքը. ու

ասյրասյրեց որ իր ազնիւ կերակուր-
 ներէն ու գինիներէն անոր տանս
 բայց յուզիդ աղաչեց ըսաւ որ՛ես ձեր
 կերակուրներուն շէմ կրնար դաչիլ ,
 անոր համար հետըս ինձի կերակուր
 բերերեմ , կը հրամանեսնէ ես անկէց
 ուտեմ : Վսանկ իրեք որ իրեք գիշեր
 անցուց յուզիթ հողեփեռնէսի հե-
 տը . ու ըսածինպէս գիշերները մի-
 նաւոր բանակէն դուրս կելլեր՛ ու այ-
 աջե կիյնար աղօթքը կրնէր , որ
 ինչ բանի համար եկերէնէ՛ աջողվի
 շորդ իրիկունը հողեփեռնէս ու զեց
 որ մէկ փառաւոր սեղանմը ուրախուի-
 մը ընէ իր զօրապետներուն . յուզիթ
 ալ հոն կանչեցին՛ որ եկաւ հազված
 նստած՛ իր հետը բերածներէն կու-
 տէր . ու անատենը հողեփեռնէս որ
 չափ կրնայէր յուզիթի վրա՛ այնչափ
 ցանկութիւր աւելի շարժելով զինքը
 կրկորսունցունէր ու գինին կըխը-
 մէր : Արբոր սեղանը լըմընցաւ՛ ե-
 լան ամմէն մարդ իրենց տեղը գա-
 ցին , ու յուզիթ հողեփեռնէսի հետ
 մինաւոր մնաց . հողեփեռնէսալ թըմ-
 րած ինկաւ իր մահիձին վրա . ու ա-
 ռանց յուզիթի դոչելլու՛ խորունկ
 քուն եղաւ : Վնատենը յուզիթ ը-
 սաւ թէ հիմա է ժամանակը . ու քո-
 վը գնաց անոր թուրը հանեց , մէկ
 ձեռքովը մաղերէն բռնեց՛ ար ամ-
 ժիւ

ըսաւ

ըսաւ՝ դու օգնէ ինձի, ու մէկալ ձեռ-
 քովը երկու հեղ զարկաւ կտրեց հո-
 ղեփեռնէսի գլուխը . ու վրայէն ա-
 ռաւ դուրս ելաւ, իր աղախինին տը-
 վաւ՝ որ ան իրեն կերակրին ամանին
 մէջը դնէ : Աւանանկ՝ մարդ չխմա-
 ցած՝ (որ ամէնքը հողնած քուն էին,)
 գիշերանց բանակէն ելաւ՝ բետիղ-
 վայի սարսպին տակն որ հասաւ՝ ու
 ըսաւ, ալ դուռները բացէք՝ ան մեզի
 հետ է : Են որ լսեցին՝ վազեցին բա-
 ցին, ամէնքը հոն եկան՝ ջահերով
 ճրագներով վրան թափեցան, որ
 տեսնեն թէ՛ ինչ է : յուդիթ ալ ամա-
 նէն հանեց ցուցուց իրենց, ահա ը-
 սաւ հողեփեռնէսի գլուխը, որ հը-
 սարտութի մէր անձը կը քամահրէր .
 որ ինձիպէս մէկ կնիկմը ձեռքովըս
 սպաննեցի զինքը . Վողովուրդն ալ
 փառք տրվին այ, ու ուրախուէն ճէին
 գիտէր ինչպէս շնորհակալ ըլլան յու-
 դիթի՝ որ զինքը այնպիսի վտանգնե-
 րու մէջ ձգեց իրենք աղատելու հա-
 մար : Հոնտեղը կանչել տրվաւ յու-
 դիթ ան աքիոր ամնաացոց իշխանը .
 որ երբոր եկաւ լսեց աս բաներըս՝ ու
 հողեփեռնէսի գլուխը տեսաւ, յու-
 դիթի ոտքը ինկաւ չէր գիտէր ինչ
 ըսէ, ու ինքնալ գարձաւ անապաշտ
 եղաւ : Արբորալ լուսցաւ ստտու ե-

դաւ՝ յուզիթի ըսած ինչպէս առաջ ե-
 լան ան հողէփեռնէսի գլուխը իրենց
 բերդին վրա կախեցին . ետքը դուրս
 վազեցին գացին թշնամիներուն բա-
 նակին վրա : Անոնքալ աս բանըս
 տեսնելով շուտմը գացին հողէփեռ-
 նէսի ձան տալու՝ որ ելլեն ինչպէս
 պէտքէնէ ասանց դէմ պատերազմին :
 Արքոր հողէփեռնէսի պառկած տե-
 ղը մտան , ու տեսան որ անիկա ա-
 բուն թաթախ գետինը փրռված՝ դը-
 լուխնալ վրան չէ , բանը իմացան , ու
 սկսան կանչել վայ տալ իրենց՝ որ
 ինչպէս մէկ ինչացի կնիկմը խախք
 ըրաւ իրենք . ու շիոթած ամմէն բա-
 ներնին հոն թողուցին՝ ցիրուցան ըս-
 կսան փախչիլ : Շրէայքը ետենին
 ինկած շատ ջարդեցին անոնցմէ . ու
 բոլոր ունեցածնին թալլեցին տոին ,
 անանկ որ՝ եռսուն օր քրչեց աս բո-
 լոր թշնամեաց բանակին բաները
 կրելը՝ քաղաքը բերելը : ու հողէ-
 փեռնէսի խորանը (յի չատրուը) իր բո-
 լոր արծաթեղէն և ոսկեղէն բանե-
 ըովը յուզիթի հանեցին ընծա տը-
 վին . որ անալ ետքը եղէմի տաճա-
 րին նըվիրեց : Ալ ՚ի շնորհակալուի
 աս յուզիթի ըրած քաջութեը՝ չորս
 դիէն ամմէն քաղքներէն մեծամեծ-
 ները՝ էրիկ մարդ կնիկ մարդ կուգայ-
 ին յուզիթ տեսնելու , ու աչքիլուս

ընելու : Վաւ եղէ մէն յովակիմ քա
 հանայապետնալ եկաւ , ու օրհնեց
 զինքը : յուգիթալաս քաջութիը ու
 փառաւոր յաղթութիը՝ նյ համարե
 լով , մէկ յորդորական օրհնութիմը
 երգեց նյ : Աւ այսպիսի ուրախուիս
 իրեք ամիս քրչեւէն ետքը , յուգիթ
 նորէն իր առջի ճամբան բռնեց՝ գը
 նաց իր տունը առանձին կրկենար ,
 ու անանկ բարի վարքով ապրեցաւ
 ինչվան հարուրհինկ տարի . ու հոն
 բետիղվա քաղաքը թաղվեցաւ իր
 երկանը քովը :

Գ. 1 : Գ .

Պատմութի Լսելեբայ :

Մտաշէս մեծ ու զօրաւոր պարսից
 թագաւորը , իր թագաւորութե
 երրորդ տարին երբոր փառաւոր յաղ
 թուիմը ըրաւ՝ որ հարուր քսանըեօ
 թը գաւառ հնարստանի երկրէն իր
 տակը առաւ . ուզեց մէկ մեծ կո
 չունքմը և ուրախուիմը ընել իր իշ
 խաններուն՝ սիսիս ըսած թաղաւո
 րական քաղաքին մէջը , որ վեց ամի
 սի չափ ատեն քրչեց . անկեց ետքը
 անորպէս վեցօրալ ուամիկ (յի պոյա
 ղի) մարդիքներուն ըրաւ : Աւ ան
 չափ փառաւոր և ամմէն գիէն զար
 մանալի եղաւ ան կոչունքներըս , որ

շէ լըսված թէ անոր նմանը եղած
 ըլլա աշխարքիս մէջ, և աս շէ որ մի
 ան երիկ մարդոց, հասլա անորպէս
 ուրիշ կոչունքալ ըրաւ աս թինէ (Թա
 գուհին՝ կանանց կողմը (յի հարկմը),
 բոլոր մեծամեծաց կնիկներուն: Աս
 ուրախութիւններուս ետքի օրը արտա
 շէս Թագաւորը Եւէ լի զո՛ւարճացոսծ
 (յի քէՖ չաթմիշ ըրած,) խրկեց կան
 շեց որ աս թինէ Թագուհին ելլէ աս
 տին գա՛ որ իր իշխաններուն ու բո
 լոր մարդոց առջևը երևնա ցուցունէ
 իր գեղեցկուիը: Այրբոր աս թինէ չի
 հնազանդեցաւ Թագաւորին՝ ու չու
 ղեց գալ. Թագաւորը շատ սրդողե
 ցաւ վրան, ու իր իշխաններուն հետ
 խորհուրդ ըրաւ որ՝ աս բանըս առանց
 պատիժ տալու Թողունքնէ՛ ամմէ
 նուն կնիկները ասկէց չար օրինակ
 կառնեն ու իրենց երիկնին շէն սե
 պեր՝ ոտից տակ կառնեն, ուստի Թա
 գուհիուհ վար ձգեց հանեց աս թի
 նէն. և բոլոր պարսից տէրունէ մէջ
 հրաման եղաւ որ՝ գեղեցիկ աղջիկ
 ներ ժողովրդին, որ անոնցմէ աս թի
 նէի տեղը ուրիշմը ընտրուի:

Ան ժամանակները սիսիա քաղաքը
 հրէամը կար մուրդքէ անունով՝ բե
 նիամենի ցեղէն, որ նաբուգոդոնո
 սորի ատենին գերի եկածներէն էր.
 ու ասիկա իր հօրը եղբօրը աղջիկը,
 (որ

(որ որք մնացերէր, եսթեր անունով
 խիստ գեղեցիկ,) պղտրկուցմէ քովը
 առած կը պահէր. ու աս եսթերս
 ալ, ինչպէս ըսինք՝ արտաշէս թագա
 ւորին համար ընտրած աղջիկներուն
 մէջը առին: Արքոր ատենը եկաւ՝
 ասոնք թագաւորին առջևն որ հա
 նեցին, մէջերնէն թագաւորը եսթե
 րը հաւնեցաւ ընտրեց որ՝ իրեն թա
 գուհի ըլլա ասթինէին տեղը. ու աս
 նոր համար փառաւոր թագաւորա
 կան հարսնիք ըրաւ: Այս եսթեր
 մուրդքէի խրատը պահելով առջի
 բերանը չի յայտնեց իր ինչ ազգէ ըլ
 լալը, ու գաղտուկ ներսը վանց իր
 անծպաշտութիւն ձեռքէն չի թողուց:
 Ինչպէս ինքը մուրդքէն ալ անանկ
 կընէր, որ թագաւորական պալատին
 ծառայուէր մէջ էր: Այս ան ատեն
 ները ասալ պատահեցաւ՝ որ երկու
 ներքինի (կի՞ թիւորական հարեմին
 վերակեցուներէն,) մէկ պատճառով
 մը թագաւորին վրա ոխ պահելով
 գաղտուկ խօսք դրին՝ որ թագաւոր
 րը մեռցունեն. մուրդքէն որ աս գիտ
 ցաւ՝ կամացմը հասկըցուց ներսը ես
 թեր թագուհին. թագաւորն ալ ան
 կէց բանը իմանալով, բռնեց կախե
 տրվաւ ան ներքինիները. ու հրա
 մայեց որ աս մուրդքէի ըրած հաւա
 տարմունքը՝ յիշատակարանը գրվի:

Ի այդ արտաշէտ թագաւորին իշխան
ներուն մէջը գլխաւոր մէկմը կար՝
համան ըսած, հստատ ու ամբար
տաւան մարդմը. ասիկա աւելի երես
գըտնալով թագաւորին առջևը, հը-
րաման հանել տրվաւ որ՝ բոլոր պա-
լատի մարդիքը թագաւորէն ետքը
ինքը ճանչնան՝ և իրեն երկրպագու
թի ընեն: ու ամմէնքը հնազանդե-
ցան տնանկ կրնէին՝ միան մուրդ քե-
էն՝ ի զատ՝ որ ինքը համանի երկրպա-
գու ի չէր ըներ: Համան աս բանիս
վրա այնչափ առնրվեցաւ ու կատողե-
ցաւ որ, անոր ոխը բոլոր հրէանե-
րէն կուղէր հանել, (գիտնալով թէ
մուրդ քէն հրէայ է,) ուստի հասկը-
ցուց թագաւորին՝ թէ աս հրէից ազ-
գը մէկ խաբէ բա խռովարար ու վը-
նասակար ազգմընէ, պէտք է որ բո-
լորովին վերցըվի մեր մէջէն, որ մեր
տէրու իր խաղաղուն գտնէ: Աւ թա-
գաւորական հրովարտակով (յի ֆէր-
մանով) հրաման հանել տրվաւ որ՝
հրէից ազար ամսուն տասվիրեքին
բոլոր պարսից իշխանունէ մէջ եղած
հրէաները, որ քաղաք որ գտնրվի-
նէ՝ էրիկ մարդ՝ կնիկ մարդ, ծեր,
տղա, ամմէնքը ան մէկ օրվան մէջ
թրէ անցունեն. ու իրենց ունեցա-
ծը առնեն, և աս հրովարտակըս ա-
ռաջ հոն թիւրական քաղաքը կար

դացւիւցաւ, ու անկէց չորս դին խրթ-
կըվեցաւ՝ որ ան ըսած օրը ամմէնը
սլատրաստ կենան: Հրէաները եր
բօր աս բանս լեցին՝ ալ յուսահա-
տած չէին գիտէր ինչ ընեն, սլաքով
ու աղօթքով կաղաչէին ան՝ որ աս
փորձանքէս իրենք խալըսէ:

Մուրդքէնալ որ աս իմացաւ՝ սառ
տիկ ցաւէն խելքը գլխէն թռաւ,
ուստի վրայի լաթերը սլատառ սլա-
տառ ըրած, ու մէկ քուրձմը հագած՝
գլուխը մտիւր ցանած՝ փողոցները
ինկեր աստին անդին կըկանչէր կը-
սէր թէ՛ ինչ ըրաւ իմ ազգըս որ ա-
սանկ սլարապ տեղը պիտի կորսըվի:
Կտքը մէկ ներքինի իմը ձեռքով խրթ
կէց ներսը եսթերի ըսելու թէ՛ յի
չէ՛ իս՛կ քու ազգըդ, ու թագաւօ-
րին խօսք անցուր որ աս փորձանքէս
աղատինք: Կսթերալ պին խրկեց
թէ՛ չեմ կրնար, ինչպէս դունալ գի-
տես օրէնքը, որ եթէ ինքը չի կան-
չած թագաւորին առջևը մարդ ել-
լէնէ՛ կըմեռնի, ու աս պատճառովը
ես եռսուն օր է՝ որ թագաւորին
քով չեմ գացեր: Մուրդքէ նորէն
խրկեց ըսաւ թէ՛ եսթեր՝ չի կարծես
թէ աս փորձանքէս դուն աղատես:
Կարող է ան մեզ ամմէնքըս աղա-
տել, ու քեզ քու ազգականներովդ
սլատեւ, (որ ձեռքէդ կրնար գար

աս բանիս ճարմը հողալու,) (Թէ որ
 գունն անհող ըլլաս: Աս որ լսեց ես
 Թեր տակնու վրա եղաւ, անճրկե-
 ցաւ՝ ու չէր գիտեր ինչ ընէ, և նորէն
 խրկեց ապրսապրեց մուղքէի, որ ինքը
 երթա ան սիսիս քաղքի հրէաները
 մէկտեղ բերէ՝ ու իրեք օր գիշեր ցո-
 րեկ ծամ պահեն իրեն հետ՝ ու ա-
 ղօթք ընեն, որ ամ իրեն ուժ կարո-
 ղուի տա Թագաւորին առջևը ելլե-
 լու: Թէ և ըսաւ՝ ասով իմ կենացըս
 զէնմընալ հասնելու ըլլա: Աստի
 ինքը ես(Թեր Թագուհին ան ատենը
 իր Թագաւորական փառաւոր լաթե-
 րը հանեց վրայէն, ու մէկ քուրձմը
 հագաւ, և անուշահոտ եղերն ու
 խունկերը վերցուց՝ ու մօտիւր ու աղբ-
 ցանեց գլուխը, անանկ ինկաւ ամ առ-
 ջև՝ ու խոնարհուք աղօթք ընելով
 կաղաչէր որ՝ իրեն լոյս տա ինչ որ ը-
 նելուէ նէ: Ասանկ երեք օր ասպաշ-
 խարուք աղօթելէն ետև՝ երրորդ օրը
 հանեց վրայէն ան քուրձերը, ու իր
 փառաւոր լաթերը հագած՝ զարդար-
 ված, հետը երկու աղախին առաւ՝ ու
 այնպէս սիրտ ըրաւ ելաւ գնաց Թա-
 գաւորին առջևը: Աայց երբոր Թա-
 գաւորին երեսը սրդողած խպէս տե-
 տաւ, որ առանց կանչելու իր առջևը
 ելերէ, ես(Թեր սաստիկ վախէն մա-
 րեցաւ իյնալու որ եղաւ, ան ատենը

թժ թագաւորին սիրտը շարժեց, որ
 շուտմը ցաթ կեց ելաւ աթոռէն՝ ե-
 կաւ բռնեց վերցուց ինքը. ու անուշ
 խօսքերով սիրտ տալով իրեն ըսաւ՝
 մի վսխնար էսթեր տիկին, իս քու
 եղբարդ սեպէ՛ ու անանկ համար
 ձակ հետըս խօսէ՛, աս ըսաւ՝ ու ոսկիէ
 դաւաղանը առաւ վրան դրաւ :
 Ասթեր ասոր վրա քիչմը իրեն եկաւ,
 բայց խօսիլնինի մէյմալ սիրտը վախ
 ինկաւ՝ ու մարեցաւ : Վնատենը թագ-
 աւորը իր ծառաներովը նորէն վը-
 րան գորգ որալով՝ բռնեցին վերցու-
 ցին, ու թագաւորը ըսաւ թէ՛ ես
 թեր տիկին՝ ինչ է՝ ուզածդ, գիտնաս
 որ կէս թագաւորու թիսալ ուղեանէ՛
 քեզի կուտամ. Ասթերալ ան ժա-
 մանակը բերանը բացաւ ըսաւ, ու-
 զածս աս է՛ ասոր ես մէկ սեղանմը
 պատրաստեբեմ, կրխնդ բեմ որ՝ հա-
 մանը հետըդ առնես հրամմէս իմ
 սեղանըս դաս : Թագաւորնալ ես-
 թերի խնդ իրքը կատարեց, կանչեց
 համանը՝ ու մէկտեղ գացին եսթերի
 սեղանը. երբ որ կերան խմեցին, թագ-
 աւորը նորէն եսթերի ըսաւ որ՝ իս
 մէ խնդրէ՛ ինչ որ կուղեանէ, որ քեզի
 ընեմ : Եսթերալ ըսաց, կրխնդ բեմ որ
 վաղը նորէն հրամմես համանի հետ իմ
 սեղանս դաս : Վս բանիս վրա համան-
 նալ սաստիկ ուրախանալով, երբ որ

Ելաւ տուն կրդառնար, ճամբան
 պատահամբ մուրդքէն դիմացը տես
 նելով՝ որ իրեն երկրպագուի չըրաւ,
 նորէն բարկուիլ շարժեցաւ վրան:
 Ատքը տուն որ դնաց, խնտու մով իր
 փառաորուիները սկսաւ պատմել
 իր կնկանը՝ ու բարեկամներուն առ
 ջլեր. ու պարծենալով ան ալ ըսաւ
 թէ՛ ես թեր թագուհին թագաւո
 ըին սեղան ըրաւ, ու անոր հետը իս
 մէ՛ իզաա՛ ալ ուրիշ մարդ չիկանչեց:
 Քայց ասոնք ըսաւ՝ առջևըս բանմը
 շէն երևար՝ երբոր կրտեսնեմ մուրդ
 քէն՝ որ մէկ անշահ հրէամը թագա
 ւորին պալատը մըտեր՝ զիս չի՛ սի
 պեր: Ի՛նոնքալ ըսին թէ՛ ատ մէկ
 գրժար բանմը չի՛. յիստուն կանգուն
 բարձրը մէկ փատմը շինե՛լ տուր.
 վաղը գնա՛ թագաւորին հասկրցուր,
 ու բանէ անկեց կախե՛լ տուր մուրդ
 քէն: աս բանիս համանին միտքնալ
 պառկեցաւ ու շուտմը հրամայեց որ
 փատը պատրաստեն:

Քայց տես այ բանը, որ ան իրիկունը
 թիւորնոր ես թերի սեղանէն դար
 ձաւ՝ ամենեկին քունը չի տարաւ.
 ուստի ելաւ նըստաւ, ու զեց որ ան
 ցած գացածներուն յիշատակարան
 ները առջևը բերեն կարդան: Այ
 բոր կրկարդային՝ ու հոն հասաւ որ
 գրած էր թէ՛ երկու ներքինի կու
 ղէին

զէին թփերը մեռցունել . ու մուրդ
քէ հաւատարմութիւն յայտնեց թագա
ւորին անոնց խորուրդը . անատենը
թագաւորը դարձաւ հարցուց թէ՛
ասոր համար մենք մուրդքէին ինչ
վարձք տրվինք : ծառաներնալ ըսին
թէ՛ բանմը չեղաւ իրեն : Ատքը թա
գաւորը աս բանիս վրա ինքիւրեն մըտ
մըտալով , առտրվանց կանուխ ելաւ
հարցուց թէ՛ ակ կա դուրսը եկած .
(համաննալան վերը ըսած ինպէս կա
նուխ ելեր թագաւորին դուռը եկեր
էր , որ հրաման առնէ մուրդքէն կա
խելու) ծառաները նայեցան , ըսին
թէ՛ , համանը եկեր է : Թագաւոր
նալ ներս կանչել տրվաւ համանը ,
ու աս հարցուց իրեն , դուն ըսէ ը
սաւ , թէ որ ես մէկը ուզեմ փառա
ւորելնէ՛ ինչ պէտք է որ անոր ընեմ :
Համաննալ մտմտաց թէ՛ իսմէ՛ իզատ
ով պիտոր փառաւորէ թագաւորը ,
ուստի պատասխան տրվաւ թէ՛ ան
մարդուն՝ թագաւորական հագուս
տը կը հաղցունեն , ու թագաւորին
ձին կը հեծցունեն , ետքը թագաւո
րին խիստ սիրելիին ձեռքը կուտան ,
որ ան կառնէ կը քալեցունէ բոլոր
քաղաքը , ու անոր առջևէն քարոզ
(յի թէ՛ լաւ) կը կանչուի թէ՛ ասանկ
կը լա ան մարդուն՝ ով որ թագաւո
րը կը փառաւորէ : Աս համանի ըսաւ

Ճին թագաւորնալ հաւնեցաւ՝ խնամ
 աղէկ է ըսաւ, դնա՛ ատ բոլոր ըսած
 ներքո մուրդ քէի ըրէ՛. որ անանկ հա
 ւատարմութի ցուցուց մեզի: Համան
 նալ ասանկ իր խօսքով ը բռնելաճ՝
 շուտմը հ'սագանդեցաւ թագաւորին՝
 դնաց ան բաները մուրդ քէին ըրաւ:
 ու ասոր վրա սաստիկ սիրտը կ'օտրած
 գլուխը կախ իր տունը դարձաւ: Այս
 քրալ թամանակը հասաւ՝ որ եկան
 ինքը կանչեցին, ես թեր թագաւորին
 սեղանը դնաց: հոն թագաւորը ու
 տել խմելէն ետեւ, նորէն ես թերի
 հարցուց թէ՛ ինչ է քու խնդիրքը,
 գ. իտնան որ՝ թագաւորու էս կէսնալ
 ուղեննէ՛ քեզի կուտամ: Աս թերալ
 անատենը սիրտ առաւ, ու բանը բա
 ցաւ ըսաւ թէ՛ իմ, և իմ ազգիս կէ
 անքը քեզմէ կըխնդրեմ. որ ատ բան
 սարկու՝ ու խաբեբա համանը քեզի
 ծնւ. հասկը ցունե լով, ուղեց որ մեզ
 բոլորը ջարդէ: Աս որ լեց թագա
 ւորը ներքե վրա եզաւ՝ ուստի ձգեց
 դուրս ելաւ: համանալ անատենը մը
 նաւոր որ մնաց՝ ելաւ ես թերի ոտքը
 ինկաւ՝ կաղաչէր որ իրեն խնայէ: Ա.
 նոր վրա նորէն որ դարձաւ թագաւ
 ւորը՝ ու ան տեսաւ, բարկուէն կը
 բակ կտրեցաւ, կարծեց թէ թագաւ
 հին բռնաբարութի կընէ. ուստի
 շուտմը հրամայեց որ բռնեն տանին
 զին.

դինքը ան փատէն կախեն , որ օրով
առաջ ինքը մուրդքէի համար պատ-
րաստեր էր :

Ու ան օրը համանի բոլոր ունեցած
բարիքը՝ թիւորը եսթերի պարզե-
տրվաւ . և ասալ իմանալով որ մուրդ-
քէն եսթերի ազգականն է՝ համանի
իշխանութիւնը մուրդքէին վրա դար-
ցուց . ու ան հրէից վրա եղած հրո-
վարտակին դէմ՝ նորէն ուրիշ հրո-
վարտակ չինեց՝ ան առջի ըսածները
դարձուց ետ կանչեց . ու հրաման
հանեց որ՝ հրէաները իրենց թշնա-
միները ջարդեն ադար ամսուն տաւ
վիրէքին , ան օրնոր իրենք պիտի ջար-
դըվէին , ինչպէս որ համանը դրե-
րէր : Այլ անանկ միան սիսիս թագաւ-
ւորական քաղաքը ան օրը հինկ հա-
րուր հողի սպաննեցին . ու համանի
տասը զաւակներուն հետ հարուրաւ-
ւոր հողիալ հրէից թշնամիներէն կու-
խեցին . ու բոլոր պարսից տէրութե-
մէջ աստին անդին աս պատճառովս
հազարներով սպաննեցին : Այտքը աս
ազատուէրս համար՝ ի շնորհակալու-
թիւնց հրէաներնալ տօն հաստատե-
ցին ադար ամսուն տասնըչորսը . որ
ինչվան այսօրըս կը պահեն , ու իրենց
լեզվովը Քաթիճ կըսեն , որ վիճակ
ըսելէ . պատճառն որ՝ աս օրըս վիճակ
ձգելով հանեց սահմանեց համան՝

որ հրէայքը ջարդէ : ու իրենք այն ուղորմու թիւը ան օրը իրենց թշնամիները կուտրել տրվին :

Գ. I : Գ .

Պարտաւիճի Մարգարէից :

ՄԾաշունչին մէջը շատ մարգարէներ կը յիշվին, որ անոնցմէ ոմանք մենքալ տեղովը մէջ բերերենք . քայց մասնաւոր գիրքով մարգարէութի գրող (քաց'ի մովսէս մարգարէէն , որ նճաշունչը ծարէն ինչվան իր ժմկի պատմութիւն ինքը գրերէ . ու սամուէլ մարգարէէ , որ անալ ինչպէս կըսեն՝ դատաւորաց ատենէն ինչվան իր մահը եղած պատմութիւնը գրեց ,) մնացածը միան տանըվեց են՝ որ իրենց գրվածքը մք գիրք սեպվեցան : Մտոնց չորսը մ' ետայի ; երեմիա , եղեկիէլ , դանիէլ , իրենց մարգարէական գրվածքին շատու թիւը համար՝ մեծ մարգարէ ըսվեցան . իսկ մէկալ տասվերկուքը՝ որ մարգարէական գրվածքնին կարճկեկ է , փոքր մարգարէ ըսվեցան : Հիմա կարգը կը բերէ որ՝ ասոնց վրայալ համարտօտ կերպով տեղեկուիմը տանք, ու իրենց գրվածքէն երևելի պատմութիւնները հոս դնենք :

Ասայի մարգարէն օրդի ամովսայ՝
 յու

յու գայի ցեղին տերուն մէջը՝ ոգիւս
 թագաւորին ատենէն սկսաւ իր մար
 գարէնը , ու ինչպիսի եղեկիայի ա
 տենը բըշեց . որ իրեն շատ օգնուի հա
 սաւ այ կողմանէն , ինչպէս տեղովը
 ըսերենք : Այսպիսին՝ մեսիային վրա
 գրած մարգարէն թիւերը անանկ
 տեղն՝ իտեղը բաց ու յայտնի են , մա
 նաւանգ անոր հրաշալի ծնունդը՝ ու
 նախատալից մահը , որ կարծես թէ
 աւետարանչիպէս եղածը կը պատմէ :
 Ասոր տեսիլքներուն մէջը գլխաւո
 ըր ան եղաւ որ՝ իր մարգարէն թի
 սկիզբը տաճարին մէջը տեսաւ ան
 բարձրը փառասէղ աթոռ նստած ,
 ու բոլոր տաճարը լուսաւոր հրեշ
 տակներով լեցուն , սերոբէնները՝ այ
 չորս գին պատած վեց վեց թւերով
 (այ խանատներով) , որ երկու թւո
 վը երեսնին կը գոցէին՝ այ ահէն , եր
 կուքովը ոտվընին կը ծածկէին , ու մէ
 կալ երկուքովը կը թռչըտէին , ու
 դաս դաս կանչելով կերգէին , ՍԷ ԹԲ
 ԹԲ ԹԲ զօրուէց՝ լի է ան երկիր քառօրն .
 ու ան սաստիկ ձայնէն բոլոր տաճա
 րը ահռելով կը թընտար : Ասոր տե
 սաւ մարգարէն , ինքնալ սոսկալով
 վայ ինծի ըսաւ , որ ես ողորմելիս ան
 զօրուէցը ալքիս առջևը կը տեսնամ ,
 ու ասանկ կապիւած կեցերեմ , պատ
 ճառն որ՝ պիղծ բերան մարգ եմ ես ,

ու պիղծ բերան ժողովուրդոց մէջ կը
կենամ : Վն ատենը սերօթէնէրէն
մէկը ունեւիով (իմ մաշայով) սեղա
նին վըրայէն մէկ կրակի կաճմը ա
ռաւ բերաւ մարդարէին բերանը մօ
տեցուց՝ ու ըսաւ , ասիկա քու բերնիդ
դպչեւիով՝ կըսրբէ կըմաքրէ քու մեղ
քերըդ ու անօրէնուիներըդ : Ատքը
եսայի լսեց որ անձ կըհարցունէր կը
սէր թէ՛ սով խրկեմ սով երթա ան ժո
ղովուրդին քովը : Ենքնաւ պինս տրվաւ
թէ՛ ահա ես կեցերեմ , իսխրկէ : ան
աւ ան ժմկէն խրկեց ինքը , որ երթա
քարողէ ինչացոց : Աւ շատ տարի քա
րողեւէն ետե՛ ինչպէս վերը ըսերենք ,
մանասէ թագաւորին հրամանովը
սղոցվելով վախճանեցաւ :

Արեմիա մարդարէն որդի քեզկեայ՝
ղևտայի քահանայական ցեղէն անա
թովթ քաղաքը ծնաւ . որ մօրը փո
րէն անձ սրբեց՝ իրեն մարդարէ ընա
րեց . ու սաի սրղտրկուց սկսաւ մար
դարէուի ընել՝ յովսիա յուդայի թա
գաւորին ատենէն , ինչվան որ բոլր
րովին կործանեցաւ հրէից տէրաւիր :
Վնձ երեմիայի շատ տեսիլքներ ցու
ցուց , որով հրէից վերջի գալու մօտ
կործանումը կիմացունէր : Վն տե
սիլքներուն մէջը մէկնաւ աս եղաւ
որ՝ երկինքը հիւսիսային դիէն մէկ
կաթսամը (իմ խազունմը) սաստիկ
բո՛

բոցով կրակի վրա դրած կեռարկոր .
 ու ասով անձ խմացուց որ ան կողմէն
 պիտոր քաղղէացիքը հրէից վրա խրկէ
 իրենց մեղացը պատիժ : Այրեմիա
 ամմէն մարգարէններէն աւելի իր ազ-
 դին անօրէնութեցը ու թըշվառութեցը
 վրա կրտանջըլէր ու կուլար . որ ետքը
 ալ յուսահատութե ան խղճալի ողբը
 ըսաւ վրանին որ կրակսի . ( ) Ինչո՞ւ զու-
 րաւ նստաւ Գայնացեալ բաղա՛ն Բաղճա՛ծ
 զո՛ւ : Ազգէ՛մի պաշարման ատենը ե-
 րեմիա այսպիսի երած սրտով ան իր
 բերանը դրած խօսքերը ու յանդի-
 մանութիները համարձակ որ կը բարո-
 ղէր հրէից . անոնք գառնալու ա-
 պաշխարելու տեղը՝ սաստիկ կատէին
 ու կը հալածէին զինքը : Եւ աս հերիք
 չէ , ետքը խօսքալ դրին որ բռնեն
 ըսպաննեն , իբր թէ ինքը ատանկ քա-
 ըողութիներով ժողովըրդին ձեռքը կը
 թուլցունէ՛ որ թշնամիին գէմ կը
 պատերազմէին : Աւերքոր ինքը բըռ-
 նեցին՝ սեղեկիա թագաւորին առջևը
 տարին , ու անալ մեղքընցաւ բան
 չուղեց ընել . անոնք բռնութե անին ե-
 րեմիան մահապարտներուն գուբը
 (քի խանլը խույուն) ձգեցին՝ որ եր
 թա մեռնի : ու հոն կը մեռնէր՝ թէ որ
 արդամե լէք եթովպացի ըսած իշխա-
 նը՝ շուտմը մէջ չխմոնար՝ թագաւո-
 րին հասկըցունէր թէ՛ աս նեղութե
 ա .

ատենը այսպիսի սուրբ մարդ մեզի
 հարկաւոր է ըսելով . ու անանկ երե-
 միան դուքէն հանեց , որ անկէ ետե
 ինչիւն էղէմի առումը բանտը կէ-
 ցաւ : Ատքը երբոր նաբուզարդան
 դահապետը եկաւ հրէաները գերի
 բռնեց բաբիլոն տարաւ , երեմիան
 անկէց ինդրեց որ ինքը իր բարութե-
 սած աշակերտին հետը (որ անալ
 մարդարէութի կրնէր երեմիայի ձե-
 ուաց ներքեւը) երկուքնին էղէմ մը
 նան : Վայց անկէետե յովնաթան որ
 գի կարէի ըսածը երբոր տիրեց մնա-
 ցած հրէաներուն վրա . ու նաբու-
 գոդոնոսորէն վախնալով ժողովուր-
 դը մէյտեղ առած եգիպտոս փախաւ ,
 երեմիայալ անատենը անոնց հետ տա-
 րաւ . և հոն եգիպտոս կրսեն թէ՛
 հրէաները չիդիմանալով իրեն ըրած
 քարոզութիւններուն՝ վերջը քարկոծելով
 մեռցուցին ՝ Եբ մարգարէն :

Ազեկիէլ մարգարէն որդի բուզեայ՝
 զլատացի քահանայէր . որ նաբուգո-
 դոնոսոր երբոր եկաւ ու յովակիմ կմ
 յեքննիա թագաւորը էղէմէ բռնեց
 բաբիլոն տարաւ , եզեկիէլ ալ ուրիշ
 հրէից գերիներուն հետը մէյտեղ
 հոն գնաց . ու բոլոր մարգարէութե-
 րը և անձային տեսիլքները հոն իրեն
 յայտնըվեցան : Վ՛նջի տեսիլքը ան-
 եզեկիէլի այսպիսի կերպով ցուցուց .

որ երբ որ մէկ անգամ մը ինքը քորար
 դետին քովը կեցերէր, յանկարծակի
 երկինքը ամպերուն մէջը մէկ սոսկա
 լի մեծ կառք մը տեսաւ՝ ամմէն գիէն
 աչվըներով լեցուն, որ չորս կենդանի
 անիկա կը քաշէին կրտանէին. ու
 կենդանիներուն մէկը մարդու կեր
 պարանք ունէր, երկրորդը՝ աւիւծի,
 երրորդը՝ կովու. ու չորրորդը՝ սրճի՛խ
 և ասոնց ամմէնը չորս չորս երես ու
 նէին, ու չորսական թւերով (յի խա
 նասներով) էին, որ երկուքովը մար
 միննին ծածկեր էին, ու մէկալ եր
 կուքովը կը թռչէին: ու անանկ լու
 սաւ որ էին և կը փայլէին ասոնք՝ որ
 աչք չէր դիմանար վրանին նայելու
 տեսնելու՝ կարծես թէ կայծակներ
 կը ցաթ կեցունէին իրենց վրայէն: Ա
 ասոնց վրան երկինքը սաստիկ սլայ
 ծառ ու լուսաւ որ բացված՝ մէջ տե
 ղը տեսաւ որ մէկ փառահեղ մարդ
 մը աթոռը նստած, ու չորս գին բո
 լոր ծիրանի դօտիխակէս ճառագայթ
 ներով պատած՝ ինքը մէջը սրևուպէս
 կը փայլէր: Ա՛ս տեսիլ քովըս, ինչպէս
 կը սեն ոմանք՝ ամ ուղեց հրէից ցու
 ցունել թէ՛ իրենց շինած տաճարին,
 ու հոն տեղը դրած քերոբէից ինքը
 կարօտ չէ. որ իրենց տաճարին վրա
 պարծենալով մարդարէից դէմ կը
 սէին թէ՛ քանի որ մեր տաճարը է դէմ
 կե-

կեցեր է՝ մեզի թշնամին չիկրնար մօտենար . որ ասանկ չէ՛, հասրա ամմէն տեղ անկէց ալ շատ փառաւ որ՝ ու ըսքանչեւ ի կերտով ինքը կըսալաշտրվի իրեն ըստեղծ ու՛ ածնեբէն . ու թէ որ մեղքերնէն չիդառնաննէ՛ չի խնայեր ան տաճարը՝ նաբուգոդնսորի ձեռքը կուտա . որ աս թէպէտ բնուք մարդ է, բայց ան իրեն անանկ զորու թի պիտոր տա որ՝ առիւծ իպէս ու ժով ըլլա, արծի՛ իպէս աչքըբայ սրատեօ, ու կովուպէս ջարդու բուրդ ընող . որ այնպէս հիմնայատակ ընէ իրենք իրենց տաճարովը : Վայց եզեկիէլ աս տեսիլքը տեսած ինպէս՝ սարսափելով երեսին վրա որ ինկաւ, ան ատենը ձանմը լսեց որ իրեն կըսէր՝ որդի՛ մարդոյ, ելի՛ր օտից վրա կեցի՛ր՝ որ ըսածըս լսես . ու անանկ սկսաւ ան իրեն գանկախիլ իւլացոց ըրած ապերախտուիը . ու հրամայեց որ երթա քարոզէ իրենց, որ ծուռ ձամբանին թողուն՝ այ դառնան : Վաքը դէպ՛ի ինքը ձեռքմը երկընցաւ՝ որ մէկ դիրքմը բռներ իրեն կուտար, ու կըհրամայէր որ՝ բերանը դընէ ուտէ . ու ան գրքին՝ ներսը դուրսը ողբ ու վայ գրած էր : մարդարէ՛ ինալ ա՛նանկ երեցաւ որ՝ ան ուտելունպէս բերանը անուշցաւ, ու ան հրամայեց որ անով լեցված՝ երթա քարոզէ :

Ասեղեկիէլ մըբընէս'իէլացոց մեղքը
 ու անօրէնութիւնները երեսնին տալով
 իրենց վրա եկած՝ և գալու թըշվա
 առնները՝ շատ առակներով ու օրի
 նակներով քարոզելէն ետեւ, ան իէ
 լացոց մէկ ուրախական տեսիլքմը
 նալ իրեն յայտնեց, որ ան իրենց գե
 ղութիւնը բոլորովին չի յուսահատվին ։
 ու ասանկ եղաւ ։ Այն օրմը ան կե
 ղեկիէլը մէկ դաշտմը (յի օվա տեղմը)
 տարաւ, ու չորս դին պըտըտցուց
 տեսաւ որ բոլոր մեռելներու չորցած
 ոսկորներով լեցուն էր ան դաշտը . ու
 հոն եղեկիէլը ըսաւ որ՝ կանչէ հրա
 մայէ՝ որ ամմէն մէկ մարդու ոսկոր
 ները իրենց տեղը գան շարվին, ջի
 լով (յի սինյիրով) կապվին, միս գա
 լեցվի, ու մորթը վրանին պատէ ։
 Արքոր ըսածինպէս անանկ կատա
 ղեալ մարմիններ եղան, նորէն իրեն
 հրամայեց ան որ ըսէ՝ որ չորս դին
 հով փչէ վրանին . ու ան հովէն ան
 մարմինները կենդանութի առին՝ ամ
 մէնքը ելան սաքի վրա կայնեցան,
 այնպէս որ՝ բոլոր դաշտը անհամար
 մարդով լեցվեցաւ ։ Աստուհաստա
 տեց ան իր իէլացոց ըրած խոստմուն
 քը, որ մէկ օրմը պիտի անոնք չորս
 դին գերութեն աղատէ մէյակեղ քե
 ղէ՝ մեռնելէն յարուի առածիպէս ։
 Ասկէ՝ ի զատ ան կեղեկիէլ մարդու
 ղիին

րի ին տեսիլ քներուն մէջը Եղէմի տա-
 ճարին մէկ նոր ձև մը ցուցուց , որ
 ինչպէս կրտեն՝ իւրացիք գերու թէն
 գառնալու ատենը՝ անորպէս նորէն
 շինեն նոյ տաճարը :

Գ Լ : Ե .

Պատմութի Պանիէլի Տարգարէին :

Նաբուգոդոնոսոր բաբելոնացոց թա-
 գաւորը երբոր եկաւ Եղէմ ա-
 ռաւ , ու մարդիքը հետը քշեց բաբել-
 ռոն գերի տարաւ , իր իշխաններէն
 ասիանէզ ըսած մէկին յանձնեց որ
 ան հրէից գերիներէն՝ շնորհալի խե-
 լացի ու սրբամիտ աղաքներ ընտրէ ,
 թագաւորական ծախքով առնէ պա-
 հէ , ու իրենց քաղաքացոց լեզուն՝ և
 ուրիշ ուսումներ սորվեցունէ : Սո-
 ընտրածներուն մէջէն էին՝ դանիէլ
 յուդայի թագաւորական ցեղէն , ու
 իրեն իրեք ընկերները , անանիա , մի-
 սայէլ , ու աղարիա , որ անոնց անու-
 նը փոխեց ասիանէզ . դանիէլի ա-
 նունը բաղտասար դրաւ , ու մեկալ-
 նոնցը՝ սեդրաք , միսաք , աքեգնաքով :
 Սոքորը ասլըսպրերէր , որ աս աղոյցս
 կերակուրը իրեն սեղանէն երթա-
 աղէկ ուտելիքներ ու ըմպելիքներ
 տան : Սայց դանիէլ ու իրեն իրեք
 ընկերները մովսիսական օրէնքը պա-
 հէ .

հելով՝ աղաչեցին վերակեցուին, որ իրենց միան հունտեղէն տա ուտելու, ու սոսկ ջուր տա խրմելու: Այն աւաջի բերանը աս բանիս թող չի տրվաւ, վախնալով թէ տղաքը աւանակ՝ կը հալին կը մաշին, ու ետե ինքը թագաւորէն խօսք կը լըսէ: Վայց ետքը փորձեց տեսաւ որ՝ ան չորսը աւանակ ճգնաւորիպէս հունտ ուտելով, մէկալ տղոցմէն՝ (որ թագաւորին փառաւոր կերակուրներէն կուտէին,) ասոնք աւելի գէր ու կայտառ էին: Այրբոր աս տղոցը սորվելու ատեննին լըմընցաւ, ու փորձելու տեսնելու համար թագաւորին աւջեն որ ելան, դանիէլ և իրեն իրեք ընկերները ամմէնէն աւելի գլտուն ու իմաստուն երեցան. որ ինչ որ կը հարցունէր թագաւորը, ամմէն բանին պիտը տեղնիտեղը կուտային՝ մանաւանդ գանիէլ. անանկ որ՝ բոլոր բարիլացոց կարգացողներուն բէրանը բաց կըմնար, ու իրենց չի գիտցածները անիկա կը զուրուցէր, ու կը մեկնէր:

Աս գանիէլ մարգարէս, ինչպէս կըսեն՝ տասվերկու տարվան տղա էր, որ իր իմաստու թիովը շուշան բարեպաշտ կինը մեռնելէն խալըսեց: որ ասանկ եզաւ բանը: Հրէից բարիլուն եկած բնակած գերիներէն մէկ մարդ.

մարդ մը կար յովակիմ անունով , որ
 մէկ շուշան ըսած կնիկմը ունէր՝ տեւ
 քով խիստ աղվոր ։ Եւ հոն պէտք է
 զամ ատենը հրէաներուն ծերերը ա
 սոր տունը կու գային՝ իրենց մէջի գա
 տաստանը կրտեսնէին ։ Վս ծեր գա
 տաւորներէն երկուքը շատ գալով
 էրթալով յովակիմի տունը՝ շուշանին
 աչք զարկին , ու գիտուկ ատեն կը
 փընտռէին որ իրենց չար ցանկուիր
 կըշտացունեն ։ Աւստի մէկ օրմը որ
 շուշանը խիստ տաքէն նեղացած է
 լաւ իր սլարտէզը գնաց , որ հոն սուտ
 զանը մտնա վլացվի . ու երբոր իր ա
 զախինները տուն խրկեց որ աճառ
 (յի սասուն) բերեն , ու ինքը մինա
 ւոր մնաց . ան ատենը աս երկու գա
 տաւորները որ ետեւէն գացեր մէկ
 կողմը պահվածեր էին , եկան շուշա
 նի վրա հասան , ու կը բռնաբարէին
 որ իրենց չար կամքը կատարէ , հա
 սյա թէ չէ՝ քեզ կը մատնենք ըսին ,
 թէ մէկումը հեա բռնեցինք՝ որ մեզք
 կը գործէիր ։ Վս որ տեսաւ շուշան՝
 ան ըսաւ՝ որ գին գառնամ գէշ է .
 ատ բանը ընելը՝ ինձի մեռնելու չափ
 է , ու թէ որ չընեմ՝ ձեր ձեռքէն
 պիտի չի խալըսիմ . բայց այսու անիւ
 աւելի կընարեմ ատ չարուիր չընել
 ու ձեր ձեռքը մատնըվիլ , քան թէ
 նոյն առջև մեղդնեմ . ասանկ ըսաւ

ԺԷ

շու

չուշան՝ ու սկսաւ կանչվլաւտել : Վն
 առնելն անոնք ալ կանչվլաւտեցին . ու
 երբոր մարդիք վրա եկան , ըսին թէ
 մենք պարտեղը ժուռգալնինի , տե
 սանք որ մէկումը հետ մեղք կըղոր
 ծէր , և երբոր վրանին երթալու ե
 ղանք , մարդը ձգեց փախաւ : Վսանկ
 զըստարտու թի ընելով , մէկալ օրն որ
 գատաստան հանեցին անմեղ շուշա
 նը , սվ որ զինքը կըճանչնարնէ՝ կը
 զարմանար՝ որ ասանկ բանի մարդ
 կարծիք չունէր վրան : բայց ետքը ան
 երկու ծերին հաւտալով ալ վճիռը
 կտրեցին թէ՛ մովսիսական օրէնքով
 պէտք է որ մեռնի : Շուշաննալ ան
 ժմկը կանչեց ու ըսաւ . Ի՞նչ յաւիտե
 նական՝ դուն որ ամեն գաղտուկ
 բաները ըլլալէն առաջ գիտես , աւ
 ալ գիտես որ՝ ասոնք սուտ կըլկայէն
 կորիմ վրաս . ու այնպիսի անօրէնուե
 համար կըմեռնիմ՝ որ չեմ ըրած :
 Վճալ լսեց անոր աղօթքը , ուստի
 երբոր ալ մեռնելու կըտանէին , ճամ
 բան հոգին սբ լոյս տրվաւ դանիւ
 լի , որ ժողովուրդին մէջէն ամուր
 ձանով սկսաւ կանչել , էս անսպարտ
 եմատոր արունը մտնալէն : Արբոր
 աս լսեց բոլոր ժողովուրդը՝ կանկ ա
 սին . ու հարցուցին թէ՛ ինչ կըսէ :
 Վնալ ըսաց՝ աստանկ անխելք եղաք
 որ՝ առանց բանը իմանալու՝ դատաւ
 ժք

տարտեցիք ատ անմեղը . դարձի՛ք նո-
 րէն դատաստան ըրէ՛ք : Վարձաւ բո-
 լոր ժողովուրդը , նորէն դատաստան
 նստան . ու դանիւլը առին մէջ տե-
 ղերնին նստեցուցին , ու աղաչեցին որ՝
 ինքը աս դատաստանը նորէն տեսնե-
 անալ կանչեց ան երկու չար դատա-
 ւորները , ու մէկիկ մէկիկ հարցընե-
 լով անոնց սուտ վրկայու թիւր ու չա-
 բուիւր յայտնի ցուցուց . ու անանկ
 մեռնելէն խալըսեց անմեղ շուշանը .
 և անոր տեղը սպաննեցին ան երկու
 ծեր դատաւորները : Վսով դանիւլի
 անունը շատ հռչակվեցաւ հրէանե-
 թուն մէջը : և օրէ օր մեծնալով՝ բա-
 բիլացոց առջևնալ շատ անուն ա-
 ռաւ , մանաւանդ երբոր ետքը նա-
 բուգողոնոսորի տեսիլքները կի՛բ ե-
 ռածները մեկնեց . ինչպէս որ հիմա
 կը պատմենք :

Վնգամմը նաբուգողոնոսոր թագա-
 ւորը քնուն մէջը երածմը տեսաւ , ու
 երբոր արթընցաւ՝ անոր վախէն շիո-
 թած՝ բոլորովին մոռցաւ մտքէն ե-
 լաւ տեսած երածը . ուստի շուտմը
 ելաւ հրամայեց , առջևը կանչել տը-
 վաւ բոլոր բաբիլացոց կարդացողնե-
 ըր և իմաստունները , որ իրեն ըսեն
 թէ ինչ էր երածը . ու անոր մեկնու-
 թիւր տան : Արբոր ասոնք չիկրցան
 գիտնալ , նաբուգողոնոսոր սաստիկ
 սրդո .

սրդողէցաւ վրանին, ու հրամայեց
 որ բոլոր բարիլացոց կարգացողները
 ըստաննեն: Աս բանըս դանիէլի
 և իրեն իրեք ընկերներուն անկաճը
 հասաւ, որ իրենքալ ան կարգացողնե-
 րուն մէջը կըսեպվէին: անատենը
 դանիէլալ խնդրեց որ մէկ օրմը ա-
 տեն տան իրեն, որ ան երածը ինքը
 զուրուցէ: Թագաւորին: ու ան գիշե-
 րը ինքը այ դիմեց աղաչեց, որ աս
 բանըս իրեն յայտնէ: ու առտրվանց
 Թագաւորին առջևը ելաւ՝ խնդրեց
 որ դադրին՝ պարաստեղը չի ըստան-
 նեն կարգացողները: ինչու որ ըսաւ՝
 ատքու հարցուցած բանըդ ադամ
 որդի չի կրնար գիտնալ, թէ որ ամ
 երկնքէն անոր չի յայտնէնէ, ինչպէս
 ինձի յայտնեց՝ որ քեզի ըսեմ: Այրա-
 ծիդ մէջը ըսաւ՝ Թագաւոր՝ դու մէկ
 մեծ արձանմը տեսար առջևդ կայնած՝
 ահաւոր կերպարանքով: ասոր գլու-
 իքը օսկիէ էր, ձեռվրները կուրծքը
 ու թևերը՝ արծրթի, մէջքէն ինչ
 վան ճնկվրները՝ տղիմնձէ, սրունքնե-
 րը երկրթի, ու օտվրներուն կէսը
 երկրթի ու կէսը հողէ: Աս նայիլն
 ինի՝ տեսար որ անդիէն լեռնէն մէկ
 քարմը փրթաւ՝ ու եկաւ անոր ոտվր-
 ներուն զարկաւ, ու ձգեց ջախջա-
 խեց փոշի դարձուց ան արձանը, ետ-
 քը անալ հովը փչեց տարաւ: ու

ան քարը աճեցաւ՝ մէկ մեծ լեռմը եղաւ, այնչափ որ՝ բոլոր աշխարհքս լեցուց։ Ատեւէն ասոր մեկնուինալ զուրուցեց դանիէլ. ան արձանին ըսաւ ոսկի գլուխը՝ քեզ կրնշանակէ, որ Թագաւորներուն Թագաւորն էս. քու ետեւէդ ուրիշ Թագաւորուիմը պիտոր ելլէ քեզմէ վար, որ ան արծաթը կըրցուցունէ. անոր ետեւէն մէկ ուրիշմալ աւելի տկար. ու անկէց ետքը չորրորդը՝ երկաթովը կըրցուցունէ որ՝ անիկա իր ուժովը պիտոր մէկալնոնք կործանէ. բայց անոր կէսը հողէ ըլլալը՝ անորալ տկարուիը կերեցունէ։ Ատե ասոր ատեւը՝ անձ մէկ նոր Թագաւորուիմը պիտոր հանէ, որ բոլոր Թագաւորները պիտի կործանէ ու իր տակը առնէ. ինչպէս ան քարը՝ որ ամմէնը ջախջախեց, ու ինքը լեցուց բռնեց բոլոր աշխարհքս. ու ինքը մինակ յաւիտեան պիտի մնա։ (Աս ետքի ըսած Թագաւորուիը՝ Թէպէտ ոմանք հռոմայեցոց վրա ուղեցին իմանալ. բայց ամմէն կողմանէ աւելի յարմար կըմեկնեն եկեղեցւոյ վարդապետները՝ մեսիայի Թագաւորուն վրա՝ հողեւորապէս իմանալով աս բանս։) Աբուգոգոնոսոր երբոր աս լսեց, շուտմը ելաւ դանիէլի առջևը ինկաւ երկը պագուի ըրաւ, ու հրամայեց որ՝ անոր

նոր խուսկ ու զոհ մատուցանեն . և
 ըսաց իրեն [Թէ՛ հիմա իմացա որ՝ ձեր
 անձնէ բոլոր անձներուն անձը ու [Թա-
 գաւորներուն [Թագաւորը , ու ինքը
 միայն գիտէ բոլոր ծածուկները՝ որ
 քեզի յայտնեց : Այլ ասոր վրա [Թա-
 գաւորը գանիկի շատ պարզեաներ
 տալէն ետե՛ զինքը գլխաւոր գրաւ
 բաբիլացոց իշխաններուն ու բոլոր
 կարգացողներուն վրա : Անիկի լալ
 [Թագաւորէն խնդրեց , ու իրեն իրեք
 ընկերները անանխան միտայելը ու ա-
 զարխան առաջ քաշեց՝ [Թագաւորա-
 կան բանի վրա գրաւ :

Գ Լ : Օ :

Իրեք հանկանց պտտահաւելը :

Եւ արուգող անոսոր իր [Թագաւորու-
 [Թէ տասնըութը տարին՝ ոսկիէ
 արձանմը շինել տրվաւ , վաթսուն
 կանգուն երկանքը , ու վեց կանգուն
 լան . և աս բերաւ կայնեցուց դէերա
 ըսած գաշտին մէջը բաբիլացոց եր-
 կիրը : Ատքը չորս դին իր տերուէր
 մէջ խրկեց հրաման հանեց , որ բո-
 լոր մեծամեծները ու իշխանները և
 ամմէն գլխաւոր մարդիքը գան հոն
 Ժողովրդին , ու մեծ հանդէսով պաշ-
 տեն աս արձանը : Ան արձանին քով-
 նալ մէկ հնոցմը կի՞ կրակի փուռմը

չինել տրվաւ , որ՝ ո՛վ որ իրեն չի հնա-
 ղանդի՝ ու ան չի պաշտէնէ , հոն կը-
 րակը ձգեն զինքը : Թաագաւորին ը-
 սածինոյէս եկան ամմէնքը , ու կերող
 կերպ նրվագարաններ (ք չալղըներ)
 քսլէ լով աս հանդէսը կընէին , և ամ-
 մէնքը երկրպագու թի կըմտտուցա-
 նէին սնն արձանին : Ա՛ս բանիս՝ դա-
 նիէլի իրեք ընկերները՝ անանիան մի-
 սայէլը ազարիան՝ չի հնաղանդեցան՝
 ու չեկան պաշտելու . անոր համար
 նաբուգոդոնոսորը որ իմացաւ՝ սրդո-
 ղելով առջևը բերել տրվաւ անոնք ,
 ու հարցուց թէ՛ իրաւ է որ դուք չե-
 կաք իմ արձանս պաշտելու . ու խրատ
 տրվաւ յորդորեց որ դան երկրպա-
 գուի ընեն , ապա թէ՛ չէ ըսաւ՝ գիտ-
 նաք որ՝ ձեզ ան կրակին մէջը ձըգել
 կուտամ . ան ատենը ո՞ր անձը պիտոր
 գա ձեզ իմ ձեռքէս խալըսէ ըսաց :
 Ա՛նոնք ալ չիվխցան համարձակ ի-
 րեն ըսին թէ՛ . թագաւոր՝ աս բանիս
 համար աւելորդ է որ մենք քեզի պիտն
 տանք . բայց նորէն քեզի կըսենք որ՝
 մենք քու կուռքդ չենք պաշտելու . մենք
 մեր անձը ունինք երկինքը , մենք ան
 կըպաշտենք , որ քու կրակէտ մեզ
 կարող է ազատել , ու քու ձեռքէդ
 կըխալըսէ : Ա՛յրքոր աս բանըս լեց
 նաբուգոդոնոսոր , սաստիկ բարկու-
 թի կատղեցաւ վրանին , ու շուտմը
 հրա-

հրամայեց որ՝ հնոցին կրակը չափէն
առելի վառեն , և ասոնք անանկ ի
րենց վրայի լաթերովը բռնեն կա
պեն՝ ան սոսկալի կրակին մէջը ձգեն :
ու այնպէս որ ըրին՝ ետեւէ ետեւ ան
չափ կսկը՝ ծղուցին աս կրակս որ՝ բոցը
քառսունըվինը կանգուն վեր կելլէր ,
ու չորս դին գտնուված մարդիքը կե
րէր կըլափէր : Վն ատենը ան հրեշ
տակմը խրկեց ան կրակին մէջը աս
իրեքիս քովը , որ եկաւ իրենք կրա
կէն սրահեց , անանկ որ՝ մէկ բաներ
նին չէրեցաւ . և մէկ պազուկ հովմը
նալ փչել տըվաւ հընոցին մէջը՝ որ
տաքէնալ չէին նեղէր . ու իրենք ան
հրեշտակին հետը մէկտեղ կրակին
մէջը ժուռգալով ուրախուի փառք
կուտային ու կըղոհանային այ . և ան
տեղը ազարիան իրեն մէկալ ընկեր
ներուն հետ ան օրհնուիլը ըսաւ , որ
կըսկըսի . ( ) րհնեալ ես որ ան հարցն մե
րոց , փոլեալ եւ փառասորեալ է անոան քո
յաւիտեան : Վս ձաներըս ու օրհնուի
ներըս երբոր թագաւորին անկաճը
հասաւ , ինքնալ վազեց եկաւ որնայի .
ու զարմանալով կըհարցունէր թէ՝
աս ինչ բան է , մենք երեք հոգի կա
պած կրակին մէջը ձգեցինք , ու ես
հիմա չորս մարդ կըտեսնեմ որ ար
ձակ հանգիստ ժուռկուգան կոր , ու
ան չորրորդը՝ այ որդի կընմանի , (որ

ան՝ ինչպէս կըսեն , իր կուռքերուն
տղոցը մէկը կարծեց) . ետքը Հնոցին
բերանը դնաց ու կանչեց , սեղաբաբ ,
միսաբ , աբեդնագով՝ ծառայք այ
բարձրելոյ՝ ելէք դուրս եկէք : Անոնք
ալ երբոր ելան . ամմէնքը եկան վրայ
նին (Թափեցան՝ ու տեսան որ ամե-
նեին կըրահը չէ (Թէ միան իրենց զէն-
մը չէր ըրած , հասա վրայի հագուստ
ներունալ չէր դըսած չէր խանձած :
Անատենը նաբուգողոնսոր աս մեծ
հրաշքը տեսնելով՝ ինքնալ զարմա-
ցաւ մնաց . ու սկսաւ փառք տալով
այ՝ ըսել (Թէ իրաւի ամմէնէն մեծ
ածը ան է՝ որ այսպիսի կարողութի
ունի , և այսուհետեւ ըսաւ՝ ո՛վ որ ա-
նոր դէմ զուրուցէնէ՝ կըմեռցունեմ
զինքը : Աս բանիս համար՝ անա-
նիայի միտայելի և ազարիայի՝ առա-
ջինէն աւելի պատիւ ու իշխանութի
տրվաւ :

ԳՎ : Լ :

Ղանիէլ հարգարէին քնացած պարտա-
ւիները :

Աս բաներէս ետե՛ նաբուգողոնս-
որ (Թափը նորէն ուրիշ տէրուինէ
րու վրայ յաղթուի ընելով , ու աստիկն
անդիէն շատ կողոպուտներ ձեռք ձգե-
լով , անով բաբիլոն քղքը որ էվէլք
հա-

Հարրատցուց՝ մեծցուց, իր սիրտն ալ
 չափէն աւելի մեծցաւ ու հստարտա-
 ցաւ: Այլ անատենը մէկ երած մը տե-
 սաւ. որ երկրիս մէջ տեղը մէկ ծառ-
 մը տնկըված կեցերէր. անանկ մեծ
 որ՝ անոր բարձրութիւնը երկինքը կը-
 հասնէր, ու լանուիր աշխարքիս չորս
 դին կը տարածվէր. ասոր տերւեները
 շատ աղվոր լեցուն, ու ստուղը այն-
 չափ շատ էր՝ որ ամմէնուն կօգտէր
 ուտելու, ու իր շուքին տակը կը բնա-
 կէին բոլոր գազանները, ու իր ձե-
 ղերուն վրա թառերէին բոլոր թռու-
 չունները, ու անկէց կը կերահրըվէին
 բոլոր կենդանիները: Անկէ ետքը
 տեսաւ որ՝ երկինքէն մէկ հրեշտակ
 մը ինջաւ, կանչեց թէ՛ կտրեցէ՛ք ատ-
 ծառը, ու տերւեները թափեցէ՛ք, սը-
 տուղները ցիրուցան ըրէ՛ք. և անոր
 ներքէն ու վրայէն գազաններն ու
 թռչունները ելլեն. միայն անոր ար-
 մատը երկրիս վրա թողէ՛ք՝ երկթէ
 ու սղնձէ զինձիլով կասպած՝ բաց տե-
 ղը խոտերուն մէջը գազաններուն
 հետը, մարդ կային սիրտը վերցըվի
 իրմէն, ու անոր տեղը գազանի սիրտ
 տրվի իրեն՝ ինչպան եօթը ժամանակ:
 Աբուգոդոնոսոր աս երածիս վրա
 շատ շիթեցաւ. ու ստի բոլոր կար-
 դացողները քովը կանչեց՝ որ իմանա
 թէ աս ինչ սխտոր ըլլա, ու մէկը չի-

կըրցաւ աս երաճըս մեկնել . ինչպան
որ գանիելը եկաւ՝ ու իրեն սկսաւ
մէկիկ մէկիկ զուրուցել : Ան ծառը
ըսաւ՝ մեծ ու քարձր՝ գունն ես թափ
գաւոր , որ անչափ մեծցար ու զօրա
ցար որ՝ քու տէրու իդ քոլոր աշխար
քիս վրա տարած վեցաւ : Աւ ան հը
րեշտակը որ եկաւ ըսաւ , կտրեցէք
ու ասպականեցէք ատ ծառը . գիտ
նան տէր իմ թագաւոր , որ անձ քու
վրատ ասանկ վճիռ կտրերէ , որ մար
դիքներուն մէջէն դուն վրա ընտրվիս
ելլես , ու անբան անասուններուն
հետ դուրս տեղը կենաս , եզանպէս
խոտ ուտես՝ եօթը տարիի չափ ,
ինչպան որ իմանաս թէ՛ անձ կը թիրէ
աս մարդկային թագաւորութիւններուն
վրա , ու ինքը որուն որ կուղէ՛նէ՛ ա
նոր կուտա : Աւ ան որ ըսաց թէ՛ ար
մատը միայն թողէք , կիմացունէ՛ թէ՛
այ կարողուիր իմանալէդ ետքը , թա
գաւորութիդ նորէն քու ձեռքդ պի
տոր անցնի : Անոր համար աս խրա
տըս կուտամ քեզի ո՞վ թագաւոր ,
նայէ՛ որ քու մեղքերըդ ու անորէնու
թիւներըդ՝ աղքատաց ողորմուի տա
լով սրբես . կտրելի է որ անձ այսպի
սի բարեգործութի տեսնելով՝ քու
մեղքերըդ թողու :

Արան շատ չանցաւ որ՝ աս քոլոր դա
նիէլի ըսածները եկաւ ելաւ : Անկ
տա

տարիէն ետքը օրմը երբոր աս նաբու
 դոգոնոսորթադաւորը իր պալատին
 վրան ելած՝ բաբելոն քաղաքին վրա
 նայելով ու զո՛ւարձանալով կը քալէր .
 և հպարտութիւն կըսէր թէ՛ ան ան բա
 բելոնը չէ մի՛ որ ես իմ ուժովըս՝ իմ
 փառացս ու պատվուս համար շինե
 ցի . ան տեղը խօսքն որ բերանն էր՝
 կը զուրուցէր՝ մէյմալ երկինքէն ձան
 մը եկաւ թէ՛ քեզի՛ կըսեմ նաբու
 դոգոնոսոր թադաւոր , թգւրու իդ
 քեզմէ վերցըված է , մարդոց մէջէն
 ելլէս՝ ու գազաններու և անասուննե
 րու հետ կենաս : Աւ ան վարկենին
 մէջը նաբուգոգնար գետինը ինկաւ՝
 ըսած ինպէս եղաւ , մէկ եզանմը կեր
 պարանք փոխվեցաւ . որ տարին ու
 ըիչ անասուններուն քովը կտայեցին ,
 անոնց հետ խոտ կուտէր : Անանկ
 եօթը տարի կենալէն ետե խելքը
 վրան եկաւ՝ ձանչցաւ նոյ կարողուիը ,
 ու անոր ինքնիշխան տէրու թիը . ուս
 տի նձալ նորէն իր առջի կերպարան
 քը դարձուց զինքը , որ եկաւ իր թա
 դաւորու թիը նստաւ :

Աս նաբուգոգոնոսորի , որդին մի
 կըլլա՛ կի՛ թողը ըսե՛նք՝ բաղտասար
 անունով , որ իրմէ ետե բաբելոնացոց
 կը թադաւորէր . անդամմը մէկ մեծ
 սեղանմը ըրաւ իր մեծ ամեծ իշխան
 ներուն՝ հաղար հոգիի չափ մարդու :

ու հոն ուտել խմել ընկնի՝ բազտա-
 սար թագաւորը հրամայեց որ՝ եր-
 թան ան ոսկիւն ու արծրթէ աման-
 ները՝ (որ ատենով նաբուգոդոնոսոր
 Եղէմի տաճարէն կողոպտեր ասեր-
 էր,) հոն սեղանը բերեն՝ որ անով
 ալ խրմեն։ Այրբոր աս նոյ նըվիրած
 ամաններովը՝ ալ թագաւորը զո՛ւար-
 ճացած իր իշխաններուն հետ իր կը-
 նիկներովը ու հարձերովը խնտու մով
 գինի կըխրմէին՝ ի սպառիւ՛ իրենց
 կուռքերուն։ ու ճշմարիտ նոյ յիշատա-
 կը մտվընէն չէր անցնէր, ան ատենը
 յանկարծակի ասոնք գիմացնին տե-
 սան, որ մէկ ձեռքմը ելաւ՝ ու ճրա-
 գին լուսուն ատջւը սպառին վրա բան-
 մը գրեց։ Աս որ եղաւ՝ թագաւորը
 ահա ելէն խունկ կտրեցաւ, ու կը-
 դողար։ ուստի շուտմը կանչեց բե-
 րել տրվաւ բոլոր բաբիլացոց մոգե-
 րը ու կարգացողները, ու խոստա-
 ցաւ իրենց թէ՛՝ սվոր աս գրվածքս կար
 դանէ՛ իրեն մեծ սպառիւ՛ կընեմ,
 ինչվան թագաւորութեաւ երբորդ մասը
 իրեն կուտամ կըսէր։ բայց մարդ չի
 գտնըվեցաւ որ ան գիրը կարդա,
 ուր մնաց որ մեկնէ։ որ անանկ շատ ի-
 րար անցում եղաւ մէջերնին։ Աս շը-
 փոթու թէս մէջը յանկարծ թագու-
 հինն միտքը ինկաւ, ու թագաւորին
 ըսաւ որ՝ գանիէլը կանչեն, որ նաբու-

գործնասորի ատենը այսպիսի շատ
 խորհրդական բաներ մեկներ էր :
 Արբոր կանչեցին՝ եկաւ դանիէլ ,
 Թագաւորը շատ մեծարանքով առա-
 հետը խօսեցաւ , ու ան մէկալնոնց
 բրած խօստմունքները իրենալ ըրաւ ,
 միան թէ ան գիրը կարգա՝ ու մեկնէ :
 Վանիէլ լալ իրեն սլատասխան տը
 վաւ որ՝ ատ ընծաները քեզի՛ ըլլա ,
 ու ատ պատիւ գ ու ըիշի տուր , ես ան
 գիրը ձրի (քի ճասլա) կը կարգամ՝ ու
 կը մեկնեմ քեզի : ու Թագաւորին ե-
 ղեսը տալով այ գէմ ըրած ասլերախ-
 տու թիւ , որ իր հօրը վրա եկած պա-
 տիժներովը չիխրատվե լով՝ այ տաճա-
 րին յա ամանները պղծեր է : Ատքը
 դարձաւ գրին վրանայեցաւ ու ըսաւ .
 ասանկ գրած է . Մանէ . թե՛էէ . Փա-
 րէս : Մանէ՛ ըսեւ է թէ , համրեց անձ
 քու թիւրու թե՛ գ օրերը , ու վերջա-
 ցուց : թե՛ կէզ , կչիւքով կը շառվե-
 ցար , ու պահաս ելար : Փարէս , եր-
 կուք բաժնը վեցաւ քու Թագաւորու-
 թիւ , կէսը մարաց տըրվեցաւ , կէ-
 սը պարսից : Մս բանիս վրա Թագաւ-
 րորը շուտմը հրամայեց որ կասլա
 հագցունեն դանիէլի , ու ոսկի զին-
 ձիւ վիզը ձգեն . ու առջևէն քարոզ
 (քի թէ լալ) կանչէ թէ՛ իշխան ե-
 դաւ դանիէլ Թագաւորու եր բրորդ
 մասին : Վայց դանիէլի տըված մեկ
նու

հու թիւ շատ չուշացաւ՝ շուտով կատարվեցաւ, ինչու որ՝ դարե՛հ մարաց թագաւորը որ եկեր բաբելոնը պաշարեցէր, ան գիշերը մտաւ քաղաքը, ու բաղտասարը ըստաննեց՝ անոր թագաւորու ինալ ինքը առաւ։

Վանիէլ աս դարե՛հ թագաւորինալ շատ սիրելի եղաւ՝ իրեն իմաստու թը ու հաւատարմու թթը. այնչափ որ թագաւորը զինքը իր իշխաններուն գլուխ էր ըրեր. և աս պատճառով ըս բոլոր իշխանները կրնախանձէին վրան, ու ետեէ էին որ մէկ պակասու իմը գտնեն վրան՝ որ անով զինքը թագաւորին աչքէն հանեն։ Աստի աս ճամբովըս ուղեցին որ զինքը ձգգեն. թիբրին ասանկ հրամանմը հանել տրվին, որ եռսուն որ մարդ մէկէմը խնդիրք չընէ, ոչ մարդէ և ոչ աստուծմէ, հապա միան թագաւորէն ըլլա խնդիրքը. և ո՛վ որ ասոր գէմ ընէ՝ առիւծներուն գութը ձրգվի։ Վս հրամանիս դանիէլ մտիկ ըրաւ, հապա իր սովորու թերպէս որը իրեք անգամ իր տունը կերթար, ու վերնատունը կելլէր պատուհանին առջևը՝ որ գէպ ի եղէմ կրնայէր՝ այ իր աղօթքը կրնէր։ Վանիէլ թշնամիները աս որ իմացան՝ շուտմը գացին հասկըցուցին թիբրին թէ՛ քու հրաւմանիդ չի հնազանդեցաւ դանիէլ։

Թագաւորնալ շատ ուզեց որ՝ ճարմը
 ընէ՝ դանիէլը խալըսէ, բայց ետ
 քը ճարը հատաւ՝ հրաման տրվաւ որ
 առիւծներուն գուբը ձգեն. ու իրեն
 ասանկ ըսաւ թէ՝ քու անձդ որ միշտ
 կը պաշտէիր՝ քեզ կը խալըսէ: ու եր
 քոր ձգեցին, մեծ քարովմը գուբին
 բերանը գոցեցին՝ ու թագաւորին մատ
 նիովը կնքեցին: Ան իրիկունը Թա
 գաւորը տրտմաւ թէն՝ ոչ բան կերաւ՝
 ոչ քունը տարաւ, ու ստի առտրվանց
 կանուխ ելաւ դնայ՝ գբին բերանը
 բանալ տրվաւ, ու տեսնէ որ դանիէ
 լը ողջ առողջ կեցած՝ փառք կուտար
 այ որ զինքը խալըսերէ ան առիւծ
 ներէն: ու ասոր վրա թագաւորը խիստ ու
 բախացաւ, շուտմը անկէց հանել տը
 վաւ դանիէլը, ու հրամայեց որ անոր
 տեղը իր թշնամիները իրենց տղաքնե
 ըովը ու կնիկներով գուբը ձգեն, որ
 ասոնք դեռ վար գետինը չի հասած՝
 առիւծները վրանին ցաթ կեցին բզիկ
 բզիկ ըրին: Ասանկ այ օգնականու
 թքը իր իշխանու թեր մէջը մնայ դա
 նիէլ՝ բոլոր դարեհի թագաւորէ ատե
 նը. ու անոր ետեէն կիւրոսի ժամա
 նակնալ, որ պարսից թագաւոր ըլլալով
 դարեհի մեռնելէն ետքը եկաւ բա
 բիլացոց Թագաւորու թինալ ինքը
 առաւ:

Աս կիւրոսի ատենը բաբելոնցիք մէկ
 կու գը.

կուռքմը ունէին բէլ ըսած, որ շատ
մեծարանքով ասիկա կը պաշտէին .
անանկ որ՝ ամմէն օր կապած (կի՞
թային եղած) էր անոր՝ տասվերկու
արդու (կի՞ քիլէ) բարակ ալուր, ու
քառասուն ոչխար . ու վեց մար (կի՞
մէտրէ) գինի : Թաղաւորնալ կը
պաշտէր աս կուռքըս, ուստի մէկ օր-
մը հարցուց դանիէլի թէ՛ դուն ին-
չու չես պաշտեր բէլը . դանիէլալ
սլինն տրվաւ թէ՛ ես մարդու ձեռ-
քով շինած կուռք չեմ պաշտեր, հա-
պա կենդանի անձը կը պաշտեմ . որ
երկինքն ու երկիրս ստեղծերէ : Վսն
ատենը թաղաւորը դարձաւ ըսաւ ի-
րեն, ինչ՞ կարծես որ բէլը կենդանի
անձ չէ՞ մի . չես տեսներ որ ամմէն օր
որչափ կուտէ կըխըմէ : դանիէլալ
աս բանիս վրա խնտալով ըսաւ . մի
խաբւիր թաղաւոր, ատ բէլըդ ներ-
սէն հողէ է, ու գրսէն պղինձէ շի-
նած է . ամենևին ատ ոչ կերերէ ոչ
խըմեր է : Վս բանիս վրա սրգողե-
ցաւ թի՛րը, ու ան կուռքին քուրմե-
րը կանչեց ըսաւ իրենց . թէ որ ինձի
չըսէք որ՝ ո՞վ կուտէ ան կերակուր-
ները նէ՛ ձեզ կը սպաննեմ . հապա թէ
յայտնի ցուցունէք որ ան բոլորը բէ-
լը կուտէ՛ դանիէլը կը մեռցունեմ,
որ ասնկ հայհոյանք ըրաւ բէլի դէմ
դանիէլալ թի՛րին ըսաւ որ՝ անանկ

րսած իդպէս թող ըլլա : Աստի թա
 գաւորը դանիէլի հետ ելան եկան
 բեւիտաճարը . ու հոն քուրմերը գա
 ցին ըսին որ՝ ահա մե՛նք դուրս կե
 լե՛նք , ու դուն թա՛գաւոր՝ բեւի՛ն առ
 ջնը կերակուրները ու գինիները դի՛ր
 դները գոցէ՛ , ու մասնիովըդ կնքէ՛ .
 ետքը գանք առտուն տեսնենք որ բէ
 լը կերած չէ ատ բաներդ , անատե
 նը մե՛նք մեռնինք . հասլա թէ կե
 բերէ , դանիէլը մեռնի , որ մեր վրա
 ատանկ սուտ զուրուցեց : Վուրմե
 րը աս բանիս վրա վախ չունէին ,
 պատճառն որ՝ սեղանին ներքեկէն մէկ
 ծածուկ ճաբամբ ըրերէին . որ միշտ
 անկէց կրմտնէին ու ան կերակուր
 ները կուտէին : Արքոր դուրս ելան
 ասոնք , ու թի՛րը ան կերակուրները
 բեւի՛ն առջնը դրաւ . անատենը գա
 նիէլ մոխիր բերել տրվաւ՝ ու ուրիշ
 ներէն գաղտուկ թի՛րին աչաց առ
 ջնը բոլոր տաճարին գետինը ցա
 նել տրվաւ : անանկ դուրս ելան
 դուռը գոցեցին , ու թի՛ւորին մատ
 նիովը կնքեցին՝ ելան գացին : Անդ ի
 շերնալ քուրմերը՝ որ եօթանասուն
 հողի էին , իրենց սովորուէրպէս՝ ի
 իրենց կնիկներովը ու աղոցմովը ան
 ըսած գալտուկ ճամբէն տաճարը
 մտան , ու բոլոր բաները կերան խը
 մեցին՝ ու ելան գացին : Ատրվանց
 կա .

կանուխ թիւրը դանիկը հետը ա-
 ռած եկաւ տաճարին դուռը, ու դա-
 նիկը ցուցունելով որ ինչպէս ամ-
 բողջ կեցերէ իր կնիքը՝ (յի մէօհիւ-
 րը) երբոր դուռը բացաւ տեսաւ որ
 կերակուրները հատած են, ու բա-
 խուք սկսաւ կանչել. մե՛ծ ես դուն
 սիւք, ու ալ ամենեկին խաբէքայ.
 ուի չիկա քու վրատս՝ Վնատենը դա-
 նիկը ծիծաղելով բռնեց թագա-
 ւորը որ ներս չի մտնէ, ու ըսաց, մէյ-
 մը գետինը նայէ՛, տես թէ ինչ օտ-
 վընէրու նշան է ատս (Թիւրնալ նայե-
 ցաւ, ու ըսաւ՝ մարդու՝ կնկացոյ՝ ու
 աղոց օտքի նշաններ կը տեսնեմ կոր-
 և անանկ որ իմացաւ ան քու բռնե-
 րած խաբէքայու թիր, ետքը ան
 գաղտուկ շինած ճամբանալ որ տե-
 սաւ, սաստիկ սրգողեցաւ, ու հրա-
 մայեց որ անոնք ամմէնքը իրենց տը-
 ղոցմով ու կնիկներովը մեռցունեն.
 ու բելի կուռքը դանիկը ձեռքը ար-
 վաւ, որ ջարդէ ու անոր տաճարն-
 ալ կործանէ:

Վնատենները բարիլացիք մէկ ա-
 հաւոր վիշապը (յի աժտէրմը) կը
 պահէին, որ ամմէնքը սոսկալով այ
 տեղ դրած անիկա կը պաշտէին՝ մէկ
 կուռքին բաննոր ասանկ եղաւ, թա-
 գաւորը դարձաւ դանիկը ըսաց թէ՛
 աս վիշապիս համար ալ չէս կրնար բ-
 սել

սեւ որ պղնձէ շինած է . ահա կենդ
 դանի է , կուտէ , կըխըմէ . ուստի
 գունալ մեզի հետ ասոր երկրպա
 դուի ըրէ : Վանիէլալ պին տըվաւ ,
 ես իմ աստուծուս երկրպագուի կը
 նեմ , որ կենդանի ու անմահ ամ է :
 ու թէ որ ինձի հրաման կուտասնէ՝
 ես առ վիշապը քու առջևըդ առանց
 թուր կի՞ գաւազան բանեցունելու
 ըստաննեմ : Թագաւորնալ հրաման
 որ տըվաւ , դանիէլ՝ քիչմը եղ, ու ձիւթ
 (յի դիֆթ) առաւ , և անոր մէջը գը
 բաւ ճարպ ու մաղ , ասոնք մէկտեղ
 եփեց կուստմը շինեց , ու ան վիշա
 պին բերանը նետեց . որ ուտելուն
 պէս ան տեղը ճաթեցաւ վիշապը :
 ու դանիէլ իրենց երեսը տըվաւ թէ
 նայեցէք որ ինչ կըպաշտէիք : Վա
 բիլացիքը աս բանիս վրա սաստիկ
 կատղեցան , ու թգրին դէմ էլան կը
 սէին թէ թագաւորը հրէայ եղաւ .
 որ բէլը կործանեց , վիշապը ըստան
 նեց , ու քուրմերը ջարդեց . ուստի
 գացին թգրին քովէն քաշեցին առին
 դանիէլը՝ ու ասորին առիւծներուն
 գուրը ձգեցին : Հոն եօթը առիւծ
 կային . ասոնց սովորուի էր որ՝ օրը եր
 կու մարդու մարմին ու երկու ոչխար
 կուտային . բայց երբոր դանիէլը առ
 ջլենին ձգեցին՝ անատենը բանմը չի
 տըվին՝ որ երթան շուտով ուտեն զին

քը : Մն օրերը ամբակում մարդա-
րէն որ հրէաստան կըլլար , սարուր
եփերէր ու մէջը հացալ բրդած , ա-
նանկ ամանի մէջ դրած առեր արտը
կըտանէր որ իր բանվորներուն տա :
Ճամբան իրէն հրէշտակմբ հանդը
սկեցաւ , ըսաց որ՝ առ կերակուրդ
բաբիլոն դանիէլի տա՛ր , որ առիւծ-
ներուն գուբը կըլլա : Մմբակումն
ալ անոր ըսաւ , տէ՛ր՝ ես բաբիլոն
գնացած չե՛մ , ու գուբը չե՛մ գիտեր
ուր է : Հրէշտակը անատէնը անոր
դ լիսուն մաղերէն բռնեց վեր վերցուց ,
ու ինքը շուտմբ բաբիլոն տարաւ՝ ա-
ռիւծներուն գուբը ինջեցուց : ու
ձեռքի եղած կերակուրը հոն դա-
նիէլի տալէն ետքը , ան վայրկեանը
նորէն ամբակումը իր տեղը դարցուց :
Վանիէլ անանկ վեց օր գուբին մէջը
կենալէն ետեւ , երբոր եօթներորդ
օրը թագաւորը գուբին բերանը գը-
նաց՝ որ ցաւակից ըլլա դանիէլի վրա .
ու նայեցաւ տեսաւ որ՝ հոն դանիէլը
ողջ նստերէր . սլաղեցաւ՝ մընաց՝ ու
կանչելով ըսաւ , մե՛ծ ես տրած դա-
նիէլի՛ իրաւ որ քեզմէ ուրիշ ն՛ծ չի
կա : ու շուտմբ հրամայեց որ անկէց
վեր հանեն խալըսեն . և անոր տեղը
իր թշնամիները ձգեցին , որ ան դա-
ղաններուն առջևը ինկածնինսպէս
բզիկ բզիկ եղան :

Դանիէլ մարգարէին իմ շատ խոր
 հրդաւոր տեսիլքներէն՝ ի զատ՝ մե-
 սիային գալըստեանը վրայալ ըստուգ-
 ատենովը յայտնեց : Ար երբ որ ան-
 գամմը դանիէլ իր ազգին գերուէր
 վրա տրտմած պաք սլահելով ինչ ա-
 ղօթք կրնէր . ու ինչպէս կըսեն՝ ան
 երեմիա մարգարէին ըսածին վրա կը-
 մըտմտար թէ՛ երբ պիտի լամըննա
 հրէից գերու թէր եօթանասուն տա-
 րին, որ իմ աս չափըս գրերէր . յան-
 կարծակի գաբրիէլ հրեշտակը իրեն
 երևցաւ . ու սիրով բարեւելով, գա-
 նիէլ այր ցանկալի ըսաւ . իմ քու ա-
 ղօթքըդ լսեց, ուստի եկա՛ որ քու ու-
 զած խնդիրքըդ քեզի հասկըցունեմ .
 Ա սկսաւ իրեն տեղն՝ իտեղը զուրու-
 ցել՝ մեսիային գալը, և իրեն մահը,
 որ մինչև անատենը եօթանասուն
 եօթներորդ պիտի ըլլա . որ ամմէն մէկ
 եօթներորդը իմ աշնչի ոճովը եօթը
 տարի իմանալով, կրնէ չորս հարուր
 իննըսուն տարի . ինտոր որ ճշմարտա-
 պէս ատենովը կատարվեցաւ : Ինոր
 համար ետքէ եկած անհաւատ հրէ-
 աները՝ ալ ասոր դէմ ուրիշ ճար չի-
 գտնելով սկսան դանիէլ մրդրէն սուտ
 մուտ խաբէքա պիտճաներով՝ մրդրէ-
 ներուն կարգէն դուրս սեպել . իբր
 թէ՛ մէկօք պատմագիրմընէր կըսեն՝
 որ եղած հանգըպած բաները գրեց :

ԳՎԸ:

Նշուածստն Տարգարէի երբ :

Քնչպէս զերբ ըսինք՝ շորս մեծ մարդարէնեքէն՝ ի զատ տասվերկու մարդարէու թի դրողալ եղան, որ իրենց դրվածքին քիչու թեր համար՝ փոքր մարդարէ ըսվեցան. և ասոնք ալ մէկալնոնց ատենները անձային յայտնուէն մարդարէու թի կրնէին ինչացոց մէջը, ու այ հրամանովը շատէն քիչը դրի վրա անցուցին իրենց մրդբէու իր : ու իրենց անունները ասեն . Սվետէ, Մ. մովս, Մ. իքիէ, Յ. զվէլ, Մ. բդիու, Յ. ունան, Մ. արում, Մ. մբակում, Ս. փոնիա, Մ. նգէոս, Օ. արարիա, Ս. աղաքիա : Մ. սոնցմէ որովհետև միան յոնան մարդարէին նինավեացոց քարողուէ պատմու թիբը անձաշունչին մէջը տեղն ի տեղը երկան դրածէ, (որով բոլոր իր մրդբէու իր կը բովանդակի .) ու ասի հիման կը ստատմենք :

Յ. նան Տարգարէին պատմուէր :

Յոնան որդի ամաթեայ, որ երկրորդ յերոբովամի ինչացոց թաղաւորին ատենը հրէաստան մարդարէուի կրնէր . ան հրամայեց իրեն՝ որ ելէ երթա նինավէ ըսած այլազգէնէ .

ներուն մեծ թագաւորական քաղաքը , ու հօն իրենց քարոզու թի ընէ , որ մեղքերնէն դառնան ասպաշխարհն , որ ան չխաւտու հասէ ու քաղաքնին վրանին չիկործանէ : Յովնան մարդարէնաւ աս նոր կերպ այ հրամանին վրա զարմանալով , որ ինչաքոցմէ դուրս ինքը այլազգիներուն կրխրկէ որ քարոզէ . ու նաև աս ալ մտմտալով որ ան ողորմած է , անոնք որ ասպաշխարեւո ըլլան՝ պիտի ըսած պատիժը չիտա , ու անատենը ինքը սուտ մարդարէ պիտոր երևնա նին . վէացոց առջևը . ու ստի (ինչպէս կը սեն՝ շիոթ ված ասանկ կարծիք երթալով թէ՛ այ յայտնուիր միան ինչաքոց երկրին մէջը կը լա , ու անկէց դուրս ելլէնէ՛ կրխալըսի աս վտանգէս ,) ինքնալ փախաւ ելաւ յօղով : քաղաքը գնաց , ու անկէց նաւը մտաւ՝ որ թարսիս ըսած հեռու այլազգիներու երկիրը երթա՝ երեսը ու տուծմէ ծածկէ : Քայց երբ որ նաւը ծովը ելաւ քիչմը առաջ գնաց , յանկարծակի ան մէկ անանկ սաստիկ մրրիկմը (քի խայմը) հանեց ծովուն մէջը՝ որ ալէ կոծուէն ալ նաւը ջարդը վէլու վրա էր . ու նաւարարները դողալով ամմէնը իրենց անները օգնուի կրկանչէին , ու բեռերնին ծովը կը ձգէին՝ որ թեթևան խալըսին :

սին ։ Մն առե՛նք յոմնան մարդարէն
 ալ , վախէն մի կըլլա՛ կի՛ սաստիկ
 տրտմուէն՝ նաւուն մէկ կողմը քաշ-
 ված մտած խըռկալով որ կը քնանար ,
 նաւապետը գնաց չեխելով ինքը ար-
 թընցուց՝ առ ինչ է ըսաւ որ անհոգ-
 պառկեր կըխըռկաս , դունալ ելի՛ր
 քու անոյդ աղօթքըքէ՛ կարելի է որ ան՝
 լսէ ու մեզ աս փորձանքէս խալըսէ ։
 Մյսպէս որ կերթարչէր դաղըեր
 ան ծովուն ալէկոծուի՛ր , նաւարար-
 ները ըսին թէ՛ չըլլա՛ որ մէջերնիս
 մէկուն գաղտուկ մեղացը համար
 աս անոյ պատիժը վրանիս եկաւ . ուս-
 տի խորհուրդ ըրին որ մէջերնին վի-
 ճակ ձգեն՝ տեսնեն թէ՛ որուն հա-
 մար է ։ Արքոր վիճակը յոմնանու
 վրա ելաւ , սկսան իրեն հարցունել
 թէ՛ դուն ո՞վ ես՝ ինչ բան ունիս , ուր
 կերթաս ։ ան խմկը յոմնանալ իրենց
 յայտնեց թէ՛ ես անոյ ծառան եմ՝ որ
 ծովուցամաքը ինքը ըստեղծեր է .
 ու անոր ձեռքէն սեղեցի որ փախչիմ ,
 անոր համար աս պատիժըս դուքալ
 հետըս կըքաշէք կոր ։ Մնոնքալ որ
 անձրկած չէին դիտեր ինչ ընեն ,
 յոմնան իրենց ըսաւ որ բռնեն ղինքը
 ծովը ձգեն՝ որ ան ալէկոծուէն խա-
 լըսին ։ Վաւարարները այսու ամենայ-
 նի՛ մեղքընցան վրան՝ ու կըջանային
 նաւը դէպի ցամաքը դարձունել .

էտքը ալ բոլորովին որ ճարերնին հա-
տաւ , իրեն ըսածինսպէս , (բայց ա-
ռաջ այդ աղաչելով որ աս բանը մեղք
չխտուէ ,) բանեցին յովնանը ծովը
ձգեցին , ու շուտմը հովը դադրեցաւ՝
ծովը խաղաղեցաւ : մարդիքնալ աս
հրաշքը տեսնելով փառք տրվին այ՝
ու զոհ մատուցին) և ատենը ծովուն
մէջը անձ մէկ մեծ ձուկմը խրկեց որ
էկաւ յովնան մարդարէն կրլեց . ու
իրեք որ իրեք գիշեր անոր փորուն մէ-
ջը ողջ կեցաւ յովնան , ու իր մեղացը
թողուի խնդրելով ան աղօթքը կր-
սէր՝ որ կրսկրսի . Ինեղուն է՛հոմ աղա-
ղակեցի առ քո անձ է՛ :

Ետքը այ հրամանովը մէկ ցամաքի
մը քով դնաց ան ձուկը՝ ու հոն ողջ
ողջ դուրս որ փրօխեց յովնան մար-
դարէն , ան նորէն իրեն հրամայեց
որ ինչպէս առաջ ըսերէր՝ նինովէ քա-
ղաքը երթա՛ քարոզէ : (յովնանալ
անձմկը հնազանդելով այ՝ նինովէ
դնաց . (ու աս անանկ մեծ քնքմը-
նէր որ իրեք որ կուզէր բոլորը քալե-
լու ,) առջի օրն որ իրեն քարոզուի
լսեցին նինովէացիքը , որ կրկանչէր թէ՛
անձ իրենց մեղացը պատիժ իրեք օրէն
էտեւ պիտի նինովէ քաղաքը վրանին
կործանէ . շուտմը մարդարէին ըսա-
ծին հաւտացին , ու սկսան մեղայ գո-
ւելլ : Աս եւ թաղաւորն որ աս խն-
ժիք
T
ցաւ ,

ցաւ , ինքնալ վրայի լաթերը հանեց
 ու քուրձ հագած մոխիրի մէջը նըս-
 տաւ . ու հրաման հանեց որ մեծ ու
 սլզտիկ՝ ինչվան անբան անասուննե-
 րը՝ ամմէնքը քուրձ հագած ծում պա-
 հեն ապաշխարեն : Ա՛խնվէացիքը ա-
 սանկ սրտանց իրենց մեղացը վրա որ
 զղջացին՝ ւնյ գու թնալ շարժեցին՝ որ
 ողորմեցաւ մեղքերնին թողուց , ու
 ըսած սլատիժը չի խրկեց : Ա՛սոր վրա
 սաստիկ դըժվարը եկաւ յովնան մար-
 գարէին , որ սուտղուրուց երեցաւ
 անոնց առջևը . ուստի ըսկսաւ ւնյ
 գանկտիլ թէ՛ ահա ասէր պատճառն
 որ ես փախա՝ չուղեցի որ հոս գամ
 քարոզեմ . գիտէի որ դուն ւնժ ողոր-
 մած գժած երկայնամիտ ես , որ
 զղջացողներուն մեղացը թողութի
 կուտաս : անոր համար կըխնդրեմ
 ըսաւ՝ որ հողիս առնես մեռնիմ եր-
 թամ : Ա՛ւ ասանկ տրամած գլուխը
 քաշեց ելաւ նինվէ քաղքին գիմացը
 իրեն մէկ տեղմը շինեց՝ հոն տարտըկ
 վեցաւ , որ անկէց տեսնէ թէ՛ սյսու
 ւամիւ՛ քաղքին պատիժ մը կուգամի ,
 անոր վերջը ինչպէս պիտոր ըլլա :
 Ա՛ծալ ան տեղը մէկ դդմենիմը (քի
 խապախի ֆիտանմը) բուսցուց , որ
 շուտմը մեծցաւ տերեւներովը շուք
 ըրաւ յովնանի վրա՝ ան սաստիկ ա-
 բուռն տաքէն կըպահպանէր . որ ինք
 նալ

նալ շատ ուրախացաւ ասոր վրա :
 Տայց այսպէս հանդիստ մէկ օրմը
 կենալէն ետե՛ անոր մէկալ օրը աս
 տըվանց Իմծ մէկ որդմը խրկեց՝ որ գը
 նաց ան դգմենին արմատէն կտրեց .
 ետքը արենոր ելաւ , տաք հովմընալ
 զարկաւ վրան՝ ու դգմենին չորցաւ :
 ան ատենը յովնան սաստիկ տանջը
 վելով ան արեւուն տաքէն , նորէն
 ըսկսաւ Իյ գանկտիլ [Թէ՛ մեռնէի՛ ու
 աս տառապանքէս իսալըսէի՛ : Ըն
 ժմիը Իմծալ դարձաւ խրատելով ը
 սաւ իրեն դուն ադչափ կըցաւ իս ու
 կըտանջըլիս ատ մէկ դգմենիին հա
 մար , որ՝ գուն չէս աչխատեր տընկեր
 ու մեծցուցեր , ինքիրեն մէկ գիշեր
 վան մէջ բուսեր է՝ ու մէկալ գիշե
 րը չորցեր է . հասա ինչպէս կուգէիր
 որ ես չողորմէի անանկ մեծ նինվե
 քաղքին՝ ու շուտմը կործանէի , որ
 հարուր քսան հազար հողիէն աւելի
 են՝ միան անոր անմեղ (տղաքը ,) որ
 չարը բարին չեն գիտեր . [Թող տուր
 իրենց անհամար անբան անասուն
 ները :

Մ Ա Մ Ն Վ Ն Յ Ն Բ Ո Ր Դ

Պատմութիւն եզրասայ և մականայե-
ցոց գրքերուն . հրէից գերութի գառ-
նալէն ետև հանդըպածները :

Գ Լ : Ա .

Հրէայի Բաբելոնացոց գերութիւնն ի շրջանսն :

Այ բարկուէ չափը երբոր լըմըն-
ցաւ , (որ եօթնամասուն տարի
ատեն սահմաներէր աս ինչլացոց գե-
րութիւնը ,) կիւրոս ըսած սլարսից թա-
գաւորին սիրտը շարժեց , որ բաբել-
ոնացոց վրա թագաւոր նստելուն ա-
տենը հրաման հանեց , որ իր տէրու
թիւ մէջ գըտնելով զհրէաները բոլոր
իրենց բաներովը ելլեն Եղէմ գառ-
նան , ու հոն երթան այ տաճարը նո-
րէն շինեն : Անոր համար որչափ ու-
կիկ ու արծաթէ ամաններ կար՝ որ
ատենով նաչուգողոնոսոր Եղէմէ կը
ղոստեր առեր բաբելոն տարերէր ,
բոլորը հանեց կիւրոս հրէից տըվաւ ,
որ իր տեղը դարձունեն . ու ասկէ՛ի
զատ՝ հրամանալ տըվաւ՝ որ ան տա-
ճարը շինելու համար որչափ ըստակ
կիմ նիւթ (այքերէստէ) սկտք ըլլա-
նէ՝ թագաւորական գանձէն տըրվի :

Աստի առջի բերանը աս հրամանիս
 վրա՝ յիստուն հաղարի չափ հրէայ՝ ի
 րենց առաջնորդ ունենալով զօրա-
 բաբէլը սաղաթիէլէանց ըսած՝ որ
 յեքոնիա յուգայի թիւրին թոռն
 էր, ու յեսու յովսեգեկեանց՝ որ ան
 ատենը հրէից քհնյասպետներ, ելան
 էղէմ եկան՝ ու առաջ՝ սկսան քիչմը
 քիչքը նորոգել, և ետքը շուտմը ձեռք
 զարկին տաճարը շինելու : Այց աս
 շինվածքներըս առաջ չի գնաց ան-
 ատենը . սլատառն որ՝ հոն իրենց
 մօտ եղած սամարացոց ազգը՝ հրէից
 գէմ թշնամի ըլլալով, գրեցին՝ բան
 խառնեցին թագաւորին իշխաննե-
 րուն հետ, որ անանկ ու շացաւ շին
 յածքը՝ ինչվան կիւրոսի ետեէն ու-
 ըիշ թիւր նըստաւ . որ անոր օրը՝ ալ
 կատարեալ հրաման հանել տրվին
 աս սամարացիքը որ խափանվի տա-
 ճարին շինվածքը : Այնպէս տաս-
 նըհինգ տարիի չափ բոլորովին խա-
 փանած մնաց, ինչվան դարեհ թա-
 գաւորին երկրորդ տարին, որ նորէն
 հրաման հանեց որ շինվի տաճարը ու
 էղէմ քաղաքին սլարխապները : Այլ
 աս աշատուերս հրամանը այսպիսի
 կերպով եղաւ :

Դարեհ թագաւորը մէկ մեծ փա-
 ռաւոր սեղանմը ըրաւ իր իշխաննե-
 րուն, և աս ուրախու թէս ետքը եր-

բոր ելաւ իր սենեակը գնաց որ քիչ մը քուն ըլլա հանգչի , ան ատենը թագաւորին իրեք սենեկապանները (իմ անմիջապէս իր քովը ծառայողները ,) որ ասոնց մէկն էր զօրաբաբէլը , (կարելի է թէ նորէն հրէաստանէ դարձած է կեր թիւրին ծառայուիր մտերէր ,) մէկ տեղ խորհուրդ ըրին որ իրեքնալ զատ զատ մէյմէկ խելացի բան գրեն , ու որուն բանին որ թագաւորը աւելի հաւնինէ՝ անիկա մեծամեծ սարգէներ առնէ , ու մեծ սլատիւ հասնի . անանկ որ թագաւորէն ետքը ինքը ըլլա , ու թագաւորին պինտ առջի բարեկամը սեպլիս ուստի անանկ իրեքնալ գրեցին իրենց կարծիքը , ու թղթերնին կնքած թագաւորին բարձին ներքեւը դրին : Ասոնց առջինը գրեր էր թէ՛ ամմէն բանէն յաղթողը ու զօրաւորը գինին է : Երկրորդը թէ՛ ամմէնէն յաղթողը ու զօրաւորը թիւրն է : Եւ երրորդը՝ որ զօրաբաբէլն էր , գրերէր թէ՛ ամմէնէն յաղթող ու զօրաւոր կնիկ մարդիքն են . ու անոնցմէ ալ աւելի յաղթող ճշմարտունիս : Ապա թագաւորը երբոր արթնցաւ՝ ու ան թղթերը կարդաց տեսաւ , առջեւ կանչել տրվաւ իր բոլոր մեծամեծները ու խխանները , և անոնց առջեւ հրամայեց աս իրեքին՝ որ ամմէն մէկը իր գրածը

Տը պատճառներով հաստատեց ցուցուէ : Արքոր ասոնք ելան մէյմէ կուետեէ : խօսեցան իրենց դըրած բնաբանին վրա . ամմէնքը առհնրկ զօրաբաբէլին ըսածին հաւնեցան , ու սկսան կանչել [Թէ՛ մե՛ծ է ճշմարտութիւնը , ու ամմէնէն յաղթողը և զօրաւորը ան է : Մ. յապէս որ եղաւ , դարեհ [Թագաւորնալ զօրաբաբէլի ըսաւ , խնդրէ՛ իսմէ ի՛նչ որ կուղեսնէ , որ դրածներէդ աւելի բանալ կուտամ , որով հետեւ ամմէնէն էլ վէլի ի մաստուն դուն դտնըվեցար : Մ. նատենը զօրաբաբէլնալ ուրիշ բան չուղեց՝ որ Եղէմի տաճարին շինվածքը (որ կիւրոս [Թագաւորին ատենէն խափանած կեցեր էր ,) հրաման տա որ շինվի խալըսի : [Ս. Դէւրնալ շուտմը հրաման հանեց չորս դին գրեց [Թէ՛ ի՛նչոր պէտքէնէ՛ [Թ. Դէւրական գանձէն տան՝ որ Եղէմի մէջ ան տաճարը շինվի : Աւանանկ ինքը զօրաբաբէլը իշխան կեցած հրէից ազգին վրա չորս տարվան մէջ բանը գլուխ տարաւ՝ շինեց լումընցաւ տաճարը , ու ետքը ուրախութեւ շատ զօհեր մատուցանելով նըվիրեցին ան :

Մ. նկէ ետեւ եզրաս քննանալ արտաշէս [Թ. Դէւրին հրամանովը , (որ դարեհի ետեւէն նստաւ ,) եկաւ Եղէմ , ու հրէից , (որ անձպաշտու [Թ. Դամբէն

Թուլցիք էին ,) նորէն մովսիսական
 օրէնքները առջևնին կարգաց , ու
 սորվեցուց իրենց : Վաև աս արտա-
 շէս Թագաւորին ատենը նէեմիաս
 ըսած հրէից գլխաւորներէն մէկը ,
 որ Թագաւորին քովը կը ծառայէր ,
 ու իրեն շատ սիրելի էր եղեր . ասի-
 կայալ նորէն հրաման առաւ Թագա-
 ւորէն , ու ինքնալ գնաց Եղէմ քաղ-
 քին տարիսպները վրա կեցաւ շինել
 տրվաւ : Թէպէտ ասոր վրայալ
 նախանձելով սամարացոց իշխաննե-
 րը՝ սանաբաղատ ու տուքիա ըսած՝ և
 Թագաւորին ծուռ հասկըցունելով՝
 շատ ետևէ ինկան որ խափանեն ,
 բայց բանմը չի կրցան ընել . անանկ
 որ յաջողուին այ քիչ Ժմիլի մէջ կա-
 տարեց նէեմիաս , ու քիչքական բա-
 ներնալ կարգի դրաւ . ինչպէս եղրաս՝
 անձային օրինացը բաները : Վսանկ
 Եղէմը և ուրիշ հրէաստանի քաղքը-
 ներնալ կամաց կամաց շինվելով , նո-
 րէն հրէայքը աստիէն անդիէն հոն
 եկան ժողովեցան՝ յուդայի ու բենիա-
 մենի ցեղէն՝ ի զատ՝ նաև ուրիշ ցեղե-
 րէն ալ . որ սաղմանասար Թգւրին ա-
 տենէն՝ ի վեր՝ ուրիշ տէրու Թէց մէ-
 ջը ցրված էին . ինչպէս որ իր տեղովը
 պատմեցենք :

ԳՎ : Բ :

Լ, զէ՛մ նորէն շինելէն ետև՝ հրէից ազգին
հանդըպածները :

Տրէայք գերուէ՛ց գառնալէն ետք
նալ քէնյապէտէն՝ ի զատ՝ իրենց
ազգէն ուրիշ ինքնագլուխ թփւրմը
կի՛մ իշխանմը չունէին . հասպա անանկ
պարսից տէրուէր ներքեր մընացին
երկու հարուր քսան կի՛մ երեսուն տա
րիի չափ , որչափ որ մնաց պարսից տէ
րուիւր . ինչվան որ մեծն աղէքսանդր
էլաւ պարսիկները զարկաւ , ու բո
լոր աշխարքիս տիրապէտեց : Ա՛ղէք
սանդրի մեռնելէն ետև չորս կտոր որ
բաժնըվեցաւ իր տէրուիւր , հրէաս
տան պտղոմէոսի (որ սատեր ալ կըս
վէր ,) տակը ինկաւ , որ եգիպտա
ցոց թփւր եղաւ : Ա՛սոր՝ ու իր երկու
յաջորդ թփւրներուն օրերը հրէայքը
հանգիստ անցուցին : Ա՛այց անոնց
ետէն՝ պտղոմէոս փիլոպատովոր ած
տիօքոսի յաղթելէն ետքը երբոր է
րուսաղէմ եկաւ , հրէայքը զինքը սի
րով ընդունեցին . ու ինքնալ ուրա
խութեամբ տաճարին մէջը զոհ մատուցա
նելէն ետև , ալ չափը անցունելով
հետաքրքրութեամբ սրբուի սքնալ ուզեց
մըտնալ տեսնել . որ հոն քէնյապէ
տէն՝ ի զատ ուրիշ մարդ չէր կրնար
մըտ

մանալ : Աս բանիս շատ դէմ կեցան
 հրէայքը . բայց ճար չեղաւ , ուստի
 երբոր գնաց ներս մտաւ՝ աստուծմէ
 իր յագգնուէ պատիժնալ գտաւ . որ
 ան տեղը դողմը եկաւ վրան՝ ու աւ
 տին անդին զարնըվելով անդամա
 լուծ գետինը փռված ինկաւ , անանկ
 որ՝ վրան հասան իր ծառաները բռնե
 ցին դուրս քաշեցին , ու խելմը ատե
 նէն ետև ճորով խելքը վրան եկաւ :
 Արբոր ասիկա իր երկիրը դարձաւ ,
 զղջալուն տեղը՝ չարաչար ռի պահե
 լով հրէից վրա , հրաման հանեց որ՝
 բոլոր իր թագաւորուէ մէջը եղած
 հրէաները իրենց հաւատքը թողուն՝
 ու կուռք պաշտեն . և ո՛վ որ չի հնա
 զանդ ինէ՝ բռնեն շղթաներով կա
 պած աղէքսանդրիոս քաղաքը բերեն :
 Եւ ատ հրէայ բռնեցին աս պատճա
 ռովըս՝ կըրիկ մարդ՝ կնիկ մարդ , ծեր ,
 տղա , մարդու չէին խնայեր : ու թա
 գաւորին հրամայած ինպէս ժողվե
 ցին բերին ասոնք մէկ մեծ տեղմը
 դրին , ու հինգ հարուրի չափ փիղ
 պատրաստեցին՝ որ կատղէցուցած ա
 սոնց վրա թողուն , որ կոխկռտելով
 անանկ տանջանքով աս ողորմե լինե
 րը ըսպաննեն : Արբոր աս բանիս
 պատրաստութիւն կըտեսնէին , հրէ
 այքնալ մէկ դիէն այ առջևը ինկած
 կանալուտելով կուլային ու կաղաչէին

որ ողորմի՛ իրենք աս փորձանքէս խա-
լըսէ : Ան ատենը յանկարծակի եր-
կինքէն երկու հրեշտակ ինջան՝ ու
Թշնամիներուն մէջը մէկ անանկ վախ-
մը և շիտթուիմը ձգեցին , որ ան փի-
ղերը իրար անցնելով սկսան իրենց
տէրերը կօխկռտել սսլաննել : Ա՛ճ-
ալ ան Ժմկը Թագաւորին սիրտը կա-
կըղցուց , որ սկսաւ մեղքըննալ ան
խեղճ հրէաները , ու հրամայեց որ
արձրկեն՝ Թողուն իրենք : և աս հե-
րիք չէ՛նաւ ուր որ պիտի ան ողորմե-
լի ըսպաննու թիր ըլլար , հրամայեց
որ Թագաւորական ըստրկով ան տե-
ղը սեղան ըլլովի . որ եօթն օր ուտե-
լով խմելով ուրախուի ընեն հրէայքը
իրենց ազատուէր համար : Այտե ա-
նոնց ճամբուն պիտանաւ որուիը հռ-
գալով՝ անանկ մեծարանքով ամմէն
մարդ իրենց տեղը ճամբեց՝ ուսկից
որ բերել տրվերէր :

Աւ անկէ ետքը ալ սէր կապեց պըտ-
ղումէոս հրէից վրա , ու հրէայքնալ
հաւատարմութի իրեն տակը կեցան .
ինչվան որ անոր մեռնելէն ետե ե-
կաւ անախօքոս մեծ ըսած ասորոց
Թգւրը , ու եգիպտացոց Թգրու թիր
տակը առնելով հրէաստանի վրայալ
տիրեց : ու ասիկայալ շատ սիրով բա-
րեկամութի գնաց հրէից հետ , անչափ
որ տարեկան տուրքալ կապեց տաճա-

րին զոհերուն համար: Իր մեռնելէն ետե՛ իր որդինալ սեղեկիոս փելոսյատուր ըսածը, ինքնալ առջի բերանը հօրը ճամբան բռնեց՝ բարեկամուք հրովարմէր հրէից հետ: Հրէաներնալ անապեհները խիստ հանգիստու բարեկարգուք կերթային՝ սնիա ըսած բարեպաշտ ու խոհեմ քհնյպետին կառավարու թէ՛ ներքև:

Գ. Գ.

Հեղիոգորոսի պատիժը:

Ասեղեկիոսի ատենի հրէից հանգստուիը՝ տակնու վրա ըրաւ սիմն ըսած մէկ գլխաւոր հրէամը. որ իր անկարգուէր համար սնիա քաջ հանայապետէն յանդիմանվելով. և ան պատճառով քհնյպետին վրա ռիսպահելով՝ գնաց ապողոնիոսի, (որ ան կողմերուն վերակեցու զօրապետն էր,) մատնեց անկաճը լեցուց թէ՛ Եղէմ տաճարը անհամար գանձ պահած կա, թէ՛ որ թգլրին պէտք էր նէ՛ կրնար անկէց առնել: Ասեղեկիոս թգլրնալ երբոր աս բանը իմացաւ. շուամը Եղէմ խրկեց հեղիոգորոս ըսած մէկմը իր իշխաններէն, որ երթա ան ըսած գանձը առնէ իրեն բէրէ: Արբոր եկաւ հեղիոգորոս աս գանձս ուղեց. սնիա քհնյպետը առ

Չի ը ելու ըսաւ թէ՛ իրաւ չորս հա-
 բուն քանքար արծաթ ու երկու հա-
 բուր քանքար ոսկի կա . բայց ասոնք
 որքերուն ու որքեարինեքուն աս-
 բուստն են , որ տաճարին հաւտացեր
 տրվեր են , ու անկէց կատրին ողորմե-
 լիները . որ մեծ անիրաւունի կը լար
 ատ յափշտակելը : Հեղիողորոս մը-
 տիկ չէր ընէր , կըսէր թէ՛ պէ՛տք է
 որ թգրին հրամանը առաջ երթա ,
 ու ատգանձը իրեն հասնի . ուստի որ
 սահմանեց որ՝ ինքը երթա տաճարը
 մտնէ ու անկէց իր ձեռքովը առնէ :
 Ընանկ ատենն որ եկաւ՝ հեղիողո-
 րոս տաճարը մտաւ , քհնյապետը իր
 բոլոր քհնյներով , ու բոլոր քաղաքը
 իրար անցած՝ սկսան լալ ու աղաչել
 ըյ՝ որ աս բանիս ճարը ինքը հոգա՝
 ողորմի ան խեղճ որքերուն : Ը՛ծալ
 լսեց անոնց աղաչանքը . ուստի հոն
 տեղը տաճարին մէջը հեղիողորոս իր
 հեփ մարդիքներովը թուլցած թըմ-
 բած գեփինը ինկան փռվեցան . ու
 յանկարծակի մէկ փառաւոր ձիաւոր
 մարդ մը հեփը երկու աղվոր կտրիճ-
 ներով (որ հրեշտակներ էին ,) հեղիու-
 գորոսի վրա եկան՝ ու շարաչար ծեծե-
 լով ինքը մահվան դռուը հասուցին ,
 որ ալ մեռելիպէս ինկած բան չէր
 խմանար , միան շունչը վրան մնացեր-
 էր . ու այնպէս վերուցին տաճարէն

դուրս որ հանեցին, անատենը հեղի
 ոգորոսի հետ եղողները ոնեա քահա
 նայապետին ոտքը ինկան՝ որ աղօթք
 ընէ վրան որ բժշկըվի: Վհայապետ
 նալ անոր համար նոյ զոհ մատուցա
 նելու ատենը՝ նորէն ան փառաւոր
 կտրիճները ինչան եկան հեղիոգո
 րոսի ըսին թէ՛ գնա՛ շնորհակալ եղի
 ոնեա քհայապետին, որ նժ անոր ա
 ղօթքովը քու կեանքդ քեզի դար
 ձուց. ու դուն առ քաշած պատիժը
 գնա՛ ամմէնուն սլառմէ՛ քարոզէ՛ նոյ
 մեծ կարողութիւր: ու անանկ անե
 րեոյ թեղան:

Հեղիոգորոսալ ան ժամանակը բժշ
 կըվելով ելաւ ինքնալ զոհ մատուցա
 նել տրվաւ նոյ. ու շնորհակալութե
 պարգևներ տալով սնիա քհայապետին,
 դարձաւ թգրին քովը եկաւ. ու ամ
 մէնուն ուր որ կը հանդըստերնէ՛, աս
 հրաշքները կը պատմէր: Վայց թա
 գաւորին միտքը աս բանիս վրա ա
 ղէկմը չի պառկելով, երբոր ուզեց որ
 նորէն մէկ ուրիշ մարդմը խրկէ, ան
 ատենը հեղիոգորոս երած սրտով ի
 րէն ըսաւ թէ՛ ո՛վ որ քեզի թշնամի
 կը համարիս, կի՛ք քեզի դէմ մեծ յան
 ցանքմը ըրերէ, ու դուն ինքը սլառ
 ժեւ կուզեսնէ՛ անիկա՛ աս բանիս հա
 մար եղէմ խրկէ. ու կը տեսնես թէ
 ինչպէս չարաչար ծեծած փեթտած
 կը

կըդ առնա, միան թէ չիմեռնի ողջ
մնա. աս ստոյգ է որ՝ անձային զօրուի
մը կա ան տաճարին մէջը, որ՝ ո՛վ որ
անոր դըպէլու ըլլա՝ չարաչար կը
պատժըվի :

Գ. Լ. Գ.

Տրեից Խաղաղութիւն ներսեւ ըրա կըլլա ան
դիտոսի ադենը :

Սե լև կիսսի մեռնե լէն ետքը անտիտ
քոս եպիսիան կի՛ք երևե լի ըսած ա
նոր եղբարը յափշտակեց թփրուիը,
որ սաստիկ թշնամի էր հրէական
օրինաց : Ընտուե՛նը յասոն ոնիա
քճիյպետին եղբարը՝ գնաց թփւրին
աւելի տուրք ըստակ խոստացաւ,
ու իրեն խօսք տըվաւ որ՝ հրէից մէջը
կա ապաշտական բաներ մտցունէ,
կամաց կամաց անոնք կա ապաշտու
թի դարձունէ : ասանկ ոնիայի ձեռ
քէն քճիյպտուիը ինքը առաւ յափշ
տակեց : Բայց աս չար յասոնը՝ իրեք
տարի իր ըսածինպէս հրէից բարե
կարգուիը ու անձաշտուիը աւրե լէն
ետքը, երբոր մենեղաւոս ըսած մէ
կիմը ձեռքովը իր տարեկան տուրքը
անտիտքոս թփրին խրկեց. մենեղա
ւոսը գնաց թագաւորին սիրտը իրեն
դարձուց, ու յասոնի վրա ինքը տա
րեկան տուրքը է վե լցնելով՝ եկաւ յա

սոնի ձեռքէն յափշտակեց քֆյայե տուիր : Ատքը աս մե՛նեղաւոսը տեսնելով որ չի կրնար անչափ խոստացած թիֆրին տուրքը լեցունել, Կաղտուկ տաճարին արծ թեղէններուն ձեռք զարկաւ, ու անկէց խելմը անդրոնի կոսի կաշառք տրվաւ, (որ թիֆրին մեծ իշխաններէն մէկն էր,) ու կէսմընալ ծախեց : Ատե երբոր իմացաւ որ՝ ո՛նիա քֆյայե տր աս իր ըրած գողուիր գուրս հանեց, անդրոնիկոսի ձեռքովը անողորմաբար բռնեց մօրթել տրվաւ որ քֆյայե տր : Աս անդրոնիկոսի ըրած անօրէնուէր վրա սաստիկ ցաւեցաւ ժողովուրդը . ուստի երբոր Գացին թագաւորին գանկտելով աս անողորմութիս որ հասկըցուցին, անորալ անանկ գուձը շարժեցաւ՝ սիրտը լեցվեցաւ անմեղ մարդուն վրա, որ շուտմը հրամայեց որ անդրոնիկոսի վրայէն իշխանական լաթերը հանեն, ու անանկ խայտառակ բօլոր քաղաքը պըտըացունելէն ետե՛ ան ոնիայի սպաննած տեղը տանին՝ գլուխը կտրեն :

Աս ատենները լիւսիմաքոս մե՛նեղաւոսի եղբարը, որ մե՛նեղաւոս թիֆրին քովը երթալնինի՝ իր տեղը եղէմ քֆյայետ գրեր էր, ու իրեն յանձներէր որ տաճարին արծաթները կամաց կամաց կողոպտէ իրեն խրկի :

Ժողովուրդն որ աս բանըս իմացան՝
 ստք ելան զինքը ձգել կուզէին :
 Սուսիմաքոսալ անոնց վրա երեք հա-
 ղար հոգի հանեց . ու երկու գիէնի-
 բար անցած՝ մէկ մէկէ շատ մարդ
 սպաննեցին : ու աս խռովութիւներուս
 սլոճաով թէպէտ հրէից կողմանէ
 թիւրին առջևը ամբաստանվեցաւ
 մենեղաւոս , բայց թագաւորին մէկ
 բարեկամին ըստակ խոստանալով ,
 անոր ձեռքովը բանը անանկ դար-
 ձուց որ՝ իր տեղը ան ամբաստանող-
 ները յանցաւոր ինկան , ու ըստան-
 նրվեցան : Աս էղէմի խղճութենս ա-
 տենը իժծալ վերէն նշան տրվաւ ե-
 ղածները ու դալու թշվառութիւները
 ցուցունելով . որ քառսուն որ էղէմի
 վրա երկինքը ձիաւոր մարդիք կերե-
 նային՝ սպտերազմական գործիքներ
 ձեռվընին , ու մէյմէկու հետ կրղար-
 նրվէին . անանկ որ՝ ասոնց ձաննալ
 կը լրավէր . ու ժողովուրդը սոսկալով
 կաղաչէին նյ որ ՚ի բարին կատարէ
 աս նշանները :

Անկէ ետքը անտիոքոս թիւրը եգիպ-
 տացոց վրա սպտերազմ որ գնաց , ու
 հոն քիչմը ուշացաւ . աստին էղէմի
 կողմերը սուտ ձանմը ելաւ թէ՛ թա-
 գաւորը մեռերէ : ու ասոր վրա հը-
 բէայքը ուրախութիւն կը ցուցունէին ,
 անդ իէն յասոննալ որ ամոնացոց եր-
 կի .

կիրը փախստական էր եղեր, շուտմը
 հազար մարդով եկաւ Եղէմ մտաւ՝
 որ քհնյսպետութիւնսորէն ձեռք ձգէ .
 ու մեներաւոսը անկէց փախցունէ
 լով ինքը սկսաւ տիրապետել . ու իր
 ազգին հայրու թիւնելու տեղը՝ դա
 հիճիպէս մարդու չէր խնայէր անո
 ղորմաքար կըջարդէր : Մայց շատ
 չիքըչէց՝ որ իմանալունպէս թէ ան
 ախոքոս թագաւորը ողջ է, նորէն ե
 լաւ փախաւ ու տեղէ տեղ փախստա
 կան պտրտելով և ամմէնուն ատելի
 քլալով՝ ետքը անանկ օտար երկիր
 ները չարաչար մեռաւ : Մնտիոքոս
 երբոր աս հրէից մէջը եղածները ի
 մացաւ, կարծիք երթալով թէ հը
 բէայքը իրմէ ապստամբիլ կուզեն,
 եգիպտացոց յաղթելէն ետքը՝ դա
 ղանիպէս կատղած իր բոլոր զօրքով
 Եղէմի վրա եկաւ . ու քաղաքը մըտա
 ծինպէս՝ հրամայեց որ ամենեւին մէ
 կումը չիխնայեն՝ բռնածնին ջար
 դեն . ու անանկ միայն երեք օրվան
 մէջը ու թսուն հազար հոգի կոտորը
 վեցան, ու քառսուն հազարալ բռնե
 ցին գերիիպէս ծախեցին :

Ատքը ասչափովսալ չի կըշտացաւ,
 հասաւ մեներաւոսի մատնուքը տա
 ճարինալ ձեռք զարկաւ, յանդգնու
 թք մտաւ տաճարը՝ ու բոլոր բովան
 դակ արծաթ եղէնները ու ոսկեղէն
 նէ

ներք ուրիշ սլահճու բաներու հետ՝
 հազար եօթը հարուր քանքարի չափ
 ժողվեց առաւ, անտիոք իր թիւրա-
 կանքիքը տարաւ. ու եղէմ մնացած
 հրէից վրա մէկ փիլիպոս անունով
 փռիւ գիացի չար բարբարոս մարդ մը
 իշխան դրաւ՝ որ անխնա չարչարէ հը-
 բէայքը: Անկէ ետեւ ապողոնիոս ը-
 սած մէկ զօրասլետմը քսան հազա-
 րով հրէից վրա խրկեց՝ որ երթա թա-
 գաւորական տուրքերը ժողվէ ա-
 նոնցմէ, ու չափահաս մարդիքը՝ որ
 զինվորութե կրնան դարձարդէ ա-
 նոնք՝ ու իրենց մնացած կնիկնին ու
 տղաքնին ծախէ: Ապողոնիոս որ ե-
 կաւ, առջի բերանը սիրով վարվե-
 ցաւ հրէից հետ, տպասեց մինչև շա-
 բաթ օրը, և ան ատենը ապահով
 ըլալով թէ հրէայք շաբաթը ծա սլա-
 հելով դէմ չեն կրնար կենալ, յան-
 կարծակի վրանին ելաւ՝ ու խեղմը
 մարդ ջարդեց: Արքը շատ չանցաւ
 որ անտիոքոս թիւրը մէկ ծեր իշխան-
 մալ խրկեց հրէաստան՝ ամենոքիոս
 անունով, որ ինչ կրնէ ընէ՝ բոլոր
 հրէաները կռատաշտական օրէնք
 դարձունէ, վերցունէ զո՛հ մատու-
 ցանելը, շաբաթ սլահելը, ու տա-
 ճարը կուռքերու տուն շինէ, անանկ
 որ հրէայ անունը մէյմալ չիլըսվի,
 ու կուռքերու զո՛հ մատուցանեն, ա-
 նոնց

նոնց նրվիրած տօնախմբուիը կատա-
րեն. և ո՛վ որ չէր հնազանդէր ասանկ
չէր ընէր, ամենևին առանց խընայե-
լու կըսպաննէր: Ա՛ս լսեց որ երկու
կնիկ իրենց նոր ծնած տղաքը մովսի-
սական օրինացպէս թլփատեր են.
ասոնք բռնել տրվաւ, տղաքնին ծը-
ծերնէն վար կախած՝ անանկ մերկ
խայտառակ բոլոր քաղաքը ստըա-
ցունելէն ետե՛ւ բարձրը պարխսպէն
վարձկել տրվաւ: ու ալ ուրիշ ասանկ
անողորմ տանջանքներով կըսպաննէր
ով որ չէր ուրանար: Այլ աս պատճա-
ռով շատ մարդիք ելան անասրատ
տեղվանք փախան, որ հոն դաղտուկ
իրենց անձպաշտուիը պահեն:

ԳՎ: Ե .

Վահագանի ունի էղիազար ծերոսնիին, ու
եօթը էղեարց մահաբայեցոց՝ իրենց Տօրը հետ:

Ա՛ս սաստիկ հալածանացս ատենը
քննայմնալ բռնեցին էղիազար ա-
նունով, որ մէկ տարիքը առած շնոր-
հալի ու անձավախ իմաստուն վար-
դապետմընէր. ասոր բերանը գայլ
(ի՞նք բէլէփչէ) դրած՝ անանկ բռնի բա-
ցած՝ խողու միս կըխոթէին, որ օրի-
նաց դէմ ընէ՛ ուտէ: Ա՛նալ բոլոր ու-
ժովը ասոր դէմ կենալով, կըսէր որ
աւելի կուզէմ մեռնիլ քան թէ՛ օրի-
նաց

նաց դէմ ընել, ու յօժարու թ տանջա
 նաց տեղը կը վազէր կերթար: Տանող
 ներուէն մէջէն իր ճանչլորները վրան
 խզճալով՝ գալտուկ խրատ կու տային
 կը յորդորէին թէ՛ քեզի՛ ուրիշ միս
 կու տանք որ ուտես, ու դուն ցուցուր
 թէ թագաւորին կը հնազանդիս խո
 դու միս կու տես, որ գոնէ ասանկ խա
 բելով մեռնելէն ազատիս: (Նայց ե
 ղիազար՝ քաւ լիցի կըսէր՝ ատ բանրդ
 ինձի չի վայլէր՝ որ կեղծաւորու թիւ
 խղճմտանքս մաքուր պահելու համի՛
 կտրիճ մարդիքը գայ թակղեցունեմ,
 որ ըսեն թէ՛ նայէ եղիազարը իննըս
 սուն տարվան ծերմը՝ ալ մահուն դու
 ոը հասած՝ չի համբերեց գնաց այլ
 աղգի եղաւ. ու ասով իրենց չար օ
 թինակ ըլլամ, և ծերուէս ատենը աս
 գէշ անունը իմ ետեւէս թողում: Սէ
 որ ըսաւ՝ ուրանալովրս անչափ տարի
 ալ տան ինձի, ու հանգիստ ապրիմ
 որչափ որ ապրեցանէ, այսու իմիւ
 ինչ ձեռքէն ոչ կենդանուէս ատենը՝
 և ոչ մեռնելէս ետքը կրնամ մէկ
 տեղմը փախչիլ. ուստի աղէկը ան է՝
 որ իմ ծերու թէս ինչպէս կը վայլէնէ՝
 քաջու թ աս աշխրքէս ելլեմ, ու բա
 րի օրինակ թողում կը տրիճ ներուն.
 որ անոնք ալ ինձիպէս առանց վախ
 նալու սրտանց՝ ք օրինացը վրա կեան
 քերնին տան: Նսանկ ըսելով սի
 բով

րով զինքը տանջողներուն ձեռքը տը
վաւ . ու ալ հոգին աւանդելու ատե
նը հառաչելով ըսաւ , 'տր' դու որ
ամմէն բանը գիտես , ասալ կըտես
նես որ ես կրնայի մեռնելէս խալը
սիլ , բայց քու արդար դատաստանէգ
վախնալով՝ մարմնովըս չարաւար կը
տանջուիմ , ու հոգւովս սիրով կը
համբերեմ : Աւանանկ հոգին տը
վաւ :

Այդիազարի ետեւէն ուրիշ եօթը եղ
բար իրենց մօրը հետ մէյտեղ բռնե
ցին թագաւորին առջևը հանեցին .
երբոր աս բանիս վրա իրենց սկսան
հարցունել , մեծ եղբարնին առաջ
ելաւ՝ ու ըսաւ . ինչ կեցեր պարապ
տեղը մեզի բան կըհարցունէք , մենք
պատրաստ ենք կեանքերնիս տա
լու՝ քան թէ մեր հայրենական օրէնք
ները թողունք : Ասոր վրա սաստիկ
սրգողեցաւ թիւրը , ու հրամայեց որ
շուտմը անոր լեզուն ու ոտվըներուն
ու ձեռվըներուն մատներուն ծարե
րը կըտըրտեն , ու գլխուն կաշին քեր
թեն երեսին վրա դարձունեն : աս
տանջանքներէս ետեւ երբոր տեսաւ
որ գեռ ողջ է տղան՝ հրամայեց որ
կրակին վրա դնեն տապկեն : Ահ
կալ եղբարքը մօրերնուն հետ աս
սոսկալի տանջանքներըս տեսնելով
սկսան մէկմէկու սիրտ տալ , ըսել
թէ՝

Թէ՛ մե՛նք ալ ասանկ քաջու թ՛ք մե՛ռ
 նինք , ու մեր անունը՛ և հոգինիս
 փրկենք՛ ի փառս ւնյ : Մ՛նոր ետեւէն
 երկրորդ եղբարը առաջ քաշեցին , ու
 ասորալ գլխուն կաշին մազերովը քեր
 թեցին երեսին վրա ձգեցին , ու կը
 սէին՝ հնազանդէ խոզի միս կեր , բո
 լոր մարմինդ կտոր կտոր չեղած : ան
 ալ հաստատուն կենալով իր օրինա
 ցը վրա՛ ան տանջանքով վախճանե
 ցաւ . ու հոգին տալու ատենը թա
 գաւորին ըսաւ , ո՛վ հպարտ ամբար
 տաւան՝ դուն մեզ աս կեանքէս կը
 զրկես , բայց դիտնաս որ՝ բոլոր աշ
 խարքիս թ՛գւրը ւծ՛ մեզի յարու թի
 առնել կուտայաւ իտենակասն կենօք ,
 որ հիմա իրեն օրինացը համար կը
 մե՛ռնինքիոր : Մ՛նկէց ետեւ երրորդ
 եղբարը կանչեցին , ու մեկալնե
 թունպէս երբոր լեզուն ուղեցին որ
 դուրս հանէ , շուտմը հանեց . ու ա
 նանկ առանց վախնալու ձեռվըներ
 նալ երկնցուց որ կըտըրտեն , որ թա
 գաւորնալ զարմացաւ մնաց տղին քա
 ջասրտուէր վրա : Մ՛նոր մե՛ռնելէն
 ետքը չորրորդ եղբորնալ ան տան
 ջանքը տըվին . որ մե՛ռնելուն ատե
 նը ըսաւ , երանի՛ է մեզի՛ որ նորէն
 յարու թ առնելու յուսով աս աշխար
 քէս կըսածնըվինք կերթանք , քան
 թէ քեզի՛ որ կենդանի ես , ու ան

յարուէն զըկըված ես : Այրբոր հինգ-
 երորդը ետեւէն սկսան տանջել՝ դէպ'ի
 թագաւորը նայեցաւ ու ըսաւ , դուն
 մահկանացու մարդ մը ըլլալով՝ մարդ-
 կային իշխանութիւնդ ինչ որ կուզես
 նէ կընես , բայց ասով չի կարծես՝ թէ
 մեր ազգնալ այ երեսէն բոլորովին
 ինկած խեղճ մնացերէ , կեցի՛ր քիչմը
 որ տեսնես այ ամենակարողութիւն՝ թէ
 ինչպէս քեզ քու ազգովդ պիտի տան-
 ջէ : Ա եցերբորդն ալ նոյն տանջան-
 քով մեռնելու ատենը դարձաւ թա-
 գաւորին ըսաւ , անով մի խաբովի ու
 հպարտանար՝ որ մեզի ասչափ բան
 կրցար ընել , որ՝ մենք այ դէմ մեզան
 չէնուս համար աս չարչարանքներըս
 կը քաշենք կոր , ուստի զարմանք չէ՝
 բայց դունալ որ այ դէմ ելեր պա-
 տերազմ կընես , չի կարծես թէ ա-
 տոր պատիժը պիտի չի քաշես : Ա-
 սոնք նահատակվելու ատենը՝ իրենց
 երանելի մարը քովերնին կեցած՝ իրենց
 լեզվովը՝ որ ուրիշները չէին հասկնար ,
 ամմէն մէկուն սիրտ կուտար կըյոր-
 դորէր որ սիրով ու քաջութեան տան-
 ջանքներուն համբերեն՝ ի փառս այ :
 Ատքը երբոր կարգը եօթներորդ եղ-
 բորը հասաւ , որ ամմէնէն պղտիկն
 էր . թագաւորը իրեն ամօթ սեպեց
 որ գոնէ անոնցմէ մէկը՝ իր տըված
 տանջանքներովը չիկըրցաւ դարձու-
 թ թ .

նել . անոր համար շատ աս սղտիկիս
 ետեւէն ինկաւ՝ քովը կանչեց անուշ ա
 նուշ խօսքերով յորդորեց զինքը , ու
 մեծամեծ սպարդէներ և մեծուի ի
 բնն խոստացաւ տալու , միան թէ իր
 հայրենական օրինացը դառնաւ բայց
 ետքը տեսնելով որ անանկալ ճար
 ջեղաւ տղին միտքը փոխելու . կանչ
 չեց մօրը տրվաւ՝ որ անալ աս բանիս
 վրա խրատ տա : Մարնալ առջի բե
 րանը չուղեց խօսիլ . բայց երբոր շատ
 վրա տրվաւ թագաւորը՝ ինքնալ ա
 նոր դէմ սկսաւ տղան յորդորել ու ը
 սել , ողորմէ՛ ինծի իմ սիրելի որդեակս՝
 յիշէ՛ որ ինը ամիս քեզ արգանդըս
 կրէր եմ . ու իրեք տարի իմ գիրկըս
 կաթով սպհերեմ , ու տա հասակդ
 քեզ հասուցերեմ . քեզ տեսնեմ որ
 դի . նայի՛ երկինքը ան կա քեզի օղնա
 կան , ջրլա որ ատ անողորմ դահիճը
 քեզ վախցունէ . դուն ալ մէկալ եղ
 բարնեբուդ ճամբուն բունէ՛ մեռնի
 լը՝ աւելի լաւ սեպէ՛ քան թէ աս աշ
 խարքիս կեանքը , որ անդին այողոր
 մու թէ արեւը՝ քեզալ քու եղբար
 ներուդ հետ նորէն մէկտեղ ինծի
 առնեմ ընդունիմ : Ան ատենը գեռ
 խօսքը մօրը բերաննէր՝ որ տղան է
 վէլօք սիրտ առնելով սկսաւ կանչել .
 որո՞ն կրսպասէք , ինչ կուշանաք կոր
 թագաւորին հրամանին չեմ հնա
 ի զան

զանդիր , հասլա մեր օրինացը հ'նա
 զանդերեմ , որ մովսէսի ձեռքովը ան
 տրվերէ : Ատքը դէպ'ի թիւրնալ
 դարձաւ ու ըսաց , դունալ նվ պիղծ
 անօրէն մարդ , որ նոյ ծառաները
 այսպէս կըտանջես , դիտնաս որ ա
 նոր արդար դատաստանէն պիտի չի
 խալըսիս . ու քու հարարտութեդ և
 անդըթուէդ արժանաւոր պատիժը
 քաշելուդ ատենը՝ իմանաս որ ինքնէ
 միայն ճշմարիտ անձը , նաև աս ալ
 դիտնաս որ՝ ես իմ եղբարներուս հետ
 մեր հայրենական օրինաց համար
 մարմիննիս ու կեանքերնիս աս չարչա
 րանքներուս տալով , կըյուսանք ան
 որ մեզի ասոր տեղը յաւիտենական
 կեանք կուտա . ու ասով մեր բոլոր
 ազգին մեղացը թողուիալ ընէ : (Ս)ա
 գաւորը երբոր աս բաները լսեց , ա
 ւելի կատողեցաւ աս սրղտիկին վրա ,
 ուստի աւելի սաստիկ տանջանքով
 ինքնալ հոն տեղը սպաննել տրվաւ :
 Աւամէնէն ետե՛ ան երանելի տղո
 ցը քաջասիրտ և երանելի մարդ . որ
 ամմէնմէկ որդւոցը հետ կեցած՝ սրբ
 տովը կընահատակվեր , ու մէկիկ մէ
 կիկ նոյ ձեռքը կընրվիրէր անոնք ,
 ինքնալ նոյն տանջանքներով՝ չուշա
 ցաւ ետենին հասաւ , որ անոնց հետ
 մէկ տեղ վայելէ նոյ պատրաստած
 բարիքը :

Գ Լ Ե Օ :

Մասախիա բազանային ու եր որդաոցը Բա
բեդաշտուիք , և բաշտուիք :

Մատիոքոսի սաստիկ հալածանաց ա
տենք՝ անուճանի ու սրբակաց քա
հանամբ կար Եղէմ՝ մատաթիա ը
սած , սր հինկ հատ հասած կարիճ
որդիք ունէր . մէկուն անունը յով
հաննէս , երկրորդինը՝ շմաւոն , եր
րորդինը՝ յուգամակաբէ , չորրորդի
նը՝ եղիազար աւարան , հինգերորդի
նը՝ յովնաթան : Մսիկա տեսնելով
քոլոր հրէաստանի՝ մանաւանդ Եղէ
մի այսպիսի խղճութիւն , ալ չի դիմա
ցաւ իր որդիքը առաւ դնաց մով
դիմ ըսած քաղաքը քաջվեցաւ . և
հոն անոնց հետ անմիտիթար կողքար
ու կուլար իր ազգին սղորմելի գե
րուէր վրա . ու թէ ինչպէս նոյ տա
ճարը սղծըվեր է , ու իրեն՝ սբ կահ
կարասիքը կողոպտըվերեն : աս բա
ներուս համար ալ սաստիկ սրտցաւէն
վրայի լաթերնին սրատուտած քուրճ
կը հագնէին : Մնատենները անտիո
քոս թագաւորէն խրրկած մարդիք
ները մովդիմ ալ եկան , ու հրէանե
րը կըստիպէին որ կուռք պաշտեն : ու
չատ մարդ վախերնէն հնազանդե
ցան՝ կռապաշտութի դարձան : Մայց

մատաթիա առանց վախճանալու հա
մարձակ պիտի տրվաւ իրենց ու ըսաւ
թէ՛ աշխրջիս բոլոր աղէներնալ թա
գաւորին հրամանին հնազանդին , ու
բոլոր ինչ լացիքալ իրենց օրէնքը թո
ղուն , այսպէս գիտնաք որ՝ ես ու իմ
որդիքըս և եղբարներըս մեր հայրե
նական օրէնքը չէնք թողուր՝ ու կուռք
պաշտեր : Վնդամմը աս բանս ըսել
նինի՛ տեսաւ մատաթիա որ անդիէն
մէկ ուրացող հրէամը եկաւ հօն տե
ղը կուռքին զոհ մատուցանելու .
ինքնալ ան ատենը սոստիկ անձային
նախանձայուզուէն չի գիմացաւ՝ ա
նոր վրան վաղեց՝ ու ոտքով անանկ
դարկաւ որ՝ ան տեղը կուռքին առջևը
սատկեցուց անիկա : Աւ ան թադաւ
ւորական մարդը որ եկեր զինքը կը
յորդորէր՝ անալ անտեղը մեռցուց ,
գնաց կուռքը կործանեց . ու սիսաւ
ամուր ձանով կանչվաւ թէ՛ ով որ
հայրենական անձային օրինաց կուզէ
տէր կայնիլ պահպանել իմ հետըս
դա : և անանկ ինքը իր տղոցմով ի
րենց ամմէն բաները հօն թողուցին ,
քաղքէն դուրս ելան մէկ լեռմը դա
ցին : Վնոր նայելով շատ անձապաշտ
մարդիք իրենց տընով տեղովը ելան
քովը գացին , ու մէկտեղ հօն լեռը
այրերու մէջ անառիկ տեղվանք կը
բնակէին : Թշնամիները աս բանս որ
իմա

իմացան , շաբաթ օր էլան վրանին
 եկան՝ ու կըլորդորէին որ դառնան՝
 թիւերին հրամանին հնազանդին :
 Ատքը երբոր տեսան թէ շաբաթ օր
 վան պատճառով ան հրէաներէն ի
 րենց դէմ կեցող չիկա , ալ համարձակ
 վրանին վազեցին՝ ու հազար հոգի
 ջարդեցին անոնցմէ : Աս որ տեսաւ
 մատաթիա՝ շատ ցաւեցաւ , ուստի
 ժողովեց խորհուրդ ըրաւ որ անկէց
 ետեւ շաբաթ օր թէ որ վրանին թշնա
 մի դալու ըլլանէ , առանց խղճմտան
 քի՛ մտային օրինացը համար պատե
 րազմին : Անկէ ետեւ ուրիշ հրէաներ
 ալ մատաթիայի քով եկան հետը
 միաբանեցան՝ ու անչափ շատցան որ՝
 ալ խումբ կապած կեչէին կռապաշ
 տից հետ կըպատերազմէին , կուռքե
 րուն նըվիրած տեղվանքը կաւրէին
 կըկործանէին , ու բացողները կը ջար
 դէին , ու մտային օրէնքները պա
 հել կուտային : Աս քաջութիւններս ը
 նեւէն ետքը՝ տեսնելով մատաթիա
 որ օրէ օր ալ իր մահը կըմտենակոր ,
 առջևը կանչեց իր օրդիքը՝ ու բարի
 խրատներով իրենց սք նահապետնե
 րը օրինակ բերելով յորդորեց իրենց
 օր չի վախնան թշնամիներէն , հասպ
 սկըսած բարին քաջութեւ առաջ տա
 նին , մտտաշտու թիւ նորէն հաստա
 տեն : ու շմաւոն եղբարնին՝ իրենց

դ լիսաւ որ ու հօր տեղ դնելով, և յու-
դա մակարէն՝ իրենց զօրասկտ , ա-
սանկ իր հայրական օրհնութիւն անոնց
տալով հոգին աւանդեց :

Գ Լ : Լ :

Յոգա մակարէն Կաթաբիւնիւր :

Յոգա մակարէն հօրը մեռնելէն
ետեւ երբոր զօրասկտուիւն ձեռք
առաւ՝ ջանաց որ իր զօրքը շատցու-
նէ , ու անոնք միան կընտրէր հետը
կառնէր , որ միշտ անձային օրինաց
մէջը հաստատ մնացերէին : Առջի
բերանը բոլոր վեցհազարի չափ մար-
դով աստղոնիոսի դէմ ելաւ , որ աւե-
լի զօրքով իրեն վրա եկերէր . ու յու-
դա անձային օգնութիւն անանկ յաղ-
թեց անիկա՝ որ իր ձեռքովը աստղո-
նիոսը մեռցուց , ու ուրիշ շատ կողո-
պուտներէն՝ ի զատ աստղոնիոսի թու-
րը վրայէն առաւ , ու անկէ ետքը ա-
նիկա ինքը սկսաւ բանեցունել : Աս-
յաղթութիւն յուդայի անուննոր
մեծցաւ չորս դին տարած վեցաւ՝ նրէն
կիմսերոն ըսած ասորեստանի կողմին
մեծ զօրասկտը՝ ալ աւելի զօրքով
յուդայի դէմ ելաւ : Յոգայի զօրքը
իրենց քիչուիւն տեսնելով՝ վախցան
դէմ դնելու . յուդայալ յորդորելով
իրենք որ չի վախնան ու սոյ ապաւի-
նին

'նին' քաջութի վազեց վրանին , ու աւ-
 թը հարուր հողի ջարդելով՝ թշնա-
 միներուն բանակը ցիրուցան ըրաւ
 փախցուց : Ան ատենը անտիոքոս
 թագաւորը աս յուգայի ըրած յաղ-
 թութիները բեւով շատ դժվարը ե-
 կաւ , մտմտաց որ իր բոլոր տէրուէն
 'նորէն զօրք ժողովէ , ու ինքը իր բո-
 լոր ուժովը անոր դէմ ելլէ՝ ջնջէ վեր-
 ցունէ հրէից ազգը : Բայց տեսնելով
 որ աս բանըս առաջ տանելու բաւա-
 կան ըստակ չունի իր դանձին մէջը .
 անոր համար ուզեց որ առաջ պարսից
 երկիրը երթա զարնէ՝ ու անկէց ըս-
 տակ հանէ : Աւտի երթալու ատե-
 նը՝ իր տեղը լիւսիաս անունով մէկ
 իշխանմը թողուց , ու անոր յանձնեց
 աս պատերազմիս բաները . և իր ան-
 տիոքոս ըսած որդիիսլ անոր ձեռ-
 քը հաւտաց՝ որ ինքը պահէ մեծցու-
 նէ : Ա իւսիասալ խէր ընելով փիլիսո-
 սոսի հետ , (որ եղէմի քաղաքապետն
 էր , ինչպէս վերը ըսինք ,) աս հրէից
 դէմ պատրազմին վրա իրեք հողի զօ-
 րապետ ընտրեց՝ ստղոմէսը , 'նիկա-
 նորը , ու զօրդիասը . ու ասոնց ձեռքը
 տրվաւ քառսուն հազար հետեակ
 զօրք , ու եօթը հազար ձիաւոր . որ
 երթան բոլոր հրէաստանի երկիրը
 աւրեն , ու հրէայքը բոլորովին աշ-
 խարքէս վերցունեն , ինչպէս որ ան-

տիոքոս Թագաւորը մըտմտացերէր ,
 Վս քանիս յաջողու թեր վրա անանկ
 ստոյգ էր նիկանոր՝ որ վաճառական
 ներ կանչեր հետերնին խօսք կասեր .
 էր՝ որ աս պատերազմիս մէջ գերի
 բռնած հրէաները իրենց ծախէ՝ ին
 նըսուէն մարդ՝ մէկ քանքարի , ու կը
 կարծէր որ՝ միան աս հրէից գերինե
 րուն գնովը հռոմայեցոց հարուր կմ
 երկու հարուր քանքարի տարեկան
 Թագաւորական տուրքը վճարվի :
 Յուդամակաբէի հետ եղած զօրքը՝
 որ միան վեց հազարի չափ էին . եր
 քոր Թշնամիներուն պատրաստուիլը
 իմացան՝ շատ վախ ինկաւ սրտերնին :
 Յուդայալ քաջու թք սկսաւ իրենց
 սիրտ տալ , առջննին դնելով այնչափ
 մեծամեծ հրաշքները՝ որ անձ ատեն
 ատեն ըրեր էր՝ իրենց նախահարքը
 Թշնամիներուն ձեռքէն խալըսելու :
 Ատքը բոլոր հրէից աղօթք ու պաք
 դնելով՝ որ անձ աս պատերազմիս բա
 րի կատարումն տա . զօրքը կարդի
 գրաւ , ու անանկ Թշնամիներուն դէ
 մը որ ելաւ , այ օգնու թքը յաղթե
 լով՝ ան պատերազմին մէջը հրէայքը
 ինը հազար հողի Թշնամիներէն ջար
 դեցին , ու մնացածէնալ՝ որ աստին
 անդին ցրված կըփախէին՝ իրեք հա
 զարի չափ կոտորեցին , անանկ որ՝ ի
 րենց ամբարտաւան նիկանոր զօրու
 պէ .

պետը աղքատի լաթեր հագած՝ (որ
 չի ճանչնում ի ու բռնում ,) այնպէս
 խայտառակաբար անտիոք փախաւ ։
 Ասկէ՛ ՚ի զատ հրէայքը թշնամինե-
 րուն բանակէն խելի՛ն կողոպուտալ
 ձեռք ձգեցին . ու ան վաճառական-
 ները որ շատ ըստըկով՝ նիկանորի ը-
 սածինպէս որ իրենք գնելու եկեր-
 էին , անոնքալ բռնեցին՝ ու ըստակ-
 նին ձեռվընէն առին . և աս կողո-
 պուտները յուզայի հրամանովը զին-
 վորացինկած բաժինէն՝ ՚ի զատ՝ առա-
 տապէս աղքատաց ու որքոյ բաժնե-
 ցին ։ Անէ՛ն ետև յուզա նորէն յաղ-
 թուիննալ ըրաւ մէկալ երկու զօրա-
 պետներուն՝ տիմոթէոսի ու բաքիդի
 դէմ , քսան հազարալ անոնց զօրքէն
 ջարդեց , ու փախցուց իրենք . ու ա-
 նոնցմէալ շատ կողոպուտ առաւ ։
 Սիւսիաս անտիոքոսի փոխանորդը ,
 յուզա մակաբէի յաղթունները որ
 տեսաւ , ուզեց որ ինքնալ դէմը ել-
 լէ անոր ուժը փորձէ . ուստի մէկ
 տարիէն ետքը վաթսուն հազար հե-
 տեակ զօրքով՝ ու հինկ հազար ձիա-
 ւորով հրէաստան եկաւ ։ Յուզայալ
 բոլոր տասնըմէկ հազարով միան անոր
 դէմ ելաւ , ու աղօթքով իր բոլոր
 յոյսը նոյ վրա դնելով՝ երբոր սկսան
 պատերազմիլ՝ մէկէն հինկ հազար
 ջարդեցին թշնամիներէն , ու անով

բոլոր բանակը ցիրուցան ըրին փա-
խուցին : Վ. յսպէս որ յաջողեցաւ հը-
րէից բանը՝ ու ալ գրեթէ բոլոր այլ-
աղղիները հրէաստանէ հանեցին փա-
խուցին , անկէ ետե յուգա մակա-
բէն՝ որ ալ բոլոր հրէից իշխան էր ե-
ղեր, եկաւ երուսաղէմ , որ իրեք տա-
րի կռապաշտ այլաղղիներուն ձեռ-
քը մատնելով իր . ու բոլոր կուռքե-
րու և կռապաշտական բաներու նը-
շանները անկէց վերցուց կործանեց .
ու ձեռք զարկաւ նոյ տաճարը մաք-
րելու նորոգելու : Վ. նոր մէջը ամ-
մէն կահ կարասիները նորէն շինեց ,
ու քհնաները զատեց իրենց կարգին
կանոնին մէջը դրաւ : և աս յաջո-
ղուեա համար ՚ի շնորհակալուի նոյ՝
եօթը որ տօնախմբուի սահմանեց ,
որ բոլոր հրէայքը ուրախուք կատա-
րեցին : Վ. յսպիսի հրէից յաջողուի-
ները տեսնելով իրենց սահմանակից
կռապաշտ աղգերը , նորէն սկսան
թշնամուի ընել հրէից գէմ , յուգայ-
ալ ասոնց ամմէնուն յաղթեց յայանի
նոյ օգնականութիւն . անանկ որ՝ ան-
գամ մըն ալ կրպատմովի թէ հինկ փա-
ռաւոր ձիաւոր կտրիճներ երկինքէն
ինչամ երեցան սրատերազմին մէջը ,
որ յուգան մէջերնին առած կրպահ-
պանէին , ու թշնամիներուն վրանեա
ձգելով կրկուրցունէին անոնք , որ

չփոթւած իրար կանցնելին , ու աշ
նանկ կը յաղթուիլին :

ԳՎ : Բ .

Ընդհանուր սապահումը , ու անոր էպիստեմ
նապած Բֆրնեբուան պարզը հրէից դէմ :

Ընտիրոքոս թագաւորին միտքը դը
րածը պարսկաստան որ չի յաջո
ղեցաւ . ու անկէց խայտառակ ետ
դարձաւ քարիլոնի կողմերն որ հա
սաւ , հոն լսելով ան իր զօրապետնե
րուն հրէիցմէ յաղթուիլը . ու յու դա
մակաբէին հրէաստանի տիրապետե
լը . սաստիկ կատղեցաւ աս բանիս
վրա . ուստի ալ ուզեց որ ինքը իր
զօրքով հրէից վրա ելլէ չիխնայէ ամ
մէնքը թրէ անցունէ , եղէմ քաղա
քը հիմնայատակ ընէ : Այլքոր ճամ
բա ելաւ ու իր կառքը նստած սաս
տիկ արտորնօք կրակիպէս քշել կու
տար , որ օրմը ժամմը առաջ հասնի
աս միտքը դրած անօրէնութիները կա
տարէ . անատենը նոյ պատու հասնալ
իր վրան հասաւ . որ յանկարծակի
կառքէն վար ինկաւ , ու ջարդու բու
րդ եղաւ բոլոր մարմննը . ու ներ
սէնալ աղիքներուն զէն գըսաւ որ
խոցվեցան . ու քիչ քիչ անանկ փրթ
տեցան որ չորս դիէն որդեր դուրս
կը թափէին , ու սաստիկ գարշահո

տուէն մարդ քովը չէր կրնար մտե-
նար : Անտիոքոս ասանկ մահվան
դուռն որ հասաւ , անատենը խելքը
վրան եկաւ , իմացաւ որ աս սրտի-
ծըս անմեղ հրէից վրա ըթած անողոր-
մութիւններուն համար կը քաշէ . ուստի
սկսաւ առաջադրու թիւ ընել թէ՛ ա-
ռողջանալու ըլլանէ՛ հրէից ամմէն
բաները իրենց դարձունէ , ու տաճա-
րը առջինինսէս իր ըստըկով ամմէն
կողմանէ զարգարէ . ու նաեւ ինքնալ
հրէից ըլլա , և այ մեծ կարողութիւն
ամմէն տեղ քարոզէ : Այց այ ողոր-
մութիւն չափը լըցվելով , իր արդար դա-
տաստանովը երեսէ թողուց ինքը՝ որ
երթա անանկ չարաչար սատկի օտար
աշխարքի մէջ :

Իւսիսս երբոր անտիոքոսի մեռնի-
լը լսեց , շուտմը անոր տղան անտիո-
քոս անուսով , հօրը տեղը թիւրահան
աթոռը անցուց , ու իրեն մականուն
դրաւ՝ եւստատոր կի՛ հօրամոյն՝ իմ
ազնիւ հօրէ ծնած . ու ինքը իւսիսս
անոր փոխարքայ (իմ վէզիր) եղաւ :
Ասալ իր հօրը ճամբան բռնեց՝ հը-
րէից դէմ թշնամութիւն ընելու . ուստի
նորէն սրատերազմ բացաւ վրանին :
Այց յուրա մակարէին ըրած քա-
ջութիւններէն յաղթըվելով , (որ սս հա-
մառօտու ես մէջը կը թողունք չէնք
երկընցուներ .) ետքը հաշտութիւն
հէ .

Տետերնին : Մնկէ ետե շատ չանցաւ
որ՝ դեմեարիոս իրեն հօրեղբօրը որ
դին եկաւ անտիօք քաղաքը մտաւ ,
ու ըստաննել տալով աս անտիօքոս
Թէրը՝ լի սիանալ հետը , ինքը տի-
րապետեց անոր տէրու իր :

Մնատենը շուտմը աղկիմոս ըսած
մէկ հրէամը՝ որ առջի սղտորու Թե
ժամանակը Եղէմ քհնյապետու ի էր
ըրեր , ու ետքը բարեկարգուէ ատե-
նը՝ ինկած անկէց վաւնտած էր . Կը
նաց Թագաւորին ասանկ հասկըցուց
Թէ՝ քանի որ յուդա մտկաբէն կեցե-
րէ , ոչ քու տէրու Թիդ հրէաստանի
վրա ապահով է , և ոչ մեր ազգը հան-
գիստ խաղաղ կըլլա : Մս ըսած իս
ուրիշներնալ վրա տրվին՝ տըրդեցին
Թագաւորը , որ աղկիմոսը մէկ բա-
քիդ ըսած զօրապետիմը հետ Եղէմ
խրկեց՝ որ երթան աս հրէից բանե-
րը կարգի գնեն : Մայց երբ որ եկան
ասոնք , խաբեբայու թ խէլմը մարդ-
յուդայի բարեկամներէն բանեցին
սոյաննեցին . և յուդայիալ ետեէն
սր ինկան , ու տեսան որ յուդան իր
եղբարներովը իրենց դէմ յայտնի պա-
տերազմի պատրաստու Թի կըտեսնէ
կոր , անատենը Թողուցին դարձան
Թագաւորին քով , ու նորէն յուդայի
վրա անանկ գրգռեցին ու սրդողցու-
ցին Թագաւորը , որ անալ անոնց տէ

զը մէկ երևէ լի իշխանմը նիկանոր ը
 սաճ՝ աւել լի շատ զօրքով խրկեց որ եր
 թա յուդան բռնէ, ու իր զօրքը ցըր
 վէ վերցունէ, ու աղկիմոսը հրէաս
 տանի քճիյապետ դնէ: Այրբոր եկաւ
 նիկանոր՝ ու տեսաւ որ յուդա զօրքը
 վը իրենն դէմ պատրաստըված կեցեր
 է. ու գիտնալով անոր քաջութիւնը,
 չուզեց հետը պատերազմ ընել. հա
 պա ուզեց որ խաղաղութիւն բանը
 լըմընցունէ: Այց յուդա միշտ իր
 զգուշութիւն ընելով որ չըլլա թէ խա
 բէութիւն բանմը ընէ, թող տըվին որ
 նիկանոր էղէմ եկաւ, ու յուդայի
 հետ սկսաւ անանկ սաստիկ սիրով
 ու բարեկամութիւն վարըլիլ, հետը խը
 նամութիւն ընել, որ աղկիմոս կար
 ծիք գնաց թէ նիկանորի միտքը բո
 լորովին փոխըլեցաւ. անոր համար
 շուտմը գնաց ամբաստանեց թագա
 ւորին: Ապագաւորնալ շատ սրդողե
 ցաւ, ու գրեց նիկանորի թէ ատ ձեր
 րբաճ բարեկամութիւնը չէմ հաւնիր.
 հապա ինչպէս հրամայեցինէ, ոտը
 ները ձեռը ընելը կապած յուդան ին
 ծի խրկես: Աս բանս որ իմացաւ յու
 դա՝ երեսը ծածկեց. Աիկանորալ
 ամ կերպով ետեւէ ինկաւ զինքը բըռ
 նելու. ուստի գնաց էղէմ տաճարը
 քճիներուն կըպաւ, որ թէ ըսաւ յու
 դան պահերէքնէ՝ հանեցէք ձեռքը՞

տրվէք. չէ՛նէ ըսաւ, (ձեռքը տաճա-
րին վրա զարնելով,) աս ւնյ տաճարս
հիմնայտակ կընեմ, ու ասոր տեղը
կուռքի մեհեան կըշինեմ: Վահա-
նաները աս որ ըտեցին, սոսկալով
տաճարը մտան՝ ու լալով կաղաչէին
ւնյ որ պահէ իր տաճարը, ու անոր
բրած հայհոյանքը իրեն չի թողու:
Նիկանորալ անկէ ետե կատղած՝
մարդու չէր ողորմէր, հրէայքը տակն-
ու վրա սկսաւ ընել:

Ըստ ատեններըս հաաքս ըսած մէկ
ւնձ ապաշտ ու խելացի անուճանի ծեր-
մը կար էղէմ. նիկանոր ասոր ետեէն
ինկած վրան հինկ հարուրի չափ զին-
վոր խրկէրէր՝ որ ողջ բռնեն իրեն բե-
րեն: Վայց ասիկա աւելի ընտրեց
քաջութի մեռնիլ քան թէ ան կուա-
պաշտին ձեռքը իյնալ. ուստի երբ որ
ալ զինքը բռնելու եղան, ան ատենը
ասոր ճարը հատած՝ ինք իր ձեռքով
թուրը իր փորը խոթեց ճրղքեց. ու
անանկ զինքը պարիսպէն վար ձգեց:
Ե հոն դեռ չիմեռած՝ այնպէս արուն
վըլա օտք ելաւ կայնեցաւ՝ փորտիքը
ձեռքը բռնած դէպի վար երկինքը
ցուցուց՝ ու ըսաւ, ւոր՝ այսպէս դուն
ալ իրեն հատուցանես. ու անանկ ին-
կաւ հողին աւանդեց:

Ետքը նիկանոր իմանալով որ յու-
գա մահաբէն սամարիտայի կողմերը
ըլլէ

զօրք ժողոված պատրաստ կեցեր է ,
 սպասեց ինչպան շաբաթ , ու ան օրը
 ու զեց որ իր բոլոր ու ժողովրան վազէ :
 Հեար իր զօրաց մէջ շատ հրէայքաւ
 կային . ասոնք երբոր աղաչեցին որ
 ան օրը թողու՝ շաբաթը մը պահեն
 ինչպէս ամ հրամայերէ . նիկանոր ա
 սոնց սրբողելով հայհոյեց այ դէմ
 ու ըսաւ , ամ թող երկինքը հրամայէ ,
 երկրիս վրա ո՞վ որ ու ժողէ նէ՝ ան
 կը հրամայէ որ զէնք վերցունեն պա
 տերազմին : Յուդա մակաբէաւ ան
 դին իր զօրքը յորդորելու սիրտ տա
 լու ատենը՝ ամ իրեն մէկ տեսիլքմը
 ցուցուց , որ իր մարդոցը պատմելով
 ակելի զօրացան . ու տեսիլքը աս էր .
 Տեսաւ որ մնիա մը քհնյապէտը իր
 շնորհալի կերպարն քովէն քեցած՝ ձեռ
 վըները տարածած հրէից համար ա
 ղօթք կընէր . ու ցուցունելով անդին
 կեցած մէկ ուրիշ փառահեղ ծերու
 նիմը , կըսէր թէ՝ աս երեմիա մար
 դարէն է , որ եղբայրս իրուք միշտ և
 հանապաղ ձեզի համար կաղաչէ այ :
 աս ըսելնին ի՛ երեմիան մէկ ոսկիով
 պատած թուրմը յուդայի ձեռքը
 կուտա ու կըսէ . առ աս աստուծ մէ
 պարգեւած մը թուրքս , ու ասով
 ըսպաննէ քու բոլոր թշնամիներդ :
 Ատքը երբորաւ նիկանորի հետ դէմ
 ադէմ եկան , հրէայքը որ քիչ վոր էին
 ի

իրենց զօրաստեալին յորդորանքովը
 սիրտ առնելով՝ ու բոլորովին այ ա-
 պաւինելով, անանկ քաջութիւնս
 բազմ ըրին, որ ան մէկ զարնը վեճուն
 մէջը եռսունը հինկ հազար հոգի
 թշնամիներէն կոտորեցին, նիկանոր
 ալ անոնց մէջը. ու մնացածը ցիրու-
 ցան ըրին: Ատքը ուրախութիւն օրհնենք
 տալով այ. հրամայեց յուզա որ նի-
 կանորի գլուխը՝ ու աջ թեւը կտրեն
 վերցունեն վրայէն. ու եղէմ բերաւ
 սամէնուն ցուցուց. և անոր հայ-
 հոյիչ լեզուն հանեց կտոր կտոր ջար-
 դեց՝ թռչուններուն առջևը ձգեց,
 ու գլուխը բերդին վրա կախել տը-
 վաւ. և ան ձեռքնալ որ տաճարին
 զարկեր սպառնացեր էր՝ թէ պիտի
 հիմնայատակ ընեմ, տաճարին սու-
 ջը կախեցին: Այլ աս յազթու թե
 օրս ալ՝ մեծ տօն սահմանեցին՝ ի շը-
 նորհակալութի այ:

Գ. Ե. Թ.

Հոգաւ հակաբէն կը մեռնի, սա յոջնաման
 անոր որչը կանցնի:

Նիկանորը յազթը վեճէն ետքը՝ հրէ-
 աստանի երկիրը քիչմը ժամա-
 նակ խաղաղեցաւ. ու ստի յուզանալ
 ատեն գտաւ հռոմայեցոց գեասպան
 խրկելու, որ մէջերնին եղած ուխտ
 ու

ու դաշինքնին նորէն ամուրցունեն ւ
 Վայց դեմետր թագաւորը նիկանո
 ըի մեռնելէն ետև՝ նորէն բաքիդը
 աղկիմոսի հետքսան հազար հետևակ
 զօրքով, ու երկու հազար ձիաւորով
 յուդայի դէմ խրկեց: Յուդայի զօր
 քը, որ անատենը միան իրեք հազար
 էին, երբոր թշնամիներուն շատու
 ըութիւր տեսան՝ սրտերնին. կտորեցաւ
 յուսահատեցան, ու շատնալ քովէն
 զատուեցան ցրվեցան. սր միան ու թը
 հարիւր ձիաւորով մնաց յուդա, ու
 ասոնքալ կը յորդ սրէին զինքը թէ՛
 աս անգամ որ ասանկ քիչվոր մնացինք
 ետ կենանք՝ ինչվան սր նորէն մարդ
 ժողվէնք: Յուդա իրենց պատառ
 իան տրվաւ քաւ լիցի որ ես թշնամի
 ներէս երեսըս դարձունեմ փախչիմ.
 հապա՛ թէ՛ որ ժամանակը հասերէ
 նէ՛ քաջուք մեռնինք մեր եղբարնե
 ըր ազատելու համար: Վասնկ ը
 սաւ՝ ու ան ու թը հարուրով թշնա
 միներուն մէջը մտաւ, և առտրվանց
 ինչվան իրիկուն անանկ քաջուք պա
 տերազմեցաւ, որ անոնց աջ թևը զար
 կաւ յաղթեց: Վայց ետքը անոնց է
 տևէն իյնալնինի, ձախ թևին զօր
 քը եկան զինքը իր մարդիքներովը
 մէջ առին, ու անատենը յուդայալ
 նյ այնպէս կարդաւ որ ելովը՝ ինկաւ.
 ու մնացած զօրքը փախան ցիրուցան
 է

եղան : Ատրը շմաւոն ու յովնաթան
 իր եղբարքը՝ եկան վերցուցին յու-
 գայի մարմինը՝ տարին իրենց հայրե-
 նական գերեզմանը թաղեցին . ու
 վրան մեծ սուգ ըրին ինչպսիքը :
 Յուգայի մեռնելէն ետեւ անտէր որ
 մնացին հրէայքը , շատ նեղուի կրե-
 լով բաբիդի ձեռքէն , յովնաթանը
 անոր եղբարք իրենց քհնյապետ ու ա-
 ռաջնորդ դրին : Բաբիդ անոր ետե-
 կէն ինկաւ որ բռնէ սարաննէ . յովնա-
 թանաւ հետը զօրք ժողոված մէկ ա-
 նապատ տեղմը քաշվեցաւ : Բաբիդ
 վրան դնաց ու շարած որ սրորդմ
 քացաւ հետը . բայց յովնաթան դէմ
 ելաւ ու անանկ քաջուք պատերազ-
 մեցաւ՝ որ հազար հոգի կտորեց բա-
 բիդի զօրքէն՝ ու զինքը փախցուց :
 Անկէ՛ի զատնաւ ուրիշ անգամմաւ
 բաբիդ յովնաթանի թշնամիներէն
 գրգռվելով՝ ու հետը պատերազմե-
 լով, երբոր յաղթըվեցաւ, ալ իր խել-
 քը կտրեց որ յովնաթանի քաջուի-
 նաւ յուգայէն վար չի մընար . ուստի
 ալ անոր ուղած հաշտուէր՝ բաբիդ
 խօսք տալով , հրէաստաննէն ելաւ՝
 ու անտիոք քաղաքը դարձաւ . մանաւ
 ւանդ որ՝ հոն դեմեար թիւրնալ նե-
 ղու թէ մէջ էր արէքսանդր եպիփան
 ըսածին կողմանէ , որ նոր թիւրուի
 հաստատեց իր սահմանին քովը : Աս-

որ վրա քիչ մը հանդիստ դտաւ յոյնա
թան, ու մաքմաս քաղաքը նստած,
սկսաւ ժզիւրդը կառավարել. ինչու
որ երուսաղէմի բերդը դեռ դեմեա-
րի թագաւորին զօրաց ձեռքն էր:

ԳՎ: Ժ.

Յոնաթան յահանայապետին հնացած պապ-
Տոմէինէրը:

Յոնաթանի քաջութիւնը չորս դին
հռչակիլէլով, աս երկու հրէաս-
տանի սահմանակից թգւրները գե-
մեար ու աղէքսանդր՝ որ մէկմէկու
դէմ էին՝ իրարու ձեռքէն յոյնաթա-
նը կը ջանային իրենց կողմը դարձու-
նել, զիսնալով որ անոր օգնուիլը ի-
րենց շատ ուժ կուտար: Նայց յու-
նաթան խոհեմութեւն երկու դինալ
հաւասար կը բռնէր, թէպէտ միա-
քը բերելով դեմեարի՝ հրէից դէմ
բրած անօրէնութիւնէրը, անոր բրած
բարեկամական խոստմունքներուն
անչափ շէր հաւտար: Հապա աղէք-
սանդրի վրա աւելի հաւատարմուի
ուներ, որ զինքը քհնյապետ ճանչ-
նալով՝ ոսկի թագ ու ծիրանի կապա
խրկեց իրեն. որ աս մեծ սիրոյ ու
բարեկամութեան նշան էր: Այտքը գե-
մեարալ աս բանս լսելով՝ թէպէտ
նորին բարեկամութեւն թուղթ գրեց
հը

Տրեխց, որով շատ ազատութիւնը կուտար իրենց . բայց սյսու ամիւ՛ Տրեխցը չի հաւտացին իրեն , հաստատ կեցան աղէքսանդրի հետ :

Ասկէ ետքը աղէքսանդրը պատկերազմելու դեմեարի վրա՛նու քաջութիւն յաղթելով սպաննեց դեմեարը , ու երբոր անոր տէրու թիւր թուր իր տակը առաւ , ստղոմէոս եգիպտացոց թագաւորին հետնալ ուղելով բարեկամանալ՝ անոր կղէոպատրա ըսած աղջիկը իրեն կին առաւ : Այլ թոր աս թիւրական հարսնիքիս սատաճառովը ան երկու թիւորները մէյտեղ ստղոմայիդ քաղաքն էին , յով նաթանալ աղէքսանդր թիւրէն հրապիրոված՝ մեծ մեծ պարգևներով գընաց ան հարսնիքը . ու հոն աղէքսանդրը ինքը շատ մեծարեց , ու նորէն ծիրանի կապա հագցունելով փառաւորեց . և ամենեւին մտիկ չի գրաւ յովնաթանի թնամիներուն՝ որ գայեր վրան ամբաստանուի կրնէին թագաւորին . ու անանկ փառաւորապէս ելաւ նորէն Եղէմ գարձաւ : Աս աղէքսանդր թիւրը քիւմը ատենէն ետքը՝ կամաց կամաց թուլնալով ու զինքը ուրախուէ (կի՛ գէֆքի սէֆայի) տալով , անդիւն՝ մեռած դեմեար թիւրին մեծ որդին դեմեար նիկանոր ըսած՝ ելաւ իր հօրը տէրու թիւր

Թիւր նորէն ձեռք ձգեց, ու անտիօք
 քաղաքը եկաւ նստաւ. Վսիկա ռի
 պահելով յօնաթանի վրա՝ Թէ ին
 չու իր հօրմէն զատվեցաւ՝ աղէքսան
 դրի դին եղաւ. անոր համար ապօ
 ղոնիոս մէկմը զօրապետ ըրաւ, ու
 ութը հազար հետեակ զօրքով և ի
 բէք հազար ձիաւորով հրէաստան
 յօնաթանի վրա խրկեց: Վսորդէմ
 ելաւ յօնաթան իր շմաւոն եղբօրը
 հետը՝ տասը հազար զօրքով, ու անանկ
 քաջութիւն տատերազմ ըրաւ, որ անոր
 ութը հազարը ջարդեց, և դագոն
 կուռքին տաճարը՝ հոն փախչողնե
 րուն վրան երեց, ու անոնցմէ շատ
 կողոպուտ առած անանկ եղէմ դար
 ձաւ: Վս բանիս համար էվէլքօք
 ուրախանալով աղէքսանդր Թագա
 ւորը, նորէն յօնաթանի Թիւրու
 կան նշան տարդե խրկեց, ու անոր
 իշխանուն երկիրը մեծցուց: Վնկէ
 ետե շատ չանցաւ որ մեռուցին աղէք
 սանդրը, ու ստղոմէոսնալ մեռաւ՝
 որ խաբէբայութի մտեր յտիշտակեր
 էր աղէքսանդրի տէրութիւնը, ու իր կը
 ղէնօրատրա աղջիկը անկէց հաներ
 դեմեօր Թիւրին տրվեր էր: Աւստի
 երկուքին մեռնելէն ետքը դեմեօր
 աւելի զօրացաւ, ու բոլոր իր հօրը
 Թիւրութիւն տիրապետեց. և ան վերի
 ըսած պատերազմէն ետե ինքնալ

ակասալ յոյնաթանի հետ բարեկա-
մութի ընել : յոյնաթանալ անկէ ե-
տե զինքը գլուխ ճանչնալով շատ
սլարգեներով գնաց առջևը ելաւ .
անալ զինքը նորէն մեծարելով հրէից
ազատուէ գիր տրվաւ :

Մնատենները տրխիսն անունով մէկ
ղորատեամբ , մեռած աղէքսանդր
թագաւորին տղան անտիոքոս ը-
սած՝ կուղէր հօրը տեղը թագաւոր
դնել . անոր համար դեմեարի վրա
որ սլատերաղմ ելաւ՝ յոյնաթան դե-
մեարի ուղածինպէս իրեն իրեք հա-
զար ինչլացի զօրք օգնական խրկեց .
որ եկան քաջութեամբ հազար հոգի
թշնամիներէն ջարդելով ձեռվրնէն
խաղընեցին դեմեար թիւրը : Վայց
դեմեարը ինչ որ խոստացեր էր՝
աս բարերարուէս փոխարէն հրէից
ընելու , ազատվելէն ետե՝ խօսքէն
դարձաւ չի կատարեց . անոր համար
ինքնալ սլատիժը գտաւ , որ ետքը
բոլոր զօրքը զինքը թողուցին՝ ու ան
տրխիսնին հետ մէկ եղան , ու զինքը
փախցունելով անտիոքոսը թագա-
ւոր ճանչցան իր տեղը : Մնալ եր-
բօր աթոռը նստաւ՝ ու խառն գաշինք
հաստատեց յոյնաթանի հետ , և զին-
քը քհնյպետ ու գլուխ ճանչնալով
հրէից՝ իրեն թիւրահան ընծաներ
խրկեց , և անոր շմաւոն եղբարնալ

զօրասլետ դրաւ : Ատքը աս երկու
 եղբարքսալ շատ քաջու թիւներ ըրին՝
 անտիոքոս թիւրը իրեն թշնամիսե
 թէն պահելու . անոնցմէ մէկնալ տրի
 փոնը եղաւ , որ անտիոքոսը ըսպան
 նել կուղէր՝ որ ինքը անոր տեղը թա
 գաւոր ըլլա . ու երբոր տեսաւ որ
 յոյնաթան քառասուն հազար ու
 ժ ուլ զօրքով կեցեր է , վախցաւ դէմը
 պատերազմ բանալու : Աւտի խաբէ
 ուք հետը սկսաւ բարեկամուի ցու
 ցունել , ու անանկ զօրքը քովէն հե
 ռացունելով՝ միայն հազար հոգի հե
 տը առած պտղումայիս քիչքն որ մտաւ
 յոյնաթան . տրիփոն քաղ թին դռնե
 րը վրան գոցել տրվաւ . ու այնպէս
 զինքը բռնեցին կապեցին , հետի ե
 կած մարդիքը բոլոր թրէ անցուցին :
 ու անկէ ետեւ տրիփոն նորէն զօրք
 ժողվեց , պատրաստըվեցաւ որ հրէ
 աստանի վրա ելլէ :

ԳՎ : ԺԼ :

Ե Գառն էլ յաջորդէ յոչնախանի :

Արբոր յոյնաթան բռնըվեցաւ , հը
 թէ աստան անանկ ձան ելաւ թէ
 մեռած է , ուտի սաստիկ տրտմած՝
 ու դրեթէ յուսահատած էին հրէայ
 քը : Ան ատենը շմաւոն (որ ինչպէս
 ըսինք՝ մատաթիայի հինկ որդւոց մէ
 Ե

ջը պինտ մեծերնին էր ,) քովը կան-
 չեց հրէայքը ու միտիթարեւով սիրտ
 տրվաւ իրենց՝ ու ըսաց թէ՛ եսալ
 իմ եղբարնեքուսպէս՝ այ օրինացը ու
 մեր աղգին աղատուէր համար պատ-
 րաստ եմ իմ կեանքըս տալու : Աողո-
 վուրդնալ շատ ուրախացաւ ասոր վը-
 ըա . ու ինքը յովնաթանի տեղը իրենց
 առաջնորդ ընտրեցին : Ատքը տրի-
 փոն երբոր հրէից վրա եկաւ՝ ու տե-
 սաւ որ շմաւոնը ալ զօրապետ եղած՝
 սյաաերաղմի աղէկ սպատրաստութի
 տեսեր է , ինքնալ խաբէուք բանը
 փոխեց , դեսպան խրկեց շմաւոնի ը-
 սելու թէ՛ յովնաթանը հարուր քան-
 քար արծաթ տալիք ունէր թգլրա-
 կան գանձին , անոր համար քովոս
 բռնըված կեցեր է . ուստի եթէ կու-
 զէք որ ազատի , աս ըստակըս խրկե-
 ցէք , ու անոր երկու տղաքնալ իմ
 ձեռքս սպտանդ տրվէք , որ զինքը
 թողում : Շ մաւոն թէնկտ իմացաւ ա-
 նոր չար միտքը , բայց այսու նմիւ՛ ըսա-
 ծինպէս խրկեց ան ըստակը ու տղա-
 քը , մտածելով որ՝ չըլլա թէ՛ աստին
 հրէաներէն ետքը գըլխացաւուի քա-
 շէ , որ ըսեն թէ՛ ազահուք ըստակը
 չիտրվաւ , ու կորսընցուց ան պիտվա-
 կան մարդը : Աւ անանկ եղաւ . տրի-
 փոն ասոնք առնելէն ետե՛ջէ թէ՛ յով-
 նաթանը չիտալըսեց , հապա բռնեց
 ին

մեռցուցալ . ու ինքը ելաւ իր տեղը
 դարձաւ : Ան որ լսեց շմաւոն , մար-
 դիք խրկեց անկէց վերցուց յովսա-
 թանի մարմինը մովգիիմ քիւքը բե-
 րաւ իր հօրը ու մէկալ եղբարց գե-
 ղեզմանը դրաւ : Եւ աս գերեզման
 ներուն յլրա փառաւոր քարաշէն շին
 վաճք շինեց , որ յիշատակնին անմուաց
 մնայ : Անկէց ետեւ ալ շմաւոն զըզվե-
 ցաւ տրիփոնէ , որ աս յովսաթանի ը-
 րած անդ թուէն ի զատ՝ դնաց դաղ-
 տուկ անտիոքոս թագաւորը սպան-
 նել տրվաւ , ու ինքը անոր թիւրու-
 թիր յափշտակեց : Աւստի ասալ իմա-
 նալով որ անդիէն գեմետը թագաւո-
 րը նորէն իր տէրութիր կուժովցունէ
 կոր , ինքնալ անոր ընծաներով դեւ-
 սպան խրկեց , ու անկէց հրէից շատ ա-
 զատուիներ առաւ :

Ասոր վրա խելմը տտեն խաղաղութի
 վարեց շմաւոն իր իշխանութիր , ինչ-
 վան որ անտիոքոս ըսած մէկմը թա-
 գաւորական ցեղէն , որ սկիզբը շմա-
 ւոնի բարեկամութի կրցուցունէր , ետ-
 քը երբոր ելաւ յաղթեց տրիփոնի ու
 թիւրութիր բոլորովին տիրապետեց ,
 սկսաւ շմաւոնի հետ թշնամութի եր-
 թալ , ու տրված ընծաները , Եւ եր-
 կու հազար իրեն օգնութե համար
 խրկած զօրքը , անարդեց ետ դար-
 ձուց : Ատքը աթենոքիոս իր բարե-
 կա

կամը խրկեց շմաւոնի ըսելու թէ՛
 իմ հայրենական քաղաքներըս որ աս-
 չափ տարի բռնուք տիրապետերէք,
 ու անչափ տեղվանք աւրերէքնէ՛ ա-
 նոնց դինը տըվէք, ու անկէ՛ ի դատ
 ասչափ ատենի թիւրական խափան
 ված մնացած տուրքերը տըվէք. թէ
 որ չէք ուզեր՝ որ բռնու թիւ վրանիտ
 ելլեմ: Շմաւոնալ չի վախցաւ իրեն
 պիսն տըվաւ թէ՛ օտարի երկիրը մենք
 յափշտակած չենք, մեր հայրենա-
 կան երկիրները թշնամիներուն ձեռ-
 քէն առերենք. միայն յօսպէ ու դա-
 զարա քաղաքներուն համար որ դուք
 հարուր քանքար կուզէք, անոր ըս-
 տակը կուտանք: Վս պիսնն որ լտեց,
 աստիկ սրդողեցաւ թիւրը, ու կեն
 դեբոս ըսած մէկ զօրապետմը շատ
 զօրքով հրէաստան խրկեց: Շմաւոն
 ալ անատենը քսան հազար զօրք տը-
 վաւ իր երկու տղոցը ձեռքը, որ ա-
 տոնց մէկը յուգա կըսվէր, ու մէկալը
 յոհան, ու անոնց սիրտ տըվաւ յօրդո-
 րեց՝ որ այսուհետեւ իրենք հրէից ազ-
 դին թշնամիներուն դէմ ելլեն պատե-
 րազմին, որովհետեւ ինքը՝ ալ ծերու
 ցեր էր: Վսանկ այ օգնու թիւրը որ ե-
 լան ասոնք՝ շատ ջարդ տըվին յազ-
 թեցին թշնամիները, ու յոհան վա-
 խըստականներուն ետեւէն իյնալով
 տարաւ հասուց ազովտոսի կողմերը

մէկ բերդմը , ու բերդը վրանին էրեւ
լով երկու հազար հողիսւլ հոն մեռ-
ցուց . ու այսպիսի քաջուք հրէաս-
տան դարձաւ :

Ըն ատենները պտղովէոս աբուբ-
բէնց ըսած մէկմը կար՝ որ շմաւոնի
փեսայ էր եղեր . ու երիքովի կողմե-
րը իշխան դրված էր : Ըսիկա շմա-
ւոնի տէրու թէր վրա աչք տնկելով
անդամմը շմաւոն ան կողմերը տես-
եր թաւնինի , դովք ըսած քաղաքը՝
պտղովէոս խաբէուք ինքը սեղան մե-
ծարեց՝ անոր երկու տրղաքնաւ հետը
մատաթի ու յուդա . ու հոն տեղը
ուրախուք ուտել խմելէն ետքը՝ յան-
կարծ պտղովէոս՝ որ իր մարդիքները
վը պատրաստըված էր՝ վրան վաղեց
ու սպաննեց շմաւոնը իր տղաքնե-
րովը և ծառաներովը : Ատքը աս բա-
նըս շուտմը խրկեց իմացուց անտիո-
քոս թագաւորին , որ իրեն օգնական
զօրք խրկէ՝ որ հրէաստանը բռնեն
տիրապետեն , մակաբայեցոց ձեռ-
քէն հանեն . ու գազարա քաղաքնաւ
մարդիք խրկեց՝ որ շմաւոնի մէկաւ
յովհան տղանաւ հոն բռնեն մեռ-
ցունեն : Մայց յոհան աս բաներըս
առաջուց իմանալով շուտմը ան կող-
մերը բռնեց սպաննեց , ու իր հօրը
տեղը ինքը անցաւ՝ քահանայապետ
եղաւ :

Տոս կրվերջանա մակաբայեցոց դիրքը , ու հրէից բոլոր պատմութիւնը , որ հին կտակարանաց դրքերուն մէջ կը պատմուի : Ասոց յարմար կերևա որ ասկէց սկսեալ ինչպէս յօի քօի տն մերոյ ծնունդը , իմ մնացած հարուր եռսունը մէկ տարւան ատենի գրւած խաւոր հրէից ազգին հանդիպածնէրը՝ համառօտ պատմենք , որով շարունակեալ կը կաջի հին կտակարանին պատմութիւնն որ կտակարանին հետ :

Գ Վ : Ժ Կ .

Յաւելուած հրէից պատմութիւնը ինչպէս յօի ծնունդը :

Յոհանն շմաւոնի որդին՝ որ հիւրկանոսալ կոչվեցաւ , (ինչպէս կըսեն՝ հիւրկանիա դաւառը մէկ յաղթութի մը ընելու պատճառով ,) պտղով մտնի յաղթելէն ետե՛ք բոլոր հրէաստանի ինքը սկսաւ տիրապետել իր հօրը տեղը : Այլ թէպէտ անկէ ետքը անտիոքոս իր թշնամիներէն խաղաղանալով նորէն բոլոր ուժովը եկաւ եղէմ պաշարեց . բայց յոհանն քաջութի պաւտերազմելով բանը հոն հասցուց որ ալ գրեթէ անոր ճարը հատած հատուիրաւ հետը : Ատքը աս անտիոքոս անչափ բարեկամացաւ յոհանի հետ , ու քաջութի դիէն անանկ մեծ

կրօնեպէր անիկա , որ պարսից դէմ
պիտրղմ ելլալու ատենը յոհաննալ իր
զօրքովը հեար առաւ , որ հան շատ
յաղթու իններ ըրաւ : Մայց ետեւ ան
տիօքոսի բանը ձախորդ երթալով
երբոր ինքը զինքը ըսպաննեց , ու
ան պատճառով զօրքն որ ցրվեցան ,
ան ատենը ալ յոհան փառաւորապէս
հրէաստան դարձաւ , ու բոլորովին
տգատու թի գտնելով՝ հրէաստանի
սահմանը նորէն մեծցուց , բոլոր քո
վը եղած մանրը աղդերը քաջուք իր
տակը առաւ : Միայն թէ աս ալ
կրպատմը վի որ՝ ան ատենները հրէից
մէջ սադուկեցիի ու փարիսեցիի ա
ղանդները տարածված ըլլալով , յո
հան ետքերը զինքը սադուկեցիներ
ըուն կողմը ցուցուց . որով մակա
բայեցոց բարի անունը աւրեց , ու ա
սով ինքնալ իր զաւկրներովը հրէից
ատելի եղաւ :

Յոհանի հինգ տղոցը մէջէն արիստո
բուղոս ըսածը հօրը մեռնելէն ետեւ
առաւ իշխանութիւնը , ու ինքը զինքը
հրէաստանի թիւր անտէանեց : Ալ
աս անունս հաստատ պահելու հա
մար՝ իր մարը , որ անալ իշխանութ
ետեւէ էր՝ մեռցուց . ու իրեք եղբար
ները բանտի մէջ գոցել տրվաւ . և
մէկալ եղբարը անտիգոնոս ըսած ,
որ իրեն թիւրութե ընկեր էր առեր
ան

անգամ մը պատերազմէն յաղթուի
 դառնալնինի, անոր վրայալ արիատո-
 բուղոս կարծիք առնելով թէ ինքը
 կուղէ թիւրուիր յափշտակել. անո-
 ղորմաբար ան ալ մորթել տրվաւ .
 ի՛նչոյ նոյ գատաստաննալ շատ չուշա-
 ցաւ՝ վրան հասաւ, որ մէկ տարինն
 աւելի չի քըշեց իր իշխանուիր . հա-
 տա ինչպէս կը պատմեն, ուր որ իր
 եղբորը անմեղ արունը թափել տը-
 վաւ՝ անտեղը իրմէ այնքան արուն ե-
 կաւ՝ որ ալ խրխտրված ինկու հո-
 գին փչեց .

Վրիտոբուղոսի կինը զաւակ չունե-
 նալով՝ երկանը մեռնելէն ետե իր
 տագերը մէկը աղեքսանդրոս յան-
 նէոս ըսածը՝ բանակէն հանել տրվաւ,
 ու հետը կարգը վեցաւ, և առջի եր-
 կանը տեղը անիկա թիւր ընտրեց .
 Մսիկա երբոր իշխանուիր ձեռք ձը-
 գեց՝ թէպէտ պատերազմական քա-
 ջու թիւ հրէաստանի սահմանը շատ
 մեծցուց . բայց իր անկարգութիւն և
 մանաւանդ անգութ անողորմութիւն
 սաստիկ ատելի եղաւ հրէից, անանկ
 որ՝ ալ սկսան գաղտուկ ետեւէն պը-
 ալտիլ որ զինքը ըսպաննեն . Վղէք-
 սանդրոս աս իմանալով աւելի կատ-
 ղեցաւ, ու ինչպէս կըսեն՝ վեց տար-
 վան մէջը յիստուն հազար հոգիի գը-
 լուխ կտրեց, և մէկ հեղմալ ութը
 X 4 հա

Հարուր հոգի հրէից մեծամեծնե-
րէն , որ աս իրեն ըրած բռնակալու
Թիները չէին հաւնէր՝ իրեն դէմ կը
խօսէին , բռնել տրվաւ՝ ու ինքը սե-
ղան նստած ուրախութեւն ուտել խմե-
լու ատենը՝ մէկէն ասոնք խաչի վրա
կախել տրվաւ . ու աս հերիք չէ , ան
ողորմելիներուն կնիկները ու զաւկը-
ները իրենց աչաց առջևը բերաւ մոր
Թել տրվաւ : Վս աղէքսանդրոս Թա-
գաւորը ետքերը չափէն աւելի զին-
քը գինիի տալով , և ան պատճառովը
իրեք տարիալ հիւանտունի քաշէլէն
ետե՛ իր իշխանութիւնը քսանը եօթը
տարին մեռաւ : Ատեկն Թէպէտ եր-
կու որդիք Թողուց՝ մէկը հիւրկա-
նոս՝ ու մէկալը արիստոբուղոս ը-
սած , բայց ասոնք դեռ պղտիկ ըլլա-
լով՝ Թագաւորուն ժառանգուիլը իր
աղէքսանդրա ըսած կնկանը յանձ-
նեց . որ ան ալ քհրիստոսի՛ր՝ հիւր-
կանոսի տրվաւ , ու Թագաւորական
կառավարուիլը ինքը կընէր , փարի-
սեցիները առաջ քաշելով՝ ու անոնք
իրեն կռնակը ընելով , որովհետեւ
ինչպէս կըսեն՝ անժամանակները աս
փարիսեցիները բռնէր էին , ու իրենց
խօսքը խիստ անցուկ էր :

Վղէքսանդրա Թագուհին՝ որ սողո-
մէ ալ կըսվի , ինը տարի խելօք ու
խաղաղութեւն կառավարելէն ետքը եր-

բոր մեռաւ՝ բոլորովին հիւրկանոսի
 ձեռքը մնաց իշխանութիւնը : Աայց հիւր
 կանոս մէկ թուլ ու անզօր մարդ մը
 ըլլալով, ու արխատօքուղոս՝ իր եղ-
 քարը անոր ներհակ՝ յանդուգ ու տա-
 քարուն՝ (որ իրեն մօրը ատենէն ինքը
 գլուխ քաշէր էր,) հիւրկանոսի վը-
 րան սլատերազմ ելաւ . ու հիւրկա-
 նոսը յաղթը վէլով՝ դէմ չի կրնալով
 դնել խոնարհեցաւ գնաց հաշտուի
 խնդրեց եղբօրմէն : Արխատօքուղոս
 ալ աս դաշամք հաշտուիը ըրաւ հե-
 տը՝ որ թագաւորական ու քննյապե-
 տական իշխանութիւնը ինքը ընէ, ու
 հիւրկանոս երթա իր տունը հան-
 դիստ նստի : Ասանկ իրեք տարիի
 չափ խաղաղութիւն կենալէն ետքը՝ մէկ
 անգ իսլատրոս ըսած ունեւոր մարդ մը
 եղումայեցի կիմասկաղոնացի, նորէն
 տրդեց հիւրկանոսը, որ գնաց արե-
 տաս արաբացոց թագաւորին ինկաւ՝
 որ իրեն իրաւունքը սլատսլանէ . ա-
 րեւտասալ զօրքով արխատօքուղոսի վը-
 րա եկաւ, ու արխատօքուղոսը փախ-
 ցունելով ինքը սկսաւ հրէաստանի
 վրա տիրապետել : Անչվան որ սկա-
 րոս ըսած մէկ հումայեցոց զօրապետ
 մը արխատօքուղոսէ չորս հարուր քան
 քար առաւ՝ արեւտասի աչքը վախ-
 ցուց, որ եղէմէ ելաւ գնաց . ու նորէն
 արխատօքուղոս հիւրկանոսի վրան
 վա.

վազեց եօթը հազար հողի ջարդեց՝
անանկ ինքը առաւ տէրու իր :
Ըսայց ան ատենները պոմպէոս հռո-
մայեցոց մեծ զորապետը ասորեստա-
նի կողմերը դառնելով, (որ տիգրան
հայոց թագաւորը հռոմայեցոց հետ
հաշտու թի ընելով իրենց թողուցեր
էր, որով բոլոր հրէաստան հռոմայե-
ցոց տէրուէ ներքէն անցեր էր.) աս-
երկու եղբարքս՝ հիւրկանոս ու արիս-
տոբուղոս՝ պոմպէոսի պարդէներով
դեսպան խրկեցին, ու աղաչեցին որ
իրենց դատաստանը ինքը կարէ՛ իրաւ-
ւունքը ցուցունէ : Պոմպէոսալ էր
բո՛ր հրէաստան երթալու եղաւ որ
աս բանըս տեսնէ, արիստոբուղոս իր
վրա վախ ունենալով սկսաւ բերդերը
ամուրցունել ու պատերազմի պատ-
րաստուի տեսնել : Ըսայց աս բանըս
աւելի գէշ եղաւ, ինչու որ՝ պոմպէոս
ալ թշնամու ք գնաց եղէմը զարկաւ
առաւ, ու հիւրկանոսը նորէն քահա-
նայապետ ու թագաւոր դրաւ. և
հրէայքը հռոմայեցոց հարկատու ը-
նելով աս տուրքերուս անդիպատրոսը
վերահեցու դրած՝ ինքը արիստոբու-
ղոսը իր զաւկներովը կստլած հետը
առաւ անանկ յաղթու ք հռոմ դառ-
նալու : Ըս ճամբորդուերս մէջը ա-
ղէքսանդրոս ըսած արիստոբուղոսի
մէկ որդին՝ ձեռքէ փախաւ հրէաս-
տան

տան եկաւ . ու իրեն հետ խելմը զօրք
 ժողովեց մէկ քանի բերդմը առաւ
 սկսաւ հռոմայեցոցմէ գլուխ քաշել
 տիրապետել . անոր վրայալ գարիա
 նոս հռոմայեցոց զօրապետը հասաւ
 յաղթեց ցրուեց իրենք, ու աղէքսանդ-
 րոսը փախուց : Ալ թը տարիէն ետքը
 արիստոքուղոս իր մէկալ անտիգո-
 նոս ըսած տղովը հռոմայի բանտէն
 ինքնալ փախած հրէաստան եկաւ ,
 ու երբօր աղէքսանդրոս տղին հետ
 սլատրաստու թի կըտեսներ որ նորէն
 գլուխ քաշէ , հռոմայեցիք բռնեցին
 զինքը ու նորէն իր երկու տղաքներու
 վը հռոմ խրկեցին : Անկէ ալ ետքը
 թէպէտ յու լիոս կայսեր հրամանովը
 ազատեցան , բայց ինքը արիստոքու-
 ղոս ալ մէյմալ ետ չի դարձաւ , հա-
 սկա հոն պոմպէոսի բարեկամներէն
 դեղով մեռաւ , ու աղէքսանդրոսալ
 եկաւ անտիոք քաղաքը բռնըվեցաւ
 հոն ըսպաննըվեցաւ :

Աս առեաններըս յու լիոս հռոմայեցոց
 կայսրը՝ պոմպէոսի թշնամին՝ ասո-
 րեստանի կողմերը գտնըվելով, թէ-
 պէտ անտիգոնոսը արիստոքուղոսի
 օրդին՝ գնաց լալով անոր օտքը ինկաւ
 ու իր հօրը և եղբօրը մահը առջևը
 դնելով, (որ միան իրեն կողմը ըլլա-
 լան հմը պոմպէոսի բարեկամներէն
 սպաննըվեցան ,) հրէաստանի իշխա-

նուիր ինքը ուղեց առնել . բայց բան-
 մը չիկրցաւ ընել . որով հետեւ անդի-
 պատրոս, (որ հիւրկանասի հետ խիստ
 բարեկամութեամբ կապուելով, մէյտեղ եղ-
 բօր պէս կրկառավարելին հրէաստա-
 նը,) յու լիոսի աչքը անանկ մտած էր
 որ՝ նորէն անոնց իշխանուիր հաստա-
 տեց յու լիոս : Ատքը անդիպատրոս
 կամաց կամաց կառավարուէ մէջ խո-
 թեց իր երկու որդիքը, մէկին անու-
 նը փաստայէլ ըսած՝ որ եղէմ դրաւ,
 ու մէկալը հերովդէս՝ դալիլեայի
 կողմերը : Աս երկուքսալ իրենց կա-
 ռավարուէ մէջը շատ խելք ու քա-
 ջուհներ ցուցունելով՝ ամմէնուն սի-
 բեւի եղան, մանաւանդ հերովդէսը .
 անանկ որ՝ հիւրկանասի անունը միան-
 կար, ու բոլոր կառավարուիր անդի-
 պատրոս իր տղոցմովը կրտեսներ .
 ինչպէս որ ինքնալ մէկ ուրիշէմը գե-
 ղած մեռաւ . ու անկէ ետքը հերով-
 դէս ալ աւելի երես գտնելով հռո-
 մայեցոցմէ՝ սկսաւ ինքնիշխան թա-
 գաւորի պէս վարել իր տէրուիր :
 Ան Գմկը անտիդոնոսնալ ինչպէս ը-
 սինք՝ տեսնելով որ հռոմայեցոց աղա-
 ջելով՝ բանմը չիկրցաւ ընել . դարձաւ
 բազաիրան ըսած հայոց մեծ զօրս-
 պետին գիմեց, (որ տիգրան Թագա-
 ւորը զինքը նորէն շատ զօրքով հռո-
 մայեցոց դէմ խրրկելէր .) ու անոր
խոս

խոստացաւ որ՝ եթէ Տիւրկանոսի տե-
 ղը զինքը եղէմի քննյապետ ու թա-
 գաւոր գնէ՛նէ , իրեն հազար քան-
 քար ոսկի տա՛նու հինկհարուրալ աղ-
 վոր կնիկ : Տիւրկանոս ու փասայէլ
 տեսնելով բազափրանի մեծ ուժը , որ
 զօրքը գնէլ զօրապետին ձեռքը տը-
 ված՝ վրանին խրկեց . ալ գէմ չի գրին՝
 հետը հաշտուի ըրին , սիրով ընդու-
 նեցան իրենք . բայց հերովգէս աւելի
 շատգէտ փրթաւ , որ շուտմը տունը
 տեղը ժողվեց գնաց մէկ անառիկ
 բերդմը մտաւ . ու ետքը անկէց ալ
 մինաւոր ելաւ հռոմ փախաւ : Ատ-
 քը երբոր Տիւրկանոս ու փասայէլը
 անանկ խափված ելան բազափրանի
 քով գացին՝ որ իրենց բանը հողա-
 անատենը բազափրան երկուքնալ
 կապած անտիգոնոսի ձեռքը տը-
 վաւ : Անտիգոնոս ալ մէկէն Տիւր-
 կանոսի անկաճները կտրել տրվաւ ,
 (կի՛մ ինչպէս կըսեն՝ կատղած ինքը
 վրան վազեց խածնելով փրցուց ,) որ
 թէ մէկմնալ բանը փոխվինէ՛քահա-
 նայապետ չիկրնա ըլլալ . ինչպէս
 մովսիսահան օրէնքը կարգիլէ , որ
 այսպիսի օրակասաւոր մարդ քահա-
 նայապետ չըլլա : Փասայէլնալ բան-
 տը դրած՝ ձեռվըներնոր կապված կե-
 ցերէր , յուսահատութէն ինք իրեն
 գլուխը քարի զարնելով սպաննեց
 զին .

զինքը : Ա բազափրան՝ անանկ ան
տիգոնոսը եղէմ թիւր ու քահանայա
պետ դնելով, հիւրկանոսը բռնած
ուրիշ հրէից գերիներուն հետը ա
ռաւ հայաստան տիգրան թիւրին
տարաւ : Ատքը ատենով աս հիւրկա
նոսը թէպէտ գերութիւն դարձաւ .
բայց մէկմընաւ քահանայապետուի
չըրաւ :

Իսկ հերովդէս ինչպէս ըսինք՝ հռոմ
որ գնաց՝ աս բաներըս պատմեց, ան
կէց անտոնինոսի հիւսպատոսին ձեռ
քովը, (որ առաջուց իրեն հօրը և
իր հետը շատ բարեկամ էր,) հռո
մայեցոց շատ տուրք խոստանալով
բոլոր հրէաստանի թիւրութիւր ինքը
առած, հռոմայեցոց զօրքովը դար
ձաւ եկաւ անտիգոնոսի վրա : Ան
տիգոնոսաւ հայոց մնացած զօրքը ի
րեն կրօնակ ունենալով՝ անանկ ի
րեք տարիի չափ դէմ դրաւ հերով
դէսի՝ որ բան չիկրցաւ ընել : Աայց
ետքը երբոր եկաւ անտոնինոս՝ ու սո
սիոս ըսած զօրապետը վրան խրկեց,
անալ հինկ ամսի չափ պաշարելէն
ետեւ եղէմը առաւ՝ ու հերովդէսը
հոն թագաւոր դրաւ, ու անտիգոնոս
կապած անտիօք քաղաքը անտոնինո
սի խրկեց, որ հերովդէսի ուղածին
պէս ան տեղը խայտառակաբար գը
լուխը կտրել տրվաւ : Ասիկա պինտ
եւ

Ետքի իշխանը եղաւ մակարայեցոց
 ըսած զետացի քհնյական ցեղէն . ու
 անկէ ետե ալ մէյմնալ հրէից ազ-
 գէն իրենց իշխան չի նստաւ . որով
 հետե քոի մեօիային ճշմարիտ [Թա-
 դա . որին , և քհնյպետին գալստեան
 ատենը ալ հասեր էր , որ ասկէ ետ-
 սունվիրեք տարիէն ետքը ծնաւ ,
 ինչպէս որ յակօր նահապետը մար-
 գարէացերէր , որ կըսէ՝ ծննդոց . խ[Թ .
 10 .] Ի պահասեսցէ իշխանն ՚ի յոպայ , և
 մի պէտ յերանայ նր՝ մինչև եկեսցէ նա , ո-
 րոյ իւրն է հանդերձեալն , և նա է ակնկա-
 լաւն ՚ի հեթանոսաց :

'Արքարան զուսան' նախահայր շնոր Կի,
 ար յիսուս քրիստոս' քրիստոս աշխար Կի,
 նըպարտի Բանից' անձեան որս ուի,
 լըրուսն օրինաց' աւերարտս նի:

Պ Լ Տ Մ Ո Ի Թ Ի Ի Ե
 ԱՇ ԱՇՈՒՆՉ ԳՐՈՅ
 Ն Ո Ր Կ Տ Ա Կ Ա Ր Ա Ն Ի Ն

ՄԼՍՆ ԼՈՒԸՅԻՆ

Պատմութի վարուցյսի քսի ան մերոյ,
 հաւաքեալ ի չորից աւետարանչաց :

ԳՎ : Ը .

Պատմութի հրեշտակապետը աւետիս հոգիս
 զարարեալի , եւ հոգսին ճարտարա :

Երբոր ալ աստուծ մէ սահմա
 նաժ Ժամանակը հասաւ ,
 որ մեսիան աշխարքիս փրը
 կիչ խրկի , ինչպէս մարգարէից բեր
 նովը շատ անգամ խոստացերէր .
 պինտ առաջ անոր կարապետը (ք խը
 լաւ ուզը) անձ ուզեց խրկել , այս կեր
 պովըս Վերը ըսած հերովդէսի թա
 դաւորութե ատենը , իբր անոր եւ
 սունը հինգ տարին . հրէաստան մէկ
 քհնյմը կար զաքարիա անունով , որ
 կնիկմը ունէր եղիսաբե թ ըսած . ա
 սոնք երկուքնալ Ծք ու արդար , ա
 մուլ

մուչէին՝ որ ինչ վան ծերունէ ատենն ին
 իրենց զաւակ չէր եղած : Աս զաքա
 ղիաս եղէմի տաճարը խորանը մտած
 անյառջևը խնկարկե լնինի՝ հրեշտակ
 մը երեցաւ իրեն , ու ըսաւ , մի վախ
 նար զաքարիա՝ քու աղօթքդ լսեց ան ,
 որ քու եղիսաբեթ կնիկըդ քեզի որ
 դիմը պիտի ծնանի , անոր անունը
 յովհաննէս դնես , (որ կընշանակէ
 շնորհք անյ ,) որ ան՝ քեզի և շատ մար
 դ իքներուն ուրախուէ պատճառ պի
 տի ըլլա , ինչու որ՝ ան խիստ սիրելի
 է : Աստի նայէ՛ որ՝ գինի ու օղի չի
 խըմէ : ու մօրը փորէն հողւոյն սքյ
 շնորհքովը պիտոր լցվի . ու խորայէ
 լացոցմէ շատ մարդիք պիտոր գար
 ձունէ իրենց տր աստուծուն , ու ա
 նոր առջևէն երթալով՝ եղիա մար
 գարէինպէս , ժողովրդոց սիրտը ա
 նոր հետ պիտի կապէ : Օ աքարիա
 երբոր աս լսեց՝ տարակուսեցաւ ու
 ըսաց , ատ ինչպէս կըլլա՞ որ ես ծե
 րացեր եմ , ու կնիկսալ տարիքը ա
 ուած է : Հրեշտակնալ իրեն ըսաւ
 թէ՛ ես գաբրիէլ հրեշտակն եմ , որ
 անձ իս խրկեց աս բանս քեզի աւե
 տիս տալու . բայց դուն որ չիհաւա
 տացիր , անոր համար աս քեզի պատիժ
 ըլլա՞ որ համը (նր ատիլիդ) մնաս ինչ
 վան ան որը՝ որ ըսածս իր ատենովը
 կատարվի : Աւ անանկ եղաւ . շուտ
 մը

մը լեզուն կասլիկեցաւ սլասլանճեցաւ .
 ու երբոր ելաւ տուն գնաց՝ մէկ քա-
 նի օրէն ետքը եղիսաբեթը յղացաւ ,
 ու անալ բանը իմանալով փառք կու-
 տար անոր աս շնորհքս իրեն ըրաւ .
 Ասոր վրա հինկ ամիս անցնելէն ե-
 տե՛ նորէն անձ գաբրիէլ հրեշտակը
 խրկեց դալիլեայի մէկ քիւքը նազա-
 րէթ ըսած , որ հոն կը բնակէր կոյսն
 մարիամ , (որ նշանած էր յովսէփ ը-
 սած մէկու մը հետ իրեն պէս դաւիթ
 մարդարէին ցեղէն .) ու իրեն եկաւ
 հրեշտակը բարե տալով ըսաւ , ուրախ
 վեր բերի՛րեալք կի՛ք լէ շնորհօք ար ընդ թեղ :
 Այոյն մարիամ ան հրեշտակն որ տե-
 սաւ , ու աս բանս ըսեց՝ շփոթեցաւ ,
 սկսաւ ինքի իրեն մտածել թէ աս բա-
 րևս ի՛նչ պիտոր ըլլա : հրեշտակն ալ
 ըսաւ . մի վախնար մարիամ , ան այն
 չափ սիրելի եղար՝ որ ահա պիտոր
 յղանաս որդի մը ծնանիս , ու ա-
 նոր անունը՝ յս դնես , (որ կը նշանա-
 կէ՛ փրկիչ կի՛ք ազատիչ ,) որ մեծ պի-
 տոր ըլլա , ու որդի բարձրելոյն պի-
 տի ըսվի , ու անձ անոր դաւիթ հօրը
 աթոռը իրեն պիտի տա , ու յաւի-
 տեանս յաւիտենից թագաւորէ յա-
 կորա՛նք իսրայէլացոց ազգին վրա :
 Անատենը կոյսն մարիամ ալ դարձաւ
 ըսաւ հրեշտակին . ի՛նչպէս աս բա-
 նը ինձի պիտոր ըլլա՞ որ ես էրիկ մարդ-
 լէմ

չեմ ճանչնար : Հրեշտակնալ պիտն
տրվաւ թէ՛ հողին՝ սբ քեզի հուգա ,
ու անձային ամենակարողու թ՛քը ատ
բանը կըկատարէ . որովհետեւ ան՝սբ
զաւակը որ քեզմէ պիտոր ծնանինէ՛ ,
որդի ինչ պիտոր ըսվի : Այւ ասալ
գիտնաս որ , քու եղիսաբեթ ազգա
կանդալ՝ որ ամուլ կըսէին , աս ծե
րուէ ատենը անալ վեց ամիս կըլլա
որ յղի է . որովհետեւ ինչ առջևը ան
կարելի բան չիկա : Սարիամալ ան
ժամանակը ըսաւ . ահա ես ինչ աղա
խինն եմ , ինչպէս որ ըսիրնէ՛ ինձի
անանկ թող ըլլա : ու աս ըսելուն
պէս՝ յղացաւ քն տրն մեր իր ամենատբ
արգանդին մէջը : Այւ այնպէս քովէն
ելաւ դնաց հրեշտակը :

ԳՎ : Բ .

Այոյան Տարիամաչիելոյս կերեա եղիսաբեթնի ,
ու եղիսաբեթն յովհաննէս միրտիւլը կը ծնանի :

Աւետու մը առնելէն ետքը՝ կոյսն մա
րիամ ելաւ որ եղիսաբեթ թի քովը
երթա տեսնէ , ու անոր տունը մտած
ինքը բարեւելունպէս , եղիսաբեթի
փորուն մէջը վեցամսրվան յղացած
տըղան (իբր թէ ուրախու թէն) շար
ժեցաւ , ու շուտմը եղիսաբեթ հող
ւով սքով լցված՝ իմացաւ թէ՛ ով է
իրեն քովը եկողը , ուստի կանչելով
կու

կուսինն մարտիամու ըսաւ . ( ) քհնէալ
 էս դոռա՛ի կանայս , եւ օրհնէալ է պրոռաղ որո-
 Վայնի քո . աս ինչ պատիւն է ինձի՛ որ
 իմ այ մարը՛ իմ ոտքս դա , երանի՛ ա-
 նոր որ կը հաւատա թէ՛ քու վրատ ինչ
 որ ամ ըսերէնէ՛ պիտոր կատարիլի :
 Վնատենը մարտիամալ՛ ի շնորհակա
 լուի այ սկսաւ ան խորհրդաւոր օրհ-
 նուիր ըսել . Սեծադոսայէ անջն իմ զպր ,
 ևն : ու անանկ եղիսաբեթի քով իրեք
 ասիս կենալէն ետքը , նորէն իր տու-
 նը դարձաւ :

Նղիսաբեթինալ երբոր ատենը հա-
 սաւ՝ ու տղան ծնաւ , իր ազգական
 ները քովը ժողովեցան շատ ուրախու-
 թի ըրին՝ ու փառք կուտայինն այ :
 Նտքը ու թերորդ օրը մովսիսական
 օրինացալէս երբոր պիտի տղան թըլ-
 փատէին , անատենը ուղեցին որ ա-
 նուեր հօրըպէս զաքարիա դնեն . մա-
 ըը չի՛ կըսեր՝ հասա յովհաննէս դը-
 բէք : ու ըրինէրը չէին ուզէր , կըսէին
 թէ՛ ձեր ազգին մէջ ատ անուեր չի
 կա . ուստինչմարով հօրնալ հարցու-
 ցին թէ՛ ինչպէս կուզէ . անալ չիկը-
 նալով բերնով ըսելէրբոր տախտակ
 մը ձեռքը առաւ , ու սկսաւ գրել
 թէ՛ Յովհաննէս է ատոր անուեր ,
 անատենը շուտմը զաքարիայի լե-
 զուն արձըկվեցաւ , ու ինքնալ հող-
 ւով սքով լցված սկսաւ մարդարէպ
 նա

հալով ան օրհնութիւն ըսել . ( ) ընդհանր
 արած էլէի , նա : Աս հրաշալի բաներս
 ան կողմերը չորս գին օրհնազակովե
 ցաւ , լսողները կըստակային ու զար
 մանալով մէյմէկու կըսէին թէ՛ ինչ
 սխտոր ըլլա աս տղաս , օր այ շնորհ
 քը միշտ վրան է : Այլ յովհաննէս ա
 նանկ սրբութիւն մեծնալու նպէս՝ գնաց
 անառատը քաշվեցաւ կեցաւ ինչվան
 օր ժամանակը եկաւ , ու սկսաւ իս
 ըայէլացոց մէջը քարոզութիւննել :

ԳՎ : Գ .

Նորահարը Յտի Վտի :

Այսին մարիամ երբոր եղիսաբէ թի
 քովէն ելաւ իր տունը դարձաւ ,
 ու յովսէփ իր նշանածը ինքը տեսաւ
 որ յղացեր է , չի գիտնալով թէ՛ հող
 ւով սքով բանը եղած է , շատ շը
 փոթովեցաւ վրան . բայց բարի ու ար
 դար մարդ ըլլալով չուղեց մովսէ
 սական օրինաց ըսած իննպէս , բանը
 գուրս ձգէ՛ խայտառակէ զինքը , հա
 պա կըմտմտար որ առանց ձանձուն
 հանելու՝ քովէն ձամբէ զինքը : Այլ
 բոր աս բանը ասանկ միաքը գրած
 կըքնանարկօր , հրեշտակ այ կըրեցաւ
 իրեն ու ըսաց . յովսէփ որդի դաւ
 թի , մի վախնար մարիամ հարսըդ
 քովըդ պահելու . գիտնաս որ անոր
 յղու .

յղուիր հողւով սքւլ եղած է, ու ան
 կէ ծնած տղին անունը՝ Յոգնես,
 սրատճառն որ՝ ան պիտոր աղատէ ի
 բէն ժողովուրդը իրենց մեղքերէն ։
 Աւասով կրկատարվի ան այ ըսածը
 եսայի մարդարէին բերնովը, [Թէ
 Վհա հոյս յղասցի և ծնցի որդի, և հոչեա
 ցէն զանունն նր էմմանուէլ, որ Ռարգմանի՝
 ընդ մեզ ան՝ Վս բանիս վրա յովսէփ
 որ արթընցաւ, ալ սիրտը հանգչե
 ցաւ հրեշտակին ըսածինսկս ըրաւ ։
 իր քովը առաւ մարիամ կոյսը, ու ա
 նանկ սրբուք կեցաւ հետը ինչվան
 որ յն ծնաւ ։ որ այսպէս եղաւ ։

Արբոր յի ծնանելուն ատենը եկաւ,
 որ մրդբէնեբուն ըսածինսկս բեթ
 ղէհէմ քիբը պիտոր ըլլար ։ ան ա
 նանկ կարգաւորեց որ՝ օգոստոս հոռ
 մայեցոց կոյսըը հրաման հանեց՝ որ
 բոլոր իր իշխանութե ներքե եղած
 մարդու անունները՝ իրենց ցեղովը ու
 քաղաքներովը գրվին ։ Վս սրատճա
 ոովըս յովսէփալ կոյսն մարիամ հե
 տը առած նազարեթէն ելաւ բեթ
 ղէհէմ երթալու՝ դաւ իթ մարդա
 բէին ցեղէն ըլլալնուն համար, որ
 բեթղէհէմցի էր ։ ու երբոր հոն հա
 սան, ան տեղը ատենը եկաւ՝ որ կոյսն
 մարիամ ծնաւ իր անդրանիկ զաւա
 կը, ու ան իջւանին (յի խոնախին)
 մէջ, (որ մէկ գումմընէր կրսեն) ուր
 որ

որ մաեր էին տեղ չունենալով խան
 ձարուրով փաթտեց տղան ու մսու
 րը (յմ կենդանիներուն եւ միտր) դը
 րաւ զինքը :

Վիշեր ատեն ըլլալով աս ծնունդս ,
 հովիւնէր կային անկողները , որ բա
 ցը արթուն կեցած իրենց ոչխարնե
 րը կը պահէին . անատենը ասոնց սա
 տիկ լուսաւորուք հրեշտակ այ երե
 ցաւ : անոնք ալ աս տեսնելով շատ վախ
 ցան : հրեշտակնալ ըսաւ իրենց , մի
 վախնաք . ես եկերեմ մէկ մեծ ու
 բախական բանմը ձեզի աւետիս տա
 լու , որ ան՝ բոլոր աշխարքի ալ ուրա
 խուի է . որ դաւ թի բեթղէհէմ քա
 ղաքը ձեզի ասօր փրկիչ ծնաւ , որ է
 սծեալ իօր (կմքս իմծ .) ու անոր նշա
 նը աս ըլլա ձեզի՝ որ ճանչնաք . կեր
 թաք մէկ տղեկմը կը դտնէք խանձա
 րուրով փաթտած ու մսուրը դրած :
 Աս ըսելունս մէյմալ յանկարծա
 կի ուրիշ անհամար հրեշտակներ ա
 նոր հետը երեցան , ու ըսկսան այ
 օրհնուի կարդալ՝ ու ըսել . Քառս 'ե
 Բարձունս այ , եւ յերկեր խաղաղութի 'ե մար
 դիկ հաճութի : Ատքը երբ որալ երկինքը
 ելան աներե ոյթ եղան ան հրեշտակ
 ները , հովիւնէրը շուտմը ելան բեթ
 ղէհէմ եկան . ու հոն փնտռելով եր
 բոր գտան մարիամը ու յովսէփը՝ և
 տղեկը մսուրը դրած , հրեշտակին ըսա
 ին
 ծին

Տինպէս, շնորհակալ ըլլալով փառք
 կուտային այ. ու ետքը աս բաները
 որուն որ կը պատմէիննէ, ամէնքը
 կը զարմանային: Անկէ ետև ու թը
 որ եղածինպէս՝ մովսիսական օրէնքը
 կատարելով թլփատեցին. ու անու-
 նը Յս դրին, ինչպէս որ հրէշտակը
 առաջուց իրենց ապրսպրերէր:

Գ. Գ.

Իբե՛ր հոգեբը յսի երկրպագուի կուգան, ու
 հերովդէս Բեթղէհէթի հանդուստը կը շարտէ:

Յօի ծնած ատենը՝ իրեք մոգ կի՛մ
 աստղաբաշխ (յի մինէ՛ ճիմ) թա-
 գաւորներ՝ արևելքի երկիրներէն
 մէկ տեղ միաբանած՝ Եղէմ եկան,
 ու ասոր անոր կը հարցունէին թէ ուր
 է ան նոր ծնած հրէից թագաւորը.
 որ մենք անոր աստղը տեսանք մեր
 երկիրը՝ որ զինքը կը ցուցունէր, ա-
 նոր համար եկերենք որ իրեն երկը-
 պագուի ընենք: Հերովդէս (որ հրէ-
 աստանի թագորու թիր ինքը յափշ-
 տակեր բռներէր,) աս բանսոր լսեց՝
 շատ վախցաւ շիոթեցաւ, ու բոլոր
 Եղէմցիքաւ ան պատճառով տակնու-
 վրա եղան: Աւստի քովը կանչեց բո-
 լոր հրէից քհնյակետները ու կարգա-
 ցողները, հարցուց իրենց թէ՛ քոր
 կի՛մ գալու մեօխան՝ ուր տեղ պիտոր
 իք. Կ Ը

ծնանի : Մնոնքալ ըսին թէ՛ բեթղէ-
 հէմ քաղաքը , ինչպէս որ կը գրէ մի-
 քիա մարգարէն : Մնատենը հերով
 դէս գաղտուկ քովը կանչեց ան իրեք
 մոգերը . ու տեղն իտեղը աստղին ե-
 րևնալուն բանը անոնցմէ իմանալէն
 ետե , թող տրվաւ որ բեթղէ հէմ
 երթան , ու իրենց ասլըսպրեց որ՝ աս
 ծնած տղան գտնելու որ ըլլան , ա-
 նոր տեղը իրենալ իմացունեն , որ
 ինքնալ երթա անոր երկրպագու թի-
 ընէ : Արքոր մոգերը հերովդէսի քո-
 վէն ելան , ան աստղը նորէն իրենց
 երևնալով առջևնին ինկաւ ինչվան
 բեթղէ հէմ բերաւ . ու երթալով
 յսի եղած տեղին վրա կենալով ա-
 նանկ ցուցուց իրենց : Մնոնքալ եր-
 քոր մտան տեսան յս տղէկը իր մօրը
 հետը , ու թախանալով անոր առջևը
 ինկան երկրպագուի ըրին , ու հանե-
 ցին իրեն սպարդե տրվին . Ասկի ,
 կընդրուկ (կիմ անուշահտխունկ ,)
 ու զմուռս (կիմ ասրլպէնտ :) Ատե՛
 ան գիշերը աս մոգերըս հրեշտակէն
 իմանալով հերովդէսի չար միտքը ,
 ալ իրեն քով չիդարձան , հասաւ ու-
 բիշ ճամբով ելան երենց տեղը գա-
 ցին : Հերովդէս երքոր տեսաւ որ մո-
 գերը մէյմալ քովը չիդարձան , շատ
 սրդողեցաւ . ու վախնալով թէ չըլ-
 լա որ՝ աս բեթղէ հէմ ծնած տղան

մէկ օրմը ելլէ իր ձեռքէն Թաղաւո-
րու իր առնէ, անոր համար զինսոր-
նէր խրկեց՝ ջարդել տրվաւ բոլոր
բեթղէհէմի ու անոր քովի տեղե-
րուն մանրը տղաքը՝ երկու տարվա-
նէ՝ ի վար, որ անոնց մէջը յս ալ ըս-
պաննը լի։ Վայց խաբովեցաւ հերով-
դէս։ պատճառն որ՝ յովսէփ առա-
ջուց հրեշտակէն իմանալով հերով-
դէսի չար կամքը, առեր յոր մօրը
հետ եղիպտոս քնքը փախուցեր էր։
ու հոն կեցաւ՝ ինչպէս որ հերովդէսի
մեռնելէն ետքը նորէն ըսաւ հրեշտա-
կը՝ որ ինչպոց երկիրը դառնաւ։ Յով-
սէփալ երբ որ եկաւ տեսաւ որ արքե-
ղայոսը հերովդէսի տղան Թոբէնըս
տերէր, (որ անոր չարութենալ հօր-
մէն շատ վար չէր մնար,) վախցաւ նո-
րէն եղէմ կի՛մ բեթղէհէմ երթալ,
հասաւ հրեշտակին առաջնորդութե-
ր գալիլէայի կողմերը նազարէթ քա-
ղաքը գնաց բնակեցաւ, որ արքեղայո-
սի եղբօրը՝ անդիպաս հերովդէս ը-
սածին իշխանու թէ տակն էր։

Գ Լ Ե Ե .

Եթէ պատարը ընծայ լիլլէ . ու պատարի ու
պարլան պատարէն մէջ գըրնել լիլլէ .

Սող երուն գալէն առաջ, կի՛մ (ինչ-
պէս կըսեն ուրիշները,) անոնց
Վ Է մէ

մէ քիչմը ետքը՝ բեթղէհէմի տղոցը
 կ'ուտորըվէլէն առաջ, երբ որ ալ յս մա-
 նուկը քառսուն օրվան եղաւ, մովսի-
 սական օրինացը ըսածինպէս՝ երկու
 տասրակի (յս խումրիի) կիմ երկու աղաւ-
 նիի (յս կէօվերձինի) ձագ հետերնին
 առած՝ յս եղէմի տաճարը տարին որ
 ոյ ընծայէն : Վ՛նատենը եղէմ մէկ
 սք ու արդար ծերունի մարդմը կար
 սիմէոն անունով, որ մեսիային կըս-
 տասէր, ու հոգին սքալ յայտներէր
 իրէն թէ՛ ինչվան որ ան չիտեանէնէ՛
 պիտի ինքը չիմեանի : Վ՛ս ծերունիս-
 ալ ան ժամանակը աստուծ մէ իմա-
 նալով՝ տաճարը եկաւ, ու ուրախու-
 թք գիրկը առաւ յս մանուկը՝ փառք
 տալով ոյ՝ ըսաց. տ՛ր ինչպէս ըսիր-
 նէ՛՝ ալ ասկէ ետե թող տուր որ եր-
 թա խաղաղու թք հանգչի քու ծա-
 աատ. որովհետե ալ աս աչվըներս
 տեսան քու աշխարքըս փրկելդ. հե-
 թանոսաց լոյս ծագելով, ու ինչլա-
 ցիքը որ քու ժողովուրդդ են՝ աւելի
 փառաւորելով : Վ՛տքը դարձաւ դէպ
 ՚ի կոյսն մարիամ, ու իրէն մարդարէ-
 անալով ըսաւ թէ՛ ասիկա ինչլացոց
 շատին կործանում ու շատին փրկուի
 պիտոր ըլլա, ու ասոր վրա շատ ներ-
 հակուի պիտի ըլլա, այնչափ որ՝ քու
 սիրտդ ալ իբրև թէ սրով պիտի խոց-
 վի աս բաներուս համար. (ինչպէս որ
 ետ

եւտքը հանդըպեցաւ յո՞ր չարչարա-
 նաց ատենը) Վն ժամանակը աննա
 մարդարեւնալ՝ (որ եօթը տարի երկու
 նը հետ ապրե լէն եւտքը ինչլան ու թ
 սունը չորս տարին որբւարի կեցեր
 էր, ու գիշեր ցորեկ պաքով և աղօթ
 քով տաճարէն չէր զատուէր,) ու բա
 խու թի փառք տալով ւնյ, յո՞ր մե սիա
 ըլլալը սկսաւ քարոզել անոնց՝ որ յու
 սով կը սպասէին : Վն անկ օրինաց ը
 սաճինսպէս կատարե լէն եւտքը՝ առին
 յո՞ր ու նորէն իրենց նաղարե թ քա
 ղաքը դարձան : Յո՞ւլ օրէ օր սկսաւ
 աճիլ ու մեծնալ, և իմաստու թի զօ
 րանալ՝ ւնյ շնորհքովը, որ միշտ վրայ
 էն անպակաս էր :

Յովսէփ ու կոյնն մարիամ սովորու ի
 ունէին որ տարին հեղմը զատկին՝
 Եղէմ տաճարը ու խտ կերթային. մէկ
 անգամալ երբ օր յո տասնութրկու տար
 վան էր, ասանկ որ ելան ու խտ դա
 ցին, անկէց դառնալնինի՝ ինչպէս ե
 ղաւ որ՝ առանց իրենց գիտնալու յո
 Եղէմ մնաց : Աւ իրենք կարծելով թէ
 ուրիշ ճամբորդներու հետ կուգա,
 առջի բերանը հող չըրին. եւտքը օր
 վանմը ճամբա ընե լէն ետե՝ երբ օր
 աստիս անդին փնտռեցին՝ ու չի գը
 տան, նորէն Եղէմ դարձան : Հոն
 ալ իրեք օր ետեւէն պրտըտե լէն ետ
 քը՝ տաճարը գտան, որ վարդապետ

Ներուն մէջը նստած՝ անոնց ըսածնէրը մտիկ կը դնէր, ու իրենց բաները կը հարցընէր . անանկ որ՝ ամմէն լողնէրը կը զարմանային իրեն իմաստութեբ ու ճորհալի կերպով տրված ստատախաններուն վրա : Ան ատենը կոյսն մարիամ զարմանալով ըսաւ իրեն . որդի ասինչ բան ըրիր մեզի , որ ինչպիսի հիմա կը շարքը բկէինք ետեւէդ ինկեր քեզ կը փնտռէինք : Յա ալ ըսաւ , իս ինչու ուրիշ տեղ կը փնտռէիք , չէիք գիտեր որ իմ հօրս տանը մէջ պիտի ըլլամ : Ատքը ելաւ հետերնին նազարէթ եկաւ , ու անոնց ձեռաց ներքեւը հնազանդութի կեցաւ , և որէ որ աւելի աճելով հասակով ու իմաստութի , ու անձային շրջորհքովը լըցված , որ անանկ մարդիքներուն ալ սիրելի կը լար :

ԳԼ : Թ :

Յի կը պոտիբ , ու ստատախանէն ի որ ի լիւր :

Յի քոի ալ աշխարքիս յայտնը լիւր ատենը հասնելով . յովհաննէս մկրտիչ՝ որ ինչպիսի ան ատենը առապատը կը ձգնէր , այ հրամանովը եկաւ յորդանան գետին քովերը , ու սկսաւ ժողովրդոցը ապաշխարութի քարոզել . ասանկ կըսէր թէ ապաշխարեցէք , մտեցաւ այ թիւրու իր :

Ալ յովհաննու մկրտչի քովնոր կեր-
 թային անոր քարոզուիլը մտիկ ընե-
 լու՝ ու ապաշխարելով մեղքերնին որ
 կրխոստովանելին, իրենք կըմկրտէր
 ՚ի նշան ապաշխարուէ։ Ատքը բոլոր
 ժողովուրդը տեսնելով իր բարի վար-
 քը ու սրբակաց կերպը՝ իմացան թէ
 այ խրկած մէկ մարդ մընէ յովհաննէս
 մկրտիչը . ուստի վրան կարծիք գնա-
 ցին թէ մեսիան ինքն է։ Աս բանիս
 համար երբոր մէկալ հրէայքնալ իրեն
 քահանաներ խրկեցին՝ որ հարցունեն
 թէ դուն ով ես ։ յովհաննէս մկրտի-
 չը պիտն տրվաւ թէ՛ ես մեսիան չեմ,
 հասրա անոր կարասկետը (քի խըրա-
 լուղն) եմ, ինչպէս եսայի մարգա-
 րէն ըսեր է ինծի համար, Չայն Բար-
 Բառոյ յանապատի . որ մեսիային առ-
 ջեէն կուգամ՝ ճամբաները շտկելու
 ու պատրաստելու, որ իմ ետեւէս պի-
 տոր անալ հասնի . որ ես արժանիալ
 չեմ ծառայիպէս անոր կօշիկները (քի
 ռտից փօստալները) քակելու կի՛ վեր-
 ցունելու։ Աս միան ջրով ձեզ կը-
 մկրտեմ՝ ՚ի նշան ապաշխարուէ . բայց
 անիկա պիտի ձեզ մկրտէ հողւով՝ սքի՛
 որ կրակիպէս ձեր մեղքը կէրէ։
 Արբոր յովհաննէս աս քարոզութի-
 ները ու մկրտութիւնները կընէր, յն-
 ալ եռսուն տարվան շափ եղած նա-
 ղարեթէն յորդանան գետը գնաց՝

որ ինքնալ մկրտըվի : Յովհաննէս երբոր աս տեսաւ՝ քաւ լիցի ըսաւ , ինձի պէտք է որ քեզմէ մկրտըվիմ , ու ինչպէս դուն ինձի կուգաս որ քեզ մկրտեմ : Յո ալ իրեն պատասխան տըվաւ . հիմակու հիմա թող տուր՝ որ ասանկ ըլլա , որովհետեւ մեզի կը վայլէ որ բոլոր արդարուէ պարտքը կատարենք : Այսպէս ըսելով երբոր մկրտըվեցաւ յո , ու ջրէն դուրս ելած աղօթք որ կընէր , յանկարծ երկինքը պատռեցաւ բացվեցաւ՝ լոյս ծագեց , ու հոգին սքաղաւնիի կերպարանքով յնի գլխուն վրա ինջաւ , երկինքէնալ ահաւոր ձանձր եկաւ թէ՛ դու ես իմ սիրական որդիս՝ որ քեզի եմ հաւնէր :

Յո մկրտըվելէն ետքը անսպասը քաշվեցաւ , ու հոն քառսուն որ քառսուն գիշեր ծոմ պահելէն ետեւ որ աւնօթեցաւ , ան ատենը սատանան ինքը փորձել ուզեց . ու երեցաւ ըսաց իրեն , թէ որ դուն այ որդ ինեսս նէ՛ հրամայէ որ աս քարերըս հաց ըլլան : Յո ալ պինտ տըվաւ թէ՛ անձաշունչին մէջը գրած է որ՝ միան հացով մարդ չապրիր , հապա ամմէն այ բերնէն ելած խօսքերովնալ : Ատքը սատանան յօր վերցուց երուսաղէմ տարաւ , ու տաճարին բարձրը աշտարակին (այ խուլէին) վրա կեցուց , ու ըսաւ իրեն .

րեն . թէ որ այ որդիներնէ՛ք քեզ աս-
 կէ վար ձգէ , պատճառն որ՝ գրած է
 (սաղմոսին մէջը) թէ անձ քեզի հա-
 մար իր հրեշտակներուն ապրսպրբեր
 է՝ որ քեզ ձեռքերնուն վրա վերցու-
 նեն բռնեն՝ որ չըլլա թէ ոտքդ քարի
 զարնես : (Գալ ըսաւ , հոն ասալ
 գրած է թէ , չըլլա որ փորձես քու ան-
 անդ : Ընկէ ետքը սատանան առաւ
 յոր մէկ բարձրը լեռանմբ վրա հա-
 նեց , ու անկէց բոլոր աշխարքիս թա-
 դաւ որու իները փառաւորու թիները
 ցուցունելով , ըսաւ իրեն . աս ամէն
 բաներըս քեզի կուտամ՝ թէ որ առ-
 ջեքս իյնիս ինձի երկրպագուի ընես :
 Ըն ատենը յաւ ըսաւ . դնա՛ք ուլէս
 կորիւր սատանա . գրած է որ՝ քու ան-
 աստուծուդ երկրպագուի ընես , ու
 ան միան պաշտես : Ըս փորձուինե-
 րէս ետեւ հրեշտակները եկան յօրքո-
 վը , ու իրեն սեղան գրած կրճառայ-
 էին : Ըսկէ որ ելաւ դարձաւ յա՛ որ
 ալ աշխարքիս յայտնըլի . ու նորէն
 յորդանան գետին քովէն անցնելի-
 նի՛ երբոր տեսաւ զինքը յովհաննէս
 մկրտիչը , (որ միշտ հոն կեցած կը քա-
 ըողէր քօի աշխարք գալուն վրա , ու
 իրեն աշակերտներալ շիներէր ,) ի-
 րեն աշակերտներուն ցուցուց յոր՝ ու
 ըսաւ , ահա ան է քո՛ այ գառը , որ
 աշխարքիս մեղքը պիտի վերցունէ :

Մա որ լսեցին՝ ան աշակերտներէն եր
կուքը ելան յժի ետեւէն գացին . ու
անկէ ետքը ուրիշներալ սկսան յժի
աշակերտ ըլլալ :

ԳՎ : Լ :

Կանա գալիլէացոյ հարսնիքը , ու անկէ ետեւ
յժի հանդըպած բաները :

Կանա ըսած գալիլէայի մէկ քնքը՝
հարսնիքմը եղաւ . որ հօն յժի
մարնալ կոյսն մարիամ հարսնեւորնե-
րուն մէկն էր , ու յն ալ կանչուլած՝
իր աշակերտներովք գնաց : Արբոր
աս հարսնիքիս մէջը գինին պակսե-
ցաւ՝ որ ալ չի մնաց , կոյսն մարիամ
եկաւ յժի ըսաց թէ՛ գինի չունին : Յն
ալ պին տըլաւ , մեր ինչ վրան սէտք
է , ատենըսալ չէ եկեր : Մայց կոյսն
մարիամ գիտնալով յժի միտքը , ծա-
ռաներուն ասըսպրեց որ՝ յն ինչ որ ք-
սէնէ՛ անանկ ընեն : Մա հարսնիքին
տունը վեց քարէ թակոյկ (ին ջրի
տէստի) կար , որ ամէն մէկը երկու
կմիրէք մար (ին քառսուն կմ վաթ-
սուն ռոսայի չափ) բան կառնէր : յն
հրամայեց որ ասոնք ջրով լեցունեն ,
ու տաճարապետին (ին այլախաճի պա-
շին) բերեն ցուցունեն : Մնոնքալ
անանկ ինչվան բերանը ջրով լեցու-
ցին , ու տաճարապետին բերին : ան

ալ երբ որ համը առաւնէ՛ տեսաւ որ
 պատուական գինի է եղեր . ու չի
 գիտնալով թէ՛ աս ուսկի է , (բայց
 ծառաները գիտէին , որ ջուրը իրենք
 լեցուցին ,) դարձաւ փեսային ըսաւ
 թէ՛ , սովորուիր չէ՞ս գիտեր՝ որ առաջ
 աղէկ գինին կը բաժնեն կուտան , ու
 ետքը երբ որ ալ խմած կլլան , ան ա-
 տենը գէշը կուտան . ու դուն ասոր
 ներհակը ինչպիսի հիմա պահեցիր ատ
 պատուական գինիդ : Յո՞ւ աս հրաշ-
 քովըս սինտ առաջ աս մարդիքնե-
 րուն յայտնեցիր մեծուիր , ու ասով
 աշակերտներն ալ հաւատացին իրեն :
 Ասկէ ելաւ յո՞ իր մօրը ու աշակերտ-
 ներուն հետ կափառնաում եկաւ ,
 ու անկէցալ մէկ քանի օրէն ետքը՝
 զատկին պատճառովը երուսաղէմ
 գնաց : Այրբ որ տաճարը մտաւ տե-
 սաւ՝ որ հոն տեղը կով՝ ոչխար՝ աղաւ-
 նի՝ կը ծախէին , ու լուսնայափոխնե-
 րը (ի՞նչ սառաքները) նըստած առու-
 տուր կը նէին , յո՞ մէկ չըվանէ իա-
 րազանմը (ի՞նչ խամչիմը) շինեց , ու
 անոնց վրա սրդողէլով իրենք ծեծե-
 լով սեղաննին (ի՞նչ թէ՛ զկեահնին)
 կործանեց , ըստակնին ցրվեց՝ անանկ
 ամէնքը դուրս վըռնտեց , ըսելով
 թէ՛՝ տարէք կորորնցուցէք ասկէց ,
 իմ հօրըս տունը առուտուրի տուն մի
 ընէք : Ան ատենը հրէաները դար-

ձան ըսին իրեն , ինչ նշան կը ցուցու-
նես մեզի՝ որ դուն ատ բանը ընելու
իրաւունք ունենաս : յս ալ առակով
իրենց պիտն տրվաւ , (իբր թէ ըսելով
նշանը աս ըլլա ,) քակեցէք ըսաւ ատ
տաճարը , ու ես իրեք օրվան մէջը ան
նորէն կը կայնեցունեմ : Հրէաներ
նալ անոր ըսին թէ՛ քառսունըվեց
տարի շինվեցաւ աս տաճարըս , ու
դուն ինչպէս իրեք օրվան մէջ պիտի
շինես : Աւանանկ չիմացան որ յս իր
մարմինը՝ տաճարի նմանցունելով աս
բանը ըսաւ . ինչպէս աշակերտներ
նալ յսի մեռնելէն ու իրեք օրէն յա-
բուի առնելէն ետքը՝ աս բանս մըտ-
վընին բերին , ու ըսածը իմացան որ
ճշմարիտ է եղեր : Օտակին ատենը
շատ մարդիք տեսնելով յսի ըրած
հրաշքները՝ իրեն հաւատացին , բայց
յս չէր խաբովեր , ու զինքը իրենց չէր
հաւտար , աղէկ գիտնալով մարդ-
կային անհաստատուիլ :

Ես ատենըս հաւատացողներէն մէկ
նալ նիկողիմոսը եղաւ՝ որ իշխանմը
ներ փարիսեցի աղանդով . որ մէկալ
հրէաներէն դադտուկ գիշերով յսի
քովը եկաւ , որ ճշմարիտ հաւտար
իմանա . ու յսէ սորվեցաւ որ՝ մարդ
չի կըրնար երկնային արքայութիւն
երթար՝ ինչվան որ մկրտվելովը անոր
հոգին նորէն չիճնանի . և ասկէ՛ ի

զատ յո՛ի մարդեղու թէ խորհուրդը սորվեցաւ , ու իմացաւ թէ՛ ւնջ սիրելունչափը հոն հասաւ՝ որ չիխնայեց իր մէկհատիկ որդին անոնց սիրուն համար տրվաւ , որ երթա խաչվի ու մեռնի , և ո՛վ որ անոր հաւատանէ՛ փրկրվի , ու ո՛վ որ չիհաւատանէ՛ դատապարտրվի : Ատքը եղէմէ դէպ՛ի յորդանանի կողմը դարձաւ յս , ու ինքնալ իր աշակերտներուն հետ ըսկսաւ քարոզել՝ մկրտութի ընել : Ասոր վրա յոհաննու մկրտչին աշակերտները նախանձութի ցուցունելով , երբոր դացին իրենց վարդապետին դանկտեցան . յոհաննէս անոնց խրատ տրվաւ ցուցուց թէ՛ յս ճշմարիտ մեսիան է , ու ես ըսաւ անոր առաքեալը ըլլալով՝ ինչպէս որ ձեզի քարոզերէի , ալ հիմա ժամանակը եկաւ որ՝ ան աճի մեծնա , ու ես քաչվիմ պրզակնամ : Ա՛ճալ անանկ կարգաւորեց , որ ասկէ ետե շատ չանցաւ՝ յովհաննէս մկրտտիւր՝ հերովդէսը խրատելուն համար՝ բռնրվեցաւ բանտը մտաւ :

ԳՎ : Բ :

Սամարացի կնիանը պարսոմութիւ , ու Ռաֆաւորացիին որդին բժշկութիւ :

Յս երբոր լսեց թէ յովհաննէս մկրտտիւր բռնրվեցաւ , ու գիտնալով

լով փարիսեցոց իրեն դէմ նախանձը ,
 ան կողմերէն ուզեց հեռանալ նորէն
 դալիլէա երթալ . ու ճամբան սա-
 մարացոց երկրէն անցնելնինի՝ կէս
 օրվան ատեն հոգնած՝ մէկ հորումը
 քով նստաւ որ քիչմը հանգ չի : Ան ա-
 տենը սամարիա քաղքէն մէկ կնիկ
 մը եկաւ որ ջուր առնէ : Յն ալ
 անկէց խմելու ջուր որ ուզեց , կա-
 մաց կամաց մէջերնին խօսք բացվե-
 ցաւ մեսիայի աշխարք դալուն վրա ,
 ու բանը հոն հասաւ որ՝ կընիկը դար-
 ձաւ հաւատաց յի , ու շուտմը վա-
 ղեց քաղաքը քարոզելու ըսելու թէ՛
 ասանկ մէկ մարդարէ մարդմը կա ,
 որ կերևա թէ քննէ : Արբոր կնիկը
 դնաց՝ աշակերտները տեսնելով որ
 յի կերակուրը մոռցեր բան չուտեր-
 կոր , միտքը ձգեցին որ հաց ուտէ :
 Յն ալ պինն տրվաւ թէ՛ ես ուտելու
 կերակուր ունիմ , որ դուք չէք գի-
 տեր : Աշակերտներն ալ սկսան մէկ
 մէկու հարցունել թէ՛ ո՞վ իրեն ու-
 տելու բան բերաւ : Ան ժմկը յն ալ
 ըսաւ . իմ կերակուրս ան է՝ որ զիս
 խրկողն կամքը ընեմ ու անոր գործ-
 քը կատարեմ : Արբոր աս բաներըս
 կրխօսէին . մէյմալ տեսնեն որ կնիկը
 անդիէն խելմը մարդիք հեաը առած
 յի քով բերաւ . ու անոնքալ հաւա-
 տացին յի , ու աղաչելով հետերնին

առին տարին յոր՝ երկու օր հոն քովեր
նին բռնեցին . ու նորէն յի քարոզը
լսելով ուրիշալ շատ մարդիք սամա-
րացոցմէ հաւատացին , անանկ որ՝ ան
կնկանք կրուէին թէ՛ այսու հետեւ չի
թէ քու խօսքիդ համար կը հաւաք
տանք , հասրա մենք մեր անկաճովը
լսեցինք , ու դիտցանք որ ան է ճշմա-
րիտ փրկիչը բոլոր աշխարքիս :

Մնկէ ալ երբոր ելաւ յս գալիլէա ե-
կաւ՝ ու իր նազարէթ քիջը գնաց ,
աս ատենը հանդըպեցաւ կրսեն յի՛
հրէաներուն ժողովարանը (յի սինա-
կոհան) մտնելը , ու եսայի մարգա-
րէին բանը կարդալը թէ՛ հոգի քն՝ է
ձէ՛ ի՛մ : Ալ երբոր յս աս բանս իր վրա
մեկնեց , ու հրէից կուրու թիւը և ա-
պերախտութիւն երեսնին տըվաւ , այն-
չափ նախանձեցան ու սրդողեցան
յի վրա , որ բռնեցին զինքը քաղքէն
դուրս լեռան գըլուխը հանեցին , որ
անկէց վար ձգեն մեռցունեն : բայց
յս հրաշքով մէջերնէն դուրս ելաւ
խալըսեցաւ :

Այտքը երբոր նորէն կանա գալիլէա-
ցոց գնաց , ան տեղը մէկ թագաւո-
րական ցեղէ մարդմը կար , որ լսե-
լով թէ յս եկեր է , քովը գնաց ու կա-
զաչէր որ հետը կափառնաու մ գա իր
որդին բժշկէ՝ որ մեռնելու վրա էր ,
յսալ իրեն պիսն տըվաւ թէ՛ ինչման

հրաշքովը շխտեանէքնէ՝ շէք հաւտարս
 Լ՛ն ալ կարտորցունէր ու կըսէր՝ ար
 շուտ ըրէ հասի՛ր՝ որդիս շխտեաւած :
 Յօ ալ ըսաւ , դուն գնա՛ քու որդիս
 ողջ է : Մարդն ալ հաւտաց , ու երբոր
 ճամբա ելաւ երթալու , մէյմալ տե
 սաւ որ իր ծառաները դիմացը ելան՝
 ու իրեն աւետիս տրվին թէ՛ որդիս
 ալ աղէկ է : Հարնալ բժշկութիւր
 ատենը հարցուց իրենց : անոնք ալ ը
 սին թէ՛ երեկ եօթը ժամին ջերմը
 դադրեցաւ : Լ՛ն ատենը ինքնալ ի
 մացաւ որ՝ յօ ըսելունս թէ՛ որդիս
 ողջ է , ան վարկեանը անդին տղոն
 բժշկըվեր է : ուստի աս բանիս վրա
 ինքնալ իր տնովը տեղովը դարձաւ
 հաւատաց յօի : Լ՛նկէց ետքը յօ եր
 բոր կափառնաում գնաց , հոն ալ քա
 ըողութի ընելով շատ հիվանտներ ու
 գիւճահարներ բժշկեց , որ ասով յօի
 անուը լորս դին հռչակվեցաւ :

Գ՛Վ : Թ՛ .

Լ՛ն աստեւոյ՝ կրաշտով ճոռի բունեւը , ու ծո
 վին ալէի՛ծոռնիւր դադրելը . եւ գերգետ
 ցոյ դիւահարներուն բժշկոռնիւր :

Լ՛ն գամմը յօ գալիլեա դաւառին մէջ՝
 գէննեսարէթ ըսած սղտի ծո
 վուն քովը գտնըվեցաւ , ու հոն ժօ
 դովորոցը բաղմու թէն նեղած՝ տե

սաւ որ երկու ձկնորսի (իմ պալըիւ
 ճիւի) նաւ կար պարսպ կեցած . ա
 սոնց մէկը սիմոն պետրոսին էր , և
 մէկալը՝ յակոբոսի ու յոհաննու՝ զե
 բեդեայի որդւոցը : յս ալ սիմոնին
 նաւը մտաւ՝ ու անկէց սկսաւ ժողո
 վրդոցը քարող տալ : Արբոր քարոզը
 լըմընցաւ՝ յս սիմոնի ըսաւ որ՝ դէպի
 ծովը բացվի՝ ու ուռկանը ձգէ ձուկ
 բռնէ : Սիմոն պետրոսալ դանկտե
 ցաւ թէ՛ վարդապետ բոլոր գիշերս
 աշխատեռէնք՝ բանմը չէնք բռներ .
 բայց հիմա ըսաւ քու ըսածիդ կը հնա
 դանդինք : ու անանկ երբոր ուռկա
 նը ձգեցին , այնչափ ձկներով լեցվե
 ցաւ , որ եթէ մէկալ նաւը վրա չի հաս
 ներ ու չողներնէ՝ պատառ պատառ
 կը լար ուռկանը . և ան մէկ քաշէ լո
 վը երկու նաւնալ ձկով անանկ լեցվե
 ցան՝ որ ալ քիչ մնաց կընկղմէին : Ար
 բոր սիմոն պետրոս աս հրաշքս տե
 սաւ՝ ահա ելով եկաւ յոի ոտքը ինկաւ
 ու ըսաց , տէր քովէս հեռու կեցիր ,
 որովհետեւ ես մէկ մեղաւոր մարդ մը
 նեմ : այնպէս ալ՝ վախցան մէկալ իր
 հետը եղողները յակոբոսը ու յով
 հաննէսը : Հետալ ըսաւ՝ մի վախնար՝
 այսուհետեւ քու արվեստդ ձկան
 տեղը մարդ բռնել պիտի ըլլա՝ որ
 արքայուի տանիս : Ատքը նաւը ցա
 մաքին քովը քաշեցին , ու ամմէն բաւ
 ներ

ներնին հոն թողուցին՝ վաղեցին յսի
ետեէն գացին, ու մէյմալ ձկնորսու-

թի ընելու չի գարձան :

Վսկէ ետե շատ շանցաւ որ՝ մէկ օր
մընալ յս ուղեց իր աշակերտներուն
հետնաւովաս գալիլէայի ծովուն մէ-
կալ դին գերգեսացոց երկիրը անց-
նիլ. ու երբոր նաւը մտան սկսան
բացվիլ երթալ, յս մէկդին նաւուն
խելքին (ֆիւր չին) վրա գլուխը բար-
ձին դրաւ՝ ու կըքնանար : Վս ատե-
նը յանկարծ մէկ սաստիկ հովմը ե-
լաւ ու անանկ ալեկոծեց ծովը՝ որ կար-
ծէին թէ՛ նաւը ընկղմելու վրա է :
Վս որ տեսան աշակերտները վախեր-
նէն սրտերնին փրթաւ, ու յսը ար-
թընցունելով կըսէին՝ վարդապետ
վարդապետ կըկորսըվինք կոր, ելի՛ր
մեզ խալըսէ : Յաւարթընցաւ ու
ըսաւ, ի՛նչ կա, ձեր հաւատքին սրա-
կասուին է որ ատչափ վախցաք : ու
ելաւ՝ ծովուն հրամայելունսէս թէ
դադրէ՛ սրապանծէ, շուտմը հովը կըտ-
րեցաւ՝ ու ծովուն ալիքը դադրեցան,
խաղաղեցան : Վաւին մէջը եղողնե-
րը ամմէնքը երբոր աս հրաշքս տե-
սան՝ սոսկալով սկսան մէկմէկու
նայիլ ու ըսել. աս ո՞վ պիտոր ըլլա,
որ ասանկ հովն ու ծովը իրեն հրա-
մանին կըհնազանդինկոր : Վրբոր
անդ իի ցամաքը գերգեսացոց երկի-

ըրելան, մէյմալ անդիէն գերեզման
 ներէն երկու կատղած գիւհահարներ
 կուգային, որ անանկ սոսկալի էին՝
 որ մարդ չէր կրնար անցներ ան ճամ
 բէն: ու մերկ հոն տեղովանքը կրկե
 նային, ու գիշեր ցորեկ կանչվա տե
 լով քարերով կըծէծ կըվէին, և մարդ
 չէր կրնար ասոնք շղթայովալ բռն
 նել ու կապել: Ասոնք հեռովանց յո
 տեսնելունս վազեցին եկան առ
 ջեր ինկան. ու կանչվա տե լով ըսին՝
 յո որդի ար, մենք քեզի հետ ինչ
 բան ունինք՝ որ եկերես ատենէն ա
 ռաջ մեզ կըտանջեսկոր. սիտճան որ
 յո կըհրամայէր սատանային որ ել
 լէ: Հարցուց յո թէ ձեր անունը ինչ
 է. անոնքալ ըսին՝ մենք լեզէոն կըս
 վինք, (որ կըցուցունէ թէ շատ սատա
 նաներ էին մէկտեղ եկած մտած):
 Ատքը ելլելու որ եղան՝ յոի աղա
 չեցին որ՝ իրենք գծոխքը չիխրկէ:
 հապա ան կողմերը խողեր կարծէին՝
 իրենց հրաման տա որ ան խողերս: ն
 մէջը մտնեն: յո ալ հրամայեց որ ա
 նանկ ըլլա: Անատենը աս սատանա
 ները ան մարդիքներէն ելած խողե
 բուն մէջ մտնելունս, խողերը՝ որ
 երկու հազարի չափ կային, անանկ
 գիւհահարեցան որ՝ բարձրը տեղաց
 զիրենք ծովը նետեցին՝ ու բոլորը
 խըխտըվեցան: խողերուն սրահապան
 ներ

ներնալ սոսկալով փախան քաղաքը գացին աս բաներըս պատմելու : Քաղքի մարդիքնալ երբոր եկան տեսան որ դիւահարին մէկը խելքցած յնի առջև նստած էր, զարմացան մնացին եղած հրաշքին վրա . ու վախնալով յնի զօրուէն՝ աղաչեցին որ ելլէ իր տեղը երթա : երբոր յնալ նաւ մտաւ որ դառնա՝ աս բժշկըված դիւահարնալ իրմէ շէր բաժնըվէր՝ հուղէր որ հետը երթա . բայց յն չի թողուց, հասա՝ տունդ դարձիր քսաւ, ու գնա՛ պատմէ սոյ քեզի ըրած ողորմութիւր :

ԳԼ : Ժ .

Լնդահալուծին Բժշկութիւն : Սաբնեոս առաքելոյն հոլումը : Հայրոսի աղջեանը, որ հնարեա կնկանը Բժշկութիւն :

Երբոր գերգեսացոցմէ ելաւ գալ լիլեա դարձաւ յն . ու կափառնառւմ քաղաքը մէկ օրմը տանը մէջ կը քարոզէր հրէից վարդապետնէրուն ու կարդացողներուն առջևը, որ չորս դիէն իր քովը ժողովէր էին որ լսեն . ան ատենը չորս հողի մէկան դամալուծմը իր մահիճովը (յն եաթախովը) վերցուցած եկան, որ յնի առջևը գնեն որ բժշկէ : Վայց երբոր ասոնք տեսան որ անչափ բազմութիւն ժո

Թողովրդոյ ճար շիկա որ դռնէն ներս
 խօթեն , կերպովմը ան յօի կեցած
 տեղին տանիքին վրա ելան , ու ա-
 ռաստաղը քակելով բանաւով , ան-
 կէց վերէն ՚ի վար կախած՝ անդամա-
 լուծը իր մահիճովը յօի առջևը ին-
 ջեցուցին : Յսալ տեսնելով ասոնց
 հաւատքը՝ դարձաւ անդամալուծին
 ըսաց , սրդի՛ Թողութի ըլլա քու
 մեղքերուտ : Աս որ լսեցին ան կար-
 դացողները՝ սկսան մտքերնուն մէջը
 դատել Թէ՛ յօ հայհոյական բան կը-
 սէ . որ՝ միան ան կրնա մարդուն մե-
 ղացը Թողութի տալ : Յսալ իմա-
 նաւով անոնց ծուռ միտքը , հարցուց
 իրենց , ատ ինչ է որ կըմըտածէք .
 մէկ անդամալուծիմը որը գիւրին (յի
 խօլայ)է բսելը , աս Թէ՛ Թողութի ըլլա
 քու մեղքերուտ , Թէ՛ ըսելը՝ ելի կայ-
 նէ վերցնըր մահիճդ ու ասկէ գնա :
 Աայց դուք ըսաւ ասալ գիտնաք որ՝
 ես երկրիս վրա իշխանուի ունիմ մե-
 ղաց Թողութի տալու . ահա կըհրա-
 մայեմ քեզի (ըսաւ անդամալուծին ,)
 որ ելլես մահիճդ առնես ու քու
 տունդ երթաս : Աս որ ըսաւ յօ՛ ան-
 դամալուծը շուտմը ելաւ կայնեցաւ
 ու ներքևը եղած մահիճը կռնակը
 զարկաւ , ու փառք տալով ոյ անանկ
 տունը դարձաւ : Աւ աս հրաշքս ամ-
 մէն տեսնողները զարմացուց , որ ի-
 րենք .

րէնքալ փառք տալովնց կրսէին թէ՛
 ասանկ բան տեսնելած չէր :

Մնկէ ետքը տնէն դուրս ելաւ յո ու
 քարոզելով՝ մաքսատան (քի կէօմրիւ-
 կին) կողմերը քալելնինի՝ տեսաւ մէկ
 մարդ մը մատթէոս անունով որ մաք-
 սաւորուի կրնէր . յո դարձաւ ասոր
 ըսաւ ելի՛ր իմ հետս եկոր : Մնալ
 շուտմը ամմէն բանը թողուց՝ ու յօի
 հետը գնաց : Ատքը առաւ յօր իր
 տունը տարաւ , ու փառաւոր սեղան-
 մը ըրաւ յօի իր աշակերտներուն
 հետ , և աս սեղանս ուրիշ իրեն բա-
 րեկամ մաքսաւորներալ կանչելած
 էին : Մաքսաւորու թէ արվեստը հը-
 րէից մէջը գէշ անուն ունենալով ,
 ու պիղծ անօրէն սեպլելով մաքսա-
 ւորները . փարիսեցիները ու կարդա-
 ցողները երբոր աս իմացան , սկսան
 յօի ու աշակերտացը վրա մռմռալ
 թէ մաքսաւորներուն ու մեղաւորնե-
 րուն հետ կրնատին՝ կուտեն կրխը
 մեն : Յօալ անոնց պիւն տրվաւ թէ՛
 ողջերուն բժիշկ պէտքը չէ , հասպ՝
 հիվանաներուն . ևս ալ չէ թէ ար-
 դարներուն՝ հասպա մեղաւորներուն
 համար եկերեմ , որ իրենք ասաշխա-
 րուի ընելու կանչեմ : Մտոր վրա մէկ
 խօսքմալ ելաւ որ՝ յովհաննու մկրտա-
 չի ու փարիսեցիներուն աշակերտնե-
 րը շատ սպք կըսա հեն՝ երկան աղօթք
 կը-

կրնեն, ու յօրհնեցրը՝ ուտել լու խըմե-
 լու հետեն: Յ՝ալ աս բանիս առա-
 կով պիմն տալէն ետքը՝ ըսաւ, ատե-
 նը կուգա որ՝ իմ աշակերտներսալա-
 տանկ ճգնուիներ պիտի ընեն:

Երբոր աս բաներս կըխօսէր յ՝ս, մէկ
 հրէից իշխանմը եկաւ քովը յայրոս
 անունով, ու յօր օտքը ինկաւ՝ կաղա-
 ջէր որ իր մէկ հատիկ տասովերկու տար-
 վան աղջիկը, որ ալ մահուան գուռը
 հասեր էր՝ շուտով գա ձեռքը վրան
 գնէ բժշկէ: Յ՝ալ երբոր իր աշա-
 կերտներով ելաւ՝ որ հետը երթա,
 ճամբան բազմուէ ժողովրդոց մէջը
 մէկ տեւատես կնիկմը, (որ խեղճը
 տասովերկու տարի աս հիվանտուքս
 կըտանջուէր, ու բոլոր ունեցածը
 բժիշկներու տալով՝ իրեն ցաւուն
 ճարմը չէր տեսած, հապա էվէլցե-
 րէր ալ:) յօր ըրած բժշկուածինե-
 րը լսելով, հոն եկաւ՝ ու բարի հա-
 տաքով կամացուկմը ետեւէն յօր լա-
 թերուն գըպաւ, ու շուտմը կատա-
 րեալ բժշկըվեցաւ: Ա՛նատենը յ՝ալ
 իր ամենագիտու թիւր աս բանս իմա-
 նալով ետեւը դարձաւ գէպի ժողո-
 վուրդը, ու հարցուց թէ՛ ով իմ լա-
 թերուս գըպաւ: Ա՛շակերտներնալ
 ըսին որ՝ վարդապետ այսչափ ժողո-
 վրդոց մէջը սըխմըվեր ես, ու կը-
 հարցունես թէ՛ ով ինձի գըպաւ: յ՝ս
 ալ

ալ ըսաւ . գիտեմ որ մէկը ինձի մաս-
 նաւոր կերպովմը դըպաւ , ու իսմէ
 զօրու թիմը ելաւ , ու նորէն սկսաւ
 չորս դին նայիլ՝ որ աս բանիս ընողը
 գտնէ : Վն Գմկը երբոր ատեսաւ կնի-
 կը որ ըրած բանը ալ չի ծածկլլիլի-
 կոր , գաղտուկ ընելուն համար վախ-
 նալով ու գողալով ինքիրէն եկաւ յո՛ի
 օտքը ինկաւ , ու տեղն իտեղք պատ-
 մեց թէ՛ ինտոր դըպչելուն պէս բժշ-
 կը վեցաւ : Ճնալ ըսաց իրեն . սիրտդ
 ամուր բռնէ՛ աղջիկս , բու հաւատքդ
 քեզ բժշկեց՝ խաղաղութիւն երթաս :
 Վս կնկանը բանը լամբնցունելու
 վրա էր յ՛ որ անդիէն իշխանին տը-
 նէն մարդիք վրա հասան՝ ու հօրը ք-
 սին թէ՛ աղջիկըդ մեռաւ՝ ալ մի
 աշխատցուներ վարդապետը : Ճնալ
 երբոր աս լեց , դարձաւ սիրտ տը-
 վաւ իշխանին որ չի վախնա , թէ՛ որ
 ըսաւ հաւատքդ ամուր բռնեանէ՛ ան
 կողջըննա : Վսանկ երբոր յ՛ տու-
 նը հասաւ , ու տեսաւ բազմուի հոն
 ժողված՝ լալկաններով գոռում գո-
 չումը , (ինչպէս սովորուի է հրէից որ
 մեռելին վրա կընեն .) անոնց ըսաւ ,
 ինչ շփոթած կուլաք , աղջիկը մե-
 ռած չէ՛ հապա քուն է : Վնոնքալ
 կրինտային ըսածին վրա , հաստատ
 մտվընին դնելով թէ՛ մեռած է : Վտ-
 քը յ՛ միան իրեք աշակերտը՝ ու աղ-

Յրկանը հարը մարը հետը առած՝
 դնաց մօտեցաւ մեռելին քովը, ու ա-
 նոր ձեռքէն բռնեց ըսաւ. ազջիկ՝
 քեզի կը հրամայեմ որ ելլես կայնիս։
 Եւ ըսելունպէս շուտմը ողջընցաւ
 ազջիկը, ու ցաթ կեց ելաւ սկսաւ քա-
 լել։ Յօալ աս հրաշքս հաստատ ցը-
 ցունելու համար՝ հրամայեց ծնողա-
 ցը՝ որ ազջրկանը կերակուր տան ու
 տելու։ Այս անկէ ելլելէն ետքը՝ յօ-
 ուրիշ բժշկուիներալ ըրաւ՝ կուրե-
 ղու ու դիւահարներու։

Գ. Լ. Ժ. Լ.

Պրոպագանդիստ անդամաւորներն, ու հետեւը
 շորցած հարգումն, եւ ուրիշ ցաւաբարեւե-
 ղումն բժշկութիւնը։

Եւ նգամընալ զատկի տօնին յօնդէմ
 դնաց, ու հօն մէկ աւազանմը (յօ
 հաւուզմը) կար՝ սրոպատիկէ կի՛բ բեթ
 հեզդա ըսած, ու ասոր քովը կերպ
 կերպ ցաւաբարներ կեցած կըստա-
 սէին. որ երբոր հրեշտակ մյ ան ջու-
 ըր գ. ա խառնէ նէ՝ զիրենք մէջը ձը-
 գեն. ու ո՛վ որ ան ջուրը խառնելու
 ատենը առաջ զինքը կը ձգէրնէ՝ ան
 միան կատարեալ կը բժշկուի, ինչ
 ցաւի տէր որ ըլլարնէ։ Յօ աս տեղս
 մէկ մարդմը տեսաւ, որ եռսունչու-
 թը տարի էր որ անանկ ցաւազար
 ից Ն միաւ

մնացերէր, ու գնաց քովը հարցուց
 իրեն թէ՛ ողջըննալ կուզէն մի: Վն
 ալ ըսաց. տր մէկմը չունիմ որ իս
 ատենովը բռնէ աւազանը ձգէ, ու
 ես ինչվան որ շարժիմ՝ միշտ ուրիշը
 իմ կարգս կառնէ: Վն ժամանակը
 յս իրեն ըսելունսէս թէ՛ ելի՛ր կայ
 նէ՛ վերցուր մահիճդ ու գնա՛, ըռնտ
 ցաւ մարդը՝ ու իր մահիճը կռնակը
 առած ելաւ կրպորտըտէր, ու օրնալ
 շաբաթ էր: անոր համար հրէանե
 ըր երբոր ասանկ տեսան աս մարդս՝
 սկսան սրդողիլ վրան՝ թէ ինչու շա
 բաթ օր՝ որ արդեւած է օրինաց՝ մա
 հիճը վերցուցեր կրտանիս: Վն ալ ի
 րենց պիսն տրվաւ թէ՛ իս բժշկողը ին
 ծի ըսաց որ այսպէս ընեմ: Հրէա
 ներնալ հարցուցին թէ՛ ան ինչ մարդ
 է որ բեզիատանկ ըսաւ: Վժշկըված
 նալ չէր գիտեր ո՛վ է, ինչու որ յս
 բժշկելունսէս անտեղէն գնաց երե
 սը պահեց: Վայց ետքը տաճարին
 մէջը աս մարդուս հանդըպեցաւ յս,
 ու ըսաց իրեն, ահա ըռնտցար,
 նայէ որ մէկմընալ չի մեղանչես, որ
 աւելի գէշ չըլլա բանըդ: Վարդնալ
 անկէ ետքը գնաց պատմեց հրէա
 ներուն թէ՛ ինքը բժշկողը յոն էր:
 Վնոր համար հրէաներնալ սկսան
 յոր հալածել, որ շաբաթ օր ասանկ
 բան ըրերէ: Վնալ իրենց պիսն տր
 վաւ

վաւ թէ՛ ինչպէ՛ս իմ հարս միշտ գործք
կրնէ, անոր հետ եսալ կրնեմ: Այլ
աս բանիս համար աւելի կրկատողէ՛ն
հրէաները՝ ու կուզէ՛ն որ ալ սպան
նեն, ինչու որ՝ չէ՛ թէ՛ միան շաբաթ
օր չէր պահէր, հասլաւ անձալ իրեն
հայրն է կրտէր, ու ասով զինքը ան
հետ հաւասար կրնէր: Ան ժամա
նակը յօալ երկան վարդապետու թէ
աս հրէից իրեն վրա առած կարծիք
նին հաստատեց թէ՛ ինքը հօր ան հա
ւասար՝ որդի ան է:

Ասկէ ետե մէկ հեղմալ յօ իր աշա
կերաներովը շաբաթ օր արտերուն
մէջէն անցնէ իննի՛ աշակերտները ա
նօթենալով՝ անկէց դարիի կից ցորե
նի հասկեր փրցուցին՝ ու ավերնուն
մէջը շփելով ըստը կեցին ու կերան:
Ասոր վրայալ երբոր փարիսեցիքը
սկսան մռմռալ թէ՛ շաբաթ օրը՝ թք
չեն պահէր՝ կրբանին, յօալ՝ դաւիթ
մարդարէ՛ն՝ ու քհնաներուն օրինա
կովը իրենք պատանձեցուց: Վայց ա
նոնք կուրացեալ ըլլալով՝ նորէն ա
նոր մէկալ շաբաթը յօ սինակոկայ
ին մէջը քարոզ տալնին՝ հան ժողո
վրդոց մէջը մէկ մարդ մընալ կար որ
ասոր աջ ձեռքը չօրցերէր. փարի
սեցիները յօ ի վրա ուղելով չարախօ
սուի ընել՝ փորձելով հարցուցին յօ
թէ՛ շաբաթ օր թշկուի ընել կը լլն
մի:

մի : Յսալ անոնց չար միտքը հասկը
 նալով՝ ան ձեռքը չորցած մարդը առ
 ջեր կանչեց կայնեցուց , ու հարցուց
 անոնց թէ՛ շաբաթ օրը բարի բան
 ընելը մի աղէկ է՝ թէ՛ չարութի գոր
 ծելը , մէկին կեանքը ասրեցունելը
 մի , թէ՛ թողու որ կորսուի , որը ա
 ղէկ է : Ասե ասալ հարցուց թէ՛
 ձեզմէ մէկը ոչխարմը ունենա , ու ա
 նիկա շաբաթ օրը երթա փոսմը իշ
 նալու ըլլանէ , շերթար մի ան ոչ
 խարը բռներ անկէց հաներ . հասա
 մարդը որ ոչխարէն շատ աւելի պիտ
 վահան է , պէտքը չէ՞ որ շաբաթ օր
 բժշկուի : Աւ աս ըսածներովըս նո
 ղէն սրասանձեցունելով յս անոնք՝
 հրամայեց ան մարդուն որ ձեռքը եր
 կընցունէ : անալ շուտմը բժշկը
 վեցաւ՝ ու ձեռքը երկընցուց , որ մէ
 կալ ձեռացալէս ողջառողջ եղաւ :
 Ասորպէս ուրիշ անգամմալ յս շա
 բաթ օր սինակոկան քարոզէ ընինի , ան
 ժողովրդոց մէջը մէկ կնիկմը կար ,
 որ տասնըութը տարի էր որ սատա
 նան ասոր մտեր էր , ու մէջքը ծռած
 բռնըլերէր՝ որ վեր չէր կրնար նայիլ :
 յս աս կնիկը կանչեց առջեր , ու ձեռ
 քը վրան դրած՝ ըսելունպէս թէ՛ կը
 նիկ դուն ալ հիվանդութիդ խալը
 սերեա . շուտմը ան ողորմե լին բժշ
 կըվեցաւ շրտկեցաւ , ու փառք կու
 տար

տար նոյ, Սինակոկային վերակեցուն
 աս որ տեսաւ, յի ըրածին վրա՝ սրբ
 դողելով շէխեց ժողովուրդը ու ը
 սաւ, շաբթուն մէջը վեց օր դործք
 քնելու օր է, ան օրերը բժշկութիւն
 եկէք, շէթէ շաբաթ օրը: Յաւ
 ասանկ պապանձեցուց զինքը թէ՛
 շաբաթ օր օրէնքը թող կուտա՛ որ
 տմէն մարդ իր անասունը ախուէն
 արձրկէ ու տանի ջուր տա. հասյա ը
 սաւ աս կնիկըս որ սբրահամնա հա
 պետին զաւակներէն ըլլալով, տաս
 նը ու թը տարի է որ սատանայէն
 կապված էր, սէտքը շէր մի շաբաթ
 օր արձրկել ազատել:

ԳՎ: ԺԲ:

Տաս վերիոս առաջելոց ընտրութիւն, ու բորո
 րին և հարիւրուպետին ծառային բժշկութիւն:

Յո մէկ հեղմը լեւը ելաւ՝ որ մինաւ
 ւոր աղօթք քնէ, ու ան բոլոր
 գիշերը հոն անցունելէն ետքը՝ առ
 տրլանց ինջաւ քովը կանչեց իր հա
 լատացեալները, ու անոնցմէ տաս
 վերկու հոգի ընտրեց՝ ասոնք իրեն
 առաքեալ անուանեց. որ միշտ հետը
 գրանրվին՝ և սէտք եղած ատենը աս
 տիս անդին խրկէ քարոզելու ու բժշ
 կուի քնելու: Աւ ասոնց անունները
 կըսվին՝ ա. Սիմոն, որ յս անունը

փոխեց պէտրոս դրաւ : ք . Յակով
 բոս : ք . Յովհաննէս աւետարանի
 չը . ասոնք երկուքը եղբայրք էին՝ զե
 բեթիայի որդիքը , ու ասոնց անուն
 նալ յս փոխեց՝ բաներեզէս դրաւ , որ
 որդիք որոտման ըսել է : ք . Մնդ
 րէաս՝ սիմոն պէտրոսի եղբայրը : Ե .
 Փիլիպպոս : ք . Վարդուղիմէոս : Ե .
 Սատթէոս մաքսաւորը , որ աւետա
 րանիչ եղաւ : Ը . Սովմաս : Ժ . Յա
 կոբոս պղտի ըսածը՝ ալփիոսի որդին :
 Ժ . Սաղէոս , որ յուդայալ կրտսէր :
 Ժ . Սիմոն կանանայի կի՛նախան
 ձայոյղ : Ժ . Յուդա իսկարիովտացի ,
 որ ետքը յսը մատնեց : Ս . առա
 քեալները ընտրելէն ետե՛ յս իրե՛նց
 մասնաւոր խրատներ տրվաւ . ու ան
 ատենը երբոր ժողովուրդնալ վրա ե
 կան թափեցան՝ նստաւ իրե՛նց ան եր
 կան քարոզուիլ ըրաւ , սկսելով ինը
 երանու թէն : Էտքը երբոր ընդնցաւ
 ու լեռնէն վար ինջաւ յս՝ առջևը մէկ
 բորոտ մարդ մը ելաւ , որ երկըրպա
 գուի ընելով կրսէր , տէր՝ թէ որ կա
 մե՛նասնէ՛ կարող ես իս բժշկել : Յա
 ալ իրեն ըսելունսպէս թէ՛ կուզեմ որ
 բժշկուիս , շուամբ բորը վրայէն գը
 նաց՝ սրբովեցաւ : ու ետքը յս ասլըս
 սրեց որ՝ աստիս անդին չիձանձը
 նած՝ մովսիսական օրինաց ըսածին
 սպէս երթա՛ ինքըզինքը քահանային

ցուցունէ . և աս բժշկուէս նշան՝ ւնյ
զոհ մատուցանէ :

Մնկէ ետև յս երբոր կափառնաում
քաղաքը դնաց , հոն մէկ հարիւրա
պետմը (յս իւզպաշիմը) կար, որ իրեն
մէկ հատիկ սիրական ու պիտական
ծառան սաստիկ հիւքնտցած պառ
կած՝ ալ մեռնելու վրա էր . ասիկա
այլազգի ըլլալով ու ինքիւրեն սիրտ
չընէ լով որ յո՛ր գա , հրէից խօսքի տէր
մարդիքը խրկեց՝ որ երթան աղաչեն
յո՛ր , որ գա բժշկէ : Յնալ անանկ
երբոր ելաւ որ երթա , ու ալ անոր
տունը մօտեցերէր , հարիւրապետը
իր բարեկամները յո՛ր դէմը խրկեց ա
ղաչելու՝ որ չաշխատի՝ ինչպէս տուն
չի գա , որովհետև ըսաւ ինքը անար
թան էր աս պատվուս . անանկ որ
ինքնալ սիրտ չըբաւ յո՛ր առջևը գալ
ու երևնալ , Մայց այսու ամենայնիւ
ետքը երբոր իմացաւ որ յս մտիկ
չընէր առաջ կուգա կոր՝ ան ատենը
ինքը վաղեց յո՛ր առջև ելաւ , ու խո
նարհուի սկսաւ իրեն ըսել , ւոր՝ մի
աշխատիր գալու . ես արժանի չեմ
որ իմ տունըս մտնես , հասա մէկ
խօսքըդ միայն հերիք է իմ մարդս
բժշկելու : Մս որ լեց յո՛ւ շատ զար
մանք ցուցուց , ու դարձաւ իր հետը
եղած ժողովոյոցը ըսաւ . ճմարիտ
կըսեմ ձեզի , որ ինչպոյց մէջնալ

այսչափ հաւատք չե՛մ տեսեր . ուստի
 գիտնաք որ չորս դիէն արևելքէն ու
 արևմտքէն պիտոր թափին արքայու-
 թիւր՝ արքահամու իսահակա ու յա-
 կորա հետ . ու անոնց որդիքը դուրս
 պիտոր իյնան դժոխք երթան : Այտ-
 քը հարիւրապետինսալ ըսաց . գնա՛
 տեղդ : ու ինչպէս հաւատացիրնէ
 թնդ անանկ ըլլա : Աւաս ըսելուն
 պէս՝ հիւանտը բժշկըվեցաւ :

ԳՎ : ԺԳ .

Վային Կաղիին Ռուելին ողջընալը . ու Ռե-
 շուոր Ինկանը Գարձը . եւ սերմանացանին
 առաջը :

Մտոր մէկալ օրը յս իր աշակերտնէ-
 րովը ելաւ որ նային ըսած քի՞քը
 երթա . ու երբոր քաղքին դռանը
 մօտիկցան , տեսնեն որ անկէց մէկ
 մեռելմը կըհանէին , որ որբեարի
 կընկանմը մէկ հատիկնէր , ու հետը
 շատ ժողովուրդալ կային : Այրբոր մօ-
 րը ըսցը տեսաւ յս՝ գու՛թը շարժե-
 ցաւ , ու գնաց ճաղին մօտեցաւ , ու
 ըսաց թէ՛ մի լար : ետքը դարձաւ
 մեռելին՝ ու ըսածինպէս թէ՛ սվ պա-
 տանի քեղի կըհրամայեմ որ ելլես .
 շուտմը ելաւ նստաւ մեռելը , ու ըս-
 կաւ խօսիլ զուրուցել : Մտ որ տե-
 սան ժողովուրդը՝ զարմացան մնացին ,
 ու

ու փառք տալով՝ այ սկսան ըսել, ան-
մեզ կըսիրէ եղեր՝ որ մէջերնիս այս-
պէս մեծ մարդարէմը հանեց :

Եւ բանս չորս դին հրէաստանի մէջ
տարածվելով, նաև բանտին մէջը
յովհաննու մկրտչին գացին պատմե-
ցին թէ՛ յժ այսպիսի մեծամեծ սքան-
չելագործութիւնք կընէ : անալիր ա-
շակերտները քնի հաւատքին վրա
հաստատելու համար, երկուքմը խորը
կեց յնի հարցունելու թէ՛ դուն գու-
լու մեսիան ես՝ թէ՛ ուրիշի ըսպա-
սենք : Յաւանոնց առջևը հիւանտ-
ներու, կուրերու, ու գիւճահարնե-
րու բժշկութիւնք ըրաւ . ու ասորս
պրեց որ երթան տեսածնին սրտմե-
ն յովհաննու մկրտչին : Աւ ինքը յժ ան-
կէ ետքը սկսաւ ժողովորդոց առջևը
յովհաննու մկրտչին վրա փառաւոր
գովասանքներ ըսել, թէ՛ անորպէս
մեծ մարդարէ աշխարքս եկած չէ,
ու վայ տրվաւ հրէից որ այսպիսի մար-
դու քարոզութիւնը չիշարժեցան՝ ու մե-
զաց չի դարձան :

Եւ նկէ ետքը մէկ օրմը փարիսեցիկն
մէկը սիմոն ըսած՝ յժ իր տունը հա-
ցի ձենեց . ու երբ որ յժ անոր սեղանը
նստերէր, ան քաղքին մէջը մէկ ան-
ոճանի մեղաւոր կնիկմը իմանալով
որ յժ հան է, հետը ազնիւ՛ անուշա-
հոտ եղ առած՝ եկաւ յնի ոտքը ին-

կաւ . ու այնպէս կու ըսր՝ որ արցունք
 քովը սովընէրը կը թըջէր , ու գլխուն
 մազերովը կը սրբէր , ու սովընէրը
 պագնելով ան եղը վրան կը քրտէր :
 Վարխեցին երբ որ աս տեսաւ՝ ինք ի
 ինն մտքին մէջը կըսէր թէ , յիշ թէ
 որ մարգարէ մարգմը ըլլար նէ՝ կի
 մանար թէ՝ աս մեղաւոր կնիկմընէ
 որ իրեն կը դպչի կոր : Յաւ անոր
 միտքը իմանալով ըսաւ . Միման՝ մէկ
 քանմը քեզի պիտոր հարցունեմ . մէկ
 մարդումը երկու հոգի պարտըկան
 էին , մէկը հինգ հարուր դահեկան
 տալիք ունէր , ու մէկալը յիսուսն :
 պարաքին տէրը տեսնելով որ ասոնք
 կարողուին չունին , երկուքինալ շնոր
 հեց (իմ պաղշեց) իրենց տալիքը : հի
 մա ինչ կըսես՝ աս երկուքէս ո՞րը ա
 ւելի կըսիրէ ան պարտքը թողուցող
 մարդը : Միմանալ այն տրվաւ թէ՝
 ինձի անանկ կերեաւ թէ , ան՝ որ շատ
 պարտք ունէր : Յաւ ըսաց թէ՝ շի
 տակ դատաստան ըրիր , ու ետքը
 դէպի կնիկը դարձաւ՝ նորէն սիմն
 նին ըսաւ . կը տեսնես աս կնիկը ինչ
 ըրաւ , ես քու տունըդ եկա՝ ու դուն
 (ինչպէս հիւրասիրուէ սովորութիւն
 է) ջրով ոտքս չիլը լացիր . ու ասիկա
 իր արցունքովը ոտքս թըջեց՝ ու մա
 զերովը դրաւ սրբեց . դու մէկ սիրոյ
 համբոյրմը ինձի շի տրվիր , ու աս
 քա

քանի որ նստերեմ՝ ոտալըներս պագ-
 նելէն չի դադրիր • եղով դուն իմ
 գլուխս չօժեցիր, ու ան անուշահոտ
 եղով օժեց : ու ստի քեզի ըսածըս աս
 պիտոր ըլլա, թէ իր այնչափ ըրած
 մեղքերուն թողուի կըլլա, այնձան
 որ՝ շատ սիրեց : Ատքը կընկաննալ
 դարձաւ ըսաց • բոլոր մեղքերուդ
 թողուի ըլլա : Աս որ ըսաւ՝ ան տե-
 ղը նորէն ուրիշները սկսան մտքեր
 նին մէջը դատել թէ՛ աս ո՞վ է որ
 մարդու մեղաց թողուի կուտա : Ան
 ատենը յա ալ նորէն կընկանը ըսաւ,
 քու հաւատքդ քեզ փրկեցին, խա-
 ղազուք ելիր գնա :

Յա ասկէ ետե քաղքըները ու գեղե-
 ըր պտրտելով, ու ժողովրդոց կերպ
 կերպ առականերով քարոզուի ընե-
 լով, աս առակսալ ըսաւ թէ՛ մէկ սեր-
 մանացանմը (յն էքինձիմը) իր ար-
 տը որ կըցանէր, ան հունտերէն մէկ
 մասը ճամբուն վրա ինկաւ, որ կօխ-
 վեցաւ՝ ու թռչունները եկան կերան,
 մէկ մասնալ ապառաժ տեղվանք ին-
 կաւ, որ հողուն մէջը արմատ չունե-
 նալով՝ ծրլելունպէս արեւուն տաքէն
 չորցաւ • և մէկալ մասը փուշերու
 մէջ ինկաւ, ու հոն բուսնելով խրի-
 տըլեցաւ պտուղ չի տրվաւ : Այց
 ան մասը որ աղէկ ու պարարտ տեղը
 ինկաւ, բուսաւ աճեցաւ առատ սր-

տուղ տրվաւ , անանկ որ՝ ոմանք մէկին եռսուն , ոմանք՝ վաթսուն , ու ոմանք ալ հարուր տրվին : Աստուակա աշակերտները աղէկմը որ չի հասկըցան՝ ետքը նորէն հարցուցին , յժաւ մեկնեց իրենց : Հունար ըսաւ՝ ւնյ խօսքն է . ճամբան ուր որ հունար ինկաւ՝ լըսողներուն մէկ մասն է , որ շուտմը կու գա սատանան՝ ու անոնց մտքէն ւնյ խօսքը կրվերցունէ , որ չըլլա թէ հաւտան ու փրկըվին : Ապառաժ երկիրը անոնք են , որ ւնյ խօսքը լսելունսէս՝ թէսէտ մէկէն ուրախուք կրնդունին . բայց արմատ չի ձգելով քիչմը ատեն կը հաւտան , ու ետքը փորձուիմը կի՞ նեղուիմը վըսնին գալունսէս՝ կը յաղթըվին կիյնան : Փուշերու մէջ ինկած հունար անոնք կընշանակէ՝ որ թէտէտ ւնյ խօսքը կըլսեն , բայց աշխարքիս զբաղմունքներով կի՞ հարստութիներով և ուրիշ բաներով խըխտըված՝ պտուղ չեն՝ ի տար : Իսկ աղէկ երկիրը ինկած հունար՝ անոնք կըցուցունէ , որ բարի սրտով ւնյ խօսքը կընդունին՝ կը պաշտեն , ու համբերութի պտուղ կուտան , մէկին հարուր՝ կի՞ վաթսուն՝ կի՞ եռսուն :

ԳՒ ԺԳ .

Յո՛վհաննէսու մկրտչի փԼիսատումը : Յո՛ւ հի՛նք
հայտլ, և եօ՛նը հայտլ՝ հազարատոր ճարդ
հշտոցոանելը . և ծովուն վրա երևնալը :

Ներովդէս չորդատետը խնլմը ա-
տենէն՝ ի վեր յովհաննէս մկրտի ջ-
բաներ բանտը դրերէր . պի՛ճան որ՝
յովհաննէս կը յանդիմանէր ու կը խը-
րատէր զինքը դայթակղական պրդ-
ծագործութեը համար , որ իր եղ-
բօրը կնիկը հերովդիա ըսածը՝ ինքը
առեր յափշտակերէր : **Վ**ս բանիս
համար թէպէտ հերովդէս կուզէր
յովհաննէս մկրտիչը սպաննել, բայց
ժողովրդէն կը վախնար՝ որ յովհան-
նէսը մեծ մարգարէ կըսեպէին , ու
հերովդէսալ մթ ու արդար մարդու
տեղ դրերէր զինքը : **Վ**սու ամի՛ն
երբօր հերովդէսի ծննդեան օրը ե-
կաւ , ու (ինչպէս անատենը սովորու-
թի՛ էր ,) իր մեծ ամեծներուն թագա-
ւորական սեղան ըրաւ հերովդէս , և
անոնց առջևը հերովդիայի աղջիկը
որ ելաւ խաղաց . հերովդէս անչափ
հաւնեցաւ ասոր խաղը՝ որ երդում
ըրաւ՝ աղջըկանը ըսաւ թէ՛ ինչ պար-
գև որ կուզեսնէ կուտամ , թագա-
ւորունս կէսնալ ուզեսնէ : **Վ**ղջի-
կը աս բանիս վրա առաջուց իր մեր
մէն

մէն խրատուած ըլլալով, ձեռքը մէկ սկուտեղ (յի թէ փսի) մը բռնած խընդրեց հերովդէսէ՝ որ յովհաննու մկրտչին գլուխը անոր վրա դնէ իրեն տաւ հերովդէս առջի բերանը ասոր դժվարութից ուցուց, բայց ետքը ըրած երդումը պատճառ բերելով, խրկեց գլխատել տրվաւ բանտին մէջը . ու աղջըկանը ուղածին պէս սկուտեղով գլուխը բերին իր ձեռքը արվին, անալ տարաւ իր հերովդիս մօրը տըվաւ : Ատքը յովհաննու մկրտչին աշակերտները գացին մարմինը վերուցին թաղեցին, ու եկան աս բանս յսի պատմեցին :

Մէն ատենը յսալ հերովդէսի ըրած չարութիւնը լսելով, ու գիտնալով թէ իր վրայալ իմացերէ, և կը փրնտուէ թէ ով պիտոր ըլլա յսը - ինքնալ հերովդէսի իշխանուէ տեղէն ելաւ, ու աշակերտներով նաւը մը տաւ գէպի բէ թասյիդ ա գնաց : Աողովուրդն որ իմացաւ՝ չորս գիէն վրան ժողովեցան, ու յսալ անոնց հետ մէկ անապատ լեռ մը ելաւ՝ ու հոն իրենց քարոզ կուտար, անոնց ցաւագարները կը բժըշկէր : Արքոր ասանկ բանը երկնցաւ որ կերակուրին ատեննալ հասաւ, յսի գուժը շարժեցաւ ժողովրդոցը վրա, ու փորձելով փիլիսոպոսի հարցուց թէ՛ աշտափ մարդու ուսկեց հաց

Հաց պիտոր գնենք որ ուտեն : Վնալ
 ըսաւ որ՝ երկու հարուր գահեկանի
 հացը ասոնց հերիք չէ՝ մէկ մէկ պա-
 տառաւ ուտելու որ ըլլան : Վնկէ ե-
 տե քիչմալ որ անցաւ՝ առաքեալները
 յտիրոսին թէ՛ ալ իրիկուն եղաւ թող
 տուր որ ժողովուրդը ամմէն մարդ
 իրենց տեղը երթան հացերնին ու-
 տեն : Յտ իրենց ըսաւ՝ պէտքը չէ՛ որ
 երթան, անոնց ուտելուն գնք տը-
 վէք : Վնդրէասաւ ըսաւ թէ՛ մենք
 քուերնիս բան չունինք, հապա հոս
 մէկ մանչմը կա որ միան հինգ գա-
 րիէ հաց՝ ու երկու ձուկ ունի . բայց
 անինչ պիտոր ըլլա անչափ մարդո-
 ցը : Յտալ ան ըսածը առջևը բերել
 տրվաւ, ու հրամայեց որ ժողովուր-
 դը գաս գաս հարուր հարուր՝ յիս-
 սուն յիսսուն խոտերուն վրա նստե-
 ցունեն . ու ան հինկ հացը ու երկու
 ձուկը ձեռքը առաւ օրհնեց, ու ման-
 թելով աշակերտներուն տրվաւ՝ որ
 բաժնեն ան մարդոցը, որ հինգ հա-
 զարի չափ էին՝ կրնիկներէն ու տղաք-
 ներէն՝ ի դատ : Վտոնք ամմէնը աղէկ
 մը կրչտանալէն ետքը՝ յն աշուկեր
 տացը ասրսսրեց որ՝ է վեցուք կտոր
 վանքը ժողվեն մէկ տեղ պահեն . որ
 տասնէրկու սահառի (կիս սէփիթ) լե-
 ցուց, ու խելմնալ ձուկէն աւելցաւ :
 Վս մեծ հրաշքըս ժողովուրդը տես-
 նե

ներլով, յժի վրա խիստ սէր ձգեցին,
 ու սկսան ըսել թէ աս ճշմարիտ մե-
 սիան է, ու անանկ մէջերնին խոր
 հուրդ ըրին՝ որ երթան առնեն զին-
 քը՝ իրենց թագաւոր դնեն: Տայց
 յն աս բանս որ իմացաւ՝ երեսը ծած-
 կեց՝ ելաւ մինաւորնորէն լեռը քաշ-
 վեցաւ, ու աշակերտաց ըսաւ որ՝ ի-
 րենք նաւով ծովին մէկալդին անց-
 նին, ինչվան ինքնալ ցամաքէն քա-
 լելով ետենին դաւ Աշրբոր աշակերտ-
 ները նաւը մտան՝ բացվեցան, ու գի-
 շերնալ վրա հասած՝ իրենք մէկ սառ-
 տիկ հովմը առաւ՝ անանկ ալէկոծե-
 լով որ կերթային, մէյմալ տեսնեն որ
 անդիէն ալիքներուն վրա՝ յն քալե-
 լով դէսլ իրենք կուգար: Նաատենը
 ասոնք շիոթած սկսան կանչվա տել:
 յսալ անդիէն իրենց կանչեց թէ՛ ես
 եմ՝ սրտերնիդ ամուր բռնեցէք մի
 վախնաք: Աետրոս շուտմը ցած կեց
 ըսաւ, նոր թէ որ դուն ես՝ հրամայէ
 ինձի որ ջրին վրա քալելով քովդ
 դամ: Նսալ ըսելունս թէ՛ ելիք
 եկոր, պետրոս նաւէն վար ինջաւ,
 ու ծովուն վրայէն քալելով դէսլ ի յն
 որ մօտեցաւ, անատենը ան խոշոր ա-
 լիքներէն՝ վախմը ինկաւ պետրոսի
 սիրտը՝ ընկղմելուսէս եղաւ, ու ըս-
 կտաւ կանչվա տել թէ՛ նոր իս խալը
 սէ: յսալ շուտմը ձեռքը երկնցուց

բանեց, թերահաւատ ըսաւ՝ ինչու
տարակուսեցար: Ատքը յս հետեւը
նին նաւը մըտնէ լուսպէս՝ ծովը ին-
ջաւ հանդարտեցաւ: ու նաւը ե-
ղողները աս որ տեսան՝ ամմէնքը յոխ-
առջւեր ինկան երկրպագուի ըրին,
ու ըսին թէ ճշմարտապէս դուն սը
դի նյ կս:

Արիշ անգամմընալ յս անանկ ա-
նասյատ տեղմը վրան բաղմուի ժող-
ված՝ իրեք որ անգագար իրենց քարո-
ղու թի ընէ լէն ետե՝ դու թը շարժե-
ցաւ անոնց անօթուեր վրա. ու աշա-
կերտացը քովը գտնըված միան եօթը
հացէն՝ ու քիչմը ձկնեղէնէն՝ չորս
հազար հոգի՝ կշտացուց, կնիկներէն
ու տըղոցմէ՝ ի դատ. և եօթը զամ-
բիղ լեցուն՝ ան հացին կտորվանքնե-
րէն էվեցաւ:

ԳԼ: ԺԵ.

Քանանացի կնիան աշըբանը Բժշեռ-ԲԷԸ:

Այն հեղմը յժ իր նախանձոտ թըշ-
նամիներէն քիչմը ատեն երեսը
պահելու համար, հրէաստանէ ելու-
տիւրոս սիդոն ըսած այլազգիներուն
կողմերը գնաց: Տոն իր առջւեր մէկ
քանանացի այլազգի կնիկմը ելաւ,
ու գէպ ի ինքը կանչելով կաղտէր
ու կըսէր. մը որդի ի դաւ թի՝ ողորմէ՝
ին.

ինծի՝ որ աղջիկըս սատանայէն բռնը
 ված կրտանջըվի : յժալ առջի բերա
 նը անոր պիսն չի տրվաւ : Ատքը եր
 բոր աշակերտները յո՛ի աղաչեցին
 թէ՛ սա կնիկը ճամբէ որ ձանը կրտ
 րէ : Անատե՛նը յժ պիսն տրվաւ թէ՛
 ես չէ՛ թէ՛ ուրիշի՛ հասպա ինչացոց
 կորսրված ոչխարներուն համար խոր
 կրված եմ : Անիկը նորէն եկաւ յո՛ի
 առջևը ինկաւ՝ ու երկրպագուի ընե
 լով կրսէր . տ՛ր ինծի օգնէ : Յժալ
 իրեն նորէն պիսն տրվաւ թէ՛ թո՛ղ որ
 առաջ տրդաքը կշտանան . չի վայլէք
 որ տղսցը առջեկէն հացը առնըվի՝ ու
 շըներուն ձգվի : Անալ ըսաւ՝ տ՛ր ը
 սածդ ճամարիտէ . բայց շըներնալ ի
 րենց տիրոջը սեղանէն ինկած փըշ
 րանքները կուտեն : Ան Ժմկը յժ ի
 րեն ըսաւ . կը՛նիկ՝ քու հաւատքդ
 մե՛ծ է , անոր համար՝ ինչպէս որ կու
 զեննէ անանկ ըլլա : ու աս ըսելուն
 պէս՝ անոր դի՛ւահար աղջիկը բժըշ
 կըվեցաւ :

Ատքը աս տեղվանքը յո՛ի առջևը
 բերին մէկ խուլ ու համր (յժ տիւլսիդ)
 մարդ մը՝ որ բժշկէ : յժալ բժշկեց՝ ու
 ասըսպրեց որ աստին անդին չի ձան
 ձընեն , որ փարիսեցոց նախանձը իր
 վրա աւելի չիտրդեն : բայց ճար չէր
 ըլլար՝ բժշկըվողները կեղէկին չորսդին
 կը դուրուցիին : Անկէ ետքը երբոր
 նս

նորէն ինչացոց բեթսայիդա ըսած
 երկիրը եկաւ , հոն յտի առջևը մէկ
 կուրմը բերին , ու անալ բժշկեց աչ-
 քը բացաւ : Ու անկէ ետեւ ալ սկը-
 սաւ յն կամաց կամաց իր աշակերտ
 ներուն բանալ թէ շատ չարչարանք
 ներ ինքը պիտոր քաշէ հրէից քահա-
 նայապետներէն ու կարդացողներէն ,
 ու պիտի ըսպաննրվի . բայց իրեք զ-
 րէն ետքնալ պիտոր յարուի առնէ :

ԳՎ : Ժ.Օ :

Յիտ այլակերպումնիւ . ուս մէկ լուսանորիճը
 Բժշկութիւն . եւ հանրը պղտը խոնարհում
 օրինակ պատը :

Աս բաներէս ետքը յն իր հետը աւ-
 աած միան իրեք աշակերտը՝ պետ-
 ըոս , յակօքոս , ու յովհաննէս՝ մէկ
 քարձրը լեռանմը վրա ելաւ (որ թաւ
 փոր կըսեն .) ու հոն աղօթք ընելնի-
 նի՝ յտի կերպարանքը բսլորովին փոխ-
 վեցաւ , անանկ որ՝ երեսը արևուսէս
 կը ձառագայթէր , ու վրայի հագուս-
 տը ձունիպէս ձերմակ լուսաւոր կը
 փայլէր : Աս որ եղաւ , քովը երկու
 փառաւոր մարդիք եկան երևցան ,
 մովսէան ու եղիան , որ սկսան յտի հետ
 խօսիլ իրեն չարչարանացը ու մահ
 ուանը վրա , որ եղէմի մէջ պիտոր
 ըլլար : Աշակերտները որ անատենը
 բուն

քուն էին, երբ որ արթընցան աս բա-
նրս տեսան՝ զարմացան մնացին : Այտ-
քը երբ որ ալ մուխէս ու եղիւս յո՛ի քո-
վէն անյայտեղան, սկտորոս սահմը-
կած ու շիոթած՝ ըսածը շիգիտնա-
լով, սկսաւ յո՛ի աղաչել թէ՛ վարդա-
սկտ՝ աղէկ կըլլար որ հոս մնայինք,
ու իրեք տաղաւար (ք չատրո) շինե-
ինք՝ մէյմը քեզի, մէյմը մուխէսի,
ու մէյմալ եղիայի՝ որ մէջը կենայիք :
Ու աս որ կըսէր՝ մէկէն՝ ի մէկ լուսէ
ամայմը եկաւ վրանին ծած կեց իրե՛ք,
ու անկէց ասանկ ձանմը եկաւ թէ՛
ան իմ սիրական որդիս է՝ որ իրեն
հաւնեբեմ, անոր քօածին մտիկ դը-
րէք : Ա՛ շակերտները աս ձանս որ լսե-
ցին՝ անտեղը վախերնուն երեսնին
վրա ինկան : Այտքը իրենք ոտք հա-
նեց յօ, ու սիրտ տալով ապրսօլրեց որ
մարդու չի սրտմեն՝ ինչլան որ ինքը
յարու թի առնէ :

Անոր մէկալ օրը երբ որ յօ լեռնէն
ինջաւ, տեսնէ որ՝ իր մէկալ աշա-
կերտներուն հետ բազմուի ժողովը
դոց՝ իրար անցած կըղրուցէին ու հա-
կաճառուի կընէին : Այտալ երբ որ ա-
տոր սրտաճառը հարցուց, անատենը
մէկը եկաւ յո՛ի առջևը ինկաւ՝ ու ը-
սաց. վարդասկտ ես մէկ հատիկ տը-
ղամը ունիմ, որ չարաչար սատանան
բռնէր աստին անդին՝ կրակն ըլլա՛

Յուրբըլա՝ կրձգէ զինքը, ու կը փրփր-
 ցունէ՝ սաստիկ կը տանջէ զինքը. Եւ
 ալ աստիկա քու աշակերտներուդ բե-
 ըի որ բժշկեն, բայց անոնք բանմը
 չկիրցան ընել: Յա ասոր սրդողէ լով
 տինն տըվաւ. ով աղդ անհաւատ ը-
 սաւ՝ ինչվան երբ ձեզի հետ կենամ,
 ու ձեզի համբերեմ. առջևս բերէք
 ըսաւ՝ որ տեսնեմ: Արբոր բերին, ու
 աս դիւհա հարը յժը տեսաւ, աւելի
 կատղած զինքը գետինը զարկաւ, ու
 բերնէն փրփուրներ կը վազցունէր:
 Յա ալ հորը հաւատքը նայելով ողոր-
 մեցաւ իրեն, ու ըսաւ. պիղծ սատա-
 նա՝ քեզի կը հրամայեմ որ ատկէց ել-
 լես՝ ու մէյմալ հոտ չի մտնես: Ան ա-
 տենը շուտմը պոռալով դէր անանկ
 սաստիկ տանջեց՝ ու մեռելիս սէս գե-
 տինը ձգէց տղան, որ տեսնողները
 կըսէին թէ՛ ալ մեռաւ: Բայց յա՛ ձեռ-
 քէն բռնեց վերցուց, ու ողջառողջ
 տղան հորը ձեռքը տըվաւ, որ ամմէն
 քը զարմացան մնացին աս մեծ հրաշ-
 քիս վրա: Արբոր աշակերտները՝
 տուն դարձան, հոն ալ առանձին յոյ
 հարցուցին թէ՛ մենք ինչու չի կրը-
 ցանք բժշկել: Յա ալ ըսաւ, ձեր թե-
 բեհաւատուէր համար եղաւ: ու աս
 ճշմրտ կըսեմ՝ ձեզի, թէ որ մանանե-
 խի (յի հառտալի հատի) չափ սղտիկ
 կի՛ք իջ հաւատքովալ ըսէք աս դիմա-
 յի

ցի լեռանըս՝ որ անդին երթա, ըսած
 նիդ կըկատարվի, ու ձեր առջևը ան-
 կարելի բան չըլար: Վայց ասալ
 գիտնաք որ՝ սյսպիսի սատանան ան-
 ղոթքով ու պաքով միան կելլէ:
 Վնկէ ետքը՝ յս հեղմը ճամբան եր-
 թախինի աշակերտներուն մէջը մէկ
 հակաճառութիմը եղաւ, թէ յս որ
 (ինչպէս իրենք կարծիք ունէին) թա-
 գաւոր նստինէ, իրենցմէ որերնին
 առաջ պիտոր ելլէ՝ մեծնա: Արբոր
 աչ տուն հասան, յս իրենց հարցուց
 թէ՝ ճամբանինչ կըղըրուցէիք: աշա-
 կերտներն աչ ամբնալնուն անատէնը
 պատասխան չիկրցան տալ. ու քիչմը
 ետքը նորէն յսի հարցուցին թէ՝ երկ-
 նից արքայութիւր՝ մեր մէջէն մեծը
 ով պիտոր ըլլա: Հասալ ասանկ պին
 տրվաւ, ձեզմէ ովոր կուզէ առջին ու
 մեծ ըլլալ, ամմէնէն ետքինը՝ ու ամ-
 մէնուն ծառան ըլլա: Ալ աս ըսա-
 ծըս օրինակովալ ուղեց ցուցունել,
 ուստի քովը մէկ սղտի արզամը կան-
 չեց, գիրկը առաւ ու ըսաւ. ձեզի
 ճամարիտ կըսեմ՝ թէ սր առ կարծի-
 քէն չի գառնաք, ու աս սղտի տղիս
 պէս անմեղ ու խոնարհ չըլլաք նէ՝
 երկնից արքայութիւր չէք մտներ:
 Արիչ հեղմընալ յսի առջևը մանրը
 տղաք բերին՝ որ օրհնէ իրենք, ու
 աղօթք ընէ վրանին: Վս բանիս եր-

քոր աշակերտները դէմ կեցան ու վրոքնտեցին, կարծելով որ յսի նեղուի ըլլա . յս իրենց ըսաւ՝ թող տըվէք որ քովըս դան . ինչ կըկարծէք՝ արքայու թինն օյ այդ պիտիներուն է : ու անանկ գիրկը առաւ օրհնեց ան տղաքը :

ԳՎ : ԺԼ :

Պարսիկներն ու սամարացիին՝ առաջները . եւ ասը բոլորներուն բժշկուիլը :

Յո մէկ հեղմը եղբայրական յանդիմանուէ վրա քարոզ տալով ըսաց թէ՛ եղբարդ եօթը անդամալ քեզի դէմ մեղանչէ, ու եօթն անգամնալ դառնա քեզի մեղա ըսէ նէ, իրեն թողուի տուր : Եւ քանիս վրա պետրոս տարակուսելով, ու ուղեւով իմանալ թէ՛ աս եօթը համբանքին վրա մի կապած է թողուի տալը, երբոր հարցուց յսի, յսալ պինն տրվաւ թէ՛ չէ՛ թէ միան եօթը անգամ, հապա եօթը անգամ եօթանասուն ալ ըլլա նէ . յի առանց համբանքի՝ քանի հեղ որ հանդըպի նէ : Եւ աս քանըս՝ աս առակովը հաստատեց : Թաղաւ որմը ըսաւ՝ ուզեց հաշիւ ընել, (յի հիսապ տեսնել) իրմէ ծառաներուն վրա անցածներուն . ու ասոնցմէ մէկը թաղաւ որին պարտական ելաւ տասը հազար

զար քունքար (կի՛քէսէ ըստակ) , ու
 ասիկա երբոր կարողու թի՛ չունեցաւ
 ասչափ ըստակը վճարելու՝ թի՛ւրը
 հրամայեց որ առնեն զինքը իր կնիկա
 նը ու որդիքներուն հետ ծախսեն՝ բո
 լոր ունեցածով , ու անանկ սլարտքը
 վճարէ : Ա՛ն ատենը աս պարտական
 ծառան՝ թի՛ւրին ոտքը ինկաւ ազա
 չեց որ իրեն քիչմը ատեն տա՝ որ կա
 բող ըլլա պարտքը վճարել : Թագա
 ւորնալ վրան դու թը շարժեցաւ՝ ան
 պարտքը իրեն թողուց , ու ազատեց
 որ երթա : Ա՛սիկա խալըսելուն պէս
 ելաւ իրեն ընկերներէն մէկուն հան
 դըպեցաւ , որ հարուր դահեկան (կի՛ք
 խուռուչ) իրեն պարտական էր . գը
 նաց բռնեց ան իր պարտականը՝ ու կը
 խրխտէր զինքը թէ՛ առնելիքս տուր :
 Ա՛ն ողորմե լինալ ասոր ոտքը ինկած
 կազաչէր կըսէր թէ՛ քիչմը համբերէ՛
 կուտամ : աս՝ մտիկ չէր ընէր , այնչափ
 որ՝ տարաւ զինքը բանտը դնել տը
 վաւ՝ ինչվան որ սլարտքը վճարէ : Ա՛ս
 անողորմուիս որ տեսան թի՛ւրին մէ
 կալ ծառաները , շատ ցաւեցան ան ո
 ղորմե լի մարդուն վրա . ու երբոր ե
 կան թի՛ւրին պատմեցին անոր ըբա
 ծը , թի՛ւրնալ զինքը նորէն առջևը
 բերել տրվաւ , ու սաստիկ սրգողե
 լով ըսաւ իրեն . ո՛վ չար ծառա՛ եսքու
 սղաւանքիդ նայելով քեզի ողորմե
 ի՛ք
 ցա՛

ցա՛ քու բոլոր պարտքդ թողուցի .
 քեզի ալ պէտքը չէ՛ր որ խամէ օրինակ
 առնէիր՝ քու ընկերոջդ ողորմէիր :
 Մնանկ նորէն բռնեց՝ դահիճ ներուսն
 ձեռքը տրվաւ զինքը , որ չի թողուն
 ինչվան որ բոլոր պարտքը չի վճարե-
 նէ : Ատքը աս առակէս՝ յս աս պտու-
 ղը հանեց . այսպէս ալ ըսաւ , իմ
 երկնաւոր հայրս ձեզի կրնէ՛ թէ որ
 դուքալ ձեր եղբօրը մեղացը սրտանց
 թողուի որ չիտաք :

Արիչ անգամ մընալ մէկ օրինադէտ
 վարդապետմը՝ փորձելով յսի հարցուց
 թէ՛ ինչ ընեմ որ արքայուի երթամ :
 Հնալ իրեն ըսաւ՝ օրինաց մէջը ինչ
 պէս գրած է : Մնալ պիտն տրվաւ .
 Արեւոյէս զոր ան յամ սրբէ քոսմէ . լն .
 եւ շէնէր քո երբ՝ զանն քո : Հնալ ը-
 սաց , աղէկ պատասխան տրվիր , աս
 ըսածըդ կատարեանէ կը փրկըվիս :
 Մնալ հարարտու թի՛ ու պարծանքով
 ցուցունելով թէ՛ այնպէս բրերէ , ը-
 սաց . ուրիշ ինծի ընկեր ով կը գտնը-
 վի : Մն ատենը յս զինքը յանդիմա-
 նելով աս առակս պատմեց : Անկ
 հրէամը ըսաւ եղէմէ երիքով քաղա-
 քը երթալնինի՝ աւազակները ասոր
 վրա եկան ու բոլոր բաները թալե-
 շէն ետև՝ զինքնալ վիրաւորեցին , ու
 հոն ճամբուն վրա մեռելիպէս թո-
 ղուցին ձգեցին՝ ելան գացին : Մն
 իդ

Ճամբէս՝ հանդըպեցաւ որ մէկ քա-
հանամբ անցաւ, ու աս ողորմելին
հոն տեղը տեսնելով՝ անհոգ եղաւ ա-
նոր ճարմբը ընելու, ու անանկ ելաւ
բանը գնաց: Ատեւէն մէկ ղևտացի
մընալ անցաւ անկէց, ու ասորալ հո-
գը չեղաւ՝ ելաւ գնաց: Անկէ ետ-
քը մէկ սամարացի մարդ մընալ ան-
կէց անցաւ. ու երբոր տեսաւ աս
խեղճըս, վրան գուծը շարժեցաւ,
գնաց խոցերուն վրա ձէծ ու գինի
քրսեց, ու փաթտած անանկ զինքը
իր ձիուն վրա հանեց դրաւ, և մէկ
պանդոկի (յի լոստարիամբ) տարաւ՝
հոնտեղը հոգաց ինքը: Աւ մէկալ օ-
րը երբոր ինքը ալ ճամբա ելլալու ե-
ղաւ՝ հանեց անոր համար երկու գա-
հեկան տրվու պանդոկապետին՝ որ
անոր պէտ ընէ, և ալ ինչ որ աւելի
ըստակ երթանէ ըսաւ՝ նորէն ասկէ
դառնալուս ատենը՝ բոլորը քեզի կը
վըճարեմ: Աս առակըս պատմելէն
ետքը՝ յս դարձաւ ան վարդապետին
հարցուց. հիմա ըսաւ աս իրեքէս ո՞րը
քեզի աւելի բարեկամ կերևնա ան
խեղճ մարդուն: Ան ալ պինն տրվաւ
թէ, ան՝ որ ողորմեցաւ վրան: Յոալ
ըսաց՝ գնա՛ գու՛նալ անանկ ըրէ՛:
Ա՛յ կ'անգամ մը յս դալիլեայի ու սա-
մարիայի մէջ տեղէն անցնիլ երթալ
նինի՝ ճամբան տասը բորոտ իրէն
հան.

հանդըպեցան . ու հեռըվանց կեցած
 դէպի ինքը կրկանչէին . յ՞ վարդա-
 պետ մեզի ողորմէ : Յսալ իրենց ը-
 սաւ , դնացէք ձեզ քահանաներուն
 ցուցուցէք : ու երբոր ելան որ եր-
 թան՝ շուտմը ամմէնքը բժշկըվե-
 ցան : Մտոնցմէ մէկը որ հրէա չէր՝
 հապա սամարացի էր , երբոր բժշկը-
 վեցաւ , փառք տալով ւնյ՝ շուտմը
 դարձաւ եկաւ յ՞ ռաքը ինկաւ ,
 ու իրեն շնորհակալ կըլլար : Մն որ
 տեսաւ յն՝ ըսաց . տասը հոգի չէին
 մի բժշկըվողները , հապա մէկալ է-
 նը ուր են , ինչու չի դարձան որ փառք
 տան ւնյ , ու միան աս այլադդի մարդս
 ըրաւ : ետքը իրեն ըսաւ . ելի՛ դնա՛ ,
 քու հաւատքդ քեզ աղատեց :

ԳՎ : ԺԳ :

Լթեանասունվերիտ աշակերտները : Սար-
 լա ու հարեմ : Մծնէ հոարին բժշկութիւնը :
 Յնի էր ամբողջը յայտնի քարոզելը :

Տասվերկու առաքեալներէն՝ իզատ՝
 եօթանասունվերկու աշակերտ
 ալ ընտրեց յ՞ , ու ասոնց խրատ տա-
 լով թէ ինչպէս պիտի վարին ժողո-
 վրդոց հետ , երկու երկու կըխրկէր
 աստին անդին հրէաստանի քաղաքնե-
 րը , որ իրմէ առաջ երթան քարոզեն :
 Մս աշակերտները երբոր յնի հրա-

մանը կատարեցին , ու քովը դարձան՝
 սկսան ուրախուիք պատմել ու ըսել
 յո՛ւրի , [Ժէ տէ՛ր՝ տատանաներնալ մե-
 զի կը հնազանդին՝ երբ որ քու անունդ
 կու տանք : Յսալ իրենց ըսաւ , ատոր
 վրա պիտի չի դարմանաք , որովհետեւ
 ձեզի իշխանուի տըվերեմ՝ որ անո՛րք
 ոտքի տակ առնէք . հասցաւ աւելի ա-
 նոր վրա ուրախացէ՛ք որ ձեր անունը
 ները երկինքը գրված են : Ընատե-
 նը յո՛ւր սիրտնալ մասնաւոր ուրախու-
 թիք լեցվեցաւ , ու երկինքը նայելով
 ըսաւ . Գոհուի կըմատուցանեմ քե-
 զի՛ ո՛վ հայր տը երկնի և երկրի , որ
 աս խորհուրդս իմաստուններէն ու
 գիտուններէն գոցեցիր , ու միամիտ
 տղաքներուն յայտնեցիր :

Ընգամմը բեթանիա ըսած գեղը
 գնաց յո՛ւ , ու հոն մարթա ու մարի-
 ամ զաղարի քուրերը յոր իրենց տու-
 նը առին : մարթան շուտմը վազեց
 գնաց կերակուրներ պատրաստելու ,
 ու մարիամ յո՛ւր առջևը նստած՝ խօ-
 սածներուն մըտիկ կըդնէր : Ըս որ
 տեսաւ մարթա՝ եկաւ յո՛ւր գանկտե-
 ցաւ [Իէ՛՛ նայէ՛ քուրըս իս մինակ Թո-
 ղեր է՝ որ կաշխատիմ կոր , ըսէ որ
 ելլէ՛ ինձի օգնէ : Յսալ սիսն տըվաւ
 ու ըսաւ , մարթա մարթա , դուն
 շաա բաներու ետեւէն ինկած՝ պարապ
 տեղը կը չարչրկիս , որ հոս քիչմը բան
 նալ

նալ հերիք է . մարիամի ընտրած բա-
ժինը աւելի լաւ է , որ միշտ հետը
կըմընա :

Մսկէ ետև յս մէկ հեղմը շաբաթ ո-
րը եղէմ ճամբան երթալնինի մէկ
մուրացկանիմը հանդըպեցաւ որ եր-
կու աչքը կուրէր : Մշակերտները
երբորաս տեսան՝ յօի հարցուցին թէ
ասոր կուրուէ մնասը (յի խապահա-
թը որուննէ , իր հօրը մօրը՝ թէ ի-
րենք , որ ասանկ կուր ծնաւ : Յօալ
ըսաց թէ՛ մարդունմը չէ , հասլա ան-
այնպէս թոյլ տրվեր է , որ ետքը բժշ-
կըվելով ինքը աւելի փառաւորվի :
Ու անանկ յս անոր քովը գնաց՝ գե-
տինք թըքաւ , կաւ (յի չամուռ) շի-
նեց , անով կուրին աչվըներուն վրա
ծեփեց , ու հրամայեց որ սելովամ
ըսած աղբուրը երթա վըացվի : Այու-
նալ անանկ ընելունպէս՝ աչվըները
բացվեցաւ : Ատքը աս կուրին դրա-
ցիները ու ճանչվորները երբոր զին-
քը տեսան՝ զարմացան , ու վրան տա-
րակոյս կերթային թէ՛ աս ան մարդն
է մի . ու ետև իրեն հարցունելով ի-
մացան որ յս բժշկերէ զինքը : Մայց
փարիսեցիները աս բանս լսելով ըս-
կան յօի վրա մումումալ՝ թէ շաբաթ
օր ըրերէ . և աս բժշկուին նորէն ըս-
տուգելէն ետև՝ ան մարդնալ առջև
նին կանչեցին ու ըսին իրեն՝ այ փառք

տուր որ քեզ բժշկեց . յս մեղաւոր
մարդ մընէ , ան ինչ կրնա քեզի ընել :
Լ'նալ ըսաւ . ես անոր մեղաւոր ըլ-
լալը չեմ գիտեր , աս միան գիտեմ
որ կուր էի՞ ու ան զիս բժշկեց , որ հի-
մա կըտեսնեմ կոր : Բայց ասալ գի-
տենք որ անձ մեղաւորներուն աղօթ-
քը մտիկ չընէր , հասցա սք ու արդար
մարդիքներունը . ու աս բանսալ ինչ
վան հիմա լըսված չէ՝ թէ մէկը ծնէ
կուրի աչք բացած ըլլա . ուստի ան
որ աստուծ մէ եկած չըլլարնէ՝ աս չէր
կրնար ընել : Վարիսեցոցալ ասոր վրա
խիստ դըժարնին եկաւ , ու չէխելով
զինքը՝ ըսին , դուն բոլորովին մեղաց
մէջ ծներես , ու հիմա կեցեր մեզի
վարդասպետուի կրնես : անանկ քա-
մահրելով քովերնէն վըռնաեցին :
Ետքը իրեն հանդըսեցաւ յս , ու
յայտնեց թէ ինքը որդի ան է . ա-
նալ սիրով երկրպագուի ըրաւ յսի ,
ու դարձաւ հաւատացեալ եղաւ :
Սէկ անգամմը յս ձմեռ ատեն տա-
ճարին նաւակատիքի տօնախմբու
թե՛ օրը , հօն սրահին մէջ քալել-
նինի , հրէաները վրան թափեցան ,
ու սկսան իրեն ըսել թէ՛ ինչվան էրք
մեզ տարակուսանքի մէջ ձգելով հո-
գինիս կըհանես , թէ որ դուն քոր
կիմ մեսիան ես նէ՝ մեզի բայց ըսէ որ
գիանանք : Նալ պին տըվաւ թէ՛
ձե՛

ձեզի ըսերեմ, ու դուք ինձի չէք հա-
 լատար . այնչափ գործքերը որ ես
 իմ հօրըս անուսովը կընեմ՝ անոնք ին-
 ծի վկայ կըլլան, ու դուք չէք հալա-
 տար, պատճառն որ դուք իմ ոչխար-
 ներէս չէք : Իմ ոչխարներըս իմ ձանս
 կըլան, ու ես իրենք կըձանջնամ, ու
 իմ ետեւէս կուգան . եսալ իրենց յա-
 լիտե՛նապէս կեանք կուտամ, որ յա-
 լիտեանս յաւիտենից չե՛ն կորորվիր .
 ու մարդ մը անոնք իմ ձեռքէս պիտի
 չի յափշտակէ . որովհետեւ իմ հայրս
 որ ասոնք ինձի տըվերէ՛ ամսէն բա-
 նէն մեծ է, ու ամենեւին մէկը իմ
 հօրըս ձեռքէնալ չիկրնար յափշտա-
 կել . ես ու իմ հարս մէկ ենք : Եւ
 որ լսեցին հրէաները՝ շուտմը ձեռ-
 վընին քար առին որ զինքը քարկո-
 ծեն : Եւսալ իրենց հարցուց թէ՛ իմ
 ո՛ր ըրած բարի գործքերուս համար
 իս քարկոծել կուզէք : Եւսոնքալ ը-
 սին թէ՛ բարի գործքերու համար
 քեզ չէնք քարկոծեր, հապա հայր
 հոյու թի ընելուդ համար, որ դուն
 մարդ ես, ու քեզ այ անդ կըդնես :
 Եւսալ անձաշունչի խօսքերովը անանկ
 պատանձեցուց իրենք, ու ցուցուց
 թէ՛ ինքը հօր այ ճշմարիտ որդին ան-
 է . որ ալ հրէայքը կուզէին զինքը
 բռնել, թէ որ յս քովերնէն չի հե-
 ռանար երեսը ծածկէր .

ԳՎ : ԺԹ .

Մասնակորդի նստակը :

Որեւից փարիսեցիները և ռաբբիները տեսնելով որ յնմաքսաւորները ու մեղաւոր մարդիքը վրան ժողոված իրենց քարոզուի կրնէր, կը մումուային թէ՛ ինչու ոստանկ մարդիքներուն հետ կը վարվի : Տօալանոնց աս առակովս այնն տրվաւ . ձեզմէ մէկը որ ըսաւ՝ հարուր ոչխար ունենա , ու ասոնցմէ թէ որ միան մէկ հատմը կորսընցունէ՛նէ՛ ան իննըսունըվինը ոչխարը լեռը կը թողու , ու կերթա ան մէկալ կորսըվածին ետեէն այնչափ կը պըտըտի որ՝ ինչվան գտնէ , ու գտածինսկէս ուրախութիւն կը ընա կը կառնէ , ու տուն կերթա՛ իր բարեկամները գրացիները կը կանչէ՛ որ իր հետը խնտան ուրախութիւնեն՝ ան մէկ կորսըված ոչխարը գըտնելուն համար : Մասնակալ ըսաւ՝ երկինքը ուրախութի կը լլա մէկ մեղաւորիմը համար , երբոր դառնա ասպալխարելու որ ըլլա :

Ետքը աս առակալ զատմեց : Մէկ մարդմը երկու որդի ունէր . ասոնց մէկ սղտիկը՝ հօրմէն առաւ իրեն ինկած ժառանգութիւնը , ու ելաւ մէկ հեռու երկիրմը գնաց . ու հոն տե

զը շոայլու թիւ (յի սէֆիհոլթ) ապ
 րելով՝ բոլոր ունեցածը հատցուց :
 Ատքը ան երկիրը մէկ սաստիկ սով
 մընալ որ ինկաւ՝ անատենը սկսաւ
 աս անառակ որդիս բոլորովին աղ
 քրանալ, անանկ որ՝ ալ ճարը հա
 տաւ գնաց մէկու մը քով ծառայուի
 մտաւ . ու անալ դրաւ որ՝ իր խողերը
 երթա արծէ : ինքնալ անօթու թէն
 ան խողերուն կերածէն կուղեր որ
 փորը լեցունէ, բայց անալ իրեն տը
 ղող չիկար : Այսպէս որ եղաւ, յան
 կարծակի ասոր միտքը եկաւ թէ՛ ան
 դին իր հօրը տունը քանի՞ ծառաներ
 կան կերած կշտացած, ու ինքը հոս
 անօթուէն կըմեռնի կոր . ուստի ա
 սանկ չըլար ըսաւ, կելեմ հօրս կեր
 թամ, ու կըսեմ իրեն . հայր մեղա
 յերկինս և առաջի քո, այսուհետե
 ւս արժանի չեմ որ քու որդիդ ըս
 լիմ, հասրա իս քու ծառաներէդ մէ
 կը ըրէ : Այրբոր անանկ ելաւ իր հօ
 րը քով գալու եղաւ, հարնալ հեռը
 վանց զինքը որ տեսաւ՝ ելաւ տղին
 առջևը վաղեց՝ ու գնաց գրկեց սրտ
 գաւ : Տղանալ գեռ աս խօսքըս չի
 լըմընցած՝ թէ հայր մեղա յերկինս .
 հարը շուտմը հրամայեց ծառանե
 րուն որ անոր առջի փառաւոր լաթե
 րը բերեն հագցունեն, ու մատնին
 ձեռքը դնեն, ու կօշիկները ոտքը :

և պահած գիրցուցած եղնալ բերեք
մնրթեցեք ըսաւ, որ ուտենք՝ ու ու
րախանանք սս իմ տղիս համար, որ
մեռած էր՝ ողջ ընցաւ, ու կորսրված
էր՝ գտնրվեցաւ: Աս ուրախուիս որ
կրնէին՝ անատենը մեծ որդին գրսէն
տուն որ կըրդառնարկոր, երբ որ հե
ռուէն խաղերուն ու սրարերուն ձանը
լսեց, բանը շիգիտնալով՝ կըրդարմա
նար: Ետքը իմանալով որ իր անա
ռակ եղբորը դառնալուն համար է,
սասաիկ սրդողէլէն տուն չէր ուղէր
մտնալ: Հարը գնաց աղչելու որ գա
ինքնալ հօրը պինս տրվաւ թէ, այս
չափ տարի է որ ես քեզի կըծառայ
եմ, և ամենեւին խօսքէդ դուրս չեմ
ելած. ու ինչվան հիմա դուն ինձի
մէկ ուլմը չէս տրվիր, որ երթայի
իմ բարեկամներուս հետ ուրախա
նայի. ու երբ որ անքու որդիտեկաւ,
որ սոռնիկներու հետ նստած իր բռ
լոր ունեցածը կերեր է, դուն գիր
ցուցած եզը փաթը մնրթեցիր: Հար
նալ ըսաւ թէ, որդի՛ դուն միշտ իմ
հետս ես, ու իմ բոլոր ունեցածս՝
քու կդ է, բայց սս ուրախու թիսալ
քու եղբորդ համար պէտք է ընել, որ
մեռած էր՝ ու ողջ ընցաւ, կորսրված
էր՝ ու գրանրվեցաւ:

ԳՎ : Ի .

Տնտեսիս , ուս անողորմ մեծաբան տոտիները :

Ըսկէ ետքը յօ աս առակս պատմեց իր աշակերտներուն : Կէկ հարուստ մարդմը մէկ տնտեսմը (յի վէքիլխարձմը) ունէր . ու ասոր վրա լըսեց թէ իր քաները վատնելով (յի իւրաֆընելով) կը փրճացունէկոր : Ընալ աս տնտեսըս առջևը կանչեց ու ըսաւ . աս ինչ է որ քու վրադ կը լսեմ , նայէ որ տնտեսուէդ համարը (յի հիւսասլը) տաս , ու գիտնաս որ ալ ինձի տնտես չէս կընար ըլլալ : Տնտեսնալ անատենը ինքիրեն մտմտաց թէ ինչ ընէ որ անկէ ետքը ասլրի , որով հետե ըսաւ ես չեմ կընար քանիլ որ վաստըկիմ , ու կամընամ որ երթամ մուրամ : ուստի ասանկ ըրաւ , որ երբոր տնտեսուէն ելլէնէ՛ մարդիք զինքը իրենց տունը ասնեն : Ը ուտմը գնաց մէկիկ մէկիկ իր տիրոջը պարտըկանները առջև կանչեց . ու մէկուն հարցուց , դուն իմ տիրոջըս որչափ պարտք ունիս . ան ալ ըսաց թէ՛ հարուր աման ձէթ (յի զէյթին եղ) , տնտեսնալ ըսաւ , ետ առ քու գիրըդ (յի թէմէսիկըդ ,) ու շուտմը նստէ նորէն յիստուն աման գրէ : Ը սանկ մէկալինալ հարցուց , դու ինչ

պարտք ունիս . անալ հարուրքու (յի
 քիլէ) ցորեն ըսաւ : ու անորալ քսան
 վարինջաւ՝ ու թսուն գրել տրվաւ :
 Եւ ըրա՞ծ բանը որ իմացաւ տէրը՝
 գովեց ան անիրաւ տնտեսը՝ որ խել-
 քով իր բանը հողաց : Ատքը յի աս
 առակէս այսպիսի պտուղ հանեց ,
 աս երկրաւոր ըզակներովս ըսաւ որ
 անիրաւ (յի լայեխսիղ) են՝ որչափ ձեր
 ձեռքն էնէ , ձեղի բարեկամ շինեցէք ,
 որ ձեռվընէդ ելլէլէն ետքը անոնք
 ձեղի օգնեն որ արքայուի երթաք :
 Եւ որ ետեէն մէկ ուրիշ առակմը
 նալ պատմեց յի , ըսաւ : Աէկ հա-
 ռուստ մարդմըկար , որ բեհեղ ու ծի-
 րանի . (յի բարակ տիւլպէնտներ ու
 զէրպպաներ) կը հագնէր . ու ամմէն
 օր սեղանը առատ ուրախուի կընէր ,
 Եւ մարդուս դռանը քով ինկած կը-
 կենար մէկ զաղարօս անունով աղ-
 քատմը՝ բոլոր մարմինը վիրաւորած ,
 ու ան հարուստին սեղանէն ինկած
 փշրանքներուն կարօտ էր . ու ջըներ
 նալ կուգային աս ողորմելիս խոցերը
 կը լըզէին : Արքոր մեռաւ աս աղքա-
 տը՝ հրեշտակները առին ինքը դողն
 արբահամու տարին : վրան շատ չան-
 ցաւ որ՝ ան հարուստ մարդնալ մե-
 ռաւ ու թաղվեցաւ . ու դժօխքը
 տանջանաց մէջը աչքը բացաւ հե-
 ռովանց տեսաւ որ՝ արբահամ նա ,
հաւ

Հասկեալ որ՝ զազարոսը գիրիւր առած
 հանդիստ նստերէր . ուստի կանչեց
 ըսաւ . հայր աբրահամ ողորմէ՛ ինձի ,
 ու զազարոսը խրկէ՛ որ մատին ծարը
 ջրով թըջէ ու դախմ լեզուս պաղըշ-
 տրկցունէ , որ աս տաքէս փրկիւած
 սաստիկ կըտանջուվիմ կոր : Վ՛րա-
 համալ իրեն պին տըվաւ . որդի՛ միա-
 քրդ բեր քու աշխարքի վրա ապրած
 ատենիդ ունեցած բարիքներըդ , ու
 զազարոսիալ՝ իր չարչարանքները . ա-
 նոր համար հիմա զազարոսը հօտե-
 զը հանդիստ կուրախանա , ու դուն
 հօտ տեղը կըտանջուվիս : ասկէ՛ ի
 դատ ըսաւ՝ մեր մէջը ու ձեր մէջը
 մեծ վիհ (յի խէնտէկ) կա , որ մէկ
 մէկու չենք կրնար անցնիլ : Վ՛նալ
 ըսաւ , անանկ է նէ հայր քեզի կա-
 ղաչեմ որ՝ զազարոսը իմ հօրս տունը
 խրկես , հոն ուրիշ հինկ եղբարալ
 ունիմ , որ երթա անոնց աս բաներս
 պատմէ , որ չըլա թէ անոնքալ աս
 տանջանքս գան : Վ՛րահամալ ըսաւ ,
 անոնք մովսէսի ու մէկալ մարգարէից
 գրքերը ունին քովերնին , թնղ անոնց
 մըտիկ դնեն : Վ՛նալ նորէն պին տը-
 վաւ . անանկ չէ ըսաւ հայր աբրա-
 համ , հապա թէ մեռելներէն մէկը
 դառնա քովերնին երթանէ , անա-
 տենը կապաշխարեն : Վ՛րահամալ
 ըսաւ , թէ որ մովսէսի ու ուրիշ մար-

գարեցից մտիկ չէն ընտրնէ , մեռել
 ներէնաւ որ մէկը յարուի առնէ՝ ա
 նորալ չէն մըռեր :

ԳՎԷԼԸ .

Ղատաւորին , ու փարիսեցիին եւ Տարսաւո
 ըին՝ առաջնէրը :

Աւրիշ հեղմընաւ յս մէկ առակմը
 պատմեց անոր վրա թէ՛ աղօթքէն
 պէտքը չէ ձանձրանալ (իմ պէղար
 ըլլալ ,) հասկա միշտ պէտք է աղօթք
 ընել . ինչպէս ըսաց . Ղատաւորմը
 կար մէկ քաղաքմը՝ որ նոյ վախ չունէր
 ու մարդիքներէնաւ չէր ամրջնարու Վս
 քաղքիս մէջը մէկ որ բւարիմալ կար ,
 որ անդագար կուգար աս դատաւո
 ըիս կաղաչէր՝ որ իրեն դատաստանը
 տեսնէ , ու իր օսոխին (իմ տաւաճիին)
 ձեռքէն զինքը խալըսէ : Ղատաւոր
 նալ ասոր դատաստանը խէլմը ատեն
 երկնցունելէն ետքը , ալ ձեռքէն
 ձանձրացած՝ ինքիրեն մտմտաց ըսաւ
 թէ՛ իրաւ ես մէկ մարդմընեմ որ տա
 տուծմէ վախ չունիմ՝ ու մարդիքնե
 ընալ չեմ ամջնար , բայց աս որ բւա
 ըիս ձեռքէն խալըսելու համար , որ
 միշտ կուգա գլուխս կուտէ , իրեն
 դատաստանը տեսնամ , Ատքը աս
 առակէս յս աս պտուղը հանեց , թէ
 որ մէկ անիրաւ դատաւորմը ասանկ
 ըսաւ

ըսաւ նէ, հասպա ւած ինչպէս սլիտոր
 չիլըսէ տէր չիկենա իրեն ծւներուն,
 որ գիշեր ու ցորեկ իրեն կը դիմեն:
 Ասոր ետեւէն մէկ ուրիշ առականալ
 պատմեց յս անոնց վրա, որ հպարտու-
 թք կը պարծենան՝ թէ իրենք ար-
 դար են, ու ուրիշները բանի տեղ
 չեն սեպէր: Արհու հոգի ըսաց՝ տա-
 ճարը գային որ աղօթք ընեն, ասոնց
 մէկը փարիսեցի մարդ էր (որ բարե-
 սրաշա կը համարվէր հրէից մէջը), ու
 մէկալը՝ մաքսաւոր (իմ կէօմրիւկ ձի,
 որ մեղաւոր կը սեպվէր ան ատենը):
 Փարիսեցին մէկ կողմը կայնած՝ ին-
 քիրեն ասանկ սկսաւ աղօթք ընել.
 ւած իմ քեզի գոհուի կը մատուցանեմ,
 որ ուրիշ մարդ իքներու պէս յափշտա-
 կող, կիմ անիրաւ, կիմ շնացող չեմ,
 ինչպէս աս մաքսաւորն է. հասպա՛ շա-
 բաթը երկու անգամ պաք կը պահեմ,
 ու իմ բոլոր ունեցածներուս տասա-
 նորդը կուտամ ւոյ: Մաքսաւորնալ
 մէկալ գին քաշված՝ ւոյ ահէն կը վախ-
 նար աչվրները վեր վերցունել, հա-
 պա գետինը նայելով՝ կուրծքը կը
 զարնէր ու կը սէր, ւած՝ թողուի տուր
 իմ մեղքերուս: Աս առակը պատ-
 մե լէն ետքը ըսաւ յս, ճշմարիտ կը
 սեմ որ՝ աս մաքսաւորըս շատ արդար
 տաճարէն տուն դարձաւ, քան թէ
 ան փարիսեցին. ինչու որ՝ ո՛վ որ զին-

Քը վեր կըվերցունէ նէ՛ վար կիյնա
կըխոնարհի, ու ո՛վ որ կըխոնարհեցու
նէ՛նէ՛ վեր կելա կըբարձրընա :

ԳՎ : ԻԲ .

Տարուայ Տարբը դժվար արայոյո՛ւի կերեա :
ու Տշահնէրոան տուակը :

Մէկ հեղմը յաշակերտներով ճամ
բան երթալնինի՛ մէկ հարուստ
կտրիճ մարդմը իրեն դէմը ելաւ ե
կաւ առջևը չօքեցաւ՝ ու հարցուց .
Վարդապետ բարի՛ ի՛նչ բարի գործք
ընեմ որ արքայուի երթամ : Յալ
պինն տրվաւ թէ՛ ինչո՛ւ ինծի բարիին
համար կըհարցունես, չէս գիտէր որ
բարին մէկմընէ՛ որ է անձ . ուստի թէ
որ արքայու թի կուզես երթալնէ ,
պատուիրանքները պահէ : Վն ալ
հարցուց թէ՛ որ պատուիրանքնե
րը : Յալ ըսաւ , ահա ասոնք , Ք
սպաններ , Ք շնոր , Ք գաղանար , ևն :
Կտրիճնալ ըսաւ . ատ ամմէնը պըզ
տըկուցմէ՛ ի վեր պահեբեմ , ալ ի՛նչ
կըպակսի ինծի : Վն ատենը յա ասոր
վրա սէրմը կասեց՝ ու ըսաւ իրեն ,
մէկ բանմալ կըպակսի քեզի , թէ որ
կուզես կատարեալ ըլլալ՝ զնա՛ ինչ
որ ունիսնէ ծախէ , ու անոնց գինը
տղքատներուն տուր , որ անանկ քու
գանձդ երկինքը դնես , ու ելիր իմ
հետ

Հետո եկոր : Աս որ լսեց կարծիքս՝
 տրամաժ երեսը կախեց ու ելաւ եր-
 թալու , սինձուն որ՝ ինքը շատ ունևոր
 էր : Յալ ան ժամանակը դարձաւ
 աշակերտներուն ըսաց՝ տեսէք որդիք
 թէ որչափ դժվար է՝ որ հարուստը՝
 (որ իր ունեցածներուն վրայ յոյսը դը-
 րեր է՝) արքայու թի երթա . աւելի
 հեշտ է որ մալուխը (կի՛ տէ՛վէն) ասե-
 ղին ծակէն անցնի , քան թէ հարուս-
 տը արքայու ի նյ մըտնէ : Աշակերտ-
 ներնալ աս բանիս վրա շատ զարմա-
 ցան , ու մէկմէկու սկսան ըսել թէ՛
 անանկ է նէ՛ ո՞վ կրնա փրկելիլ : Յա-
 ալ նայեցաւ իրենց՝ ու ըսաւ . մար-
 դուն մընանէ՛ իրաւ որ անկորելի բան
 է , բայց նյ առջև ամմէն բան կու-
 րելի է : Ան ատենը սկտրոսալ դար-
 ձաւ յծի ըսաւ , հասլա մեզի ինչ սլի-
 տոր ըլլա , որ ամմէն բաներնիս թո-
 ղուցինք ու քու ետեւէդ եկանք : Յա-
 ալ սլին տրվաւ թէ՛ ճշմարիտ կըսեմ՝
 ձեզի , որ երբ որ նորէն աշխարքս դառ-
 նալու ըլլամ՝ որ փառաւորասկս ա-
 թոռ նստած դատաստան տեսնեմ ,
 դուք ալ որ իմ ետեւէս եկաք՝ սլիտոր
 իմ հետո տասվերկու աթոռ նստիք՝
 տասվերկու իսրայէլացոց ազգը դա-
 տելու : Ատքը ասալ ըսաւ թէ՛ ան
 վերջին դատաստանին օրը շատ մար-
 դիք որ հիմա առաջ ելեր են , թէ որ
 բա-

բարի գործ չունենաննէ՛ ետ հրձրգւ
 վին , ու ետ ձգ վաճճները՝ իրենց բարե-
 գործուքը առաջ կելլէ՛ն :

Ատե աս բանիս վրա մէկ առակմալ
 պատմեց : Արքայունն այ ըսաւ՝ մէկ
 տանը տէրիմը կընմանի որ առտրվանց
 կանուխ կելլէ իր էգիին մշակ (կի՛
 պաղձի) բռնելու . ու հետերնին օ-
 րը գահեկանմը աւուրչէք՝ խօսք դնել
 լով (կի՛ պաղար ընելով) իր էգին
 կըխրկէ : Ատքը ժամը (քի տահաթը)
 իրէքին նորէն կելլէ ուրիշ պարաս
 մարդիք կըգտնա , ու անոնց ալ կըսէ
 թէ դուքալ էգիս գացէք բանեցէք ,
 ետե ինչ որ պէտք էնէ կըվաճարեմ
 ձեզի : Ասանկ ժամը վեցին ալ իննին
 ալ մարդ կըգտնէ՛ ու ետեէ ետե է
 դին կըխրկէ : Աւ անկէ ետե իրիկվան
 դէմ ժամը տասնըմէկին ալ ելած՝
 պարաս մարդիք կըտեսնէ , ասոնց
 կըհարցունէ թէ՛ ինչու բոլոր օրը
 հոս պարաս կեցերէք : անոնք ալ կը-
 սեն թէ՛ հասլա մեղ մարդ չի բռնեց :
 ան ալ իրենք մէկալնոնցպէս էգին
 կըխրկէ , ու խօսք կուտա թէ՛ ինչ որ
 պէտքէնէ՛ դուք ալ կառնէք : Արբոր
 ալ իրիկուն եղաւ , տանըտէրը իր գա-
 լառապետին (քի վէքիլտարձին) ը-
 սաւ որ ան բանվորները առջևը կան-
 չէ , ու ետքիններէն ըսկսի կարգով
 ինչվան առջինը աւուրչէքնին տա :

Սուտի եկան տասնըմէկ ժամին բաճ
 վորնեքը՝ ու մէյմէկ դահեկան ա
 սին . ասոնցմէ ետե առջի բանվորնե
 քը , որ մըտվընին դրեր էին թէ՛ ի
 րենք աւելի առնեն , բայց երբոր տե
 սան թէ իրենցալ անոնցպէս մէկ
 մէկ դահեկան տըվաւ , սկսան տան
 տիրոջը վրա տըռտուալ , թէ՛ աս ինչ ար
 գարուի է որ՝ անոնք միան մէկ ժամ
 մը բանեցան , ու մեղի հետ հաւա
 սար վարձք վճարեցիր անոնց , որ մենք
 բոլոր օրը ան տաքին դատերենք :
 Տանըտէրնալ աս պիտը տըվաւ ա
 սոնց մէկուն , էղբար ըսաւ՝ քեզի ինչ
 դրկանք ըրի , հետո մէկ դահեկանմը
 խօսք չի դրի՞ր մի , ա՛ռ անիկա՝ ու բա
 նրդ գնա՛ . ես իմ ըստըկիս տէր չեմ
 մի՛ որ ինչպէս ուղեմնէ անանկ ընեմ .
 ինչ կընախանծիս իմ ան մէկալնոնցը
 ըրած բարեբարուէս վրա : Այսպէս
 ալ ըսաւ յո՛ , ետքինները առջինս պի
 տի ըլլան , ու առջինները ետքինս .
 պի՛տձան որ կոչվածները շատեն , բայց
 ընտրըվածները քիչ են :

ԳՎԷԳՎ .

Ղազարի յարոաթիւն :

Ղազարոս՝ մէկ մարդ մը կար յօի բա
 ղեկամ , մարիամի ու մարթայի
 եղբարը , որ մէյտեղ բեթանիա ըսած
 գէ

գեղը կը բնակէին : Ա՛ս զազարը եր-
 բոր ինկաւ հիւլընտցաւ , իր քուրերը
 յօի խրկեցին ըսելու թէ՛ քու սիրա-
 կանըդ հիւլանդ է : Յօ՛ ան ատենը
 հրէաստանէ դուրս հեռու տեղմը
 քաշվերէր՝ նախանձոտ հրէաներուն
 ձեռքէն՝ որ զինքը քարկոծել մեռցու-
 նել կուզէին : Ա՛րբոր լսեց յօ՛ երկու
 օր ալ հօն տեղը կեցաւ , ու ետքը ա-
 շակերտներուն ըսաւ թէ՛ ելլենք նո-
 բէն հրէաստան դառնանք : Ա՛շա-
 կերտները դէմ կեցան կըսէին թէ՛
 շատ չէ որ հրէաները քեզ քարկոծ-
 ծել կուզէին , ու հիմա ի՛նչպէս հօն
 կերթաս : Յօ՛ալ անոնց առակով ը-
 սաց թէ՛ զազարոս մեր քարեկամը
 քնացերէ , կերթամ որ զինքը արթըն-
 ցունեմ : անոնքալ քանը չի հասկը
 նալով կըզարմանային թէ՛ ինչ կըսէ :
 Ա՛տքը ալ բայ ըսաւ յօ՛ զազարոս
 մեռաւ , ու ես ուրախ եմ որ ձեր հա-
 ւատքը ասով աւելի պիտի հաստատ-
 վի իմ վրաս : Ա՛նանկ երբոր ալ եկաւ
 բեթանիա հասաւ յօ , զազարոս չորս
 օրվան մեռած ու գերեզմանը դըրած
 էր : Ա՛րթա որ իմացաւ թէ՛ յօ կու-
 գա կոր , ելաւ առջևը վաղեց ու ը-
 սաւ . տէր թէ՛ որ հոս գըտնըված ըլ-
 լայիրնէ՛ եղբարս չէր մեռնէր . բայց
 սյսու ամի՛ կըհաւատամ որ՝ ինչ որ
 աստուծ մէ ինդրեսնէ , անձ քեզի կու-

տա : Յժալ ըսաւ , մի վախնար եղ
 բարդ յարու թի կառնէ : ու անտեղը
 յժմար թայի միտքը շինելով անոր ա
 ղէկմը հաւտացուց թէ ինքը ք՞ որ
 դի նյ է : Ատքը երբոր գնաց մար
 թան՝ որ մարիամը յ՞ի քովը կանչէ , ան
 տտէնը բոլոր անոր քովը եղած սը
 գաւոր բարեկամներնալ հետ եկան՝
 յ՞ի վրա թափեցան , ու ամմէնքը
 մեռելին վրա կու լային : Յժալ խիստ
 գու թը շարժեցաւ , ու հարցուց թէ՞
 ո՞ւր է գերեզմանը : ու գերեզմանին
 քողնոր գնաց՝ իրենալ լալը բռնեց , ու
 հրամայեց որ վրայի դրած քարը վեր
 ցունեն : Սար թայալ ըսաւ՝ տէր ինչ
 տէս կը լա՞ չորս օրվան է մեռելը , ալ
 կը հոտի : Յժալ ըսաւ , քեզի չըսի՞ թէ
 հաւատք որ ունենասնէ՞ նյ հրաշքը
 կը տեսնես : Ատե վրայի քարը մէկ
 դի առնել տրվաւ , ու հօր նյ աղօթք
 ընելով երբոր ամուր ձանովմը կան
 չեց՝ զնազարոս ելիր դուրս եկո՞ , ան
 վայրկեանը մէյմալ մեռելը՝ որ ոտ
 վըները ու ձեռվըները պատանքով
 փաթտած կասրած էր՝ ողջնցաւ կայ
 նեցաւ : ու յժալ հրամայեց որ արձը
 կեն թողուն որ ելլէ քալէ :

Սա բանըս տեսնողներէն շատը յ՞ի
 հաւատացին , ու ոմանք ալ գնացին
 փարիսեցիներուն պատմեցին , որ յ՞ի
 սաստիկ թշնամի էին : Աստի քահա
 նա

Նայապետները ու փարիսեյիները մէկ
տեղ ժողովք բրին, ու նախանձով
կուրցած աս պիտձոս բերին թէ՛ յսր ա-
սանկ որ թողունք՝ իր հրաշքներովը
բոլոր ժողովուրդը իրեն կրդարձու-
նէ հաւատացեալ կը շինէ. և ան ա-
տենը հռոմայեցիք կուգան մեզ հիմ
նայատակ կընեն. անոր համար կայ
իափա քհնյապետնալ խորուրդ տը-
վաւ որ՝ աւելի լաւ է որ մէկ հողիմը
մեռնի՝ քան թէ բոլոր ազգերնիս կոր-
սրվի. ու անանկ մէջերնին խօսքը
հաստատեցին որ զինքը ըսպաննեն.
Յոալ աս լսելով, նորէն երեսը ծած-
կեց՝ գնաց քիչմը ատեն եփրայիմը
սած մէկ գեղմը կեցաւ :

ԳՎ : ԼԳ .

Օ արեւոսի դարձը . աշնը վախենին առաիւր ,
ու հարիամու յսը օծելը :

( ) ատկին տօնը երբ որալ մօտեցաւ ,
անկէց ելաւ յս որ նորէն Եղէմ
երթաւ . ու ճամբան աշակերտաց յայտ
նեց թէ՛ աս տօնիս մէջը մարգարէից
իւր վրա գրածները պիտի Եղէմ կաւ
տարվի , որ պիտոր չարչարեն զինքը՝ ու
խաչ հանելով սպաննեն , և ինքնալ
իրեք օրէն ետքը նորէն յարուծի
պիտոր առնէ : Մնատենը յակոբոս
ու յովհաննէս զեբեդիայի որդիքը ,
Է .

իրենց մարը (որ յնի ազգական էր ,)
բերան ըսին , ու յնէ խնդրեցին որ
(ինչպէս կարծիք ունէին) ինքը թիբ
նստինէ՛ իրենք առաջ քաշէ : Նսալ
խրատեց անոնք ու ըսաւ թէ՛ իմ թա
գաւորուիս աշխարքիս թագաւորաց
պէս չէ , որ հպարտութեմեծութե
տեւէ իյնալով կըլլա , հասպա խոնար
հուք ու համբերութեք :

Ատքը երբոր յս երիքով քիչքը մտե
ցաւ , ճամբուն վրա մէկ մուրացկան
կուրմը բժշկեց : Ասքաղաքս մէկ ան
ուճանի հարուստ մաքսապետ (յի կէօմ
րիւկճիւսպաշի) մը կարճաքէօս ըսած ,
որ յնի անունը լսեր էր , ու շատ կու
ղեր որ զինքը տեսնէ . անոր համար
երբոր յս երիքով գնաց , ու սկսաւ
քալել՝ բազմութի վրան ժողոված որ
հետը կէրթային . աս զաքէօսը կարճ
մարդ մը ըլլալով ժանտաթղենի ը
սած ծառը ելաւ որ բարձրէն աղէկ
մը տեսնէ : Արբոր յս առջևէն անց
նելու եղաւ , վեր նայեցաւ ու ըսաց՝
զաքէօս՝ շուտ ըրէ վար ինջիր , ասոր
պէտք է որ ես քու տունդ գամ հանգ
չիմ : Անալ շուտմը ինջաւ ու բախու
թիք առաւ յոր իր տունը տարաւ : ու
ասոր վրա ժողովուրդը սկսաւ մամը
ռալ թէ՛ ինչպէս մեղաւոր մարդու
քով գնաց յս : Աայց զաքէօս յնի առ
ջըը ելաւ ու ըսաց , մի՛ր՝ ահա իմ բու
լոր

ըրուենեցածիս կէտը աղքատաց կուտամ, և որուն որ զրկանք ըրերեմ նէ՛ չորս անգամ աւելի հատուցումն կընեմ իրենս: Անտեսնը յձալ ըսաւ, ասօր աս տունս փրորկըլեցաւ, որ ասիկայալ աբրահամու զաւակ էր: ու էս անոր համար եկա որ կորսը ված ները փընտուեմ, ու փրկեմ:

Ատքը յձ մէկ առակմը ըսաւ իր երուստղէմ երթալուն վրա, որ իր թագաւորուիր յայտնէ: Անկ ազնւիկան (յժ սէյղատէ) մարդմը մէկ հէռու երկիրմը երթալու եղաւ, որ անտեղի մեծէն իր թագաւորական իշխանութիւր առնէ՛ ու դառնաւ: Ասիկա իր ծառաները կանչեց քովը, ու մարդը լուխ՝ տաս տաս մնաս (կի՛ քեսէ ըստակ) տըվաւ, ու ըսաւ որ անոնք բանեցունեն ինչլան ինքը դառնաւ: Արբոր ելաւ գնաց՝ իր քաղքի մարդիքը որ զինքը չէին սիրէր՝ ետեէ խրկեցին ան մեծին հասկըցունելու թէ՛ ասիկա մենք չէնք ուզեր որ վրանիս թաքը ըլլա: Աայց այսու ամիս երբոր ասիկա թաքուիր ձեռք առած դարձաւ. առջևը կանչեց ան ծառաները՝ որ նայի տեսնէ թէ՛ ինչ վատակ ըրին: Անոնցմէ առջինը եկաւ ըսաւ թէ՛ տէր՝ քու տըված տասը մնասը՝ վրան տասը շահ տըվաւ: Ան ալ գովեց զինքը ու ըսաւ, բարի ծախի՛

աա՝ որովհետեւ աս քիչ բանիս վրայ
 հաւատարիմ եղար, քեզի կուտամ
 որ՝ տասը քաղաքներու վրայ իշխան
 ըլլաս: Ա՛յ կաշնալ եկաւ ու ըսաւ
 թէ՛ տրվածէդ հինկ մնաս շահ եղաւ:
 անալ զինքը հինկ քաղաքներու վրայ
 իշխան դրաւ: Ատեկէն երբորդ ծա
 ոան եկաւ՝ ու գանկտելով սկսաւ ը
 սել. տէ՛ր՝ ես վախնալով որ դուն մէկ
 անանկ ստամբակ (յի եառամազ)
 մարդ մընես՝ որ ձեռքովդ տեղմը չի
 դրած բանը՝ կը վերցունես կառնես,
 ու չիցանածըդ կը հնձես (յի պիչմիշ
 կընես). անոր համար ահա ա՛ռ քու
 մընասներըդ որ ծրարեր պահերէի:
 Ա՛նատենը տէրնալսրդ ողելով ըսաց,
 քու խօսքովդ քեզ կըդ իմպարտեմ
 ո՞վ անհաւատ ծառա. թէ՛ որ դուն
 դիտէիր որ ես ասանկ մարդ մընեմ՝ նե՛
 ինչու իմ ըստակըս սեղանաւորի (յի
 սառաֆի) չի տրվիր, որ ես հիմա գայի
 անկէց շահովը առնէի: Աւտի հրա
 մայեց որ շուտմը ան ըստակը առնեն,
 ու առջի տասը շահեցու նողին տան:
 ու ըսաւ թէ՛ ո՞վ որ ունինէ՛՝ արժանէ
 որ անոր է վելովը տրվի, ու չունողին
 քովէն ան քիչմը ունեցածնալ ետ առ
 նրվի: Ա՛նկէ ետե նաև ան իրեն թըշ
 նամիները, որ իր թագաւոր ըլլալը
 չէին ուզեր, անոնքալ առջևը կան
 չէց ըստաննել տրվաւ:

Բսկէ ետքը յսերիքովէ ելած երու
 սաղէմ երթալնինի՝ ճամբան նորէն
 բեթանիա որ հանդըպէյաւ , հոն սի
 մոն բորոտ ըսած մէկմը՝ զինքը հացի
 կանչեց . ու աս սեղանիս կըծառայ
 էրմարթա , և իր զազար եղբայրնալ
 (որ քիչմը առաջ յս յարուցերէր) ա
 նալ սեղանը նստողներէն մէկն էր :
 Բսոնց մարիամ ըսած քուրերնինն ան
 առենը ձեռքը ամանով լիար մի (կիօ
 խամբը ըսենք՝) ազնիւ անուշահոտ
 եղ առած , եկաւ յսի ոտովըները վը
 լաց՝ ու իր գլխուն մազերովը բռնեց
 սրբեց , ետքը ան ամաննալ կոտրեց
 բացաւ՝ ու յսի գլուխը ու ոտովըները
 օծեց ան սրտուն ահան եղովը , որ բո
 լոր տունը անոր անուշ հոտը բռնեց :
 Հոն նստողները՝ ոմանք յսի աշակերտ
 ներէնալ՝ ասոր վրա մըռմուռացին , ափ
 սոս ըսին ատ եղիդ , որ իրեք հարուր
 դէնարէն (կիօխուռուշէն) աւելի կըը
 նար ծախովէր ու աղքատներուն ողոր
 մութի տրովէր : Այսուդ ամմէնէն
 աւելի ցաւ ցուցուց աս բանիս վրա .
 պիտի ձան որ՝ յսի գանձանակը (որ աղքատ
 տաց համար ըստակ կըթողվէին) ին
 քը կըսպահէր , ու անկէցալ ինքը ու
 զած առենը կըգողնար : Յնալ կըն
 կանը տէր կենալով՝ ըրածը գովեց
 թէ՛ խորհրդաւոր բան է , ու ըսաւ
 աղքատները ամմէն իժիր ձեր հետ
 են ,

են, երբ որ ուղեք նե՛ս անոնց ողորմու
թի կրնաք ընեւ. բայց ես միշտ ձեր
հետը չեմ:

ԳՎ: ԻԵ:

Յո՛ւ փառաստորապէս երոստաղէ՛մ կերեալ, ու
հոն նորէն հրաշքներ կընե:

Մտոր մէկալ օրը՝ (որ ինչպէս կըսեն
կիրակի օր կեյնա) յո՛ր բեթանիայէ
ելաւ որ էղէմ երթա. ու ձիթենեաց
չեռան տակը հասաւ նե՛ս՝ աշակերտ
ներէն երկու հոգի խրկեց՝ որ իրենց
գիմացի գեղը երթան, ու հոն ը
սաւ գուրսը մէկ էջմը իր քուռակո
վը կապած կըգըտնէք, որ դեռ մարդ
վրան նստած չէ, ասիկա արձըկեցէք
ինձի բերէք. ու թէ որ մարդ արգի
վելու ըլլանէ՛ ըսէք թէ, իրենց տի
րոջը պէտք են: Մշակերտներնալ
յո՛ր ըսածինպէս գացին գըտան ան
էջը, ու իր քուռակովը առին յո՛ր բե
րին. ետքը ասոնց վրա իրենց լաթեր
նին ձգեցին, ու յոր՝ ինչպէս կըսեն՝
քիչմը մէկին քիչմը մէկալին վրան
հեծցուցած՝ ելան ամմէնքը մէկ ակո
ղէպի էղէմ եկան: Մնատենը էղէ
մի թողովուրդնալ լսելով թէ յո՛ր կու
գա կոր՝ ամմէնքը թափեցան դէմը
ելան, ու ձեռվընին արմաւենիի և
ձիթենիի կանանչ ճըղեր առած՝ ա

նանկ մեծ հանգիսով (կ՛մ ալայ վ)
 յսի առջևէն ինկած՝ մէկ թիւրիմը,
 պէս զինքը կը բերէին : Ընոնցմէ ո՛
 մանք վրայի հապուստնին անոր ու
 քին տակը գետինը կը փռէին, ոմանք
 ծառերու ճրղերով ճամբաները կը
 զարգարէին, ու ամմէնը մէկ բերան
 աշակերտներուն հետ ուրախու թ կեր
 դէին՝ ( ) օրհնուի որդաոյ դաւնի՝ օրհնեալ
 էկեալ յանուան արն . օրհնուի՝ է բարձրանս :
 ու ասով զաքարիա մարգարէին ըսալ
 ծը կատարվեցաւ թէ՛ Ըսացէ՛ք դստեր
 սինն՝ ահա Լափաաոր քո գայ քեզ հեզ, հե
 ծեալ յեզ եւ յաւանակի իշոյ : Վարիսեցի
 ները ու կարդացողները՝ որ յսի թշնա
 մի էին, երբոր աս բաներըս տեսան,
 ալ սաստիկ նախանձէն չէին գիտեր
 ինչ ընեն. մանաւանդ երբոր կը լսէին
 ան օրհնուի ձայները՝ որ մեծ ու պըզ
 տիկ կը կանչէին՝ օրհնեալ որ գայ Լափա
 աորդ յանուան արն . ուստի եկան յսի ըսին
 որ՝ ինքը անոնց արգելէ որ ասանկ
 չի կանչեն : Եւ ալ իրենց պինս տըվաւ
 ըսաւ, թէ՛ որ ատոնք ձան չի հանեն
 նէ՛ անատենը քարերը կը սկսին կանչ
 վռտել : Ըայց յս երբոր էղէմի քաղ
 քին ալ մտեցաւ, վրան նայեցաւ ու
 արցունք թափելով սկսաւ ըսել . գո
 նէ՛ հիմա խելքդ վրատ ժողովէիր ու
 զգաստանայիր . հապա թէ՛ չէ՛ գիտ
 նաս որ՝ քու թշնամիներդ վրատ պիտի
 հա

Հասնին . ու քեզ պաշարեն , ու ա
նանկ հիմնադատակ ընեն որ՝ քար քա
րի վրա պիտոր չի թողուն . որովհե
տե գուն չիճանչցար այ ողորմու թե
ատենը որ իրեն դառնայիր : Մ. յս.
պիսի փառաւորուք թիւրիպէս յօ ե
րուսաղէմ մտնելէն ետքը՝ տաճարը
գնաց , ու հոն՝ ինչպէս մէկ ուրիշան ,
գամմընալ հանդրպերէր , տեսնելով
որ մարդիքը նստեր բան կըծախէին
առուտուր կընէին , վրանին սըրդո
ղէլով ամմէնքը անկէց գուրս վըռըն
տեց , ու իրենց ըսու թէ՛ մարդ արէից
դրքերուն մէջ անձ կը հրամայէ որ՝ իր
տունը աղօթքի տուն ըլլա , որ գուք
աւաղակներու սյր (յի ճէլալիներու
մաղարա) էք ըրեր : Ա յո հոն տաճա
րին մէջը նորէն կուրեր ու կաղեր
բժշկելէն ետքը՝ իրիկվան գէմ քաղ
քէն գուրս ելաւ , ու աշակերտնե
րով անոր մտա բեթանիա գեղը գը
նաց որ հանգչի :

Մէկալ օրը առաքլանց նորէն աշա
կերտներուն հետ յս եղէմ դառնալ
նինի՝ անօթեցաւ , ու ճամբուն վրա
մէկ թղենիմը (յի ինճիրի ծառ) մը տե
սաւ բոլոր տերեւներով լցված , եր
բոր ասոր քովը մօտեցաւ՝ ու նայե
ցաւ որ՝ վրան ամենեին պտուղ չու
նի՝ որ փրցունէ ուտէ , անատենը ա
նիծելով ըսաց անոդ , մէ՛յմալ ասկէ՛

Ետև քեզմէ մարդ պտուղ չուտէ . ու
 աս ըսելունսէս շուտմբ չորնալ սկը
 սաւ ան թղենին, (որ հրէից սինակո
 կային օրինակը եղաւ) : Միւս օրը
 մէկմալ նորէն յժ աշակերաներովը
 անկէց անցնի ընինի , զարմացան ա
 նոնք՝ ու յժի ցուցուցին թէ ինչպէս
 շուտմբ բոլոր արմատէն չորցեր է ծա
 ուր : Յսալ պիտն տրվաւ թէ՛ ճշմա
 րիտ կըսեմ ձեզի , թէ որ կատարել
 հաւատքով չէ թէ միան թղենիիտ ,
 հասպատ լեռ անտալ ըսէք թէ ելի՞ր
 ծովը ինկիր , անանկ կըլա . ու ինչ
 որ հաւատքով ձեր աղօթքին մէջը
 ինդրէքնէ՛ կառնէք :

ԳՎ : Ի Օ :

Յն նորէն առականերով կըբարասե՛ ու կըպտ
 պանծեցունէ կրեայիւ :

Արկու օրէն ետև երբոր յժ նորէն
 տաճարը գնաց , կերպ կերպ հար
 ցունքներով քահանայապետները ու
 կարդացողները սկսան փորձել զին
 քը , յսալ այսպիսի առականերով յան
 դիմանեց իրենք : Մէկ մարդմբ ը
 սաւ՝ երկու որդի ունէր , ասիկա մէ
 կուն ըսաց թէ տրղա՛ ասօր է զին գնա՛
 բանէ : Ինչ ալ հրամարես կերթամ
 լաաւ , ու չի գնաց : Արբոր տեսաւ
 թէ անիկա չի գնաց , դարձաւ մէկալ
 աշին

տղին ըսաւ որ ինքը երթաւ : Եւ ալ
 առջի բերանը պինն տրվաւ թէ՛ շէմ
 երթար . բայց ետքը զղջացաւ՝ ու գը-
 նաց էգին բանեցաւ : Եւ սլաօմե-
 լէն ետքը յօ հարցուց թէ՛ աս երկու-
 քէս ո՞րը իր հօրը կամքը կատարեց :
 անոնքալ ըսին թէ՛ ետքինը : Եւ ըսալ
 ըսաւ , ճշմարիտ կըսեմ որ՝ ասանկ ալ
 մաքսաւորները ու պոռնիկները ձեզ
 մէկդի կըթողուն , ու իրենք արքայ
 ու թի կերթան :

Եւ որ ետեւէն՝ յօ աս առակսալ լսե-
 ցէք ըսաւ : Եւ էկ տանըտէրմը էգի
 տնկեց , ու ամէն կողմանկ աս էգիս
 հողալէն՝ պէտ ընե լէն ետքը , մշակ-
 ներուն ձեռքը տրվաւ , ու ինքը ելաւ
 մէկ հեռու տեղմը գնաց : Այրբոր ալ
 էգին կթելու ժամանակը մօտեցաւ՝
 իր ծառաները խըրկեց ասոնց , որ
 աս էգիս պտուղը ժողվէն առնեն :
 Աշակներնալ բռնեցին աս ծառանե-
 րուս մէկը տանջեցին , մէկը ըսպան-
 նեցին , ու մէկալը քարկոծեցին : Տա-
 նըսէրը նորէն առջինէն շատ ուրիշ
 ծառաներ խըրկեց , մշակները ասոնց ,
 ալ անանկ ըրին : Ատքը տանըտէրը իր
 մէկ հատիկ սիրական որդին խըրկեց ,
 կարելի է որ ըսաւ՝ մշակները ասկեց
 ամըննան : Եւ այց մշակները ան որդին
 որ տեսան , մէջերնին ըսին որ՝ աս
 աս տանըտէրոջ ժառանգնէ , ասիկա

ըստ աննեղութեան, որ ասոր ժառանգու
 թիւ մեզի մնաւ, ուստի անանկ է գիէն
 դուրս հանեցին՝ ու անալ ըստ աննե
 ցին: Հիմա՛ ըսաւ յս, ինչ կրկարծէք՝
 երբ որ է գիին տէրն որ դառնա՛ ինչ
 կընէ անոնց: Ասողներն ալ պիտի տը
 վին թէ՛ ան անօրէն մշակները չարա
 չար կըստ աննե, ու է գիին կառնէ ու
 թիչ մշակներու ձեռքը կուտա, որ ա
 տենուլս պտուղը իրեն հասցունեն: Ա
 տքը երբ որ իմացան հրէայքը աս
 առակիս միտքը՝ որ իրենց սինակո
 կային վրա է, քաւ լիցի ըսին՝ ամ չը
 նէ որ ատանկ ըլլա:

Մէկ ուրիշ առակ մըն ալ պատմեց յս:
 Արքայուին երկնից կընմանի ըսաւ՝
 մէկ թագաւորիմը, որ իր տըղին ու
 զեց հարսնիք ընել, ու ծառաները
 խրկեց որ երթան հարսնեւորները
 կանչեն: Արքոր տեսաւ որ ասոնք
 գալ չուզեցին, նորէն ուրիշ ծառա
 ներ խրկեց ասոնց ըսելու թէ՛ ահա
 սեղանիս ամսէն բաները պատրաստ
 է, գիրցուցած կենդանիներս մոր
 թած կեցերեն, ելէք հարսնիքըս է
 կէք: Ասոյց անոնց հոգը չեղաւ ա
 ոոր վրա, ուստի ցրվեցան գացին՝ մէ
 կը իր արտը, ու մէկալը իր առուտու
 թին ետեւէն, ու ուրիշներն ալ բռնե
 ցին աս ծառաները քամահրէ լով ըս
 տաննեցին: Աս որ լեց թագաւորը

աստիկ սրդողեցաւ, ու վրանին զին
 վորներ խրկեց մեռցուց ան ըստան
 նողները . ու իրենց քաղաքը վրանին
 էրել տըվաւ : Ատքը դարձաւ ըսաւ
 իր ծառաներուն . հարսնիքս պատ
 րաստ էր , ու հարսնեվորները անոր
 արժանի չեղան . ուստի դուքալ գնա
 ցէք փողոցներէն (իմ սօխախներէն)
 մարդիքը հարսնիքս կանչեցէք : Ա
 նոնքալ ելան՝ ով որ գտաննէ չար ու
 բարի ժողվեցին բերին , ու անանկ
 բոլոր նստելու տեղվանքը հարսնե
 վորներով լեցվեցաւ : Ատքը երբոր
 ասոնց քով եկաւ թիւրը , ու մէջեր
 նին մէկը տեսաւ որ հարսնիքի լաթ
 չէր հագած , դարձաւ ըսաւ ասոր ,
 դուն ինչպէս հոս եկար մտար՝ որ
 հարսնիքի լաթ չունէիր : Անալ պա
 պանծեցաւ չիկրցաւ պինտալ : (Ինչ
 գաւորնալ շուտիւ հրամայեց ծառա
 ներուն որ՝ անոր ստքը ձեռքը կապած
 դուրս ձգեն զինքը : Արովհետե կոչ
 վածները շատ են . բայց անոնցմէ ըն
 տըրվածները քիչ են :

Ասկէ ետքը մէկտեղ խօսք դրին փա
 ռիսեցիքը՝ որ յս իր բերնովը թագա
 ւորական բանի վրա յանցաւոր (իմ
 սուչու) ձրդեն , ու բըռնել տան .
 ուստի կեղծաւորուք եկան ըսին թի
 վարդապետ գիտենք որ դուն ճշմար
 տախօտ մարդ մընես , ու մարդու ե

ընտալաշտուի չէս ընէր՝ շիտակը կը
 զուրուցես . ուստի ըսէ՛ մեզի՛ քեզի
 ինչպէ՛ս կերեալ , մեզի՛ կայսերը հարկ
 (յի խառած) տալ պէ՛տք է մի՛ թէ
 չէ : Յաւ իմանալով անոնց սատա
 հուիք , իրենց ըսաւ՝ կէզճաւորներ՝
 ինչու իսկուզէք փորձել . հարկին ըս
 տակը ինծի ցուցուցէք որ տեսնամ :
 Մտնալ հանեցին ձեռքը մէկ դա
 հեկանմը տրվին : Յաւ հարցուց ա
 նոնց թէ՛ ասոր վրայի պատկերքը ու
 գրվածքը որո՞ւնն է : անոնքալ ըսին՝
 հռոմայեցոց կայսերն է : Մտնալ
 յաւ անոնց պինն տրվաւ . անանկ է
 նէ ըսաւ գնացէ՛ք կայսերը բանը՝ կայ
 սերը տրվէք , ու նյ բանը՝ նյ : Մտ
 որ լսեցին՝ զարմացան՝ ու սլօպան
 ծած թողուցին ելան գացին :
 Մտնց ետեւէն սագուկեցինները ե
 կան յո՛ի քով , (որ անանկ աղանդ կի՛
 մէսէսլ ունէին՝ որ յարուի մեռելոց
 չէին ընդունէր .) ասոնքալ փորձե
 լով աս տարակուսանքըս յո՛ի առջևը
 գրին : Անորդասլետ ըսին՝ մովսէս
 մարգարէն օրինաց մէջը գրերէ , թէ
 որ մէկ կարգըլած մարգմը առանց
 զաւկի մեռնելու ըլլանէ , անոր եղ
 բարը՝ իր որբւարի կնիկը առնէ , ու
 անկէց իր եղբորը զաւակ թողու :
 Վանք որ ըսին՝ ատենով եօթը եղ
 բար կային , ասոնց առջինը կարգը
 վէ :

վեցաւ՝ ու առանց զաւկի որ մեռաւ ,
 ան կնիկը՝ երկրորդ եղբարը առաւ ,
 ու ան ալ անկէց զաւակ չունեցաւ :
 Եւ ասանկ ան եօթը եղբարնալ մէկ-
 մէկու ետեւէ աս կնիկը առին՝ ու ա-
 ռանց զաւկի մեռան . ետքը անոնց
 ետեւէն կնիկնալ մեռաւ : Յիմա ը-
 սէ՛ ըսին՝ վերջի դատաստանին երբ որ
 աս ամմէնը յարու թի առնեննէ , աս
 եօթը եղբարներէն որուն պիտոր ըլ-
 լա աս կնիկը , որ առաջ եօթնալ ա-
 նոր հետը կարգը ված էին : Յիմա ը-
 իրենց պիտն տը վաւ թէ՛ դուք մոլո-
 ըեալ էք , անոր համար չէք գիտեր
 սք գիրքը ինչ գրած է , ու չէք իմա-
 նար նոյ կտրողուիր : Աս աշխարքիս
 մարդիքը ըսաւ՝ կը կարգը վին , բայց
 ով որ արժանի կըլլա անդիի աշխար-
 քը երթալու , հոն կարգը վիլ չիկա ,
 ու մեռնիլ չիկա . հապա՛ հրեշտակաց
 պէս ամմէնքը նոյ որդի կըլլան : Այց
 մեռելոց յարուէ վրա չէք կարգացեր
 մովսէսի գիրքը՝ որ կըսէ , Աս է՛ մծ
 տիրահաճա , մծ իսահախ , եւ մծ յախոհայ .
 ուստի թէ որ ասոնք հոգւով կեն-
 դանի չըլլայիննէ՛ ասանկ չէր ըսեր
 նմ , որով հետեւ ինքը չէ թէ մեռած
 ոչընչացածներուն , հապա կենդանի-
 ներուն նմ է :

ԳՎ : ԻԷ :

Յո՛ւ երբի շարդապետութիւնէրը՝ ու ա
տաճարէրը :

Ի՛նչ ետքի ատենները յօ մէկ հեղձը
տաճարը գանձանակին դիմացը
կեցեր՝ կրնայէր թէ ինչպէս ժողո
վուրդը գանձանակը ըստակ կրճգէ .
ու տեսաւ որ՝ շատ հարուստ մարդիք
եկան՝ առատ տուրք ձգեցին . ետ
քը տեսաւ որ մէկ որբեւարի աղքատ
կնիկմալ եկաւ՝ ու երկու ըւմա (յօ
մանդըր) ձգեց ան գանձանակը : Ի՛նչ
ատենը յօ դարձաւ իր աշակերտնե
րուն ըսաւ՝ ձեզի ճշմարիտ կրտսմ որ
աս աղքատ որբեւարիս ամմէնէն շատ
ձգեց գանձանակը . ինչու որ՝ մէկալ
նոնք ամմէնքը իրենց էլեւցած ըստը
կէն նոյրնձա տրվին . բայց աս կնիկըս
բոլոր իր ունեցածը որ իրեն ասորու
տիկնէր՝ հանեց տրվաւ : Ատեւ երբոր
յօ տաճարէն գուրս ելլելու եղաւ ,
աշակերտները ան տաճարին փառա
ւոր շէնքին վրա զարմանալով՝ սկսան
իրեն ցուցունել : Յօալ անոնց սլին
տրվաւ թէ՛ ատ որ հիմա ատանկ կը
տեսնէք , սիտոր ատեն գա որ՝ ատոր
մէկ քարը մէկալին վրա սիտի չի թո
ղուն : Ի՛նչէ ետքը երբոր գնացին
ձիթեանեաց լեռը նստան՝ որ տաճա
րին

րին դիմացն էր . յժ նորէն աս բանիս
վրա երկան խօսեցաւ , թէ ինչպէս
սոսկալի պատերազմներով եղէմ պի-
տի կործանի . և իրեն հաւատացեալ
ները ինչ նեղութիւնք պիտի քաշեն .
ու թէ աշխարքիս ետք ինչպէս պի-
տի մարդիք իրար անցնին . և ինքը
ինչպէս փառաւորուի պիտոր դա՛ սր
վերջին դատաստանը ընէ :

Մասններուս ետեւէն՝ աս առակներս
ալ պատմեց : Մաստենը ըսաւ ար-
քայուին երկնից կընմանի տասը կու-
սանքներուն , որ իրենց լապտերները
(յի ֆէնէճները) ձեռվընին առած
դացին որ փեսան ու հարսը դիմաւո-
րեն : Մտոնցմէ հինկը յիմար (յի ան-
խելք կի՛ խէնթ) էին , ու մէկալ
հինկը իմաստուն էին : Յիմարները
լապտերնին ձեռվընին առին , ու շի
մտածեցին որ՝ հետերնին ուրիշ եղ-
ալ առնեն . քայց իմաստունները ի-
րենց լապտերներուն հետք ուրիշ ու
մանով եղ ալ առին : Մտջի բերանը
փեսան որ ուշացաւ չեկաւ , ասոնց
ամմէնուն քունը տարաւ քընացան :
ետքը կէս գիշերուն յանկարծ ձան-
եւաւ թէ՛ ահա փեսան կուգալոր՝
շուտ ըրէք առջևը ելէք : Մաստենը
աս ամմէն կուսանքը եւան՝ ու սկսան
լապտերնին շինել : Մայց յիմարները
տեսնելով որ եղերնին կարճ կուգա-
կոր ,

կոր, իմաստուններուն ըսին թէ՛ ձեր
 եղէն քիչ մեզի տրվէ՛ք, որ լազ
 տերնիս չի մարի: Իմաստուններն ալ
 ըսին թէ՛ որ մենք տալու ըլլանքնէ՛
 ոչ մեզի՛ ոչ ձեզի օգտէ, ուստի գնա
 ցէ՛ք ձեզի համար խանութէն գնե
 ցէ՛ք: Ընծոնքալ երբոր գնելու գա
 ցին, ան ատենը փեսանալ եկաւ հա
 սաւ, ու ո՛վ որ պատրաստ կարնէ՛ հե
 տը հարսնիքին տունը մտան ու դու
 ուր գոցվեցաւ: Ատքէն երբոր եկան
 ան յիմարները՝ ու դու ուր զարնելով
 կրսէին՝ տէ՛ր տէ՛ր դու ուր բաց մեզի:
 Ընալ ներսէն պինտ տրվաւ թէ՛ ճըշ
 մարիտ կրսեմ որ՝ ես ձեզ չեմ ձանչ
 նար: Ատքը ըսաւ յԾ, ու ըեմն պէտք
 է որ միշտ արթուն ու պատրաստ կե
 նաք, ինչու որ՝ չէ՛ք գիտեր անոր գա
 լու օրը ու ժամը:

Ըսկէ ետքը յԾ ըսաւ թէ՛ ինչպէս
 վերջի գանձանին փառաւորապէս պի
 տի ինքը գա բոլոր հրեշտակներով,
 ու աթոռ փառացնատած, բովանդակ
 աչխարքիս մարդիքը առջևը պիտի
 ժողովին. ու անոնք երկու գաս պիտի
 բաժնէ, արդարները աջ դին՝ և մե
 ղաւորները ձախ դին: Արդարնե
 րուն ըրած բարի գործքերը առջևնին
 գնելով պիտոր ըսէ՛ եկէ՛ք իմ հօրէս
 օրհնութիւնները ու մտէ՛ք վայելեցէ՛ք
 արքայութիւն՝ որ ձեզի համար պատ
 րաս

բաստած էր : Ատե մեզաւորներուն
չոր գործքերը երեսնին տալով անոնց
ալ պիտի ըսէ . գնացէ՛ք քովէս անի-
ծեալներ՝ յաւիտե՛նական կրակին մէ-
ջը, որ պատրաստուիլած է սաղայէ լի ու-
իր սատանաներուն : ու անապենը ը-
սաւ ասոնք յաւիտե՛նական տանջան-
քը կերթան, ու արդարները յաւիտե-
նական կեանքը : Աս քարոզներըս
տալէն ետքը, յս յայտնեց իր աշակեր-
տացը՝ թէ ասկէ երկու օրէն զատիկ
կըլլա, ու ան ատենը զինքը պիտի
հրէաները բռնեն խաչ հանեն :

ԳՎ : ԻՎ .

Յի Ժարմուռիլը, ու Վերջին ընթրիչը :

( ) ատկէն երկու օր առաջ յս որ աս
վերի բաները կը քարոզէր, հրէից
քհնյապետները ու ռաբբիները ան-
ատենը մէկտեղ ժողովեցան կայիա-
փա քհնյապետին քովը, ու խօսք գը-
րին որ յսը մէկ կերպովմը բռնեն ըս-
պաննեն : բայց աս ալ մտմտացին որ
ան տօն օրերը չընեն, չըլլա թէ ըսին
ժողովուրդին մէջը մէկ շիթթ ու իմը
էլէ : Անատեննալ յսի աշակերտ-
ներուն մէկուն՝ որ յուգա իսկարիով
տացի կըսվէր՝ սատանան սիրտը մը
տաւ, ու գնաց ասոնց ըսաւ թէ՛ ին-
ծի ինչ կուտաք որ ես յսը ձեր ձեռքը
մատ

մատնեմ : Մտնքալ շատ ուրախա-
 ցան ասոր վրա , ու իրեն խոստացան
 որ եռսուն արծաթի (կմ զօլաթա)
 տան , թէ որ աս բանս գլուխ տանի :
 Յուդայալ ան ատենէն՝ ետեկ էղաւ .
 որ առանց ժողովուրդը օտք հանելու
 մասնէ՝ անոնց ձեռքը տա յօր :
 Բաղարջակերաց (քի խամուրսուզի)
 առջի օրը աշակերտները յօի միտքը
 ձգելով հարցուցին թէ՝ ո՞ւր կուզես
 որ երթանք պատրաստենք զատկի
 գառը ուտելու : Յօալ անատենը ձի
 թենեաց լեռը գտնելով լու՛ պետրո-
 սը ու յովհաննէսը խրկեց որ աս բանս
 տեսնեն , ու ըսաւ՝ գնացէք Նղէմ , ու
 քիքը մտնելնուդպէս մէկ մարդ մը
 դիմացնիդ կելլէ , որ սափօրը կըռնա
 կը ջուր կըտանի , ասոր ետեկէն գա-
 ցէք , ու որ տունը՝ որ ան մըտնէնէ՝ ա-
 սոր տանըտիրոջը ըսէք թէ . վարդա
 պետը մեզ քեզի խրկեց ըսելու՝ որ ալ
 իմատենըս մօտեցերէ , կուզեմ որ
 զատիկը քովըդ ընեմ իմ աշակերտ-
 ներուս հետ : անալ ձեզի մէկ մեծ
 զարդարած վերնատունմը (քի տիվան
 խանամը) կըցուցունէ . ու հոն ըսաւ
 սեղանը սպտրաստեցէք : Մտնքալ
 գացին ըսածինպէս ամմէն բանը ա-
 նանկ գտան , ու սպտրաստեցին : Մ-
 րիկվան դէմ յօալ ելաւ հոն եկաւ ,
 ու երբոր սեղան նստաւ տասվերկու
 ա .

աշակերտներուլը՝ յժի առջի խօսքը աս
 եղաւ . խիստ կրքաղձայի ըսաց՝ որ աս
 զատիկս իմ շարչարուլէլէս առաջ՝ ձե-
 ղի հետ ուտեմ : Այտքը ուտելու ա-
 տենը դարձաւ աշակերտներուն ըսաւ
 թէ՛ ձեզմէ մէկը պիտոր իս մատնէ :
 Ասոր վրա անոնքալ իրար անցան՝ ու
 ցաւելով սկսան մէկը մէկալը իրեն
 հարցունել թէ՛ արդեօք էս եմ մի :
 Յօալ պիսն տրվաւ թէ՛ ան է՝ որ իր
 ձեռքը իմ հետքս սկաւառակը (յի
 թապախը) երկնցուց խօթեց : Ան-
 ատենը յուդա որ աս բանս կրնէր՝
 ինքնալ հարցուց թէ՛ արդեօք էս եմ
 վարդապետ : յօալ իրեն ըսաւ , դուն
 ըսիր : Աերակուրը ալ լըմըննալու ա-
 տենը՝ յօ ձեռքը հացմը առաւ օրհ-
 նեց , գոհուի տրվաւ նոյ , ու ան ման-
 րեց աշակերտացը բաժնեց ըսելով
 թէ՛ առէք կերէք աս իմ մարմինս է՝
 որ ձեզի կրտրվի . ետքը դուքալ ա-
 սանկ ըրէք իս յիշելու համար : Ասոր
 ետեւէն բաժակը (յի գինիով գաւա-
 թը) ձեռքը առաւ օրհնեց ու երկրն-
 ցուց աշակերտներուն ըսաւ թէ՛ ամ
 մէնդ ասկէց խմեցէք , որ իմ արունս
 է՝ նոր ու խաի , որ ամմէնուդ մեղացը
 թողուն համար պիտի թափվի : (Ա-
 աս բանովըս՝ յօ պատարագ ին՝ օր խոր-

հուրդը հաստատեց :

Արքորալ սեղանը խալըսելու եղաւ՝

յո վրայի լաթերը մէկ դի գրաւ , ու
դէնճակ (յի փէշտիմալը) առաւ վը
րան , ու կոնքին (յի լէնին) մէջը
ջուր լըցած սկսաւ աշակերտներուն
ոտքը վլանալ , ու ան դէնճակովը
սրքել : վլացվէ լու կարդը երբոր պետ
րոսի հասաւ , պետրոս ետ քաշվէ լով
ըսաց , տ'ր ատ ինչ է՝ դուն իմ ոտքս
պիտոր վլանաս , քաւ լիցի ատ բանդ
չէ՛մ (Թողուր որ ընես :) Ծաւ իրեն
ըսաւ , ես ինչ որ կընեմ՝ նէ՝ դուն հի
մա չէս գիտեր , բայց ետքը կիմա
նաս : Թէ սրքել չի վլանամ՝ նէ՝ հետս
մասն ու բաժին չէս ունենար : Ըն
ատենը պետրոսալ ըսաւ , տ'ր անանկ
է՛նէ՛ չէ՛ (Թէ միան ոտքս , հաղա ձեռք
սալ գըլուխսալ վըլա :) Ծաւ ասոր
պին տըվաւ Թէ՛ վրան գլուխը վը
լացված մարդուն՝ ոտվըներէն՝ իզատ
պէտքը չէ՛ ուրիշ տեղը վըլացվէ լու .
որ անով բոլորովին մաքուր կըլա :
Ըսանկ ամմէնուն ոտքը վլանալէն
ետե՛ յո նորէն լաթերը վրան առաւ
նստեցաւ՝ ու ըսաւ իրենց . գիտէք
ինչո՛ւ համար ձեզի ատանկ ըրի . դուք
իս վարդապետ ու տ'ր կրկանչէք , ու
չիտակը կրսէք՝ ինչպէս եմ՝ նէ . ու
րեմն Թէ որ ես ձեր տէրն ու վգտար
ըլալով՝ ձեր ոտքը վլացի , պէտք է որ
դուքալ մէկզմէկու ոտքը վըլանաք ,
ինչպէս որ ձեզի օրինակ տըվի :

Մտոր ետևէն յ՞ թիմբնալ խօսեւէն
 ետքը սորէն ըսաւ թէ՛ ձեզնէք
 պիտի իս մատնէ։ Մշակերտները մէյ-
 մալ սկսան աս բանիս վրա շփոթիլ։
 ու ան տեղը յսի քով նստած ըլլալով
 յովհաննէս իր սիրելի աշակերտը,
 աստիէն պէտրոս անոր աչք ըրաւ որ
 հարցունէ թէ՛ սո՞վ պիտոր ըլլա ան
 մատնիչը։ Յսալ իրեն պինս տրվաւ
 թէ՛ որուն որ ես աս թրջած պատառս
 տամնէ՛ ան է, ու յուդայի տրվաւ։
 Ե ան ատենը սատանանալ յուդայի
 սրտին մէջը աւելի հաստատեց՝ յսի
 վրա ատելուիլ, ու իր ազահու թէ
 ախտը։ Մտոր համար յսալ իրեն ը-
 սաւ թէ՛ ինչ որ պիտի ընեսնէ շուտով
 ըրէ։ ու աս ըսած իս միտքը ուրիշնէ-
 ըր չիմացան, հասպա ոմանք ասանկ
 կարծիք դացին թէ, իրենց դանձա-
 նակը յուդայի քով ըլլալով յ՞ս ասով
 իրեն ապրսպրած ըլլա թէ՛ աս տօն
 օրերըս ինչ որ պէտք էնէ գընէ, կ՞
 աղքատները հոգա։ Յուդան աս որ
 լսեց՝ շուտմը դուրս ելաւ, ու ան գի-
 շեր ատենը վազեց յսի թշնամինէ
 բուն քովը գնաց՝ որ ալ մատնու թէ
 բանը հոգա, ինչպէս որ հետերնին
 խօսք դրերէր։ Յսալ անոր երթալէն
 ետքը պատրաստարկեցաւ ինքնալ մէ-
 կալ աշակերտացը հետ ձիթենեաց
 լեռը երթալու։ Ան ատենը աշու-
 կերտ

կերտներուն վերջի սիրոյ կտակը ո
 ւեւէն ետքը , ըսաւ թէ՛ աս դիշերս
 դուք իս երեսէ պիտի ձգէք : Ասոր
 վրա շուտմը պետրոս դարձաւ ըսաց .
 ատ բանըդ ամմէնքնալ ընելու ըլ
 լաննէ՛ ես չեմ ընէր . հասլա պատ
 ըստ եմ քեզի հետ բանտը երթալ
 ու մեռնիլ ալ : Յալ իրեն պիտի տը
 վաւ թէ՛ ինչ՝ ինծի համար մեռնիլ ,
 ճշմարիտ կըսեմ քեզի պետրոս , որ
 աս դիշեր դուն դեռ հաւը (ցի խո
 ոողը) երկու հեղ չի կանչած՝ իրեք
 հեղ պիտի իս ուրանաս : Վայց պետ
 ըոս իր խօսքին վրա կեցած կըսէր թէ՛
 իս մեռցունելուալ ըլլաննէ՛ չեմ ու
 բանար : ու ասանկ մէկալ աշակերտ
 ներնալ ըսին :

Գ | Ի | Թ | .

Յի պարտեւը աշօնելէ , ըմբռնուան , դա
 դապարտելէ , եւ պետրոսի որդանալ :

Աս բաներէս ետքը՝ դիշերանց ելաւ
 յս իր աշակերտներովը գէպի ձի
 թենեաց լեռը երթալու , ու կեղրոն
 ըսած ձորէն (ցի տերէյէն) որ ան
 ցաւ անդիի կողմը , հան մէկ գէթ
 սեմանի ըսած գեղմը աշակերտնե
 ըր թողուց , ու ինքը անոնցմէ իրեքը
 միան՝ ցի պետրոս յակօվբոս ու յով
 հաննէս՝ հետը առաւ . քիւմը առաջ
 գնաց

դնաց մէկ պարտէզմը մտաւ , ու ա-
 նանց ըսաւ թէ՛ շատ մեծ տրամուէ
 ու նեղութե մէջ եմ , հոս տեղս ար-
 թուն կեցեք սպասեցե՛ք ինձի : Ենքը
 անոնցմէ քիչմը առաջ գնաց հեռա-
 ցաւ , երեօին վրա ինկաւ հօր ինչ ա-
 ղօթք ընելու , ու ըսաւ . հայր թէ որ
 կարելի է նէ՛ աս իմ վրա գալու չար-
 չարանքներէն խալըսէ իս , հասլա թէ
 չէ՛ ինչպէս որ կրկամե՛նասնէ՛ անանկ
 թող ըլլա : ու ան տտենը սաստիկ
 նեղուէն արուն քրտինք սկսաւ թա-
 փել . և ան տեղը երկինքէն մէկ հը-
 րեշտակմը եկաւ քոզը՝ որ մխիթարէ
 ու սիրտ տա իրեն : Ետքը ելաւ եկաւ
 տեսաւ որ՝ ան իրեք աշակերտները
 սաստիկ տրտմուէն ինկած կըքրնա-
 նային , արթնցուց անոնք՝ ու ըսաւ
 որ ելէն աղօթք ընեն որ փորձու թե՛
 մէջ չիյնան . ու ինքը նորէն գնաց ա-
 ղօթելու : Ետքը մէկմալ դարձաւ
 քովերնին ու նորէն արթնցուց , ու
 գնաց : Ենք անգամը որ եկաւ , այ-
 սուհետե ըսաւ պառկեցե՛ք ու հանգ-
 չեցե՛ք , ահա ժամանակըս հասաւ որ
 թշնամիներուս ձեռքը մատնըվիմ ,
 ելլենք առջևնին երթանք :
 Ես որ կըսէր՝ մէյմալ անդիէն բազ-
 մուի մարդիքներուն՝ բռնող զինվոր
 ներալ հետերնին , ու յուգայալ առ-
 ջևնին ինկած , ջահերով (իմ մաշա-
 լա .

լաներով), որը թուր առած ձեռքը,
 որը բիր՝ (իմ սօփա,) եկան մօտեցան
 յնիքով: Մն առենը յուզա՝ ինչպէս
 որ անոնց նշան տրվեր էր յոր ճանչ
 նալու ու բռնելու, գնաց յոր սագաւ
 ու ըսաց՝ բարե քեզ վարդապետ:
 Յաւ ալինն տրվաւ. յուզա ըսաւ՝
 իս սագանելով եկերես որ մատնես:
 Ապքը ան բազմու թէր առջևը ելաւ
 կեցաւ յն, ու հարցուց անոնց, ու
 կրփնտռէք: Մնոնքալ ըսին. յն նա
 զովրեցին կուզենք: Յաւ անոնց ը
 սելունպէս թէ՛ ան էս եմ. յուզայի
 հետ ան ամմէնքը սոսկալով ետ ետ
 դացին ու գետինը զարնըլեցան: Մն
 որ եզաւ՝ նորէն մէյմալ անոնց հար
 ցուց յն, թէ՛ ուլ կուզէք: անոնքալ
 նորէն ըսին. յն նազովրեցին: Յաւ
 ալինն տրվաւ թէ՛ ձեզի ըսի որ էս եմ.
 ուստի թէ՛ որ իս միան կուզէք նէ,
 թող տրվէք ըսաւ՝ մէկալ աշակերտ
 ներուն համար, որ բաներնին երթան:
 Մն առենը երբոր ասանկ թոյլ տը
 վաւ, ու բռնեցին կապեցին յոր, ու
 շակերտները աս բանին չի դիմանա
 լով՝ դէմ կեցան, ու յծէն հրաման ու
 զեցին որ դանախով զարնեն անոնք.
 ու ան շփոթուէ մէջը շուտմը պետ
 բոս մէկուն վրա թուրը ինջեցուց՝ ու
 անոր աջ անկաճը թուրը վրայէն, որ
 աս՝ քահանայապետին ծառաներէն
 մէկ.

մէկնէր՝ մաղքոս ըսած : Վայց յի հոն
տեղը վրա հասաւ անկաճը բժշկեց ,
ու պետրոսի ըսաւ թէ՛ թուրրտ տեղը
դիր , հօր օյ ինձի տըլած չարչարա-
նաց բաժակը պիտի չի խամ՛մ մի . ինչ
կարծես թէ՛ չե՛մ կրնար իմ հօրս աղա-
չել՝ որ հիմա հոս եօթանասունվեր
կու հազարէն աւելի հրեշտակ խրկէ՛
որ իս ասոնց ձեռքէն խալըսէ . քայց
ան ատենը ըսաւ՝ չէր կատարվէր ան
դրած մարգարէութիւները , որ ըսերեն
թէ՛ պէտք է որ ասանկ ըլլա :

Ետքը յոր անանկ բռնած կապած ,
առաջ առին տարին աննա քճնյա
պետին , որ յսի սկսաւ հարցունել
փնտռել իր աշակերտներ ժողվելուն՝
ու ըրած քարոզութիւններուն վրա : Յի
ալ իրեն պիտի տըլաւ թէ՛ ես ծածուկ
բան չե՛մ խօսած , իմ տըլած քարոզ-
ներըս ամէնքը լսեր են , ինձի ինչ
կը հարցունես , լսողներուն հարցուր :
Վս որ ըսաւ յս , ան ատենը ծառա-
ներէն մէկը՝ աստակ (յի շամաւմր)
զարկաւ յսի ու ըսաց՝ ատանկ պա-
տասխան կուտաս քահանայապետին :
Յալ իրեն ըսաւ , թէ որ ծուռ բան
մը խօսեցանէ՛ ըսէ ինչ է . հապա թէ
չիտակ է ըսածըս , ինչու ինձի կը
զարնես : Ետքը անկէցալ հանեցին
յս կայիափա քճնյապետին առջևը
բերին , ու հոնալ բոլոր քճնաները
ու

ու կարգացողները մէյտեղ եկերէին՝
 որ յօի դատաստանը տեսնան ւ ասոնք
 սկսան սուտ վկա փնտռել, որ անով
 յոր դատապարտեն ու ըսպաննեն .
 բայց ճորով երկու հոգի գտան՝ որ աս
 բանըս վրան վրկայեցին թէ՛ մերք
 մեր անկաճովը ասկէց լսեցինք որ կը
 սէր թէ՛ ես կրնամ այ տաճարը քա
 կեր, ու իրեք օրվան մէջ նորէն շի
 ներ : Բայց այսու ամի՛ն աս վկանե
 բուս ըսածնալ մէկմէկու նման չէր :
 Են ատենը քննապետը ելաւ կայ
 նեցաւ՝ ու ըսաւ յօի թէ՛ ինչո՛ւ ասոր
 տխնը չես՛ի տար, յո ամենեկին լուռ
 կեցաւ բան չըսաւ : Բննապետը նո
 ղէն ըսաւ յօի՛ քեզ այ անունովը կերդ
 վընցունեմ որ ըսես թէ՛ դուն քան ես
 այ որդին : Են թմկը յո պին տրվաւ
 թէ՛ դուն կըսես որ ես եմ, որ վերջին
 դատաստանին օրը ամսային կարողու
 թքս երկինքին ամպերուն վրա պիտոյ
 իմ դալըս տեսնէք : Ես որ լսեց քա
 հանայապետը կատղեցաւ, վրայի լա
 թերը պատռեց ու ըսաւ, տեսէք սը
 վոր ըրած հայհոյանքը, այսու հետև
 վկայալ պէտքը չէ, որ ամմէնքդ լսե
 ցիք . ուրեմն ինչպէս կերևնա ձեզի :
 Ենոնքալ պին տրվին թէ՛ մեռնելու
 արժանի է : ու անտեղը շուտմը մէ
 կը մէկալը սկսան նախատելով յօի ե
 լեսը թքնել, զարնել՝ ու հազար քա
 ին

մահաբանք նախաատինք ըսել իրեն , և
 ոմանքալ գլուխը լաթմբը ձգեցին որ
 չխտեսնա , ու անանկ կըզարնէին՝ ու
 ծաղրընէ լով կըհարցունէին՝ [Թէ որ
 ք՞ն էս նէ՝ մրգրէացիք գիտցի՞ր ո՞վ
 քեզի զարնողը :

Վստեներս պէտրոս՝ որ ինքնալ յօի
 ետեէն ք՛հայապէտին տունը եկերէր ,
 երբոր դուրսը ծառաներուն հետ
 նստէր կըտաքնար , ան տեղը ք՛հայա
 պէտին աղախինը եկաւ՝ ու վրան
 նայեցաւ ըսաւ իրեն , հա՛ դուն տլ
 յո՛նազովրեցիին հետ էիր : Ստրոս
 ալ ամմէնուն առջևը ուրացաւ ու ը-
 սաւ , ես ան չե՛մ ճանչնար , չե՛մ գի-
 տեր դուն ինչ կըսես : ու աս որ եղաւ՝
 ետեէն մէկմը հաւը կանչեց : Ատքը
 երբոր նստած տեղէն դուրս եկաւ
 պէտրոս՝ ու թիչ կնիկմընալ զինքը տե-
 սաւ , ու անալ ըսաւ անտեղք եղած
 մարդիքներուն [Թէ՛ անալ յո՛նազով-
 րեցիին հետ էր : անոնքալ վրա տա-
 լով որ հարցուցին՝ մէկմալ ուրացաւ
 պէտրոս՝ երգումընէ լով [Թէ՛ ես ան
 մարդը չե՛մ գիտեր չե՛մ ճանչնար : Վհ
 կէ ետքը քիչմընալ որ անցաւ՝ ք՛հայա
 պէտին ծառաներուն մէկը , որ ան
 անկաճը կտրած մաղքոսին ազգա-
 կան էր . տսիկայալ պէտրոսը տեսաւ
 ծինպէս ըսաւ [Թէ՛ դուն ան չե՛ս մի՛
 որ էս քեզ պարտէղը տեսա անոր հե-
 ինչ

տը : աս բանիս ուրիշներն ալ տէր է
լան , ըսին թէ՛ իրաւ որ աս ալ յօի
հետ էր , որ ինքնալ գալիլեացի է՛
ինչպէս իր լեզուն կը ցուցունէ : Ին
ատենը պետրոս ալ՝ երրորդ անգամ
սկսաւ նշողելով (ին՛ն ալ լեթ տալով)
էրդ վրննալ թէ՛ չէ՛մ ճանչնար ատ
մարդը : ու շուտմը ըսած ինչպէս՝ հաւն
ալ անդ իէն երրորդ անգամ կանչեց :
Յալ ան ատենը որ անդ ին չարչարա
նաց մէջ էր՝ գլուխը վերցուց դէպ՛ի
պետրոսը նայեցաւ . ու աս նայելը
վրս՝ պետրոսի միտքը ինկաւ յօի ըսա
ծը , ու շուտմը ինքիւրէն գալով՝ սաս
տիկ զղջացաւ , ձգեց անկէց դուրս
ելաւ . ու սկսաւ լալ ողբալ իր ըրած
ուրացու թիւր :

ԳՎ : Լ :

Յ պիղատոսի դատաստանը կը հանեն , ու
դէնիւ լարլարելէն էտե կը դատաստարտեն որ
խալվի :

Յ սյսպէս ան հինգ շաբթի դիշե
րը տանջուլիւ լէն ետքը . ու ըրա թ
որը առտրվանց կանուխ նորէն մէկ
տեղ ժողվեցան բոլոր քահանաները
ու կարգացողները՝ խօսք դրին որ ալ
չու շացունէն զինքը շուտով սպաննեն :
Իայց հրէաները իշխանու ի չունենալ
ով աս բանըս գլուխ տանելու , ա
նին

յին յոր պիղատոսի տարին , որ հառի-
 մայեցոց գիէն դատաւոր դրած էր
 էղէմի վրա : Ան ատենը յուգանալ
 տեսնելով որ՝ յս դատապարտեցաւ որ
 մեռնի՝ իրեն մէկ զղջումնը եկաւ .
 ուստի տարաւ քհնյապետներուն ետ
 տրվաւ ան իր առած եռսուն արծա-
 թին , ու ըսաւ թէ՛ մեղա որ տանկ
 արդար մարդու արունը մտա : Ա-
 նոնքալ ըսին թէ՛ մեր ինչ հոգն է ,
 դուն գնա մտմտա : Յուգայալ ան
 ըստակը տարաւ տաճարը ձգեց , ու
 յուսահատուէն գնաց զինքը կախեց
 խրխոզեց : Քհնյապետներնալ՝ ան
 ըստակը արունի գին է ըսելով՝ ար-
 ժանի չի տեսան որ տաճարը առնեն ,
 հատրա խորհուրդ ըրին ու անով մէկ
 բրտի ագարակնը (՚յի չէօմէկձիթի
 թառւամը) գնեցին , որ օտարական
 ներու (՚յի խարխախներու) գերեզման
 նոց ըլլա . ու աս պատճառովս ետքը
 ան տեղը արունի ագարակ ըսվեցաւ :
 Չիմա գանք որ՝ երբոր յոր պիղատո-
 սի առջև հանեցին , սկսան վրանս ուտ
 բաներ ըսել թէ՛ աս մարդս մեր ազ-
 դը կը մոխրցունէ , ու թող չիտար որ
 կայսերը հարկ (՚յի խառաձ) տանք ,
 ու կըսէ թէ՛ ինքը քոր՝ ՚յի մեսիան
 է՝ ու թալար է : Պիղատոս ալ յոր ա-
 ռանձին կանչեց քովը առաւ՝ ու հար-
 յուց իրեն թէ՛ դուն հրեաներուն

Թի րն ես մի : Յսալ պինն տրվաւ Թի
 անանկ է՝ ինչպէս որ ըսիր , բայց իմ
 Թիւրու Թիս աս աշխարքիս վրա չէ ,
 հասա Թի անանկ ըլլար նէ՝ իմ ծա
 ւաներրս չէին Թողուր՝ որ աս հրէա
 ներուն ձեռքը իյնամ . ու ես աշխարք
 եկա որ ճշմարտութիւն քարոզեմ : Այի
 դատոս նորէն առաւ յս ան հրէանե
 րուն առջևը ելաւ ու ըսաւ Թի՝ ես
 աս մարդ ուս վրա վնաս (ցի սուչ) չեմ
 գտնար , որ զինքը սպաննել տամ :
 Ան ատենը անոնք նորէն կատղած՝
 սկսան կերպ կերպ բաներ ըսել յսի
 վրա : Յսալ ամենեին պինն չէր՝ իտար ,
 այնչափ որ՝ պիղատոսալ զարմացաւ
 Թի յս ինչպէս բերանը չի բանար զին
 քը արդարացունէր : Ատքը անոնց ը
 սածէն երբոր իմացաւ պիղատոս որ
 յս գալիլէացի է , ու ասով հերովդէ
 սի իշխանուէ ներքև կիյնար , վրայէն
 ԹօԹվեց՝ յսը հերովդէսի խրկեց , որ
 ան օրերը եղէմ եկեր էր : Հերովդէս
 ալ առջի բերանը երբոր յսը տեսաւ
 շատ ուրախացաւ , ինչու որ՝ շատոնցմէ
 լսերէր յսի վրա , ու հետաքրքրու թ կու
 ղէր որ մէկ հրաշքմալ իր առջևը ընէ
 յս . ու ստի սկսաւ շատ բաներ յսի
 հարցունել Վայց յսէն ամենեին մէկ
 պինամը որ չի լսեց , անոր համար քա
 մահրելով ու ծաղր ընելով վրան ձեր
 մակ լաԹմը ձգել տրվաւ , ու նորէն
 պի .

պիղատոսի դարձուց՝ որ ինքը յսի դա-
տաստանը տեսնէ :

Ընտանիքը պիղատոս յսի ամբաստա-
նողներուն յայտնի ըսաւ թէ՛ դուք
ասիկա ինձի բերիք ըսիք թէ մէկ
խառնարար մարդմընէ , բայց ինչ
պէս դուքալ տեսաք՝ ես վրան ատձեր
ըսածներէն բանմը չեմ գտներ . ինչ
պէս հերովդէս ալ տեսաւ որ անանկ
բանմը չէ՛ ըրէր՝ որ մեռնելու արժա-
նի ըլլա , ուրեմն քիւմը պատիժ տանք
ասոր՝ ու թողունք որ երթա , ինչպէս
դուք ալ սովորուի ունիք՝ որ զատկին
մէկ բանտարկեալմը ազատէք , թող
աս յօ քօ ըսածը ըլլա : Ըստ ատեննե-
րըս բանտը մէկ չարագործ մարդաս-
պան աւաղակմը կար՝ յետու բարաբ-
բա անուսով . ուստի երբոր պիղատոս
աս բանս առջենին դրաւ , քահանայս
պետները ու իշխանները ժողովուր-
դը յորդորեցին , ու անանկ ամմէն
քը մէկ բերան կանչեցին թէ՛ կու-
զէնք որ բարաբբան արձըկես , ու յօը
մեռցունես : Ըսոր վրա պիղատոսալ
աղէկ հասկընալով յսի անմեղունիք՝
ու անոնց չար նախանձը , և ուղեւով
որ յօը խալըսէ , բանը ուշացուց , ու
նորէն հարցուց թէ՛ հապա ինչ կու-
զէք որ ընեմ ձեր հրէից թագաւորը :
Ընտնքալ կանչեցին թէ խաչը հանէ ,
թող խաչալի : Ընտն ալ ըսաւ , ինչո՞ւ ,
ինչ

ինչ շարք բան գործեց, եւ մեռնելու
 վնասմբ անոր վրա չի տեսաւ : Վնոնք
 ալ ամմէնքը աւելի կատղած ոտք կո-
 խեր՝ կը կանչվաւինն թէ՛ կուզենք որ
 խաչահանես : Սիղատոս ան ատենը
 ջուր ուզեց ու առջևնինն ձեռքը վը-
 լաց՝ ըսաւ թէ՛ ես իմ ձեռքըս ատար-
 դար մարդուն արունովը չեմ պլըշտը-
 կեր, դուք գիտէք : Վսոր երբոր բո-
 լոր ժողովքնալ պիտն տրվաւ թէ՛ թող
 մեր վրա ու մեր տղոցը վրա ըլլա ա-
 տոր արունը. ան ատենը սիղատոսալ
 յոր իր զինվորներուն ձեռքը տրվա-
 ւոր տանջեն : Վնոնքալ ան ատենը յս
 աղէկմը ծեծելէն ետեւ, մէջերնինն ա-
 ռին՝ լաթերը վրայէն հանեցին, ու
 ծաղր ընելով վրան մէկ կարմիր լաթ-
 մը ձգեցին. մէկ փուշէ ոլորած պը-
 տակմը կի՛ թագմը գլուխը անցու-
 ցին, ու ձեռքը մէկ եղէգմը (յի խա-
 միշխմը կտոր) տրվին գաւազանի տեղ.
 ու զինքը անանկ նատեցուցած՝ կու-
 գային առջևը ծունկ կըչոքէին, ու
 ծաղր ընելով կըսէին՝ ողջ լեր թիւր
 հրէից, ետքը կելլէին երեսը թքնե-
 լով ան եղէգը ձեռքէն կառնէին՝ ա-
 նով գլխուն կըղարնէին, ու սմանք-
 ալ երեսը ապտակ (յի շամառ) կը
 զարնէին :

Ետքը սիղատոս յոր այսպիսի ողոր-
 մելի կերպարանքով նորէն հրէանե-
 րուն

բուն առջևը հանեց՝ ու ըսաւ, դիտ-
 նաք որ ես ասոր վրա դատաւարտե-
 լու բան չի դտա, ահա ձեր մարդը
 ձեզի, դուք առէք ինչպէս կուզէք՝ սե-
 խաչեցէք: Անոնք ալ պիտի տրվին թէ՛
 մեր օրէնքը կըսէ որ այդ պիտի մարդը
 պէտք է որ խաչվի, ինչու որ ինքը
 զինքը այ որդիի տեղ կը դընէ: Աս
 որ լսեց պիղատոս՝ սիրտը վախմը ին-
 կաւ, ուստի նորէն յոր առանձին ա-
 ռաւ, ու սկսաւ իրեն հարցունել թէ՛
 դուն ինչ ես, ուսկից եկերես: Յա-
 ալ ասոր ամենեւին պատասխան չի
 տրվաւ: Պիղատոսալ ըսաւ, ինչ է
 ատ՛ հետըս չէ՞ս ու զեր խօսիլ, չէ՞ս գի-
 տեր որ իմ ձեռքս է իշխանութիւն քեզ
 խաչ հանելու կի՞ թէ խաչըսելու: Աս
 ատենը յօալ ըսաւ, դուն իմ վրա իշ-
 խանութի չէիր ունենար՝ թէ որ վերէն
 քեզի տրված չըլարնէ, անոր հա-
 մար սլ որ իս քեզի մատնեցնէ՛ մեծ
 յանցաւորը (յի սուչուեն) ան է: Աս
 բանիս վրա ալ պիղատոս կուզէր որ
 յօ ազատվի. բայց հրէաները նորէն
 սկսան կանչվա տել, ու պիղատոսի ա-
 սանկ ըսել թէ՛ ատ մարդը ազատեա-
 նէ՛ հռոմայեցոց կայսերը բարեկամը
 չէ՞ս. ինչու որ՝ ով որ զինքը թիւր կը
 նէ՛ անիկա կայսերը դէմ դու իս կը
 վերցունէ: Աս ատենը պիղատոս նո-
 րէն յոր հրէից առջևը հանեց ու ը-

սաց , ահա ձեր Թիւրքը ձեզի կուտամ : Մնոնքալ նորէն սկսան կանչել , վերցնւր վերցնւր մեր մէջէն ատմարդը , ու խաչ հանէ : Պիղատոսալ հարցուց ըսաւ Թէ՛ ի՞նչ է՛ կուզէք որ ես ձեր Թագաւորը խաչ հանեմ : Քիչայետներնալ ասոր պի՛նն տրվին Թէ՛ մենք կայսերէն՝ ի զատ Թագաւոր չունինք : Ատքը երբոր ալ ուրիշ ճար չի տեսաւ պիղատոս , ինքնալ վճիռը կտրեց ան ուրբաթ օրը՝ հրէից պասքայի տօնին կէս աւուր ատենը , ու ձեռվընին տրվաւ որ առնեն տանին ուղածնինպէս յն խաչը հանեն , ու յեսու բարաբբա աւազակը ազատեն :

ԳՎ : ԼԵ :

Յնի խաչելու թիւրքն ու Ռադամը :

Պիղատոսի զինվորները անատենը յնր բռնեցին մէջերնին առին , ան կարմիր լաթը վրայէն հանեցին ու իր լաթերը նորէն հագուցին , անանկ խաչը ուսը (յի օմուզին վրա) դրած սկսան դէպի գողգոթա լեռը տանիլ : Ճամբան երթալնինի մէկ մարդմը դիմացնին ելաւ՝ որ սիմոն կիւրենացի կըսվէր , ասիկայալ բռնեցին որ յնի հետ վերցունէ տանի ան խաչափայտը : Յնի ետեկն շատ ժո

դովուրդ էրիկ մարդ կնիկ մարդ կեր-
 Թային, ու գու թերնին շարժելով կու-
 լային յսի խղճուէ վրա : Յալ գար
 ձաւ ըսաց ասոնց. դատերք է զէմի, իմ
 վրաս մի լաք, հասլա ձեր վրա ու ձեր
 որդւոցը վրա լացէք. ատեն պիտոր
 գա որ՝ երնէկ ըսեն ամու շներուն որ
 զաւակ չեն բերէր. ու սաստիկ նե-
 զու թէն լեռներուն պիտի ըսեն թէ՛
 վրանիս փլէ՛ք մեզ ծածկեցէք՝ որ աս
 խղճու թիներըս չի տեսնենք : Թէ որ
 կանանչ ու դալար ծառին այսպէս
 կրնեն՝ ինչպէս կրտեսնէք իմ վրա,
 հասլա չորցած ծառին ինչ պիտի ըլ-
 լա : Արբորալ գողգոթա լեռը հա-
 սան, յսի լեղիով խառնած գինի տը-
 վին, անալ համը առաւնէ՛ չուղեց
 խըմել : Ատքը լաթերը վրայէն հա-
 նած անանկ մերկ յոր խաչին վրա հա-
 նեցին դամեցին : ու իրեն երկու դին
 մէկ մէկ աւազակ մարդ իքալ հրէա-
 ները ան օրը բերին խաչել տըվին,
 որ ասով աւելին ախատինք ըլլա յսի :
 Յոր խաչին վրա ելաւ, առջի խօսքը
 իր խաչ հանողներուն վրա աղօթելը
 եղաւ՝ որ ըսաց. Հայր իմ՝ Թողու թի
 տուր ասոնց որ չեն գիտեր ինչ կը
 նեն : Պիղատոս մէկ տախտըկիմը վրա
 յսի յանցանքները (քի սուչը) ասանկ
 գրել տըվաւ՝ Թէ ասիկա է՝ Յա՛ Աս
 զովրեցի Սաղաւոր Հրէից. ու աս

բանքս իրեք լեզվով՝ Իմ հրէաներէն ,
 հռոմայեցիերէն ու հռոմերէն ըրաւ ,
 ու խաչին վրա դնել տրվաւ , որ ամ-
 մէն ազդեցական ու խմանան : Եւ
 որ տեսան հրէաները՝ սիղատոսի ա-
 ղաչեցին որ անանկ չի գրէ՝ Թագա-
 ւոր հրէից , հասպա՝ ասանկ Թէ՛ ին-
 քը ըսաւ որ Թիքրեմ հրէից : Վիզա-
 տոսալ իրենց պիտն տրվաւ Թէ՛ գը-
 ըածս դըրած է , փոխել չըլլար : Եւ
 ստենը զինվորները յտի լաթերը ա-
 ոխն չորս բաժին ըրին՝ մէջերնին
 բաժնեցին , ու պատմութեանը կիմ կա-
 պան վերէն՝ ի վար բոլորը հուսված
 քով գործած ըլլալով՝ մեղքքնցան
 կտորտեւ : ուստի վրան վիճակ ձգե-
 ցին՝ որ անանկ մէկուն ինկաւ :
 հրէից քննապետները ու իշխաննե-
 րը ուրիշ իրենց մարդիքներովը՝ ան
 Թմկը յտի առջևը եկած՝ օխ ըսելով
 հաղար նախատանք կուտային ու քա-
 մահրելով կըսէին , Թէ որ քու ըսա-
 ծիդ պէս դուն այ որդին եսնէ՝ քեզ
 հիմա խալըսէ , առ խաչեդ վար ին-
 ջիր՝ որ քեզի հաւատանք : տեսէք որ
 վոր՝ որ ուրիշները ազատեց , ու ինքը
 զինքը չիկրնար ազատել : յոյսը այ
 վրա դրերէնէ , Թող ամ հիմա զին-
 քը ասկէց ազատէ : ( ) ինվորներնալ
 անոնց ըրածը տեսնալով , իրենքալ
 ծաղը ընելով բաներ կըսէին : Վաւ
 խաչ-

խաչված աւազակներուն մէկը դարձաւ յսի ըսաց . թէ որ դուն քոն եսնէ՝ քեզալ մեզի հետ ասկէց ազատէ : Բայց մէկալ աւազակը ահիկա չեխեց թէ՛ ւոյ չէս վախնար , որ դունալան պատիժը կը քաշեսկոր . մենք ըսաւ արժանապէս մեր ըրածին պատիժը առերենք , բայց ասիկա մէկ չար բանմը չէ՛ գործած : Ետքը դարձաւ յսի ըսաւ , ւո՛ր յիշէ իսերբոր քու թիւրու թիւղ գասնէ : Յօալ իրեն պին տըվաւ թէ՛ ճշմարիտ կըսեմ քեզի՝ որ ասոր դրախտը իմ հետըս պիտի ըլլաս :

Յսի խաչելուէ ատենը իրեն ազգականներէնալ քովը եկեր կեցերէին . ասոնց մէջը յօ տեսնելով իր մարը կոյսն մարիամ , ու իր սիրական յովհաննէս աշակերտը , մօրը ցուցունելով ան աշակերտը՝ ըսաւ թէ՛ ահա՛ քու որդիտ , ու աշակերտինալ իր մայրը ցուցունելով ըսաց՝ ահա քու մարըդ : Ե անկէ ետքը յովհաննէսալ կոյսն մարիամ յսէ որք մնացած՝ իր տունը առաւ պահեց : Յօ վեց ժաւին (յի սահաթին) խաչին վրա բեւեռ վելունպէս՝ արեւը խաւարեցաւ՝ ու բոլոր աշխարք մթընցաւ իրեք ժամի չափ , ու ինը ժամին ատենները՝ կէսօրը իրեք ժամ անցած՝ յի ամուր ձանով կանչեց՝ Ալի էլի լամ սաբաբա

՚ի, որ ըսել է, իմ անձս իմ անձս,
 ինչն իս երեսէ թողերես: Այտքը եր-
 բոր ըսաւ, թէ ծարսէրեմ, շուտմը
 մէկը վաղէց ու սպունգը (յի սիւնիէ-
 ըր) հոն քացախը թաթխեց՝ ու եղէ-
 դիմը վրա անցուցած դէպ՛ի յօի բե-
 րանը երկնցուց: Յաւ երբոր ան քա-
 ցախը բերանը առաւ, ըսաւ՝ ալ ամսէն
 թան լըմընցաւ: Աւ նորէն ամուր ձա-
 նով կանչէց ըսաւ՝ հայր քու ձեռքդ
 կաւանդեմ իմ հոգիս, ու անանկ գը-
 լուխը վար ծռեց՝ հոգին տրվաւ: Ան
 ատենը եղէմի տաճարին վարագ ուրը
 վերէն՝ իվար երկուք ճղքովեցաւ, եր-
 կրաշարժու թի եղաւ, ու ապառաժ
 քարեր պատուեցան, գերեզմաններ
 թաղվեցան, ու շատ արդար մարդիք-
 ներ յարուի առած՝ եղէմի մէջը շատ
 մարդոց երևցան՝ յօի ճշմարիտ յա-
 րու թիը հաստատելու համար: Ան
 ատեղը հարիւրապետնալ իր զինվոր-
 ներով աս հրաշքները տեսնելով՝ սոս-
 կացին՝ ու յօի համար ըսին թէ՛ ճշմա-
 րիտ աս մարդըս այ՛ որդի էր: Ամա-
 նապէս քովը գտնելված ժողովուրդ-
 նալ խղճալով յօի վրա՝ կուրծքեր-
 նին զարնելով ելան ետ դարձան:
 Այրբորալ իրիկունը մտեցաւ՝ հրէա-
 ները խղճմտանք ընելով թէ օրինաց
 դէմ՝ չըլլա որ ան խաչածներուն մար-
 մինները ինչպէս մէկալ օրը խաչին
 վրա

վրա մընան, որ ան շաբաթնորը ի
րենց մեծ ածնախամբունի էր . գացին
պիղատոսէն ու զեցին որ անոնց ծընկ
վընէրը ջարդեն՝ որ շուտով մեռնին,
ու անկէց վերցրվին : Աւտի եկան
զինվորները առաջ ան երկու աւա
զակներուն ծընկվընէրը ջարդելով
մեռուցին . ետքը երբոր յօր տեսան
որ հոգին աւանդերէ, անորը չիջար
դեցին . հասա զինվորներուն մէկը
ձեռքի տէգովը (յի մզրախովը) յսի
կողը խոցեց . ու շուտմը արուն ու
ջուր բղխեց կողէն :

Մնատէնը յովսէփ արեմաթացին,
որ ինքնալ հրէից իշխաններէն մէկն
էր, ու գաղտուկ յսի աշակերտու թի
կընէր՝ գնաց պիղատոսէն հրաման
առաւ, որ ինքը երթա յսի մարմինը
խաչէն ինջեցունէ, ու գերեզման դը
նէ : Աւտի նիկողիմոս ըսած իշխա
նին հետ, (որ անալ ծածուկ յսի ա
շակերտներէն էր,) եկան խաչէն ինջե
ցուցին յսի մարմինը՝ ու մեծ արանքով
ղրմուսեցին . ու մաքուր կտաւով սա
տած՝ հոն խաչելուէ տեղին մօտ մէկ
ոյարտէզիմը մէջ՝ նոր քարէ փորած
գերեզմանը դրին, ու մէկ մեծ քա
րովմը գերեզմանին գուռը գոցեցին՝
եկան գացին : Վայց շաբաթ առտը
վանցնորէն պիղատոսի գացին քահա
նայապետները ու փարխեցինէրը,

ըսին թէ՛ կը յիշէնք որ ան խաբէ բան
 ողջէրնէ՛ կըսէր թէ՛ իրեք օրէն ետե
 յարուի պիտի առնեմ, ուստի հրա
 ման տուր որ՝ գերեզմանին քով աս
 իրեք օրըս պահապան կենա, որ չը
 լա թէ իր աշակերաները գիշերանց
 գան մարմինը գողնան, ու ժողովը
 դին մէջը ձան հանեն թէ՛ յարու թի
 առաւ. և ասով ետքի մուրու թիւ
 առջինէն գէշ ըլլա: Պիղատոսալ ը
 սաւ թէ՛ գացէք ինչպէս կուղէք նէ՛
 անանկ ըրէք: Ենոնքալ գացին գե
 ղեզմանին քարը աղէկմը ամուրցու
 ցին, ու կընիք (քի մէօհիւր) զարկին
 վրան, ու քովը զինվորներ սահա
 պան դրին:

ԳՎ. ԼՏ.

Յի քառասոր յարու թիւ, ու աշակերտաց
 երևոտմը:

Եաբաթ իրիկունը իւղաբեր կա
 նայքը, քի մարիամ մագդաղե
 նացին, մարիամ յակոբայ ըսածը,
 յոհաննա ու սողոմէ՛ մէկտեղ եկան,
 խունկեր ու անուշահոտ եղեր առին,
 որ երթան յի մարմինը նորէն օժէն՝
 աւելի պատիւ ընեն: Աստի առաջ
 վանց կանուխ երբոր ելան որ գե
 ղեզմանը երթան՝ ճամբան անձրկե
 րին թէ՛ ան գերեզմանին մեծ քարը
 ուղ

սիլ սիտոր վերցունէ . բայց հոն հառ-
 նե ընունալէս՝ յանկարծակի մէկ շարժ-
 մը եղաւ , ու երկինքէն լուսաւոր ձու-
 նիալէս Քերմակ լաթերով հրեշտակ
 մը ինջաւ , ու ան դռանը քարը մէկ
 դի դրած վրան նստաւ : Աս բանս որ
 եղաւ , ան պահայանները վախէն մե-
 ու լիալէս հոն տեղը գետինը ինկան :
 ու ետքը անոնցմէ ոմանք քաղաքը
 վաղեցին քհնյապետներուն պատմե-
 ցին : անոնքալ մէյակդ խորհուրդը
 ըին , ու խէլմը ըստակ տրվին անոնց ,
 որ աս հրաշքս դադարուկ պահէն , ու
 անանկ ձան հանեն թէ՛ գիշերանց ի-
 ընք որ քուն էին՝ յո՛ի աշակերտները
 եկեր անոր մարմինը գողցերէն . ու
 ըսին՝ թէ՛ որ աս ձանս դատաւորին
 անկաճը հասնինէ՛՝ դուք մի վախնաք
 անհոգ կեցիք , մենք բանը կը շի-
 նենք : Աւ անանկ հրէաներուն մէջը
 աս սուտ խօսքըս փրովեցաւ :

Հիմա գանք որ , երբոր աս իւղաբեր
 կանայքը գերեզմանին դուռը ասանկ
 բայ գտած ներս որ մտան , հոն յո՛ի
 մարմինը չի գտան . հապա անոր տեղը
 երկու լուսաւոր հրեշտակ տեսան , որ
 մէկը դարձաւ ասոնց ըսաւ . մի վախ-
 նաք , դուք եկերէք որ յո՛ւր գտնէք ,
 բայց հոս չէ՛ յարուի առերէ , ինչ
 պէս որ ձեզի առաջուց ըսերէր : ու
 իրենց ասալ ըսաւ որ՝ երթան յո՛ի ա-

շակերտացը աս բանս աւետիս տան :
 Վայց ասոնցմէ մարիամ մագդաղե-
 նացին , ինչպէս կըսեն՝ առջի բերանը
 շուտմը տեսած ինպէս որ յօի մարմի-
 նը գերեզմանին մէջը չէ՝ վազեց ե-
 կաւ պետրոսն ու յովհաննէսը գտաւ ,
 ու ըսաւ իրենց թէ՝ մեր տէրը գե-
 րեզմանէն վերցուցերեն , ու չենք գի-
 տեր ո՛ւր գրերեն : Վնոնքալ ելան հե-
 ար գերեզմանը եկան՝ տեսան որ ի-
 րաւ ըսած ինպէս յօի մարմինը հօն չի-
 կա : ուստի իրենքալ թողուցին նորէն
 դարձան մէկալ աշակերտներուն աս
 բանս պատմելու : Վնատենը մագ-
 դաղենացին որ մինակ գերեզմանին
 քովը կեցած կուլար , ան հրեշտակ-
 ները իրեն հարցուցին թէ կը՛նիկ ին-
 չու կուլաս : Վնալ ըսաւ թէ՝ հասպա-
 իմ տորոս աս գերեզմանէս վերուցե-
 րեն , ու չեմ գիտեր ո՛ւր տարեր գրեր
 են : աս ըսելն ինի՛ ինչպէս եղաւ որ՝
 գէպի ետեւը դարձաւ ու մէկ մարդ-
 մը տեսաւ , որ յօ էր . ու ինքը չի
 ճանչցաւ , կարծեց թէ պարտեղպան
 մընէ : Վնալ հարցուց իրեն , կը՛նիկ
 ինչու կուլաս , սի՛ կըսինտուես : Վն-
 ալ ստիմն տրվաւ թէ , տէր թէ որ
 դուն առի՛րնէ , ինգրեմ որ ինծի ը-
 սես՝ ո՛ւր տարիր գրիր , որ ես երթամ
 անկէց վերցունեմ : Վնատենը յօալ
 իր սովորական ճանովը զինքը կանչա-
 ծին :

Տինպէս՝ մարիամ. մազ գաղենացին
 շուտմբ իմացաւ, ու իրեն պինն ար
 վաւ՝ ընթացունի, (յի հրամանէ վար
 դատկեա) ու վազէց որ ոտվընէրը արւ
 լլովի. բայց յի չի թողուց որ ան ժա
 մանակը իրեն մոտենա, հասպա ասըս
 պըրեց որ երթա աշակերտներուն
 պատմէ, ու ըսէ թէ ինքը առ ան
 սիտի համբառնա : Ատքը յի ան
 տեղէն անյայտ եղած ինպէս՝ ինքնաւ
 շուտմբ վազէց գնաց աս բանը աշա
 կերտներուն պատմելու :

Ան օրը յի մէկաւ աշակերտներէն
 երկու հոգի՝ էմմաուս գեղնոր կեր
 թային աս բաները խօսելով. յաւ
 առանց զինքը անոնց յայտնելու քո
 վերնին եկաւ, ու հետերնին երթա
 լով ինքնաւ հարցուց իրենց թէ ատ
 ինչ բանի վրա է ձեր խօսքը, ինչու
 ատանկ տրտում կերթաք : Անոնցմէ
 մէկը որ կղէտպաս կրօմէր՝ գարձաւ
 իրեն ըսաւ թէ՛ գուն միան մնացե
 ըս էղէմ՝ որ աս օրերըս հոն եղած
 բաները չիմացար : որ ինտոր ան յի
 նազովրեցին սքն ու արդար մարդը,
 մեր իշխանները բռնեցին խաչին վրա
 սպաննել տրվին. որ մենք յոյսերնիս
 վրան գրերէ ինք թէ ան պիտի իէլա
 ցիքը փրկէ : ու ետքը ասաւ ըսին թէ՛
 ինչպէս ան կնիկները հրեշտակներէն
 լեւր են թէ՛ յո՞ր ողջ է : Աս բանե
 ըրս

ըրս լսելով՝ յժալ երեսնին տրվաւ որ
 ինչպէս մըտվընին չեն բերեր մար
 դարէից քնի վրա ըսածնէրը՝ որ կա
 տարվեցաւ . ետքը մէկիկ մէկիկ ի
 բենց վդմտելով՝ երբորալ իրիկվան
 դէմ էմմաւուս հասան, յս անանկ
 ցուցուց թէ ինքը ալ առաջ պիտոր
 երթաւ . անոնքալ իրիկուն է ըսելով
 չի թողուցին ու հետերնին բռնեցինս
 Ատքը երբոր մէկ տեղ սեղան նստան
 ուտելու . յս հացը ձեռքը առաւ որհ
 նեց՝ ու կտրտելով իրենց ձեռքը տա
 լունպէս, աջվընին բացաւ, որ ճանչ
 ցան զինքը . ու շուտմը առջենէն ա
 ներևոյթ եղաւ : Անոնքալ ելանս որ
 բէն էդէմ մէկալնոնց եկան, ու դեռ
 իրենք իրենց հանդըպած բանը չի ը
 սած, լըսեն որ մէկալ առաքեալները
 իրենց կըպատմէին թէ՛ յս յարու թի
 առեր է, ու պետրոսի երևցերէ :
 Հոն առաքեալքը մէկ տեղ ժողոված՝
 հրէաներուն ահէն դռները դոց, եր
 բոր աս բաներուս վրա շիոթած կը
 զուրուցէին, յս նորէն յանկարծ մէ
 ջերնին երևցաւ, ու ողջոյն ձեզ ը
 տա՛ւ էս եմ մի վախնաք : անոնքալ
 որ ահաած կեցերէին . յս եկէք ըսաւ
 ձեռքս ու ոտքս բռնեցէք որ իմանաք
 թէ՛ ես եմ : Ատե աս բանս հաստա
 տելու համար իրենցմէ կերակուր ու
 ղեց, անոնքալ քիչմը խորված ձուկ

ու մեղք ունէին , ան տրվին , յսալ
 առաւ առջևնին կրտորմք անկէց կե-
 րաւ . ու ետքը իրենց հոգւոյն սբյ
 շնորհքը պարգևելով՝ հրաման տը-
 վաւ , որ ալ երթան չորս դին աշխարք
 քարոզեն : անանկ աներեւոյթ եղաւ :
 Ասատէսը թումասս առաքեալը հոն
 չեր , ուստի ետքը երբոր դարձաւ քո-
 վերնին եկաւ , ու անոնցմէ լսեց որ
 կրսէին թէ մէնք հիմա յսր տեսանք .
 թումասս ըսաւ որ ես ինչպիսն որ իմ
 աչքովրս անոր ձեռացը մէջի գամին
 նշանը չիտեսնեմ , ու ձեռքովրս չի
 բռնեմ , ու ձեռքրս խոցված կողը չի
 խոթեմնէ չեմ հաւտարու : Նոր համար
 ասկէ ու թը օրէն ետքը երբոր բոլոր
 աշակերտները նորէն հոն տեղը ժող-
 ված՝ թումասսալ մէջերնին էր , յս մէկ
 մալ երեցաւ իրենց , ու ողջոյն տալէն
 ետե՛ դարձաւ թումասսի ըսաւ , եկի՛ր
 ձեռքովրդ իմ ձեռվըներուս խոցե-
 րուն տեղը բռնէ նայէ , ու ձեռքրդ
 կողըս խոթէ , անանկ անհաւատ մը լ-
 լար , հապա հաւատացեալ եղիր : Ան
 ժամանակը թումասսալ հաւատալով
 կանչեց ըսաւ . տէ՛ր իմ և անձ իմ :
 Հնալ իրեն պին տրվաւ թէ՛ գուն
 իս տեսար՝ ու անանկ հաւատացիր ,
 երանի՛ անոնց որ իս չի տեսած՝ ինծի
 հաւատան :

Ասկէ ետքը անգամընալ աշակերտ-
 նէ

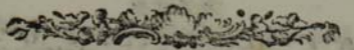
ները տիբերեա ծովուն քովը ձուկ
բռնելու ատենը՝ իրենց երեցաւ յօ,
ու անանք որ բոլոր գիշերը դատեր
էին՝ ու բան չէին բռնած . յօ իրենց՝
ծովուն մէկ կողմը ցուցուց, որ ուռ
կաննին հոն ձգեն . երբոր անանկ ը
րին, շուտմը հարուրյիստունի չափ խո
շոր ձկներ ուռ կաննին մէջը առին, ա
նանկ որ՝ ճորով առանց պատուելու
վեր քաշեցին : աս հրաշքիս վրա աշա
կերտներնալ իմացան որ ինքը յօն է,
ու տի քովը եկան ժողվեցան, ու մէկ
տեղ նստան ան ձկներէն եփեցին կե
րան : Ատելէն ետքը յօ պետրոսի ի
րեք հեղ հարցուց թէ՛ իս կըսիրե՞ս
մի . պետրոսալ բոլորով պատիւ պինս
տըվաւ որ՝ այն անոր դունալ գիտես որ
քեզ կըսիրեմ : Յօալ իրեն ըսաւ՝ ա
տանկ է՛նէ՛ իմ դառներըս ու իմ ոչ
խարներըս արած է : Ա յօ ասով պետ
րոսի իրեք անգամ ուրացուէ մեղաց
դեղը դրաւ, ու իրեն թողու թի տը
վաւ՝ հետը հաշտըվեցաւ . ետքը վրան
մարդարէն թիալ ըրաւ՝ որ ծերու
թի ատենը վօ այ մարտիրոսու թի

իր կեանքը պիտի տա :

Մս մէկ քանի պատմածներէս՝ իզատ,
ու ըիչ շատ անգամ յարուի առնելէն
ետեւ (ան քառսուն որը՝ որ աշխարքիս
վրա կեցաւ՝) յօ իր աշակերտացը
երեցաւ, ու քրիստոնէական հաւատ

քին բաները իրենց սորվեցուց : Այս
 քի անգամն որ երևցաւ , իրենց ա-
 պրսապրեց որ՝ սպասեն ինչպիսի ինքը
 հոգին սքը խրկէ , որ գա իրենք շը-
 նորհքով լեցունէ . ու անկէ ետքը ալ
 երթան իր աւետարանը բոլոր աշ-
 խարքիս քարոզեն : Անկէ ետե յժ
 մէյտեղ ժողովեց իր աշակերտները ու
 առաւ անոնք բեթանիայի քովը ձի-
 թենեաց ըսած լեռը ելաւ , և հոն
 օրհնելով իրենք՝ անոնց աչաց առջևը
 դէպ՛ի երկինքը համբարձաւ դնաց :
 Աւերքորալ ամպերուն մէջը մտաւ
 աներևոյթ եղաւ . ան տեղը երկու
 հրեշտակ ձերմակ լաթեր հագված
 երևցան աշակերտներուն ու ըսին ,
 ո՛վ գալիլեացիք՝ ինչ զարմացեր կը-
 նայիք դէպ՛ի երկինքը , աս յսր որ
 ձեզմէ զատվեցաւ երկինքը դնաց ,
 նոյն կերպովը փառաւորապէս պիտի
 մէկ օրմը նորէն դառնա : Աշակերտ-
 ներնալ անանկ յսի երկրպագուի ը-
 նելով ու ուրախուք՝ փառք տալով նոյ
 երուսաղէմ դարձան :

Մ Լ Ս Ն Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ

Պատմութի Գործոց Առաքելոց :

Գ Լ Ե

Հոգւոյն սբյ գալուստը՝ ու հասարացելոյ շարնալը :

Քանքիկները համբառնալու առանձն ինչպէս որ ասլըսպրերէր՝ բոլոր առաքեալները և աշակերտները մէյտեղ՝ մէկ տունմը ժողովեցան, կոյսն մարիամալ հետերնին, ու անդադար աղօթք ընելով կըստասէին հոգւոյն սբյ գալուն: Են օրերը պետրոս առաքեալը մէջերնին ելաւ ըսաւ որ՝ յուզայի մատնիւն տեղը՝ որ կորեր գացերէր, մէկ ուրիշը ընտրեն, որ տասլերկու առաքելոց համրանքը լրման մընա: Աստի երկու հոգի, ինչպէս կըսեն՝ ան քօի աշակերտներէն, ընտրեցին առաջբերին, մէկին անունը յովսէփ կի՛ յուստոս ըսած, մէկալինը մատաթիա: ու աղօթք ընելով վիճակ որ ձգեցին ասոնց վրա, մատաթիայի ելաւ վիճակը, ու անանկ ինքը առաքելոց կարգը մտաւ:

Համբարձմանէն տասն օր որ անցաւ՝

որ ալ պենակ հոստէ էր , նի զատկէն
 յիսուեն օր ետե , առարվան գէմ
 յանկարծակի երկինքը գոռալով մէկ
 սաստիկ հովմը ելաւ՝ եկաւ ան առ-
 նը մտաւ թընտացուց՝ ուր որ ասոնք
 ժողոված կեցեր կըսպասէին . ու ի-
 բենց ամմէն մէկուն գլխուն վրա մէկ
 մէկ կրակի բոցիպէս լեզուի ձևով
 լուս երևցաւ . (որ ան դրարվանց նը-
 շան եղաւ թէ հողւոյն սրբ շնորհքը
 եկերէ վրանին .) Վս եղածինպէս՝
 ամմէնքը հողւով սրբով լեցված՝ սկը-
 սան կերպ կերպ լեզուներով համար-
 ձակ զուրուցել ու քարոզել քնի հա-
 ւատքը : Վնատենը դրսի ուրիշ եր-
 կիրներէն շատ հրէաներ որ եղէմ
 ուխտ եկերէին , երբոր աս բանըսի-
 մացան ու վազեցին հոն եկան , առ-
 սան որ ասոնք իրենց երկրին լեզու-
 ները կըզուրուցենկոր՝ մէկը պարս-
 կերէն , մէկը սրարթաերէն , մէկը
 հոռմերէն , մէկը արապերէն , ու ալ
 ուրիշ շատ լեզուներ . պաշէցան մը-
 նացին , աս ինչ զարմանալի բան է
 ըսին՝ որ աս միամիտ գալիլէացի մար-
 գիքը այսպիսի լեզուներ կըխօսին .
 Վն մարգիքներէն ոմանքալ եղան որ՝
 քամահրելով կըսէին թէ ասոնք գի-
 նովցերեն : Պեարոս առաքեալը ան-
 ատենը մէկալ առաքեալներուն հե-
 տը մէկ եղած՝ ասոնց այնն տրվաւ
 թէ՛

Թէ՛ գինով չենք, դեռ առտու է՛ գի
նի չկորսնալիր . հասպա՛ հողւով սքով
լցած ենք, ինչպէ՛ս յովէլեայ մարգա
րէին բերնովը առաջուց ըսերէր անձ ,
Նեղէն յոգացոյ իմէ՛ ի վէ ան ճարճոյ , եւ
ճարճարէասցին ուստերք չեր եւ դատերք չեր
իւ : Արքը յսի վրա խօսքը դարձու
նելով՝ համարձակ առջևնին գրաւ
զուրուցեց Թէ՛ աս յո՛նազովրեցին որ
անչափ հրաշքներովը , (որ դուքալ
տեսերէք ,) ցուցուց Թէ՛ ինքը ճշմա
րիտ մեծիան է . ու դուք երբոր ասի
կա ըսնեցիք խաչին վրա մեռցուցիք ,
ինքնալ մարգարէից ըսած ինպէ՛ս՝ որ
մեռնելէն յարու թի առաւ երկինքը
համբարձաւ , անկէց հողին սք խըր
կեց մեզի , որոյ նշանը դուք հիմա
մեր վրա կը տեսնէք ու մեզմէ կը լը
սէք : Ասքարողու թիովը ան լսողնե
րէն իրեք հազար հողի չափ զղջա
ցան՝ ու դարձան մկրտովեցան , քսի
հաւատացեալ եղան : Աւատոնք ամ
մէնը առաքելոց քովէն չէին բաժնը
վեր , միշտ անոնց քարոզները մտիկ
կը դնէին . հացերնին , աղօթքնին ,
ամմէն բաներնին մէյտեղ . անոնկ
որ՝ մէջերնին խմըս քուկըդ չիկար :
անձալ առաքելոց ձեռքովը շատ հը
րաշքներ գործելով՝ մէկալ ժողովուրդ
նալ իրենցմէ կը պատկառէր, ու ասով
որի, որ հաւատացելքը կը շատնային :

Գ. Լ. Բ.

Ի ծընե կադէն բժշկութիւնը :

Առաքեալները ան օրերը շատ անգամ տաճարը կերթային աղօթք ընելու . անգամ մը հանդըպեցաւ որ պետրոս ու յովհաննէս առաքեալը մէյտեղ իրիկվան ժամուէն երթալնի նի՝ տեսան որ տաճարին դռանը բռնվը մէկ կաղ (յի քէօթրում) մարդ մը կար քառսուն տարեկան, որ միշտ հոն կը բերէին կը դնէին, որ ողորմու թի կը մուրար : Ասիկա երբոր ան առաքեալներէն ողորմու թի ու զեց . պետրոս առաքեալը դարձաւ ըսաւ իրեն . նայի՛ ինչ կըսեմ, ես արժաթ ու ոսկի չունիմ, հասպա՛ ունեցածըս ան է որ քեզի կուտամ, յի քի նազովը ցիին անուշովը կըսեմ որ՝ ոտքի վրա ելլես ու քալես : այսպէս ըսելով անոր ձեռքէն որ բռնեց վեր վերցուց, շուտ մարդը բժշկուեցաւ, վաղելով ինքնալ հետերնին տաճարը մըտաւ, ու շնորհակալ ըլլալով փառք կուտար նոյն : Աս հրաշքիս պատճառովը շատ ժողովուրդ զարմանալով եկան ան առաքեալներուն վրան թափեցան, տեսնելով որ ան բժշկուած մարդը՝ որ իրենքալ աղէկ կը ճանչնային, եկեր բռներ անոնք ամմէն .

նուն կրցուցունէր աս բարիքը իրեն
 ընողները : Ատրոս առաքելն ալ ան
 տեղը նորէն անոնց յսի վրա քարոզե-
 լով որ անոր անունովը աս բժշկու-
 թիս կատարվեցաւ , ու յորդորելով
 իրենք որ դառնան յսի դէմ ըրած ա-
 նորէն ու իննն ապաշխարէն . անանկ
 զղջում բերաւ որ՝ ան սրնալ հինկ հա-
 զար հոգի դարձան հաւատացեալե-
 զան : Վայց առաքելներուն դեռ քա-
 րոզութիւնն բերաննին էր՝ որ հրէից
 քահանայատէտները և տաճարին իշ-
 խանները սրդողելով վրանն հասան ,
 ու երկուքնալ բռնեցին ան գիշերը
 բանտը դրին . ու մէկալ առտուն ան-
 նա ու կայիափաք հայտէտներուն առ-
 ջւը ժողով ժողված՝ հոն բերին ա-
 սոնք , ու սկսան քննել հարցունել
 թէ՛ դուք որո՞նք զօրութիւն կի՞մ անունո-
 վր առ կաղը ոտք հանեցիք : Վնատե-
 նը պետրոս հոգւով սքով լցված՝
 պինս տրվաւ թէ՛ աս ինչ զարմանա-
 լի բան է որ՝ դուք որ ինչլացոց իշ-
 խաններն էք մեզ դատիրտել կուզէք
 ան ողորմելի մարդուն աս բարիքըս
 ընելնուս համար . որ յսի քսի անու-
 նովը բժշկրվեցաւ , ան որ դուք խաչ
 հանեցիք մեռուցիք , ու ան ինքը յա-
 րուց . ու բոլոր ստեղծուածոց գլուխ
 ըրաւ , անանկ որ՝ ուսանց անոր մարդ-
 չիկըրնար փրկուէ հասնիր : Հրէից իշ-
 խան

խաններն ալ տեսնելով սուտ քեղոց այս
 պիտի խորունկ բաներով համարձակ
 զուրուցվածքը, կը դարմանային վրայ
 նին . դիտելին կը ճանչնային որ ա-
 սանք ըռամիկ տղէտ մարդիք էին՝ որ
 յնի հետը կը քալէին . և մէկալ դիէն-
 ան բժշկելոված մարդը առջևնին տես-
 նելով, պատանձեցան մնացին . Սու-
 տի խորհուրդ ըրին որ բանը ժողո-
 վըրդոց մէջ շատ չի տարածված,
 իրենց աղէկմը ապրսպրբեն որ՝ մէյ-
 մալ յնի անունը բերաննին չառնեն,
 անոր վրա մարդու բան չիխօսին : Վ-
 ռաքեալներն ալ ասոր պիտի տրվին թէ՛
 ատ ըլլալու բան է՝ որ անձ թողունք՝
 ու ձեզի հնազանդինք . մենք չենք
 կրնար մեր տեսածը ու լըսածը պա-
 հել չիղուրուցել : Վնոնքալ ձարեթ-
 նին հատած՝ որ չըլլա թէ ասոնց պա-
 տիժ տաննէ՝ ժողովուրդը ոտք ելլէ .
 անանկ թող տրվին որ երթան : ու
 երբոր եկան մէկալ սուտքեղոց և հա-
 ւատացեղոց աս բաները պատմեցին՝
 անոնքալ ամմէնքը փոռք տրվին նոյ :
 Վտրը միաբան նոյ աղօթք ըրին, որ
 իրենց ուժ կարողութի տա համարձակ
 բնի աւետարանը քարոզել, ու հրաշք-
 ներով հաստատել : անձալ նշան թէ
 լսերէ իրենց աղօթքը, ան կեցած
 տեղերնին շարժմը հանեց, ու հող-
 լոյն սթյ նոր ուժմը եկաւ վրանին :

ԳՎ : Գ .

Լ՛նանիայի ու սափերայի պատիժը , և առաջ
 քեզոց Գարուչուհիէն :

Լ՛սնոր քօի հաւատացեալներն որ ը-
 սինք՝ ամմէնքը միաբան առաքե-
 լոց հետ մէկ սիրտ մէկ հոգի եղած ,
 իրենց ունեցած ըստակնին բաներնին
 կը բերէին առաքելոց ձեռքը կուտայ-
 ին , որ անոնք ամմէնուն հաւասար
 բաժնեւում բոլոր հաւատացելոց պի-
 տանաւ որ ուիր թէ հոգևոր՝ թէ մարմ-
 նաւոր՝ իրենք կը հոգային . անանկ
 որ՝ երկիր կմ տեղալ ունեցողները
 տեղերնին կը ծախէին՝ ու անոր ըս-
 տակնալ լըման իրենց կուտային : Ինչ
 պէս որ ասանկ ըրաւ յովսէփ ըսած
 մէկը՝ որ ետքը անունը բառնաբա-
 կոց վեցաւ : Բայց ասոնցմէ մէկ մարդ-
 մը անանիա անունով իր սափիրտ ը-
 սած կնկանը հետ մէյտեղ խօսք դը-
 րած՝ երբոր իրեն ագարակը (ցի չիֆտ-
 լիկը) որ ծախեց , անոր ըստակը ա-
 ռաւ քովը վար դրաւ . ու միանքիչմը
 բան տարաւ առաքելոց ձեռքը տը-
 վաւ , անանկ ցուցունեւում թէ՛ ան-
 չափ է եղեր ան ագարակին գինը :
 Պետրոս առաքելալը իմանալով ասոր
 խաբէքայութիւնը , քովը գնաց յանդի-
 մանեւում ըսաւ իրեն . անանիա ինչու
 դուն

դուն սատանային մուկցիր՝ ու հոգին
 աք խաբէլով ան ըստրկէն խոռեցիր .
 ասանկ գիտնաս որ՝ դուն ասով չէ՛ թէ
 մարդ՝ հասլա ւնձ ուղեցիր որ խաբէտ
 լ՛նանիան աս ըսածին պէս՝ անտեղը
 գետինը ինկաւ հոգին տըվաւ : ու
 շուտմը եկան իր ծառաները անկէյ
 վերցուցին տարին զինքը թաղեցին :
 լ՛սոր վրա իրեք ժամ որ անցաւ , կը
 նիկը իր էրկանը գլուխը եկածը չի
 գիտցած , երբսր ինքնալ եկաւ պետ
 րոսի առջևը ելաւ . պետրոս անորալ
 նորէն հարցուց թէ՛ իրաւ անչափ ըս
 տրկով ծախեցիք ան տեղը : Արնիկ
 նալ ըսաւ թէ՛ հրամերես այնպէս է :
 լ՛նատենը պետրոս անորալ երեւը
 տըվաւ թէ՛ ատ ինչ է որ դուք եր
 կուքդալ մէյտեղ խօսք դրերէք որ
 հոգին նք փորձէք . ահա ըսաւ անոնք
 որ քու էրիկըդ դրանը առջևը թա
 ղեցին՝ քեզալ հոն տանին թաղէն :
 Արնիկնալ շուտմը հոն յանկարծակիի
 եկաւ՝ ինկաւ մեռաւ . ու ըսածիննիս
 անալ տարին էրկանը քովը թաղեցին :
 և աս պատիժներըս շատ ահ ու սոս
 կում ձգեցին լսողներուն սիրտը :
 լ՛նկէ ետև առաքեալները հոգւով
 սրվ լցված՝ շատ հրաշքներ քժչկուի
 ներ սկսան ընել , անչափ որ՝ աս բս
 ներըս ձանձրնալէլով՝ ուրիշ քաղքնե
 ղէնալ հիւանտներ ու ցաւադարներ

կառնելին Եղէմ կրքերէին : ու պա-
 րպապ ատեն չի գտնալով որ ամմէնը
 առաքելոց քովը տանին , ոմանք ալ ա-
 նանկ իրենց պատգարակով (քի թէ ճ-
 կերէով) հիվանդները ճամբուն վրա
 կրգնէին , որ պետրոս անկէ անցնել-
 նինի՛ գոնէ շուքը վրան զարնէ՛ ու ա-
 նով բժշկելովին : Աս հրաշքները տես-
 նելով ու քարոզութիւնը լսելով շատ
 մարդ կրդառնային հաւատացեալ
 կըլլային , ու անով բոլոր ժողովուր-
 դը առաքեալներէն կըստատկառէին ,
 որ իրենց թշնամիներնալ սիրտ չէին
 ընել անոնց դպչելու : Ապայ ետքը
 քչոյապետը սադու կեցոց հետ մէկե-
 ղած՝ սաստիկ նախանձէն ալ չի դիմա-
 ցան , ու առաքեալները բռնել տրվին
 բանան որ դրին , ան գիշերը հրեշ-
 տակ ան՝ մարդ չիմացած եկաւ բան-
 ար բացաւ՝ ու իրենց ըսաւ որ չի վախ-
 նան տաճարը երթան առջինինպէս
 քարոզութիւնին ընեն : Ատրվանց
 երբոր քչոյապետը մարդիք խրկեց՝
 որ բանտէն առնեն իրենք սինոդոսին
 առջեր բերեն : անոնք ալ գացին հոն
 մարդ չիգտան . ու դարձան ըսին թէ
 գացինք տեսանք որ բանտը աղէկ
 գոց էր , ու պահասականները դրանք
 քով կեցեր կըստահպանէին , ետքը
 բանտը բանանք նայիք որ մէջը մարդ
 չիկա : Աս բանիս վրա սինոդոսնալ

շիսթած որ կըզարմանար . ան ատե-
 նը մէկմը եկաւ իրենց պատմեց թէ՛
 ան ձեր բանտը դրած մարդ իբր հիմա
 տաճարը կեցած ժղիգոց քարոզ կու-
 տան : Աստի նորէն ետեւին մարդ
 խրկեցին , որ ժղիգին վախէն անու-
 շու թի կանչեց բերաւ առաքեալնե-
 ըր : ու քչյայետը վրանին սրդողէ-
 լով ըսաւ թէ՛ ձեզի չապրսպըրեցինք
 չըսինք որ մէյմալ ան յսին վրա բե-
 ըաննիդ չի բանաք , որ դուք բոլոր
 եղէմ քիբը ատ ձեր աղանդովը լե-
 ցուցիք . ու անով մեզալ անիրաւ կու-
 ղէք ցուցունել թէ՛ մեք ան մարդուն
 արուսը մտերենք : Ատրոսալ մէկալ
 առաքեալներուն հետ պին տրլին
 թէ՛ պէտք է որ մեք աւելի մյ հնա
 ղանդինք՝ քան թէ մարդու . ու ա-
 նանկ համարձակ խօսեցան յսի վրա ,
 ու իրենց ըրած անօրէնուիր երեսնին
 տրլին , որ անոնքալ առ բաներըս լը-
 սելով նօրէն կատղեցան . ու ալ սկսան
 խօրհուրդ ընել որ առաքեալները
 մեռցունեն : Վայց ան ատենը մէջեր-
 նին գամաղիկէլ ըսած մէկ աաք բիմը ,
 որ օրինագէտ ու խօսքիտէր մարդէր .
 ասիկա ելաւ իրենց խօրհուրդ տրլաւ
 ըսաւ որ՝ ատ մարդիբը թող տրվէք ,
 դուք բան մընէք ատոնց . տեսնե՛նք՝
 թէ որ մարդ կային է ատոնց բռնած
 ճամբաննէ՛ ինքիրեն կըոչընչանա կեր-

Թա, (ինչպէս որ քիչմբ առաջ էլաւ
 Թեղասը, ետեւէն յուդա գալիլեա
 ցին, որ խելմբ մարդիք գլխէ հանե
 ցին, ու ետքը ցիրուցան եղան կորան
 գացին.) հասլա Թէ ըսաւ աստուծ
 մէնէնէնէ՝ գիտնաք որ ատոնք չէք կըր
 նար աւրեր վերցուներ. և անով նմա
 մարտալ կըսեպվիք: Վս գամաղիլի
 ըսածին Թէպէտ ամմէնքը հաւնե
 ցան, բայց այսու նմիւ մէկ ծեծմբ
 քաշեցին առաքելոց, նորէն ասլըս
 պրեցին որ մէյմալ յոի վրա քարոզ չե
 տան, ու անանկ Թողուցին որ եր
 Թան: Վնոնքալ էվիլք ուրախուի
 ցուցուցին ասոր վրա՝ որ յոի համար
 նախասովելու արժանի եղան. ու
 մտիկ չըլին՝ նորէն իրենց քարոզուիլը
 չէին գադրէր կընէին:

ԳՎ: Գ.

Ստեփանոսի պատմութիւնը:

Երբոր ալ օրէ օր շատցան հաւա
 տացեալքը, ասոնց մարմնաւոր
 հոգնալ էվելցաւ առաքելոց վրա.
 ուստի աս բանիս համար ժողովք ը
 րին՝ սահմանեցին որ աշակերտներէն
 եօթը հոգի ընտրեն դնեն, որ ասոնք
 հաւատացելոց մարմնաւոր սխտանա
 ւորութիւր հոգան, ու իրենք բոլոր
 հոգեօրին և քարոզուէ հետ ըլլան:

Ու

Աւստինք էին ան ընտրելիւսնէրը ,
 ստեփանոս , փիլիպպոս , պրոքորոն ,
 նիկանովրա , տիմոթէա , պարմենա ,
 նիկողայոս : Աս եօթը հագիիս մէջը
 (որ սարկաւաք ըսվեցան ,) գլխաւո-
 ըր ստեփանոս , մէկ բարի ու հոգւոյն
 սբյ շնորքով լցված մարդմընէր , որ
 անոր ձեռքովը շատ հրաշքներ
 կընէր , ու քարոզուիւ և վիճարանու-
 թիւ անանկ կըրպասանձեցունէր հը-
 ըկայքը , որ ալ ճար չունէնալով ա-
 նոր դէմ զուրուցել , սկսան վրան
 զրպարտուի (ցի իֆտիրա) ընէլ թէ
 ինքը ան ու մովսէսի դէմ միշտ հայ-
 հոյանք կըխօսի : Անանկ բռնեցին
 զինքը քհնյասպետին առջևը դատաս-
 տան քաշեցին . երկու սուտ վկայ
 գրին , որ կըսէին թէ մենք լսեցինք
 որ աս մարդըս կըսէր թէ յսնազով
 բեցին աս տեղըս պիտի կործանէ , ու
 մովսէսի մեզի տըված օրէնքը պիտի
 փոխէ : Վհնյասպետնալ երբոր հար-
 ցուց իրեն թէ անանկ է մի . անատե-
 նը ստեփանոս բերանը բացաւ ու
 շնորհալի կերպով սկսաւ իրենց տեղ-
 նիտեղը երկան անաշունչէն ցուցու-
 նէլ թէ իր ըրած քարոզուիւ յսի վրա
 ճշմարիտ ու շիտակ է , ու երեսնին
 տըվաւ հրէից ազգին խտաւարտուիւ
 և չարուիւ , որ անչափ սբ մարդարե-
 նէր հալածեր ու մեռցուցեր են , որ

ամմէնը քնի գալուստը կըմարդա-
րէանային , ու ետքը եկան անալ
մատնեցին սպաննեցին :

Աս բաներըս խօսելէն ետե՛ ստեփա-
նոս երբոր դէպ՛ի երկինքը նայեցաւ
ու ըսաց . ահա երկինքը բացված՝ կը-
տեսնեմ որ՝ յսը ւնյ աջ դին կեցեր է .
լսողները իբր թէ՛ ւնյ դէմ հայհոյանք
ըրած իսկս անկաճ՛նին գոցեցին , ու
կանչվըռտելով կատղած վրան վազե-
ցին բռնեցին . ու շուտմը քաղքէն
դուրս հանեցին՝ ըսկսան զինքը քար-
կոծել : Ան հրէից մէջը մէկ մարդ-
մընալ կար սաւուղ անունով (որ ետ-
քը պօղոս ըսվեցաւ՝ ու ինքնալ առա-
քելոց կարգը մտաւ ,) ասիկայալ ան
Ժմիլը անանկ թշնամի էր հաւատաւ
ցելոց որ՝ ան ստեփանոս քարկոծող
ներուն վրայի լաթերնին՝ ինքը առեր
կըբռնէր , որ անոնք հանգիստ բա-
ներնին տեսնան : Արբոր այսպէս կը-
քարկոծէին , ստեփանոս կրկանչէր
ու կըսէր՝ ւոր յս հոգիս քեզի կըլյանձ-
նեմ , դո՛ւն առ : Ատեալ հոգին տա-
լու ատենը ծունկ չոքեցաւ ու ամուր
ձանով կանչեց՝ ւոր ասոնց ըրածը՝
մեզք մի սեպեր : ու աս ըսածինպէս
անտեղը ինկաւ վախճանեցաւ : Ատ-
քը բարեպաշտ հաւատապեալքը ե-
կան , ու ողբով լացով մարմինը ան-
կէց վերուցին՝ տարին թաղեցին :

ԳՎ . Ե .

Սիճոն Տոգը Էլնուղովի . Կերբիսին Կաաաաա
 Ետալ ԷլԼԼա :

Քրէանները ստեփանոս մեռցունէ
 Էն ետե՛նորէն անանկ սաստիկ
 հալածանք հանեցին հաւատացելոց
 վրա , որ աշակերտներէն շատը եղէ
 մէն ելան՝ աստին անդին ցիրուցան ե
 դած այնպէս իրենց քարոզութիւնն կը
 նէին : Ըստնցմէ մէկնաւ փիլիպպոս
 ըսած՝ սամարացոց քաղաքը դնաց քա
 ըողելու . ու հոն հրաշքներ գործե
 լով , և ցաւադարներ բժշկելով՝ շատ
 մարդ դարձուց մկրտեց՝ հաւատացե
 ըրաւ : Ըստ սամարացոց մէջը սիմոն
 անունով մէկ կախարդ մարդ մը կար ,
 որ իր կախարդական գործքերովը
 մեծ անուն ունէր մէջերնին . ասի
 կայալ հոնտեղը մկրտարութեամբ , ու
 փիլիպպոսի քովէն շէր զատվէր , և ա
 նոր ըրած հրաշքները տեսնալով շատ
 կը զարմանար : Ըն առե՛նները պետ
 ըոս ու յովհաննէս առաքեալներնալ
 սամարիա եկան , որ մկրտածներուն
 (ինչպէս կըսեն՝ դրոշմ ընելով ,) հո
 գին սք տան : Սիմոն մոգը տեսնե
 լով որ աս առաքեալները ձեռով ընին
 մարդու վրա դրնելով՝ հոգւոյն սք
 շնորհքը յայտնի կերեակոր մկրտե

Լոյ վրա , ինքնալ հանեց անոնց ըս-
 տակ տրվաւ ըստ որ իրենալ աս իշ-
 խանուիս տան՝ որ որուն վրա ձեռքը
 դնէնէ՝ ան հողին օք առնէ : Աետրոս
 առաքեալնալ խիստ սրդողելով տը-
 ված ըստակը երեսը զարկաւ ու ը-
 սաւ . քու ըստակըդ քեզի հետ երթա-
 կորսըվի , որ կարծեցիր թէ նոյ սար-
 դւը ըստակով պիտի գնես . դուն աս
 բանիս մէջը մասն ու բաժին չունիս ,
 որովհետեւ սիրտըդ նոյ հետ շիտակ
 չէ . ուստի աչքդ բնոյ ասպաշխարէ՝
 որ նոյ քու մեղացդ թողուի տա :
 Անկէ ետքը հրեշտակ նոյ փիլիպպո-
 սի հրամայեց որ՝ երթա եղէմի գաղա-
 քաղքին ճամբուն վրա : Փիլիպպոս-
 ալ հոն հասածինպէս՝ տեսաւ որ կառ-
 քով մէկ ներքինիմը կերթարկոր , որ
 եթովպացոց թագուհին գանձա-
 սյետն էր՝ որ եղէմ ուխտ էր գացեր ,
 ու փիլիպպոս հողւոյն օքյ տրդմամ-
 քը ասոր քովը մօտեցաւ , տեսաւ որ
 անիկա եսայի մարգարէին գիրքը կը
 կարդար . հարցուց իրեն թէ կարդա-
 ցածըդ կը հասկընամ մի : Անալ ըսաւ՝
 ինչպէս պիտի հասկընամ ինչվան որ
 մէկը ինձի չիմեկնէ : ու փիլիպպոսի
 աղաչեց որ ելլէ քովը նստի : Ան կար-
 գաւ որ ու թքը անոր կարդացածը ե-
 սայի մարգարէին ան խօսքն էր , որ
 քնի վրա կըսէ թէ՝ մէկ ոչխարի ծըպէս
 զին .

զինքը մօրթեւու տարին, ու մէկ քա-
 ռիմըպէս իր բուրդը կտրողին առջևը
 բերան չիբացաւ ձան չիհանեց՝ ևն :
 Աստի ներքինին փիլիպպոսի հար-
 ցուց թէ՛ մարգարէն առ բանքս որուն
 համարըսերէ : Փիլիպպոսու անժա-
 մանակը սկսաւ տեղն՝ իտեղը քժի վը-
 րա իրեն քարոզ տալ՝ ու քրիստոնէա-
 կան հաւատքը սորվըցունել : Ատքը
 ճամբան տուաջ էրթալով երբոր մէկ
 ջրիմը քով հասան, ներքինին ալ կա-
 տարեալ սրտով հաւատալով քնի, ա-
 ղաչեց փիլիպպոսի որ զինքը մկրտէ :
 Ահ հոնտեղը մըկըրտըվելէն՝ և հողին
 նըալ վրան ինջնալէն ետե, հրեշտա-
 կը յանկարծակի քովէն փիլիպպոսը
 յափշտակեց վերցուց՝ ուրիշ տեղ տա-
 րաւ որ քարոզէ : ու անանկ ներքի
 նինալ ուրախու թի փառք տալով նյ
 էլաւ իր ճամբան քնաց :

ԳՎ : Թ :

Սասնադի կ՛մ պօղոս առաքելուն դարձումը :

Անատենները սաւուղը ինչնյս վերը
 ըսինք՝ ամմէնէն աւելի մովսիսա-
 կան օրինաց ջատագով ըլլալով, սաս-
 տիկ ետեէ էր քնի հաւատացեալնե-
 րը հալածելու : ուստի երբոր իմա-
 ցաւ թէ հաւատացեալքը քամասկոս
 քաղաքը փախած՝ հոն շտոցերեն,
 Էղէմ

Եղէմ քչոյապետէն թուղթ (յի Ֆէր
մանմը) հանել տրվաւ, ու ինքը ա
ռաւ ելաւ որ հոն երթա՝ աս հաւա
տացեալները բռնէ կապած Եղէմ
բերէ: Բայց ճամբան երթալնինի
երթորալ դամասկոսի մօտեցաւ, մէջ
մալ տեսաւ որ յանկարծակի երկին
քէն մէկ սաստիկ լոյսմը ինջած չորս
դին պատեց՝ ու զինքը ձգեց գետինը
զարկաւ. ու անկէց ասանկ ձանմը
լսեց, սաւ ու զ սաւ ու զ դուն իս ինչու
կը հալածես: Սաւ ու զնալ սոսկալով
հարցուց թէ՛ ի՞նչ դուն ո՞վ ես: Բո
րէն իրեն ձան եկաւ թէ՛ ես յս՛նալ
զովրեցին եմ, որ դուն իս կը հալա
ծես: Սաւ ու զալ հարցուց՝ ի՞նչ
կուղես որ ես ընեմ: Բնալ ըսաւ՝
նոք ելիր կայնէ քչքը դնա, ու հոն
քեզի կըսվի թէ ինչ պիտոր ընես: Սա
ւ ու զի հետ եղած մարդիքնալ զար
հուրած մնացերէին՝ չէին տեսներ թէ
խօսողը ո՞վ էր: Բս որ եղաւ՝ սաւ ու
ղը այնպէս կուրցաւ որ՝ աչքները բաց
բան չէր տեսներ. ուստի հետի մար
դիքը իրեն ձեռքէն բռնած դամաս
կոս քաղաքը տարին զինքը: Աւ հոն
անանկ կուր՝ սիրարը կոտրած իրեք
օր անօթի կենալէն ետքը, ան հրա
մայեց անանիա ըսած աշակերտին
մէկին՝ որ դամասկոս կը լլար, որ եր
թա սաւ ու զը գտնէ՝ բժշկէ ու մըկը
տէ

տէ զինքը : Վնանիան առջի բերանը
 վախցաւ՝ ետ կեցաւ չուղեց երթալ ,
 դիտնալով որ ինչպէս հաւատացելոց
 թշնամի մարդ է սաւուղ : Վայց ան
 յորդորեց ինքը՝ թէ դնա՞մի վախնար
 ես ան մարդը ըսաւ առերեմ ինծի ,
 որ իմ անունս բոլոր աշխարք պիտի
 քարոզէ , ու ինքնալ ինծի համար
 շատ շարչարանք պիտի քաշէ : Վնա
 տենը անանիան եկաւ զինքը գտաւ ,
 ու ձեռքը վրան դրաւ ըսաց , սաւուղ
 եղբար՝ ար յոր որ ճամբան քեզի եր
 ևցաւ՝ ան իս խրկեց որ քու աչվրնե
 ըրդ բժշկելի ու հոգւով սբով լեցվիս :
 Վս որ ըսաւ շուտմը սաւուղի աչվրնե
 ըէն կճէ պիպէս բան թափեցան , որ
 ալ սկսաւ տեսնել . ու ելաւ մկրտը
 վեցաւ : Վնկէ ետե սաւուղ հաւա
 տացելոց մէջը մտաւ . ու շուտմը ինք
 նալ սկսաւ քարոզել , ու հրբխոց դէմ
 հակաճառուի ընել ցուցունել թէ՛
 յս քս ճշմարիտ մեսիան է . անանկ
 որ՝ ով որ կրտեսներ , ու կրտեր՝ կը
 զարմանար թէ աս մարդս հաւատա
 ցեալները հալածելուն տեղը՝ ինչ
 պէս հիմա ինքը անոնց հաւատքը ա
 ռեր կը քարոզէ : Վնոր համար անոնք
 ալ անչափ կատուեցան իրեն դէմը՝
 որ կուղէին սպաննել , թէ որ աշա
 կերտները գիշերանց զինքը դամա
 կոսէ եղէմ չի վախցունել իննէ : Վա

ւուղալ երբոր տասնկնորէն Եղէմ
 դարձաւ՝ ու հաւատացելոց մէջը ու
 ղեց մտնել, առջի բերանը անոնք
 բանը չի գիտնալով՝ իրմէ վախցան .
 ինչպէս որ բառնաբաս տշակերտը ա
 ուս զինքը առաքեալներուն քովը
 տարաւ, ու տեղն՝ ի տեղն հասկըցուց
 որ ինչպէս յս իրեն երեցեր է, ու հե
 տը խօսեր է . ու ինքնալ դամասկոս
 ինտոր քարոզուի կրնէ եղեր : Ատքը
 սաւուղ Եղէմալ սկսաւ համարձակ
 յս քարոզել, ու հրէից հետ հակա
 ճառու թի ընել : Ասոց քիչմը օրէն
 ետե՛ երբոր իմացան հաւատացելքը
 որ հրէաները հոնալ մէկտեղ խօսք
 դրերեն որ զինքը մեռցունեն, ան
 կէցալ փախուցին տարսոն քաղաքը
 խրկեցին :

ԳՎ : Լ :

Առանելիս հարեարադեմին դարձումը :

Պետրոս առաքեալը աս ժամանակ
 լիւդիս ու յուպպէ ըսած քաղաք
 ները կը քարոզէր, ու բժշկու թիներ
 կրնէր . և ասոնց մէջը մէկ ու թը տար
 վան անդամալուծմը՝ եննա ըսած,
 բժշկեց օտք հանեց . ու մէկ բարե
 պաշտ հաւատացեալ կնիկմը տար թ
 թա անունով՝ որ հիւլընտցեր մեռեր
 էր, հրաշքով ողջընցուց : Անատե
 նը

նը կեսարիա պաղեստինացոց քաղա-
 քը՝ հարիւրատետմը (քի իւղպաշիմը)
 կար կուռնեւիոս անուսով. որ թէ-
 պէտ հրէայ չէր՝ այլազգի էր, բայց
 մէկ բարեպաշտ ու անձամբ մարդ-
 մը ըլլալով՝ անպակաս ողորմուի կու-
 տար, ու ատենովը իր աղօթքը չէր
 թողուր կրնէր: Աստի մէկ օրմը ա-
 սիկա աղօթք ընելինի՛նի՝ հրեշտակ այ
 երևցաւ իրեն ու ըսաւ թէ՛ քու ա-
 ղօթքդ ու ըրած ողորմուիներդ այ
 ընդունելի եղան. անոր համար յոս-
 պէ քաղաքը մարդ խրկէ՛ ու անկէց
 պետրոս առաքեալը կանչէ, որ գա
 քեզի սորվըցունէ թէ՛ ինչ պիտոր ը-
 նես որ փրկվիս: Առունելիոսալ շուտ-
 մը իրեք հօգի իր ծառաներէն խըր-
 կեց՝ որ երթան պետրոս առաքեալը
 առնեն իրեն բերեն: Անոնքալ եր-
 քոր գացին յոսպէ մօտեցան, անա-
 տենը պետրոս կէս օրվան դէմ տանի-
 քը ելէր աղօթք կրնէր. ու ալ կերա-
 կուրին ատենը ըլլալով որ անօթեցեր
 էր, յանկարծակի մէկ տեսիլքմը տե-
 սաւ՝ որ երկինքը բացվեցաւ, ու ան-
 կէ մէկ կրտաւմը (կի՛ չարշաֆիպէս
 լաթմը) չորս ծարէն բռնած կախած
 առջևը ինջաւ. ու ասոր մէջը կերպ
 կերպ կենդանիներ՝ օձեր ու թռչուն-
 ներ կային: Ապետրոսալ աս բանիս
 վրա զարմացած որ կրնայէր, երկին-
 քէն

քէն ձանմբ եկաւ թէ՛ պէտրոս ելիր
 մորթի ու կէրասոնք : Պէտրոս պա-
 տասխան տրվաւ թէ՛ քաւ լիցի որ ը-
 նեմ , որ ես դեռ իմ բերանըս պիղծ
 բան դրած չեմ : Այտքը մէյմընալ
 ձան եկաւ թէ՛ այսրբած բանը դուն
 պիղծ մի սեպեր , ու ասանկ իրեք
 հեղ ըսելէն ետե՛ վերցաւ անյայտ
 եղև ան տեսիլքը : Աստեսիլքիս վրա
 պետրոսալ որ սկսաւ մտմտալ , անա-
 տենը կուռնեւ լիոսի խրկած մարդիք-
 նալ հոն հասան , ու փնտռելով տու-
 նը գտան՝ եկան իրեն աղաչեցին որ
 ելէ հետերնին դա : Հոգին սքալ
 տուն տրվաւ պետրոսի , որ անանկ ա-
 նոր մէկալ օրը հետը մէկ քանի հո-
 դիմը հրէաներէն առած՝ ելաւ կե-
 սարիա կուռնեւ լիոսի քով եկաւ :
 Աուռնեւ լիոս բոլոր իր ազգականնե-
 րը ու բարեկամները մէկ տեղ ժող-
 ված սր կրսպասէին , երբօր պետ-
 րոս տունը մտաւ , կուռնեւ լիոս առ-
 ջւը վազեց ոտքը ինկաւ : Պէտրոս
 ալ բռնեց ղինքը վերցուց , ինչ կընես
 ըսաւ՝ եսալ քեզիպէս մարդ մընեմ :
 ու ետքը իրեն բացաւ թէ՛ դունալ
 գիտես որ հրէաներուն օրինաց դէմ
 է՝ այլազգիներուն քովը երթալը հե-
 տերնին խառնըվիլը , բայց ան ինձի
 յայտնեց որ այսու հետեւ աս խտրանք-
 ները (յի այլը սէչին) պիտի մեր մէ-

ջը չըլլա . անորհամար եսալ գէ՛մ չի .
 կեցա ելա քովըդ եկա . ուստի ինձի
 ըսէ՛ պատճառն ինչ է որ իս կանչեր
 ես : Առնելիոսալ սկսաւ կարգով
 իրեն երեցած հրեշտակին տեսիլքը
 անոր պատմեց . ու ետքը ըսաւ թէ՛
 ահա մենք ամէնքս քու առջևդ
 ժողվերենք որ քեզմէ լսենք այ հրա-
 մանը : Են ժամանակը պետրոս ա-
 ռաքեալնալ բերանը բացաւ , ու սկը-
 սաւ իրենց տեղն իտեղը յօի քօի վրա
 քարոզել : Ետե տեսնելով որ յայտ-
 նի հոգւոյն աբջ շնորհքնալ անոնց վը-
 րան ինջաւ՝ շուտմը ամէնքը հոնտե-
 ղը մկրտեց՝ քօի հաւատացել ըրաւ :
 Եսանկ աս բանս կատարելէն ետքը
 մէկ քանի օրէն երուսաղէ՛մ որ ե-
 կաւ , հրէաներէն դարձած հաւա-
 տացեալները պետրոսի վրան դայ .
 թակղած սկսան իրեն ծուռ նայիլ
 թէ՛ գացեր այլազգիներուն մէջը
 մտեր է՛ ու հետերնինալ նստեր հաց
 կերելէ : Եայց ետքը իմանալով պե-
 տրոսի աստուծ մէ եղած յայտնու թիր՝
 ու կուռնելիոսի տեսիլքը , ամէնուն
 միտքը շինվեցաւ , սկսան փառք տալ
 այ , որ ասով ցուցուց թէ՛ այլազգի
 կռատաշուններուն մէջնալ կօւզէ որ
 քօի հաւատքը տարածվի :

ԳՎ : Բ .

Պէտքոս առաջելոյն Բանսէն աշխարհէլը :

Անկէց ետքը հերովդէս աղբիսպաս
 ըսած՝ հրէաստանի թգրը՝ ուղե
 լով որ աւելի հրէից աչքը մտնա սի
 բելի ըլլա , հալած ում հանեց հուա
 տացելոց վրա , ու յակոբոս առաքելը
 որ եղբայր տն կըսվէր՝ բռնեց դու
 խը կտրել տըվաւ : Ատքը տեսնելով
 սրաս բանս հրէայք շատ հաւնեցան ,
 ետեւէն պետրոս առաքեալնալ բռն
 նել տըվաւ բանտը դրաւ , որ զատ
 կէն ետեւ անալ սպաննէ : անոր հա
 մար բոլոր հաւատացեալքը աղօթք
 կընէին որ անձ զինքը խալըսէ : Այաւ
 ան դիշերնոր ալ առտըվանց հերով
 դէս սիտի բանտէն հաներ մեռցու
 նէր . ու պետրոս շղթաներով կասած՝
 սյահապանները չորսդին առած կը
 քընանար , մէկ լուսաւոր հրէշտակ
 մը եկաւ պետրոսի քով ու մշտելով
 զինքը արթնցուց ըսաւ՝ շուտ ըրէ ե
 լի՛ր կայնէ : անատենը յանկարծակի
 բոլոր շղթաները վրայէն արձըկվե
 ցան դեռինը ինկան : հրէշտակնալ
 ըսաւ՝ գօտիդ կասէ հողաթափներդ
 հագիր՝ լաթըտ վրատ առ , ու ետեւս
 եկոր . պետրոսալ զարմացած շիո
 թած չէր դիտէր թէ աս իրաւ բանէ
 մի՛

մի՛ թէ երամ ի , ու ան պահասաննէ
 բուն մէջէն անցնելով հրեշտակին ե-
 տեէն կերթար : երբոր բանտին եր-
 կըթէ դուռը հասաւ , անալ ինքիրեն
 բացվեցաւ , ու դուրս ելած ինպէս՝
 հրեշտակը քովէն աներեւոյթ եղաւ :
 Ընտանիքը պետրոսի ալ խելքը վրան
 եկաւ , իմացաւ որ՝ ան հրեշտակ խըր-
 կեց որ զինքը խալտէ , ուստի այ փառք
 տալով՝ ելաւ ան տունը եկաւ , ուր
 որ հաւատացեալքը մէկտեղ ժող-
 ված իրեն համար աղօթք կընէին իորս
 Կուռն որ զարկաւ , շուտմը մէկ ա-
 զախինմը վազեց որ նայի : ու երբոր
 լեց ձանէն ճանչցաւ թէ պետրոսն է՝
 ալ ուրախուէն շփոթած՝ դուռը չի-
 բացաւ՝ ներս վազեց ըսաւ թէ պետ-
 րոսը դուռնէ : Ընտնքալ սաստիկ
 զարմանալով ու ամենեւին կարծիք
 չունենալով քա՛ խենթեցար ըսին .
 պետրոս անդին դուռը ափ առեր կը-
 զարնէր . ետքը՝ ինչ և իցէ վազեցին
 բացին , ու երբոր զինքը տեսան՝ ա-
 մէնքը պաղեցան մընացին : Սկտրոս
 ալ իրենց այ ըրած հրաշքը պատմե-
 լէն ետքը՝ եղէմէն ելաւ գնաց կեսա-
 թիա քաջվեցաւ : Բայց առտըվանց եր-
 բոր հերովդէս պետրոսը ուղեց , ու
 չի գտաւ նէ՝ պահասանները սպան-
 նեց , վրանին անանկ կարծիք երթա-
 լով թէ՛ իրենք փախուցած ըլլան :
 Գ՛ :

ՊՅՈՂՈՍ ԽՈՒՍԻԷԼՈՅԻՆ ԲԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԵՐԸ :

Ստեփանոսի հալածման ատենը, ինչպէս ըսինք՝ շատ հաւատացեալներ Եղէմէն ելան աստին անդին ցրվեցան . ասոնցմէ անտիրք քաղաք նալ գնացին , ու հոն կամաց կամաց շատ մարդիք վասարկեցան , անոր համար ետքը բառնաբաս աշակերտնալ ելաւ հոն գնաց , որ ինքնալ շատ պրտուղ բրաւ : Ատքը տարտն քաղաքը գնաց , անկեց առաւ հետը բերաւ սաւուղը կմ սաւղոսը , ու երկուքը մէկտեղ տարիմը շափ անտիրք քարոզելով խեղճը հոգի շահեցան այլադգիներէնալ . ու աս քնի հաւաց տացեալները հոնտեղը պինտ առաջ Վերիստոնեայ ըսվեցան : Անկէ ետեմէկ օրմը հոն աշակերտները մէյտեղ աղօթք որ կրնէին , հոգին սք յայտնեց որ՝ աս երկուքս բառնաբաս ու սաւղոս ելլեն կռապաշտից երկիրնելը քարոզուի երթան : ուստի իրենք ալ առաջ՝ նաւով կիպրոս (ցր խըպարդ) գացին , ու հոն սկսան քարոզել շատ հոգիք շահել : Կիպրոսի մէջ պափոս քսած քաղաքը մէկ կախարդ սուտ մարդարէմը կար բարեյեսու անունով , ասիկա իր խաբէ բայուիտ վը

վը ետևէ էր ինկեր՝ որ սերդի մօզոս
 լսած փխկ բղեշխին (կմ՝ վէզիր քեա
 հիասին) հաւատքէն հանէ, որ սա-
 ղոսը ինքը դարձուցեր քրիստոնէայ
 էր ըրեր, (ու ինչպէս կրսեն՝ անկէց ա
 նոր անուէնալ փոխվեցաւ՝ ետքը պօ-
 ղոս ըսվեցաւ) : Վ՝ նոր համար պօղոս
 առաքեալը յանդիմանելով ան կա-
 խարդը ըսաւ՝ ով խաբէբայ սատա-
 նայի սրդի, որ միշտ ետևէ էս՝ որ այ
 շիտակ ճամբան ծրաես. ուստի այ
 պատիժը վըրատ ըլլա՝ որ կուրնաս
 ու լուս շիտեմնես ինչվան որ խեւքը
 գլուխըդ գա : Աւ ըսածինպէս եղաւ
 շուտմը կուրցաւ. սերդի իշխաննալ
 աս հրաշքըս որ տեսաւ՝ աւելի հաս-
 տատվեցաւ իր հաւատքին վրա :
 Ատքը պօղոս բառնաբասի հեա կիս-
 ըոսէ ելաւ անտիօք պիտիդեայ ըսած
 քաղաքը եկաւ, ու հոն հրէից սինա-
 կոկան մտաւ քարոզելու : Արքոր
 ասնք շընդուէնեցան իրեն քարոզու-
 թիր, ու մանաւանդ անտեղի կա-
 պաշտներնալ ոտք հանեցին որ քաղա-
 քէն հալածեն դուրս ընեն, իրենք
 ալ անկէց ելան իկոնիոն եկան. ու
 հոնալ հրէից ձեռքովը հալածվելով՝
 նորէն փախան լիւսարա գային : Վ՝
 տեղըս պօղոս՝ մէկ մօրէ ծնած կաղ-
 մարդումը հանդըպեցաւ, որ սիրով
 մտիկ կըներ իր քարոզութը, պօղոս-
 ալ

ալ ան կա ապաշտ ժողովուրդոց առջևը
 ասոր կանչեց՝ ու ըսաւ , քեզի կըսեմ
 ան մերոյ յօի քօի անուհովը , որ ել-
 լէս ոտքի վրա շիտակ կայնիս : ու ա-
 նանկ շուտմը մարդը բժշկովեցաւ՝
 ելաւ . վազելով կը քալէր : Վ.ս հը-
 րաշքսոր տեսան ան կա ապաշտները՝
 կարծելով թէ բառնաբասը ու սո-
 զոսը իրենց կուռքերն են , զարմանա-
 լով սկսան կանչել թէ՛ անները մար-
 դու կերպարանքով երկինքէն ինջեր
 եկերեն : ու շուտմը իրենց քուրմը կի՛
 կուռքերուն քահանան վազեց հոն
 տեղը կովեր բերաւ , որ աս առաքե-
 լոց առջևը զոհ մատուցանէ : Վ.ն ալ
 տենը սոզոս ու բառնաբաս սրդողե-
 լով՝ վրայի լաթերնին պատուեցին , ու
 կանչվըռտելով կըսէին թէ , մարդ իք
 ատ ինչ է որ կընէք . մենք ալ ձեզի
 պէս մահկանացու մարդ ենք , որ ե-
 կեր ձեզի կըքարոզենք որ՝ այդպիսի
 փուճ բաները թողուք , ու դառնաք
 կենդանի անը ճաշաք , որ աս բոլոր
 աշխարքս ինքը ըստեղծեր է : Վ.սանկ
 ըսելով ճորով դադրեցուցին ժողովուր-
 դը՝ որ զոհ չի մատուցանեն :
 Վայց ան մէկալ ըսած քաղաքներուն
 հրէաները երբոր խմացան թէ՛ հոս
 առաքելները քարոզելով ժողովուրդ-
 կըշահին կոր , եկան՝ ու այնչափ ըրին
 տրդեցին ժողովուրդը , որ քարկոծե-
 լի է

լով

լով որ տան ջերով անանկ քաղ քէն դուրս
 ըրին պօղոս առաքելալը : Անալ նորէն
 բառնաբասի հետ անկէց ելաւ ուրիշ
 շատ յունաստանի քաղաքները պըտը
 տելով քարոզեց , ու ամմէն տեղ մար-
 դիք դարձուց քրիստոնեայ ըրաւ :
 Աստեհներըս հաւատացելոց մէջը
 մէկ կռիւ մը վէճ մը ինկաւ , որ հրէա-
 ներէն դարձածները՝ այլազոյ իներէն
 դարձածներուն կրսէին թէ՛ ինչվան
 որ դուքալ մովսիսական օրինացակո
 չի թլփատվիքնէ՛ չէք փրկըվիր ուս-
 տի պօղոս ու բառնաբաս եղէ մխրկե-
 ցին , որ մէկալ առաքելոց հետ աս բա-
 նիս վրա մտմտան խօսքը կըտրեն : Ա-
 նանկ երբոր ժողով եղաւ , ուրիշ
 բաներու հետ ան ալ սահմանվեցաւ
 որ՝ կռապաշտներէն դարձածները չի
 թլփատվին : ու ետքը նորէն պօղոս
 անտիոք դարձաւ :

ԳՎԺ .

Պօղոս առաքելոյն քարոզութի պատճառով
 բաշած նեղութիւները :

Անկէ ետքը պօղոս շիղայի հետ նա-
 րէն քաղաքէ քաղաք քարոզելով ,
 ու շատ մարդիք դարձունելով , ան-
 յայտնեց իրեն որ յունաստան մակե-
 դոնիայի կողմերը երթա քարոզէ :
 Հոս պատահեցաւ որ մէկ դիւնաճօր
 ի՛ր

աղախինսն՝ քանի անգամ որ ճամբան
 պողոս իր աշակերտներուն հետ մէյ-
 տեղ կը տեսնէր՝ ասոնց եռուէն կրկան
 չէր թէ, աս մարդիքս այ ծառաներն
 են՝ որ ձեզի փրկուէ ճամբան կըքա-
 րողէն: Մէկ օրմը պողոս դարձաւ սա-
 տանային ըսաւ՝ յսի քոն անունովը
 քեզի կը հրամայեմ որ առկէց ելլես:
 ու շուամը դէր անկէց ելաւ՝ ազա-
 տեցաւ կնիկը: Վսոր վրա շատ սրդո-
 ղեցան անոր տիրվրտանքը. պիտձան
 որ՝ ասիկա սատանային տըրդ մամբը
 քաղտուկ բսներ իրենց կը զուրու-
 ցէր. ու իրենքալ անով ըստակ կը-
 վաստըկէին: ուստի տեսնալով որ ի-
 րենց շահը կը տրեցաւ, իրենքալ պո-
 ղոսը ու շիղան բռնեցին դատաւորին
 տարին թէ՛ աս մարդիքս եկեր շիո-
 թու թի կը ձգեն մեր քաղաքը, նոր
 հաւատք մեզի կը քարողեն: ու անանկ
 չարաչար ծեծելով առաքելները՝ ոտ-
 վրնին կոճեղը (քի թամբու խը) զար-
 կած բանտը դրին: Վայց կէս գի-
 շերուն երբոր առաքելները ելեր ա-
 ղոթք կրնէին, յանկարծակի բանտը
 շարժմը եղաւ՝ ու բոլոր դռները բաց-
 վեցան. ու իրենցալ վրայի կապերը
 արձկվեցան: Վանտին վերակեցուն-
 ալ անկէց որ արթընցաւ՝ ու տեսաւ
 որ բանտին դռները բաց են, կարծե-
 լով որ բանտարկեալները փախերեն,
 ինք.

ինքնալ յուսահատուէն երբոր թա-
 րը քաշեց որ զինքը ըսպաննէ, պողոս
 շուտմը անդիէն կանչեց թէ՛ ինչ կը
 նեւ, մի վախնար մե՛նք ամմէնքս հոս
 ենք: Ինքնալ ան թմկը ճրագով ներս
 քոզերնին գնաց, ու երբոր տեսաւ
 իրենք, և իմացաւ ան եղած հրաշքը,
 ահով դողով առաքելոց ոտքը ինկաւ.
 ու ետքը առաւ անոնք մեծ արանքով
 իր տունը տարաւ, ու վրանին վլանաւ
 լով սրբելով, ինքնալ բոլոր իր տնով
 տեղովը ան գիշերը մկրտաբլեցաւ.
 քրիստոնէայ եղաւ: Առտրվանց կա-
 նուխ երբոր դմւրները բանտը մարդ
 խրկեցին որ ալ աղատեն իրենք. պո-
 ղոսալ անատենը իրենց պախն տը-
 վաւ թէ՛ մեզիպէս ազատ հռոմայե-
 ցի գրված անմեղ մարդիքը՝ հրապա-
 րակաւ (իմ հաշիսին առջևը) ծեծե-
 լով բանտը դրին, ու հիմա գաղտուկ
 կը հանեն. ատանկ չըլլար ըսաւ, հա-
 պա թող իրենք գան իրենց ձեռքո-
 վը հանեն: Անոնքալ իմանալով որ
 հռոմայեցի են եղեր, շատ վախցան,
 ու ետքը եկան թողուի ինդրելով ա-
 ղաչեցին որ ելլեն անկէց երթան:
 Ատքը պողոսալ իր ընկերներովը ան-
 կէ ելաւ թեսաղոնիկէ (իմ սելանիկ)
 եկաւ, ու հոնալ շատ մարդիք շահե-
 ցաւ: Բայց առ տեղի հրէաներնալ
 վրան նախանծելով, ու ինքը քաղքե

քաղաք հալածելով, վերջը գնաց պո-
 ղոս աթենք (քաղաքին) քաղաքը ին-
 կաւ : Աստեղս փիլիսոփաները հե-
 տաքրքրուք վրան թափեցան՝ որ իր
 ըրած քարոզու թիր լեն . պողոսալ
 թէպէտ իրենց ինչպէս պէտք էր նե-
 խօսեցաւ , բայց քիչ մարդ շահե-
 ցաւ . որ անոնցմէ մէկնալ դիմնէսիոս
 արիսպադացին եղաւ : Ատե աթէ-
 նէ ելաւ կորնթոս գնաց . ու հոն
 ալ տարի ու կէս կենալով շատ մարդ
 դարձուց քրիստոնէայ ըրաւ , մանա-
 ւանդ հասարաշտներէն քան թէ հը-
 րէաններէն . որ թէպէտ իրեն դէմալ
 կեցան ու գաղիոն ըսած փիլիսոփայ
 խին մատնեցին , բայց ետքը խախտ
 եղան բանմը շիկրցան ընել : Ատե
 անկէցալ ելաւ պողոս , ու աստիս ան-
 դին շատ տեղ պըտըտելով ու անդա-
 դար քարոզելով՝ նորէն յունաստան
 դարձաւ՝ եփեսոս քաղաքը գնաց : Ա-
 հոն երկու տարիէն աւելի կեցաւ .
 ու քարոզու թէք և հրաշքներ գործե-
 լով էլ լըք պառուղ ըրաւ . անանկ որ
 պողոսի քրտինքը սրբելու թաշկինա-
 կը (քաղաքին) կի վարչամակը՝
 երկոք կըտանէին ցաւագարներուն
 կի զիւնահարներուն կըդայցունէիննէ
 անով կըբժշկըվէին : Աս քաղաքս մէկ
 սկեա ըսած հրէայ քհնյապետիմը
 եթը տղաք կային , որ երդմեցու-
 ցիւ

ցիչ կրտսէին՝ մարդէ դե հանելու ե-
տեէ էին . ասոնք պողոս առաքելոյն
նայելով որ յօի անունովը դե կը հա-
նէ կոր , իրենքալ յանդգնեցան ու-
ղեցին որ անանկ բնեն : Աստի մէկ
հեղմը երբոր դիւհասարի ըսին թէ՛
ձեզ կերդ վընցունենք յօի անունովը՝
որ պողոսը կը քարոզէ . շուամբ ան դի-
ւհասարը պիտն տըվաւ , յոր դիտեմ ու
պողոսնալ կը ճանչնամ , բայց դուք սի-
էք ըսելով՝ կատաղու թք ասոնց վրան
վաղեց , ու անոնց երկուքը բռնեցա-
նանկ չարչարեց որ՝ ճորով մերկ ու
վիրաւորած տնէն դուրս գլուխնին
փրցուցին ձեռքէն փախան ազատե-
ցան : Ասոր վրա բոլոր ժողովուրդը
ասուեցան . ու երկիւղած ու թք կեր-
թային մեղքերնին կրտոստովանէին
ու կախարդական գրվածքնին կրա-
կը կը ձգէին , ու այսպիսի բաներով
քօի հաւատքը ան քաղքին մէջ էլի-
լոք տարածվեցաւ : Այց մէկ դե
մետրիոս ըսած արծաթադործմը որ
կուռքեր կը շինէր , երբոր տեսաւ որ
ասանկ քրիստոնէ ու թի մտնալով ան
կողմերը՝ իր շահը կը դադրիկոր , բո-
լոր իր արվեստին մարդիքը (յի էննա-
ֆը) տըրդեց ոտք հանեց , անչափ ը-
րաւ որ՝ պողոսալ թողուց եփեսոսէ
էլաւ , ու նորէն ան առջի քարոզած
տեղվանքը պըտըտելով , ու աշակերտ-

ները իրենց հաւատքին վրա հաստա-
տելով, ետքը նաւով ճամբա ելաւ
որ երուսաղէմ դառնա :

Գ Լ : Ժ Ը .

Պօղոս Եղէմ կը բռնելէ, ու անկէց հոռճ կեր-
լա՞ որ էր դատաստանը հոն որենց ըլլէ :

Պօղոս երբոր կեսարիա հասաւ, որ
անկէց ալ Եղէմ պիտոր երթար,
հոն տեղը ագաբոս ըսած մէկ աշա-
կերտմը՝ հողւով սքով մրդրէացաւ պօ-
ղոսի վրան՝ թէ Եղէմ հրէաները զին-
քը կասպած կրուսպաշտներուն ձեռ-
քը պիտի մատնեն : Եւ որ լսեցին
անտեղի հաւատացեալքը՝ լալով ըս-
կսան իրեն աղաչել որ Եղէմ չերթա :
պօղոսալ անոնց պինս տրվաւ թէ՛ ես
յ՞նի քնի համար պատրաստ եմ չէ՛ թէ՛
միան բռնըվելու կասովելու, հապա
Եղէմ մեռնելուալ : Աւտի անանկ
երբոր Եղէմ դնաց հասաւ, հրէանե-
րը որ միշտ իր վրա կը նախանձէին ու
կը մըռմուային, մէկ օրմը տաճարին
մէջ պօղոսի վրան թափեցան՝ իբր թէ
հեթանոս մարդ հետը առեր օրինաց
դէմ տաճարը մտուցեր է : ու ասոր
համար կանչվաւ տելով աղմուկով բո-
լոր քաղաքը վրան ժողված՝ ծեծելով
հոն կըսպաննէին, թէ որ հռոմայե-
ցոց դատաւորին մարդը չի պար բըռ-
նու :

նուր ձեռնալընէն առներ : Այսքը եր-
 բոր իր սաստիներովը (յի տաւաճինե-
 թովը) դատաւորին դիմացը որ եւան ,
 այսպէս ամմէնուն առջևը իր ուլ ըլ-
 լալը և բոլոր գլխէն անցածները մէ-
 կիկ մէկիկ կարգով պատմեց , թէ ինչ
 պէս ինքը հրեւոյ ըլլալով անձ հրաշ-
 քով իրեն դարձ տրվաւ , ու խրկեց
 զինքը որ երթաւ աշխարքիս քարոզե-
 մեսիային ճշմարիտ հաւատքը : Իր
 թշնամի հրէաները սա բաներըս լսե-
 լով աւելի կատգեցան , ու մէկ բե-
 բան սկսան դատաւորին դէմ կան-
 ջել թէ՛ այսպիսի մարդը արժանի չէ
 որ աշխարքիս վրա ապրի , հասցա՛ վեր-
 ցուր աշխարքէս : Դատաւորն ալ կու-
 պաշտ ըլլալով ու հրէից ուրինաց բա-
 ներէն չի հասկընալով պողոսի դա-
 տաստանը հրէից քննապետին ձգեց՝
 որ անոր առջևը տեսնուի : Պողոսալ
 աս դատաստանին մէջը երբոր տե-
 սաւ որ անոնց կէսը ստորուկեցի ա-
 ղանդէնէին՝ ու կէսը փարիսեցի , ինք-
 նալ կանչեց թէ՛ գիտնաք որ ես փա-
 րիսեցիի որդի փարիսեցի եմ , որ հան-
 դերձեալ կեանք ու յարուի քարոզե-
 լուս համար՝ ես բռնելով ճիմա՛ ձեր
 առջևը կրդատվիմ կորս : Ես անկ ըսե-
 լով թէ՛ պէտ իր կողմը շահեցաւ բո-
 լոր փարիսեցիքը , որ ըսին թէ՛ աս
 մարդս մեղք չունի . բայց ստորուկե-

յիքը աւելի կատգեցուց, անչափ որ՝
 ալ մէջերնին երգումով խօսք դրին
 որ չուտեն չիսըմեն ինչպան որ պօղոս
 սը մեռցունեն: Աս բանս որ դատաւ
 ւորին անկաճը հասաւ շուտմը անոնց
 մէջէն պօղոսը առաւ, ու զգուշութի
 կեսարիա քաղաքը փելիքս ըսած մեծ
 դատաւորին խրկեց, որ հրէայքը հոն
 երթան՝ ու անոր առջևը պօղոսի դա
 տաստանը տեսնելի: Այրբոր եկան՝
 ու երկու դիէնալ խօսակցաւ, ան ա
 տենը փելիքսնալ իմացաւ որ պօղոս
 անմեղ է, բայց այսու ամի՛ հրէից
 երեսպաշտութի ընելու համար, չազա
 տեց առաքեալը, հասաւ բանոր դրաւ
 պահեց, ինչպան որ ինքը փոխակցաւ՝
 իր ետևէն փեստոս անունով ուրիշ
 դատաւորմը եկաւ տեղը:

Աս փեստոսը երբոր եղէմ գնաց, պօ
 ղոսի թըշնամիները չարութի՛ք դացին
 իրեն աղաչեցին որ՝ պօղոսը կեսա
 ըիայէ վերցունէ եղէմ բերէ. ինչու
 որ՝ մէջերնին խօսք ըրեր էին որ բե
 ընինի՛ ճամբան բռնեն սպաննեն
 պօղոսը: Աայց փեստոս ասանկ չու
 զեց, հասաւ անոնց հրամայեց որ ի
 ընք ելլեն կեսարիա դան, ու հոն
 նորէն իր առջևը պօղոսի դատաստա
 նը տեսնելի: Աս դատաստանիս մէ
 ջը երբոր տեսաւ պօղոս որ փեստոսն
 ալ հրէից երեսպաշտութի ընելով
 զին

զինքը չիազատեր՝ ու բանը կերկրն
 ցունէկոր, ինքնալ հռոմայի կայսե-
 րը դատաստանին բողոքեց ։ ուստի
 բանը անանկ կըտրըվեցաւ որ պողո-
 սը հռոմ խրկէնս Վ՛նկէ ետքը հերով-
 դէսի որդին ազրիպաս ըսած հրէաս-
 տանի Թագաւորը՝ իր կնիկովը ու իշ-
 խաններովը երբոր կեսարիա փեստո-
 սի քով եկաւ բարևելու, փեստոս ու-
 ղեց որ պողոսը ասոնց առջևնալ հա-
 նէ, անատենը պողոս իր անմեղուիը
 ցուցունելով՝ այնպիսի շնորհալի քա-
 ռոզուիմը բրաւ քնի վրա, որ ազրիպաս
 ըսաւ Թէ՛ քիչ մնաց որ իս ալ քրիստո-
 նեայ ընես ։ Վտքը ասոնք ըսկսան
 մէջերնին ըսել՝ Թէ՛ որ կայսերը բո-
 ղոքած չըլլարնէ՛ պէտք էր որ աս
 մարդս ազատվէր ։

Վրբոր պողոսը ասանկ ալ հռոմ խըր-
 կելու որ եղան, մէկ յուլիոս ըսած
 հարիւրապետիմը յանձնեցին, որ նա-
 ւով իդալիա տանի զինքը շատ երկան
 քշեց աս պողոսի ճամբորդուիը խառ-
 նակ ու դէմ հովերուն պատճառովը,
 անանկ որ՝ ետքը մէկ փորձանքաւ որ
 նաւաբեկուեմնալ հանդիպեցան,
 որ ճորով մեւ լիաինէ ըսած կղզին՝ նա-
 ւին մարդիքը խալըսեցան դուրս ե-
 լան ։ Վս կղզիի մարդիքը որ կռա-
 պաշտ էին՝ սիրով ընդունեցան նաւա-
 բեկու Թէ՛ խալըսած ճամբորդները ։

որ պօղոսալ հետերնին էր . ու ան
անձրեին ու ցրտուն առին կրակ ըրին
անոնց՝ որ վրանին գլուխնին չորցու-
նեն՝ տաքնան հանգստանան : Վնա
տենը պօղոսալ կրակին վրա խախ (յթ
չալը չըրի) դնելնին՝ մէջէն օձմբե-
լաւ ու ձեռքէն բռնած խածած կախ
վեցաւ . առ որ տեսան մարդիքը՝ սկսան
ըսել թէ՛ անանկէնէ առ մէկ չարա-
գործմբնէ եղեր , որ ան զինքը ծռ
վաւ ու ջամաքի վրա կուզէ պատ-
ժել մեռցունել : Վայց ետքը պօղոս
շուտմբ ձեռքը կրակին վրա թօթվե-
լունսէս՝ օձը փրթաւ կրակին մէջը
ինկաւ , ու իրեն ամենեւին ղէնմբ չե-
ղաւ : անոր վրա մարդիքնալ խօսքեր
նին փոխեցին , ու նորէն զարմանա-
լով կըսէին թէ՛ աս մեր անձներէն մէ-
կը պիտոր ըլլա : Վս կղզիս պօղոս
իրեք ամիս կեցաւ , ու շատ հիվանդ-
ներ բժշկելէն ետե՛ նորէն նաւ մտաւ .
ու երբոր ալ հռոմ գնաց հասաւ , ան
տեղը եղած հրէաներուն հասկըցուց
իր հռոմ երթալուն պատճառը : Վը
հոն երկու տարիի չափ իր գատաս-
տանին բանը որ երկընցաւ , մէկ ա-
ռանձին տունմբ բռնած՝ ան տեղը
կընըստէր , ու քովը եկողներուն հա-
մարձակ կըբարոզէր ու կըտորվըցու-
նէր քօի հաւատքը :
Վնչվան հոս կըպատմէ գործք առա-
քե-

քելոց գիրքը . որով կը լըմըննա նոր
կըտակարանին պատմութիւն :

ԳՎ : ԺԲ .

Յաւելուած պատմութեան առաքելոց քնն :

Գործք առաքելոց գրքին մէջը՝ որով
հետեւ քնն ան մերոյ առաքելոց
ու աշակերտաց պատմութիւները գը
րած է , որ մենքալ անկէց առած
ինչպէս առ տեղըս պատմեցինք . հի
մա պատշաճ կերեւա որ սբ գրքին ու
րիչ տեղերէն առած՝ քիչմընալ տեղե
կութի տանք անոնց գրվածքներուն
վրա : Ա՛ս ան մեր՝ ինչպէս աւետա
րանը կըսէ , տասվերկու առաքեալ ,
ու եօթանասուընկերու աշակերտի
րէն ընտրեց առաւ . ու իր նոր օրի
նաց հաւատքը պինտ առաջ ասոնց
սորվըցունելով , (որ ասով իրենք՝ նոր
եկեղեցւոյ առջի հիմունքը եղան ,)
հրամայեց որ երթան շորս գին բո
լոր աշխարհըս քարոզեն իր սբ հա
ւատքը : Ատքը տասվերկու առաքե
լոց մէջէն յուգան որ պակսեցաւ ,
անծային կամօքը անոր տեղը ուրիշ
երկուք ընտրվեցան մտան առաքե
լոց կարգը , մէկը՝ մատաթիա , ու մէ
կալը՝ սօղոս , ինչպէս որ վերը պատ
մեր ենք :

Աս բոլոր առաքելոց և աշակերտաց

մէջէն միան ութը հոգին ան ընտ-
րեց, որ գրվածքովալ իրեն քրիստո-
նէական քարոզութիւն թողուն ետքէ
եկող հաւատացելոց, անանկ որ՝ ա-
սոնց գործքը անձաշունչի կարգը ան-
ցաւ : Սինտ առաջ՝ ասոնցմէ չորսը,
յն՝ մատթէոս առաքեալը, մարկոս
աշակերտը, ղուկաս աշակերտը, ու
յովհաննէս առաքեալը՝ բուն յոի քնի
համառօտ վարքը և վղնլտութիւները
գրեցին, ու անոր համար իրենց գրք-
վածքնալ՝ Վեդարան կոչվեցաւ, որ
ըսելէ՝ ուրախական բանի (կիմիւճ-
տէի) գիրք, որ մարդուն կրճանու-
ցանէ՝ իր այ հետ հաշտըվիլը ու փր-
կութիւնը : Արկուքը աս չորս աւետա-
րանիչներէս՝ ասկէ՝ ի զատ ուրիշ բան
ալ գրեցին : Մէկը ղուկաս՝ գործք
առաքելոցը գրեց. որ քնի համբարձ
մանէն ետե՝ նոր եկեղեցւոյ սկզբնա-
ւորութիւնը կը պատմէ, ինչպէս աս վեր-
ջի մասիս մէջը տեսանք : Մէկալը
յովհաննէս՝ իրեք թուղթալ գրեց,
որ առջինին մէջը՝ քնի բանն ան ը-
լալը հերետիկոսաց դէմ հաստատե-
լէն ետե՝ բոլորը սիրոյ կիմեղաայրսի
բուն վրա կը քարոզէ : Վաւ ասոնցմէ
՝ ի զատ Յայտնութիւն գիրքնալ գրեց .
որ ինչպէս կըսեն՝ աւետարանը գրե-
լէն առաջ երբոր աս նք առաքեալը
քրիստոնէութիւն համար պատմոս ըսած

յունաստանի կղզին արտորկեցաւ ,
 անտեղը յայտնեց իրեն ան տե-
 սիւքները . որ բոլորը առակով մար-
 գարէու թի են՝ ինչ որ քնի առջի գա-
 լըստենէն ինչվան վերջի գալուան որ
 պիտոր կատարվի եկեղեցւոյ մէջը :
 Սմանք աս տեսիւքներսալ սբ գրոց
 պատմու թէ ետեւէն դրած՝ կարգով
 կըստամեն . բայց մենք տեսնելով
 որ՝ ըստ ինքեան անոնք եղած պատ-
 մու թի չեն : մէյմընալ որ՝ անանկ ա-
 ռանց մեկնուէ դնելը՝ անպտուղ բան-
 մը մեզի երևնալով , իսկ մեկնուիլը՝
 էվէլք կերկրնցունէր գրվածքնիս .
 (ու անալ շատ անգամ անորոշ պի-
 տորը լար , որով հետե խիստ խրթին
 ու անանկ խորհրդաւոր են ան տե-
 սիւքները , որ ինչվան աս օրըս վար-
 գապետները կըտառասին՝ և անոնց
 բուն մեկնուիլ չեն կրնար տար ,) ա-
 նոր համար մենքալ զանց ըրինք՝ աս
 համառօտուէս մէջը չիդրինք :
 Աւետարանիչներէն՝ ի զատ՝ պետրոս
 առաքեալնալ երկու թուղթ գրեց
 հրէից աղգին հաւատացելոցը , որ
 բոլոր աշխարք ուրիշ կռասպաշտ աղ-
 գերուն մէջը ցրված էին : Աւասոնց
 մէջը կըցուցունէ թէ՛ քնի անօրէնու-
 թիները մարգարէք առաջուց քարո-
 զեցին . ու հոգեշարժ յորդորանքնե-
 րով մեծ ու պզտիկ կըխրատէ՝ որ ամ
 մէն

մէնքը իրենց պարտքը ընեն . ու հե-
րետիկոսներէն զգուշանան , անոնց
խօսքին մտիկ չընեն՝ չիխաբովին : Ա-
նորպէս նաև յակօթոս առաքեալը ,
որ եղբայր ինն կոչվեցաւ , ինքնալ
Թուղթմը գրեց հրէայ հաւատացե-
լոց՝ կերպ կերպ երկան զարմանալի
խրատներով : Ինչպէս իր եղբարը
յուդաառաքելնալ , որ Թադէոսալ
կրտսի . անալ մէկ համառօտ Թուղթ-
մը գրեց ան նոր հաւատացելոցը ,
որ աչվընին բանան չիխաբովին հերե-
տիկոսաց ծուռ վարդապուէն : Ասը
սաճ չորս առաքելոց եօթը Թուղթը՝
Արեոպիտայ ըսվեցան՝ որ կընշանակէ
ընդհանրական . որով հետե՛ ինչ-
պէս կրսեն , աշխարքիս չորս դին ուր
որ հրէից ազգէն հաւատացեալ կար՝
անոնց գրվեցաւ :

Իսկ պօղոս երեքտասան առաքեալը՝
որ աշխարքէ աշխարք պըտըտելով՝
գրեթէ իր բոլոր քարոզուիլ կուսպաշ-
տից ըրաւ , որ ան պիտճուլալ վզնիտ
հեթանոսաց կոչվեցաւ . ասանը չորս
Թուղթ գրեց՝ աստիս անդին մասնա-
ւոր հաւատացելոց եկեղեցիներուն ,
որ մեծ մասը ինքը իր քրտինքովը հե-
մը գրեր հաստատեր էր : Աստի իր
Թղթին մէկը՝ խրկեց հռոմայեցոց ,
երբոր ինքը կորնթոս էր . ու ան
ինչպէս կերեալ , ինքը տուն կուտար՝

ու տերտիսս իրեն մէկ աշակերտը կը
 գրէր: Այլ աս թողթ ուլոս կըջանա ա
 ռաքեալը՝ որ խաղաղէցունէ դարձած
 հրէից ու հաւատացեչ հեթանոսաց
 կռիւը, որ մէյէկու վրա կըսլարծե
 նային՝ ու մէկ զմէկ վար կըզարնէին: Ե
 Այրկու խրատական թուղթալ գրեց
 կորնթացոց, որ ատենով յունաստա
 նի մեծ քաղաքներէն մէկն էր, ասոնց
 առջինը՝ եփեսոսէ կի՛ փիլիպէէ հոն
 խրկեց, ու մէկալը՝ մակեդոնիայէն: Ե
 Երրորդ թուղթը գրեց գաղատա
 ցոց, որ փոքր ասիային (քի անատո
 լուի) մէջը կիյնա. ու աս թուղթը
 հռոմայէ, կի՛ ըստ այլոց՝ եփեսոսէն
 հոն խրկեց: Հինկերորդ թուղթնալ
 հռոմայի քանտէն գրեց՝ եփեսացոց,
 որ հին ատենը եփեսոս՝ ծովեզերեայ
 մայրաքաղաք էր փոքր ասիայի. ու
 տիքիկոս աշակերտին հետ խրկեց ի
 րենց: Ա եցերորդ թուղթը փիլիպէ
 ցոց գրեց, որ մակեդոնիայի (կի՛ ու
 ռումէլի) կողմը մէկ ծովեզերեայ
 քաղաքմընէր, ու ինչպէս կըսեն՝ աս
 ալ հռոմայի քանտէն խրկեց եպափ
 բողիտէս ըսած մէկումը ձեռքովը: Ե
 Աթենքը կողոսացոց գրած թու
 ղթն է՝ հռոմայէ խրկած, որ հին ա
 տենը՝ աս ալ փոքր ասիայի քաղաքնե
 րէն մէկն էր: Աթենքը և իննեքորդ
 թեւաղոնիկեցոց գրած երկու թըղ
 թերն

Թերն են, առջինը աթենա քաղքէն
 խրկած է կըսեն, ու երկրորդը կորն
 Թոսէ կի՛հ հռոմայէ : աս Թեսաղոնի
 կէ ծովեղերեայ քաղաքը՝ հին ատե
 նը մայրաքաղաք էր մակեդոնիա դա
 ւառին, որ հիմա՝ սելանիկ կըսվի :
 Տասներորդը՝ եբրայեցոց Թուղթն
 է, որ ինչպէս կըսեն՝ պողոս իգա
 լիայէ գրեց՝ ու գէտի՛ ի հրէաստան խըր
 կեց հաւատացեալ հրէից, սիրտ տա
 լով իրենց՝ որ հեթանոսաց ու անհա
 ւատ հրէից ձեռքէն քաշածներուն սի
 րով համբերեն : Վաքեալը որ մէ
 կալ ամմէն Թղթերուն գլուխը իր ա
 նունը կըդնէ, միան աս Թղթիս վրա
 չի դներ : Վսոր պի՛ռ ձուր կարելի է Թէ
 ան է կըսեն, որ գիտնալով Թէ ինքը
 նախանձուք ատելի ըլլալով իր աղ
 գին մէջը, անով ըսածնալ մէկալ
 լըսողներուն ընդունելի չըլլա : կի՛
 Թէ՛ ինքը ղինքը աւելի վղպտ հեթա
 նոսաց կըսէր՝ քան Թէ առաքեալ հը
 րէից . անոր համար մէկալ Թղթե
 րուն վրա յայտնի գրեց իր անունը,
 ու ասոր վրա զանց ըրաւ : Տասնը
 մէկ ու տասներկուերորդը՝ տիմո
 Թէոսի գրած երկու Թուղթն են .
 որ իրեն սիրելի աշակերտն էր, ու
 ինքը անիկա եփեսոսի ենյս ձեռնադ
 րեր էր : ասոնց մէկը մակեդոնեայէ
 գրեց, ու մէկալը հռոմայէն, Տա
 վի.

վերեքե՞րդ Թուղթը տիտոսի գրեց ,
 որ ասալ իրեն աշակերտն էր , ու ին-
 քը ե՞նդկա ըրեր էր կրետացոյ (ցի կե-
 րիտի) : և աս Թուղթըս իրեն խրկեց
 նիկոպոլիս ըսած մակեդոնացոյ քաղ-
 քէն : Տասնըչորսե՞րդ վերջին Թուղ-
 Թը՝ գրեց իր իիլլիմոն ըսած բարեկա-
 մին , անոր օնեսիմոս ծառային սլատ-
 ճառով , որ յանցանք ըրած տիրոջը
 քովէն փախեր հօմ եկեր էր , սյօ-
 ղոս ալ ինքը խրատով ճամբա բերե-
 լով , անիկա աս Թղթովքս նորէն իր
 տիրոջը կըյանձնէ : Աս սյօղոս առա-
 քելոյն գրած տասնըչորս Թղթերուն
 մէջը՝ բոլոր քրիստոնէական հաւա-
 տոյ ուսումք , ու բարոյական և հօ-
 գևոր վարդապետուիք այնպիսի զօ-
 րաւոր կերպով գրած է , որ կարգա-
 ցողին միտքը կըկապվի . մանաւանդ
 անոր վրա յայտնի տեսնելով այ մե-
 ծագործութիւր , որ իրեն հաւատքը
 հաւածողը՝ ու իր անունը հայհոյողը ,
 անանկ քարոզուի ընէ աւետարանին
 վրա , որ չէ Թէ միան կենդանութե-
 ատենը , հապա ինչվան ասօրքս իր
 գրած Թղթերովը սրապանձեցունէ
 հաւատոյ Թշնամիքը :

Ս. Ն. Բ. Բ.

ՅՆՆ

Յ Ա Ն Կ Գ Լ Խ Ո Յ

Այնպէս ինչպէս որ աստուծոյն անունով

Ն Ի Ն Կ Տ Ը Կ Ը Բ Ը Ն

Մ Ա Ս Ն Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն

- Գ. Ը. Թ. Ստեղծութիւնն աշխարհիս՝ և առջի մարտիկնն. 7 :
- Բ. Նախահարց մեղքը ու պատիժը. 9 :
- Գ. Կայենի ու Աբելի պատմութիւնը. 12 :
- Դ. Աճմիցոյ շարունակը ջրհեղեղով կը պատժէ. 14 :
- Ե. Բաբելոնի աշապարհը. 18 :
- Զ. Հայր արբանասա կոչումը, ու իրեն ուրիշ գործքերը. 20 :
- Է. Արբանասա հետ Թոմ ու խոս ու գաղից կը ընէ, ու իրեն խամայէլ զաւակ կուտա. 23 :
- Ը. Արբանասա և զովտայ հիւրասիրութիւնը, ու սողունացոյ պատիժը. 26 :
- Թ. Իսահակ կը ծնանի, ու խամայէլը քովէն կը բաժնէ արբանասա. 29 :
- Ժ. Աճ կը ընդամայն արբանասա՝ որ իսահակը իրեն ողջակէզ ընէ. 31 :
- ԺԹ. Արբանասա կը կարգէ իսահակը. 33 :
- ԺԲ. Իսահակայ որդիքը՝ Եսաւ ու յակոբ. 36 :
- ԺԳ. Յակոբ հորը օրհնութիւնը կը քորմէն ինքը կը յափշտակէ. 38 :
- ԺԴ. Յակոբ միջագետքը կը թափա, ու հոն կը կարգըլի. 42 :
- ԺԵ. Յակոբ կելէ իր երկիրը գառնալու. 45 :
- ԺԶ. Յակոբայ ճամբորդութիւնն անջ ուրիշ հանդը պամ բաները. 47 :
- ԺԷ. Յակոբայ մեկալ աղոցը նախանձութիւն և գաւառ ճանապարհը յովսէփ գեղեցիկին վրա. 52 :
- ԺԸ. Յովսէփ՝ եգիպտոս կը ծախի, ու զորոք տուք բանս կը բանէ. 56 :
- ԺԹ. Յովսէփ փարաւոնի երամները մեկնելով բանտէն կը խաղըսի, իշխանութիւն կը հասնի. 60 :
- Խ. Յովսէփայ կը բարձրը իրեն կը գիտնէ, ու յովսէփ անոնք կը փորձէ. 63 :

- ԹԹ. Յովսէփ իր եղբարները քիչ լինալ փորձե-
լէն ետե՛ զինքը կըյայտնէ . 68 :
- ԹՐ. Յակոբ իր զաւկներովը եգիպտացոց ելլ-
կերը կերթա՛ ու հոն կըվախճանի . 74 :
- ԹՊ. Յովսէփ իր հարը կըլծաղէ . ու եղբարնե-
րուն թողուի տալէն ետե կըվախճանի . 77 :

Մ Ա Ս Ն Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ :

- Ձ. Իէլացոց հալածուիլը և նեղուիլը՝ եգիպտա-
ցոց ձեռքէն . 79 :
- Ք. Փարաւոնի աղջիկը՝ մովսէսը գեական կըխա-
լըսէ՛ ու իրեն որդեգիր կընէ . 81 :
- ՔԲ. Մովսէսի աղբասիրուիլը՝ ու մագիանացոց
երկիրը փախչիլը, և մորենիին հրապը . 82 :
- ՔԳ. Մովսէս եգիպտոս կըդառնա, որ իէլացի-
քը եգիպտացոց ձեռքէն խալըսէ . 87 :
- ՔԴ. Եգիպտացոց տասը հարուածները . 90 :
- ՔԵ. Տասներորդ եգիպտացոց հարուածը, ու
իէլացոց եգիպտոսէ ելլելը . 98 :
- ՔԶ. Իէլացիք կարմիր ծովէն կանցնին, ու փարա-
ւոն իր զօրքովը հոն կըխըխտըլի . 101 :
- ՔԷ. Անապատը ան իէլացոց ջրին պահասուիլը
կըհոգա, ու մանանան կերակուր կուտա . 104 :
- ՔԸ. Ամաղեկացիները կըջարդըլին իէլացիներ-
րէն : յոթոր կուգա մովսէսը բարեկըու . 108 :
- ՔԹ. Աճ՝ սինա լեռը տասնարանեայ պատուի-
րանքները կուտա իէլացոց . 110 :
- ՔՁ. Իէլացիք հորթ կըպաշտեն . 114 :
- ՔՐ. Խորանին ու տապանակին շինելը, և ու-
րիշ անապաշտութիւն ծէսերը . 118 :
- ՔՊ. Ետրագ ու արիուգ, և ուրիշ յանցաւոր-
ները կըպատժըլին . 121 :
- ՔՊ. Իէլացիք կըտրաքնջան այ դէմ, ու կը-
պատժըլին . 123 :
- ՔՂ. Ահարոն ու մարիամ կըպատժըլին . 125 :
- ՔՂ. Մովսէս լրտեսներ կըխրկէ աւետեացեր,
կիր . ու իէլացիք նորէն կըպատժըլին . 127 :
- ՔՂ. Կորխ, գաթան՝ ու արիւրոն՝ կըպատժըլին,
ու ահարոնին գաւաղանը կըծաղկի . 132 :
- ՔՂ. Խորայէլացոց ճամբորդուի վերջի տարին
հանդըպածները . 138 :
- ՔՂ. Բաղասմաւ պատմութիւլ . 141 :

- Դ. Մովսէս կըլախճանի, ու յեսու անոր տեղը
կանցնի. 147:
Յ. Եւլճաճ. Յոր երանելիին պատմութիւն. 149:

Մ Ա Ս Ն Ե Ր Ր Ո Ր Դ :

- ա. Յեսու կառայնորդէ ինչացոյ՝ որ յորդա-
նան գեալը կանցնին. 157:
բ. Երկքով ու դայի ըսած քաղքըներուն ա-
ռումը. 160:
գ. Գաբաւոնացոյ խարեբայութիւն, ու քանա-
նացոյ հինգ թիւներուն ջարդըլիւ. 165:
դ. Յեսու բոլոր աւետեաց երկիրը տիրապե-
տելէն ետե՛ս ան ինչացոյ կըբաժնէ: ու ետքը
կըմեանի. 169:
ե. Յեսուայ ետե ինչացոյ որպիսութիւն՝ գա-
տաւորաց ատենը. 174:
զ. Դեբորայի, բարակայ, սխարայի, ու
յայելի՛ պատմութիւն. 179:
է. Գեդէոն զորապետ կընորդվի՛ ու ինչացի-
նեը մտղիամացոյ ձեռքէն կաղասէ. 182:
ը. Արիմեէքայ բանակալութիւն. 189:
թ. Յեթթայի պատմութիւն. 192:
՜. Սամիսոնի պատմութիւն. 197:
ժա. Մեքայի պատմութիւն, ու բենիամեանի ջե-
ղին ջարդըլիւ. 207:
ժբ. Հաութայ պատմութիւն. 211:
ժգ. Աննայի աղօթքով սամուէլը կըծնանի՛ ու
այ կընըվիրվի. 214:
ժդ. Հեղի աղաքներովը կըպատժըվի՛ քչնայուէ
կիյնա, ու տեղը սամուէլ կընորդվի. 217:
ժե. Աշլազդիները տապանակին պիճնով կը
պատժըվին՝ ու ինչացոյ կըդարձունեն. 221:

Մ Ա Ս Ն Չ Ո Ր Ր Ո Ր Դ :

- ա. Խարայեւացիք իրենց թիւը կուզեն դնել.
մծալ սաւուղը կընարէ առջին թագաւոր
ինչացոյ. 226:
բ. Սաւուղ մեծ յաղթութիւնը ընելէն ետե՛ս նա-
րէն թագաւոր կ'օժվի. 229:
գ. Սաւուղ նորէն այլազգիները կը յաղթէ, ու
անհնազանդութիւնը համար այ աչքէն կիյնա,
յովնաթան մեռնելէն կաղասի. 231:

Գ. Մառուղի անդիկացոց խնայելով, բռնորովին
 անջառն կելլաւ . 235 :

Ե. Դաւիթ թագաւոր կոծովի . 238 :

Զ. Դաւիթ գողիւթը կըսպաննէ, ու անով
 բռնորայլազդիները կը յաղթովին . 240 :

Է. Մառուղի նախանձուիը դաւթի վրա . 245 :

Ը. Դաւիթ սառուղի ձեռքէն փախստական կը
 սլաւարի . 247 :

Թ. Նաբաղի ու արիգեայի սպանումիը . 250 :

Ժ. Մառուղի մահը, ու դաւթի անոր վրա ըրած
 բարի հատուցումը . 253 :

Ճ. Մառուղի տունը կըմտնի, ու դաւթի թաւ
 գաւորուիը առաջ կերթաւ . 257 :

ԺԲ. Դաւիթ՝ անջ ասպանակը կըվերցուննէ եւ
 բուսազկմ կըտանի . 262 :

ԺԳ. Դաւթի ուրիշ յաղթութիւնները, ու իր
 մեծ մեղքը և սաղախարութիւնը . 265 :

ԺԴ. Արիստղոսի ձեռքէն դաւթի ջարամ նեղու
 թիւնը՝ իրեն մեղացը պատիժ . 272 :

ԺԵ. Արիստղոս կըսպաննելի, ու դաւիթ նորէն
 իր տեղը կըդառնա . 278 :

ԺԶ. Խորայեւացիք մահաբաժանով կըսպաւ
 ճըվին . 283 :

ԺԷ. Դաւիթ իր ետեկն սողունը թագաւոր
 կըդընէ՝ ու ինքը կըվախճանի . 285 :

ԺԸ. Սողունի թագաւորութիւնը . 289 :

ԺԹ. Սողունն տաճարը ու իր պաշտօնը կըլինէ
 սարա թագուհին իրեն տես կուգա . 294 :

Ի. Սաղմոնի մեղքը՝ ու մահը . 299 :

ԻԲ. Իւլացոց թագաւորը երկուք կըբաժնելի . 301 :

ԻԳ. Յերոբոամի Իւլացոց թագորին մեղքը, և
 իրեն շարժարդները . 304 :

ԻԴ. Եղիա մրմրէն սքայարի շարութիւնը կըյանդի
 մաննէ՝ ու կըդատուի . 309 :

ԻԵ. Ասայարի ուրիշ գործքերը, ու իր շար
 սաստակումը . 313 :

ԻԶ. Ռքողիայի սպառիժը, և եղիա մարդարէին
 երկինքը վերանալը . 317 :

ԻԿ. Եղիսէ մրմրէին հրաշագործութիւնները . 321 :

ԻԸ. Յեռ սքայարի ցեղը կըլնջէ՝ ինքը կըթագուի
 և անոր ետեկն նստած Իւլացոց թագաւոր
 ները . 330 :

- ԼԵ. Յուզայի ցեղին թգրները՝ սորոզամէ ըս:
 կըսած ինչքան յովրամ. 337 :
 ԼԹ. Յուզայի ցեղին թագաւորները՝ դքողիայե
 սկոսած ինչքան սքաղ. 346 :
 ԼԵ. Եզեկիա թագաւորին պատմութիւն, ու Ե
 տեէն նստած յուզայի ցեղին թգրները՝ ինչ
 քան վերջը. 355 :

Մ Ա Ս Ն Հ Ի Ն Գ Ե Ր Ո Ր Դ :

- Ծ. Պատմութի Տօրի թայ. 371 :
 Թ. Պատմութի Յուզի թայ. 378 :
 Գ. Պատմութի Եսթեբայ. 387 :
 Կ. Պատմութի Մարգարեից. 398 :
 Ե. Պատմութի Գանիէկի մարգարեին. 406 :
 Զ. Իրեք մանկանց պատմութիւն. 413 :
 Է. Գանիէկ մարգարեին մնացած պատմութիւ
 ները. 416 :
 Ը. Երկոտասան մարգարեները. 430 :
 Յովնան մարգարեին պատմութիւն. 430 :

Մ Ա Ս Ն Վ Ե Յ Ե Ր Ո Ր Դ :

- Ծ. Հրեայք բաբելոնացոց գերութեն կըգառ
 նան. 436 :
 Թ. Եզեմնորէն շինվելէն ետե՝ հրեից ազգին
 հանդըպածները. 441 :
 Գ. Հեզիոզորոսի պատիժը. 444 :
 Կ. Հրեից խաղաղութիւն ներքե վրա կըլլա տն
 տիրոջստի ատենը. 447 :
 Ե. Նահատակութիւն Եզիազարի, ու ետժը եղբարց
 մակաբայեցոց՝ իրենց մօրը հետ. 452 :
 Զ. Մատթիա քահանային՝ ու իր որդւոցը
 բարեպաշտութիւն, և քաջութիւնները. 459 :
 Է. Յուզա մակաբեին քաջութիւնները. 462 :
 Ը. Անտիոքոսի սատակութիւն, ու ետեան նստած
 թգրներուն պարզութիւն հրեից գէմ. 467 :
 Թ. Յուզա մակաբեին կըմեռնի, ու յովնամթան
 անոր տեղը կանցնի. 473 :
 Գ. Յովնամթան քննյալտին պատմութիւնները. 476 :
 Ժ. Շմառն կը յաջորդէ յովնամթանի. 480 :
 ԺԳ. Յաւելուած հրեից պատմութիւն, ևն. 485 :

ՆՈՐ ԿՏԸ ԿԸ ԲԸ Ե՝
Մ Ա Ս Ն Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն :

- Ծ. Գաբրիէլ հրեշտակապետը աւետիս կուտա զգաբրիայի , և կուսին մարիամու . 497 :
- Ծ. Կոյան մարիամ աչքիւ յոյ կերթա եղևաբեթի : յովհաննէս մկրտիչը կըծնանի . 500 :
- Գ. Ծնունդ Յնի Քնի . 502 :
- Դ. Իրեք մոգերը յնի երկրպագութի կուգան : ու բեթզէհէփ մանկանց ջարդը . 505 :
- Ե. Յնի տաճարը ընծայվիլը . ու տաափերկուտաարվան ինճրին մէջ գըտնըվիլը . 507 :
- Զ. Յնի մկրտութիլը , ու սատանայէն փորձըվիլը . 510 :
- Է. Կանու գալիլէացոց հարանիքը , ու անկէ ետև քնի հանդըպած բաները . 514 :
- Ը. Սամարացի կնկանը պատմութիլը , ու Թիբաղին աղին բժշկութիլը . 517 :
- Թ. Առաքելոց՝ հրաշքով ձուկ բռնելը . ու ալեկոծութի գաղբիլը . և գերգեսացոց գիճա հարներուն բժշկութիլը . 520 :
- Ժ. Անգամալուծին բժշկութիլը : մատթեոս առաքելոյն կուտմը : յայրոսի աղջըկանը , ու տեոատես կնկանը բժշկութիլը . 524 :
- ժԹ. Պրոպատիկէի անգամալուծին , և ուրիշ ցաւադարներուն բժշկութիլը . 529 :
- ժՐ. Տաափերկուտառաքելոց ընտրութիլը . ու բոբոտին և հարիւրապետին ծնչին բժշկ . 533 :
- ժԳ. Նային քաղքին մեռելին ողջըննալը . ու մեղաւոր կնանը դարձը , ևն . 536 :
- ժԿ. Յովհաննու մկրտիչ գլխատումը : յնի հազարաւոր մարդ կըտացունելը . և ծովուն վրա երկնալը . 541 :
- ժԸ. Քանանացի կնկան աղջկանը բժշկութիլը . 545 :
- ժՁ. Յնի պլակերպութիլը . ու լուսնոտին բժշկութիլը : և մանրը տղաքը իոնաբհաւ օրինակ . 547 :
- ժԾ. Պարտըկանին ու սամարացիին՝ առակները , ևն . 551 :
- ժՃ. Իթմանասունվերկուտաակերտները : մարդա ու մարիամ : իծնէ կուրին բժշկութիլը , ևն . 555 :

- ՃԸ. Անասի որդիին առակը. 560 :
- Դ. Տնտեսին, ու մեծասան առակները. 563 :
- ԺԹ. Գառաւորին, ու փարիսեցիին և մարտաւորին՝ առակները. 566 :
- ԻԲ. Հարուստ մարդը դժգոյր արքայուհի կերթաւ : ու մշակներուն առակը. 568 :
- ԻԿ. Ղազարի յարուածը. 571 :
- ԼԿ. Զարեոսի դարձը : աղնը վականին առակը : ու մարիամու յօք օծելը. 574 :
- ԼԸ. Յն փարաւորասէս Եղիճ կերթաւ ևն. 579 :
- ԼՂ. Յն նորէն առակներով կըխրասակ՝ ու կը պատանձեցունէ հրեայքը. 582 :
- ԼԼ. Յնի Ետքի ըսած առակները. 588 :
- ԼՍ. Յնի մասնուէր, ու վերջին ընթրիքը. 591 :
- ԼԹ. Յնի պարսեզը ազօթելը, ըմբռնուէր, դատապարտվիլը. և պետրոսի ու բանալը. 596 :
- ԼՐ. Յն պիղատոսի դատանը կըհաննու, ու զինքը ջորջարեւէն Ետե կըդատարկեն որխապի. 602 :
- ԼՏ. Յնի խաչելուէր՝ ու Թաղումը. 608 :
- ԼՖ. Յնի փառաւոր յարուէր, ու աշակերտաց երևումը. 614 :

Մ Ա Ս Ն Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ :

- Թ. Հոգւոյն սրբի գալուստը՝ ու հաւատացելոյ շանալը. 622 :
- Ք. Ի ծընէ կապին բժշկութիւնը. 625 :
- Պ. Անանիայի ու սափիրայի պատժը, և առաքելոց քարոզութիւնը. 628 :
- ՊԲ. Ստեփանոսի պատմութիւնը. 632 :
- ՊԵ. Սիմոն մեզը կընշովի. ներքինին հաւատացեալ կըլլա. 635 :
- ՊԸ. Սաւուրի կսկսէ պողոս առաքելոյն դարձը. 637 :
- ՊԹ. Կուսնեւէլոս հարիւրոցաին գարձը. 640 :
- ՊՂ. Պետրոս առաքելոյն բանակն աղատվիլը. 644 :
- ՊԼ. Պողոս առաքելոյն քարոզութիւնները. 646 :
- ՊԼԲ. Պողոս առաքելոյն քարոզութիւն պատմաւորութեամբ նկարագրելը. 649 :
- ՊՏ. Պողոս Եղիճ կըբռնըլի, ու անկէջ հասնելու կերթա՝ որ իր դատանը հոն տեսնըլի. 654 :
- ՊՖ. Յոսեփունձ պատմութիւն առաքելոց Գի. 659 :

